

Jaargang 25
Nummer 1
24 januari 1992

De democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder de verantwoordelijkheid van een door het hoofdbestuur benoemde redactieraad

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Bestuurders tussen droom en daad

Cees van Spierenburg

Politiek engagement moet mogen

3

De nieuwe bestuurders

'Je wilt sneller zijn dan politiek haalbaar is'

4

Vinex en de regio

Het groene hart van Machteld Versnel

6

Mag het iets meer zijn?

Van Mierlo over een verenigd Europa

9

Duurzame ontwikkeling

Lezers geven hun visie op een duurzame samenleving

10

Congresbijlage!

Meer informatie over het Voorjaarscongres

De integrale tekst van het congresdocument 'Doorzame ontwikkeling' en de congresresolutie

Bestelbon congresboek

Winnen is wennen

In de politiek gaat de winst van de één altijd ten koste van een ander. Het belangrijkste electorale slachtoffer van onze huidige voorspoed is de PvdA. Ons past natuurlijk geen leedvermaak, maar wij behoeven ons evenmin ernstige zorgen te maken. Deze politiek en organisatorisch vastgeroeste partij heeft de kommer en kwel goeddeels over zichzelf afgeroepen. En laten we ook niet vergeten dat de PvdA ons in het verleden bij herhaling op beslissende momenten heeft laten vallen als een baksteen. De sociaal-democraten herstellen zich wel enigszins, doch zullen onvermijdelijk aan nieuwe verhoudingen moeten wennen. Ons bereiken signalen dat ook het CDA nerveus begint te worden van de democratische kiezersgunst. De vroegere neiging van deze partij om D66 vriendelijk te negeren, heeft plaats gemaakt voor een agressievere houding jegens de opkomende concurrent. Gevreesd wordt dat de aanstaande verwijdering van hun troef Lubbers vooral D66 in de kaart zal spelen. Ook ons hardop dromen van een kabinet zonder het CDA pleegt in die kring weinig tedere gevoelens op te roepen. Christen-democraten moeten er maar eens aan wennen dat hun macht niet vanzelfsprekend is.

Maar goed, laten we eerst eens naar onszelf kijken. Hoe D66 op het Binnenhof opereert kan iedereen redelijk volgen. Maar hoe doet onze partij het eigenlijk in al die raden en staten, waar we nu in grote(re) getale vertegenwoordigd zijn? Het beeld is, niet verbazingwekkend, nogal wisselend. Van de vele nieuwe raads- en statenleden verwensen sommigen de dag waarop ze zo stom waren zich op de lijst te laten zetten, ook al was het ach-

Bob van den Bos

teraan. Anderen geven blijk van talent en voelden zich snel op hun gemak. De sterk gegroeide fracties ontkwamen doorgaans niet aan een politiek en sociaal gewenningsproces. Ervaren en onervaren mensen die elkaar niet of nauwelijks kenden, moesten ineens intensief samenwerken. Hier en daar leidde dit tot spanningen, bijvoorbeeld tussen de 'zittenblijvers' en de 'nieuwkomers'. Soms ook bleken de opvallend goede persoonlijke verhoudingen jaloezie op te roepen bij andere partijen.

Als er al een algemeen patroon valt te destilleren uit de recente ervaringen, dan is het wel de telkens oploeiende 'typische D66' discussie over politieke wenselijkheid versus bestuurlijke haalbaarheid. In de partij als geheel, maar ook binnen individuele Democraten, gaan vaak idealisme, veranderingsgezindheid en afkeer van traditionele politiek gepaard aan een sterk ontwikkeld verantwoordelijkheidsgevoel. Afhankelijk van hun politieke rol laten zij het ene element zwaarder wegen dan het andere. Vooral daar waar D66-ers in het college zitten en de eigen fractie met frisse nieuwlichters is gevuld, ontstaan nogal eens twisten over wat '(collegiaal-) bestuurlijk moeilijk ligt' of wat nu juist 'eindelijk eens zou moeten veranderen'. Nieuwe D66-deputeerden en wethouders komen soms in een loyaliteitsconflict tussen hun 'eigen' college en hun 'eigen' fractie. Gebrek aan ervaring in omgaan met macht is dikwijls de verklaring. Door de wol geverfde politici raken immers minder snel gefrustreerd als zij op bestuurlijke obstakels of politieke onwil stuiten. Anderzijds mag het heilige vuur natuurlijk niet worden gedoofd. Het signaleerde patroon doet sterk denken aan onze kabinetsdeelneming begin jaren tachtig. Een onervaren, maar politiek zuivere kamerfractie had moeite met de eigen bewindslieden, wanneer die zich meer als 'dienaren van de Kroon' dan als partijgenoten leken te gedragen. Helaas was die kabinetsperiode te kort voor het leren omgaan met macht en dus ook met elkaar. Gelukkig is er nu meer tijd voor dit gewenningsproces.

Sander Brugman gold als voorzitter van het GPO binnen D66 als de bestuurder der bestuurders. Onlangs is het GPO ontbonden om plaats te maken voor de Bestuurdersvereniging, een club die de bestuurders van D66 professioneel moet gaan ondersteunen. Brugman, burgemeester van Bodegraven, treedt tot de vorming van een bestuur op als voorzitter ad interim.

"Het gaat uitstekend met de Bestuurdersvereniging. Het oude GPO, in feite een commissie van het Hoofdbestuur, vond al enige tijd dat haar werkzaamheden niet langer op vrijwillige basis uitgevoerd konden worden. Daarvoor gaat er teveel om. Een professionelere aanpak geeft de mogelijkheden om meer te doen voor de specifieke groep. De Bestuurdersvereniging is daarom alleen bedoeld voor gekozen en benoemde bestuurders. De laatste jaren kent D66 een grote toename van raadsleden, wethouders en Statenleden. Daarvan zijn nu 500 betalend lid".

"De Bestuurdersvereniging zal zich in de eerste plaats richten op kennisoverdracht. Politieke problemen moeten snel geïnventariseerd worden, waarna gekeken kan worden welke kant een oplossing uitvalt. Het moet een platform worden dat de drie bestuursniveau's verbindt en een link legt tussen verschillende gemeenten en provincies. De vereniging moet kortom helpen de weg te vinden en onderlinge contacten bevorderen."

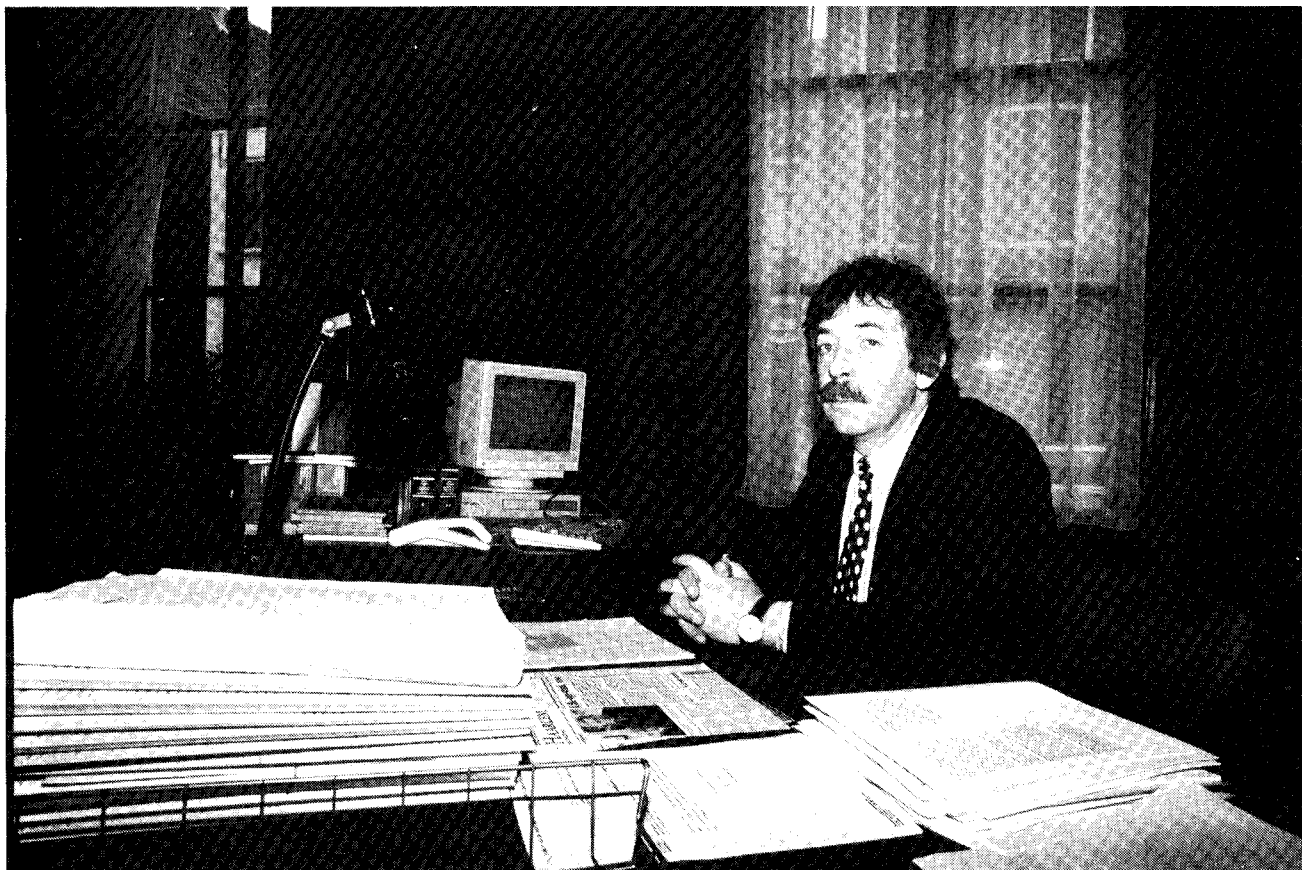
"Het is niet zo dat D66-ers meer problemen hebben als het om besturen gaat dan vertegenwoordigers van andere partijen. Het is dan ook een relatief probleem. Wel moeten we oppassen mensen met twee bestuurlijke linkerhanden neer te zetten. D66-ers zijn individualisten, vinden het leuk nieuwe dingen op te pakken. De bestuurlijke praktijk is anders. Dingen duren lang en moeten zorgvuldig opgepakt worden. De andere partijen zitten niet op ons te wachten; een rommelige, ondeskundige aanpak of interne problemen zijn koren op de molen. Om dat te voorkomen wil de Bestuurdersvereniging dienstbaar zijn aan onze bestuurders."

Alexander Osten

Interview met Cees van Spierenburg

Werken de netwerken?

Enkele jaren geleden verklaarde minister Lubbers op vragen van de kamer 'dat het louter toeval is dat drie kwart van alle secretarissen-generaal op de Haagse ministeries de CDA-beginselen zijn toegedaan. Wij zetten gewoon de juiste man op de juiste plaats.' Die 'man' dat klopte. Sinds april 1991 heeft Nederland één vrouw als secretaris-generaal op Sociale Zaken in de persoon van onze partijgenote Helen de Maat.

Cees van Spierenburg met maatschappelijke pet op.
(Foto's: Demis Sies)

Nog maar enkele maanden geleden maakte het CDA met verontwaardiging melding van het feit dat er te veel leden van D66 in de Hoge Raad zouden zitten. Dat moest wat evenrediger verdeeld worden. De oorzaak van de bezorgdheid van het CDA ligt in het verleden.

Deze club, c.q. de groeperingen waaruit zij ontstond, was al generaties gewend bij coöptatie te regelen hoe de opengevallen en zelfs de open te vallen plaatsen in de maatschappij verdeeld moesten worden. Een oud-burgemeester uit die kring vertelde eens dat bij de geboorte van een jongetje - dat wel natuurlijk! - de jonge vader met zijn invloedrijke vrienden over de wieg gebogen stond en dan zei iemand: 'Daar ligt de nieuwe voorzitter van ons ziekenhuisbestuur.'

Wat rommelt er achter de schermen en hoe komen de beslissers aan hun informatie?

Hieromtrent hadden wij een gesprek

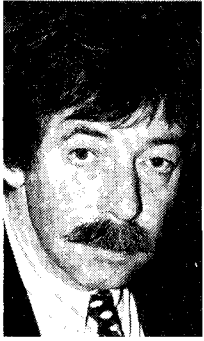
met Cees van Spierenburg, officier van justitie te Haarlem. Hij is in verschillende geledingen van D66 geen onbekende, maar wij vroegen hem in dit gesprek vooral zijn maatschappelijke pet op te houden.

Hebben jullie als beroepsgroep nu regelmatig contact met volksvertegenwoordigers?

'Voor mijn eigen vakgebied, justitie,' zegt Cees, 'kan ik je bevestigen dat wij met ongeveer zeven of acht collega's, zowel uit de staande als de zittende magistratuur, regelmatig contact hebben met Gerrit Jan Wolffensperger. Bij dat overleg zijn ook altijd nog enkele andere vakgenoten betrokken. Of je dat echt een 'netwerk' mag noemen, weet ik niet. Ik beweer ook niet dat het allemaal perfect loopt, er is best wat aan te verbeteren. Wij functioneren ook los van de SWB. Wij beleggen zelf bijeenkomsten en er zijn ook informele contacten. Ik ben van mening dat je minder moet streven naar de perfectie

van rapportage en dergelijke en meer moet kijken of het 'werkt' als het nodig is, dat wil zeggen wanneer één van de betrokkenen daar behoefte aan heeft. Dan vallen er natuurlijk gaten. Ik herinner me ook wel onderwerpen, waarbij ik mij afvroeg of er met één van de collega's contact was geweest. Misschien moet ik in zo'n geval dan zelf het initiatief nemen. Met burgemeesters, raads- en statenleden, noch met gedeputeerden of wethouders heb ik vanuit mijn functie enig contact. Dat zou echt beter kunnen. Hoe het voor de andere portefeuilles buiten justitie en politie ligt weet ik niet.'

De SWB bevestigt desgevraagd het beeld dat Cees van Spierenburg schildert. Sommige kamerleden wonen alle vergaderingen, soms zelf van meer dan één werkgroep bij, anderen zie je nooit. De activiteit van sommige groepen, zoals bijvoorbeeld justitie, onttrekt zich volledig aan het zicht van

de SWB. Dat gebeurt niet bewust, maar dat gaat van lieverlede zo. Christiaan de Vries, directeur van de SWB zou het allemaal wat beter willen structureren, maar onderkent ook dat goed functioneren niet alleen in de structuur zit. Een goede voorzitter die de kar trekt is minstens zo belangrijk. De SWB weet ook dat er op

sommige terreinen enorme stukken braak liggen.

'Is het bedreigend om in bepaalde maatschappelijke functies, zoals de jouwe, je politieke engagement te laten zien?

"Bedreigend? Voor wie, voor wat, voor je carrière?"

Ik vind en ik sta daarin in mijn omgeving niet alleen, dat politiek engagement niet noodzakelijk hoeft, maar het mag wel een selectiecriteria zijn bij de benoeming van leden van het Openbaar Ministerie. Ik vind dat, omdat het O.M. in zijn relatie tot zijn omgeving, de gemeente, de burgemeester, de raad en de politie, steeds meer en veel directer betrokken gaat worden bij de politieke besluitvorming. In de nieuwe politiestructuur vormen de

burgemeester van één van de gemeenten in de regio en de hoofdofficier samen het beheer van het politie-apparaat. De capaciteit en de inzetbaarheid van dat apparaat blijft natuurlijk altijd gebonden aan de politieke besluiten van de gemeenteraden. Hoe zit het budgettair, welke belangen spelen er bij handhaving van de openbare orde, opsporing van strafbare feiten, preventie niet te vergeten. Kortom de vraag: Hoe zet je de politie in? is een politieke vraag.

Tot voor enkele jaren werden officieren van justitie voornamelijk gerecrueteerd uit de RAIO (rechterlijke ambtenaren in opleiding). Dat waren bijna allemaal jonge mensen, zéér goed juridisch geschoold, maar met weinig maatschappelijke ervaring. Zelf heb ik 23 jaar werk gedaan in diverse management- en staffuncties, voor ik in april 1990 officier van justitie werd. Er is nu weer een streven om bij het O.M. voor de helft mensen uit de RAIO en voor de andere helft buitenstaanders te benoemen. Het zou onzin zijn bij die benoemingen de evenredige vertegenwoordiging van de politieke partijen in de gaten te houden, maar het is de dames en heren ook niet verboden er politieke denkbeelden op na te houden. Je

mag best eisen dat wie in een dergelijke functie benoemd wil worden, gewend is om over bepaalde zaken na te denken.

Het lijkt mij, maar ik heb daar geen bewijzen voor, alleen een vermoeden, dat er binnen D66 méér dan in andere partijen een streven bestaat van mensen op verantwoordelijke posten om politiek 'waardenvrij' te blijven. Dat wil zeggen dat deze functionarissen niet met hun politieke voorkeur te koop lopen. Voor de zittende magistratuur is dat misschien ook wel reëel, hoewel er bij de rechterlijke macht diverse lieden met hoge posten zijn, die wat dit betreft geen blad voor de mond nemen.'

In de beperkte ruimte van een interview is geen plaats voor uitputtende conclusies. Het zou goed zijn als wij in die groeiende partij van ons samen nadenken en met elkaar overleggen hoe wij, ieder in eigen kring, de noodzakelijke informatie op de tafel van de besluitvormers kunnen krijgen. En dan op alle niveaus, dus niet alleen Den Haag, maar ook de staten en de gemeenteraden. Discussie daarover blijft geboden.

Stijn Verbeek

Lokale bestuurders

Hoe plooibaar zijn idealen en principes?

Hoe kwetsbaar zijn de nieuwe lokale bestuurders van D66? Hoe plooibaar zijn hun idealen en principes.

Wat kan je sturen en wat kan je ongewild overkomen? Het zijn gevoelige onderwerpen ('Ik wil er wel over praten, maar dan met mijn voorlichter erbij'); de wethouders voelen zich onzeker ('Iedere wethouder heeft zaken onderhanden die vooraf niet goed zijn in te schatten'). Is het mogelijk als bestuurder de politieke realiteit te accepteren en tegelijkertijd de idealiteit, de droom, trouw te blijven....

Hoe kwetsbaar zijn de nieuwe lokale bestuurders van D66? Hoe plooibaar zijn hun idealen en principes. Is het mogelijk als bestuurder de politieke realiteit te accepteren en tegelijkertijd de idealiteit, de droom, trouw te blijven....

Na zes jaar raadslidmaatschap werd Ineke van der Stok in 1990 wethouder in Alkmaar met de portefeuille Milieu, Verkeer, Openbare Werken, Vandalisme en Mediabeleid.

Zij zegt: "Ik vind dat veel onderwerpen goed te beheersen zijn. Maar soms wil

je wel sneller dan politiek haalbaar is. Een goed voorbeeld is ons ecologisch beleidsplan. We zijn de eerste gemeente met zo'n plan. Het liefst zou ik onmiddellijk overgaan op ecologisch groenbeheer en bijvoorbeeld geen bestrijdingsmiddelen meer gebruiken. Maar om dat te realiseren moet je mensen omturnen, opleidingen laten volgen, voldoende budget vrij kunnen maken. Dat kan niet incens: dus zal de uitvoering gefaseerd plaatsvinden." Voor Ineke van der Stok is de nieuwe vuilverbrandingsinstallatie die in Alk-

maar is gepland - naast een al bestaande - het moeilijkste onderwerp uit haar portefeuille. Voor de verkiezingen in 1990 heeft ze als raadslid tegen de wijziging van een bestemmingsplan gestemd, die de komst van zo'n installatie mogelijk moest maken. In het college-programma is vastgelegd dat er nieuw onderzoek naar de noodzaak van de installatie zou plaatsvinden. "We zijn uiterst zorgvuldig met dit onderwerp omgegaan. Eigen onderzoek wijst uit dat een installatie onvoldoende is. Als D66-fractie hebben we het

daar verschrikkelijk moeilijk mee gehad. Toch zitten we nu uiteindelijk op een lijn. De vergunning moet nog worden verstrekt en de grondverkoop zal nog moeten plaatsvinden. Maar dat er een nieuwe installatie komt? Ja, zoveel is wel zeker."

Stelselmatig uitgekleeft

Carel Bruring had vier jaar raadservaring toen hij in 1990 wethouder werd in Amersfoort in een afspiegelingscollege van CDA, D66, PvdA, VVD en Groen Links. Zijn verblijf op het pluche was van korte duur: in mei 1991 diende Bruring zijn ontslag in. "Mijn portefeuille was een van de zwaarste die Amersfoort ooit heeft gekend: Financiën, Verkeer en Vervoer en het project-wethouderschap van het centrumplan. Het centrumplan is in februari 1990 door de gemeenteraad aangenomen. Als D66-raadslid heb ik toen tegengestemd. Het plan behelst een groot stadsvernieuwingsproject rondom het station. Naast woningbouw zijn kantoren en winkels gepland. Het plan is heel ambitieus. Steeds is er flinke maatschappelijke oppositie geweest en de financiële onderbouwing van het plan was slecht. Eigenlijk was het plan te groot, te omvangrijk, voor de schaal van Amersfoort." Het is een pikant gegeven dat de Democraat Bruring als wethouder verantwoordelijkheid gaat dragen voor het plan. Carel: "...Laat ik het vriendelijk zeggen: het is een vuiltje dat in de college-onderhandelingen naar D66 is toegeschoven. In het collegeprogramma werden procedures vastgelegd, waardoor een herbezinning op het plan mogelijk werd gemaakt. De bejegening van de andere partijen naar D66 toe, was vriendelijker dan ooit." "Je bent een politieke machtsfactor geworden. In politieke zin was er wel veel meer fijnslijperij: het spel werd harder gespeeld dan voorheen." Wethouder Bruring brengt een zogenaamd basisdocument herbezinning centrumplan in het College van B&W. Met veel wijzigingen, onder andere als gevolg van de uitgebreide inspraakronde. Dat document wordt - in heftige discussies - stelselmatig uitgekleeft. Bruring staat dan voor een moeilijke keuze. "Ik ben niet opgestapt. Ik dacht: als het College van B&W moet vallen, dan in ieder geval in de openheid van een raadsvergadering. Maar niet in beslotenheid." Dus gaat Bruring met pijn in het hart overstag: hij besluit het collegestandpunt in de raad te verdedigen. Hij wil dat niet doen vanuit een minderheidsstandpunt. Als blijkt dat zijn eigen D66-fractie het plan niet steunt, dient hij aan de vooravond van de raadsvergadering alsnog zijn ontslag in.

D66-
woordvoerder in de
gemeenteraad.

Is Bruring naïef geweest? "Ik denk dat het overleg met de fractie veel beter zou moeten zijn geweest. Maar vergeet niet, dat zes van de acht raadsleden nieuwelingen waren! Dat geeft sowieso problemen. Achteraf praten is gemakkelijk. Maar terugkijkend heb ik uit twee punten lering getrokken. Allereerst: probeer met twee wethouders in het College van B&W te komen. En ten tweede: de procedure in het college-programma voor een herbezinning op het centrumplan vormden een ware tijdbom. Ik heb wel de oprechte overtuiging dat we indertijd het onderste uit de kan hebben gehaald." Als wethouder heeft Bruring ervaren dat zijn invloed beperkt was. "De wethouder die voor mij verantwoordelijk was voor het centrumplan, zat al twaalf jaar in het College van B&W. Hij had in die tijd een flinke ambtelijke staf opgebouwd. Ik merkte dat het verrekte moeilijk was om door dat ambtelijke bastion door te dringen."

Opvattingen wegcijferen

Ook Jan van der Veen kent het gevoel "eigen opvattingen soms te moeten wegcijferen". Met zestien jaar raadservaring werd Van der Veen twee jaar geleden onverwacht wethouder in Eindhoven. Zijn portefeuille omvat Cultuur, Personeelszaken, Monumentenzorg, Asielzoekers en Emancipatie. Een van zijn persoonlijke doelstellingen is de uitbreiding van het Van Abbe-museum. "Als raadslid ben je verantwoordig schuldig aan jouw achterban. Je kunt minderheidsstandpunten innemen, dat is in de publiciteit niet nadelig, en meer uitgesproken standpunten uitdragen. Als wethouder moet je rekening houden met de meerderheid van de college-partijen. Het convenant is het uitgangspunt. Je moet soms zaken uitvoeren of realiseren waar je niet helemaal achter staat." Wanneer zou een Democraat moeten opstappen? Van der Veen: "Ik vind dat een intieme vraag:

dat doet zich niet voor. Voor mij staat vast dat je dat in ieder geval niet in je eentje zou moeten beslissen, maar in goed overleg met de fractie."

Fouten trekken aandacht

Marja Baak werd in 1990 wethouder in Amsterdam met vier jaar raadservaring. In haar portefeuille zitten Educatie, Cultuur, Jeugdzaken en Bestuurlijke Betrekkingen. Hot-item nummer 1 voor Baak is natuurlijk de restauratie van het schildersrij van Newman, met ongelofelijk veel publiciteit rondom de (vermeende) fouten van restaurateur Goldreyer. Is dat geen goed voorbeeld van een gebeurtenis, waar de wethouder weinig invloed op kan uitoefenen, maar die wel politieke consequenties kan krijgen? Marja Baak geeft toe: "Soms begrijp ik die publiciteit niet helemaal. Misschien is het utopisch, maar waarom is er geen genuanceerder berichtgeving? En dan bedoel ik dat in het algemeen, op de restauratie wil ik inhoudelijk niet ingaan. Een goed voorbeeld is het referendum. Amsterdam is de eerste van de vier grote steden waar een referendum gehouden gaat worden. En niet (...) over de sluitingstijden van de horeca, maar over een belangrijke beperking van het verkeer in de binnenstad. Journalisten schrijven erover als alles nog niet rond is, er nog onenigheid bestaat en er kennelijke contro-verses sluimeren. Op de dag dat het besluit voor het referendum is genomen, had ik twee vergaderingen. Een over Newman en een over het referendum. Het belangrijke besluit over dat referendum kreeg nauwelijks publiciteit. De ontwikkelingen rondom Newman trokken veel publiciteit, terwijl we nog steeds geen zekerheid hebben over de kwaliteit van de restauratie. Je kunt - let wel: ik noem fictieve cijfers! - honderd zaken goed doen. En de pers doet er weinig of niets mee. Maar een fout trekt enorm de aandacht."

Peter van den Besselaar

VINEX 1: D66 voor de compacte stad

Een uitgangspunt van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (de zgn VINEX) is het concentreren van bebouwing in de stadsgewesten. Dit moet de mobiliteit terugdringen. De Tweede Kamer fractie vindt dat de consequenties die dit met zich meebrengt, ook moeten worden geaccepteerd.

Een van die consequenties van de compacte stad is dat op een aantal plaatsen de tuinbouw zal moeten wijken, of in de knel komt. Uitgangspunt voor D66 is dat de tuinbouw geconcentreerd moet worden in gebieden waar deze de ruimte kan krijgen, zoals in Noord-west Friesland en rond Emmen. Dat geldt ook voor de tuinbouw in bv. Pijnacker, waarvan duidelijk is

dat deze na 2005 in de knel zal komen. Een goed voorbeeld van de spanning tussen verstedelijking en tuinbouw, aldus Machteld Versnel, is te vinden in Vleuten-De Meern. De tuinbouw daar is weliswaar economisch belangrijk, maar het belang voor de werkgelegenheid is gering. Bebouwing van het huidige tuinbouwgebied tegen Utrecht aan past daarnaast in de ideeën van de compacte stad. De D66-fractie maakt daarom nu de keuze de landbouw te laten wijken. Het ziet er immers niet naar uit dat de betreffende gemeenten en de Provincie Utrecht er in onderling overleg uitkomen. Het CDA drong daar echter nogmaals, niet tevergeefs, op aan. Meer overleg volgt.

Machteld Versnel
(foto: Dennis Sies).

Regionaal overleg Groene Hart

Zaterdag 7 december hebben een groot aantal D66-raadsleden en afdelingsbestuursleden overleg gevoerd over het beleid t.a.v. het Groene Hart, zoals dat is vastgelegd in de VINEX. Doel was het op korte termijn komen tot een 'door zoveel mogelijk gemeenteraden in het Groene Hart gesteunde overlegstructuur en samenwerkingsovereenkomst'. In elk geval bestaat binnen D66 grote overeenstemming over de problemen waar het Groene Hart mee kampt. Het gaat dan vooral om oprukende verstedelijking, druk van de agrarische wereld en zorg van de inwoners voor de toekomst. Door een band te scheppen tussen de Groene Hart gemeenteraadsfracties wil D66 onder het motto "Het Groene Hart bindt" deze problemen gaan aanpakken. Binnen enkele maanden zal ook contact worden gezocht met andere partijen, met het doel zich aan te sluiten.

Daar ook de Tweede Kamer-fractie het Groene Hart ter harte neemt, moge blijken uit een door Machteld Versnel ingediende (en aangenomen) motie bij de discussie in de Tweede Kamer. Deze vraag om herziening van de bijdrage uit het gemeentefonds voor gemeenten in het Groene Hart. De bijdrage wordt nu nog bepaald op basis van het bevolkingsaantal. Als een gemeente niet mag groeien, daalt daardoor de bijdrage uit het gemeentefonds. Aangezien de gemeenten in het Groene Hart in het kader van de VINEX niet meer mogen groeien, is het redelijk dat zij daar niet financieel slechter van worden.

VINEX 2: Kantoor-beleid Gelderland

Nog net voor de discussie over de VINEX in de Tweede Kamer, werd in de provincie Gelderland een kantoor en bedrijvennota vastgesteld. Deze hield in dat alle gemeenten, ook die in streken als de Veluwe en de Achterhoek, nog 10 ha bedrijfsterrein mochten toevoegen. Dit staat loodrecht op de uitgangspunten van de VINEX. Hierop gewezen door D66 staten-leden uit Gelderland (D66 was als enige tegen)

kondigde Machteld Versnel aan hierover een motie in te dienen. Toen Alfers in de wandelgangen op het Gelderse besluit was gewezen, liet hij het een en ander uitzoeken door zijn ambtenaren. Nog voordat de motie kon worden ingediend stuurde minister Alfers de Tweede Kamer een brief dat hij met Gelderland over dit onderwerp zou gaan praten: het was in zijn ogen niet acceptabel.

D66-Vlijmen opgericht

Het gaat steeds beter met D66. Na de groeiende cijfers in de verkiezingspolls is dat nu ook terug te zien in de organisatie. Het aantal betalende(!) leden bedraagt net meer dan 12.000 en de nieuwe afdelingen schieten als paddestoelen uit de grond. Via de PSVI 'Projecten aan de basis' zijn er een dertigtal afdelingen in oprichting. Daarnaast zijn er met behulp van de regio's de nodige initiatieven opgestart. Naar een schatting van Monique Terwiel van het scholingsinstituut betreft dat nog eens twintig tot dertig afdelingen. "Uit de regio" houdt het in de gaten.

GEBOREN

op 28 november 1991

Met blijdschap geven wij kennis van de geboorte van een nieuw kind in de D66-familie.

wij noemen het

Het is een eerlijk kind dat voor alles en iedereen openstaat en op de juiste momenten weloverwogen keuzen wil maken

Gesprek met Boris Dittrich

Niet alleen maar mooie verhalen

Hij is rechter in Alkmaar, deelraadslid in Amsterdam-Zuid en hij heet Boris Dittrich. 's Avonds, na een drukke dag, praten we met hem over zijn werk, over zijn belangstelling voor politiek en over de door hem georganiseerde ontmoeting in Nederland tussen jonge Israëli's en Palestijnen.

"Als mensen ontdekken dat zij ondanks alle meningsverschillen toch ook veel gemeenschappelijk hebben, ontstaat er geleidelijk een sfeer waarin zij tenminste over die meningsverschillen kunnen praten."

We spreken af om kwart over negen bij hem thuis in Amsterdam. Eerder kon niet. "Oh, hij heeft de hele dag zitting", had de telefoniste van de rechtbank me al op een alarmerende toon laten weten. En als ik Dittrich tijdens de middagpauze toch even aan de lijn krijg, zegt hij me dat hij die avond een vergadering van de deelraad heeft. Als ik uiteindelijk om half tien aan bel, heb ik het gevoel dat ik niet erg gelegen kom. Na zo'n dag nog eens over politiek en D66 praten... moet dat nou? Ik vergis me. "Ik hou juist van politiek. Ik ben er verknocht aan." Terwijl hij naar de keuken loopt om thee te zetten, valt me op dat ook de buitenlandse pers in huize Dittrich gevolgd wordt. Zo ligt er een in raadselachtige tekens geschreven krant; alleen een foto van Hanan Ashrawi, de woordvoester van de Palestijnse delegatie, verraad het onderwerp waarover geschreven wordt. Daar moet ik op terugkomen.

Veel mensen hebben juist gemengde gevoelens over politiek. Aan de ene kant willen ze wel actief zijn en proberen dingen te veranderen. Aan de andere kant hebben ze een hekel aan de hypocrisie, de opgeklapte ambities en de gewichtigheid?

Dittrich: "Als ik zeg dat ik van politiek hou, denk ik niet aan de politiek die jij beschrijft, aan die machtsspelletjes en al dat gedoe, maar aan bijvoorbeeld de plannen voor dit stadsdeel waar wij bij betrokken zijn. Moet er parkeergarage komen onder het Museumplein? Mogen er bomen worden gekapt? Moet het verkeer worden omgeleid? Over dat soort zaken denken, praten met be-

trokkenen en tenslotte beslissingen nemen, dat vind ik heel boeiend. Die politiek beschouw ik als een nuttige aanvulling op mijn werk."

Wat houdt dat nu precies in: 'een dag zitting'?

"Op dit moment ben ik politierechter en doe dus strafzaken. Een zitting duurt van negen tot vijf en er is een kwartier uitgetrokken voor elke zaak. Caferuzies, steekpartijen, echtelijke conflicten, verkrachtingen en incestgevallen; van alles trekt in hoog tempo aan je voorbij. Je moet ter plekke en zonder ruggespraak met anderen een besluit nemen. Als je zo aan de lopende band vonnissen moet vellen, sta je onder een behoorlijke spanning. De stress zorgt ervoor dat je alert blijft, maar eenmaal in de trein terug naar huis zak je in elkaar."

"Ik doe overigens nog een dag in de week personen- en familierecht. Echtscheidingszaken, de regeling van het voogdijschap en dergelijke. Ik wil niet alleen maar strafzaken doen; dan ga je op den duur denken dat iedereen een dief, verkrachter of een oplichter is."

Waarom ben je zo geïnteresseerd geraakt in het Israelisch-Palestijnse vraagstuk?

Wat is dat trouwens voor een krant?

"Dat is de Maariv, een Hebreeuwse krant. Mijn vriend is Israëliër en hij leest die krant. Ik ben zelf niet van joodse afkomst, maar heb vroeger een half jaar in een Kibboets gewerkt. Toen heb ik veel Israëli's en Palestijnen leren kennen. Dan ga je meedenken over een oplossing van het conflict." "Het is belangrijk om het wantrouwen zo veel

mogelijk weg te nemen. Er zijn scholen in Israel die vanuit het buitenland financieel gesteund worden en waar vredesonderwijs gegeven wordt. Eigenlijk is men er in die lessen vooral op uit de ander beter te leren kennen, vooroordelen weg te nemen. Ons initiatief, de ontmoeting van jonge Israëli's en Palestijnen in Nederland, sloot daar op aan. In het begin was het onderlinge wantrouwen heel groot, er ontstonden voortdurend irritaties. Maar na een paar dagen ging het steeds beter. Als mensen ontdekken dat zij ondanks alle meningsverschillen toch veel gemeenschappelijk hebben - dezelfde films of muziek mooi vinden, hetzelfde eten lekker vinden of juist niet - ontstaat er geleidelijk een sfeer waarin zij tenminste over die meningsverschillen kunnen praten. Niet dat ze dan meteen een oplossing vinden, maar ze zoeken er wel naar."

De 'officiële' vredesbesprekingen komen echter maar niet op gang?

"Zelfs Shamir kan gedwongen worden om concessies te doen. Als hij bijvoorbeeld straks de steun van de rechtse religieuze partijen verliest en meer afhankelijk wordt van de Arbeiderspartij, wordt de situatie al gunstiger. Europa zou ondertussen een grotere rol kunnen gaan spelen in het vredesproces. De EG moet ook politieke en economische pressie durven uitoefenen en met gerichte boycotmaatregelen Israel onder druk zetten. Dus niet alleen maar mooie verhalen, maar daar ook de consequenties uit trekken."

Bob de Ruiter

Rust op het Binnenhof

Nadat alle parlementaire opwinding was verbruikt in de debatten over de Golfoorlog, de Tussenbalans en de WAO sloot de Tweede Kamer het jaar rustig af. De laatste begrotingen werden met droge ogen besproken. Maar niet zonder emoties.

"Het boerde niet best dit jaar", zo merkte Pieter ter Veer op tijdens de begrotingsbehandeling Landbouw. Hij maakte zich ondermeer kwaad over de manier waarop het kabinet mert drie heffingsmaatregelen het Big-Brother syndroom voedt. Het kabinet stelde ten eerste een verplichte heffing in voor een belangenbehartiging door het Landbouwschap, ondanks dat veel boeren zich hier niet in herkennen. Daar komt als tweede een verplichte heffing bij voor een voorlichtingsdienst. Ook dit idee is niet gewild. Ten derde moeten alle runderen sinds 1 oktober verplicht worden geoormerkt. Hoeveel verplichtingen kan en mag de overheid opleggen? vroeg Ter Veer zich vertwijfeld af.

Verkokering

Olga Scheltema besprak bij de begroting voor Binnenlandse Zaken de verreikende ambities van het kabinet op het terrein van de grote efficiency-operatie, de decentralisatie, de bestuurlijke reorganisatie en de sociale vernieuwing. Vier grote projecten die volgens de D66-fractie teveel in mooie woorden dreigen te verstikken en die meer in samenhang behandeld zouden moeten worden. Scheltema: "Voor verkokering-doorbrekende resultaten is het misschien noodzakelijk dat de individuele ministeriële verantwoordelijkheid plaatsmaakt voor een meer collectieve verantwoordelijkheid, al dan niet gepersonaliseerd in de minister-president en gesteund door ministeriële commissies." Overigens zou een dergelijke doorbreking van de verkokering ook gevolgen hebben voor de Kamer zelf. Deze wordt gedwongen om met een generalistische blik naar de voorstellen te kijken.

In de behandeling van de begroting voor Volksgezondheid vroeg Jacob Kohnstamm aandacht voor het recente rapport van de Gezondheidsraad, "Medisch handelen op een tweesprong". Deze compilatie van gegevens uit de gezondheidszorg levert een ontvullend beeld op van de medische wereld: "tijdgebrek, slechte communicatie, een onzekere of traditionele instelling alsmede financiële belangen staan een rationele toepassing van aanvullende

Olga Scheltema: generalistische blik (foto: Dennis Sies).

diagnostiek in de weg," aldus de Gezondheidsraad. "Bovendien blijkt uit onderzoek van de Amerikaan White dat slechts voor ongeveer 15% van alle huidige klinische ingrepen objectief wetenschappelijk bewijs is dat zij meer goed dan kwaad doen," zo meldt Kohnstamm. Wie echter op grond van deze gegevens pleit voor een verkleining van het basispakket, begint volgens Jacob Kohnstamm aan het verkeerde eind van de discussie. "Laten we eerst maar eens beginnen met het systeem te enten op de output van het produkt; op zo rationeel mogelijk toepassen van medische mogelijkheden waarvan het nut tenminste aannemelijk is gemaakt voor de gezondheid van burgers. Ingrepen in het basispakket zijn pas te rechtvaardigen nadat de doelmatigheidsproblemen in het systeem zijn opgelost. Ofwel dan, nadat is aangetoond dat het niet lukt zonder drastische ingrepen in het pakket," aldus Kohnstamm.

Tenslotte kwam Dick Tommel minister Pronk te hulp op het punt van de onbeheersbaarheid van de begroting voor Ontwikkelingssamenwerking. Het probleem wordt ondermeer veroorzaakt door de uitgaven voor de Nederlandse Antillen. Het betreft hier de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie, waar minister Pronk niet aan te pas komt. Ieder jaar moet Pronk echter htdzaam toezien hoe Hirsch-Balbin het ontwikkelingsbudget uitput. Dick Tommel drong erop aan dat de minister voor Ontwikkelingssamenwerking op z'n minst bij die besluitvorming betrokken wordt. Alleszins redelijk, zo leek het, maar het kabinet besliste anders. Reden voor Dick Tommel om hierover in januari een apart debat aan te vragen.

Van hereniging naar vorming

"Het probleem met de minderheden is vooral een probleem van de meerderheid", zo merkte Louise Groenman op tijdens de Uitgebreide Commissie Vergadering over het minderhedenbeleid. Verloedering van achterstandswijken, geconcentreerde werkloosheid, het duurder wordende dagelijks leven in combinatie met stagnerende of teruglopende uitkeringen: omstandigheden waarin zich onvrede vormt die zich al te vaak kanaliseert richting "buitenlanders". Er is volgens D66 dan ook alle reden om te proberen van de sociale vernieuwing, dat is uitgevonden om de onvrede tegen te gaan, een succes te maken.

Het minderhedenprobleem zelf is vooral een integratievraagstuk. "In dit verband is ondermeer de opvang van nieuwkomers van belang. De komende jaren verschuift het karakter van de immigratie van gezinshereniging naar gezinsvorming: er komen dus minder kinderen en meer volwassenen van buiten Nederland in. Dat houdt in dat de opvang van nieuwkomers nog belangrijker wordt," zo zegt Louise Groenman. "Voor die opvang heeft het Rijk maar 5 mln. beschikbaar terwijl er zo'n 80 mln. nodig is. Nu al krijgt 90% van de nieuwkomers geen gerichte opvang in de zin van elementaire kennis van de Nederlandse taal en samenleving. Dan kan je wel een groot minderheden debat organiseren maar het kabinet zou kunnen beginnen met prioriteit te geven aan een adequaat opvangbeleid en daar middelen voor vrijmaken."

Dat neemt niet weg dat het hard nodig is om objectieve gegevens over minderheden bekend te maken. "Maar dan wel de goeie," waarschuwt Groenman: "Het beeld dat dikwijls onbetrouwbare enquêtes van populaire dagbladen oproepen schreeuwt om een meer wetenschappelijke correctie. Zo blijkt bijvoorbeeld uit een onderzoek van het Rheinisch-Westfälische Institut für Wirtschaftsforschung dat door de komst van migranten de werkloosheid onder autochtone Duitsers kleiner geworden is. De hele discussie over het minderhedenbeleid zou een veel hechtere, feitelijker fundering moeten krijgen, aldus Louise Groenman."

Het milieu geprijsd en geprezen

Congresdocument duurzame ontwikkeling ten behoeve van de Algemene Ledenvergadering op 27 en 28 maart 1992
Democraten 66, Den Haag januari 1992

Ten geleide van het hoofdbestuur

Goede voornemens worden niet altijd gevolgd door goede daden. Dat is de afgelopen decennia wel heel duidelijk gebleken op het terrein van het milieu. Bijna niemand ontkent nog de noodzaak om te komen tot een radicaal andere manier van produceren en consumeren. Maar het inzicht dat het anders moet, heeft nog niet geleid tot daden om het ook werkelijk anders te doen.

Dat komt voornamelijk doordat de belangen van de verschillende partijen te veel uiteenlopen. D66 is er dan ook van overtuigd dat nauwe samenwerking tussen de overheid, het bedrijfsleven en individuele burgers de enige weg is die leidt naar succes.

Daarvoor is een grote gedragsverandering nodig. Hoe bereik je die? Hoe kun je de overtuiging overdragen dat duurzame ontwikkeling een gezamenlijk belang is in plaats van een proces dat de één voordelen en de ander nadelen brengt? Een werkelijk effectief milieubeleid kost geld. Wie gaan de prijs betalen en in welke mate? En is het alleen maar "de prijs betalen", of is de zaak zo aan te pakken dat het economisch belang gediend is met een effectief milieubeleid, in plaats van ermee in tegenspraak?

Het congresdocument over duurzame ontwikkeling, waaraan door een select gezelschap uit de partij intensief is gewerkt, probeert antwoorden op die vragen te formuleren. Geen precieze antwoorden: het onderwerp is te ingewikkeld om nu al de cijfers voor en achter de komma te kunnen

plaatsen. Het stuk beperkt zich terecht tot de grote lijnen van een denkrichting. Het uitgangspunt is om een duurzame samenleving tot stand te brengen, zullen we een geconcentreerde inspanning moeten leveren, in geld en energie. Een sprong voorwaarts. Want we zijn te ver afgedwaald van onze verplichting een schoon land achter te laten voor onze kinderen en kindskinderen.

Voor die sprong voorwaarts is moed nodig. Moed om een probleem te erkennen, om de consequenties onder ogen te zien van vijftig jaar rooibouw op ons milieu. In dit stuk staat een eerste aanzet over hoe we die sprong kunnen maken.

D66 wil een "nieuwe wereld", waarin het evenwicht tussen menselijke activiteiten en natuurbehoud is hersteld. Als het parlement, de bevolking en het bedrijfsleven onze visie delen, dan komt die nieuwe wereld er ook.

We zijn ons ervan bewust dat Nederland het niet alleen kan. Maar dat hoeft ons er nog niet van te weerhouden een begin te maken. Het congresdocument heeft het karakter van een discussiestuk. Aan het eind volgt een congresresolutie die amendeerbaar is. Het hoofdbestuur en de commissie die dit stuk heeft voorbereid, nodigen u uit deel te nemen aan de discussie. We zien, naast eventuele amendementen op de resolutie, graag andere ideeën en voorstellen over duurzame ontwikkeling tegemoet. Deze moeten uiterlijk maandag 2 maart 1992 om 12.00 uur bij het partijbureau binnen zijn.

Met dank aan de auteurs: Ernst Ford, Marlou Hilverdink en Hans Jeekel.

Het hoofdbestuur

Congresbijlage

Inhoud

Ten geleide van het hoofdbestuur 1

Inleiding partijvoorzitter en congresbon 2

1. Naar een duurzame samenleving 3

- Voor toekomstige generaties

- De zorgen van vandaag

- Bijvoorbeeld over dertig jaar

2. Een duurzame samenleving in 2020? 4

- De milieubeleidsplannen schieten te kort

- Verder dan de nmp's

- De landbouwsector als voorbeeld

3. Aanpak van een duurzame ontwikkeling 4

- Extra maatregelen nodig

- Een sprong vooruit met open ogen

- Kosten van sprong vooruit relatief gering

- Voorrangregels afspreken

4. Andere richting 5

- De wal keert het schip te laat

- Gedrag t.o.v. milieu veranderen

- De belastingheffing ecologiseren

- Met scherpe maatregelen beginnen

- Milieugebruik afbakenen

- De gebruiker betaalt

- Proberen Europa mee te krijgen

- Sociaal- economische gevolgen

5. Concrete instrumenten 7

- Belasting heffen op grondstoffen

- Belasting heffen op energie

- Belasting heffen op produkten

- Een milieuvriendelijke fiscus

- btw-tarieven aanpassen

- Aansprakelijk stellen

- Verhandelbaar maken van emissierechten

6. Samenvatting, tevens congresresolutie 8

Milieu als economisch goed!

Partijvoorzitter Ries Jansen leidt de discussie op het congres Thema 'duurzame ontwikkeling' met onderstaand artikel in. De overheid doet zelf te weinig om voor de hand liggende oplossingen te stimuleren.

Met al onze economische kennis is het ons nog niet gelukt het grootste vraagstuk van na de oorlog, dat van de tweestrijd tussen economie en milieu, op te lossen. In deze tweestrijd heeft het milieu vrijwel voortdurend moeten inleveren ten behoeve van de economische groei en onze individuele welvaart. Ook de politiek is er niet in geslaagd sturing te geven aan het afwegingsproces tussen de verschillende belangen.

Hoe kan dit zo gebeuren, ondanks dat de club van Rome zo eenduidig heeft gewezen op de gevaren die ons bedreigen? Het antwoord is simpel. De mens heeft vele soorten behoeften.

In de welvarende landen zijn wij in staat onze primaire levensbehoeften ook nog allerlei luxe behoeften te bevredigen. Die goederen moeten wel worden geproduceerd.

Een steeds ingewikkelder productieproces heeft ertoe geleid dat in onze consumptie maatschappij natuur en arbeid niet meer elkaars vanzelfsprekende bondgenoten zijn. Het gevolg is dat de keuzes ingewikkelder worden. Toch moeten we, juist nu de middelen schaarser en de grondstoffen kostbaarder worden, een keus maken.

De economische belangen geeft het bedrijfsleven in het milieu te omarmen. Men studeert op mogelijkheden het milieubelang te incorporeren in het productieproces en het imago van het bedrijf. Bij Duphar in Weesp gebeurde het jaren geleden nog onder dwang. Inmiddels sluit de VCI (Vereniging van de -Duitse- Chemische Industrie) convenanten af met de Nederlandse en Rotterdamse overheid om zelf de leiding te houden over de (milieu)ontwikkelingen in de bedrijfstak. Zo ook de Stichting Europort Botlek Belangen met de provincie Zuid-Holland. De aanval is de beste verdediging. Milieu verkoopt goed. Er worden zelfs milieuvriendelijke wasmiddelen en auto's aangeprezen!

De politiek zag zich daardoor voor de vraag gesteld of zij moest ingrijpen in deze markt en de economische kringloop. Met het NMP en detientallen wettelijke milieumaatregelen is deze vraag positief beantwoord, door alle partijen in Nederland en Europa. De twijfel over hoe en hoe ver de overheid moet gaan leidt ertoe dat er van een samenhangend en evenwichtig milieubeleid nog niet te spreken is.

Het congresstuk dat in deze Democraat ingevouwen zit heeft de kracht van een nieuwe beleidsvisie en de charme van het onvolledige. Onvolledig, omdat de economische kringloop iets te ingewikkeld is om in een keer te regelen. Daarvoor is teveel scheefgegroeid en zijn we teveel afhankelijk van

het buitenland. De overheid speelt als producent van onmisbare goederen als gas, water en elektriciteit trouwens ook een rol. Het zou daarom te makkelijk zijn de politieke aandacht uitsluitend te richten op de secundaire (industriële) sector.

De komende jaren moet er afgevoerd worden waar we als gemeenschap onze collectieve of individuele milieucen ten instoppen. Daarvoor is meer nodig dan een halfbakken NMP+. Een visie op duurzame ontwikkeling is daarom dringend gewenst. Op basis van de analyse uit het congresstuk gaat het om ingrijpende maatregelen in onze economische orde. Het doorberekenen van de opruimingskosten in de prijs van een produkt is een van de voorstellen uit dit stuk. Dit zal ingrijpende gevolgen hebben voor ons consumptiepatroon en de prijzen voor goederen.

Een dergelijke houding zou ook van de overheid verwacht mogen worden bij bijvoorbeeld de eigen grote infra-structurele werken. Tot op heden is het kabinet er zelfs nog niet in geslaagd een begin te maken met een goed kringloopbeleid. Waar het slaagt (batterijen) wordt het een plaag. Waar men het nalaat (asfalt) gaan gesubsidieerde high-tech bedrijven op de fles. Ook de staat in de Staat (Rijkswaterstaat) en provincie en gemeenten geven vaak het slechte voorbeeld op het gebied van milieubeleid. Besturen en sturen zijn nog steeds verschillende vaardigheden in de politiek. D66 moet hierin een rol vervullen.

De economen in ons midden zullen nu moeten opstaan om mee te helpen de milieu-component als nieuwe productiefactor te introduceren in de productieprocessen. Dat zal niet meevallen, maar is wel de weg naar een duurzame ontwikkeling.

*Ries Jansen
partijvoorzitter*

Nagekomen Vacatures ALV 54

PSVI-bestuur

Door het tussentijds aftreden van een bestuurslid is een extra vacature ontstaan in het PSVI-bestuur. In de Democraat nr.9 (december 1991) werden reeds twee vacatures gemeld.

Informatie over de drie vacatures

bij Leo Pinxten, directeur PSVI, tel.070-3858303.

Financiële Commissie

In de financiële commissie is ook een vacature ontstaan door het tussentijds aftreden van een commissielid. Informatie over de vacature bij Guus Faasen, directeur partijbureau, tel.070-3858303.

Kandidaatstellingsformulieren kunt u verkrijgen bij het Partijbureau, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Rectificatie regiobijdrage 1993

In de tekst over de regiobijdrage 1993 in Democraat nr.9 ontbrak een belangrijke slotzin. Hieronder volgt de volledige tekst:

Het totaal beschikbare bedrag voor de regio's wordt vastgesteld door het aantal leden, dat aan de contributieverplichting heeft voldaan, te vermenigvuldigen met f 10,-.

Dit bedrag wordt als volgt verdeeld:

- vaste bijdrage van f 2.000,- voor elke regio;
- -variabele bijdrage naar regio;
- bedrag beschikbaar voor regio's na aftrek vaste bijdragen
- delen door het totaal aantal leden
- dit bedrag maal het aantal leden beschikbaar stellen aan de regio's.

Voor 1993 betekent dit een variabele bijdrage van f 7,50 per lid, dat aan de contributieverplichting heeft voldaan.

Het bedrag van f 10,- en het variabele bedrag van f 7,50 per lid wordt met f 2,50 verhoogd als per 31 december 1992 het aantal leden dat aan de contributieverplichting heeft voldaan meer dan 12.500 bedraagt.

Creche

Tijdens het voorjaarscongres wordt er op zaterdag 28 maart een creche ingericht. Om hiervan gebruik te kunnen maken is het noodzakelijk de kinderen voor 20 februari aan te melden bij Lieke Warburg van het Partijbureau.

Aanvraagbon Congresboek

Indien u van plan bent het congres van 27 en 28 maart a.s. in Breda te bezoeken en u wilt beschikken over moties en amendementen mbt. duurzame ontwikkeling, wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement en de kandidaten voor vacatures in besturen en commissies, dan kunt u onderstaande bon invullen en voor 10 maart toezenden aan het Partijbureau.

De spelregels:

- bon duidelijk invullen; het is tevens het retour-etiket
- bon helemaal invullen, dus ook uw lidmaatschapsnummer
- wij sturen u het congresboek een week voor het congres toe

naam:

straat:

postcode en woonplaats:

lidnummer:

Opsturen aan Partijbureau D66; Bezuidenhoutseweg 195; 2594 AJ Den Haag.

1. Naar een duurzame samenleving

Voor toekomstige generaties

Het centrale thema van de Algemene Ledenvergadering op 27 en 28 maart 1992 is duurzame ontwikkeling. Daaronder verstaan we, volgens een gebruikelijke definitie: "een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden van volgende generaties aan te tasten om in hun behoeften te voorzien". Het is een belangrijk thema. Als we de kwaliteit van ons leefmilieu werkelijk willen verbeteren (en wie wil dat niet?), is duurzame ontwikkeling de komende jaren automatisch de kern van de politieke besluitvorming. Duurzame ontwikkeling gaat verder dan milieubeheer. Onze leefomgeving wordt niet alleen bedreigd door milieuverontreiniging, maar ook door uitputting van grondstoffen, het uitsterven van diersoorten, door het verdwijnen van bossen en landschappen. Deze uitputting zal nationaal en internationaal de tegenstellingen tussen rijk en arm vergroten. Het is duidelijk dat toekomstige generaties daardoor niet meer het leven kunnen leiden dat ze willen leiden. Duurzame ontwikkeling, de weg naar een duurzame samenleving, biedt een goede mogelijkheid om deze bedreiging te keren.

D66 heeft in het Verkiezingsprogramma 1989-1994 een hoge prioriteit toegekend aan het tot stand brengen van een duurzame ontwikkeling. Dat is geen kwestie van één of twee jaar. Er zijn te veel processen die moeten worden omgebogen, met consequenties die nog lang niet altijd zijn te overzien. Duurzame ontwikkeling is een zaak van langere adem, waar we nu met de grootste kracht aan moeten werken. Dit stuk wil de discussie stimuleren over de richting die we uit moeten en over de verschillende mogelijkheden waaruit we kunnen kiezen om een duurzame samenleving tot stand te brengen.

De zorgen van vandaag

Een duurzame ontwikkeling houdt in dat de samenleving, en met name de economie, zich dient te ontwikkelen binnen de grenzen die het milieu stelt. De ecologische lasten die voortkomen uit onze huidige leefwijze mogen niet meer worden afgewenteld op andere werelddelen of op volgende generaties. De zorgen van morgen, zijn de zorgen van vandaag.

Wij, in het welvarende westen, hebben lange tijd gedacht onze ogen gesloten te kunnen houden voor de gevolgen van onze leefwijze. Die gevolgen, daar moesten anderen maar over nadenken. Wat misschien niet gold voor elk individu, gold zeker wel voor onze samenleving als geheel: het gemak van de welvaart -vliegtuig en auto, kunstmest en legbatterij, massaconsumptie en massale vuilstort- was belangrijker dan de duurzame kwaliteit van het milieu. De vanzelfsprekendheid waarmee we niet aan schadelijke gevolgen hoefden te denken, is een vorm van gemakzucht waarvan het voordeel voor ons niet opweegt tegen de nadelen voor anderen. We zullen dus moeten leren van die gemakzucht af te zien. Want het is ethisch niet meer te verantwoorden dat we de milieuproblemen en de daarmee samenhangende kosten afwentelen op andere werelddelen of toekomstige generaties. Niet ten opzichte van onszelf, niet ten opzichte van de derde wereld, en niet ten opzichte van ons nageslacht. Deze opvatting is, vreemd genoeg, nog niet opgenomen in de huidige milieuwetgeving. Het wordt tijd dat dat alsnog gebeurt.

Bijvoorbeeld over dertig jaar

Hoe zou een duurzame samenleving er bij benadering moeten uitzien? Laten we eens een sprong in de tijd maken. Het doel van een duurzame ontwikkeling is niet in een paar jaar te bereiken, dus we nemen een flinke aanloop en springen dertig jaar vooruit. Tot welke resultaten zouden we in 2020 graag gekomen zijn?

Om te beginnen heeft in de duurzame samenleving van 2020 het milieu een prijs. We maken allemaal gebruik van het milieu en daar betalen we voor. De gevolgen voor het milieu van een stof, product of activiteit zijn gekoppeld

aan geld. Bij iedere investering, bij iedere aankoop, houden we direct of indirect rekening met het milieu. We betalen er immers een prijs voor. Overigens zijn, door de hogere prijs voor grondstoffen, energie, water, ruimte enzovoorts, tal van technische ontwikkelingen in een stroomversnelling geraakt. In 2020 beschikken we dan ook over duurzame energiebronnen: hergebruik en recycling hebben een enorme impuls gekregen. Dat er ooit zulke grote afvalbergen zijn geweest, is ondenkbaar geworden. De meeste stoffen die niet opnieuw zijn te gebruiken, zijn verboden; de andere stoffen hebben een grotere geldwaarde gekregen.

We consumeren selectiever dan dertig jaar geleden. Geïntegreerde landbouwmethoden hebben algemeen ingang gevonden dankzij het feit dat ze veel goedkoper zijn geworden dan de vervuilende methoden uit de vorige eeuw. De aan- en doorvoer van producten is optimaal uitgekend (levering just in time). De informatietechnologie heeft het thuis werken op grote schaal mogelijk gemaakt, waardoor het personenvervoer is afgenomen. Dankzij de verstandige beslissing om producten duurder te maken en arbeid goedkoper (minder loonbelasting), is de werkgelegenheid toegenomen. Daardoor worden producten vaker gerepareerd en minder snel vervangen. In de woordenboeken staat achter "wegwerpcultuur" dat dit een verouderde term is. In 2020 is milieuvriendelijk gedrag vanzelfsprekend geworden. Hoe anders was dit dertig jaar geleden, toen een zeer ruime meerderheid van de mensen zich milieubewust noemde, maar slechts een klein percentage dit bewustzijn ook omzette in feitelijk gedrag. Men prees het milieu wel, maar betaalde er een te lage prijs voor.

ANP-foto

2. Een duurzame samenleving in 2020?

De milieubeleidsplannen schieten te kort

Met het huidige beleid is het vrijwel zeker dat we over dertig jaar de duurzame samenleving nog niet hebben gehaald. In dit hoofdstuk schetsen we hoe dat beleid er uitziet en geven we aan waarom meer nodig is.

In 1988 verscheen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (rivm) het rapport *Zorgen voor morgen*. De schrijvers van dat rapport kwamen, op grond van de toen bekende feiten, tot de conclusie dat de uitstoot van schadelijke stoffen met ongeveer negentig procent moest worden teruggebracht om de milieuverontreiniging niet uit de hand te laten lopen.

In het Milieubeleidsplan en het Milieubeleidsplan-plus, uitgebracht in respectievelijk 1989 en 1990, nam het kabinet de reductiepercentages van het rivm als uitgangspunt voor het beleid, al gaf het toe dat de percentages niet in alle gevallen zouden worden gehaald. Tijdens de Kamerbehandeling van beide milieubeleidsplannen heeft D66 dan ook gepleit voor een verscherping van de maatregelen.

Kort geleden is de Nationale Milieuverkenning 1990-2010 verschenen, het vervolg op *Zorgen voor morgen*. Het rivm is somber gestemd over de doelstellingen van de milieubeleidsplannen van het kabinet. Al lijkt het te lukken om de doelstellingen voor 1994 te halen, we hebben geen reden om met een gerust hart de verdere toekomst af te wachten. Op langere termijn kan de emissie (de uitstoot) van de meeste stoffen met vijftig tot zestig procent verminderen, maar verzuring, overbemesting en verwijdering van afvalstoffen blijven voor grote problemen zorgen. Problemen die volgens het rivm alleen maar toenemen naarmate de tijd verder voortschrijdt. Enkele oorzaken voor de tegenvallende resultaten zijn: het gebruik van energie en grondstoffen is groter dan de makers van de milieubeleidsplannen dachten, en de uitvoering van een aantal beleidsmaatregelen gaat in de praktijk veel langzamer dan in de planning staat aangegeven.

De resultaten voor het peiljaar 1994 geven dus een vertekend beeld. Er is geen enkele reden om tevreden achterover te leunen en te denken dat de zaak zonder verdere maatregelen wel

voor mekaar komt.

Verder dan de nmp's

De nmp's, vrezan wij, garanderen niet meer dan een bijsturing. De milieubeleidsplannen corrigeren de huidige maatschappelijke ontwikkeling vooral met technische en financieel-technische maatregelen.

Natuurlijk zijn er wel verbeteringen opgetreden: de kwaliteit van water, bodem en lucht moet aan scherpere eisen voldoen. Stank en geluidshinder worden nu, tot opluchting van iedereen die er last van heeft, serieus beschouwd als vormen van milieuverontreiniging. De overheid en bedrijven sluiten verschillende overeenkomsten (convenanten) over het milieu. De controle op afvalstromen is beter geworden. En er zijn nog wel meer voorbeelden te noemen. Het zijn nuttige verbeteringen, maar ze zijn niet voldoende. Ze beperken zich namelijk tot correcties van de lopende ontwikkeling, zonder die ontwikkeling wezenlijk om te buigen.

In de milieubeleidsplannen wordt met duurzame ontwikkeling slechts een begin gemaakt. Dat komt vooral tot uiting in het pleidooi om het milieu niet meer te beschouwen als een onafhankelijk beleidsterrein; de nmp's dringen aan, en terecht, op integratie met andere beleidsterreinen. Je kunt niet, onafhankelijk van economische en sociale gevolgen, een goed milieubeleid ontwikkelen.

Met die integratie loopt het nog niet zo. De duurzame ontwikkeling is helaas nog geen vanzelfsprekend onderdeel van fiscale en sociaal-economische debatten. De milieubeleidsplannen signaleren dit probleem wel, maar er staan geen concrete maatregelen in om de duurzaamheid van onze samenleving een vast onderdeel te laten worden van de besluitvormingsmechanismen.

De landbouwsector als voorbeeld

Laten we, bij wijze van voorbeeld, eens kijken naar de aanpak van milieuproblemen in de landbouw.

De landbouwpolitiek is in de jaren vijftig op hoofdlijnen geformuleerd. Eén van de doelen was: een kwalitatief hoogwaardige produktie tegen zo laag mogelijke prijzen voor de consumenten en met een redelijk inkomen voor de landbouwbedrijven. Aan het bereiken van dit doel is met grote kracht en voortvarendheid gewerkt.

Daardoor ontstonden, zoals bekend, wel ernstige milieuproblemen. Dat heeft niet geleid tot een ander beleid, maar tot lichte bijsturingen van het bestaande beleid. Daarvoor heeft de overheid de bekende "instrumenten"

ingezet: regelgeving (ge- en verboden), handhaving van de regels, onderzoek, technologische aanpassingen, subsidies en voorlichting. Bleek de bijsturing onvoldoende te zijn, dan werden de maatregelen verscherpt. Het beleid zelf kwam niet ter discussie te staan. Door al die bijsturingen werd de bedrijfsvoering in de landbouw steeds ingewikkelder. De aanpassingen gingen ten koste van het rendement. Daardoor ontstond als vanzelf de neiging om elders binnen de landbouwsector het rendement op te voeren. Die expansiedrang, noodzakelijk om te overleven, leidt weer tot andere ongewenste (milieu-)effecten, waardoor nog scherpere maatregelen nodig zijn. Enfin, zoals u weet wordt een sneeuwbal naarmate ze verder naar beneden rolt steeds groter.

Voor een aantal bedrijven betekenen deze elkaar opvolgende maatregelen het einde. Dat komt dus neer op koude sanering.

Het beleid ten aanzien van de verkeersmobiliteit of de beperking van het grondstoffen- en energiegebruik voldoet aan hetzelfde mechanisme: bijsturende maatregelen die gevolgd moeten worden door nog scherpere maatregelen zonder dat aan de oorzaak zelf iets wezenlijks wordt veranderd. Uiteindelijk draait de boel daardoor vast.

3. Aanpak van een duurzame ontwikkeling

Extra maatregelen nodig

De milieubeleidsplannen zijn sterk in hun analyse en in de voorstellen voor "technische maatregelen". Ze zijn minder sterk in het verbreden van duurzame ontwikkeling tot een proces dat volledig ingrijpt in de werkwijze van onze samenleving.

Wij denken dat dat niet verantwoordelijk is en we willen sneller op het spoor van duurzame ontwikkeling komen dan met het beleidspakket nmp en nmp-plus mogelijk is. Er zijn twee benaderingswijzen denkbaar.

De eerste is: erop vertrouwen dat de technische vooruitgang het sneller bereiken van duurzame ontwikkeling nabij brengt. In essentie wordt in deze benadering veel verwacht van de creativiteit van bedrijven en burgers. Het is zoiets als doorgaan met roken in de hoop dat er op tijd een medicijn komt tegen longkanker.

Natuurlijk is er veel te bereiken met de technologie. Goede bestuurders mogen

echter niet te veel vertrouwen op ontwikkelingen die nog niet hebben plaatsgevonden.

D66 kiest daarom voor de bredere benadering: door middel van extra maatregelen nu de duurzame ontwikkeling versneld dichterbij brengen. De kloof tussen de belangen van de economie aan de ene kant en het milieu aan de andere is te groot om vanzelf dicht te groeien.

Een sprong vooruit met open ogen

Met alleen "reparerende" regelingen komen we er dus niet. Er is een inhaalmanoeuvre nodig. We moeten een sprong vooruit durven maken.

Nu zijn overheden niet erg sterk in vérspringen. Forse taakstellingen zijn ook gemakkelijker te formuleren dan te realiseren. Dat komt doordat er altijd wel groepen mensen zijn die van ingrijpende maatregelen meer last hebben dan anderen. Maar niets doen en afwachten levert nog grotere nadelen op.

Daarom kiezen we ervoor die sprong vooruit maar te maken.

Uiteraard houden we de ogen scherp gericht op mogelijke onrechtvaardige gevolgen, bijvoorbeeld voor bedrijven of voor mensen met de laagste inkomens.

Bedrijven zijn terecht beducht voor hun concurrentiepositie, die door dure milieumaatregelen kan worden aangetast. Een overheid die kiest voor een op duurzame ontwikkeling gericht beleid, moet er dus voor zorgen dat het voor bedrijven aantrekkelijker wordt te zoeken naar produktiemethoden die vriendelijker zijn voor het milieu. Dat kan bijvoorbeeld door grondstoffen en energie zwaarder te belasten. Uiteraard zal de overheid tegelijkertijd de internationale situatie goed in de gaten moeten houden - en in positieve zin beïnvloeden.

Het besteedbaar inkomen van de minima mag niet worden aangetast door scherpe maatregelen ten behoeve van het milieu. We streven ernaar dat naast de "vuile" en dus dure produkten gelijkwaardige "schone" en dus goedkopere produkten beschikbaar komen. Wanneer die keuzemogelijkheid toch tot een daling van het besteedbaar inkomen zou leiden, zijn compensatiemaatregelen nodig. De milieuvriendelijke fiscus die we verderop introduceren zal zulke maatregelen mogelijk maken.

Kostensprong vooruit relatief gering

De vooruitgang heeft in het verleden vaker een sprong vooruit gekend. De enorme kosten van het afschaffen van de slavernij hebben er niet toe geleid de slavernij te handhaven. En het af-

schaffen van de kinderarbeid was evenmin verstandig gelet op de economie en op de concurrentiepositie van bepaalde bedrijven. Toch hebben we de kinderarbeid afgeschaft.

Een sprong vooruit suggereert grote wijzigingen in de Nederlandse samenleving. En die zijn ook nodig, maar een zekere relativering is wel op zijn plaats. In macro-economisch opzicht zal de door ons gewenste sprong vooruit zeker binnen overzichtelijke marges blijven.

Voorrangsregels afspreken

Moet duurzame ontwikkeling in alle omstandigheden de hoogste prioriteit hebben op de politieke agenda? Op die vraag is een algemeen antwoord niet mogelijk. Je kunt niet zeggen, om maar wat te noemen, dat het milieu altijd moet "winnen" van het terugdringen van het financieringsstekort. Of andersom. Daarvoor kennen we op tal van specifieke terreinen de gevolgen nog niet.

We vinden wel dat we die gevolgen moeten leren kennen en D66 wil daarvoor dan ook zo snel mogelijk gedegen onderzoek laten doen. Het moet voor kiezers en politici duidelijk zijn welke gevolgen samenhangen met welke keuzen. Dan kunnen voorrangsregels worden afgesproken.

En onze sprong vooruit dan? Moeten we daarmee nog maar een tijdje wachten? Om de dooie dood niet! We kunnen nu al kiezen voor een milieuvriendelijke fiscus, voor een integrale aanpak van de milieuproblemen, voor afspraken (vrijwillig, maar niet vrijblijvend) boven wet- en regelgeving en, niet te vergeten, voor het principe om niet alleen de vervuilers, maar alle gebruikers voor het milieu te laten betalen. Meer over deze keuzen in het volgende hoofdstuk.

4. Andere richting

De wal keert het schip te laat

De huidige aanpak is er één van aanvullende milieumaatregelen. Maar dat is onvoldoende om de gewenste graad van duurzame ontwikkeling te bereiken. Daar is een gedragsverandering voor nodig, zowel van individuele burgers als van bedrijven. De milieubeleidsplannen van het kabinet laten het er te veel op aankomen. De wal zal het schip wel keren, is de gedachte. Nou, dat is ongetwijfeld waar. Maar dan zal het te laat zijn om de zaak op een evenwichtige manier weer in het gere-

de te brengen.

Dat is geen verantwoord beleid. Daarom wil D66 een andere richting op. Kenmerken van die andere richting zijn:

- het consumptiepatroon en het gedrag ten opzichte van het milieu veranderen;
- de belastingheffing "ecologiseren", dat wil zeggen: aanpassen aan de eisen van het milieu;
- met scherpe maatregelen beginnen en pas als de omstandigheden het toelaten gas terugnemen;
- een "milieugebruiksruimte" vast te stellen voor verschillende categorieën gebruikers;
- het principe "de gebruiker betaalt" invoeren;
- de lidstaten van de Europese Gemeenschap op één lijn krijgen;
- kiezen voor een combinatie van maatregelen (integrale aanpak).

Gedrag t.o.v. milieu veranderen

Fundamentele gedragsveranderingen kunnen niet worden afgedwongen. Met een mengeling van geboden en verboden moeten we voorzichtig zijn: zolang mensen de noodzaak van regels niet inzien, laten zij zich er niet door afschrikken. Extra regelgeving levert meer bureaucratie op, maar leidt beleidsmatig gezien hooguit tot lichte aanpassingen. Dat geldt niet alleen voor het gedrag ten opzichte van het milieu, maar voor alle vormen van gedrag die een duurzame ontwikkeling belemmeren.

Maatregelen die een financieel voordeel met zich meebrengen, zijn in de praktijk wel effectief gebleken. Zulke maatregelen willen we dan ook (zie hieronder).

Maar overigens zullen echte gedragsveranderingen alleen tot stand komen op basis van een innerlijke overtuiging. Om die reden werken vrijwillige afspraken beter dan wettelijk vastgestelde regels. De overheid moet zich ervoor inspannen dat bedrijven en individuele burgers als het ware vanzelf een andere kijk krijgen op de kwaliteit van het leven. Welvaart is iets anders dan een zo groot mogelijke economische groei: als die overtuiging geen algemene ingang vindt, wordt het moeilijk een duurzame samenleving tot stand te brengen.

Het vergt veel tijd om tot fundamentele gedragsveranderingen te komen. Maar nu al worden op basis van vrijwilligheid overeenkomsten gesloten waar het economische belang in strikte zin niet mee gediend is. De "convenantencultuur" kent natuurlijk haar uitwassen, maar heeft niettemin ook tot enkele opmerkelijke resultaten ge-

leid:

De provincie Zuid-Holland is met de gezamenlijke chemische industrie in het Botlekgebied tot vergaande afspraken gekomen over de uitstoot van schadelijke stoffen op basis van een map (Milieu Actie Plan).

- De gemeente Rotterdam en enkele grote Duitse industrieën langs de Rijn zijn gezamenlijk een grote reductie van lozingen in die rivier overeengekomen. De afspraken blijken ook te werken. De voorbeeldfunctie van dergelijke overeenkomsten moet optimaal worden uitgebuit. Langzamerhand komt er dan een situatie dat milieuvriendelijkheid een verkoopargument wordt. Volkswagen adverteert nu al voor de nieuwe Golf met het argument dat alle onderdelen herbruikbaar zijn.

De belastingheffing ecologiseren

Economische belangen maken het bedrijven vaak moeilijk over te gaan tot andere, milieuvriendelijker produktiemethoden. Daarom moet de overheid alternatieve produktiemethoden financieel aantrekkelijker maken. Dat kan bijvoorbeeld via de belastingen. Want wat gebeurt er nu? Laten we eens naar twee voorbeelden kijken:

- Er zijn puinbrekers-installaties waarmee van puin een materiaal wordt gemaakt dat in zijn toepassingmogelijkheden niet onderdoet voor het Limburgse grint. Bedrijven houden het echter liever bij grint, omdat het verwerkte puin duurder is. Dat gaat wel ten koste van het landschap in Limburg.
- Recycled asfalt wordt nauwelijks verkocht. Het nieuwe asfalt is namelijk net zo goedkoop, maar hoeft veel minder bewerkingen te ondergaan.

Wat ligt meer voor de hand dan het Limburgse grint en het nieuwe asfalt zwaarder te belasten? Op die manier ontnemen je afnemers het goedkopere alternatief. De prijsverhogingen leiden vanzelf tot een effectiever gebruik van "afval".

We gaan nog verder: gezien de beperkte beschikbaarheid van grondstoffen, is het gebruik van elke grondstof en van elk produkt een aantasting van het milieu. Daarom is een algehele extra "milieubelasting", in opzet vergelijkbaar met de BTW, niet te vermijden. We komen daarop terug in het volgende hoofdstuk.

Deze belasting werkt door zijn prijsopdrijvende effect vanzelf een milieuvriendelijker wijze van produceren in de hand. Negatieve inkomenseffecten kunnen beperkt blijven door de inkomsten te gebruiken voor het verlagen van loon- en inkomstenbelasting en van de sociale premies.

Voor sommige produkten is zo'n een prijsverhoging al een feit. Om een voor Nederland kenmerkend voorbeeld te nemen: de prijs van het drinkwater is binnen een tijdsbestek van enkele jaren vervleevoudigd, alleen al om de beschikbaarheid ervan veilig te stellen.

Met scherpe maatregelen beginnen

We moeten de maatregelen afstemmen op het doel dat we willen bereiken. Als dat doel is: binnen dertig jaar de omstandigheden creëren voor een duurzame samenleving, dan moeten we er nu flink aan trekken. Eigenlijk is er een masterplan nodig, zoals dat in de jaren vijftig ook voor de Deltawerken is gemaakt. Ook toen hebben de plannemakers zich een duidelijk doel gesteld: binnen een bepaalde periode een situatie bereiken waarbinnen het risico op een grote overstroming beperkt blijft tot eens in de tienduizend jaar. De kosten die voor de Deltawerken nodig waren, konden worden opgebracht omdat de samenleving het belangrijk vond dat doel ook werkelijk te bereiken.

Duurzame ontwikkeling heeft ook een dergelijke aanpak nodig. Waar kunnen we aan denken?

- Extra belastingen op autogebruik ten bate van een uitbreiding van het openbaar vervoer in (vooral) de Randstad.
- Een beperking van het woon-werkverkeer door een veel intensiever gebruik van data-netwerken. Thuis werken en het bijwonen van bijeenkomsten en vergaderingen via elektronische apparatuur moet aantrekkelijker, dat wil zeggen goedkoper worden gemaakt.
- Er moet direct een serie maatregelen komen om het gebruik van verontreinigende kunststof materialen (boodschappentasjes, verpakkingsmaterialen e.d.) drastisch terug te dringen en de herverwerking ervan mogelijk te maken. Wat ons betreft zijn wegwerp-boodschappentasjes binnen twee jaar verdwenen, om maar wat te noemen. Verpakkingsmaterialen om produkten aantrekkelijker uit te stellen, kunnen eveneens verdwijnen.
- Voor "slimme" verpakkingen (Albert Heijn zei eind 1991 in een interview met Bibeb dat zijn winkels zeemlappen in cellofaan verpakken omdat het geritsel diefstal zou voorkomen!) komen alternatieven. Meer personeel bijvoorbeeld; dat kan als de belasting op lonen naar beneden gaan.
- Alle maatregelen zijn gekoppeld aan een duidelijke doelstelling en aan een termijn waarbinnen die doelstelling moet zijn gehaald. Het

effect van elke maatregel wordt tussentijds gecontroleerd.

Milieugebruik afbakenen

De aarde kan maar een beperkte hoeveelheid verontreiniging, uitputting en aantasting van het milieu verdragen. Elk land heeft recht op een bepaalde hoeveelheid milieugebruik. Hoe groot die hoeveelheid is, valt moeilijk vast te stellen. Het is een vraag die de komende jaren verder moet worden uitgewerkt. Het aantal inwoners per land, het aantal vierkante kilometers en het klimaat zijn maar een paar van de factoren die daarbij een rol spelen. Ook aan individuen en bedrijven kan in de toekomst een milieugebruiksruimte worden toegekend.

De gebruiker betaalt

We gaan meestal uit van het principe: de vervuiler betaalt. Dat is een rechtvaardig uitgangspunt. Het heeft echter ook nadelen.

Ten eerste is het niet altijd objectief vast te stellen wie verantwoordelijk is voor welke vervuiling. Kijk bijvoorbeeld naar de luchtverontreiniging. Wie doen daar niet aan mee? Automobilisten, industrieën, vliegtuigmaatschappijen, buitenlandse ondernemingen enzovoorts. Een tweede nadeel is dat er pas betaald wordt, als de vervuiling al goed is vast te stellen. Een preventieve werking gaat er nauwelijks van uit. Waar we naartoe willen, is een situatie waarbij vervuiling zo veel mogelijk achterwege blijft.

Een preventief beleid kunnen we alleen maar voeren als we een dubbel principe gaan hanteren. Naast "de vervuiler betaalt", moeten we ook uitgaan van "de gebruiker betaalt". De hoeveelheid grondstoffen is niet oneindig. Aangezien de aarde erg vol is, en we met z'n allen dus veel grondstoffen gebruiken, kan zelfs heel onschuldig lijkend gedrag al een aanslag zijn op het milieu. We betalen nauwelijks iets voor die schaarste. Dat moet veranderen. Aan het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, (grond)stoffen, energie, water, grond en ruimte moet een prijs worden gekoppeld.

De kosten voor het gebruik van milieufactoren zullen doorwerken in de prijzen van halffabrikaten en eindprodukten. Hoe meer energie, grondstoffen of schadelijke stoffen in een produkt zijn verwerkt, hoe hoger de prijs die voor het produkt moet worden betaald. Alleen op deze manier kan volgens ons het gebruik van grondstoffen en energie (en van de daarmee gepaard gaande afvalstoffen en emissies) worden teruggedrongen.

Het principe van "de gebruiker be-

taalt", maakt het mogelijk een integraal ketenbeheer te voeren. Stoffen worden te duur om ze uit de kringloop te laten verdwijnen en andere, minder milieubelastende grondstoffen en energiebronnen krijgen de ruimte om zich te ontwikkelen.

Proberen Europa mee te krijgen

Het effect van "de gebruiker betaalt" blijft beperkt wanneer we de andere landen, met name die van de Europese Gemeenschap, er niet warm voor krijgen. Daarom is het van belang het principe in Europees verband verder uit te werken. We zijn daar niet helemaal pessimistisch over, want in de EG wordt duurzame ontwikkeling erg serieus genomen. D66 vindt trouwens dat het principe "de gebruiker betaalt" ook thuishoort bij de onderhandelingen voor de GATT (General Agreement on Tariffs and Trade).

Bijna iedereen, althans in Noordwest-Europa, dringt aan op een Europees milieubeleid. Met name ook het bedrijfsleven: dat vindt maatregelen in Europees verband zinvoller dan nationale maatregelen. Toch komt een Europees beleid maar moeilijk van de grond. Dat komt doordat er grote verschillen bestaan tussen de situaties waarin de lidstaten verkeren.

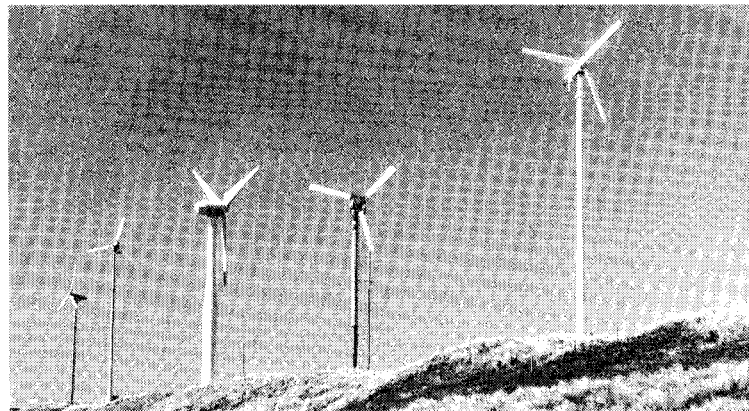
De landen in Noordwest-Europa hebben hun welvaart mede kunnen opbouwen door het milieu lange tijd vrijwel te veronachtzamen. De landen in Zuid- en Oost-Europa willen hetzelfde welvaartsniveau bereiken. Dat is bij de moderne milieu-eisen bijna onmogelijk. Dat betekent dat de rijkere Europese landen de milieutechnologie in de armere landen moeten (mee)financieren. Als we dat niet doen, kunnen we moeilijk verwachten dat die landen aan het milieu dezelfde prioriteit toekennen als wij.

Daarom vindt D66 dat er een Europees Structuurfonds voor het milieu moet komen. Met geld uit dit structuurfonds kunnen de armere lidstaten de technologie financieren om te voldoen aan de stringente milieu-eisen. Het Structuurfonds kan worden gevoed met geld dat vrijkomt als het Europees landbouwbeleid wordt omgebogen in de richting van een duurzame vorm van landbouwproductie.

Een combinatie van maatregelen

Het milieu, we benadrukken het nog maar eens, is niet een losstaand verschijnsel. Willen we een duurzame ontwikkeling bereiken, dan moeten we alle mogelijke maatregelen nemen. En wel in hun onderlinge samenhang. Geboden en verboden, voorlichting en gedragsverandering, ecologische belastingheffing en extra voorzieningen

ANP-foto

(een betere infrastructuur bijvoorbeeld) moeten er gezamenlijk toe bijdragen dat we inderdaad een sprong voorwaarts maken.

Sociaal-economische gevolgen

Daarbij moeten we ons de gevolgen realiseren. Het huidige welvaartsniveau zal wat naar beneden gaan. Dat moeten we voor lief nemen. Want als we nu niet geleidelijk aan genoeg nemen met wat minder, dan komt straks onvermijdelijk het moment waarop drastische maatregelen, met veel grovere effecten, onvermijdelijk zijn. Ook in sociaal opzicht zal veel veranderen. Meer thuis werken en minder "op de zaak", heeft allerlei consequenties, niet alleen voor contacten met collega's maar ook met gezinsleden. Het consumptiepatroon verandert eveneens. In welke zin en met welke gevolgen, valt nu nog niet te overzien. Vanwege het sociaal-economische karakter van de veranderingen lijkt het ons goed de SER te raadplegen over hoe de overgang naar de nieuwe situatie het beste begeleid zal kunnen worden.

5. Concrete instrumenten

Belasting heffen op grondstoffen

Een grondstof wordt vanaf het moment van exploitatie verschillende keren gebruikt en is dus meer dan één keer vervuilend. Daarom is het verstandig een heffing zo vroeg mogelijk in de productieketen op te leggen: zuinigheid wordt dan in alle fasen van het proces beloond.

In concreto betekent dit dat de heffing reeds bij de grondstoffenwinner, producent of importeur moet worden opgelegd. Een praktisch voordeel hierbij is dat het aantal heffingsplichtigen beperkt is. De belangrijkste criteria op grond waarvan een stof voor zo'n milieuheffing in aanmerking komt, zijn: schaarste, verontreiniging en volume.

Belasting heffen op energie

Bij energieheffing denken we aan een heffing op de prijs van in de EG geproduceerde en geïmporteerde fossiele brandstoffen. Daardoor wordt de energiebesparing bevorderd en zullen duurzame energiebronnen (wind-, zonne- en waterkracht-energie) rendabeler worden.

Belasting heffen op producten

Hoewel wij er de voorkeur aan geven heffingen zoveel mogelijk aan het begin van het productieproces op te leggen, kan het in bepaalde gevallen ook wenselijk zijn een eindproduct extra te belasten. Bijvoorbeeld wanneer je op die manier ruimte kunt scheppen om milieuvriendelijker alternatieven tegen concurrerende prijzen op de markt te brengen.

Een milieuvriendelijke fiscus

Om haalbaar te zijn, moet de milieuvriendelijke fiscus wel aan een aantal voorwaarden voldoen:

- de extra inkomsten uit milieuheffingen worden gebruikt voor maatregelen die het milieu ten goede komen of worden terugbetaald via belastingverlagingen op andere terreinen;
- de inkomenseffecten blijven binnen aanvaardbare grenzen (maximaal vijf procent, voor de laagste inkomens handhaving van het besteedbaar inkomen);
- de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven blijft sterk;
- de invoering vindt gefaseerd plaats, zodat de markt zich aan het nieuwe stelsel kan aanpassen.

Btw-tarieven aanpassen

Een wijziging van het btw-systeem kan ook een steentje bijdragen. Vervuilde producten horen thuis in het hoge tarief. Milieuvriendelijker producten en diensten (reparaties!) in het lage.

Aansprakelijk stellen

Bedrijven en burgers moeten consequent aansprakelijk worden gesteld voor de schade die zij aan het milieu toebrengen. Er zijn diverse wettelijke

bepalingen die dit regelen (artikel 1401 bw en diverse zorgplichtbepalingen, bijvoorbeeld die uit de in voorbereiding zijnde Wet Milieubeheer).

De aansprakelijkheid hoort thuis aan het begin van het productieproces, net als de milieueffingen. Bij de producent dus. Wanneer producten in het afvalstadium schade toebrengen aan het milieu, dient de producent hiervoor aansprakelijk te worden gesteld. Dat vergroot de stimulans om producten te maken die wél op een milieuvriendelijker manier kunnen worden verwerkt.

Verhandelbaar maken van emissierechten

Emissierechten zijn rechten (bijvoorbeeld in de vorm van vergunningen) om te vervuilen. De maximaal toegestane vervuiling in een land of regio bepaalt de hoeveelheid op de markt te brengen "rechten". De overheid stelt het totale aanbod van emissierechten vast.

Als emissierechten verhandelbaar worden gemaakt, kunnen marktpartijen ze kopen of verkopen. Ondernemingen of instellingen die minder vervuilen dan zij "mogen", kunnen hun rechten verkopen. Ondernemingen die het meest vervuilen, betalen ook het meest. Dit is in overeenstemming met het beginsel "de vervuiler betaalt".

Eén van de nadelen van het systeem is de mogelijke monopolievorming: het aantal te verdelen rechten beperkt zich tot een klein aantal ondernemingen.

Een ander nadeel zijn de (waarschijnlijk) hoge administratieve kosten die aan een systeem van verhandelbare emissierechten zijn verbonden.

Maar de voordelen zijn ook groot. Het systeem is beter te handhaven dan het huidige vergunningensysteem. En het is rechtvaardiger dan het huidige omdat degene die het meest vervuult, het meest betaalt. Een derde voordeel is, dat veel ondernemingen in de huidige situatie wachten met milieuvriendelijke investeringen, omdat zij niet weten of die investeringen rendabel zijn. Als zulke bedrijven emissierechten mogen verkopen, kunnen zij de opbrengst gebruiken voor die investeringen.

Vele (milieu)economen staan positief tegenover het systeem van verhandelbare emissierechten. Ook de oeso vindt het een belangrijk milieu-instrument voor de toekomst. Het wordt dus tijd dat ook de politiek zich uitspreekt. D66 staat op het standpunt dat er snel een begin moet worden gemaakt met het praktisch uitwerken van een systeem van verhandelbare emissierechten. Overigens: dit kan alleen in sectoren waar al een aanzienlijke vooruitgang is geboekt bij de sanering van emissies.

6. Samenvatting, tevens congresresolutie

De resolutietekst is amendeerbaar. Voor een toelichting van de gehanteerde begrippen verwijzen we naar het congresdocument.

1. D66 kent een hoge prioriteit toe aan het realiseren van een duurzame ontwikkeling: de samenleving, in het bijzonder de economie, moeten zich ontwikkelen binnen de grenzen die het milieu stelt.

In concreto: de overheid moet andere produktiemethoden bevorderen en het gebruik van milieuvriendelijker producten stimuleren door middel van financieel-technische maatregelen. De voorkeur gaat uit naar zoveel mogelijk (vrijwillige, maar niet vrijblijvende) overeenkomsten tussen overheid, consumenten en producenten.

2. D66 wil het belastingstelsel milieuvriendelijker maken door milieueffingen in te voeren en gelijktijdig de arbeidskosten te verlagen. Duurzame ontwikkeling behoort een vanzelfsprekend onderdeel te zijn van het fiscaal en sociaal-economisch beleid van de regering.

3. D66 vindt het noodzakelijk dat op korte termijn het principe "de gebruiker betaalt" wordt ingevoerd naast het principe "de vervuiler betaalt". Dit betekent dat aan het gebruik van grondstoffen, energie, water, grond en ruimte een prijs wordt gekoppeld.

Het besteedbaar inkomen van de mensen met de laagste inkomens mag niet worden aangetast wanneer hun consumptie gedrag milieuvriendelijk is.

4. D66 vindt voor het bereiken van een duurzame samenleving een sprong vooruit noodzakelijk: liever met scherpe maatregelen beginnen dan kiezen voor een stap-voor-stap-benadering. Gas terugnemen kan altijd nog.

5. D66 vindt dat een begin moet worden gemaakt met het praktisch uitwerken van een systeem van verhandelbare emissierechten.

6. D66 kiest voor een aanpak in Europees verband om een duurzame ontwikkeling tot stand te brengen. Dat betekent: niet afwachten, maar ons best doen om Europa mee te krijgen. D66 vindt, met het oog hierop, dat er een Europees Structuurfonds voor het milieu moet komen. Met geld uit dit fonds kunnen de armere lidstaten van de E.G. de technologie financieren om te voldoen aan de stringente milieu-eisen. Het Structuurfonds kan worden gevoed met geld dat vrijkomt als het Europees landbouwbeleid wordt omgebogen in de richting van een duurzame vorm van landbouwproductie.

D66 vindt dat duurzame ontwikkeling en het principe 'de gebruiker betaalt' ook essentiële elementen horen te zijn bij de GATT-onderhandelingen.

De Europese burger en 'zijn' Europarlement

"Onze verwachtingen over de Europese Top waren niet hooggespannen, maar het uiteindelijke resultaat is toch nog net daaronder gebleven". Dat zei Hans van Mierlo op woensdag 11 december in de Tweede Kamer, waar de fractievoorzitters een eerste en voorlopige reactie gaven op de resultaten van 'Maastricht'. Enkele fragmenten uit de rede van Van Mierlo.

"De federale doelstelling staat niet in het verdrag. Dat verheugt ons niet maar het deert ons niet echt, ook al is mijn fractie daar nog steeds een voorstander van. Erger zou het geweest zijn als het federale karakter expliciet zou zijn uitgesloten of de confederatie als doelstelling zou zijn opgenomen. Wij beseffen dat het proces van de eenwording zich niet langs strakke ideële concepties kan voltrekken, dat een toemennende samenwerking voorlopig zal moeten plaatsvinden tussen volkeren en burgers met uiteenlopende opvattingen over het meest gewenste eindresultaat, en dat het proces van toemennende samenwerking op dit moment belangrijker is dan de uiteindelijke vorm waarin die zijn beslag zal krijgen. Ook beseffen wij dat de groei naar een federatieve structuur niet wordt bevorderd door die doelstelling thans dwingend op te leggen aan partijen, die daar zoveel moeite mee hebben."

Het democratisch tekort

"Het democratisch tekort baart ons op twee manieren grote zorgen. De eerste betreft het gat in de werkelijke controle op het te voeren beleid door de parlementen, zowel het Europese als het nationale. De invoering van de codecissie en de uitbreiding van de samenwerkingsprocedure is een verbetering,

maar een gebrekkige en de teleurstelling daarover wordt alleen maar getemperd door de nog grotere teleurstelling over de geringe uitbreiding van de terreinen waarop met gekwalificeerde meerderheid wordt besloten. Ronduit pijnlijk en zeer kwetsuus is het democratisch tekort in de niet-communautaire pijlers van de Unie, met name die waarin juridische en binnenlandse zaken zijn ondergebracht (de andere pijler betreft het buitenlands en veiligheidsbeleid, red). Welk zichzelf respecterend land zal toestaan dat op essentiële punten van bijvoorbeeld de rechtstoepassing de democratische controle achterwege blijft? Vreest de regering niet dat de ingewikkelde constructie van de zogeheten Action Commune zich in feite buiten werking zal stellen en hoogstens van toepassing zijn op volstrekt ondergeschikte punten? (Action Commune: met unanimiteit kan het besluit genomen worden om met gekwalificeerde meerderheid beslissingen te nemen op deelterreinen, red.) Het unaniem vaststellen van het terrein waarop met gekwalificeerde meerderheid beslissingen mogen worden genomen heeft toch alleen zin als het terrein wijdsjer is dan de beoogde beslissing zelf. Is dat niet zo dan vallen de twee beslismomenten samen en wordt de beslissing waar het om gaat

gewoon met unanimiteit genomen. Wie zal echter het risico nemen van zoveel rek, zoveel vrije ruimte zonder controle. In die omstandigheden is het niet ondenkbaar dat ook in formele zin de verhouding tussen regering en het nationale parlement moet worden gewijzigd om te voorzien in een verplichte goedkeuring vooraf danwel achteraf van het door de minister ingenomen standpunt bij de unanimitestsstemming."

Illusie van democratie

"Een tweede vorm van het democratisch tekort baart ons minstens zoveel zorg. Het betreft de verhouding tussen het Europees Parlement en de burgers. Door de action commune van de twee pijlers, waarin het Europees Parlement geheel buitenspel blijft en de zeer ingewikkelde procedures van codecissie en samenwerking, zal de Europese burger treurig weinig binding met z'n Europarlement ontwikkelen. En die is al zo gering. Hij zal absoluut niet het gevoel krijgen dat zijn of haar belangen daar worden bewaakt en als hij al gaat stemmen dan zal hij de trend van de nationale verkiezingen volgen en geen oordeel uitspreken over het gedrag van de Europarlementariërs. Zo blijft het parlement, dat van niemand is, maar wat in de lucht hangen als een illusie van democratie. Ik vraag de bewindslieden of zij binnen het kader van de evolutieclausule mogelijkheden zien om de democratische rechten van het Europees Parlement te vergroten vóór de aanstaande verkiezingen van het Europees Parlement in 1994."

"Van gewicht voor ons uiteindelijk oordeel zal zijn de perspectieven op verbetering, op verdere communautarisering, op grotere parlementaire controle in de nabije toekomst. Ook de houding en instelling van de andere lidstaten naar de toekomst toe telt hierbij. Als dat perspectief geloofwaardig wordt gemaakt in de komende maanden, dan kan dat de pijn verzachten."

Lezers Democraat over het milieubeleid van D66

Uitvoering milieubeleid moet radicaler

Op de oproep uit de Democraat van 13 december 1991 nu eens uw visie te geven op het milieubeleid, zijn talloze reacties binnengekomen. Het onderwerp leeft en belooft op 27 en 28 maart op de ledenvergadering interessante discussies op te leveren. Veel schrijvers benadrukten echter dat je er met discussies alléén niet komt. Een goed milieubeleid vraagt ook om daden. D66 mag wat dit betreft best "opnieuw voorloper zijn." Dit laatste volgens een aantal reacties desnoods ten koste van stemmen.

Zo heeft Jan van der Wal uit Utrecht er genoeg van "dat het milieubeleid in Nederland op papier wel aardig is uitgewerkt, maar in de praktijk steeds weer stuit op de harde economische belangen." Ook Aafke Vervoort, gemeenteraadslid in Rhenen, vindt dat het milieubeleid van D66 zich niet mag beperken tot mooie woorden. Zij vraagt zich met haar twee steunfractieleiden af, "wat we moeten met vaatwasmachines, magnetronovens en steeds meer vliegvakanties, als intussen onze wilde plant-en diersoorten voor een heel groot deel aan het uitsterven zijn."

Aan plannen geen gebrek. En ze mogen best wel radicaal zijn. "De sombere voorspellingen van milieudeskundigen maken een radicaal milieubeleid extra dringend", aldus J. Schuler uit Zeist. Gerard Geenen uit Rotterdam ziet "Het vernielen van het milieu als pure misdaad dat ook als zodanig moet worden aangepakt."

Echte keuzes

Een belangrijke rol is bij dit alles weggelegd voor de overheid. Een overheid die zich hard moet maken voor heffingen op milieuvervuilende produkten en milieu- vriendelijke produkten moet stimuleren. "Milieuvriendelijk leven moet goedkoper en milieuvrijdandig leven moet onbetaalbaar worden" volgens Jacques Klerx uit Malden. A.J.M. Overgaag uit Sassenheim geeft de politici een veeg uit de pan: "Politici moeten alleen nog maar echte keuzes maken, de rug recht houden en niet langer hechten aan scores. Er moet een overstap worden gemaakt van milieupraten naar milieu-doen. De overheid moet hierbij gebruik maken van de gevoeligste plek van de Nederlanders: de portemonnee."

Henk Bolderink uit Purmerend houdt

er een wat Macchiavellistische visie op na: Zorg dat je internationaal de sterkste economie hebt en daardoor grote politieke macht verwerft. Vervolgens is het mogelijk om internationaal vergaande milieu eisen op te leggen.

Boodschap

Verschillende briefschrijvers wijzen erop dat het de hoogste tijd is voor concrete stappen. Nu uitstellen betekent straks pijn lijden. Voor D66 is hier een belangrijke rol weggelegd. "D66 moet een boodschap gaan brengen die mensen niet graag horen.... om het milieu te redden zijn maatregelen nodig die vervelende consequenties hebben voor individuele burgers. Er zullen op allerlei terreinen strakkere regels moeten worden opgelegd en gehandhaafd....zelfs al zal de verwachte stemmenwinst dan vermoedelijk verdwijnen als sneeuw voor de zon", aldus J. van Rosse uit Den Haag. Beter een principiële kleine partij dan een grote die meedoet aan milieuvervuiling. Dit lijkt ook de visie te zijn van Michiel Ruis uit Leiden die opmerkt dat een te pragmatische houding van D66 niet de manier is om de milieuproblematiek op te lossen. "Ingrijpende maatregelen zullen tot veel problemen in onze maatschappij leiden. Niets doen echter tot nog veel grotere in de toekomst. Waarschijnlijk zal een dergelijk politiek niet worden beloofd met dertig zetels in de Tweede Kamer, maar dat is de prijs die we hiervoor moeten betalen."

Over één ding is men het eens. Een bijstelling van ons consumptiegedrag is noodzakelijk. Dit betekent een trendbreuk met ons huidige gedrag. Met begrippen als carpooling, zonne-energie, windmolens, gescheiden afval, recycling moeten wij in Nederland daadwerkelijk leren leven. Echter, men is

zich ervan bewust dat het milieuprobleem zich niet beperkt tot Nederland. Mr Lasonder, oprichter van de Stichting Reinwater, vraagt in dit verband in het bijzonder de aandacht van D66 voor het grensoverschrijdende probleem van het Rijnzout-verdrag en noemt dit "in strijd met het beginsel dat de vervuiler betaalt". Molenaar uit Rotterdam wijst ons op de gevolgen van het milieubeleid voor ontwikkelingslanden. "Ten gunste van het milieu moeten wij niet terugdeinzen om strenge voorwaarden aan ontwikkelingsamenwerking te stellen."

Ondanks de veelal somber gestemde geluiden, vindt Ward Biemans uit Utrecht het nodig om de vaak cynische houding ten aanzien van het milieubeleid te nuanceren. "Er zijn toch ook hoopvolle ontwikkelingen in het beleid te constateren" Hij noemt onder andere de uitwerking van de energieheffing.

Duidelijk werd dat men van de D66 een duidelijke stellingname verwacht op het terrein van het milieubeleid. Niet alleen als het gaat om het maken van plannen, maar zeker ook als het aankomt op concrete uitvoering. D66 heeft in het verleden een prominente rol gespeeld bij het vragen van aandacht voor het milieu. Nu daar een brede belangstelling voor bestaat kan zij wederom een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van een verantwoord milieubeleid.

*Elize de Kock,
beleidsmedewerker Milieu*

Is 'inkomensafhankelijk' nog van deze tijd?

D66 bestaat nu 25 jaar en aan onze contributie regeling is dat ook nog te zien: hoe meer je verdient, hoe meer je moet betalen. Dat lijkt heel rechtvaardig, maar heeft toch ook zijn kwalijke kanten. Let op. Een anecdote om het te verduidelijken. Toen ik midden jaren zeventig bij een bejaardenorganisatie solliciteerde, dacht ik een goede beurt te maken door ze te feliciteren met de zojuist ingevoerde 65- plus pas. Tot mijn verbazing bleek men daar uiterst verontwaardigd over te zijn. Zij waren voorstander van de verhoging van de AOW, zodat de bejaarde voldoende geld had om het openbaar vervoer en het theater te kunnen betalen, maar ook zelf kon kiezen om liever een auto te rijden of naar de nachtclub te gaan. Ofwel, de 65-plus pas was slechts een pleister op de wond.

Uiteraard ben ik mij er van bewust dat de D66- contributieregeling nauwelijks sociaal-economische gevolgen heeft op landelijk niveau. Maar de achterliggen-

de gedachte kan dat wel degelijk hebben. Neem als voorbeeld de volkshuisvesting, waar de regeling voor individuele huursubsidie voor enorme beleidsmatige problemen heeft gezorgd. En die problemen werden eigenlijk veroorzaakt omdat wij met zijn allen hebben geaccepteerd dat een minimum inkomen onvoldoende is om een nieuwbouwwoning te accepteren.

Mijn stelling luidt dat het minimum inkomen in Nederland voldoende moet zijn om volwaardig deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Dat lijkt mijn trouwen ook een voorwaarde voor een democratische maatschappij. Dat zou ook betekenen dat iedere Nederlander een vast contributiebedrag van D66 moet kunnen betalen. Ik wil niet zover gaan om op het voorjaarscongres een amendement over de contributie in te dienen, want dit is niet iets dat je van de ene op de andere dag kan veranderen. Maar een motie om eens na te denken of het minimum-inkomen verhoogd moet worden moet toch mogelijk zijn.

Freek Atsma Den Haag

Initiatiefwet Nypels-Groenman in werking getreden

Op 1 januari van dit jaar is de D66-initiatiefwet 'Gelijke behandeling van slapers en gepensioneerden' in werking getreden. Hierdoor zullen naar schatting 750.000 pensioenbreukslachtoffers in de loop van dit jaar voor het eerst een jaarlijkse toeslag op hun bevroren pensioenaanspraken ontvangen. Daarnaast zullen de pensioenregelingen van een kwart van de werknemers als gevolg van de initiatiefwet aangepast worden om pensioenbreuk in de toekomst te voorkomen.

Onder pensioenbreuk wordt verstaan het pensioennadeel door verandering of verlies van werk, wanneer de betrokkenen, de 'slapers' hun pensioenregeling moeten verlaten. De verliespercentages liggen dan vaak tussen de 10 en 50% van het aanvullend pensioen naast de AOW. Van pensioenbreuk zijn niet alleen werknemers die van baan veranderen de dupe, maar vaak ook werknemers die stoppen met werken. Daartoe behoren vele vrouwen en een deel van de werklozen en arbeidsongeschikten.

Al vanaf 1972 is vanuit de Tweede Kamerfractie van D66 aangedrongen op wettelijke maatregelen tegen pensioenbreuk. Toen deze uitbleven is door een werkgroep van het Wetenschappelijk

Bureau onder leiding van Piet van Yperen in 1979 hiertoe een voorontwerp van wet gepubliceerd. Mijnerzijds is daarna in 1980 een hierop gebaseerde initiatiefwet bij de Tweede Kamer ingediend. De initiatiefwet ondervond zware bestrijding van het georganiseerde bedrijfsleven in de Stichting van de Arbeid en de SER met name omdat de inhoud van pensioenregelingen behoort tot de primaire verantwoordelijkheid van de sociale partners.

Aanvankelijk kreeg de fractie van D66 bij het streven naar wetgeving alleen steun van het GPV. De verschillende kabinetten en de andere fracties durfden zich niet voor wetgeving uit te spreken en daarmee tegen het georganiseerde bedrijfsleven in te gaan.

Ondanks de inspanningen van een belangrijk deel van de pensioenwereld, bleven grote gaten in de pensioenbreukbestrijding bestaan. Louise Groenman heeft, na de beëindiging van mijn kamerlidmaatschap in 1989, de behandeling en verdediging van de initiatiefwet overgenomen. In de Tweede Kamer nam het inzicht toe dat de feiten D66 in het gelijk stelden: een afdoende bestrijding van het onrecht van pensioenbreuk maakte nadere wetgeving nodig. De Tweede Kamer aanvaardde de initiatiefwet, uiteindelijk in september 1990 met algemene stemmen.

Erwin Nypels

Wereldverbeteraar

Binnenkort mag ik mijn huisafval gaan scheiden. Ik zou mij dus heel gelukkig moeten voelen: 'n kleine wereldverbeteraar. Toch staat de plaatselijke krant hierover vol met verontwaardigde brieven. Wat is er aan de hand? Het probleem in een notedop: de verworpen grijze container zal nog maar één keer per twee weken worden opgehaald. De nieuwe groene container (voor groenten, fruit- en tuinafval) is een stuk kleiner en zal ook per twee weken worden geleegd. Slechte hygiëne, menen de fatsoensrakers. Tja, die ophaal-systematiek schijnt zo geregeld te zijn vanwege de kosten. De goedwillende burger denkt: maar daar betalen we toch voor, beste politiek?

In het december-nummer van Voor de D'Raad (nr. 5 - 1991) geeft Frank Hilterman over de gescheiden inname van huishoudelijk afval enkele interessante feiten. Bijvoorbeeld dat de hierboven geschetste ophaal-systematiek (Aha!) vooralsnog in strijd wordt geacht met de wet. De VNG heeft onderzoek laten doen naar de kosten van gescheiden inname. Uit dit onderzoek blijkt dat de kosten voor gemeenten die alle afval in één container ophalen, fiks zullen stijgen. Bij stormen met 57%, bij verbranden met 70%. De kostenstijging voor gemeenten die volledig gescheiden ophalen respectievelijk met 17% (stormen) en 25% (verbranden). De politiek wil het stortvolume minimaliseren: dat betekent hogere tarieven. Wie dat meeneemt in de berekening komt tot een tariefstijging van gemiddeld 181% (oude systeem) tegen 56% (gescheiden ophalen). De wereldverbeteraars betalen dus uiteindelijk ook minder: hier gaat een mooi perspectief samen met een fijn gevoel in de portemonnee.

Peter van den Besselaar

Foto: Marcel Minnée

**"Ach, zo
zoeken
maar u
Den Ha**

het it in ag."

FOTO: JAN EVERHARD.

Politiek. Altijd een "hot issue" op feestjes en partijen. En telkens weer een bron van irritatie en steeds minder eentje van vermaak.

Het lijkt wel alsof we ons er steeds minder druk om maken. Alsof we na de paspoorten, de studiefinanciering en het gekissebis in de coalitie een beetje moe beginnen te worden van al die hoorzittingen, commissies en affaires.

Alsof het ons niet langer interesseert wat er in Den Haag voor ons besloten wordt.

Toch moeten we de koppeling met Den Haag blijven maken. Want elke dag ondervinden we de gevolgen van de Haagse Besluitvorming.

Vandaar dat Trouw veel aandacht besteedt aan het gebeuren achter de Hofvijver. Elke dag met een unieke Parlement pagina. En daarnaast veel achtergrondinformatie, series over hete hangijzers en spraakmakende analyses en interviews.

Dat is overigens niet de enige reden waarom Trouw de meest geciteerde krant in de residentie is.

Want Trouw besteedt dezelfde aandacht aan het onderwijs, het milieu en de gezondheidszorg. Wat Trouw tot een krant maakt, die niet alleen Den Haag, maar ook z'n lezers betrokken weet te houden.

Als u dat van uw krant verwacht, bel dan 06-0994440 voor een (proef)abonnement.

Trouw houdt je betrokken.

Verkiezingen Adviesraad

Profiel

Elke twee jaar vindt de verkiezing plaats van de Adviesraad van D66.

De raad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de fracties in de Eerste en de Tweede kamer en in het Europees Parlement betreffende de vorming van de landelijke en Europese politiek en aan het Hoofdbestuur omtrent de organisatie en procedures van de partij. Veelal fungeert de AR ook als klankbord voor de stellingnames van de leden van de Tweede Kamer fractie.

De Adviesraad is primair een "orgaan" voor algemene politieke adviezen; een generalistische visie is daardoor een belangrijke vereiste. De Adviesraad komt 6 tot 8 maal per jaar op zaterdag in Utrecht bijeen; per regio vinden voorvergaderingen plaats.

Van de leden wordt verwacht, dat zij bereid zijn bijdragen te leveren aan de voorbereiding van de discussie-onderwerpen. De AR-leden worden geacht terug te koppelen naar regio- en afdelingsvergaderingen.

Cees van Spiereburg, voorzitter Adviesraad

Procedure

De kandidaatstelling opent bij het verschijnen van deze "Democraat". Voor de verdere procedure zijn de volgende data in 1992 van belang:

- 14 maart: sluiting kandidaatstelling om 17.00 uur
- medio april: toezending kandidatenlijst en stembiljet met de "Democraat"
- 22 mei: uiterste datum presentatievergaderingen
- 5 juni: sluiting inzending stembiljetten om 17.00 uur
- eind juni: publicatie uitslag in "Democraat"
- 5 september: eerste vergadering nieuwe Adviesraad

Zetelverdeling

De Adviesraad bestaat uit 50 leden: tenminste 2 uit elke regio en de overige 26 naar evenredigheid van het aantal leden in de verschillende regio's. Daarmee wordt de zetelverdeling:

regio	aantal zetels
Groningen	3
Friesland	3
Drenthe	3
Overijssel	3
Gelderland	5
Utrecht	5
Noord-Holland	7
Zuid-Holland	8
Zeeland	3
Noord-Brabant	5
Limburg	3
Flevoland	2

Kandidaatstellingsformulieren kunnen worden aangevraagd bij het Partijbureau.

Data emancipatie Netwerk

Het landelijk Emancipatie Netwerk van D66 vergadert in 1992 op de volgende data:

- dinsdag 4 februari in Den Haag
- donderdag 2 april in Utrecht
- dinsdag 2 juni in Den Haag
- donderdag 3 september in Utrecht
- insdag 3 november in Den Haag

Nadere inlichtingen bij de coördinator, Marie-Louise Tiesinga, tel. 075-286966.

JD en D66 confronteren

Zaterdag 14 december vond er in Utrecht een confrontatie-bijeenkomst plaats tussen een aantal D66'ers uit het Hoofdbestuur en uit de Eerste en Tweede Kamer en de Jonge Democraten (JD). Twee onderwerpen stonden deze dag centraal: Allochtone jongeren en Milieubeleid. Marcel van Silfhout doet verslag.

Het eerste onderdeel, de resolutie "allochtone jongeren" (aangenomen tijdens het laatste JD-congres) werd ingeleid door Marleen van Oort namens de JD en Louise Groenman namens D66.

Louise Groenman is woordvoerder van de Tweede Kamerfractie op het gebied van minderhedenbeleid. Haar visie op dat beleid: "Het gaat te langzaam, maar we zijn niet slecht bezig." Uitgangspunt van D66 alswel de JD is het betrekken van autochtone bewoners uit de achterstandswijken bij het te voeren debat. Het debat moet er op gericht zijn het begrip voor elkaar te vergroten en de onderlinge solidariteit te stimuleren. Het voorstel zoals Minister Dales dat heeft geformuleerd stelt daarentegen allochtone jongeren als centraal punt van discussie. Op deze manier ligt de nadruk teveel op deze groep als probleem en dat is feitelijk onjuist.

De JD vindt een basisdiploma Nederlands noodzakelijk om de gelijkere kansen te bevorderen doordat het de onderwijs en arbeidsparticipatie van minderheden zal verbeteren. Louise Groenman stelde dat je Nederlands leren niet kunt afdwingen zolang de facilitie-

ten tot het behalen van zo'n basisdiploma nog onvoldoende aanwezig zijn. De wachtlijsten zijn nu nog te lang." Aan een plicht tot het leren van Nederlands, zit natuurlijk een recht op basiseducatie vast."

Duurzame ontwikkeling

In de middag vond het tweede onderdeel plaats, "duurzame ontwikkeling". Michiel Ruis, de onlangs afgetreden vice-voorzitter politiek van de JD, pleitte voor de ecotax. Hij stelde dat de JD radicaler in het milieubeleid is dan D66 "omdat jongeren meer belang hebben bij het milieu." D66-kamerlid Gerit Ybema vroeg zich in zijn inleiding af of alle partijen die voor duurzame ontwikkeling zeggen te zijn, en dat zijn bijna alle partijen, ook bereid zijn ingrijpende keuzes te maken. Aan de andere kant moet je volgens hem ook niet te radicaal worden. "In de politiek kun je niet zonder een maatschappelijk draagvlak. Dat is het verschil tussen D66 en Groen Links. Radicale standpunten zijn ontzettend makkelijk en vrijblijvend."

In de hierop volgende forumdiscussie kwam duidelijk naar voren dat de JD voor een radicaler beleid en duidelijkere presentatie van dat beleid is. Het maatschappelijk draagvlak -dat juist tijdens de laatste verkiezingen aanwezig was- wordt onvoldoende gebruikt en omgezet in politieke daden. Hoofdbestuurslid Hans Jeekel bepleitte voor D66 dan ook een aanjagersfunctie. Weliswaar binnen de grenzen van de politieke realiteit maar dan wel zo dat D66 als een reisleader en niet als een evenwichtskunstenaar (symbool van de huidige compromiscultuur) het milieubeleid van de regering aanjaagt.

2016

In 2016 bestaat D66, wanneer de parlementaire democratie nog net zo onveranderd is als nu, vijftig jaar. De Jonge Democraten hebben met het boek "2016" geprobeerd een beeld te geven van wat D66 is en wat ze over vijftig jaar zou moeten zijn.

Acht jonge democraten bespreken onder redactie van oud-bestuurslid Henk Gossink, onderwerpen als duurzame ontwikkeling, D66 en Europa, het ontstaan van de Jonge Democraten, de in-

vloed van de media, nationalisme en internationalisering en meer.

"2016" is te bestellen bij het Landelijk Secretariaat van de Jonge Democraten, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ te Den Haag. Het boek kost 10,- gulden (inclusief verzendkosten).

SWB-publikaties

Begin februari 1992 verschijnt de eerste publikatie in de reeks SWB-cahiers getiteld 'Niet-huwelijkse relatie'. De auteurs zijn: J. Govers, H.Jansen, W.Jouwstra, P.van Koppen, H.van Lennep, E. Nanninga en G. Rodenburg.

In de nota wordt de zienswijze van D66 nader uitgewerkt, dat het huwelijk onder meer een wijze is waarop individuen vorm kunnen geven aan de vermogensrechtelijke, fiscale of erfrechtelijke consequenties van hun relatie. Er is geen reden om deze mogelijkheden van het huwelijk te beperken tot heterosexuele relaties. Deze opvatting is verwoord in het verkiezingsprogramma 1989-1993.

Idee

In Idee nr. 6 1991 staat de weergave van een gesprek met Paul Kuypers over bureaucratie en politiek, een artikel over gezondheid en ziekte door Christiaan de Vries en een reactie op de dit jaar gepresenteerde architectuurnota door John Carp en een beschouwing

over de ideologie van D66 door twee historici van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen. De bestaande mogelijkheden van een corrigerend referendum worden besproken door Pieter Fokkink en Theo Hooghiemstra en Kees Breed schrijft over de veranderende verhouding tussen burger en politiek.

Media

De werkgroep Media en Telecommunicatie vergadert op maandag 17 februari in het (oude) Tweede Kamergebouw vanaf 19.30 uur met een prominente gast uit de wereld van de media. Inlichtingen via Hans Weijel, tel. 020-643917 of P. H.Frankfurter, tel. 020-6152080.

SWB-groepen

In januari 1992 zal de SWB-werkgroep economie opnieuw van start gaan. Inlichtingen hierover kunt u krijgen bij Allan Varkevisser van de SWB, di. t/m do. te bereiken tel. 070 - 3858303, of bij Jos Nieland, fractiemedewerker tel. 070 - 3183066.

Kerntaken van de lokale overheid

Het Politiek Scholings- en Vormingsinstituut (PSVI) van D66 wil graag reacties, vragen, opmerkingen etcetera ontvangen met betrekking tot het onderwerp "Kerntaken van de lokale overheid".

Tijdens de laatste begrotingsbehandelingen en algemene beschouwingen in de gemeenten, zal op menige plaats over dit onderwerp gedacht en gesproken zijn (selectie problemen, consequenties van privatisering, personele gevolgen etc.). Aan de hand van de redacties zal het PSVI samen met de redactie van het blad "Voor de D'Raad" beoordelen of het zinvol is een symposium en/of speciaal themanummer aan dit onderwerp aandacht te schenken. Reacties graag naar het PSVI (zie onder) ter attentie van Leo Pinxten.

22 februari: MET OVERLEG VERGADEREN (een nieuwe cursus).

Deze cursus richt zich in het bijzonder op het verbeteren van uw vaardigheid om doeltreffend te kunnen vergaderen.

Plaats: Utrecht of Houten; Docent(en): Han Westerhof; Cursusgeld: f 30,—.

29 februari én 7 maart: TRAINING PRESENTATIE VAARDIGHEID (een nieuwe training).

Op basis van opgedane ervaring en vele suggesties van cursisten heeft Max Peper zijn cursus voor 1992 een verbeterde en bredere opzet kunnen geven. In deze nieuwe opzet omvat de training 3 delen.

In het eerste cursusdeel op 29 februari krijgen de deelnemers oefeningen, adviezen en tips voorgesteld die gericht zijn op het versterken van het zelfvertrouwen. Verder moeten zij een persoonlijke presentatie uitvoeren.

Het 2de cursusdeel op 7 maart bouwt hier op verder. Behandeld worden de toepassing van presentatie ondersteunende hulpmiddelen, het hanteren van storingen en interrupties.

(voor het 3de cursusdeel, zie hieronder).

Gezien het intensieve karakter van deze bijeenkomsten kunnen niet meer dan 8 deelnemers worden ingeschreven.

Deelnemers ontvangen vooraf een

SWB

Ik bestel:

- IDEE, tijdschrift van het wetenschappelijk bureau D66
abonnement: f 66,- per jaar, los nummer: f 15,- ex porto
- IDEEEN, jubileumbrochure 'De veranderende rol van de politieke partijen', f 15,- ex porto
- SWB-cahier, 'Niet-huwelijkse relaties', ± f 10,- ex porto
(de exacte prijs is nog niet bekend)

PSVI- scholing & vorming

Ik meld me aan:

- MET OVERLEG VERGADEREN op 22 februari f 30-
- TRAINING PRESENTATIEVAARDIGHEID op 29 februari en 7 maart f 100.-
- Vervolg-training PRESENTATIEVAARDIGHEID op 21 maart f 50,-
- SCHRIJVEN VAN VERENIGINGSNIEUWS op 7 maart f 35,-

(pas betalen ná ontvangst van acceptgiro)

NAAM:

ADRES

PC/PLAATS:.....

TELEFOON:

ADM.NR D66::FUNCTIE IN D66::.....

Zenden aan: D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

cursusboek met oefeningen, tips en werkopdrachten.

Plaats: Den Haag; trainer: Max Peper; Kosten voor deze 2-daagse training f 100,—.

21 maart: Vervolg-training PRESENTATIE VAARDIGHEID

Deze bijeenkomst is een vervolg op de basis-training zoals hierboven beschreven. Het accent ligt nu op overtuigingskracht en logische onderbouwing van een betoog. Er wordt geoefend met zelfgekozen praktijkopdrachten.

Inschrijven kan alleen indien reeds eerder aan een training met Max Peper is deelgenomen.

Plaats: Den Haag; trainer: Max Peper; Kosten f 50,—.

7 maart: SCHRIJVEN VAN VERENIGINGS- NIEUWS (nieuwe cursus).

Deze cursus is in het bijzonder bestemd voor leden die een afdelings- of regioblad redigeren, nieuwsbrieven of artikelen schrijven, persberichten of een advertentie moeten maken. Kortom voor iedereen die op enigerlei wijze te maken heeft met schriftelijke communicatie voor en in D66.

Naast schrijfadvisen over taal- en tekstverzorging, wordt tijdens de cursus ingegaan op de kwaliteit en functie van verschillende schriftelijke media op afdelings- en regioniveau. Cursisten ontvangen vooraf een op dit onderwerp toegespitste PSVI-brochure. De brochure is geheel nieuw en speciaal voor dit onderwerp geschreven.

Plaats: wordt nog nader bekend gemaakt; docent: Anne-Marie Hartog e.a.; Kosten: f 35,— (incl. brochure).

Vooraankondiging

21 maart: SYMPOSIUM VOOR AFDELINGS- BESTUURDERS

Speciaal voor afdelingsbestuurders organiseert het PSVI dit jaar voor het eerst een bijeenkomst met daarin vele en verschillende workshops over o.a.: publiciteit, relatie bestuur - gemeenteraadsfractie, ledenwerving, financiën, werkprogramma, het politieke debat, etc.

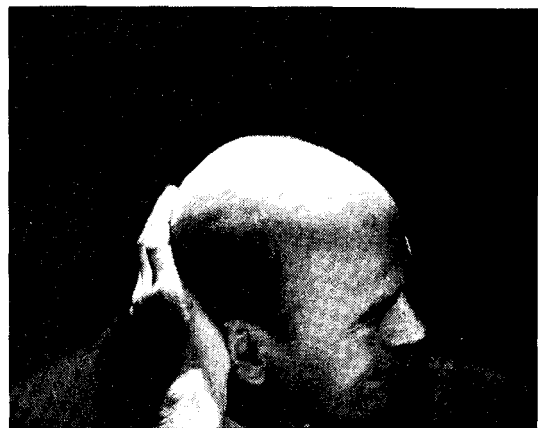
De afdelingsbesturen zullen hierover begin februari een apart schrijven ontvangen. Informatie bij Monique Terwiel (PSVI).

Uit de wandelgangen 2 (politiek feuilleton)

Frederik Overdebrug, in de wandeling Freddy genaamd, leek eindelijk een doel te hebben gevonden in zijn leven. Hij had zich kandidaat gesteld voor de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen in het pittoreske plaatsje Waterberg, middels een formulier in het plaatselijke mededelingenblad van de Partij van het Midden, opererend onder de leuze 'Meer dan het gemiddelde'. In dit stencilde blaadje had hij zichzelf gepresenteerd aan de kiezer in een kort stukje over zijn achtergrond ('bij ons thuis mocht de meid regelmatig meeëten') en zijn voornemens met betrekking tot Waterberg in het algemeen en de wereld in het bijzonder: 'Vernieuwing wil zeggen: het goede bewaren'. En: 'Zonder een schoon milieu en een goed openbaar vervoer komen we nergens'. Hij eindigde met de opmerking: 'Wie vanuit het midden opereert kan alle kanten van een zaak bezien, links, rechts, voor en achter, onder en boven'. Kort hierop volgden de interne verkiezingen; hij eindigde op de twaalfde en tevens laatste plaats. In de pijpenla van het café waar de partij regelmatig bijeenkwam, was het enkele dagen later een drukte van belang: er waren minstens dertig leden aanwezig. Zo'n grote opkomst had de afdeling Waterberg nog niet eerder in haar geschiedenis meegemaakt. De leden hadden zich verzameld om uit de twaalf kandidaten een lijsttrekker te kiezen. De feestvreugde was extra groot omdat zojuist bekend was geworden dat de partij er tien verse leden bij had gekregen. Na een presentatie waarbij iedere kandidaat zijn of haar verhaaltje in levenden lijve opnieuw afdraaide, de één inspiratie halend uit de bruine vloerbedekking, de ander uit het plafond met de opgedroogde lekplekken, werd er gestemd. Freddy werd eerste met een verpletterend aantal van tien stemmen. De partij van het Midden behaalde bij de verkiezingen drie

zetels in de gemeenteraad. Omdat er in Waterberg nogal wat verschillende overtuigingen leefden, was een coalitie onvermijdelijk. Als gevolg hiervan mocht elke partij een wethouder leveren, behalve de CB, waar we later nog op terug komen... Freddy werd wethouder voor de Partij van het Midden. In het opgestelde werkprogramma werd hem sport en cultuur toebedeeld, omdat dat 'toch één pot nat' was, volgens de coalitiegenoten. De politieke arena zag er verder als volgt uit: de Sociale Inbreng Partij (kortweg SIP) had drie zetels, het Christelijke Antirevolutionaire Trio (een hersteld voorlopig verbond van drie christelijke partijen, kortweg CAT) vier zetels, het Front Liberale Overtuiging Partijen (kortweg FLOP) drie zetels, de Groene Anti Liga (kortweg GAL) één zetel en ten slotte de enige oppositiepartij, de omstreden Centrum Boeren (kortweg CB). Deze partij opereerde onder de leuze 'Gewoon gewoon doen in je eigen vaderland' en had zojuist haar entree had gemaakt in de Waterbergse politiek. De lijsttrekker van de CB, Toon Splinter, had de avond voor de installatie van de nieuwe gemeenteraad moeten overnachten in het rustieke gemeentehuis, omdat actievoerders bedreigd hadden hem de toegang te versperren. De installatie was gepaard gegaan met een opstandig gejoel buiten op straat dat Freddy enigszins nerveus had gemaakt. De lokale omroep was met groot materieel uitgerukt. De twee vrijwilligers hadden een net van kabels gespannen over de wandelgangen en waren nog druk bezig met het voltooiën van de aansluiting, toen de respectievelijke lijsttrekkers in hun respectievelijke toespraken verzekerden dat zij alles in het werk zouden stellen om de democratie te waarborgen. Toen Splinter als laatste het woord kreeg, viel zijn microfoon uit. Opgewonden riep hij dat er sprake was van opzet, maar enige tijd later bleek dat een van de omroepvrijwilligers met zijn voet achter Splinters snoer was blijven haken.

Wordt vervolgd...

Wat geen (in)formateur van de koningin lukte, wist de voormalige directeur van de OV-jaarclub voor elkaar te krijgen. Even werden de contouren van een monsterverbond tussen VVD, Groen Links en D66 zichtbaar. Een wat voortijdig interview in het blad Esquire maakte een voortijdig einde aan de opmerkelijke samenwerking tussen Pim Fortuyn en de WAO-specialisten van de genoemde politieke partijen. De toekomst van zowel Fortuyn als het politiek verbond is onzeker. (Foto: Dennis Sies)

Over 25 jaar....

Caland, lid van de CDA-fractie in de Eerste Kamer en voorzitter van die kamer, beweerde op zondag 22 december 1991 voor de AVRO-radio dat er in de Tweede Kamer nauwelijks nog volksvertegenwoordigers zitten, maar voornamelijk 'beroepspolitici'. Die mensen, aldus Caland, houden zich bezig met de begrotingen die op dat moment in de Kamer behandeld worden en bekommeren zich nauwelijks om de werkelijkheid van het bestaan.

De oplossing van dit gebrek aan betrokkenheid bij wat er onder de kiezers leeft, ziet Caland in een kleine wijziging van het kiesstelsel. Waar hebben we dat 25 jaar geleden ook weer gehoord?

Credits

In het vorige nummer, nr. 9/91, zijn een aantal credits weggevallen. De foto's op pag. 5 zijn van Marcel Minnée, die op pag. 3 en 7 van ANP-foto. De tekening op pag. 15 is van de hand van Peter van der Vet. Excuses.

Colofon

De redactie van de Democraat wordt gevormd door: Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Kees Dietz, Elmer Klaasen, Lennart van der Meulen, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeek en Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen en Alexander Osten. Vormgeving: Anker & Strijbos, Utrecht

Druk: Brouwer Offset BV, Utrecht
Foto's: Dennis Sies
Verslaggever Waterberg: Henk Hardeman

Democraat nr. 2 verschijnt 14 februari 1992.

Redactieadres: Redactie Democraat Bezuidehoutseweg 195 2594 AJ Den Haag

Het partijbureau van D66 is telefonisch bereikbaar via tel. 070-3858303

Jaargang 25
Nummer 2
14 februari 1992

De democraat is een
uitgave van
de politieke partij
Democraten 66 en
verschijnt onder de
verantwoordelijkheid
van een door
het hoofdbestuur
benoemde
redactieraad

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

De onzekere toekomst van de gezondheidszorg

Foto: Marcel Mimmée

Kohnstamm over plan Simons

De twijfels van
D66

3

Het debat vanaf '86

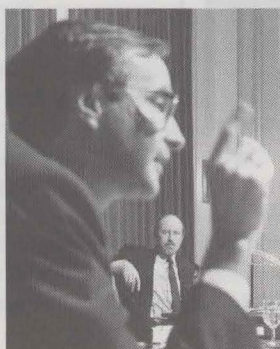
Besluitvorming
over Simons in
de partij

4

De voorzet

Wat mag
Simons kosten

6

Amok in Europees Parlement

Machtsstrijd
in liberale
fractie

10

De achter- pagina

Dick Tommel
mist tegen-
stand

16

Partijnieuws

Emancipatie in
alle regio's

SWB-conferenties
sociale zekerheid

Adviesraad wil
niet inkrimpen

Scholings-
instituut breekt
alle records

Partnerruil

De vraag met wie je het doet blijft een geliefkoosd gespreksonderwerp. Ook aan D66-ers is niets menselijks vreemd en wij speculeren dan ook naar hartelust over nieuwe verhoudingen in de politiek. Zo koestert D66 een inmiddels diepgewortelde voorkeur voor een toekomstige coalitie met PvdA en VVD. Maar welke kans bestaat er eigenlijk op verwezenlijking van dit ideaal? Hoe hoopgevend zijn de recente politieke ontwikkelingen?

Helaas vertonen onze beoogde partners zeer weinig neiging tot onderlinge toenadering. De hoofdreden daarvoor is dat beide partijen na (in) een ernstige crisis allereerst hun vroegere vaste kiezers trachten te herwinnen door terug te vallen op hun vertrouwde boodschap en dus profilering ten opzichte van elkaar.

De VVD verwijderd zich onder Bolkestein van de PvdA maar ook veelal van D66. In de discussie over herziening van de verzorgingsstaat kiezen de oud-liberalen voor een bijna 'Amerikaanse' lijn. Waar het gaat om vreemdelingen-, asiel- en integratiebeleid neemt de VVD van alle grote partijen de meest op nationale sentimenten gerichte positie in. Ook appeleert de VVD opvallend sterk aan bestaande angstgevoelens voor het verlies van de Nederlandse identiteit, na het wegvallen van grensbelemmeringen in de EG. Sinds de VVD geen eigen minister van Milieu meer heeft, wordt er van deze partij op dit gebied weinig meer vernomen dan verzet tegen radicale oplossingen, zoals bijvoorbeeld gepropageerd door D66. Ook in het buitenlands- en veiligheidsbeleid zet de partij van Bolkestein een traditionele koers voort die de kloof met PvdA en ons vergroot. De VVD ziet hoegenaamd niets in een eigen Europees veilig-

heidsbeleid en blijft zich ondanks het einde van de Koude Oorlog geheel en al op de NAVO oriënteren.

De PvdA wil de scherven van het WAO-drama lijmen en tegelijkertijd haar positie ook structureel verbeteren. Maar het (WAO)-beleid waardoor Kok c.s. veel aanhang verloren, werd nu juist door de VVD toegejuicht. De lijn van de Commissie Wolfson die de eenheid in de PvdA-gelederen moet herstellen ontmoet in oud-liberale kring voornamelijk kritiek. De groep rond Van der Louw draagt intussen bij tot de verdere electorale aftakeling van de PvdA. In de nu ontstane strijd om de 'juiste vertolking' van de moderne sociaal-democratie is een coalitie met de 'behoudende' VVD extra riskant: de onvermijdelijke concessies die dan aan Bolkestein of Wiegel gedaan zullen moeten worden zijn immers koren op de molen van critici die vinden dat de sociaal-democratische erfenis wordt verkwanseld.

Kortom, onze droom is nog lang geen werkelijkheid. Mochten we inderdaad flink winnen bij de volgende verkiezingen, dan valt aan sterke druk om regeringsverantwoordelijkheid te dragen niet te ontkomen. CDA en VVD zullen zo nodig ons uitnodigen hun coalitie aan een meerderheid te helpen. Dat is niet erg aantrekkelijk, maar een D66-versterking van de huidige krakkemikige coalitie is dat evenmin. Ideale partners bestaan niet, althans niet in de Nederlandse politiek. Elke coalitie heeft duidelijke nadelen. Zelfs het hartstochelijk streven naar nieuwe verhoudingen eidigt daarom op het Binnenhof doorgaans in een verstandshuwelijk. Daar kunnen we als D66 maar beter rekening mee houden.

Bob van den Bos

Marijke Augusteijn-Esser is sinds november 1990 vice-voorzitter politiek van het dagelijks bestuur. Daarnaast is zij vice-fractievoorzitter van de Provinciale Statenfractie in Drenthe nadat zij gedurende 13 jaar voorzitter was van de raadsfractie in Emmen. Als vice-voorzitter politiek is zij medeverantwoordelijk voor de totstandkoming van een nieuw verkiezingsprogramma. Ze is voorzitter van de stuurgroep die samen met de programmacommissie dit document momenteel voorbereidt.

"De stuurgroep heeft tot taak om de hoofdpunten van het nieuwe programma aan te geven en daarbij tevens een 'rode draad' te vinden welke de diverse onderdelen gaat verbinden. De programmacommissie verwerkt de aangegeven punten vervolgens in een uitgewerkte concept-tekst.

Om die 'rode draad' te bepalen is een drietal brainstormbijeenkomsten gehouden waarin leden van het Hoofdbestuur, de Tweede en Eerste Kamerfractie, de programmacommissie en diverse deskundigen op heel verschillende terreinen waren vertegenwoordigd. Een veertigtal mensen heeft hieraan meegewerkt.

De hoofdthema's werden als snel gevonden. Ik noem enkele: internationalisering, de relatie burgersamenleving, duurzame ontwikkeling, sociale zekerheid, arbeidsparticipatie, de rol van politieke partijen en bestuurlijke vernieuwing. De zorg voor de kwaliteit van de samenleving zal een hoofdlijn zijn. Naast een uitgewerkt verkiezingsprogramma zullen juist die hoofdlijnen van beleid duidelijk beschreven moeten worden.

In de brainstormsessies is een aantal hoofdthema's nader uitgewerkt. Het resultaat van die bijeenkomsten gaat nu naar de programmacommissie die overigens met medewerking van SWB-werkgroepen ook al is gestart met de voorbereiding van de teksten. De vorm waarin het nieuwe programma wordt aangeboden aan het congres wordt nog nader bepaald. In ieder geval zullen in de genoemde hoofdlijnen de houding en de visie van D66 duidelijk naar voren komen".

**ALS HET LEGER VAN PERU
JE SPAART, KRIJG JE
VAN REBELLEN DE KOGEL.**

GIRO 454000

AMNESTY INTERNATIONAL

Kohnstamm over stelselherziening gezondheidszorg

Politiek geklooi bedreigt plan Simons

Vanaf de 50-er jaren wordt geprobeerd de structuur en de financiering van de gezondheidszorg te herzien. Met het aannemen van het 'plan Simons' lijkt dit eindelijk te gebeuren. De rol van D66 was daarin dubbel: de Tweede Kamerfractie stemde anders dan de meerderheid van de D66-senatoren. Hoe kijkt D66 nu eigenlijk tegen de wijzigingsplannen aan? Zijn dergelijke grote ingrepen maatschappelijk nog wel gerechtvaardigd? En hoe definitief is de steun van D66? Jacob Kohnstamm formuleert een antwoord op deze vragen.

D66-woordvoerder gezondheidszorg Jacob Kohnstamm (foto: Dennis Sies).

Waarom moet Nederland naar een basisverzekering toegroeien?

"Ons huidige systeem is goed, maar er zijn verschillende problemen die een reorganisatie van de gezondheidszorg nodig maken. De bureaucratie, het verschil tussen ziekenfonds en particulier verzekerden en de noodzakelijke beheersing van de kosten. Het belangrijkste probleem is echter dat we verschillende financieringsstromen kennen. Er is de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, die wordt premie-gefinancierd over een deel van het inkomen. Er is overheidsgefinancierde gezondheidszorg via de fiscus. En dan zijn er nog de ziekenfondsen, de particuliere ver-

zekeraars en de puur eigen bijdragen. Verschillende instituten zijn aan die geldstromen gekoppeld. Het ziekenhuis is afhankelijk van fonds- en particulier verzekering. Bejaardenoordelen zitten in de AWBZ. De gevolgen zijn hemelsgoed. Een ouder iemand die uit een ziekenhuis ontslagen wordt maar niet naar huis terug kan, zit soms meer dan een jaar in een ziekenhuis te wachten om naar een bejaardenoordel te kunnen. Het verpleegkundig personeel van een ziekenhuis is voor die taak niet toegerust. Ik heb gezien dat mensen 's ochtends op de gang gezet worden omdat het verplegend personeel dan nog af en toe even aandacht aan ze kan besteden.

Een ander voorbeeld zie je bij de thuis hulp, wat een zorgsoort is met een hoge eigen bijdrage. Veel mensen komen daarom in een ziekenhuis terecht. De oorzaak: gescheiden financieringsstromen. Dat maakt zorg op maat onmogelijk. Eén financieringsstroom kan alleen met een basisverzekering".

Eind '89 nam je de portefeuille van Erwin Nypels over. Hoe stond D66 toen tegen de basisverzekering?

"D66 was een groot voorstander van voortzetting van de stelselherziening. Daarnaast hebben we een congres over gezondheidszorg gehad. D66 heeft zich daar ontpopt als voorstander van een breed en diep basispakket. Alleen de mayonaise op de patat mocht in de aanvullende verzekering, zoals Erwin dat zei. De financiering moest voor 85% inkomensafhankelijk zijn en voor 15% nominaal. Ook de keuzemogelijkheden voor verzekerden moest overeind blijven, eventueel in het basispakket".

De ideeën van Simons komen daar in grote lijnen mee overeen. Wat is dan nog de rol van D66 geweest in de debatten?

We hadden twijfels over het plan Si-

mons, met name over de kostenbeheersing en de nadere invulling, maar hebben het gesteund. 'De randvoorwaarde voor onze steun betreft de verdeling van de lasten, 82% inkomensafhankelijk voor iedereen en 18% nominale premie. In de plannen die voorliggen is op geen enkele wijze zeker gesteld dat die normale premie 18% blijft. Ik heb bij mijn eerste inbreng van de zomer gezegd: "Ik vertrouw die verzekeraars niet zo". Ik ben er niet van overtuigd dat als we geen ingreep mogelijk maken, dat die nominale premie niet maar omhoog en omhoog gaat. Dan komen we in een niet erg solidair systeem terecht waar een echte tweeverdeling gaat ontstaan, die ons met weemoed doet terugdenken aan de positie van ziekenfonds versus particulier. We vroegen in een motie dus om een inspanningsverbintenis waarmee de bandbreedte waarbinnen de nominale premie zich mag bewegen wettelijk vastgelegd wordt. Het is een klap in ons gezicht geweest dat de coalitiepartners de motie niet steunden. De praktijk heeft inmiddels geleerd dat het verstandig is om middelen te creëren om verzekeraars tot de orde te roepen. In juni werd nog gezegd: 'het is marktwerking', nu hoor ik gelukkig andere geluiden".

"Er waren veel twijfels over het plan, maar ik voelde me op basis van het verkiezingsprogramma en de overtuigingskracht van Simons en het plan niet vrij om tegen te zijn. Maar daarvoor is wel een maatschappelijk draagvlak nodig. Het politieke geklooi en het 'double dutch' van Lubbers ('ik sta achter Simons, maar het moet niet te snel gaan') ontnemen ook D66 de lol om het plan te steunen. Als de staatssecretaris en het kabinet ons begin maart de AMvB niet zenden en een duidelijke lijn voorleggen, dan denk ik dat ze het kunnen schudden".

Als ik dit zo hoor denk ik: heeft de Kamerfractie zich niet vergist?

"Je kunt mij niet verwijten dat Lubbers aan het klooiën is. Op het moment dat een plan dat overal verandering brengt zo behandeld wordt, creëer je onrust". "Waar ik bedrogen ben uitgekomen, is de situatie van categorie particulier verzekerden met een inkomen net boven de loongrens. Daarvan was ons gegarandeerd dat ze er niet of nauwelijks op achteruit gaan. Blijkens de cijfers van WVC is dat ook zo. Maar ik krijg heel veel brieven die het omgekeerde doen geloven. Dat is nooit de bedoeling geweest. Als dat bewijsbaar het geval is, dan zal reparatiewetgeving op dat punt noodzakelijk zijn".

De Eerste Kamerfractie heeft -in meerderheid- nu al haar steun onthouden aan het plan. Waarom?

"De Eerste Kamerfractie heeft twee doorslaggevende redenen gehad om tegen te stemmen. Het is kaderwetgeving. Eigenlijk staat in het wetsvoorstel niets, behalve dat bij Algemene Maatregel van Bestuur allerlei dingen geregeld kunnen gaan worden. De overheveling van medicijnen naar de AWBZ is niet bij wet gebeurd, maar bij AMvB. De Eerste Kamer gedraagt zich dan als groep wijze mensen en stemt daar te-

gen. Zij willen geen blanco cheque afgeven; kom eerst maar met inhoudelijke wetgeving. Een wetstechnisch argument. Het tweede argument betreft de functionele omschrijving van de zorg. Nu staat in alle wetten: je hebt recht op een huisarts, heel concreet aangegeven. Om meer marktwerking mogelijk te maken zijn die rechten in het nieuwe stelsel abstracter omschreven. Er staat straks dat er recht is op 1e lijns hulp van een arts of verpleegkundige. De uitwerking kan daarmee verschillen per maatschappij. De Eerste Kamerfractie vindt dat te onzeker".

"Ik deel die twijfels. De Eerste Kamer heeft geen mogelijkheden de voorstellen te amenderen. Voor mij zal dat een heel belangrijk punt worden. Binnen de partij leeft dat ontzettend. Ik ben het er mee eens dat de poortwachtersfunctie van de huisarts voor de kwaliteit en de kosten heel belangrijk is. Een algemene omschrijving kan, behalve bij de huisartsen en de verloskundigen. Die moeten bijna een monopolypositie krijgen. En de tegenstem van de Eerste Kamerfractie heeft me gestimuleerd dat nog harder te doen dan ik toch al van plan was te doen".

De beheersing van de kosten is een belangrijk aspect bij de politieke discussie over

het stelsel. Nemen de kosten straks af?
"De gezondheidszorg werkt als een aanbodeconomie: de vraag tempert zichzelf niet. Als je alles aan de actieve partijen overlaat weet je zeker dat het duurder wordt. Het is de 'grote leugen' in gezondheidsland dat door herziening het stelsel goedkoper kan worden, de kosten zullen hooguit minder stijgen. De gezondheidszorg wordt door technisch kunnen en arbeidskosten echt steeds duurder".

Op termijn worden de voorzieningen van het basispakket dus verminderd?

"Ik vind het niet interessant bepaalde betalingen te privatiseren. De behoefte aan de 'waar' blijft. Haal bijvoorbeeld de thuiszorg uit het pakket. Die mensen komen dan toch weer in het ziekenhuis terecht. Dan ben je 'penny wise, pound foolish' bezig. De commissie Dunning heeft op dat basispakket gestudeerd. Ze kwam uiteindelijk met twee zaken die uit het pakket konden: homeopathie en in vitro fertilisatie. Een verkleining van slechts 3%! En tenslotte: de grootste kostenpost zit bij de intramurale hulp. Niemand gaat toch voor de lol naar het ziekenhuis?"

Alexander Osten

D66 en de stelselherziening

Heiligt het doel de middelen?

Van een leien dakje gaat het niet, de invoering van de stelselherziening gezondheidszorg, ofwel het 'Plan Simons'. De overheveling van een deel van de eerste-lijns- gezondheidszorg naar de AWBZ werd, na aanvaarding van het voorstel in de Tweede Kamer, flink uitgekleeft door de Senaat. Vervolgens weigerden de verzekeraars de premies te verlagen met het bedrag dat nu inkomensafhankelijk wordt geïnd, in totaal zo'n 4,5 miljard. Dat bedrag compenseert precies de gestegen kosten van de gezondheidszorg, riepen zij in koor.

Gevolg is dat de inkomens-effecten van de maatregel harder aankomen dan bedoeld. Rechts van de coalitie huilt de oppositie over de inkomensnivellering. Binnen de coalitie uit het CDA steeds grotere twijfel. Wat vindt de oppositie voor een centrumlinks beleid van de gang van zaken? De Democraat reconstrueerde de standpuntbepaling van D66 over de reorganisatie van de gezondheidszorg.

Content

Het is 1 november 1986 en in de Flint te Amersfoort behandelt het D66-congres de Hoofdbestuursresolutie 'Gezondheidszorg als keuze'. In de Tweede Kamer breken de volksgezondheidsspe-

cialisten hun tanden op het plan Dekker, waarin een grondige reorganisatie van de gezondheidszorg wordt voorgesteld. De D66-discussie spitst zich toe op de vraag of alternatieve geneeswijzen een plaats horen te hebben in een basispakket van zorgvoorzieningen, maar over de beslispunten over de invoering van een algemene ziektekostenverzekering en het aankleden van de AWBZ bestaat grote overeenstemming. Met overgrote meerderheid legt het congres die dag dan ook de uitgangspunten vast, die vandaag de dag nog een houvast bieden voor de beoordeling van de reorganisatie van de gezondheidszorg: D66 wenst de financiering van de gezondheidszorg te realise-

ren door middel van een algemene ziektekostenverzekering met geïndividualiseerde premie naar draagkracht. Deze verzekering dient één basispakket voor iedereen te omvatten en varianten te bieden als eigen risico's, uitbreiding van dekking e.d. die op grond van persoonlijke keuze worden gebruikt. En: D66 acht het noodzakelijk dat (...) de AWBZ-financiering wordt uitgebreid door overheveling van delen van de ziekenfondsverzekering en de particuliere ziektekostenverzekering, zo mogelijk de hele eerste-lijns-gezondheidszorg. D66-woordvoerder Erwin Nypels is content met de uitspraken van het congres. In de Tweede Kamer zal hij later de keuzevrijheid

Foto: Marcel Mimmé.

voor alternatieve zorg binnen het basispakket bepleiten. Onder Lubbers II voert staatssecretaris Dees de eerste fase in van de overheveling van zorg naar de AWBZ, waaronder de psychiatrische zorg, en de WTZ, een solidariteitsheffing voor particulier verzekerden t.b.v. de zorg voor ouderen. De voortijdige breuk van de coalitie legt zijn werk voorlopig stil. De materie is politiek te gevoelig voor een demissionair kabinet.

Verkiezingen

Het verkiezingsprogramma van D66 pleit in lijn met de congresuitspraken van 1986 voor een algemene verplichte ziektekostenverzekering, waarin het onderscheid tussen particulier en ziekenfondsverzekerde vervalt. De Democraten scherpen de plannen van de commissie Dekker aan waar het gaat om de omvang van het basispakket en de maximale nominale premie. De hoofdonderdelen van het ziekenfondspakket, de AWBZ-voorzieningen, de gezinszorg, de zorg in bejaardenoorden en bepaalde vormen van thuiszorg en maatschappelijke dienstverlening horen thuis in het basispakket. De premie voor de basisverzekering dient voor 85 procent inkomensafhankelijk en voor 15 procent nominaal te worden geheven 'om het te grote beroep op de solidariteit van alleenstaanden te beperken en concurrentie tussen verzekeraars tot stand te brengen'. Binnen het basispakket is variatie mogelijk. Bij de overheveling van de voorzieningen naar de AWBZ mag de omvang van de zorg niet worden beperkt.

Voortvarend

De nieuwe woordvoerder volksgezondheid Jacob Kohnstamm krijgt te maken met een voortvarend staatssecretaris. Simons voert een Geneesmiddelenvergoedingssysteem in, dat het gebruik van relatief dure medicijnen moet tegengaan en schaft de contracteerplicht voor verzekeraars af, om marktwerking

binnen de volksgezondheid mogelijk te maken. In november 1990 wordt het levenswerk van de staatssecretaris, de Simons-variant van het plan Dekker, voor het eerst in de Tweede Kamer besproken. Het plan roept gemengde gevoelens op, ook bij de fractie van D66. De twijfel over de uitvoerbaarheid van de herziening is niet zo groot als de steun voor de doelstellingen, meldt Kohnstamm tijdens een mondeling overleg en hij vraagt verbetering op een aantal concrete punten: Zowel de lagere overheid als de patiëntenorganisaties moeten meer invloed krijgen op de kwaliteit en de spreiding van de zorg; er moet meer duidelijkheid komen over de manier waarop de verzekeraars gefinancierd gaan worden uit de centrale kas van de basisverzekering; de omschrijving van de zorgaanpakken dienen meer rechtszekerheid te bieden aan patiënten; en er moet een maximum gesteld worden aan het nominale deel van de premie. Simons zegt toe in de uitwerking van de plannen aandacht te besteden aan de kritiek en presenteert voorjaar 1991 de Wet stelselwijziging ziektekostenverzekering, tweede fase. De D66-fractie gaat het plenaire debat in met volmondige steun voor de essentiële onderdelen van de wijziging en grote vraagtekens bij de realiteitswaarde van de plannen. Simons replek trekt de D66-fractie over de streep. Om te slagen in de stelselwijziging moet per 1 januari 1992 begonnen worden met de overheveling van eerste-lijnsvoorzieningen naar de basisverzekering, verzekert de bewindsman. De voorliggende raamwet biedt de Kamer nog ruimschoots de mogelijkheden om tijdens de rit aanpassingen aan te brengen in de precieze uitvoering. De fractie gaat akkoord, al lukt het niet de Kamer achter een motie te krijgen die de nominale premie aan een maximum van 18 procent bindt.

Geïrriteerd

Vlak voor behandeling van de wet in de Eerste Kamer komt Simons onder steeds grotere druk te staan. Het CDA dwingt de staatssecretaris alleen de medicijnen onder de nieuwe basisverzekering te brengen, de huisartsen moeten wachten. Bovendien eist de Senaat inspraak in de verdere uitvoering van de wet. Simons wordt verplicht de uitvoeringsbesluiten ook door de Eerste Kamer goed te laten keuren.

Ook de nieuwe senaatsfractie van D66 is hoogst geïrriteerd over de onduidelijkheid van de plannen en de tijdsdruk waaronder het besluit moet worden aanvaard. In haar maidenspeech uit senatrix Jacqueline Soetenhorst

ernstige twijfel over de uitvoerbaarheid en kritiek op het gebrek aan informatie over de uitwerking van de wet. Met name de globale omschrijving van de zorg waar patiënten in het nieuwe stelsel recht op kunnen doen gelden is de fractie een doorn in het oog. De functionele zorgomschrijving is juridisch te vaag en niet op voorhand te concretiseren, wat vooral de positie van de huisarts zou kunnen ondermijnen, moet de fractie constateren. Dit bezwaar en het feit dat de uitvoeringsmaatregelen op het moment van beslissing onvoldoende bekend waren, doen de senaatsfractie vroeg in de ochtend van 20 november in grote meerderheid besluiten tegen het plan Simons te stemmen. CDA en PvdA geven hun fiat aan de uitgekilde wet.

Gealarmeerd

Vlak na de feestdagen verzieken de verhoudingen in de gezondheidszorg snel. De premies gaan flink omhoog, ook door de verhoging van de al in 1986 ingevoerde WTZ met 144 gulden per jaar. De verzekeraars weigeren hun premie vooralsnog te verlagen met het oog op gestegen kosten. De Tweede Kamer besluit een onafhankelijk onderzoek te laten verrichten naar de inkomenseffecten en de kostenontwikkeling bij de verzekeraars. De VVD speelt de inkomenseffecten hoog op, het CDA stapt verder op de rem: het plan Simons kan de ijskast in als het niet leidt tot kostenbeheersing, roept Brinkman op Texel. Ook Kohnstamm maakt zich begin januari in Trouw kwaad over de geldverspilling in de gezondheidszorg, maar wijt dat niet zozeer aan het plan Simons als wel aan de wijze van financiering, die in een verder stadium van de stelselherziening juist grondig gewijzigd wordt. De D66-woordvoerder is wel gealarmeerd door de onvoorzien inkomenseffecten voor particulier verzekerden met een inkomen tot net boven modaal, door de verschillende premieverhogingen en de weigering van de verzekeraars de eigen premies te verlagen, maar hij ziet vooralsnog geen reden de stelselherziening te draineren of stop te zetten. Kohnstamm in de televisieuitzending van D66 op 31 januari: "We moeten doorgaan onder voorwaarden. Voor D66 gelden daarbij drie criteria: Onbedoelde inkomenseffecten moeten gerepareerd worden; de positie van de huisarts mag door de introductie van de functionele zorgomschrijving niet worden aangetast en de zorg voor zware risico's moet op het zelfde peil blijven, daar kun je de markt niet op loslaten."

Lenhart van der Meulen

Wat mag Simons kosten?

Menigeen zal zich de afgelopen week achter de oren gekrabd hebben bij het zien van het loonstrookje. In de krant verschenen berichten over minder inkomen. Boosdoener was die "kale" van WVC. Hij bedacht een betaalbare ziektekostenverzekering voor iedereen, maar veel mensen zullen gedacht hebben dat de staatssecretaris onbetaalbaar in plaats van betaalbaar bedoelde. Heeft hij de zaken onjuist voorgesteld of niet goed uitgelegd?

Staatssecretaris Simons en VNO-voorzitter Rinnooy Kan na afloop van hun debat over (de kosten van) de wijzigingsplannen (ANP-foto).

Laten we om te beginnen eens kijken waarom veranderingen in het stelsel van ziektekostenverzekeringen noodzakelijk zijn.

In het huidige stelsel zijn de lasten ongelijk verdeeld. In de ziekenfondsverzekering wordt een ruim beroep op de solidariteit van de verzekerden gedaan, hetgeen in de particuliere ziektekostenverzekeringen veel minder het geval is. Dat is niet in overeenstemming met de uitgangspunten die voor andere collectieve diensten gelden. Onderwijs b.v. wordt collectief gefinancierd en de hogere inkomens betalen meer dan lagere inkomens, dat wordt door vrijwel iedereen als redelijk ervaren. Het lijkt logisch hetzelfde te doen in de volksgezondheid. Dat betekent dat met name de hogere inkomens meer zullen moeten gaan betalen voor de gezondheidszorg.

Uitgangspunt van de plannen is dat de toegang tot de gezondheidszorg voor iedereen gewaarborgd is. Dat wil zeggen dat essentiële basiszorg voor iedereen betaalbaar moet zijn. De kosten van de gezondheidszorg bedragen ongeveer per jaar f 50 miljard; per Nederlander komt dit neer op f 3500. Een meerderheid in de Kamer heeft besloten dat het redelijk is om iedereen ongeveer f 500 per jaar nominaal te laten betalen voor de nieuwe basiszorgverzekering. Het overige deel moet dus via de collectieve middelen gefinancierd

worden.

Er is echter een verschil van mening over de mate waarin collectieve financiering moet plaats vinden. De VVD vindt dat als het collectief gedeelte te groot wordt, er onvoldoende prikkels zijn om kostenbewust met de gezondheidszorg om te gaan. De PvdA en D66 daarentegen zijn van mening dat de collectieve financiering zeker niet te klein mag worden. Zij zijn bang dat de gezondheidszorg anders onbetaalbaar wordt voor bepaalde groepen in de samenleving. Het CDA zit daar - zoals gewoonlijk - tussen in. Maar niemand is voorstander van Amerikaanse toestanden, waar bepaalde groepen van de be-

volking een goede gezondheidszorg moeten ontberen.

Niemand zal ontkennen dat de gezondheidszorg niet doelmatiger kan, maar de vraag waar alle politieke partijen mee worstelen is: waar ligt de grens tussen enerzijds doelmatiger gebruik en bewust consumeren en anderzijds de door iedereen gewenste toegankelijkheid. Belangrijk daarbij is de vraag: welke delen van de gezondheidszorg zijn zo essentieel dat ze voor iedereen toegankelijk moeten zijn, met andere woorden hoe groot moet het verplichte basispakket worden. Voorlopig is er gekozen voor een basispakket dat vrijwel alle verstrekkingen van het Ziekenfondspakket omvat. De rest van de gezondheidszorg mogen mensen dan vrijwillig bijverzekeren als ze dat willen. Duidelijk zal zijn dat verzekeraars voor dat aanvullende pakket een premie zullen vragen die de schade dekt. Dit betekent dat mensen met een minder goede gezondheid voor het aanvullende pakket meer moeten betalen dan mensen die kerngezondheid zijn. Naarmate het aanvullende pakket meer essentiële delen van de gezondheidszorg gaat omvatten, betekent dit dat de toegankelijkheid van de zorg weer op de tocht komt te staan. Een dilemma voor D66. Zij wijst op de gevaren van een nieuwe tweedeling. Mensen met een goed gevulde beurs kunnen zich alles veroorloven en mensen met een smalle beurs moeten genoegen nemen met onvoldoende zorg,

Hoe te reageren op virus van het nationalisme

Voor wie het nog niet wist: ook vele Nederlanders zijn besmet met het virus van het nationalisme. Soms uit zich dat op ludieke dan wel belachelijke wijze, - zie de tafereel rond het EK-voetbal van '88. De laatste tijd worden ook de ernstige en kwaadaardige vormen van het nationalisme steeds vaker in Nederland signaleerd. De eerste aanslagen op centra voor buitenlanders zijn reeds gemeld. Zijn dat de voorbodes van racistisch geweld op een grotere schaal? Is het electorale succes van bijvoorbeeld Le Pen in Frankrijk een vingerwijzing dat ook in de Nederlandse politiek de nationalistische en racistische geluiden steeds luider zullen gaan klinken? Zullen gevestigde politieke partijen met succes de nationalistische sentimenten gaan bespelen? Gebeurt dat al? Wanneer gaat men eigenlijk te ver? Of in de politiek in staat een tolerante multiculturele samenleving tot stand te brengen. En hoe moet D66 zich opstellen? Als een waakhond die meteen gaat blaffen als iemand een 'ongelukkige' uitlating over buitenlanders laat optekenen? Of moeten we er voor waken dat we een snelle polarisatie in de hand werken? Vragen te over! Stuur uw opinie, liefst heel bondig geformuleerd, naar de Democraat, o.v.v. De Voorzet.

omdat het voor hen onbetaalbaar is om zich aanvullend te verzekeren. Lost een volksverzekering dit probleem op? Waarschijnlijk niet. Een volksverzekering heeft het nadeel dat mensen in onvoldoende mate geconfronteerd worden met kosten. De "onnodige" consumptie zal groter zijn. Een extra kostenstijging, bovenop te verwachten kostenposten. Immers de vergrijzing neemt toe, het wordt in toenemende mate mogelijk om nieuwe ziektebeelden te onderscheiden (Aids) en na veel en zeer kostbaar onderzoek te bestrijden en wellicht te genezen. Het is daarom belangrijk dat iedereen zich bewust is van de kosten. Het CDA voelt wel voor eigen bijdragen of een verplicht eigen risico. Probleem daarvan is dat met name de chronisch zieken die veel gebruik moeten maken van de gezondheidszorg het kind van de rekening worden. In de plannen zoals zij er nu liggen is een tussenweg gekozen. Verzekerden krijgen het recht om een eigen risico te nemen. Particulier verzekerden kennen dit al, ziekenfondsverzekerden nog niet. Gezonde mensen zullen waar-

schijnlijk een hoog eigen risico nemen. De nominale premie die zij betalen wordt dan lager, daarmee wordt kostenbewust gedrag bereikt. Voor chronisch zieken zal de nominale premie voor een volledig basispakket betaalbaar blijven.

De invloed van de overheid op het toekomstig zorgstelsel zal anders worden, nog een dilemma voor D66. Tot nog toe bepaalt de overheid in sterke mate het aanbod van de zorg, in de toekomst zal de verzekerde dat zijn. De overheid zal echter wel invloed willen houden op de kwaliteit van de zorg. Met andere woorden: de zorgplicht van de verzekeraar zal door de overheid bepaald worden. Er is dus sprake van een indirecte invloed van de overheid.

De hamvraag zal altijd blijven: hoe hoog is ons solidariteitsgevoel. Zijn wij voor of tegen een redelijke lastenverdeling? Het blijft een politieke keuze.

*Joens J.C. Visser
oud-medewerker Tweede Kamerfractie
D66*

Bovennationaal

Ondanks de groeiende kritiek op Jeltzin weet deze zich nog steeds staande te houden. Lang kan dit echter niet meer duren, daar de Russen binnenkort ongetwijfeld zullen beseffen dat zij met de vrije markt het paard van Troje hebben binnengehaald. Het houten gevaarte dat hen niet kan brengen naar de beoogde stralende toekomst: de rechtvaardige samenleving waar niemand iets tekort komt. Het universeel ideaal dat nu eenmaal niet gerealiseerd kan worden via een economische (wereld-)orde waarin het recht van de sterkste heerst, maar alleen via een juridische (wereld-)orde die iedereen zowel volledig recht doet als totaal tot zijn recht laat komen.

Daarbij moet met name gedacht worden aan de verwerkelijking van de mensenrechten als gevolg van de uitgroei van de VN tot een mondiaal beleidsorgaan met bovennationale bevoegdheden. Onze regering zal uit zichzelf geen initiatief in de richting ontplooiën. Van geen enkele regering mag immers worden verwacht dat zij er vrijwillig op aanstuurt haar macht ondergeschikt te maken aan een hogere instantie. Daartoe kan zij echter wel bewogen worden onder druk van de publieke opinie.

*Wouter ter Heide
Langenholte*

Schoorl scheidt gewoon

Van de bijna 4000 ton huisvuil die Schoorl jaarlijks moet verwerken, scheidt Schoorl grofweg al 2500 ton en gaat er slechts 1500 ton naar de verbranding. Daar is geen wetenschappelijk onderzoek aan voorafgegaan, geen professionele begeleiding voor nodig geweest. Schoorl scheidt gewoon, haalt al jaren glas en papier aan huis op, houdt takken en tuinvuיל apart, zamelt sinds een jaar GFT-afval apart in en gooit geen stukje textiel in de vuilniszak. Schoorl scheidt gewoon.

Een voorbeeld voor andere gemeenten? En het kan nog veel beter als van het restvuil het droge afval apart wordt ingezameld en over de scheidingsmachine gaat, zoals in Amersfoort al gebeurt. Is wat er dan overblijft nog brandbaar genoeg?

*Gerard Le Belle
Schoorl*

Devil 66

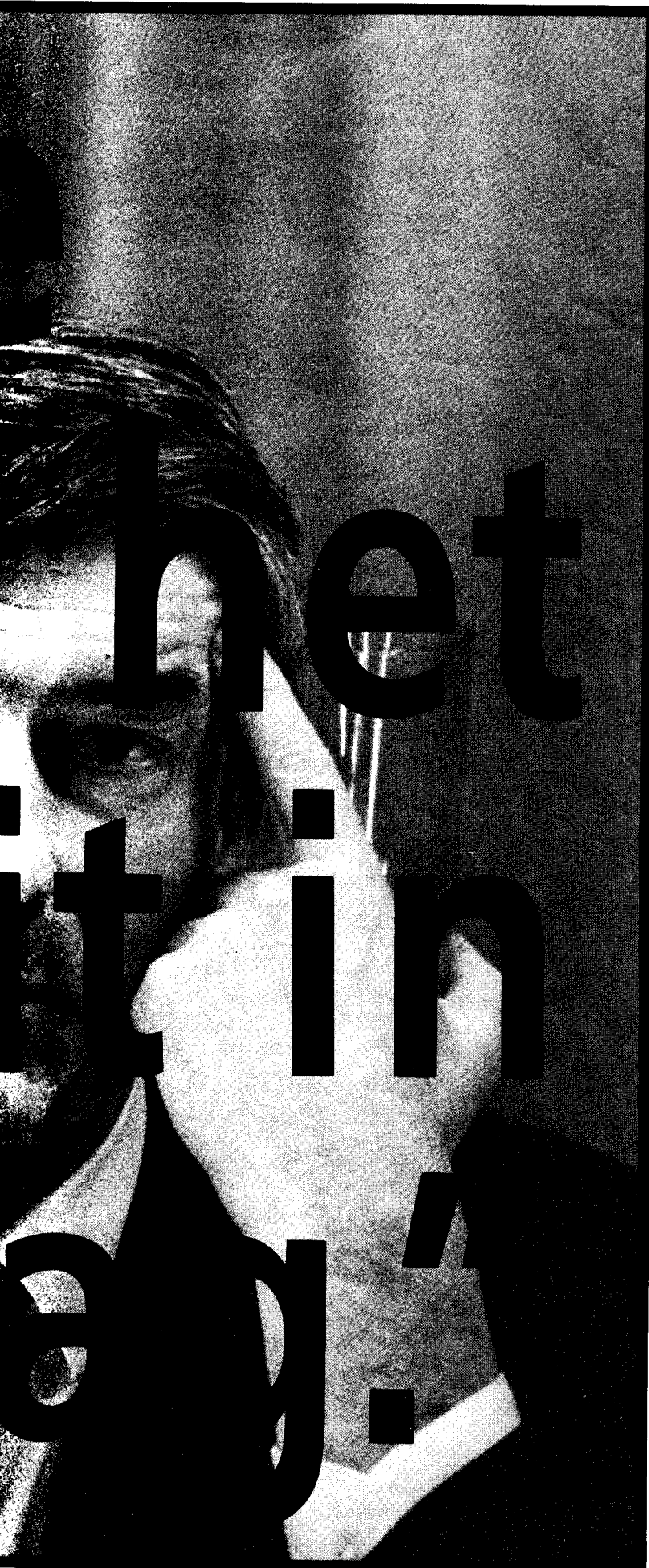
De identiteit van D66 is altijd goed voor discussie. Prille leden kennen dat. Trouwe leden relativeren dat. De duidelijkheid is gebaat bij oer-Hollandse hokjesgeest. Een partij zonder etiket is een betrekkelijk lastig fenomeen. Paul Lucardie en Gerrit Voerman van het documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen schrijven in het tijdschrift *Idee* (december-nummer 1991) over de worsteling van D66 met ideologie. Het artikel van de twee historici is een verdienstelijke beschouwing. De auteurs constateren dat de opgaande lijn in de verkiezingen en peilingen vanaf 1986 weinig aanleiding geeft tot ideologisch zelf-onderzoek. Daarin schuilen gevaren. De vraag lijkt mij heel legitiem of een 'gevoel van verwantschap' tussen Democraten een goede fundering is voor het verder uitbouwen van de politieke macht.

D66 is te karakteriseren als een liberale partij, maar de fundamentele waarden daarvan worden ook door andere grote Nederlandse partijen geaccepteerd. De liberale visie op burgerschap en staatsinrichting is wel heel kenmerkend voor de ideologische identiteit van D66. Lucardie en Voerman interpreteren het beleidsprogramma van D66 als een mengeling van sociaal-democratie en radicaal of libertair republicanisme. Sterker: zij betogen dat die mengeling geldt voor het totale gedachtengoed van D66 sinds de oprichting. In de loop van de geschiedenis zijn wel de verhoudingen, maar niet de ingrediënten in de cocktail veranderd, aldus de auteurs. Ik denk dat ze gelijk hebben. Het geeft stof tot nadenken. Wie de goede verhoudingen van Bloody Mary en Blue Moon eenmaal kent, zal niet meer experimenteren.

Peter van den Besselaar

**"Ach, zo
zoeken
maar u
De a**

Politiek. Altijd een "hot issue" op feestjes en partijen. En telkens weer een bron van irritatie en steeds minder eentje van vermaak.

Het lijkt wel alsof we ons er steeds minder druk om maken. Alsof we na de paspoorten, de studiefinanciering en het gekissebis in de coalitie een beetje moe beginnen te worden van al die hoorzittingen, commissies en affaires.

Alsof het ons niet langer interesseert wat er in Den Haag voor ons besloten wordt.

Toch moeten we de koppeling met Den Haag blijven maken. Want elke dag ondervinden we de gevolgen van de Haagse Besluitvorming.

Vandaar dat Trouw veel aandacht besteedt aan het gebeuren achter de Hofvijver. Elke dag met een unieke Parlement pagina. En daarnaast veel achtergrondinformatie, series over hete hangijzers en spraakmakende analyses en interviews.

Dat is overigens niet de enige reden waarom Trouw de meest geciteerde krant in de residentie is.

Want Trouw besteedt dezelfde aandacht aan het onderwijs, het milieu en de gezondheidszorg. Wat Trouw tot een krant maakt, die niet alleen Den Haag, maar ook z'n lezers betrokken weet te houden.

Als u dat van uw krant verwacht, bel dan 06-0994440 voor een (proef-)abonnement.

FOTO: JAN EVERHARD.

Trouw houdt je betrokken.

Uit het Europees Parlement Opschudding halverwege de rit

Het in 1989 gekozen Europees Parlement heeft de eerste helft van de zittingsperiode erop zitten. Traditiegetrouw worden halverwege de rit diverse functies in het Parlement opnieuw verdeeld. Zo werd de Duitse christen-democraat Egon Klepsch tot nieuwe voorzitter van het EP verkozen.

Ook in de Liberale en Democratische Fractie (LDR) hebben de afgelopen maanden de nodige verschuivingen plaatsgevonden. De belangrijkste daarvan was wel het vertrek van Valéry Giscard d'Estaing uit de fractie. Ongeveer een jaar geleden, in december 1990, liet Giscard na een fractievergadering in Parijs doorschemeren dat vanuit de UDF (de coalitie van Franse Republikeinen, Radicals (liberaal) en Christendemocraten) contacten bestonden met de christen-democratische EVP-fractie in het Europees Parlement, en dat hij de overstap overwoog van de hele LDR-fractie naar de christen-democraten.

Hierdoor wilde hij een zgn. 'regroupement du centre', een hergroepering van het midden, bewerkstelligen. De rest van de fractie mocht deze gedachten van haar voorzitter uit de pers vernemen.

De andere partijen in de LDR-fractie voelden echter helemaal niets voor dit initiatief van Giscard; zelfs zijn 'eigen' Franse fractiegenoten steunden hem maar ten dele. De reactie van D66-Europarlementariër Jan-Willem Bertens was kort en krachtig: 'uitgesloten vanuit een Nederlandse optiek, die in veel andere lidstaten overigens ongeveer hetzelfde is. Als er een fusie plaatsvindt van LDR- en EVP-fracties, dan stap ik uit de fractie.' Na dit 'incident' ontstond geleidelijk aan een machtsstrijd tussen de dertien Franse en de negen Portugese leden van de fractie; de ontevredenheid over Giscard nam toe.

In oktober 1991 deed Giscard kort voor een fractievergadering in Den Haag een aantal dubieuze uitspraken over migranten.

Hoewel voornamelijk voor nationaal Frans gebruik bedoeld, deed hij dit toch als fractievoorzitter van de LDR. Jan-Willem Bertens nam onmiddellijk afstand van deze uitspraken; op een persconferentie samen met Gijs de Vries noemde Bertens de uitspraken niet voor herhaling vatbaar en achtte hij de kansen op herverkiezing van

Giscard als fractievoorzitter 'niet vergroot'. Giscard nam echter niets terug. Twee weken later maakte Giscard bekend dat hij zich niet verkiesbaar stelde voor het voorzitterschap, noch van het EP, noch van de LDR-fractie. Hij wilde zich wijden aan de 'regroupement du centre'. Het Franse blad *Le Canard Enchaîné* schreef dit toe aan het optreden van de Nederlanders in Den Haag. Duidelijk was in elk geval dat Giscard niet gediend was van kritiek van niet-Franse fractiegenoten. Naar aanleiding van interviews met Bertens en de Portugese delegatieleider Capucho in *Le Monde* en een regionaal Elzasser dagblad dreigde Giscard dat dit 'gevolgen' zou hebben.

In december vorig jaar koos de LDR-fractie de Franse radicaal Yves Galland tot nieuwe fractievoorzitter. Uit de lokale pers in Straatsburg mocht de fractie vervolgens vernemen dat Giscard, samen met drie andere Fransen, één dag eerder had getekend bij de christendemocraten. Het werd terecht als een ernstig affront opgevat dat deze Fransen zonder de fractie in te lichten de overstap hadden gemaakt. Giscard werd met onmiddellijke ingang aan de kant gezet en Galland nam vervroegd het voorzitterschap van de fractie over. Inmiddels kunnen we vaststellen dat de 'affaire-Giscard' tenminste één boeiend neveneffect heeft gehad: de cohesie binnen de rest van de fractie is er groter door geworden en van een machtsstrijd tussen Fransen en Portugezen is geen sprake meer.

De herverdeling van de posten, tenslotte, leverde Jan-Willem Bertens het eerste vice-voorzitterschap op van de Sub-commissie Rechten van de Mens en de functie van fractie-coördinator (= eerste woordvoerder) in de Commissie Buitenlandse Zaken en Veiligheid (voorheen de Politieke Commissie) van het Europese Parlement. Al met al toch geen slecht begin van de tweede helft van de zittingsperiode van dit EP.

Agenda

Dinsdag 18 februari

Sluiting kandidaatstelling vacatures ALV (zie congresbijlagen)
Dick Tommel bezoekt de D66-afdeling Maarssen

Donderdag 20 februari

Gerrit Jan Wolffensperger spreekt over actuele politiek voor de D66-afdeling Nieuwleusen

Zaterdag 22 februari

Tweede Kamerlid Arthie Schimmel organiseert een discussie over de uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid en over de arbeidsvoorzieningsorganisatie voor D66 leden en sympathisanten die zich vanuit hun professie op beleids- en uitvoeringsniveau bezig houden met deze zaken. Voormalig Hoofdbestuur lid Roger van Boxtel zal de open discussie leiden. Plaats: Theater 't Hoogt in Utrecht. Aanvang 14.00 uur, sluiting 17.00 uur.

Woensdag 26 februari

In het kader van de zendtijd politieke partijen een programma over de Jonge Democraten. Nederland III, 19.54 uur.

Dick Tommel is aanwezig op de regiovergadering Noord Holland ter voorbereiding van het congres over duurzame ontwikkeling.

Maandag 2 maart

Sluitingsdatum moties en amendementen op de congresresolutie over duurzame ontwikkeling.

Woensdag 4 maart

Hoofdbestuursvergadering vanaf 20.00 uur in de Jaarbeurs te Utrecht.

Maandag 9 maart

Arthie Schimmel bezoekt de D66-afdeling Sneek

Donderdag 12 maart

Aad Nuis is gast van twee D66-leden in Lage Zwaluwe als start voor de oprichting van een D66-afdeling. Pieter ter Veer bezoekt de D66-afdeling te Akkrum

Zaterdag 14 maart

Sluiting kandidaatstelling Adviesraad

Vrijdag en zaterdag 27 en 28 maart

Congres D66 in het Turfschip te Breda

Pensioen en AOW-toekomst verzekerd

De AOW-uitkering moet welvaartsvast blijven, ook als het aantal inactieven groeit. Om de betaalbaarheid van de AOW te garanderen bij verdere vergrijzing van de bevolking, moet een egalitatiefonds worden ingesteld, dat gevoed wordt uit een tijdelijke verhoging van de AOW-premie. De VUT moet geleidelijk vervangen worden door flexibele pensionering.

Deeltijdwerkers en contractanten moeten toegang krijgen tot pensioenregelingen. Er moet een eind komen aan de ongelijke behandeling van gehuwden en tweeverdieners versus andere leefvormen. Binnen drie jaar moet het ontbreken van pensioenregelingen voor bepaalde groepen tot het verleden behoren. Binnen collectieve pensioenregelingen moeten ook individuele keuzepakketten afgesloten kunnen worden.

Pensioenopbouw moet ook gedurende arbeidsongeschiktheid en werkloosheid kunnen worden voortgezet. Er moet een wettelijke informatieplicht komen voor pensioenfondsen, een onafhankelijk klachteninstituut en een centraal pensioen-registratie-instituut, waar men informatie kan krijgen over de pensioenregeling van vroegere werkgevers.

Namens de Tweede Kamerfractie presenteerde Louise Groenman daags voor het debat over de oudedagsvoorziening een visie op de toekomst van de WAO en de pensioenen met een groot aantal actiepunten en wensen. De oudste loot aan de boom van ons sociale zekerheidsstelsel dreigt door de vergrijzing en ontgroening van de samenleving een zorgenkindje van de verzorgingsstaat te worden. Reden voor Groenman om in een fractienota een beeld te schetsen van een houdbaar pensioenstelsel. Maar niet alleen de financieringsproblematiek was leidend voor de D66-visie.

Groenman: "Er is een constante groei van het aantal eenpersoonshuishoudens, het aantal eenoudergezinnen en het aantal ongehuwd samenwonenden. Het alleenverdienershuishouden wordt verdrongen door het tweeverdienersmodel. De toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen zorgt voor een forse groei van deeltijdwerkers en flexibele arbeidscontracten. Dat zijn ontwikkelingen die om nieuwe criteria vragen waaraan pensioensystemen dienen te voldoen: doelmatigheid, rechtvaardigheid, flexibiliteit en inzichtelijkheid."

Olga Scheltema - de Nieuw

BON II

Integraal bestuur en rechtstreekse kiezerslegitimatie zijn voor D66 de belangrijkste ijkpunten voor de toetsing van de plannen voor de reorganisatie van het lokaal en regionaal bestuur in Nederland. Dat betoogde D66-woordvoerder Olga Scheltema tijdens het debat over de nota 'Besturen op Niveau II'. Volgens Scheltema is het hoog tijd een eind te maken aan de versplintering van het bestuurlijk netwerk in aparte regio's voor de WGR, de brandweer, de GGD's, afvalstoffen, de RBA's, het vervoer en de arrondissementen. Er moeten rechtstreeks gekozen regionale besturen komen, waarin die verschillende functionele verbanden kunnen worden opgenomen.

Scheltema voelde weinig voor het te lang versterken van gemeentelijke samenwerking op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen: "De WGR+ blijft een hybride monster: een verlengd bestuur met een bovenlokaal sausje en dwang en zonder rechtstreekse legitimatie." Uiterlijk in 1995 zouden de gebieden die nu voor regionalisering kiezen een rechtstreeks gekozen bestuur moeten hebben. Scheltema toonde zich voorstander van grote vrijheid voor de verschillende regio's om tot samenwerking te komen. Naast elkaar zouden zowel stadsprovincies, regiogemeenten of stadsmetropolen en landelijke regio's voor moeten kunnen komen. Scheltema: "Het is belangrijk dat het proces vanuit de regio's wordt vormgegeven. Opgelegde eindmodellen genereren zoveel tegenstand, dat dat proces verstierd wordt. Bovendien kunnen we toch nu niet weten hoe de wereld er in pakweg 2020 uitziet."

Kwijtschelding

Gemeenten moeten niet minder, maar meer ruimte krijgen voor het voeren van een kwijtscheldingsbeleid voor minima. Dat betoogde financieel woordvoerder Gerrit Ybema in een debat met staatssecretaris Van Amelsvoort, die een verscherping van dat beleid voorstelde. Gemeenten kunnen in beperkte mate mensen met financiële problemen tegemoet komen door het geheel of gedeeltelijk kwijtschelden van te betalen heffingen en belastingen, zoals reinigings- en rioolrechten, afvalstoffenheffingen en onroerend goed belasting. Het gaat daarbij steeds om individuele situaties waar de inkomsten van mensen de kosten van het levensonderhoud maar net dekken. Van Amelsvoort stelde voor om bij de berekening van die kosten de woonlasten voor 290 gulden per maand mee te laten tellen, omdat in zijn ogen sommige gemeenten een te ruimhartig inkomensbeleid voeren. Ybema zag niets in de plannen van het kabinet: "Het invoeren van dit maximum betekent dat in de grote steden, waar de huurlasten veel hoger zijn, de facto geen kwijtschelding meer mogelijk is. De maatregel levert ook niets op, mensen met betalingsproblemen zullen nu naar de bijzondere bijstand gaan. Wij vinden dat gemeenten, nu allerlei heffingen enorm stijgen, juist meer ruimte moeten krijgen om in individuele gevallen belasting en heffingen kwijt te schelden."

Deetman

De Tweede Kamer heeft vier commissies ingesteld om volgend jaar te adviseren over verschillende aspecten van staatkundige vernieuwing. Oud D66-bewindsvaandelaar Scheltema bekleed het voorzitterschap van de commissie die de ministeriële verantwoordelijkheid zal doorlichten. Andere D66-leden van de commissies zijn: De burgemeester van Veendam Hayo Apotheker, van de commissie die zich buigt over de benoemingsprocedure voor burgemeesters. Voormalig secretaris politiek van het Dagelijks Bestuur Thom de Graaf, lid van de commissie die het kiesstelsel doorlicht. Ineke Lambers-Hacquebart, oud staatssecretaris voor milieu, lid van de commissie die zich buigt over de departementale herindeling en de kerntaken van de overheid.

D66-Amsterdam en de deelraad Binnenstad

In 1994 zou er een stadsdeelraad komen voor de Amsterdamse Binnenstad. D66 heeft zich in de college onderhandelingen hiervoor sterk gemaakt. Gaandeweg kwam er echter veel kritiek op dit voorstellen. De Democraat sprak met fractievoorzitter Bart Robbers over het waarom van uitstel van de stadsdeelraad.

'Bij de college-onderhandelingen in Amsterdam werd in het college akkoord afgesproken dat gewerkt zou worden aan de voltooiing van de binnengemeentelijke decentralisatie. Concreet betekende dat o.a. de instelling van een stadsdeelraad Binnenstad. Met name de VVD was niet enthousiast, en in het college programma werd de zinsede "werken aan draagvlak" opgenomen. D66 nam die afspraak serieus, en via de gemeente werden informatie-avonden georganiseerd. Hierdoor kwam een tegenactie op gang, waardoor het beeld is ontstaan dat er geen draagvlak is voor een stadsdeelraad Binnenstad. Argumenten tegen zijn o.a. dat veel mensen werken wel in de Binnenstad werken, maar er niet wonen en het bijzondere karakter van de Binnenstad.'

'Het opkomend verzet deed de PvdA en Groen Links twijfelen. De VVD was al tegen. D66 wilde zich aan gemaakte

afspraken houden, en werd voor dogmatisch uitgemaakt. De actie van Jan Schaefer kwam op gang. Duidelijk werd dat het politieke draagvlak ontbrak en vasthouden meer schade aan het streven naar bestuurlijke vernieuwing zou aanrichten dat dit doel nabij brengen. Uit de laatste onderzoeken bleek nog wel dat zo'n 55% van de bevolking voor de deelraad was, maar dat stond door de gerichte acties van o.a. Jan Schaefer onder druk.'

'Het streven naar bestuurlijke vernieuwing is niet losgelaten. De deconcentratie van gemeentelijke diensten wordt volgehouden, ook al is er geen deelraad. Tevens zal er een totale discussie worden gevoerd over de omvang van en het aantal deelraden. De instelling van een deelraad Binnenstad zal worden gekoppeld aan een democratisch gekozen regiobestuur. Die nieuwe lijn wordt gedragen door alle vier de partijen.'

Brabant wil 'bomenbank'

De D66-Statenvructie van Noord-Brabant wil dat de provincie overgaat tot het oprichten van een 'bomenbank'. Waardevolle bomen die geroid dreigen te worden kunnen op een gecontroleerde manier overgeplant worden. Het idee opperde de fractie bij de behandeling van de Algemene Beschouwingen voor de Brabantse begroting voor '92.

De Statenfractie ging uitgebreid in op de milieuproblematiek in Brabant. De ontwikkelingen in landbouw en vee- teelt baart de fractie zorgen: "er kan

geen beest meer bij". Men pleitte dan ook voor het terugbrengen van het aantal dieren, met name varkens, tot het niveau van 1984. In praktijk zou dit een reductie van 30% betekenen, te bereiken in stappen van 5% per jaar. De noodzaak ervan is volgens de D66-ers af te leiden uit de vervuiling van het grondwater. Alleen rigoureuze maatregelen hebben nog effect. Uitvoering van het plan zal, zo verwacht de fractie, ertoe leiden dat een aantal boeren zich op Oost-Europa gaat richten.

Uit de Regio vraagt om kopij

In de rubriek 'Uit de Regio' wordt verslag gedaan van activiteiten op lokaal niveau. Daarvoor is informatie nodig. Afdelingsbladen, regiobladen en mailings bevatten die informatie. Vandaar dat de redactie van de Democraat graag op de verzendlijst van afdelingen en regio's wil staan. Op die manier kan beter worden gevolgd wat D66 op lokaal niveau doet. Wat ook welkom is zijn artikelen in de lokale (of landelijk pers) aangaande D66. Adresseer het een en ander aan: Redactie Democraat, t.a.v. 'Uit de Regio'. p/a Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

25 jaar D66 in Utrecht

Aangezien de afdeling Utrecht van D66 een jaar later werd opgericht dan de partij zelf, is 1992 in Utrecht een jubileum jaar. Dat wordt gevierd. Niet alleen D66-ers die nu deel uitmaken van de afdeling, maar ook die D66 die nu elders in den lande wonen zijn van harte welkom. Hoogtepunt van de festiviteiten wordt een bezoek aan de katakomben van het Centraal Museum in Utrecht. Daar bevindt zich een groot deel van de collectie die normaal niet getoond wordt. Het een en andere zal plaatsvinden zaterdag 4 april. Belangstellenden kunnen contact opnemen met Alice van Rooij, tel 030-895397.

Breukelen

De D66-afdeling Breukelen/Vechtstreek organiseert 19 maart een forumavond over 'water en land in Utrecht'. Onderwerpen o.a. de waterhuishouding, de gevolgen van bemaling, en de belangen van de veehouderij. Sprekers o.a. G. Morrel, ecooloog provincie Utrecht, dhr. J. Verheul van de proefboerderij voor veehouderij in Zegveld en ing. J. van Viet, dijkgraaf. De avond begint om 20.00 uur in de Herenstraat 15 te Breukelen.

Congres

Het voorjaarscongres van 27 en 28 maart wordt gehouden in Breda. In de afdelingen en de regio's wordt deze vergadering volop voorbereid. Alle informatie die u nodig heeft voor de Algemene Leden Vergadering vindt u in laatste twee Democraten. Democraat 9/91 bevat de agenda en de wijzigingsvoorstellen op de Statuten en het Huishoudelijk Reglement. Democraat 1/92 bevat de congresbijlage over duurzame ontwikkeling en een bon voor het aanvragen van het congresboek.

In aanvulling hierop nog drie huishoudelijke mededelingen:

- de toegang tot het congres kost f 15,=
- de afdeling Breda is benaderd om de vrijdagavondvergadering op de traditionele wijze af te sluiten.
- logies voor dit tweedaagse congres zal op eigen gelegenheid gezocht moeten worden.

Regionetwerken

Sinds enkele jaren kent D66 een landelijk emancipatienetwerk. De bijeenkomsten worden centraal gehouden en hierdoor is, jammer genoeg, een aanzienlijk deel van de doelgroep niet in staat deze bijeenkomsten te bezoeken.

PEAC heeft daarom het initiatief genomen om, in samenwerking met regionale vertegenwoordigers, decentraal netwerkbijskomsten te organiseren. In het algemeen vallen de netwerken samen met de regio's; deels is een samenvoeging (Groningen, Friesland, Drenthe), of onderverdeling (Noord-Holland, Noord en Noord-Holland-Zuid) aangebracht.

Alle D66-vrouwen worden door PEAC voor deze netwerken uitgenodigd.

Onderstaande en volgende bijeenkomsten zullen ook in de regio- en afdelingsbladen worden aangekondigd.

Regio Groningen/Friesland/Drenthe

Bijeenkomst 18 maart 1992

Plaats: informeer bij contactpersoon/zie regioblad

Regio-contact: Koojsje van Doesen-Dijkstra, 05970-20967

PEAC-contact: Talien Willems 071-768075 / 070-3427458

Regio Overijssel- Flevopolder

Bijeenkomst 15 mei 1992, 17.00 uur

Plaats: Buitensociëteit, Stationsstraat 4, Zwolle

Regio-contact: Edith Erkelens, 038-534202 / 038-281407

PEAC-contact: Irma Prent, 03440-23255

Regio Gelderland

Bijeenkomst 11 maart 1992, 19.30 uur

Plaats: Hotel Haarhuis, Stationsplein 1, Arnhem

Regiocontact: Edith van der Meulen, 055-222903

PEAC-contact: Irma Prent: 03440-23255

Regio Utrecht

Bijeenkomst: te bepalen

Plaats: te bepalen

Regio-contact:

PEAC-contact: Irma Prent 03440-23255

Regio Noord-Holland-Noord

Bijeenkomst 11 maart 1992, 20.00 uur

Plaats: Alkmaar, rest, de Passage, Scharlo 1 (t.o. station)

Regiocontact: Lidy van de Wild, 02209-3676

PEAC-contact: Miep Nagtegaal, 01718-75525 / 25208

Regio Noord-Holland-Zuid

Bijeenkomst 18 maart 1992, 20.00 uur*

Plaats: Haarlem, sociëteit Kraakman, Koekstraat 13

Regiocontact: Miriam Hommes, 020-6767689

PEAC-contact: Miep Nagtegaal, 01718-75525 / 25208

Regio Zuid-Holland

Bijeenkomst 26 februari 1992, 20.00 uur

Plaats: Leiden, Universiteitsgebouw, Stationsweg 46

Regiocontact: Marijke Balk, 079-312679

PEAC-contact: Miep Nagtegaal, 01718-75525 / 25208

Regio Zeeland

Bijeenkomst 2 april 1992

Plaats: te bepalen

Regiocontact: Monique Schoone, 01184-63419/01180-31011

PEAC-contact: Mattie Reitsma, 01650-36318 / 01686-2350

Regio Noord-Brabant

Bijeenkomst 25 februari 1992, 19.00 uur

Plaats: Den Bosch, Hotel-Cafe

Terminus, Stationsplein 19
PEAC-contact: Gusta Franke, 01620-36951

Regio Limburg

Bijeenkomst: nog te bepalen

Plaats: nog te bepalen

Regiocontact: Annelies Cuijpers, 04950-43677

PEAC-contact: Gusta Franke, 01620-36951

Vrouw en maatschappelijke macht

Het vergemakkelijken van het nemen van de stap aan het uitoefenen van indirecte naar directe macht. Daarom heeft PEAC de cursus 'Vrouw en maatschappelijke macht' georganiseerd. Het fenomeen macht zal vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden.

Op 23 maart 1992 zal de eerste cursus gegeven worden. Het doet de PEAC plezier om D66-lid Charlotte Lemmens bereid te hebben gevonden deze cursus inhoudelijk op te zetten en deze ook te willen geven.

Charlotte Lemmens is organisatieadviseur en interimmanager.

Al diegenen die zich reeds hebben opgegeven ontvangen persoonlijk bericht met verdere informatie. Aanmeldingen voor volgende cursusedagen kunnen gebeuren bij PEAC, Partijbureau. D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Twee van de regio-coördinatoren:
Miep Nagtegaal (boven) en
Gusta Franke (onder).

Conferenties Sociale Zekerheid

Op 11 en 25 april en 9 mei organiseert de SWB drie conferenties over sociale zekerheid.

De strubbelingen rond het WAO-debat staan bij een ieder nog vers in het geheugen. De discussie over de toekomst van de sociale zekerheid zet zich ondertussen voort. Door de oppositie van D66 tegen de kabinetsplannen voor de WAO heeft de partij iets waar te maken in deze discussie. Daarom heeft de SWB het initiatief genomen om twee werkconferenties over dit onderwerp te organiseren. Op deze conferenties zal eerst gesproken worden over de technische aspecten van het stelsel van sociale zekerheid als waarborg van inkomen en het verzekeren een bestaansminimum. Daarna zal in drie verschillende workshops gepraat worden over de verschillende aspecten en mogelijkheden van een integratie van de uitvoeringsorganisaties.

De sprekers en gespreksleiders zullen afkomstig zijn uit de verzekeringsorganisaties en de universiteiten. Voorts zullen de portefeuillehouders uit de Tweede Kamer en verschillende leden van de SWB-projectgroep Sociale Zekerheid worden uitgenodigd.

De eerste conferentie wordt gehouden in Zwolle op 11 april. De bedoeling is om daar met name de geïnteresseerde leden uit Noord-Nederland de kans te ge-

ven hun licht te laten schijnen over de ontwikkelingen in de sociale zekerheid. Op 25 april zal aan de mensen in Zuid-Nederland deze kans worden geboden, de conferentie vindt dan plaats in Eindhoven. Belangstellenden uit de Randstad worden uitgenodigd op 9 mei in Rotterdam deel te nemen aan de discussie

Deelname aan deze conferenties kost f 35,-, inclusief koffie en een speciaal voor deze gelegenheid samengestelde conferentiebundel. Ongeveer 10 dagen vóór de conferentie ontvangt u het programma, de conferentiestukken en gegevens over plaats, tijd en de wijze van betalen.

Aanmelden kan tot en met 16 maart.

Fiscalisten opgelet !

Ter ondersteuning van het werk van de fractieleden op het gebied van fiscaal beleid worden specialisten, die nog niet of niet meer als zodanig actief zijn binnen de partij, verzocht zich te wenden tot Felix Peppelenbosch, fractieme-dewerker Tweede Kamer. Belangstellenden kunnen schrijven naar of bellen met: Felix Peppelenbosch, D66-fractie, postbus 20018, 2500 EA Den Haag, tel: (w) 070 - 3182640 of (p) 070 - 3818053. Het is ook mogelijk contact op te nemen met de SWB en te vragen naar Allan Varkevisser.

vindt, dat een kleiner dan het huidige aantal leden ten koste gaat van de representativiteit en de werkbaarheid. De AR wordt naar rato van het aantal leden regionaal gekozen en vormt zo een doorsnede van de partij. De te behandelen onderwerpen worden door groepen uit de raad voorbereid. Daardoor komt de AR zowel fysiek als inhoudelijk door een groter aantal leden tot een betere voorbereiding van de adviezen. Dit vergroot de waarde van de raad als belangrijk adviesorgaan voor de diverse fracties.

De AR was ook verbaasd over het feit, dat het hoofdbestuur zonder uitleg naar de raad toe zo sterk was afgeweken van het eindvoorstel van de reglementencommissie. Deze had juist over dit onderwerp diepgaand met de AR van

Aanmelding voor de conferentie sociale zekerheid

- Zwolle, zaterdagmiddag 11 april 1992
- Eindhoven, zaterdagmiddag 25 april 1992
- Rotterdam, zaterdagmiddag 9 mei 1992

Ik bestel:

IDEE, tijdschrift van het wetenschappelijke bureau D66

- Abonnement f 66,- per jaargang
- Proefnummer f 15,- ex porto
(Geef uw keuze aan!)

IDEEN

- Jubileumbrochure, De veranderende rol van de politieke partijen, f 15,- ex porto

SWB-CAHIER

- Niet-huwelijkse relaties, ± f 10,- ex porto

Naam:.....

Adres:

Pc/plaats:.....

Adm.nr. D66:

Bel of schrijf naar: SWB-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070 -385 83 03

Idee

In het eerste nummer van 1992 vindt u weer een keur aan interessante artikelen.

Allan Varkevisser en Christiaan de Vries spraken met Cees Schuyt over de betekenis van het recht en het gevoel van het menselijke. Invalshoeken voor de discussie over sociale zekerheid worden be-

handeld door Bert Bakker. In de rubriek Beschouwing komen aan de orde: de betekenis van het Antarticaverdrag voor overige probleemgebieden, door Sander van Bennekom, overwegingen over genetische manipulatie, van de hand van Marcellus Ubbink, en André van der Brugge en Wilbert Kroesen houden een pleidooi voor een Ministerie voor Kleine Bedrijvigheid.

Reglements- wijzigingen ALV niet bindend

Uitspraken van de ALV op 27 en 28 maart a.s. kunnen juridisch niet bindend zijn voor wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement van de partij. Dit bleek op 25 januari tijdens een discussie tussen Adviesraad en het Hoofdbestuur in de persoon van partijvoorzitter Ries Jansen. Het Burgerlijk Wetboek schrijft voor dat uitsluitend aan de hand van concreet voorliggende teksten tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement kan worden besloten.

De AR verzet zich tegen de sterke vermindering van het aantal leden die het hoofdbestuur voorstaat (van 50 naar 12 leden). De raad

gedachten gewisseld en had de ontwerpvoorstellen terugbracht naar de oorspronkelijk en dus de huidige situatie.

Helaas bleek het hoofdbestuur niet te overtuigen en zal de ALV duidelijkheid moeten verschaffen of reglementswijzigingen op dit punt noodzakelijk zijn. Met het aannemen van een aantal beslispunten besloot de AR dit onderwerp.

Suriname

Hoewel er twijfels bestaan over de politieke ontwikkelingen in Suriname en de mogelijkheden van het huidige bewind om een wezenlijke ombuiging in positieve richting te bewerkstelligen, kan niet worden teruggevallen op een meer koloniaal getinte verhouding met deze soevereine staat. Er is in

Suriname een democratisch gekozen regering, waar we het maar mee moeten doen.

Wel vindt de AR, dat we ons vanuit onze verbondenheid met Suriname moeten uitspreken voor een duurzaam samenwerkingsverband. Dat moet erop gericht zijn het maatschappelijk, democratisch en economisch herstel in het land te bewerkstelligen.

De 1,6 miljard aan verdragsmiddelen moeten in principe voldoende zijn om dit herstel te bereiken.

Wie de eerstvolgende AR over het plan Simons en genetische manipulatie wil meemaken, nieuwe kandidaten bijvoorbeeld, moet de openbare vergadering van de Adviesraad op in de Jaarbeurs te Utrecht bezoeken. Dat kan vanaf 10 uur op 14 maart a.s.

Henk Bleumink

1991: PSVI breekt weer nieuwe records

Met maar liefst 1158 D66-deelnemers in 63 verschillende cursussen, trainingen of symposia en 511 bestellingen van brochures via onderstaande bon of telefonisch, heeft het PSVI in 1991 wederom haar grenzen verlegd. Het enthousiasme, de leergierigheid en belangstelling van partijleden om aan activiteiten in PSVI-verband deel te nemen zet onverminderd door. Onze inschatting was aanvankelijk dat in de 2de helft van 1991 de belangstelling voor een aantal PSVI-activiteiten wat zou afnemen. Hier en daar zouden verzadigingspunten worden bereikt. Nu, in de eerste 2 maanden van 1992 blijkt niets minder waar. De vraag van leden uit de partij naar PSVI-produkten blijft groeien.

Voor het PSVI-team (3 part-timers, 1 full-timer!!) is dit een zeer dankbare periode om in te werken. Soms moet er wegens gebrek aan capaciteit helaas "nee" worden verkocht aan potentiële deelnemers. Kwaliteit en service staan voorop. Er valt heel wat te doen, maar schaarse middelen kennen zo hun beperkingen.

Nog één ding: het PSVI zou zowat niets zijn zonder al die partijgenoten die zich keer op keer weer belangeloos willen inzetten als trainer, inleider, docent, begeleider etc. voor een van de vele PSVI-activiteiten. Deskundige-partijgenoten, bestuurders, fractiemedewerkers, kamerleden **BEDANKT!**

Leo Pinxten, directeur PSVI

7 maart:

EEN HELDER GESCHRIFT, EEN SCHOON VERHAAL

Onder deze titel, in de vorige Democrataat was het nog "schrijven van verenigingsnieuws", start het PSVI met een geheel nieuwe cursus. Deze cursus is in het bijzonder bestemd voor leden die een afdelings- of regioblad redigeren, nieuwsbrieven of artikelen schrijven, persberichten of een advertentie moeten maken. Kortom voor iedereen die op enigerlei wijze te maken heeft met schriftelijke communicatie voor en in D66.

Naast schrijfadviezen over taal en tekstverzorging, wordt tijdens de cursus ingegaan op de kwaliteit en functie van verschillende

schriftelijke media op afdelings- en regioniveau. Speciale aandacht is er ook voor het omgaan of gebruik maken van lokale en regionale dag- en weekbladen. Cursisten ontvangen vooraf een op dit onderwerp toegespitste PSVI-brochure. De brochure is geheel nieuw en speciaal voor dit onderwerp geschreven.

Plaats: Utrecht; docenten: Anne-Marie Hartog, Jan Bierhoff en Gerard van Wilgen; Kosten: f 35,- (incl. brochure).

14 maart:

CURSUS VOORJAARSNOTA

Een studiedag voor D66 (deel)raadsleden/wethouders. Onder deskundige leiding verdiepen deelnemers zich in de mogelijkheden die de Voorjaarsnota biedt om de financiële toon voor het komend jaar te zetten.

Een deel van de dag worden deelnemers vertrouwd gemaakt met de systematiek/dynamiek van BBI (Beleids- en Beheers-instrumentarium).

Plaats: Utrecht; docenten: Cees en Mieke Bloemendaal, Arno van de Meer; Kosten f 30,-.

21 maart:

SYMPOSIUM (BE-)STUREN IN D66

Op 21 maart organiseert het PSVI voor het eerst een groots opgezet symposium speciaal voor afdelingsbestuurders. In een aantal gevarieerde workshops komen vele belangrijke aspecten van het afdelingswerk aan bod. Workshops zijn o.a. "Pers en Publiciteit", "Ledenwerving-Ledenbinding", "Politiek Management", "Van Draaiboek tot Evaluatie", "Vergaderen met Plezier", "Penningmeester, een vak apart" etc. Inleiders/docenten die aan dit symposium meedoen zijn ondermeer: Ernst Bakker, Magda Berndsen, Kees Molenaar, Maarten Brackel, Peter van Eijk, Margret Vreedenburgh, Frans van Pinxteren, Mijne Henk Kleinsma, Ruud Hessing, Katrien Penders, Han Weber, Anne Marie Hartog.

Inschrijven kan alleen maar via een inschrijfformulier dat o.a. bij het PSVI verkrijgbaar is. Met ca. 250 deelnemers zitten we vol. Informatie over dit symposium bij Monique Terwiel.

Plaats: Bodegraven;

Kosten: f 20,-.

11 april

KENNISMAKINGSDAG MET D66

Op zaterdag 11 april vindt er weer een kennismakingsdag plaats met D66. Hieraan werken o.a. de 1ste kamerleden Jacqueline Soetenhorst en Eddy Schuyer aan mee. Zij zullen op een levendige wijze de belangrijkste doelstellingen en ideeën van D66 met de deelnemers bespreken. Ook zal er aandacht worden geschonken aan de wijze waarop u actief kunt worden in de partij.

Plaats: Utrecht; Prijs: f 17,50.

Voor aankondiging

PSVI-SYMPOSIUM SPECIAAL VOOR PROVINCIALE-STATEN LEDEN

Op zaterdag 16 mei organiseert het PSVI een symposium/bijeenkomst welke uitsluitend toegankelijk is voor leden van provinciale staten en genodigden.

De voorbereidingen hiervan zijn inmiddels in volle gang. Er komen onderwerpen aan bod rond VINEX, BON 2, Energie en Europa. Reserveer nu alvast deze datum in uw agenda. Statenfracties ontvangen nog speciaal bericht. Verdere informatie bij Leo Pinxten.

Ik meld me aan:

- EEN HELDER VERHAAL, EEN SCHOON GESCHRIFT op 7 maart f 35,-.
- CURSUS VOORJAARSNOTA op 14 maart f 30,-
- KENNISMAKINGSDAG MET D66 op 11 april f 17,50 (betalen ná ontvangst van PSVI-acceptgiro)

Ik bestel deze publikaties bij het PSVI: (prijzen excl. porti)

- INLEIDING GEMEENTEPOLITIEK
70 pagina's informatie over het functioneren van de gemeenteraden over inhoudelijke onderwerpen zoals: Ruimtelijke Ordening, Verkeer, Milieu etc. f 9,50
- HANDBOEK VOOR BESTUREN
70 pagina's + bijlagen f 17,50
- PUBLICITEIT IN DE POLITIEK
150 pagina's over publiciteit, communicatie, media, fondsenwerving etc. f 10,-.
- GEMEENTELIJK MILIEUBELEID
130 pagina's over gemeentelijk milieubeleid f 15,-
- OVER BERG EN DAL
32 pagina's over de hoogte- en dieptepunten in de geschiedenis van D66. Een beknopt naslagwerk met vele actuele feiten in de bijlagen f 2,50
- VOOR DE D'RAAD
Hét D66 tijdschrift over lokale en regionale politiek. Abonnement f 40,- per jaar.
Lidmaatschapsnummer:.....
(gratis proefnummer kunt u bij het PSVI telefonisch aanvragen)
- BESTUURLIJKE VERNIEUWING OP LOKAAL NIVEAU
een bundel inspirerende artikelen, verordeningen e.d. f 7,50
- HET LOKAAL REFERENDUM
een bundel artikelen met initiatieven uit Utrecht, Groningen, Leiden etc. alsmede de verordeningen f 6,-

NAAM:

ADRES

PC/WOONPLAATS:

TELEFOON

FUNCTIE in D66.....

Opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag of telefonisch: 070 - 385.83.03

Uit de wandelgangen 3 (politiek feuilleton)

Frederik Overdebrug, in de wandelgangen Freddy genaamd, was wethouder van Sport en Cultuur geworden in het pittoreske plaatsje Waterberg voor de Partij van het Midden. Vandaag stond opnieuw een debat op het programma over Waterberg als mogelijke groeikern. De voortgang werd ernstig bemoeilijkt door de starre opstelling van de provincie. Tijdens het debat kwam de GAL (de Groene Anti Liga) met het alternatief ondergronds woningen te bouwen. Dit plan viel niet in slechte aarde, men besloot direct een commissie in te stellen.

Hierna volgde er een interpellatie van raadslid Brulmans van de GAL. 'Is er, geachte voorzitter, sprake van een beeld ter gelegenheid van het aanstaande 300-jarig bestaan van onze gemeente?' De burgemeester knikte naar Freddy, die zijn rug rechte en zich schrap trachtte te zetten tegen de vlaag kritiek die nu ieder moment zou losbarsten. 'Beeld?' zei hij niet begrijpend. 'Ja,' antwoordde Brulmans. 'Geachte voorzitter, weliswaar is dit beeld geheel achter de rug van de Raad om ontstaan, maar wij hebben in de doorgaans goed ingelichte wandelgangen vernomen dat het hier om een beeld zou gaan dat als het ware een pleidooi houdt voor het aardse, de bron van al het zijnde. We zijn hier als GAL dan ook erg enthousiast over!' 'Is er inderdaad zo'n beeld?' vroeg de burgemeester. Freddy knikte voorzichtig, terwijl hij verbaasd naar Brulmans keek. 'Hoe heet de kunstenaar?' Hij dacht hard na, plotseling schoot hem een naam te binnen: 'Koyanisquatos Konstantinopoulos'. 'Maar hoe ziet dat beeld er dan uit?' Freddy liep naar een flapover en trok enkele houten lijnen die tezamen een soort pilaar leken voor te stellen. 'Zoiets, ongeveer,' sprak hij onzeker. Er ontstond enig rumoer onder de raadsleden. 'Een zeker fallisch aspect valt niet te ontkennen,' mompelde er een. 'Volgens mij gaat dit ergens toch over de vrijheid hoor,' sprak een ander. 'Waarom weten we nergens van?' vroeg een derde.

's Avonds lag Freddy slapeloos in bed en vroeg zich af waar hij in 's hemelsnaam dat vervloekte beeld vandaan moest halen. Toen herinnerde hij zich de oude, verlaten gasfabriek.

Wordt vervolgd...

D66-ers aan zet

Ongeslagen won Tommel dit jaar voor de vijfde maal het schaaktoernooi voor parlementariërs, dat simultaan aan het Hoogovenschaaktoernooi wordt gehouden.

Nogal wat oudvertrouwdens moesten dit jaar door het beëindigen van de parlementaire carrière verstek laten gaan, waaronder Dick Dolman, een oude rivaal van Tommel. Dolman was volgens ingewijden geen goed schaker, maar wel fanatiek. Partijen liepen nogal eens uit, omdat hij nooit opgaf in remise-achtige stellingen en hardnekkige weerstand toonde in verloren stellingen. De nieuwkomers - ondermeer de D66-senator Edy Schuyer - speelden echter een aardig partijtje mee. De ontknoping van het toernooi liet tot de laatste partij op zich wachten.

Toen traden Schuyer en titelverdediger Tommel tegen elkaar aan, maar de strijd was snel gestreden na een openingsfout van Schuyer. Tommel: "Schuyer zat vrijwel direct in de verdrukking, zag redelijk snel alle hoeken van het veld en liep een materiaalachterstand op die niet meer in te halen was."

De schaakcoup van de D66-ers ontlokte oud-parlementariër Frank de Grave de opmerking dat 'je wel kunt zien waar de macht zit nu de sociaal democratie niets meer voorstelt en het klasieke liberalisme is uitgespeeld'. Maar schaker Tommel repliceerde de aanval met een sterke zet: "Het gaat bij schaken niet om de macht, maar om het intellect'.

Vijfentwintig jaar Democraten 66 voor 25 piek

Bel en bestel de video-documentaire over de geschiedenis van D66.

Met ondermeer: Van Mierlo bij Mies; Zeven sexy Democraten in de Kamer; Van der Louw belt Van der Scheer; De kater van de PVP; Het rekenlineaaltje van Terlouw; Een ballon, een ballon, een ballonnetje; De winter van Lub-

bers; De house van Hans; D66-lijst 13. Veertig minuten origineel filmmateriaal en interviews met Van Mierlo, Vis, Van Essen, De Bok, Engwirda en Kohnstamm. Bel nu 070-3858303 en u hebt de VHS-band binnen een week in bezit.

Privatiseer het huwelijk

Het is hoog tijd om flink te snoeien in de rechtsregels en gevolgen doe de overheid aan het huwelijk heeft gekoppeld.

'Het huwelijk moet geprivatiseerd worden' als het aan D66-senator en mede-oprichter van het Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht Peter Hoefnagels ligt. Hoefnagels reageerde op de problemen rond schijnhuwelijken. "De overheid werkt de schijnhuwelijken zelf in de hand en Nederlanders maken net zo goed gebruik van het huwelijk om bepaalde rechten te verkrijgen als buitenlanders", aldus de Prof. "Wie onder een andere belastingregeling wil vallen, een andere uitke-

ring wil, zijn pensioenrechten wil delen, of wil ontsnappen aan de dienstplicht, kan dat bereiken via de ambtenaar van de burgerlijke stand." Het D66-Tweede Kamerlid Louise Groenman stelt regelmatig de 'toeters en bel-len' van de huwelijks staat aan de orde en pleit gelijke behandeling en wet- en regelgeving van alleenstaande mannen en vrouwen, gehuwden en samenwonenden. Over de 'individualisering' van ondermeer het inkomensbeleid, de sociale verzekeringen, de pensioenen en de AOW, verschenen het afgelopen jaar drie notities. Ze zijn op te vragen bij de voorlichting van de TK-fractie, 070-3182629.

Colofon

De redactie van de Democraat wordt gevormd door: Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Kees Dietz, Elmer Klaasen, Lennart van der Meulen, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeek en Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen en Alexander Osten.
Vormgeving: Anker & Strijbos, Utrecht

Druk: Brouwer Offset BV, Utrecht
Verslaggever Waterberg: Henk Hardeman

Democraat nr. 3 verschijnt 14 maart 1992.
Kopijsluiting 20 februari.

Redactieadres: Redactie Democraat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag
Het partijbureau van D66 is telefonisch bereikbaar via tel. 070-3858303

Jaargang 25
Nummer 3
12 maart 1992

De democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder de verantwoordelijkheid van een door het hoofdbestuur benoemde redactieraad

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

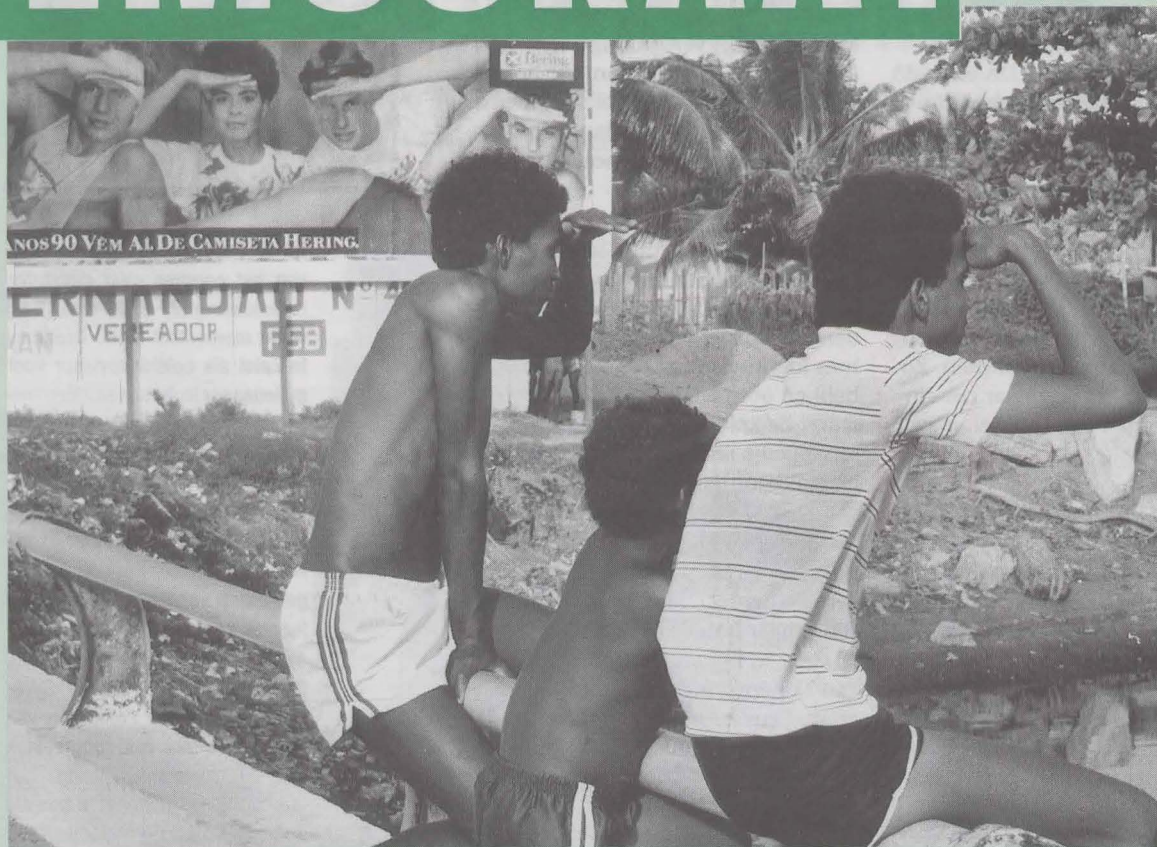

Foto: Marcel Minnée

Biedt het minderhedenbeleid uitzicht op integratie?

D66 laat het afweten

Interview met Dordtse wethouder Hubert Fermina

3

Minderhedenbeleid in praktijk

Geen onnodige extra's voor minderheden

4

Congres in regio's besproken

Adviesraad verzet zich tegen inkrimping

11

Lectori Salutem!

De Drostedemocratie volgens Peter Hoefnagels

7

Het Binnenhof

Studenten de dupe van onwillige ouders

12

Congres in aantocht

Bezoek het congres in het Turfschip in Breda op 27 en 28 maart.

In deze Democraat de laatste informatie!

Op Weg Naar Het Einde

Het verplaatsen van het strijdpark betekent doorgaans het verval van een regeringscoalitie. Omdat CDA en PvdA elkaar niet meer op het Binnenhof kunnen overtuigen, proberen zij het erbuiten. Hoffelijk is dat niet, maar kennelijk moet het wederzijdse voetvolk worden gemobiliseerd via spreekbeurten ('Speelkwartier is over') en interviews ('Mijn geduld is op'). Beoogd (CDA) of niet (PvdA), ontevreden massa's die geestelijk in beweging worden gezet zijn moeilijk meer te stuiten. Zo begeeft men zich op weg naar het einde. Niet alleen van een kabinet, maar ook van een illusie.

Nadat het een intern verdeelde VVD had weggepest, besloot het CDA om de PvdA naast zich in het regeringskasteel te dulden. Aangezien de Christendemocratische rentmeesters op zwart zaad zaten, moest het sociale landgoed worden omgeploegd en met wie kon dat beter dan met diegene waarmee ooit was gezaaid. De sociaal-democraten tuinden hier in en als dank mocht hun aloude wens in vervulling gaan het ziekenhuis en de school zo te renoveren dat de toegankelijkheid wordt verbreed. Een ridderlijk compromis vonden de partij-elites. De onderscheiden aanhang dacht daar al snel veel genuanceerder over, vooral toen zij via de uitkeringstabellen en loonstrookjes de gevolgen van de edele coalitie-praktijk persoonlijk ondervond.

Na de massale desertaties uit Kok's gelederen, dreigen nu ook veel confessionele kiezers de middenpartij te verlaten en rechtsaf te slaan richting VVD. Het CDA-antwoord ligt in een dubbelstrategie die door de PvdA in het verleden met succes op D66 is toegepast: men neemt het inhoudelijke beleid van de electorale concurrent over en brengt tegelijkertijd deze partij zelf en haar leider in diskrediet. Zo trekken Brinkman en Kaland er op uit om lastenverlichting en de rest van het VVD-boodschappenlijstje te prediken en mag Bolkenstein van Lubbers het verwijt incasseren lucht te verplaatsen en geen inhoudelijke oppositie te voeren.

Met het aantreden van dit kabinet is de illusie van een nieuw tijdperk ontstaan, waarin ideologieën afsterven, zuilen verbrokkelen, partijen pragmatisch besturen en zakelijke compromissen sluiten. Maar ook als bewindslieden ver(der) willen gaan met noodzakelijke doch impopulaire maatregelen stuiten zij op verzet van de eigen par-

tij, zodra deze aanhang verliest. De (ideologische) verpakking van politiek mag veranderen, persoonlijke belangen van kiezers, politieke sentimenten, wantrouwen tegen wat lang als verkeerde partij werd beschouwd, blijven veelal onveranderd.

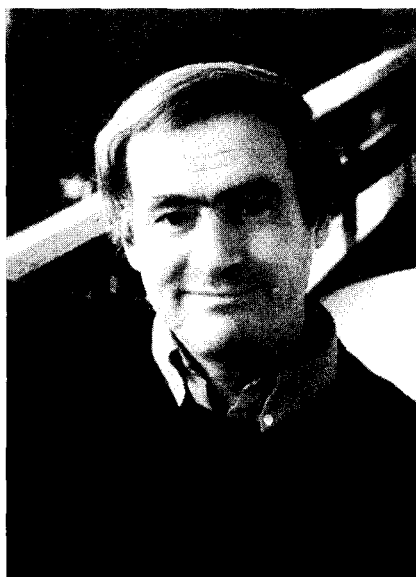
De traditionele partijen leggen hun electorale lot in handen van de belangengroepen en kiezers waar zij pretenderen exclusief voor op te komen en ze hun identiteit aan ontlenuen. Daardoor hebben opiniepeilingen een grotere sturende kracht dan politiek en maatschappelijk snel achterhaalde regeringsakkoorden.

Een partij als D66 ontkomt natuurlijk ook niet aan de bestuurlijke beperkingen die democratische legitimiteit stelt, maar is door haar aard toch belangrijk in het voordeel.

Een samenleving die zo snel verandert en met zoveel nieuwe problemen wordt geconfronteerd heeft flexibele politieke partijen nodig die niet gehinderd worden door denkpatronen en materiele bindingen uit het verleden. Partijen moeten niet beginselloos zijn, puur pragmatisme is zinloos. Maar principes van partijen moeten blijven uit de praktijk. Het gaat uiteindelijk om de geloofwaardigheid en daarom heeft het huidige kabinet afgedaan. De interne erosie hangt samen met het karakter van de coalitie-partijen, die beide nog te diep verankerd zitten in hun eigen geschiedenis.

Het wordt tijd dat we op weg gaan naar een nieuw begin.

Bob van den Bos

Ernst Ford is de dagvoorzitter van het congres over duurzame ontwikkeling (27 en 28 maart). Hij werkt momenteel bij de Grondmij te Zeist als beleidsadviseur voor milieuaangelegenheden. Een milieuspecialist wil hij zichzelf niet noemen: 'als het erg specialistisch word, haal ik er een specialist bij'. Daarvoor werkte hij voor VROM, in de buurt van de minister, waardoor zijn handen politiek gebonden waren. Zijn huidige functie vormt echter geen beletsel voor politieke activiteiten. Ernst Ford is lid van de SWB-werkgroep milieu en is een van de auteurs van het congresstuk over duurzame ontwikkeling. "Het congresstuk moet je zien als een startpunt. Er wordt alleen een bepaalde richting aangegeven. Als de discussie over het stuk is afgerond, zal men pas echt aan de slag moeten. Hoe vertalen we de gemaakte keuzes in praktijk? Gemeenteraadsleden, wethouders, leden van provinciale staten, werkgroepen; op allerlei niveau's zullen we concrete initiatieven moeten nemen. Het ergste dat zou kunnen gebeuren, is dit: we vergaderen twee dagen, discussiëren over van alles en nog wat en gaan vervolgens weer huis, over tot de orde van de dag en we laten het er verder bij. Dan zou men achteraf moeten constateren dat het congres mislukt is. Verder hoop ik dat het congres niet al te dogmatisch te werk zal gaan. Als we bijvoorbeeld zeggen: we mogen nooit meer iets doen dat schadelijk is voor het milieu, dan zijn we dogmatisch bezig. Als we ons aan dat gebod zouden houden, zou de samenleving in elkaar storten. We moeten onder ogen zien dat we moeilijke keuzes niet uit de weg kunnen gaan. We hebben tenslotte ook nog andere prioriteiten, zoals de sociale zekerheid en werkgelegenheid. Het is juist de kunst om die scherpe afweging te maken."

Bob de Ruiter

Dordtse D66-wethouder Hubert Fermina Meer eisen van minderheden

Het moet afgelopen zijn met het 'doodknuffelen' en betuttelen van minderheden in Nederland. Dat vindt de Dordtse D66-wethouder Hubert Fermina. We hebben ze verwend, omarmd, beschermd in een bijna dodelijke greep. Goed bedoeld, maar wel fout.

Foto:
Dennis Sies.

Buitenlanders worden door ons te veel in de watten gelegd. Nederland mag best meer van minderheden eisen. Fermina: "Wat doen we, we schotelen ze van alles voor. Een subsidie voor dit, een subsidie voor dat. En het rare in de cultuur van migranten is, dat iets dat je krijgt minder waard is. Als iets wat geld kost doen ze meer moeite. Mede daarom moet je meer prikkels inbouwen, niks voor niks. Verplicht Nederlands leren, verplichte scholing."

Sancties

Ook sancties voor migranten, bijvoorbeeld een korting op hun uitkering als ze werk of scholing weigeren, moet mogelijk zijn, vindt hij. "Een stok achter de deur is noodzakelijk. Minderheden moeten er voor knokken. Migrantten moeten de noodzaak inzien zelf na te denken en hun toekomst te bepalen. Daar moet de Nederlandse overheid voor zorgen."

"Je mag best harde eisen stellen aan migranten. Je mag best eisen dat mensen die ons land binnenkomen geld hebben of een goede opleiding hebben gehad. Want of het nu Surinaamse, Antillianen, Turken of Marokkanen zijn, ze denken nog steeds dat Nederland het land van melk en honing is. Dat kan natuurlijk niet zo blijven."

"Je moet migranten niet als groep benaderen. Persoonlijke benadering, dat is de oplossing voor de komende jaren. Je moet ze serieus nemen en ze moeten zichzelf serieus nemen. Dan krijgen ze meer een gevoel van zelfrespect, van eigenwaarde en het gevoel zich in de samenleving te kunnen handhaven. Migrantten kunnen zich dan identificeren met de samenleving. Voorlopig hebben ze echter weinig mogelijkheden tot identificatie."

Positieve discriminatie vindt Fermina fout. "Nu wordt er gesproken over het benoemen van de eerste migranten-burgemeester. Dat is een heel verkeerde benadering. Ik zou me genomen voelen als minister Dales (binnenlandse zaken) me zou benoemen alleen omdat ik zwart ben. Wel moeten politici natuurlijk de barricades voor buitenlanders opheffen."

Spreading

Concentratie van minderheden, zoals nu gebeurt, is volgens Fermina uit den boze. "Je moet juist een spreidingsbeleid voeren. Zwarte of witte scholen moet je tegengaan. Concentratie van migrantten is een broedplaats voor discriminatie en de Centrum Democraten. En verder moet je islamitische scholen vrijheid geven, maar er wel

voor zorgen dat het geen bolwerken worden."

"Nederland is in elk geval ook voortdurend met het probleem bezig, er wordt beleid gemaakt en de minderheden krijgen minder aandacht, alleen op een verkeerde manier. De PvdA bijvoorbeeld heeft minderheden altijd doodgeknuffeld. We hebben het trouwens getroffen met Janmaat. Als hier iemand als Le Pen of die jongens van het Vlaams Blok zaten, dan was het veel erger geweest."

Het verdraagzaam zijn wij eigenlijk ten opzichte van mensen die anders zijn? Fermina: "We zijn minder verdraagzaam dan wordt verondersteld. Ten opzichte van gehandicapten en homofielen, maar ook ten opzichte van buitenlanders. Nou ja, zolang ze niet te hard praten, zolang hun keuken niet ruikt gaat het nog wel. Maar dat soort dingen hoort bij hun cultuur, dat moeten Nederlanders leren accepteren. Integratie is mogelijk met behoud van de eigen cultuur."

Eigen Cultuur

Toch vindt Fermina dat de nadruk op de ontwikkeling van de culturele identiteit in het minderhedenbeleid de laatste jaren teveel heeft gedomineerd. "Als gevolg van cultuur-sponsors verdwijnt een stimulans, een prikkel, om te knokken voor een eigen positie in de maatschappij. Het is immers het individu dat centraal staat en minder de groep."

Maar er blijft hoe dan ook altijd een groep migrantten die 't extra moeilijk heeft, en daar moet je natuurlijk meer zorg aan besteden. "Oudere Turkse en Marokkaanse mensen zijn nauwelijks te bereiken, vanwege met name het taalprobleem. En dat heeft weer een slechte invloed op hun kinderen, die geen goede opleiding krijgen. Daarom benaderen we ook altijd de ouders, dat is essentieel."

"In Nederland leeft echter een hardnekkige groep migrantten die niet meer te integreren is. Het gaat om Marokkaanse en Antilliaanse jongeren van 15, 16 jaar, die net naar ons land gekomen

zijn, drugs gebruiken en crimineel zijn.

Praten over de integratie helpt niet. Daarom moet Nederland dit opnemen met het land van herkomst. De Antilliaanse regering moet zich bewust worden van deze problemen en er wat aan doen."

Dordrecht

Hubert Fermina is nu twee jaar wethouder in Dordrecht, dat relatief veel migranten heeft. Hoe wordt het beleid daar aangepakt? "Het belangrijkste is dat het nieuwe beleid niet door ons wordt bepaald, maar door de migranten zelf. Het beleid is afgestemd op de behoeften van de migranten. Maar ik geef geen subsidie voor leuke aardige dingen, zoals een Antilliaans feestje." Veel belangrijker vindt Fermina projecten op het gebied van werkgelegenheid, scholing en maatregelen toegaan discriminatie. Daar geeft hij wel subsidie voor. "We zijn een soort makelaar, bemiddelaar en begeleider. Je moet zorgen dat de inspanningen niet stukslaan op ambtelijke of bureaucratische molens. De gemeente is hiermee op de goede weg."

D66

D66 is volgens Fermina niet op de goede weg. "D66 laat het, voor wat betreft de migranten een beetje afweten. De partij heeft zich bijvoorbeeld afzijdig gehouden toen VVD-fractievoorzitter te pas en te onpas allerlei dingen riep. Hij roept gevoelens op die vreemdelingenhaat in de hand werken.

D66 had Bolkestein tot de orde moeten roepen."

"D66 is trouwens altijd terughoudend. Ik ben het op zichzelf nog wel eens met de D66-standpunten, maar die worden niet bepaald met verve gebracht. Wat wij missen zijn mensen die op een onorthodoxe en begrijpelijke manier dingen vertellen. Bovendien draagt D66 geen concrete oplossingen aan. D66 is bang om verkeerde besluiten te nemen. D66 heeft kansen voorbij laten gaan."

"En toch D66 is een partij met zoveel know-how. D66 heeft ontzettend veel goede en deskundige mensen. Maar ik mis enthousiasme, het spirituele, de uitstraling, het vertalen en 'verkopen' ontbreekt. Het lijkt net of wij ons schamen voor de goede dingen die we doen. Je mag best eens een beetje schreeuwen, daar ontbreekt 't D66 aan. Een tijdje terug was ik op een feest, waar een denderende verkiezingsoverwinning werd gevierd. Maar het was geen echt feest, integendeel, het leek wel 'n begrafenis!"

Martin Voorn

Weg naar heuse multi-culturele samenleving is lang

"Waarom roept iedereen altijd dat onze standpunten over minderheden zo onbekend zijn?", verzucht Tweede Kamerlid Louise Groenman. "Ik wil er graag over spreken in de afdelingen, maar ik kan mij toch moeilijk opdringen. Men vraagt er niet naar."

Foto: Marcel Munné

Minderhedenbeleid is geen issue in de partij. En eigenlijk is het dat goed beschouwd ook niet in de landelijke politiek: de verschillen tussen de partijen zijn inhoudelijk heel erg klein. "En dat moet zo blijven", zegt Hanneke Gelderblom. Zij zet zich al lang in tegen vreemdelingenhaat en racisme. "Het minderheden-beleid moet je niet in de partijpolitieke sfeer trekken", aldus het Eerste Kamerlid.

Ook plichten

Toch is de discussie over het minderhedenbeleid actueel. D66 heeft in november 1990 het minderhedenbeleid besproken op het congres: de nadruk lag op werk en participatie in het arbeidsproces. Kamerlid Louise Groenman: "Wij pleiten voor een beleid met het accent op integratie. We willen de minderheden zo snel mogelijk betrekken bij de Nederlandse samenleving. Daarbij ligt de nadruk op het feit dat men rechten heeft, maar ook plichten. Twee speerpunten zijn basisvaardigheden en het beheersen van de Nederlandse taal." Het stoort Groenman dat

het debat over het minderhedenbeleid soms "op twijfelachtige wijze" wordt gevoerd. "Voor een deel spreek je over achterstandsbeleid, denk maar aan onderdelen van sociale vernieuwing. Ik vind dat het beleid soms te nadrukkelijk gericht is op minderheden, terwijl autochtonen in dezelfde situatie verkeren. Denk aan huisvesting of werkloosheid. Wij moeten niet onnodig extra dingen doen voor minderheden, waardoor je bij mensen die in dezelfde situatie verkeren weerstanden oproept."

Omslagpunt

Cathrien van Herwaarden is fractievoorzitter van D66 in Den Haag. Zij herkent de situatieschets van Groenman: "Wij stonden erg sceptisch ten opzichte van een speciaal minderhedenbeleid, ook al in de vorige raadsperiode. Je durfde dat niet goed te uiten, omdat je bang was dat je zou worden aangezien voor iemand die discrimineert. Bij de raadswisseling in 1990 ligt voor mijn gevoel een omslagpunt. Nu wijs je ook nadrukkelijker op de plichten. Wij kregen van burgers te horen:

jullie doen zoveel voor de buitenlanders, die worden voorgetrokken, en voor ons doe je niks. Daar zit een grond van waarheid in." Tot welke concrete veranderingen heeft dit inzicht geleid? Van Herwaarden: "Organisaties die eigen achtergronden willen accentueren, moeten dat op eigen initiatief en zonder subsidies doen. Bovendien is het werkveld erg ondoorzichtig. Er is niet een organisatie voor Turken, er zijn er wel 3 of 4. Hetzelfde geldt voor andere nationaliteiten. Het is niet de taak van de overheid daar allerlei voorzieningen voor te treffen. Wij beperken ons tot onderwijs in de taal en het thuis raken in Den Haag. We kiezen voor een wat hardere opstelling."

Multi-culturele samenleving

Hanneke Gelderblom was indertijd in de gemeenteraad van Den Haag initiatiefnemer van de motie om een Meldpunt tegen Racisme te starten. "Dat bestaat nog steeds. Wat mij altijd is opgevallen, is dat vooroordelen - ook religieuze - vaak zijn gebaseerd op onwetendheid of onvoldoende persoonlijk contact tussen groeperingen. Je praat wel over 'de' minderheden of 'de' moslims: maar die bestaan helemaal niet! Je hebt mensen met een rechtse overtuiging die nauwelijks gelovig zijn. En er zijn evengoed streng gelovigen die heel progressieve standpunten hebben. Wij moeten ons realiseren dat de buitenlanders net zo divers zijn als de Nederlanders." Gelderblom geeft aan dat er in het verleden fouten zijn gemaakt bij het minderhedenbeleid. "Er zijn buitenlanders geweest, die snel ontdekten dat er subsidies beschikbaar waren op grond van het 'buitenlander zijn'. Ik noem ze maar de beroeps-buitenlanders. Hoe dan ook: er zijn in ieder geval pogingen gedaan om met minderheden in contact te komen."

Het Kamerlid heeft nog duidelijke wensen voor partijstandpunten. "Ik ben ontzettend blij dat D66 de mogelijkheid van een dubbele nationaliteit heeft gesteund. Het geeft buitenlanders de mogelijkheid om zich geaccepteerd te voelen als Nederlander, maar tegelijkertijd de band met het moederland

Louise Groenman
(foto: Dennis Sies).

niet door te snijden. Emotioneel is dat ontzettend belangrijk. We gaan nu praten over de multi-culturele samenleving. Neem nu eens verlof-regelingen als voorbeeld. Sinds kort kunnen buitenlanders rechten ontlenen aan de feestdagen die samenhangen met hun geloof. Wel zie je nog vaak in regelingen staan 'mits het werk zich daar niet tegen verzet'. Ik vind dat we pas een heuse multi-culturele samenleving hebben, als dagen zoals hemelvaartdag en pinksteren als verplichte vrije dag verdwijnen. Daar zou een partij als D66 zich hard voor moeten maken."

Concrete actie

In het congresstuk van 1990 is aangeduid dat verschillende thema's binnen D66 verder zouden worden uitgewerkt: het tegengaan van marginalisering, het perspectief voor een multi-culturele samenleving en participatie van leden van minderheidsgroeperingen bij D66. "Na het congres kregen wij veel reacties", zegt Jaap van Hoek. Hij is lid van het hoofdbestuur. "Er is een HB-werkgroep samengesteld, waarin na het congres ook partijleden die afkomstig zijn uit minderheidsgroeperingen zitting hebben genomen. Die werkgroep fungeert naast de SWB-werkgroep." Er zijn verschillende concrete acties ontplooid door politieke partijen. Van Hoek: "In samenwerking met het Nederland Centrum Buitenlanders hebben we een twee-daagse cursus georganiseerd voor allochtone raadsleden. Wat zie je in de praktijk gebeuren? Na een raadperiode verdwijnen zij meestal, soms met ruzie, soms omdat ze afgebrand zijn. Voorbeelden te over. Het geeft natuurlijk te denken. We moeten zorgen dat ze blijven." Er is ook een dag geweest om te bevorderen dat allochtonen kaderfuncties in politieke partijen gaan bezetten. "De werkgroep heeft een programma voor 1992 besproken", zegt Van Hoek. "In dat programma is een intensivering van PSVI-activiteiten opgenomen."

Geen dwang

Louise Groenman verwacht dat de Wet Bevordering Arbeidskansen in de komende jaren het belangrijkste beleidsinstrument zal worden. Door die wet worden bedrijven met meer dan 35 werknemers verplicht om (openbaar) te rapporteren over het percentage minderheden in het personeelsbestand en de positie van deze medewerkers. Groenman: "De werkloosheid onder allochtonen is nog altijd veel hoger dan gemiddeld. Door de Wet Bevordering Arbeidskansen krijgen we in ieder geval meer inzicht dan we nu hebben. Zo'n rapportageplicht is al heel wat. Ik

In Memoriam Max van Oort

17 febr. 1927 - 25 dec. 1991

Op 25 december 1991 is overleden Max van Oort, oud-gezagvoerder KLM, vele jaren lid van de werkgroep "Luchtvaart" van D66.

Het heengaan van Max betekende, na alle tegenslagen en verdriet van de laatste jaren, een nieuwe slag voor zijn echtgenote Ytje en de kinderen. Wij wensen hun van harte heel veel sterkte en moed toe.

De laatste maal dat Max met ons sprak zei hij: "Als je vlieger mag worden en dat dan ook nog bij de beste maatschappij ter wereld ben je in dubbel opzicht een geluksvogel". Op die wijze ging Max met zijn beroep om.

In de werkgroep zullen wij Max missen. Zijn deskundigheid was uiteraard bijzonder groot en de rustige stem waarmee hij die kennis overbracht (en die zo kenmerkend is voor het gezagvoerschap) zal ons altijd bijblijven.

Vele gekozenen, in diverse organen, hebben van de adviezen van Max, via onze werkgroep, kennis genomen. Wij denken daarbij aan het structuurschema Burgerluchtvaartterreinen, geluidsbeperkende maatregelen (de z.g. kromme nadering met behulp van MLS) en de ontwikkelingen op en rond Schiphol.

Op 25 december 1991 heeft Max van Oort zijn laatste clearance gekregen en heeft hij take off power gegeven, op weg naar zijn laatste bestemming.

Max, veel dank, namens D66, voor alles. You never walk alone.....

Namens de werkgroep 'luchtvaart':

Richard Kant, voorzitter
Paul Peters, secretaris

denk dat die wet uiteindelijk beter zal uitpakken, dan dat we afspraken maken om in 4 jaar tijd 60.000 mensen aan een baan te helpen. De wet biedt de mogelijkheid om contract compliance toe te passen: je kunt contracten afsluiten met bedrijven en organisaties die goed scoren met minderheden in het personeelsbestand op alle niveaus."

Peter van den Besselaar

Leden van D66 over het minderheden-vraagstuk 'De nationale identiteit bestaat niet'

Hoe valt het virus van het nationalisme te bestrijden? Zo luidt de vraag die in de vorige Democraat aan de lezers is voorgelegd. Volgens het meer gangbare taalgebruik zou men zeggen: lever een bijdrage aan het debat over minderheden. Zo is de vraag ook begrepen, maar Chan Choenni wijst er op dat de term 'minderheden' niet zo geslaagd is. "Het gaat immers niet meer om etnische minderheden, maar om het vraagstuk van de multi-etnisch geworden bevolkingsamenstelling." Margriet de Jong gaat nog een stapje verder en stelt dat de 'nationale identiteit' niet eens bestaat.

Illustratie: Peter van der Vet.

"Wanneer men blijft spreken over 'de minderheden en het minderheden-debat', zo stelt Chan Choenni, politicooloog te Utrecht, "dan kan dat er toe leiden dat het vraagstuk en de ermee samenhangende problemen ten onrechte uitsluitend op het bordje van de allochtone burgers worden gelegd. Er wordt dan immers te veel nadruk gelegd op de achterstanden en het 'afwijkend zijn' van allochtone burgers." "Het huidige minderheden beleid wekt de suggestie dat er van alles en nog wat wordt gedaan voor 'de minderheden'. Zo ontstaat een 'witte achterhoede' (white backlash) die zich achtergesteld voelt en die momenteel de politieke agenda lijkt te gaan bepalen. Nederland bestaat in feite uit verschillende etnische groepen, waarvan de autochtone er een is, zij het de dominante. Een multi-etnisch beleid heeft tot doel de samenleving zo in te richten dat alle burgers, vanwaar ook afkomstig, daarin werkelijk mee doen. Bij een multi-etnisch beleid worden ook de autochtone burgers betrokken, met

name diegenen die in contact komen met allochtonen, zoals de bewoners van oude stadswijken." Aldus Choenni, die overigens wel een pleitbezorger is van integratie, maar niet van assimilatie. "Het volledig laten opgaan van allochtonen in de dominante groep en het opgeven van de culturele eigenheid ofwel assimilatie heeft tot gevolg dat zij niet als volwaardige burgers worden beschouwd. Volwaardig burgerschap houdt in dat men gelijke burgerrechten heeft, de eigen culturele identiteit mag behouden en een eigen institutionele structuur in stand mag

houden, zoals islamitische scholen." Is de term 'minderheden' minder geslaagd, dan is ook de term 'meerderheid' problematisch. En dat geldt in wel heel sterke mate voor het begrip 'nationale identiteit'. Margriet de Jong, studente aan de Universiteit van Amsterdam, stoort zich aan het gemak waarmee politici en schrijvers stellige uitspraken doen over die vermeende Nederlandse identiteit. "Zonder blik-

ken of blozen wordt beweerd dat 'we' of 'de Nederlanders' dit of dat zijn. Als uitgangspunt geldt dan meestal 'de gemiddelde Nederlander', dat wil zeggen de Nederlander die in het plaatje past. En zo worden allerlei stereotype beelden steeds opnieuw bevestigd. Dat we hiermee heel voorzichtig moeten zijn bewijst wel de huidige situatie in Letland, waar men zelfs zo ver is gegaan om definities en quota's op te stellen voor 'echte' Letten." Echte Nederlanders zijn er ook niet. De Jong: "De Nederlandse nationale identiteit bestaat niet. Wel bestaat er beeldvorming over omtrent die zogenaamde nationale identiteit." Zij illustreert deze stelling met een citaat van Bryan Gyman. Die schreef onlangs: 'Wat is eigenlijk een Nederlander? Een blank, blond ding? Hoe moet ik me dan wel niet voelen: een homoseksuele jongen van Hindoeestaanse afkomst, geboren in Leiden en verwekt door ouders die geboren zijn onder het Nederlandse staatsburgerschap toen Suriname nog niet onafhankelijk was.'

De Jong signaleert een samenhang tussen de versnelling in het Europese integratieproces en de gestage toename van de belangstelling voor het nationaal eigene. Aad Nuis maakt het zich bijvoorbeeld iets te gemakkelijk als hij

Overleeft de Nederlandse verzorgingsstaat?

Zij de grenzen van de Nederlandse verzorgingsstaat bereikt? Barst onze sociale zekerheid uit een te krap vel? Hoe realistisch is het pleidooi voor een basis-inkomen nog? Wat kan Nederland zich aan zorg permiteren in vergelijking met het buitenland? In maart staat de sociale zekerheid hoog op de politieke agenda. Het PvdA congres buigt zich over het rapport Wolfsson. Het CDA discussieert over een ministerieel. D66 presenteert een visie op de verzorgingsstaat en een plan om de uitvoering van de sociale verzekeringen te verbeteren. De Democraat wijdt een special aan de toekomst van de Nederlandse verzorgingsstaat. De redactie van De Voorzet nodigt lezers uit kort en bondig (maximaal 300 woorden) hun mening te geven de overlevingskansen van de Nederlandse verzorgingsstaat. De kopij moet voor 27 maart binnen zijn.

spreekt over 'wij' en 'de Nederlanders'. De Jong: "Op het congres 'De kansen van het Nederlands' zei Nuis: 'We haalden overal wat ons aanstond en leefden van de doorvoerhandel, ook cultureel. (...) En ik weet zeker dat het die mentaliteit is die ons afremt als we moeten opkomen voor onze eigen taal. En, om in het toekomstige Europa een eigen rol te kunnen spelen zijn juist een eigen taal en identiteit nodig'. Maar voor wie en wat staat 'eigen' in dit verband?"

Was de Nederlandse samenleving vroeger overzichtelijk - elke sociale groep was opgeborgen in een zuil - tegenwoordig is ook de Nederlandse maatschappij onoverzichtelijk en gecompliceerd. Het oude zuilensysteem is uitgehold, daar zijn alle schrijvers het over eens. Toch hebben de zuilen volgens sommigen nog wel degelijk een functie. En voor een islamitische zuil is ook nog wel plaats, denkt men. Dat vindt bijvoorbeeld Cor Versteeg, die overigens deel uitmaakt van 'Sjeu', een groepering die zich zelf positioneert op de linkervleugel van D66. Hij pleit voor een gemoderniseerd, multicultureel zuilensysteem. "Nederlanders verzuipen in hun eigen vrijheid indien er in de maatschappij geen zuilen bestaan waaraan ze zich tot op zekere hoogte kunnen vastklampen. Anderzijds stikken ze indien ze opnieuw worden opgesloten in de oude traditionele zuilen, waartussen nauwelijks onderling verkeer mogelijk was. Een proces van herzuiling is gewenst en dat zou gericht moeten zijn op zowel een uitbreiding van het aantal zuilen (bijvoorbeeld de oprichting van een Islamzuil) als op de constructie van een zuil voor het individu, de toekomstige hoofdverkeersweg van het maatschappelijk leven. Het zuilensysteem van deze multiculturele samenleving is geraffineerder en subtieler van karakter dan het oude zuilensysteem. De nuance moet de redding brengen. De eenvoud blijft behouden."

Tot slot nog een paar praktische suggesties. Het (Turkse) lid C. Kaygun pleit voor een speciale kennismakingsdag voor allochtonen. "Dit zal een goed start zijn voor de opvang van allochtonen binnen de partij". Verder ontvingen we een oproep om deel te nemen aan een landelijke demonstratie tegen racisme en vreemdelingenhaat op 21 maart in Amsterdam. Het Hoofdbestuur steunt dit initiatief. De organisatoren hebben echter ook gevraagd of D66 tot 'mobilisatie' van haar achterban in staat en bereid is. Nou ja, bij deze dan.

Bob de Ruiter

Nieuwjaarspuzzel 1992 Droste-democratie

In de Democraat las ik dat de Adviesraad aan het Hoofdbestuur voorstelt de volgende verkiezingen vergezeld te doen gaan van een advies aan de kiezers over wie zij zouden 'moeten' kiezen. Dat advies wordt gedaan door een Commissie.

Heel goed kan ik me voorstellen dat er mensen, leden, commissies, raden zijn die aanvechtingen krijgen het kiezen niet zomaar aan de kiezers over te laten. Er komen immers altijd te weinig 'goeien', te weinig 'doorgewinterden', te weinig macro-economen, te weinig vrouwen, te weinig financiële economen, te weinig homo's, te weinig dichters, in zo'n bestuur, commissie of fractie.

De vraag is dan wel: hoe kies je zo'n Commissie? Natuurlijk door de kiezers die advies krijgen van een Hogere Commissie die in de Commissie genoeg denkers, genoeg ambtenaren, genoeg bestuurders enz. laat deelnemen.

Hoe kies je die Hogere Commissie?

Door de kiezers het advies van een Hoogste Commissie mee te geven. Die wordt gekozen op advies van de Allerhoogste.

Vragen: Is de Allerhoogste een democraat? Worden we dan vanzelf een confessionele partij?

Voorstel: De Adviesraad die zo'n voorstel aan het Hoofdbestuur doet, dient uiteraard gekozen te zijn na advies van een Commissie, die gekozen is na advies van een Hogere Commissie, die gekozen is na advies... enzovoorts, tot de Allerhoogste.

Adstructie: 1. Op een ouderwets Droste-cacaoblik staat een verpleegster met een Drosteblik in haar hand, waarop een verpleegster met een Drosteblik in haar hand, waarop een ver...

2. Op het aap-noot-mies leesplankje, waarvan tussen 1900 en 1966 kinderen leerden lezen en dat in het kader van de sociale vernieuwing in 1992 terug is, zit Wim aan het leesplankje en ziet hoe Wim aan het leesplankje zit, die ziet hoe Wim...

3. Er bestaat een groot schilderij, genaamd 'Kunstkabinet', met daarop de Amerikaanse verzamelaar Hermann Raffke, kijkend naar zijn verzameling, waaronder het schilderij 'Kunstkabinet', waarop Raffke... enzovoorts. Tenslotte. Wim, Raffke en de verpleegster stellen de kiezers voor en worden steeds kleiner, de Commissie stelt de Commissie voor en wordt steeds groter.

Peter Hoefnagels

(Lid Eerste Kamerfractie D66)

Rondom tien

Het siert Idee dat er naast doorwrochte, gedegen artikelen steeds meer inventariserende artikelen worden gepubliceerd als aanzet voor verdere discussie. Beide genres hebben nu. In het verleden lag vaak de nadruk op de gedegen artikelen. Er is enig lef voor nodig om je nek uit te steken met een inventariserend artikel. Inhoudelijk zijn er vaak gaten in te schieten. Redacteur Bert Bakker heeft een inventarisatie gepubliceerd van problemen en vraagstukken rondom de sociale zekerheid. Sommige problemen hangen samen met het stelsel, behoort de auteur. Hij noemt de ingewikkelde regelgeving als voorbeeld. Zijn interesse gaat echter idyllisch uit naar de vraagstukken die hun oorzaak vinden buiten het stelsel en die aangepakt moeten worden. De lage arbeidsparticipatie is zo'n probleem: op elke honderd werkenden zijn er 86 uitkeringsgerechtigden. De oorzaken zijn onder meer ziekte, arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, lage participatie van vrouwen, toenemende immigratie en de VUT.

Bakker noemt aan het eind van het artikel mogelijke oplossingen. Hij groepeerde die rondom tien hoofdpunten voor verdere discussie. Op dit punt aangekomen is het artikel soms knap ongenueanceerd. Zoals borrelpraat na een vermoeiende werkdag. Enkele voorbeelden van oplossingen ter toelichting. Alle formele belemmeringen voor verlenging van de bedrijfstijd moeten rigoreus worden afgeschaft. Alle fiscale faciliteiten voor alleenverdieners dienen te verdwijnen. Alle uitkeringen moeten worden toegekend op tijdelijke basis. Netto-uitkeringen kunnen wel waardevast zijn, maar zouden niet per se welvaartsvast moeten zijn. En er moet een voorziening voor het minimum-niveau komen, waarop zowel werknemers als werkgevers een beroep kunnen doen. Tja, op dit soort artikelen is natuurlijk kritiek mogelijk. Dat is zelfs de bedoeling. Om daarna wijzer te worden van de discussie.

(Idee, uitgave februari 1992. Losse nummers f15,- ex porto. Te bestellen via tel. 070 - 3858303)

Peter van den Besselaar

"Pas toen m'n
moeder naar
verpleegtehu
begreep ik ho
hard die pati
moed'g

Dat er heel wat problemen in de gezondheidszorg zijn, weet iedereen. Maar hoe erg het in feite is, dat realiseren slechts weinigen zich.

Hoe komt dat? Is 't omdat we er niet dagelijks persoonlijk mee geconfronteerd worden? Of omdat we in Nederland een beetje demonstratie-moe beginnen te worden? Dat schouderophalende 'het-zal-wel-gevoel' bij de zoveelste om aandacht schreeuwende Binnenhof-actie.

Toch is 't ook heel goed mogelijk dat men niet goed of onvoldoende geïnformeerd is. En dat nu is iets wat lezers van ochtendblad Trouw niet snel zal overkomen.

Trouw besteedt namelijk structureel veel aandacht aan de gezondheidszorg. Een bewuste keuze, die ook blijkt uit het feit dat er op de redactie liefst vier mensen zijn die zich specifiek met dit onderwerp bezighouden. Waardoor de discussie niet slechts vanachter het bureau, maar ook vanuit de praktijk gevoerd kan worden.

Dezelfde manier van journalistiek bedrijven hanteert Trouw als 't gaat over onderwerpen als de derde wereld, werkloosheid, onderwijs en milieu.

U kunt Trouw dan ook typeren als een krant die werkt vanuit een diep respect voor de wereld en de mensen die er leven. Dat maakt Trouw tot een betrokken krant, maar het maakt Trouw bovenal tot een krant die u steeds betrokken houdt.

Voor een (proef-)abonnement kunt u 020-6681300 bellen.

Trouw houdt je betrokken.

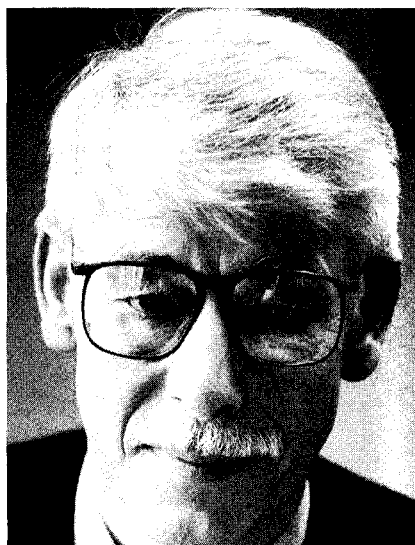
Geen zoete koek meer in Groningen

Een raadplegend referendum op zowel wijk- als stadsniveau om de vertrouwenscrisis tussen bestuur en bevolking te herstellen en het draagvlak van omstreden beslissingen te vergroten. Dat is de kern van het Plan van Aanpak Bestuurlijke Vernieuwing dat B&W in Groningen onlangs presenteerden. D66-wethouder Henk Pijlman licht toe.

"Aan het voorstel ligt het werk van twee commissies ten grondslag. Eén onder leiding van Jan Vis, die over het referendum heeft geadviseerd, en een commissie van fractie-voorzitters die een rapport heeft geschreven over de verhouding Raad-College. Beide adviezen zijn in het aanpakplan verwerkt." De kloof tussen bestuur en bevolking werd in november vastgesteld door een aantal wetenschappers onder leiding van de Brabantse bestuurskundige dr. P. Tops, die zich baseerde op onderzoek in zeven grote gemeenten. Pijlman: "Groningen was daar niet bij; wij waren zelf al met de problematiek aan 't werk."

Een ander voorstel betreft een discussierecht van burgers in commissievergaderingen waar nu alleen nog maar spreekrecht geldt. Informatie- en inspraakfase worden uit elkaar gehaald. De Raad zal meer op hoofdlijnen gaan besturen. Er zullen stadsgesprekken op de lokale televisie worden gehouden over onderwerpen die de stad in beweging brengen. In panel-onderzoeken zullen twee maal per jaar beleidsbeslissingen aan een doorsnee van de bevolking worden voorgelegd. Pijlman: "We werken nu al met open planprocedu-

res: verschillende architecten kunnen ontwerpen insturen, waarop de bevolking reageren kan. Al met al ontstaat zo een stelsel van inspraak-mogelijkheden dat flexibel kan worden toegepast. Het raadplegend referendum kan door een minderheid in de Raad worden aangevraagd vlak voor de definitieve besluitvorming. Dus nádat de politieke partijen hun mening in het openbaar hebben gegeven. Dan komt het tot z'n recht."

Jan Vis (foto: Dennis Sies).

Praten met Centrumdemocraten?

In Haarlem overwegen ze het: om voortaan wél te praten met Centrumdemocraten. Het CDA is op het idee gekomen. De Haarlemse gemeenteraad kent sinds de verkiezingen in 1990 één Centrumdemocraat, die door de vijf andere fracties wordt genegeerd. Ook Peter Schouten, fractievoorzitter van D66 in Haarlem, is van mening dat de CD 'lik op stuk moet krijgen'.

In Haarlem zijn onlangs op verschillende plaatsen in de stad fascistische pamfletten aangetroffen. Op de moskee Arahmam aan de Ursulastraat heeft de politie affiches gevonden waarop hakenkruizen en SS-tekenen staan. Dat

is niet de eerste keer.

Een comité genaamd 'De maat is vol' (hoogstwaarschijnlijk een groep Centrumdemocraten) verspreidde al eerder dergelijke pamfletten waarin op buitenlanders wordt afgegeven. De Haarlemse politiek reageert verontwaardigd en verbijsterd.

Peter Schouten is van mening dat je het debat met de Centrumdemocraten moet aangaan. Natuurlijk krijg je dan heel vervelende discussies, erkent hij, maar door de Centrumdemocraten dood te zwijgen, kweek je martelaren. Gaan (meer) D66-fracties voortaan in debat met de CD? Goed voor een ander debat: in Voor de D'Raad!

Oostzaan zelfstandig

Na de 'oproep' van Jan Terlouw richtten een handjevol mensen in 1977 de afdeling Zaanstreek-Waterland op. Zestien gemeenten vielen eronder, van Beemster tot Zaanstad, op weg naar de gemeenteraadsverkiezingen van 1978.

Nu, vijftien jaar later, zijn de dagelijkse bestuursleden van toen: Guus Tiesinga, Marja Baak en Koert Kraak, nog steeds actief. D66 is in de regio bijna overal bestuurlijk en vertegenwoordigend aanwezig. Bijna, want Oostzaan wilde maar niet groeien en bleef onder de hoede van Landsmeer. Dat is voorbij. Op 24 maart is D66 Oostzaan een feit. Proficiat!

Egmond rekent op twee zetels

Woensdag 19 februari richtten René Tonen en Fons Hopman in het dorps huis in Egmond aan den Hoef een D66-afdeling op. Bij de laatste statenverkiezingen kon D66 in Egmond rekenen op één zetel, maar telde de partij maar drie leden in de gemeente. De beide initiatiefnemers behoorden niet tot die selecte groep. Inmiddels hebben zich 18 geïnteresseerden gemeld. De bedoeling van Tonen en Hopman is een voorlopig bestuur samen te stellen en een 'schaduwfractie', die het gemeentebestuur gaat volgen. Het doel van de nieuwe afdeling: twee zetels bij de komende raadsverkiezingen.

Aandacht voor oudere ambtenaar

Ambtenaren die ouder zijn dan vijftig jaar moeten meer aandacht krijgen in het personeelsbeleid van de gemeente. Dat vindt de Haagse afdeling van D66. Te weinig ambtenaren halen hun pensioen in dienst van de gemeente vindt D66. Te veel ambtenaren worden afgekeurd na een ziekteperiode of maken gebruik van de vut. D66 stelt voor speciale seniorenplaatsen te creëren voor oudere ambtenaren. Deze ambtenaren kunnen zich dan bezig houden met beleidsadviesing, intergemeentelijke netwerken en ze kunnen optreden als mentor. D66 pleit verder voor flexibele pensionering en deeltijd vut.

Vorbereiding congres in regio's en afdelingen

Moet dat nog verder worden uitgelegd?

Het congres van 27 en 28 maart belooft levendig te worden. Ruim voor de sluitingsdatum waren al meer dan 100 moties en amendementen bij het partijbureau binnengekomen. De notitie 'Het milieu geprijsd en geprezen' heeft duidelijk meer discussie in de afdelingen opgeleverd dan de wijzigingsvoorstellen voor de statuten en het huishoudelijk reglement. Toch leveren juist die laatste de meeste weerstand op, met name bij de leden van de Adviesraad.

De adviesraad in op-
roer (foto:
Alexander
Osten).

De Adviesraad, het landelijk adviesorgaan van hoofdbestuur en Kamerfractie, dreigt in omvang verkleind te worden. Nu bestaat het tweejaarlijks regionaal gekozen adviescollege uit 50 vaste leden en 50 plaatsvervangers. Het Hoofdbestuur stelt dat de "zeer hoge kosten van de huidige omvang" niet langer verantwoord zijn. Eens in de drie jaar wordt de Adviesraad gekozen in het voorstel van het hoofdbestuur, en er is dan plaats voor twee leden per regio. Een halvering van de Raad derhalve, die bij de leden ervan niet in goede aarde is gevallen. Op het betreffende beslispunt zijn zeven moties en amendementen ingediend die op het congres door adviesraadsliden uit verschillende regio's verdedigd zullen worden.

Vertragingstactiek

Wil van Zon heeft voor de adviesraad de discussie over de statuten en het huishoudelijk reglement van nabij gevolgd. Hij vindt dat de beslissing van het hoofdbestuur teruggekoppeld had moeten worden met de Adviesraad. "Wij hebben wel over de stukken van de voorbereidingscommissie kunnen praten, maar niet over de definitieve voorstellen. Men had daarvoor geen tijd vanwege de deadline van het stuk. De Adviesraad heeft zo geen mogelijkheid meer gehad een motie hierover neer te leggen. Dat hebben we als individuele leden moeten doen. Dat is een, bewuste of onbewuste vertragingstac-

tie van het DB geweest". Een ander heikel punt in de voorstellen van het hoofdbestuur betreft de stemadviescommissie. In de stukken worden regels opgesteld om tot een stemadviescommissie op landelijk, regionaal en plaatselijk niveau te komen. De wijzigingsvoorstellen, met name uit Amsterdam en Utrecht, trekken het middel niet in twijfel. Wel wordt in beide voorstellen de beslissing hiervoor bij de algemene ledenvergadering gelegd. De meest opvallende motie tenslotte komt van de afdeling Amsterdam. Zij stellen voor het Haagsche kantoor van D66 het 'landelijke secretariaat' te blijven noemen, waar dat tegenwoordig overal (en vooral bij de bewoners van Bezuidenhout 195) 'partijbureau' genoemd wordt. In het huishoudelijk reglement komt alleen een secretariaat voor, aldus de Amsterdammers. "D66 heeft dus geen partijbureau en moet er ook geen krijgen. Moet dat nog verder worden uitgelegd?"

Duurzame ontwikkeling

De duurzame ontwikkeling heeft de meeste discussie losgemaakt in de afdelingen en regio's. Bij het ter perse gaan van dit blad, nog vóór de sluitingstermijn, waren meer dan 65 wijzigingsvoorstellen binnen.

Een van de afdelingen die zich over dit onderwerp boog, was is Utrecht. Peter Nacken coördineerde voor die afdeling de moties en amendementen. "Het was

een druk bezochte bijeenkomst. We hadden een stuk of 18 voorstellen te bespreken, die opvallend genoeg van verschillende kanten kwamen."

Handel

De meeste discussie in Utrecht betrof punt 5 van de congresresolutie. Het hoofdbestuur stelt voor een systeem van verhandelbare emissierechten uit te werken. Peter Nacken: "De afdeling wil dat er gewoon meer verboden gelden. Verhandelen van emissierechten betekent een verschuiving. Echte vermindering is beter". "Het besteedbaar inkomen van de mensen met de laagste inkomens mag niet worden aangetast wanneer hun consumptiegedrag milieuvriendelijk was", zegt het hoofdbestuur. Van de afdeling Utrecht mag deze zin geschapt worden. Nacken: "Je bent met enorme plannen bezig die over tientallen jaren spelen. Het is niet verstandig dan op één punt nu een garantie te geven". Een opvallend amendement is het Utrechtse voorstel tot het benoemen van concrete actiepunten. Energieheffing, herbebossing, doorberekening in vleesprijzen van landbouwkosten en meer railvervoer zijn in Utrechtse ogen noodzakelijke aanvullingen op het voorstel van het hoofdbestuur. Het was in de ogen van Peter Nacken dan ook geheel onterecht dat enkele toevallige bezoekers van de vergaderlocatie zich roerden met de opmerking "wanneer worden hier nu eens echte standpunten ingenomen?"

Voor dit artikel is gebruikt gemaakt van de door afdelingen en regio's ingediende moties en amendementen. Door overleg van de Reglementencommissie met indieners kunnen nog wijzigingen optreden. De definitieve voorstellen voor de ALV kunt u vinden in het congresboek, dat op het congres verkrijgbaar is. 'Het milieu geprijsd en geprezen' en de 'Wijzigingsvoorstellen statuten en huishoudelijk reglement' kunt u vinden in vorige nummers van de Democraat (9/91 en 1/92). Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Partijbureau, eh, sorry, het landelijk secretariaat van D66, tel. 070- 3858303.

Student dupe van gierige ouders

Maak de studie efficiënter, differentieer waar nodig de studieduur, stel een reële studielast vast, schep een gegarandeerde ruimte voor activiteiten buiten de studie om en zet de studenten onder goede begeleiding aan het werk.

D66-onderwijsspecialist Aad Nuis had weinig woorden nodig om een ideaalbeeld te schetsen van de studieloopbaan tijdens één van de drie grote onderwijsdebatten over de studiefinanciering en de organisatie van het hoger onderwijs, die afgelopen maand in de Kamer werden gehouden.

Bij de evaluatie van de studiefinanciering moest Nuis constateren dat een 'verrassend hoog' percentage ouders weigerde voldoende bij te dragen in de studielasten van hun kinderen. Dat fenomeen van de 'onvrijgeveige' ouder doet een fikse aanslag op de portemonnaie van veel studenten. Met als gevolg de noodzaak tot bijverdienen en studievertraging. In oplossingen als het verhogen van de basisbeurs ('niet te financieren') of het laten oplopen van leningen ('schrikt studenten af') zag Nuis weinig. Daarom opperde de D66-er op termijn toe te werken naar een alternatief stelsel: "Een stelsel met twee schillen. Een eerste schil van beurzen waarmee je kunt en ook moet opschieten zonder bijbaantje of gezeur met ouders en een tweede, wat tragere schil waarin de faciliteiten bestaan uit rentedragende leningen tot een limiet en met een aflossingsregeling en een niet al te hoog collegegeld. Nuis stelde eveneens voor de studieduur minder rigide vast te leggen op

vier jaar. Dat zou bijvoorbeeld soelaas kunnen bieden voor het tekort aan hoger geschoolden in de techniek. Studies, die in sommige gevallen volgens Nuis, 'werkelijk niet in vier jaar te persen zijn'. Zijn voorstel: differentieer de studieduur rond de vierjaarsnorm.

Vlak voor het carnavalsreces begon de Kamer een laatste groot onderwijsdebat over de organisatie van het HBO en het wetenschappelijk onderwijs (de WHW). Over de grote lijn van de nieuwe wet bestond weinig meningsverschil tussen de fracties: meer autonomie voor de instellingen, meer samenwerking en afstemming, overstapmogelijkheden voor studenten, gelijke regelgeving voor het hele hoger onderwijs. Nuis nam het in het debat op voor het personeel van de HBO, waarvoor in de nieuwe wet geen regeling van de medezeggenschap en vertegenwoordiging in het landelijk overleg over zaken als onderwijsinhoud en kwaliteitszorg was opgenomen. Met een pakket wijzigingsvoorstellen achter de hand voor een nieuwe paragraaf over medezeggenschap kreeg Nuis de Kamer achter een amendement dat voorstelt over anderhalf jaar een regeling voor medezeggenschap en vertegenwoordiging voor het HBO in de WHW op te nemen.

Sluipende teloorgang

"Het wordt wel verrekte moeilijk oppositie te voeren voor een centrum links beleid." Dat concludeerde Gerrit Jan Wolffensperger in het Kamerdebat over de inkomenseffecten van het plan Simons en het beleidsmoratorium van Brinkman op Texel.

Wolffensperger nam als vervanger van de zich van een operatie aan zijn hand herstellende Van Mierlo voor het eerst deel aan een debat tussen de fractievoorzitters in de Tweede Kamer. 'Je kunt wel merken dat Van Mierlo er niet is', riposeerde PvdA-fractievoorzitter Thijs Wöltgens de kritische opstelling van de D66-fractie. Wöltgens was blijkbaar vergeten dat Van Mierlo naar

aanleiding van het WAO-besluit de steun voor het kabinetsbeleid al in november in zijn congresrede flink had genuanceerd. In Krasnopolsky meldde de D66-voorman 'niet meer te hechten aan het voortbestaan van het kabinet'. Van Mierlo toen: "Daarvoor zijn we te zeer teleurgesteld in de kwaliteit van de daden. Het kabinet maakt geen geïnspireerde indruk, op ons niet, maar op bijna iedereen niet."

Een week na het inkomensdebat signaleerde Wolffensperger naar aanleiding van het politiek gehannes rond Simons en de stoere mannenpraat van de coalitiepartijen een 'sluipende teloorgang' en een 'interne desintegratie'

Donderdag 19 maart
Olga Scheltema bezoekt D66-Walcheren. 20.00 uur. Pieter ter Veer spreekt in Baflo.

Vrijdag 20 maart
Gerrit Ybema is te gast bij de JD in Drachten; 20.00 uur.

Zaterdag 21 maart
De adviesraad vergadert in de Jaarbeurs, Utrecht. 10.00 uur. Aad Nuis spreekt om 15.00 uur bij de D66-afdeling Maas en Waal.

27 maart
D66-televisie-uitzending in het kader van de zendtijd politieke partijen. Nederland III, 19.54 uur.

27 en 28 maart
Congres in het Turfschip te Breda.

Maandag 30 maart
Louise Groenman bezoekt D66-Maassluis. 20.00 uur. Aad Nuis spreekt om 17.15 uur de JD-Groeningen toe.

Donderdag 31 maart
Het Dagelijks Bestuur bijeen in Den Haag. 20.00 uur

Vrijdag 3 april
Gerrit Jan Wolffensperger is te gast bij D66-Alkmaar. 20.00 uur.

Zaterdag 4 april
Aad Nuis spreekt om 16.00 uur voor de D66-afdeling Apeldoorn.

Maandag 6 april
Hans van Mierlo bezoekt de D66-afdeling Coevorden. 20.00 uur. Pieter ter Veer is aanwezig bij D66-Brummen. 20.00 uur.

van het kabinet. Wolffensperger: "Het kan zo niet verder gaan. Het kabinet staat voor een aantal grote beslissingen waarvoor de eenheid en de besluitvaardigheid nodig zijn die nu lijken te ontbreken." Bovendien ontbeert het het kabinet volgens de D66-woordvoerder aan commitment aan genomen besluiten en overtuigingskracht. Wolffensperger: "En juist daar gaat het fout. Elk besluit gaat vergezeld van de uitleg waarom men het er eigenlijk niet mee eens is. Daar ligt de kern van onze zorg. Als het op doormodderen uitdraait zal dit kabinet niet in staat zijn een draagvlak te genereren. En dan kan dit kabinet inderdaad beter stoppen."

Congres 27 en 28 maart in het Turfschip

Nog nooit een congres meege- maakt?

Het wordt hoogtijd daar iets aan te doen! Speciaal voor nieuwe leden en mensen die nog nooit op een congres zijn geweest, staan er vrijwilligers klaar om u wegwijs te maken. Deze vrijwilligers zijn herkenbaar aan hun groene rozetten.

Kinderopvang!

Gedurende de hele zaterdag is er kinderopvang beschikbaar. De crèche is voorzien van eenvoudige speeltjes voor de kinderen en wordt begeleid door vrijwilligers. De ouders moeten zelf voor eten en drinken voor de kinderen zorgen.

Mocht u van plan zijn gebruik te maken van de kinderopvang, wilt u dat dan eerst aanmelden bij het partijbureau,
Telefoon: 070-3858303

Overnachtingen

Mocht u zowel op vrijdagavond als zaterdag op het congres aan-

wezig zijn en in de buurt willen overnachten, dan zou u gebruik kunnen maken van een van de volgende hotels. U dient wel zelf uw reservering te maken!

Hotel van Ham
van Coothplein 23
tel: 076-215229

Hotel de Klok
Grote Markt 26/28
tel: 076-214082

Type hotel: gelegen in de binnenstad op loop afstand, sober comfort, tot +/- 10 kamers, vrij oud.

Hotel Brabant
Heubaan 4
tel: 076-224666

Type hotel: gedeeltelijk gerenoveerd, iets verder van 't Turfschip, maar wel te lopen, groot aantal kamers.

Pullman Hotel
Stationsplein 14

tel: 076-220200

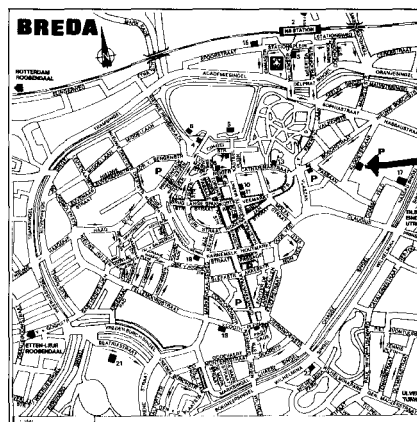
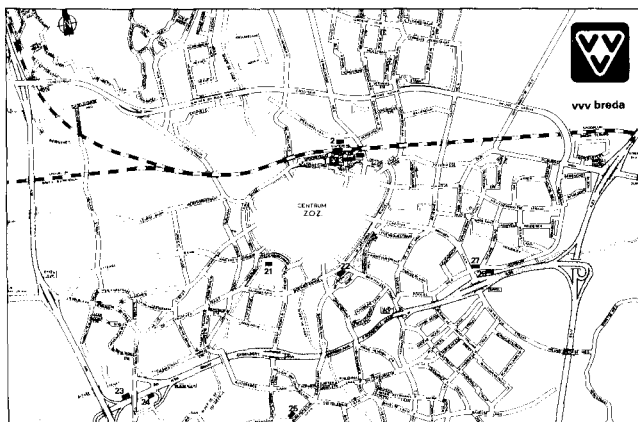
Type hotel: gelegen nabij het NS-station, luxe.

Hoe komt u van het N.S.-station bij het Turfschip?

lopend: zie bijgaande plattegrond treintaxi: er staan twee treintaxi's voor het station gereed
stadsbus: lijn 1 (Tuinzicht)
lijn 4 (Princenhage)
lijn 6 (Ijpelaar)
uitstappen bij halte 'de Beijerd'

Zin in een feestje?

Zoals u in de vorige Democraat al heeft kunnen lezen organiseert de afdeling Breda na afloop van de vergadering op vrijdagavond een gezellige borrel. In de foyer van het Turfschip kunt u, met een hapje en een drankje binnen handbereik en onder het genot van de muziek van de Meveryl Brothers kennismaken met nieuwe leden, bijpraten met oude bekenden of nog eens terugkijken op een veelbewogen avond.

Vacature voor erkend gewetensbezwaarde

De verenigingen Jonge Democraten en Democraten 66 zijn op zoek naar een:

Secretariele medewerker

In samenwerking met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid willen JD/D66 in het kader van de Wet gewetensbezwaarden militaire dienst een medewerker per 1 augustus voor 38 uur per week, voor de duur van 16 maanden aan trekken. Deze medewerker zal werkzaam zijn op het landelijk secretariaat van de JD/D66 in Den Haag.

Het takenpakket van deze functie omvat de volgende werkzaamheden:

- beheren van de ledenadministratie (JD)
 - het beantwoorden van telefonische vragen
 - het voeren van de agenda en ondersteuning bij de planning
 - post- en tekstverwerking
 - administratieve taken
 - beheer secretariaat (JD)
 - ondersteuning van het bestuur (JD)
- De precieze vaststelling van het takenpakket vindt in onderling overleg plaats.

De medewerker zal zowel voor de JD, 4 dagen in de week, alsook voor D66, 1 dag in de week, werkzaam zijn. De werkbegeleiding zal via een JD-bestuurslid en via een D66-medewerker plaatsvinden.

Onze gedachten gaan uit naar iemand die voldoet aan de volgende voorwaarden:

- minimaal een middelbare opleiding

- zelfstandig kunnen werken
- politiek geïnteresseerd
- een goede mondeling en schriftelijk uitdrukingsvaardigheid
- redelijke beheersing van de Engelse taal
- minimaal 21 jaar

De beloning gescheidt rechtstreeks door ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De overige arbeidsvoorwaarden zijn grotendeels conform die voor personeel van D66. Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met Arend-Henk Huzen, algemeen secretaris JD (070-38 58 109 / 050-71 75 37) of Guus Faasen, directeur partijbureau D66 (070-38 58 303)

U kunt uw sollicitatiebrieven schrijven tot uiterlijk 15 april aan: JD/D66, t.a.v. Arend-Henk Huzen/Guus Faasen, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Schrijfhulp voor afdelingen

Bij het PSVI is een nieuw en zeer bruikbaar boekje verschenen: "Een helder geschrift, een schoon verhaal". In veertig pagina's A5 geeft Anne-Marie Hartog de afdelingsredacteur een stoomcursus schrijven en redigeren, die ook in een gewone boekwinkel niet zou misstaan. Al zou de argeloze koper dan vreemd opkijken van de vele voorbeelden uit de D66-praktijk, die haar aanwijzingen vlees en bloed verlenen. Wie net als de auteur is ingevoerd in de moderne tekstwetenschap herkent de stof: aandacht voor het schrijfproces, niet alleen voor het (grammaticale) produkt; aandacht voor de toekomstige lezer in allerlei details. Het academisch jargon (zoals "topic") kijkt af en toe om de hoek maar wordt dan goed verklaard. Ongeveer de helft van het boekje geeft algemene stof als het maken van een tekstplan, taalverzorging, leestekengebruik en opmaak. De andere helft is gewijd aan de meest voorkomende afdelingspublicaties: blad, nieuwsbrief, persbericht, advertentie. De hoofdstukken doen regelmatig verlangen naar meer, maar binnen de beperking van een beknopte brochure geven ze een evenwichtige handleiding. Wie verder wil gaan wordt verwezen naar verschillende titels uit de rijke publieke markt op dit terrein. De toegevoegde waarde van het boekje ligt vooral in de D66-praktijk. Wie een compleet nieuwe start wil maken met de eigen afdelingspublicaties zal waarschijnlijk meer inspiratie zoeken. Het best is dan een reeks bladen, brieven e.d. van andere afdelingen door te neuzen (bijv. bij het partijsecretariaat), daaruit ideeën voor vorm en inhoud op te pikken en ze kritisch te bezien met dit boekje in de hand. Het is er concreet genoeg voor. De praktijkmoelijkheden die dan nog overblijven hebben waarschijnlijk meer te maken met het functione-

ren van de afdeling zelf en dat valt buiten het bestek van deze uitgave. Als overheidsvoorlichter en als oud-directeur PSVI kan ik deze handleiding aanbevelen. Wie als gevorderde een zeer compleet en grondig naslagwerk zoekt voor partij-communicatie kan overigens nog steeds terecht in de PSVI-klapper "Publiciteit in de Politiek" van Jan Veldhuizen.

Maarten Brackel

Lokaal en regionaal media-beleid

Een PSVI symposium op 25 april.

Op 25 april a.s. organiseert het PSVI in samenwerking met de 2e Kamerfractie en de werkgroep Media een symposium. Het symposium wil u op de hoogte brengen van de laatste ontwikkelingen in het beleid ten aanzien van de kleinschalige media en de discussie en standpuntbepaling binnen D66 over de landelijke en kleinschalige media. De dag bestaat uit twee sessies van vier parallele workshops, een presentatie van een aantal (commerciële) omroepen en een plenair gedeelte. De workshops hebben de volgende thema's:

- De financiering van de lokale omroep; inleider is Pieter de Wit, directeur van de Organisatie van Lokale Omroepen Nederland.
- Het beheer van en de toelating op de kabel; inleider een beheerder van een kabelnetwerk.
- De regionale omroep: concurrent of compagnon; inleider Ben Groenendijk, landelijk secretaris van de stichting Regionale Omroep, Overleg en Samenwerking.
- De gedrukte media op lokaal niveau in het nauw; inleider nog onbekend. De vier workshops worden zowel in de ochtend als middag gehouden. Het symposium wordt afgesloten met een forumdiscussie over de kleinschalige media. Gerrit Jan Wolfensperger, de D66 media-woordvoerder in de Tweede Kamer, zal deze forumdiscussie inleiden. Het symposium is voor iedereen toegankelijk, maar wordt speciaal aanbevolen voor lokale en regionale vertegenwoordigers die zich bezig houden met het mediabeleid. De prijs is f 35,- (incl. lunch), de plaats: Bodegraven (zeer goed per trein bereikbaar). Opgave gaarne telefonisch bij het PSVI of via onderstaande bon.

IK BESTEL DEZE PUBLIKATIES BIJ HET PSVI:

(prijzen excl. porti)

- "Een helder geschrift, een schoon verhaal" schrijven voor en door afdelingen (zie recensie hierboven) 40 blz. f 5,-.
- INLEIDING GEMEENTEPOLITIEK 70 pagina's informatie over het functioneren van de gemeenteraden over inhoudelijke onderwerpen zoals: Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer, Milieu etc. f 9,50
- HANDBOEK VOOR BESTUREN 70 pagina's + bijlagen f 17,50
- PUBLICITEIT IN DE POLITIEK 150 pagina's over publiciteit, communicatie, media, fondsenwerving etc. f 10,-.
- GEMEENTELIJK MILIEUBELEID 130 pagina's over gemeentelijk milieubeleid f 15,-.
- OVER BERG EN DAL 32 pagina's over de hoogte- en dieptepunten in de geschiedenis van D66. Een beknopt naslagwerk met vele actuele feiten in de bijlagen f 2,50
- VOOR DE D'RAAD Hét D66 tijdschrift over lokale en regionale politiek. Abonnement f 40,- per jaar. Lidmaatschapsnummer:..... (gratis proefnummer kunt u bij het PSVI telefonisch aanvragen)
- BESTUURLIJKE VERNIEUWING OP LOKAAL NIVEAU een bundel inspirerende artikelen, verordeningen e.d. f 7,50
- HET LOKAAL REFERENDUM een bundel artikelen met initiatieven uit Utrecht, Groningen, Leiden etc. alsmede voorbeeld-verordeningen f 6,00

IK MELD ME AAN:

- SYMPOSIUM OVER RECENTE ONTWIKKELINGEN IN HET LOKAAL EN REGIONAAL MEDIABELEID op zaterdag 25 april f 35,-
- TRAINING PRESENTATIEVAARDIGHEID op 2 en 9 mei f 100,-.

(pas betalen na ontvangst acceptgiro).

NAAM:.....

ADRES

PC/WOONPLAATS:.....

TELEFOON

FUNCTIE in D66

Opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag of telefonisch: 070 - 385.83.03

2 én 9 mei: Training presentatievaardigheid

In het eerste deel van deze basistraining krijgen deelnemers oefeningen, adviezen en tips voorgedragen die gericht zijn op het versterken van het zelfvertrouwen. Vervolgens wordt de basis gelegd voor het voorbereiden, structuren en uitvoeren van een presentatie. Deze voordrachten worden aan de hand van video-opnamen

bekeken en beoordeeld. In het 2de cursusdeel wordt de toepassing van presentatie- ondersteunende hulpmiddelen behandeld, alsmede het hanteren van storingen en interrupties.

Gezien het intensieve karakter van deze bijeenkomsten kunnen niet meer dan 8 deelnemers worden ingeschreven. Deelnemers ontvangen vooraf een cursusboek met oefeningen, tips en werkdrukten. Plaats: Den Haag; kosten voor deze 2-daagse training f100,-.

Directeur Leo Pinxten met zijn medium (foto: Alexander Osten).

Conferenties sociale zekerheid

Op 11 en 25 april en 9 mei organiseert de SWB drie conferenties over sociale zekerheid.

De strubbelingen rond het WAO-debat staan bij een ieder nog vers in het geheugen. De discussie over de toekomst van de sociale zekerheid zet zich ondertussen voort. Door de oppositie van D66 tegen de kabinetsplannen voor de WAO heeft de partij iets waar te maken in deze discussie. Daarom heeft de SWB het initiatief genomen om twee werkconferenties over dit onderwerp te organiseren. Op deze conferenties zal eerst gesproken worden over de technische aspecten van het stelsel van sociale zekerheid als waarborg van inkomen en het verzekeren een bestaansminimum. Daarna zal in drie verschillende workshops gepraat worden over de verschillende aspecten en mogelijkheden van een integratie van de uitvoeringsorganisaties.

Leden van de door de SWB gestarte projectgroep sociale zekerheid zullen de bijeenkomst leiden. Voorts zullen de portefeuillehouders uit de Tweede Kamer en leden van het Hoofdbestuur worden uitgenodigd.

De eerste conferentie wordt gehouden in Zwolle op 11 april. De bedoeling is om daar met name de geïnteresseerde leden uit Noord-Nederland de kans te geven hun licht te laten schijnen over de ontwikkelingen in de sociale zekerheid. Op 25 april zal aan de mensen in Zuid-Nederland deze kans worden geboden, de conferentie vindt dan plaats in

Eindhoven. Belangstellenden uit de Randstad worden uitgenodigd op 9 mei in Rotterdam deel te nemen aan de discussie

Deelname aan deze conferenties kost f 35,-, inclusief koffie en een speciaal voor deze gelegenheid samengestelde conferentiebundel. Ongeveer 10 dagen vóór de conferentie ontvangt u het programma, de conferentiestukken en gegevens over plaats, tijd en de wijze van betalen.

AANMELDEN KAN TOT EN MET 23 MAART!

Fiscalisten opgelet!

Ter ondersteuning van het werk van de fractieleden op het gebied van fiscaal beleid worden specialisten, die nog niet of niet meer als zodanig actief zijn binnen de partij, verzocht zich te wenden tot Felix Peppelenbosch, fractiemedewerker Tweede Kamer.

Belangstellenden kunnen schrijven naar of bellen met: Felix Peppelenbosch, D66-fractie, postbus 20018, 2500 EA Den Haag, tel: (w) 070 - 3182640 of (p) 070 - 3818053. Het is ook mogelijk contact op te nemen met de SWB (adres en telefoonnummer: zie elders) en te vragen naar Allan Varkevisser.

Idee

In het eerste nummer van 1992 vindt u weer een keur aan interessante artikelen.

Allan Varkevisser en Christiaan de Vries spraken met Cees Schuyt

over de betekenis van het recht en het gevoel van het menselijke. Invalshoeken voor de discussie over sociale zekerheid worden behandeld door Bert Bakker. In de rubriek Beschouwing komen aan de orde: de betekenis van het Antarticaverdrag voor overige probleemgebieden, door Sander van Bennekom, overwegingen over genetische manipulatie, van de hand van Marcellus Ubbink, en André van der Brugge en Wilbert Kroesen houden een pleidooi voor een Ministerie voor Kleine Bedrijvigheid.

Aanmelding voor de conferentie sociale zekerheid

- Zwolle, zaterdagmiddag 11 april 1992
- Eindhoven, zaterdagmiddag 25 april 1992
- Rotterdam, zaterdagmiddag 9 mei 1992

Ik bestel:

IDEE, tijdschrift van het wetenschappelijke bureau D66

- Abonnement f 66,- per jaargang
- Proefnummer f 15,- ex porto (Geef uw keuze aan!)

IDEEN

- Jubileumbrochure, De veranderende rol van de politieke partijen, f 15,- ex porto

SWB-CAHIER

- Niet-huwelijkse relaties, ± f 10,- ex porto

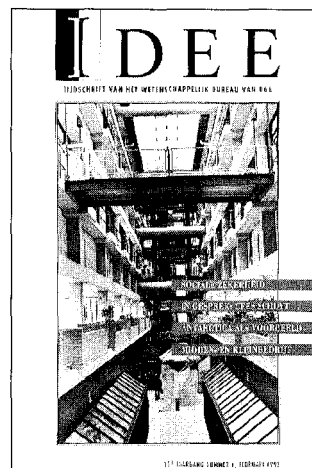
Naam:

Adres:

Pc/plaats:

Adm.nr. D66:

Bel of schrijf naar: SWB-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070 -385 83 03

Zien en gezien worden

D66 mag u zien, en met D66 mag u gezien worden.

Twee artikelen die u daarbij kunnen helpen zijn nu te bestellen bij het partijbureau en te verkrijgen op het congres!

Videoband 25 jaar D66

Vijfentwintig jaar democraten 66 is een documentaire over het Krankzinnig Avontuur, het Redelijk Alternatief, de Wonderbaarlijke Opstanding en Andere Politiek.

Speciale jubileumprijs is slechts f 25,-.

Sweater

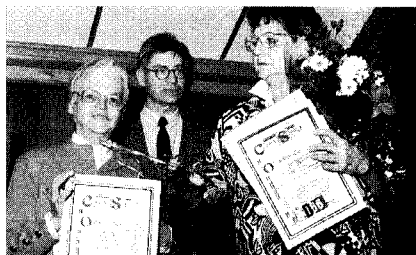
Een goede kwaliteit sweatshirt, zwart van kleur en voorzien van het groen/witte D66 logo. Ideaal voor kraam en weringsactiviteiten, zalig voor sport en spel. One size fits all en kost zolang de voorraad strekt f35,-

Uit de wandelgangen 4 (politiek feuilleton)

Frederik Overdebrug, in de wandeling Freddy genaamd, zat wat ongemakkelijk achter een wankel tafeltje in buurthuis De Kraker. Als wethouder Sport en Cultuur rustte op hem de taak een kunstwerk aan te prijzen dat de gemeente in de Bollenwijk wilde neerzetten, ter gelegenheid van het aanstaande 300-jarig bestaan van het pittoreske plaatsje Waterberg. Hij zat aan de ene kant van de tafel, samen met iemand van de adviescommissie voor beeldende kunst. De Bollenwijkers bevonden zich massaal aan de andere kant.

'Fijn dat u allen in zo groten getale bent gekomen. Dat bewijst maar weer eens dat kunst wel degelijk leeft onder de mensen!' (Bijna had hij 'het volk' gezegd.) Hij wees op de kleine maquette die voor hem op tafel stond. Het was een constructie van metalen pijpen die als een knoop in elkaar verstrengeld waren. Freddy was er bijzonder trots op, want hij had het zelf in elkaar gefröbeld. Een afkeurend gemompel steeg op uit het benauwde zaaltje. 'Als dat kunst is, dan heb ik m'n hele leven kunstwerken gemaakt,' zei een man die eruitzag als een constructiewerker. Er werd smakelijk om hem gelachen. 'Wat is het eigenlijk? Een pijpleiding?' 'Hoe groot wordt dat ding?' vroeg een vrouw zonder van haar breiwerkje op te kijken. 'Er blijft toch nog wel genoeg ruimte voor de kinderspeelplaats?'

Freddy stak zijn handen bezwerend in de lucht. 'Omdat de kunstenaar helaas verhinderd is, wil ik u graag het een en ander over dit kunstwerk vertellen. Over de fi-lo-so-fie erachter, zogezegd. Deze 'pijpleiding' symbo-ly-seert als het ware (hij hoopte dat ze het konden volgen) het zoeken van de mens, de dwaalwegen die hij aflegt om uiteindelijk tot de essentie te geraken. Het Tulpenplein leek ons de ideale plek, gezien de wisselwerking tussen het beeld en zijn omgeving. Het is al gereed en ongeveer negen meter hoog...' Hij pauzeerde even om een slokje van zijn koudgeworden koffie te nemen en observeerde het gehoor. De Bollenwijkers keken hem zwijgend aan. Er hing iets dreigends in de lucht. De constructiewerker stroopte zijn hemdsmouwen op. Misschien omdat hij het warm kreeg, maar Freddy vermoedde dat hij verbouwingsplannen koesterde. Hij vroeg zich af of De Kraker een nooduitgang bezat. Wordt vervolgd...

Cees Spigt oorkonde

Op zaterdag 15 februari 1992 vierde de regio Limburg in Beek haar 25-jarig bestaan. Een sfeervolle gebeurtenis met een ontroerend hoogtepunt in de uitreiking van de eerste Cees-Spigt-oorkonde.

Liberalen onder elkaar

Het is maandag 3 juni 1991. In de Zuilenzaal vindt een vergadering plaats over Europa, over de prioriteiten van het Nederlandse voorzitterschap. Het is een vergadering waar twaalf uur voor uitgetrokken is; de fractiespecialisten willen de puntjes op de i zetten. Kortom: de vergadering is saai en vermoeiend en dus ook: melig. En uitgerekend een melige grap zou later, veel later, worden aangehaald door de vooraanstaande parlementair journalist Jan Tromp. In het laatste nummer van A Propos, het blad van de Emancipatieraad, onthult hij 'een schandig voorbeeld van het politieke toneel als ratrace tussen uitsluitend mannen'. De twee mannen die in het voorbeeld van Tromp de hoofdrol spelen zijn Doeke Eisma van D66 en Frans Weisglas van de VVD!

Tijdens de bewuste vergadering laat Ina Brouwer van Groen Links aan Doeke Eisma een aantal moties zien. In een daarvan wordt aangedrongen op meer hulp voor Oost-Europa. Eisma laat weten dat hij alle moties wil steunen, maar dat hij zelf een motie over Oost-Europa wil indienen, waarin op meer hulp wordt aangedrongen. Dat doet hij al jaren en met die traditie wil hij niet breken. Later die dag laat hij Ina Brouwer zijn motie lezen. Ina vindt het goed. Doeke zal de eerste ondertekenaar zijn van die motie, en

kondes aan twee vrouwen, die in 1976, toen de regio nog vijf leden telde, samen met de betreurde Cees Spigt de schouders hebben gezet onder een nieuwe start. Bertie Sixma-Sevenhuizen en Thea Benden-Wegman ontvingen die oorkonde. Namens de initiatiefnemers vertelde ons Jo Zinken dat de regio met deze oorkonde mensen wil eren die dag en nacht sjouwen voor de partij en daarbij dikwijls zelf te kort komen. Tijdens de viering is het regiobestuur gevraagd een commissie in te stellen die de criteria vaststelt op grond waarvan in de toekomst deze oorkonde kan worden uitgereikt.

Ina zal die motie (de motie-Eisma dus) steunen. Frans Weisglas zit in de buurt en trekt zijn eigen conclusies: Doeke pikt de motie van Ina af. Hij loopt weg en vanuit de gang piept hij Doeke op. Als Doeke opneemt, hangt Frans meteen weer op, loopt terug naar de Zuilenzaal en zet de naam van Ina bovenaan de motie van Doeke. Doeke komt terug, begrijpt wat er aan de hand is en kan wel lachen om de grap. Zoals gezegd, de sfeer is nogal melig. De naam van Ina blijft bovenaan de motie staan. Incident gesloten? Nee dus. In A Propos schrijft Tromp vol verontwaardiging over de gang van zaken. Wat een seksistisch gedrag van Eisma! Een vrouw werd aan de kant geduwd! Maar gelukkig: "Frans Weisglas van de VVD zag wat er gebeurd was. Hij wond zich op over zoveel geilheid. Hij zon op een list. Hij snelde naar een telefoon en draaide het nummer waarmee je Eisma kunt oppiepen. Weisglas hing terstond op en haaste zich terug naar de vergadering. Hij nam van de inmiddels lege plaats van Eisma diens motie en schreef met grote letters boven de ondertekening: Brouwer." Zo'n verhaal komt in de wereld als op een gezellig avondje in Nieuwspoor. Weisglas over zijn heldendaden spreekt en Tromp daar geloof aan hecht. Het wereldje is klein, soms echt te klein.

Colofon

De redactie van de Democraat wordt gevormd door: Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Lennart van der Meulen, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeek en Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen en Alexander Osten.

Vormgeving: Anker & Strijbos, Utrecht

Druk: Brouwer Offset BV, Utrecht
Verslaggever Waterberg: Henk Hardeman

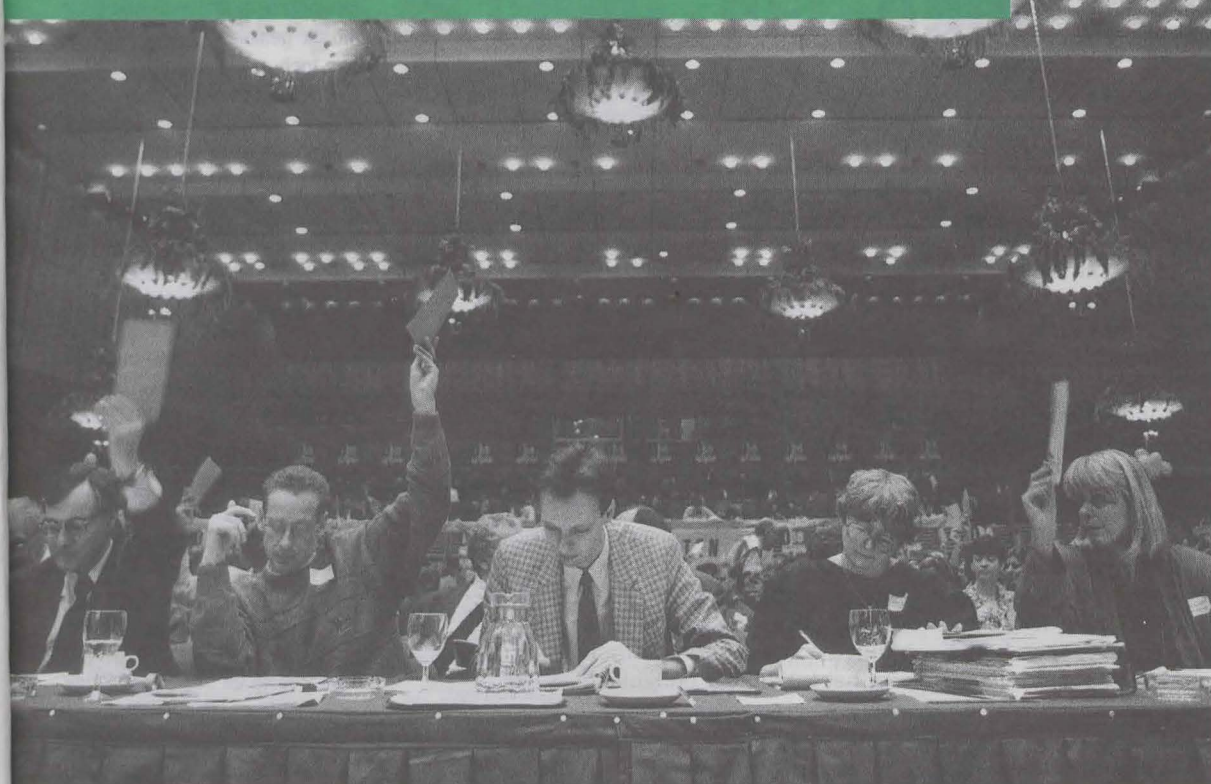
Democraat nr. 3 verschijnt 17 april 1992.
Kopijsluiting 25 maart.

Redactieadres: Redactie Democraat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag
Het partijbureau van D66 is telefonische bereikbaar via tel. 070-3858303

Jaargang 25
Nummer 4
18 april 1992

De democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder de verantwoordelijkheid van een door het hoofdbestuur benoemde redactieraad

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Dennis Sies

Congres kiest milieu boven economie

Jeekel over ALV-54

De prijs voor een goed milieu is hoog

3

Druk-bezocht congres

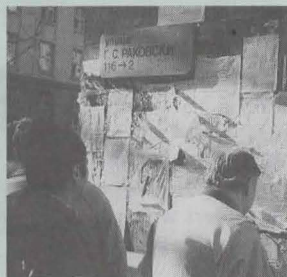
Hoofdbestuur sterk in ontraden moties

4

Nederland oordeelt...

Broedplaatsen van de wereld beschouwd

10

Congres-rede Van Mierlo

Constante twijfel over het kabinet

11

De Paarse Coalitie

Jonge Democraten gooien het op een akkoordje

12

De Adviesraad

Kies uw regionale kandidaten voor de AR!

In de bijlage van dit nummer vindt u alle gegevens en uw stembiljet!

Holland spreekt een woordje mee

Het lijkt net of Nederland alsmaar kleiner wordt. Alsof we er steeds minder toe doen. In Indonesië, Zuid-Afrika, maar vooral ook in Brussel, als voorzitter van de EG, werd ons hardhandig duidelijk gemaakt dat we toch vooral niet te veel verbeelding moeten hebben. Ging het hier om incidenten of is ernstiger en heeft de vermindering van de Nederlandse invloed een structureel karakter?

Wij vrezen dat dit inderdaad in het geval is. In het post-Koude Oorlog-tijdperk worden de internationale samenwerkingverbanden verbreed en breken (Westerse) organisaties open, waardoor Nederland een steeds kleiner deel wordt van een groter geheel. Bovendien is het voor een land als het onze van essentieel belang dat wij op hoofdpunten van beleid gesteund worden door belangrijke partners. Nederland heeft decennia lang zwaar geleund op de brede Amerikaanse arm. Dit gaf Den Haag ook in Europees verband meer gewicht dan het van zichzelf heeft. Door de beëindiging van de Koude Oorlog zal de Amerikaanse militaire en politieke aanwezigheid hoe dan ook aanzienlijk afnemen. Nederland zal daarom veel minder dan voorheen de 'Amerikaanse kaart' kunnen spelen. Dat is op zich zelf natuurlijk rampzalig, maar een Europees alternatief als sterke bondgenoot doet zich niet voor.

Voor ons Europees beleid hadden en hebben wij nooit veel aan landen als het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. Wel heeft Nederland steeds op hoofdpunten van beleid steeds kunnen rekenen op eensgezindheid met Duitsland. Vooral als het gaat om het streven naar een supranationale besluitvorming en democratisering van de Gemeenschap konden we steevast rekenen op onze oosterburen. Maar het herenigd Duitsland is politiek volwassen en ondanks problemen, economisch sterk. Het heeft inkadering in Westerse verbanden niet meer zo nodig om geaccepteerd te worden. Bovendien is het gedwongen zijn aandacht in oostelijke richting te verleggen. Als deze tendens zich doorzet raakt ons land steeds sterker in een isolement.

Voor een relatief klein land als Nederland met weinig 'vaste' internationale vrienden komt het er op aan steeds nieuwe coalities voor het eigen standpunt te vinden. Daarom is goede diplomatie en een uitstekende politieke

begeleiding van de buitenlandse betrekkingen essentieel. En helaas is het huidige kabinet ook op dit punt aan ernstige slijtage onderhevig, getuige de vele recente mislukkingen. Niet alleen op binnenlands, maar ook op buitenlands politiek gebied wordt het hoog tijd voor een regeringswisseling.

De effectiviteit van onze buitenlandse politiek lijdt ook steeds meer door het wegvallen van de nationale consensus. Er is weer een nieuwe strijd ontstaan over de grondslagen van ons veiligheids- en Europees beleid. Vooral de Tweede Kamerfractie-voorzitters van VVD en PvdA, Bolkenstein en Woltgens, geven blijk van een ommezwaai in nationalistische zin. Binnen deze partijen is van een eensgezindheid over het toekomstig buitenlands beleid overigens geen sprake. Maar het is helaas wel duidelijk dat er ernstige verschillen met D66 dreigen. Wij houden vast aan onze uitgangspunten van supranationaliteit, democratisering en verdere Europeanisering van de veiligheid. Wel moeten we ons beraden op de gewenste nieuwe structuur van de Europese Unie, als deze wordt uitgebreid met vele nieuwe leden uit Noord- en Midden-Europa.

Al met al verzwakt de binnenlandse discussie de toch al eroderende positie van Nederland. maar nu de nood van dreigende marginalisatie het hoogst is, lijkt de redding nabij. Het kabinet heeft een nieuwe tovermiddel ontworpen: een krijgsmacht nieuwe stijl, die overal ter wereld ingezet kan worden voor crisisbeheersing. Daardoor kan Nederland in buitenlands-politieke zin mee blijven spreken en is de toekomst van het (verkleinde) defensie-apparaat verzekerd. Iedereen blij, een nieuwe nationale consensus. Of toch niet? Als het bij onschuldige VN-waarnemers blijft is er brede politieke steun te verwachten. Maar ongetwijfeld zullen er op den duur hoge menselijke en financiële offers gebracht moeten worden. Dan zal het snel gedaan zijn met de nationale eensgezindheid.

Nederland zal zijn internationale ambitie moeten aanpassen aan zijn beperkte mogelijkheden. Anders wordt het van kwaad tot erger en sprak Holland zijn laatste woordje mee.

Bob van den Bos

Laaierend enthousiast kwam Michel Groothuizen vorig jaar september terug uit Bournemouth. Het 'Autumn Conference of the Liberal Democrats in England' had grote indruk gemaakt. Zoiets moet bij ons toch ook kunnen? De Britse Democrats congresseren niet twee saaië dagen, maar een feestelijke week lang.

Groothuizen: "Het congres van de Liberal Democrats is het 'social event' van het jaar. Er wordt gezamenlijk gegeten, gedanst en gedronken. Het is iets waar de leden naar uitkijken. Veel congresgangers zien het als vakantie." Groothuizen wist het DB ervan te overtuigen dat ook D66-congressen levendig kunnen worden. En zo werd hij voorzitter van de voorbereidingscommissie voor het 'Congres Nieuwe Stijl'. Inmiddels heeft de commissie - met Bournemouth voor ogen - een gedetailleerd plan gemaakt. Het is bijvoorbeeld de bedoeling dat de 'belendingen' (het PSVI, de SWB, de Jonge Democraten en de Bestuurdersvereniging) op het congres gelijktijdig een aantal activiteiten organiseren die normaal verspreid over het jaar zouden plaatsvinden.

Groothuizen: "Het nieuwe congres wordt politiek aanzienlijk relevanter en spraakmakender, omdat je meer dan één onderwerp kunt aansnijden. Hierdoor vergroot je ook de invloed van de gewone congresganger, omdat er altijd wel een discussie van zijn gading te vinden is.

De extra kosten zullen voor een groot deel gedekt moeten worden via sponsoring. Nieuw is dat er ook sponsors gezocht zullen worden die - zoals het officieel heet - 'belang hebben bij D66-ers als bestuurders'. Met andere woorden: Bedrijven en organisaties mogen op het congres komen lobbyen, als ze maar betalen.

Groothuizen: "Hiertegen bestaat op dit moment nog wel weerstand. Hoe de nieuwe vorm van sponsoring er precies uit gaat

zien, weten we dan nog niet. Voorop staat in elk geval dat het volstrekt in de openbaarheid moet gebeuren." De beslissing over het 'Congres Nieuwe Stijl' valt in het voorjaar van 1993.

Michel Groothuizen (Dennis Sies)

Hans Jeekel over duurzame ontwikkeling en milieu

'De prijs is hoog, maar dat moet je ervoor over hebben'

Het milieu gaat boven inkomensgroei en de economie moet zich ontwikkelen binnen de grenzen die het milieu stelt, vindt D66. De partij heeft een stap voorwaarts gezet door 'duurzame ontwikkeling' inhoud te geven. Martin Voorn praat daarover met Hans Jeekel, die grote zorgen heeft over het milieu. "Het huis staat in brand. Wat we nu doen is een emmertje water pakken. De kosten van duurzame ontwikkeling zijn hoog, maar dat moet je ervoor over hebben. Als we het milieu belangrijk vinden dan moet je ook heel goed weten wat de prijs is. En die is hoog."

Hans Jeekel spreekt het congres toe (Dennis Sies)

Duurzame ontwikkeling komt in de D66-visie in 't kort hier op neer:

1. de samenleving, en vooral de economie, moet zich ontwikkelen binnen de grenzen die het milieu stelt.
2. het belastingstelsel moet vriendelijker worden door heffingen in te voeren en de arbeidskosten te verlagen;
3. het principe 'de gebruiker betaalt' wordt ingevoerd naast het principe 'de vervuiler betaalt'. Dat houdt in dat aan het gebruik van grondstoffen, energie, grond en water een prijs wordt gekoppeld.

Dat is iets heel anders dan wat nu gebeurt. Hans Jeekel: De regering regeert niet, maar reageert, loopt achter de feiten aan. De regering praat voortdurend over meevallers en tegenvallers. Prognoses over economische groei zijn slecht, dat is altijd lachen. Maar met een creatieve overheidsrol kan je wel een goed beleid voeren."

Heel dom

Minister Alders (milieu) doet dat volgens Jeekel beslist niet: "Een goed milieubeleid is een zaak van lange adem. Dus moet je direct beginnen. Het NMP plus was echt heel dom. Alders had moeten zeggen: Het Nationaal Milieu Beleids Plan, daar ga ik keihard aan werken. Maar door te wachten en een aangescherpt NMP te maken zijn we

nu dus twee jaar achter. Fijn zo," aldus een cynische Jeekel.

"Het duurt toch al tientallen jaren voordat het milieu goed schoon is. Over 20 jaar zijn we, door de technologie, door menselijke alertheid en alternatieve energiebronnen misschien zover dat we per saldo niet méér verontreinigen dan nu. Maar het proces gaat veel tijd kosten. Van veel dingen zie je nu nog geen alternatieven. Zijn wind en water nieuwe energiebronnen? Ik aarzel. En het openbaar vervoer is nauwelijks een alternatief voor de auto die veel meer gebruikt wordt."

De vraag is of je direct zware maatregelen moet nemen of stapje voor stapje. Jeekel: "Je zou direct scherpe maatregelen aan moeten kondigen. Je moet tegen het bedrijfsleven zeggen: Over 10 jaar moet die norm gehaald. Dan kunnen de bedrijven vanaf nu stap voor stap naar die norm toewerken. De bedrijven weten dan waar ze aan toe zijn. Het zal ontzettend moeilijk worden, het zal niet zonder strijd gaan, maar het moet."

"De Nederlandse overheid is geen krachtige milieubewaker. Het is meer een koffietafel met vergadelaars. De politici letten te sterk op de koopkracht van de burgers en de concurrentiekracht van het bedrijfsleven en te weinig op duurzame ontwikkeling. Milieumaatregelen tasten trouwens lang niet altijd de concurrentiekracht aan."

Gebruiker betaalt

Het principe "de gebruiker betaalt". is volgens Jeekel beslist essentieel: "De prijsstelling is een zaak van de eerste orde. Die bepaalt de handelwijze van bedrijven en burgers. Je moet je afvragen wat niet of niet goed geprijsd is. Slecht geprijsd zijn nu het gas en verbruik van natuurlijke hulpbronnen. Maar de prijsstelling helpt niet altijd. Je hebt ook wetgeving nodig en natuurlijk een goede handhaving daarvan."

"Duurzame ontwikkeling moet in Europees verband plaatsvinden, natuurlijk. Maar dat is niet 'einde tekst', zoals vriend Andriessen van economische zaken wil. Hij denkt: mooi, en dan zijn we er een tijdje vanaf. Maar we moeten juist zorgen dat de barrières in Europa geslecht worden. Dat is niet zo makkelijk, want de Zuid Europese landen, die minder vervuilen dan wij, willen ook welvaart en dat brengt weer extra vervuiling met zich mee, omdat die landen geen geld hebben voor schone technologie."

"Dat probleem zou je op kunnen lossen door een Europees Cohesiefonds voor het milieu op te richten. De rijke Europese landen - waaronder ook die in Oost-Europa - schone technologie financieren om te voldoen aan strenge milieu-eisen. Dat fonds zal inderdaad zeker tientallen miljarden gulden moeten bevatten."

Consequenties

De consequenties van duurzame ontwikkeling zijn niet mis, zo geeft Jeekel toe.

"Een aantal bedrijven moet saneren, of verdwijnt tussen nu en 30 jaar. Maar dat is de laatste decennia ook gebeurd. En trouwens, bedrijven zijn creatief en inventief. Nu wordt er gewoon teveel geconsumeerd en geproduceerd. De vraag is hoe je ombuigt. Die vraag is moeilijk te beantwoorden. Het hangt ook af van hoeveel je kan doen met alternatieven voor de huidige productie-methoden."

"Het D66-stuk over duurzame ontwikkeling geeft de richting aan, niet meer dan dat. De uitwerking komt nog. Maar ik verwacht niet dat we over een jaar de 'Duurzame ontwikkelingsbijbel' geschreven hebben. We hebben ontzettend veel dingen niet in de hand. Daarom moet je niet te pretentius zijn en in elk geval principes proberen vast te leggen, aldus Hans Jeekel."

Martin Voorn

Congresimpressies van Stijn Verbeeck

Veel gezoen, weinig feest

Misschien was de laatste daad van het congres nog de belangrijkste: het aannemen van de laatste politieke motie die in behandeling kwam, verdedigd door Jan Lucas van Hoorn. Waarom ook deze motie door het hoofdbestuur was ontraden, ontgaat mij ten enenmale. Wat is er nu tegen om onze fracties in de diverse parlementen te verzoeken om het Verdrag van Maastricht snel goed te keuren en voorstellen te ontwikkelen ter verkleining van het democratisch tekort in Europa? Daar tast je toch de eigen verantwoordelijkheden van die fracties niet mee aan? Maar ja, dit hoofdbestuur is het woord ontraden in de mond bestorven.

Foto's:
Dennis Sies

Misschien was de laatste daad van het congres nog de belangrijkste: het aannemen van de laatste politieke motie die in behandeling kwam, verdedigd door Jan Lucas van Hoorn. Waarom ook deze motie door het hoofdbestuur was ontraden, ontgaat mij ten enenmale. Wat is er nu tegen om onze fracties in de diverse parlementen te verzoeken om het Verdrag van Maastricht snel goed te keuren en voorstellen te ontwikkelen ter verkleining van het democratisch tekort in Europa? Daar tast je toch de eigen verantwoordelijkheden van die fracties niet mee aan? Maar ja, dit hoofdbestuur is het woord ontraden in de mond bestorven.

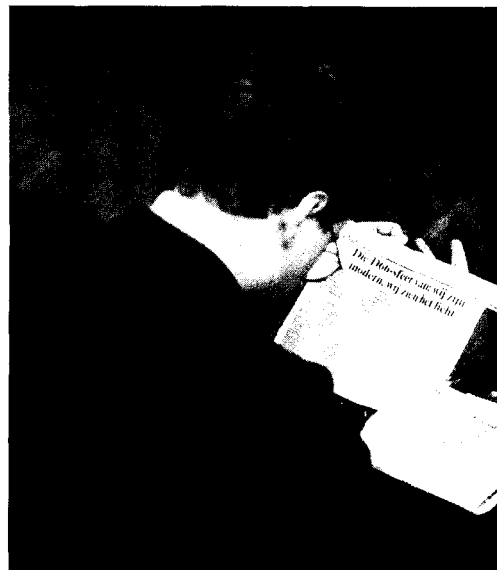
Het lijkt wel een hoofdbestuur dat het nogal goed met zichzelf heeft getroffen. Je legt als partijbestuur stukken voor aan je leden met de vraag om daar eens over na te denken, van gedachten te wisselen en de voorstellen te amenderen. Dat doen die leden in

groten getale, maar waar zij ook mee komen, het wordt door het HB ontraden. Een Jonge Democraat zei me in de wandelgangen: waarom laten ze die qualificaties niet weg? We horen wel tijdens het debat hoe het HB over een motie of amendement denkt.

En hij had gelijk. Het ergste was het bij de wijzigingsvoorstellen voor Statuten en Huishoudelijk Reglement. Van de 41 moties en amendementen werd er niet één overgenomen. U leest elders wel hoe het congres daarop reageerde. En u kunt het ook altijd nog even vragen aan het landelijk partijbureau tevens secretariaat van de politieke partij Democraten zesenzestig. Het argument van het HB tegen het amendement van Patrick Poelmann luidde: 'Ze melden zich aan de telefoon altijd met: partijbureau.' Ik heb tussen toen en nu een keer of zeven gebeld met de Bezuidenhoutseweg 195 en zeven keer kreeg ik te horen: 'Democraten 66'. En zo hoort het ook.

Wanneer zal dat nou komen dat ze ons verbieden per auto te komen naar een congres waarop wij over de duurzame ontwikkeling spreken. Iemand zei: 700 congresgangers en 1200 auto's, maar dat was niet waar. Vrijdagavond stonden er aan het station van Breda zeventien gegadigden die het moesten doen met twee treintaxi's. Ze hebben het Turfschip bereikt. Ook zaterdag kon je het goed merken: telkens als er een trein was aangekomen stond er een queue bij de garderobe.

Volgens journalisten zijn onze congressen minder gedisciplineerd dan die van andere partijen. Anderen valt op dat veel mensen elkaar kennen. Er wordt veel gezocht en er worden kreten van herkenning geslaakt. Misschien is dat vooral op vrijdagavond zo. Wellicht is dat incrowd-gedoe voor anderen juist een reden om niet te komen. Ze zouden het juist wel moeten doen. Nu meldden zich vrijdagavond circa 250 getrouwen en stortten zich op de behandeling van statuten en huishoudelijk reglement. Ik dacht dat dit onderdeel wel heel taai en saai zou worden, maar het congres liet zich, zoals ik al zei, niet voor het karretje van het hoofdbestuur spannen.

Er was ook een feest, maar gefeest werd er nauwelijks. Dat hebben we in Breda wel eens anders meegemaakt. Misschien is er toch ook wat dat betreft iets veranderd. Het congres danst niet meer, behalve een aantal echt fanaten die op een geweldige manier te keer gingen. Het bleef niet zonder gevolgen: de volgende morgen las ik in De Stem: 'Burgemeester verbiedt dwergwerpen in Breda'.

Zaterdag werd met uiteindelijk ruim 700 congresgangers de duurzame ontwikkeling duurzaam ontwikkeld. De politieke betrokkenheid van de meeste congresgangers was groot. Doorlopend waren de meeste congresgangers in de zaal. Na afloop brachten de wandelingen mij onderstaande oogst:

Er was een heftige discussie over de legitimatieplicht die eindigde met een vraag van de beide bekvechtende heren aan elkaar: wie ben jij eigenlijk?

De rede van Hans van Mierlo werd uitbundig geprezen. En juist die passages waar de kranten op maandag nauwelijks oog voor hadden. Het feit dat we nu meer dan ooit aan Europa moeten werken, juist nu Frankrijk en Duitsland het steeds meer af laten weten en de VVD in ons land teksten laat horen, waar de liberalen in Brussel de rillingen over het lijf lopen. Ook zijn opmerkingen naar aanleiding van de duurzame ontwikkelingen en met name de aandacht daarin voor het bedrijfsleven vielen in goede aarde.

Wim Dik verbaasde er zich over dat wij zo'n beleefd volkje zijn. Twintig minuten lang aanhoren we keurig zwijgend het begin van de rede van Hans. Hij doet de ene krasse uitspraak na de andere, maar wij zwijgen. Dan maakt hij een eenvoudige grap en barsten wij uit in applaus.

Er was ook iemand die niet over dit, maar over het volgende congres wilde

praten, of liever over de plannen van het hoofdbestuur om een partijcongres in Engelse stijl te gaan houden, uitgesmeerd over een aantal dagen met workshops en een veel intensiever behandeling van allerlei politieke onderwerpen. Stel u gerust: in het najaar nog niet in een badplaats, maar gewoon op 23 en 24 oktober naar onze oude vertrouwde Flint in Amersfoort.

Verrassend om te zien vond Dick Tee-gelaar, juist gekozen in het PSVI-bestuur, dat afdelingen die nog maar enkele jaren bestaan gemakkelijk met een aantal amendementen op het congres verschijnen. Het staft de groeiende politieke betrokkenheid.

Koosje van Doesen proefde bij de behandeling van de milieuparagraaf eindelijk weer eens duidelijk het radicale element in onze partij en dat deed haar goed. Geruststellend dat de leden er zo mee bezig zijn.

De Jonge Democraten sleten hun Paars regeerakkoord dat ze samen met JOVD en Jongen Socialisten hadden gemaakt voor een regeerperiode zonder CDA. Ze kregen de zegen van Hans van Mierlo, die hen naast succes ook doorzettingsvermogen toewenste bij hun missieeringswerk onder de heidenen! Tot straks in Amersfoort!

Stijn Verbeek

Congres verwerpt cultuuromslag partij-organisatie

Tien adviezen had de Adviesraad (AR) van D66 het Hoofdbestuur (HB) aangedragen over de wijziging van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement van de partij en het HB had de adviezen allemaal naast zich neergelegd. Dat was vragen om een pittige discussie op de vrijdagavond van het congres.

Essentieel in de voorstellen van het HB was de versterking van de politieke rol en bevoegdheden van de partijbesturen op alle niveaus van de partij ten koste van de ledenvergaderingen. Zo zouden besturen voortaan voorstellen moeten doen voor het verkiezingsprogramma en een stemadvies voor kandidaten aan de leden kunnen voorleggen. Achterliggende gedachte was dat de versterking van de besturen meer leden zou stimuleren zich voor dat werk in te zetten. Volgens de Adviesraad werd daarmee een weg ingeslagen die niet past binnen de cultuur van D66. Het primaat voor de organisatie hoort volgens de AR bij de besturen en het politieke primaat bij de fracties en ledenvergaderingen.

De 200 aanwezige congresgangers kozen vrijdagavond voor de lijn die door de AR werd voorgestaan. Zo werd een paragraaf in het Huishoudelijk Reglement opgenomen met de volgende tekst: 'De besturen zijn er primair om de organisatie van het apparaat van D66 op de verschillende niveaus goed te laten functioneren. Zij nemen initiatieven en creëren de randvoorwaarden om tot een goed politiek debat te komen, organiseren de ledenvergaderingen, vertegenwoordigen de partij bij de fractie en houden een vinger aan de pols in de uitvoering van het verkiezingsprogramma en andere politieke keuzes.' Andere veranderingen die het congres aanbracht waren: De programmacommissie blijft een vaste commissie van de ledenvergadering; de ledenvergadering of een nader te bepalen aantal leden kunnen onderwerpen agenderen op ledenvergaderingen; de ledenvergadering beslist of er een stemadvies bij het stembiljet voor de kandidatenlijst moet worden gevoegd. Zo ja, dan kiest de ledenvergadering de stemadviescommissie en de Adviesraad wordt niet gehalteerd. Het congres ging akkoord met de volgende zaken: de Tweede Kamerlijst wordt vastgesteld in twee rondes. De eerste ronde zonder de zittende Kamerleden, de tweede ronde met; zetels voor D66 in volksvertegenwoordigingen zijn onderling onvernegbaar. Het HB kan onder strikte voorwaarden dispensatie verlenen, wat tot op heden statutair onmogelijk was; de nieuwe bestuurdersvereniging wordt een bijzonder orgaan van de partij, niet erbuiten, en het beleidsprogramma wordt nieuw leven ingeblazen als toetsingskader voor alle programma's. Het partijbureau heet na het congres weer net als vroeger landelijk secretariaat. Aan sommige verworvenheden valt niet te tornen.

Kunstraad voor de Randstad

"Als liefhebber van kunsten ben ik het volledig eens met Minister d'Ancona dat kwaliteit belangrijk is. Op het Concertgebouw Orkest bijvoorbeeld ben ik niet alleen trots als Gelderlander, maar ook als Nederlander. Aan de andere kant: 2/3 van Nederland woont niet in de Randstad en heeft ook een behoorlijke infrastructuur nodig".

An het woord is Jan Terlouw, Commissaris der Koningin in Gelderland, in reactie op het advies van de Raad voor de Kunst over het Kunstenplan 1993-1996. Het Limburgs Symfonie Orkest in Maastricht (ca. 75 man) moeten weg volgens de Raad. Zij leveren onvoldoende kwaliteit. In Enschede moet er een nieuwe reisopera komen, te begeleiden door de drie regionale orkesten. Met de bezuinigingen op opera en muziek gaat de Raad voor de Kunst overigens niet zo ver als de Minister. Die wil in haar Kunstenplan negen tot zestien miljoen gulden bezuinigen te gunste van andere kunstdisciplines. Wie muziek wil horen, moet zich dus maar Randstad-wards spoeden.

Jan van der Veen, D66-wethouder cultuur in Eindhoven, noemt dit advies een typisch staaltje van randstedelijk denken. Dat Brabant en Limburg zo worden achtergesteld bij de Randstad is volgens hem niet te verdedigen. Er

steekt kennelijk het idee achter dat wat in de Randstad gebeurt, beter is dan wat er in de provincies wordt gemaakt. "Leuk vooruitzicht hoor", reageert hij, "en dan zetten wij hier in Eindhoven zelf een muziekcentrum neer, het enige in het hele Zuiden, voor maar liefst 65 miljoen (inclusief 16 miljoen sponsorgelden). Echt een voorbeeld van evenwichtige spreiding!".

Terlouw schreef de Minister van WVC namens de negen gediscrimineerde provincies een brief op poten. "Kwaliteit, akkoord, maar hoe je van musici kwaliteit kunt verwachten als ze zich suf moeten reizen is mij een raadsel. Voorzieningen zijn nodig, voor educatie, om de jeugd gevoel voor muziek en kunst bij de brengen. Zij zijn ook van toenemend belang voor de regio zelf als het gaat om een goed vestigingsklimaat. Op deze manier verdwijnen miljoenen van de regio naar de Randstad. Dat is onacceptabel".

Verlenging van de Baan?

Ook de baanverlenging van het Groningse vliegveld Eelde leidt tot controverse. Het Rijk wil de verlenging wel betalen, maar doet geen toezeggingen over de 'sociale onkosten' die de provincie moet maken. Voor de D66-fractie reden om niet zondermeer akkoord te gaan met de uitbreiding.

"Mogelijke meerkosten van de baanverlenging en de kosten die voortvloeiën uit de milieu-effectrapportage moeten voor rekening van het Rijk komen en de BTW mag niet ten laste komen van exploitatie van de luchthaven". Dit stelde de D66-statenfractie in Groningen bij monde van J. Boerema aan de instemming met de baanverlenging en -renovatie van de N.V. Luchthaven Eelde. De Groningse gedeputeerde J. Remkes suggereerde de Staten dat dat wel in orde zou komen en in overgrote meerderheid ging men met het voorstel akkoord. Zo niet D66, die vond de afspraken boterzacht.

De kosten van de verlenging, 22 miljoen, zijn door minister Maij toegezegd. Er waren geen toezeggingen ge-

daan over de kosten voor woningisolatie en vergoeding BTW, zo bleek uit antwoorden op schriftelijke vragen die de Eerste Kamerfractie van D66 hierover stelde. Voor vliegveld Beek liepen de kosten voor woningisolatie alleen al op tot 200 miljoen. Toen nam het Rijk uiteindelijk slechts 75 miljoen voor haar rekening.

Bij de behandeling van de begroting van Verkeer en Waterstaat in de Kamer moest Maij met de billen bloot. Gedeputeerde Remkes had een veel te rooskleurig beeld geschetst. Men moest daar in het Noorden vooral niet denken dat "deze Minister in de toekomst nog zo genereus zou zijn als ze voor Beek was geweest". Vooruitlopend op het rapport Regionale Luchtvaart Strategie (RELUS) wilde de minister wel kwijt dat als provincies een luchthaven wilden hebben, daar in de toekomst financieel flink toe moeten bijdragen.

Vooralsnog lijkt Eelde dus pech te hebben.

Toch Statenlid voor Kop

Ze hadden zo hun beste gedaan in Den Helder bij de Statenverkiezingen vorig jaar. Veel meniskracht en geld in de campagne leidde tot 3400 voorkeursstemmen. Helaas niet genoeg voor Dick Reitsma om rechtstreeks in de Provinciale Staten gekozen te worden. Hij werd eerste opvolger. Maar er is nu toch loon naar werken. Vanwege de verhuizing van een statenlid volgt hij nu daadwerkelijk op. Hij neemt de onderwerpen ruimtelijke ordening en water voor zijn rekening. En natuurlijk de Noordkop!

Petten

De raadscommissie voor verkeer in Amsterdam gooide het voorstel van D66-wethouder Rick ten Have om het systeem van parkeervergunningen voor de binnenstad te verruimen in de prullebak. Klein links vond het lomp om aan de vooravond van het referendum over een al dan niet autovrijere binnenstad met zo'n voorstel te komen. Ten Have verdedigde zich door te zeggen dat hij het beleid uitvoert. Roel van Duin: "Maar op bijeenkomsten over het referendum wilt u het beleid aanscherpen en de binnenstad autoluw maken". Ten Have: "Ik draag meerdere petten".

Activiteiten in de regio

Zaterdag 25 april a.s. wordt in de Winsinghof te Roden door de regiobesturen van Groningen, Friesland en Drenthe een Noordelijk congres georganiseerd onder de titel 'Op weg naar een noordelijk landsdeel. Samenwerken of samenvoegen?'. De kosten bedragen f 15,- incl. lunch. Opgave via de regiosecretariaten.

De ARV van Brabant vindt plaats op 11 mei om 20.00 uur in het Jan van Besouwhuis in Goirle. Het politiek thema van de avond is het plan Simons.

De bestuurlijke toekomst van het Heuvelrug- en Kromme Rijngebied staat centraal op 23 mei. Meer informatie via H.J. Derksen, tel. 03438-17400.

Referendum niet afgedaan in Amsterdam

Zevenentwintig procent van de Amsterdammers spraken zich op woensdag 25 maart uit in het referendum over de autoluwe of autoloze binnenstad. Heeft het referendum daarmee nog toekomst in de hoofdstad? Bart Robbers, D66-fractievoorzitter in Amsterdam: "Ik ben teleurgesteld dat de verwachtingen wat de opkomst betreft niet zijn uitgekomen. Maar ik wil de uiteindelijke opkomst wel wat nuanceren. De opkomst was meer dan de helft van die van de laatste gemeenteraadsverkiezingen, een ondergrens die Leiden hanteerde voor het geldig zijn van de uitspraak. In de binnenstad deed 45 procent van de kiezers mee en in de wijken daaromheen 35 procent. De opkomst was laag in die stadsdelen die niet met de problematiek te maken hadden."

"Je ziet dat de opkomst hoger is naarmate de betrokkenheid groter is. Ik deel dan ook niet de mening dat het referendum afgedaan heeft. De bedoeling van het referendum was ook om meer politieke discussie in de stad te

krijgen. Dat is gelukt, 165.000 mensen hebben hun mening gegeven aan het stadsbestuur en heel Amsterdam heeft over het autobeleid en het referendum gediscussieerd." "Ik vind dat je de politiek geen slechtere dienst kan bewijzen dan door nu niets met de uitslag te doen. In de binnenstad heeft 55 procent zich voor de meest vergaande variant uitgesproken en in de wijken daaromheen 65 procent. Die uitslag moeten we nu gaan verwerken in een stappenplan in die richting."

"Voor D66 is het referendum nu niet van de baan. Bij het opstellen van het programmakkoord lag het in de bedoeling twee proeven met het referendum te houden. Een volgend referendum zouden we wel moeten koppelen aan reguliere verkiezingen. Dat maakt het de helft goedkoper. Misschien moeten we ook denken aan een correctief referendum, waarbij de bevolking ja of nee kan zeggen tegen een genomen besluit. Dat de vraagstelling deze keer onduidelijk was ontken ik, dat verweten voor- en tegenstanders elkaar wel, maar iedereen wist wat de opties waren. De laatste week gebeurde wel twee vreemde dingen. De indruk werd gewekt dat de politiek zich niet aan de uitslag zou houden, terwijl iedere fractie zich gecommitteerd had, tenzij zeer zwaarwegende argumenten dat verhinderden. En de wethouder van financiën bracht de geloofwaardigheid van de argumenten van de meest vergaande optie in discredit door een twijfelachtige financiële vertaling van die optie te presenteren. Dat soort onduidelijkheid moeten we in de toekomst mijden."

Woensdag 22 april
Televisie-uitzending D66. Ned.III,
19.54 uur

Dinsdag 28 april en 12 mei
Opening nieuwbouw Tweede Kamer. Vergadering dagelijks bestuur D66, 18.30 uur, partijsecretariaat.

Donderdag 14 mei
Pieter ter Veer spreekt over Milieu en Landbouw voor de D66-afdeling Nijkerk.

Vrijdag 15 mei
Gerrit Ybema neemt deel aan een door de JOVD georganiseerd forum over actuele politiek in Roden (Dr). Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 16 mei
Jacob spreekt op de regiovergadering Utrecht over de politiewet.

Maandag 18 mei
Arthie Schimmel en Dick Tommel zijn te gast van D66 in Pernis om te spreken over de afweging milieu en Rotterdamse haven.

Woensdag 20 mei
Vergadering hoofdbestuur D66, Jaarbeurs Utrecht, 19.00 uur.

Donderdag 21 mei
Olga Scheltema spreekt voor de afdeling Rotterdam over de organisatie van het openbaar bestuur.

Vrijdag 22 mei
Televisie-uitzending D66. Nederland III, 19.54 uur.

En verder: iedere dinsdagochtend van 10.30 - 14.00 uur vergadering Tweede Kamerfractie op Binnenhof en tweewekelijks op dinsdagavond vergadering dagelijks bestuur D66 vanaf 18.30 uur op het partijsecretariaat.

Schiphol ook Rotterdam Airport

Vrijdagmorgen 3 april om 00.30 uur gaat de Rotterdamse gemeenteraad met 25 stemmen voor en 18 tegen akkoord met het Integraal Plan Noordrand Rotterdam, ofwel de uitbreiding en verplaatsing van het vliegveld Zestienhoven. Onder de tegenstemmers bevindt zich ook de fractie van D66. Fractievoorzitter Francisca Ravesteyn de ochtend na het 12 uur durende raadsdebat over het standpunt van D66: "D66 is in Rotterdam lange tijd voor de ontwikkeling van de Noordrand geweest zoals voorgesteld door de gemeente. Wel hebben we altijd gesteld dat de Milieu Effect Rapportage (MER) voor ons de doorslag zou geven. De fractie

begon ernstig te twijfelen toen die MER oktober vorig jaar verscheen. De druppel die onze aanvankelijke steun deed omslaan in afwijzing was het toestaan van nachtvluchten en het gegeven dat we straks met een hoge snelheidslijn in 20 minuten van Rotterdam op Schiphol kunnen zijn."

Duurzame ontwikkeling

De economische voordelen wegen niet op tegen de milieuschade van een groter vliegveld vlak bij een woonwijk, concludeerde de fractie. Na een aantal afdelingsvergaderingen en een peiling op een regiobijeenkomst die uitwees dat een meerderheid van D66 in het

geheel geen of een klein zakenvliegveld wilde. Ravesteyn: "We hebben gisteren in de raad onze afweging nogmaals gegeven, de koppen waren eigenlijk al geteld. We vonden dat de negatieve milieueffecten, de geluidshinder en de emissie niet opwogen tegen de toch twijfelachtige werkgelegenheidseffecten voor Rotterdam. En we hebben duidelijk gemaakt dat we niet vinden dat Rotterdam het vliegverkeer nu maar moet afschuiven naar Schiphol. Maar dat je in het kader van duurzame ontwikkeling het totale vliegverkeer moet terugdringen, ook door het bieden van alternatieven als de TGV."

"Pas toen mijn
moeder naar
verpleegtehuis
begreep ik hoe
hard die nacht
was."

Dat er heel wat problemen in de gezondheidszorg zijn, weet iedereen. Maar hoe erg het in feite is, dat realiseren slechts weinigen zich.

Hoe komt dat? Is 't omdat we er niet dagelijks persoonlijk mee geconfronteerd worden? Of omdat we in Nederland een beetje demonstratie-moe beginnen te worden? Dat schouderophalende 'het-zal-wel-gevoel' bij de zoveelste om aandacht schreeuwende Binnenhof-actie.

Toch is 't ook heel goed mogelijk dat men niet goed of onvoldoende geïnformeerd is. En dat nu is iets wat lezers van ochtendblad Trouw niet snel zal overkomen.

Trouw besteedt namelijk structureel veel aandacht aan de gezondheidszorg. Een bewuste keuze, die ook blijkt uit het feit dat er op de redactie liefst vier mensen zijn die zich specifiek met dit onderwerp bezighouden. Waardoor de discussie niet slechts vanachter het bureau, maar ook vanuit de praktijk gevoerd kan worden.

Dezelfde manier van journalistiek bedrijven hanteert Trouw als 't gaat over onderwerpen als de derde wereld, werkloosheid, onderwijs en milieu.

U kunt Trouw dan ook typeren als een krant die werkt vanuit een diep respect voor de wereld en de mensen die er leven. Dat maakt Trouw tot een betrokken krant, maar het maakt Trouw bovenal tot een krant die u steeds betrokken houdt.

Voor een (proef-)abonnement kunt u 020-6681300 bellen.

Trouw houdt je betrokken.

Nederland houdt stand

In een grijs verleden kon Nederland - toen nog de Zeven Provinciën geheten - de buitenwereld schrik aanjagen. Tegenwoordig is het omgekeerde het geval. Nederland wordt om de haverklap op haar plaats en nummer gezet. Maar die terechtwijzingen nemen niet weg dat het buitenland een belangrijke plaats blijft opeisen in de parlementaire discussie. Een Haagse reis langs de broeiplaatsen van de wereld.

Doeke Eisma staat de pers te woord over de ongeregeligheden in Turkije. (Dennis Sies)

heeft helaas een lange traditie van een anti-Israël houding".

Jakarta

Indonesië is het 'gezeur' van Pronk over mensenrechten en bloedbaden zat en verbreekt de ontwikkelingsrelatie met Nederland. Pronk concludeert tegenover de pers dat "pas met een volgende generatie Indonesische machthebbers misschien geleidelijk aan weer nieuwe contacten zijn op te bouwen". Inderdaad, een weinig diplomatieke uitlating. Het CDA, dat de afgelopen maanden met lede ogen de diplomatieke blunders van Van den Broek heeft laten passeren, haalt in een debat op donderdag 3 april fel uit naar Pronk. D66-woordvoerder Dick Tommel is niet erg onder de indruk en spreekt van een "overtrokken reactie" in de richting van "de coalitiepartner, wat heet partner?".

Tirana

Gerrit Ybema geeft gehoor aan een oproep van Van den Broek om als waarnemer de verkiezingen in Albanië bij te wonen en op 23 maart staat hij tussen de juichende mensenmenigte op het grote plein in het centrum van de hoofdstad Tirana. De Democraten hebben de verkiezingen gewonnen en Ali Berisha is de nieuwe held. Ybema: "Overal in het land zie je betonnen beschutkoepels, anderhalve meter hoog, een halve meter onder de grond. Stille getuigen van de complete vervreemding van de buitenwereld. Het zou een wel heel wrede speling van het lot zijn, als de doorbreking van dit isolement meteen tot conflicten met die buitenwereld zou voeren. Toch is dat niet ondenkbaar. De Albanezen in Kosovo kunnen aansluiting gaan zoeken met het 'moederland' Albanië. Zo kan een conflict met Servië ontstaan en worden Albanië en Kosovo schakels in de kettingreactie, die zich thans al in het voormalige Joegoslavië voordoet". Voorlopig maakt Berisha een zelfverzekerde indruk. Op een persconferentie zegt hij: "De Albanezen overal ter wereld kunnen rekenen op de steun van Albanië". Even leek hij te vergeten dat hij natuurlijk ook op de steun van Nederland kan rekenen.

Bob de Ruiter

Eind februari neemt het kabinet het besluit de landen van het GOS op te nemen in het hulpbeleid voor Midden- en Oost-Europa en daartoe het budget voor 1992 met 110 miljoen gulden te verhogen. In zijn toespraak voor het congres in Breda hekelt Van Mierlo het gebrek aan bestuurskracht op dit moment. "Bijna iedereen in dit land - Van den Broek, het CDA, de PvdA - is van mening dat dit bedrag te laag, veel te laag of zelfs beschamend laag is. We presteren het om daarmee zelfs achter Denemarken te zitten. Maar zelfs deze consensus kan kennelijk niet in beleid vertaald worden en dat is weer een gevolg van coalitie-verhoudingen en de kleinsteedse manier waarop we politiek bedrijven (...). De kern is ons onvermogen om naar de gebeurtenissen van Oost-Europa te kijken op een manier waarop we ook naar een tegenvaller in de belasting-ontvangsten van zeg maar een miljard kijken. Het spreekt vanzelf dat er dan wel middelen ter compensatie of bezuiniging worden gevonden."

Ankara

Op 31 maart debatteert de Tweede Kamer over Turkije en de Koerden. Wordvoerder Doeke Eisma spreekt over een "gepolariseerde situatie, waarin met name het gevreesde Turkse leger tegenover de gevreesde PKK staat, maar waarin niet alleen sprake is van een terrorisme probleem. Het is ook een politiek probleem; een conflict tussen de Turkse staat en brede lagen van de Koerdische bevolking." Eisma pleit voor een vredesconferentie naar het voorbeeld van de conferentie over Israël en de Palestijnen. Ook acht hij wa-

penleveranties aan Turkije onwenselijk. Een motie van de PvdA'er Valk waarin dat wordt uitgesproken, wordt door CDA en VVD afgewezen.

Jeruzalem

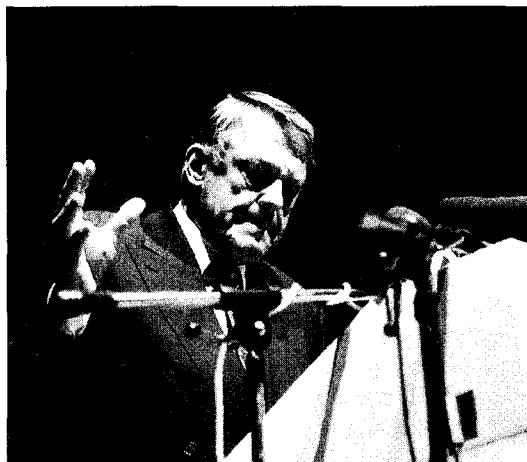
IKON-Kenmerk zendt op zaterdag 29 februari een reportage uit over de bouw van het 'Holland Dorp' in Oost-Jeruzalem, waarvoor de Stichting Christenen voor Israël een inzamelingsactie houdt. De Kenmerkverslaggever vraagt initiatiefnemer Peter Hovestadt of hij het wel verstandig vindt om een nederzetting te helpen bouwen in bezet gebied en of het wel 'kies' is om tegen de wil van de VN-Veiligheidsraad in te gaan. Hovestadt antwoordt daarop dat hij wat dit betreft van mening verschilt met de VN en dat het land van Israël beloofd is aan Abraham, Izaäk en Jacob en alle profeten.

Op 2 maart stelt Jacob Kohnstamm bezorgde kamervragen. De andere dag ontkent de stichting dat het Holland Dorp in bezet gebied wordt gebouwd. Van den Broek moet nu uitsluitsel geven. Dat doet hij op 13 maart. Hij is "gedwongen tot de constatering dat eventuele verwezenlijking van het plan zou indruisen tegen de opvattingen van de Twaalf, waaronder Nederland, aangaande het nederzettingenbeleid". Dat beleid "moet namelijk strijdig worden geacht met de Vierde Geneefse Conventie als ook schadelijk voor het vredesproces in het Midden-Oosten". Een onverwacht krachtige kritische statement van de minister. Maar in de ogen van "Christenen voor Israël" is Kohnstamm de grote boosdoener. Prof. dr. A. Heertje stelt: "D66

Van Mierlo legt falen kabinet bloot

Hij had geprobeerd het kort te houden, maar hij was er niet in geslaagd. Drie kwartier lang sprak Hans van Mierlo een ademloos luisterend D66-congres toe over de toestand in de wereld, de toekomst van de partij, de actuele politiek en de coalitie die zich niet aan haar verleden kan ontworstelen en nog steeds in de formatiefase lijkt te verkeren. Wat een voor de oppositie haast onoplosbaar probleem met zich meebrengt, aldus de D66-leider.

Van Mierlo: "Zelfs in het voor de regering gunstigste geval is het kabinet al voorbij de helft van de rit. Hoe zou het toch komen dat de mensen zich nog steeds afvragen waarom die formatie zo lang duurt?" "Er is veel genoeg te beleven aan de paradox dat het kabinet niet kan vallen omdat het maar niet tot stand kan komen. En aangezien niet vallen het enige echte doel is, zal het er dus wel nooit komen. Ga er maar aan staan als oppositie." Die constatering weerhield Van Mierlo er niet van zijn kritiek op het kabinet aan te scherpen. Het werd steeds moeilijker om de na de formatie gekozen vorm van oppositievoeren vóór een progressief beleid waar te maken. Want dat beleid wil maar niet van de grond komen. En, zo vroeg de D66-fractievoorzitter zich af, het is de vraag of dat überhaupt nog kan. Van Mierlo: "Geen enkele operatie lukt of verloopt een beetje redelijk. Of je nu naar de WAO kijkt, of het plan Simons, of de sociale vernieuwing. Alles stagneert." En onderwijl lijken de politieke partners vooral bezig majeure meningsverschillen uit te spelen: "Ik doe maar een greep: milieueffeningen, openbaar vervoer, huurwaardeforfait, Zuid-Afrika, legitimatieplicht, anomieme verdachte. Alles wordt bevochten en gepresenteerd als compromissen. De regeringspartijen maken daarbij sterk de indruk meer bezig te zijn met hun identiteit en de polls dan met het beleid."

Koketteren

Inhoudelijk zette Van Mierlo bij verschillende onderdelen van dat beleid vraagtekens. Hij vroeg zich af of het in plaats van de wettelijke koppeling, die vrijwel ieder jaar tot ont koppeling leidt, niet veel eerlijker zou zijn de beleidsmatige koppeling in te voeren, 'met gedifferentieerde toepassingen en een politieke stellingname die van partij tot partij verschilt en van jaar tot jaar in beleid wordt vertaald door Kabinet en Kamer?' Hij laakte het gekokketteer van de regeringspartijen met de lastenverlichting 'zonder bij benadering aan te geven wie ervoor zou moeten opdraaien' en concludeerde dat de fractie van D66 lastenverlichting wenselijk vindt, maar zich afvraagt of het op een verantwoorde manier kan. Want, aldus van Mierlo, 'de kans is veel groter dat er nog bezuinigd moet worden, terwijl er nog zoveel terreinen zijn waar eigenlijk nog geld naar toe zou moeten, als de minderheden, de zorgsector, leraren en Oost-Europa'. Van Mierlo gaf aan dat er een kentering was opgetreden in het vertrouwen dat de fractie het nieuwe ziektekostenplan had gegeven, 'omdat de doelstelling van een betaalbare en voor iedereen toegankelijke gezondheidszorg ingevaar komen'. De reden was volgens Van Mierlo tweeledig: groeiende twijfels aan de mogelijkheid een normuitkeringsstelsel te ontwikkelen dat een eind maakt aan de risico-selectie van de verzekeraars en het onvermogen van het kabi-

net om eensgezind politiek leiding te geven aan een zo ingrijpende operatie: "Er is constant twijfel, constant verschil van mening in het kabinet. Zo kan je niet van de maatschappij de energie, het vertrouwen en de integriteit vragen, die voor het proces onontbeerlijk zijn."

Minderhedendebat

Van Mierlo verweet het kabinet te weinig geld vrij te maken voor opvang, extra scholing en cursussen Nederlands voor allochtonen, en het bedrijfsleven weinig terecht te brengen van de doelstelling in 5 jaar 60.000 arbeidsplaatsen voor allochtonen te creëren. De drie oppositiepartijen hebben daarom zelf het initiatief genomen tot wetgeving om het bedrijfsleven middels openbare rapportage te

verplichten tot meer creativiteit om allochtonen aan het werk te helpen, meldde de D66-voorman. Van Mierlo rondde zijn verhaal af met een pleidooi voor een andere coalitie, die hij ondanks een 'achterwaartse vernieuwing' bij de VVD en de nog onduidelijke aard van het nieuwe elan van de PvdA, niet voor onmogelijk hield. Van Mierlo: "Wat een verademing zou het zijn en wat voor een nieuwe politieke ruimte zou er kunnen ontstaan als de PvdA en de VVD het zouden kunnen opbrengen om in te zien, dat de vraag niet is of er nog wel een toekomst is voor de sociaal-democratie of het liberalisme, maar of het exclusieve beheer van dat gedachtengoed aan één partij toekomt."

Lennart van der Meulen

Hoezo Paars?

Op dinsdag 24 maart presenteren de politieke jongerenorganisaties de JD, de JS en de JOVD in Nieuwspoort een gezamenlijk regeerakkoord, het Paars Akkoord. Een signaal aan de 'grote-mensenpolitiek', dat het sprookje dat de programmatische verschillen te groot zijn voor een coalitie tussen VVD, D66 en de PvdA naar het rijk der fabelen kan worden verwezen.

De jongerenorganisaties nemen met het schaduw-akkoord een voorschot op de toekomst. En, zegt JD-woordvoerder Marcel van Silfhout, het wachten is nu alleen nog op de schichtig onder de Haagse kaasstolp verstopte politici: "Wij vonden het onbegrijpelijk dat liberalen, socialisten en democraten in Nederland al die tijd maar niet in staat zijn geweest tot samenwerking te komen". Drie vertegenwoordigers van de gevestigde partijen nemen het akkoord met gepast enthousiasme in ontvangst. Oud-zwemster Erica Terpstra maakt duidelijk dat de steun voor een andere coalitie vooral in de VVD-achterban leeft, maar in het fractiebestuur op dit moment niet echt bon ton is. PvdA-fractiesecretaris Frans Leijne conformeert zich keurig aan zijn huidige coalitiepartner, maar sluit coalitiebesprekingen met VVD en D66 na nieuwe verkiezingen niet uit.

Gerrit Jan Wolffensperger wijt het gebrek aan sociaal-liberale samenwerking aan de opstelling van de VVD en de PvdA: "Net als vrouwen jarenlang zijn achtergesteld met als enige recht het aanrecht, hebben deze partijen zichzelf al die tijd achtergesteld door zich als enige politieke recht het aanschuifrecht bij het CDA toe te kennen." Zijn oproep om na nieuwe verkiezingen ook het andere kabinet onderdeel te maken van serieuze onderhandelingen is echter niet aan dovemansoren gericht.

Missioneringswerk

D66-partijvoorzitter Ries Jansen zet drie dagen later het Paars Akkoord in de schijnwerpers op het D66-congres in Breda. Volgens Jansen laat het akkoord zien 'dat programmatische samenwerking op onderwerpen die de moederpartijen traditioneel scheiden mogelijk is.' Jansen: "De andere partijen hebben de bereidheid uitgesproken om na de verkiezingen met open vizier na te gaan of een coalitie zonder het CDA perspectief biedt. Dat is winst." Van Mierlo wenst de politieke jongerenorganisaties succes en doorzettingsvermogen toe in hun 'missioneringswerk onder de heidenen' en het congres onderstreept die aanmoediging met een donderend applaus.

Een kopie van het Paars Regeerakkoord is verkrijgbaar door vijf gulden over te maken op giro 701386 ten neme van de Jonge Democraten, o.v.v. 'Paars Regeerakkoord'.

Onsterfelijk

Architectuurbeleid zou een punt moeten zijn in ieder lokaal verkiezingsprogramma. Dat beoogt Ina Klaassen (werkgroep ruimtelijke ordening SWB) in Voor de D'Raad van februari 1992. De lokale overheid heeft een publieke verantwoordelijkheid voor planning, inrichting en beheer van de ruimte. Het verrijken van het stadsbeeld en het versterken van de identiteit van de stad of het dorp mag een doelstelling van beleid zijn. Het hoeft daarbij niet per se te gaan om grootschalige nieuwbouw, zo blijkt, maar ook om de inrichting van openbare ruimten met straatmeubilair. Het is toe te juigen om architectuurdiscussie in het algemeen te stimuleren, contateert de auteur. De meningen verschillen immers meestal over mooi en lelijk (sic). Toch kost goede architectuur niet altijd meer geld: met minder geld kan misschien zelfs betere kwaliteit worden gehaald. Klaassen meent dat in ieder geval niet moet worden bespaard op het denkwerk en de discussie. De juiste mensen moeten op de juiste opdracht worden gezet. De koppeling tussen dit fraaie ideaal (dat moet uitmonden in mooiere, zelvollere gebouwen) en het verkiezingsprogramma wordt in het artikel niet heel erg duidelijk. Enfin, wie er opvattingen over ontwikkelt, kan wellicht voorkomen dat wethouders zich onterfelijk wensen te maken via spectaculaire projecten. Zoals de Franse presidenten, die immers elk een prestige-object aan het volk 'schenken'. Wat dat betreft zijn wethouders met ruimtelijke ordening in de portefeuille te benijden: wie werkt er aan nog concretere en tastbare projecten?

Oproep

Soms denk ik met weemoed terug aan de tijd dat ik - als redacteur van een plaatselijk Democraatje - staten - of kamerleden uitnodigde om een artikel te schrijven. Ik vertelde er nooit bij dat de oplage slechts enkele tientallen exemplaren bedroeg ... Toch werd het verzoek zelden geweigerd. In volgende rubrieken 'Partijpers' worden ook lokale en provinciale bladen besproken. Daarom een vriendelijk verzoek: zet de Democraat op de verzendlijst van uw eigen lokale/regionale blad.

Peter van den Besselaar

Jeroen Nugteren (stafmedewerker communicatie & voorlichting), Aleid Bouwknegt (teamleider ledenadministratie), Monique Oomes (stafmedewerker Bestuurdersvereniging) en Jan Dirk Sprokkereef (stafmedewerker partijorganisatie) zijn de nieuwe medewerkers van het landelijk secretariaat.

D66 op naar 2000

Nederland heeft het magische jaar 1992 ingeruild voor de eeuwwisseling. Alles en iedereen gaat op weg naar 2000. D66 ook, maar dan wel voor 1 juni. Want voor die datum wil de partij 2000 nieuwe leden werven. Mensen die al tijdens D66 op de voet volgen, geïnteresseerden en bekenden van actieve D66-ers die eigenlijk al lid zouden moeten zijn, maar de stap nog niet hebben gezet.

Soms lijkt niets zo moeilijk als lid worden van D66, heette de vorige ledenwerfactie. De komende maanden willen we bewijzen dat schijn bedriegt. Zo'n 2000 kaderleden van D66 krijgen volgende week een krant in de bus met een aantal 'D66 op naar 2000' antwoordkaarten, waarmee een nieuw lid aangemeld kan worden bij het landelijk secretariaat. Daar wacht de nieuwe leden een VIP-behandeling. Binnen een week heeft een nieuw lid alle essentiële informatie van D66 in de bus en wordt de regio en de afdeling op de hoogte gesteld van het lidmaatschap.

De actie staat niet op zichzelf. De penningmeester stort voor ieder nieuw lid 10 gulden in een nieuw ledenwerffonds, dat de basis vormt voor een ledenwerfcampagne in september. Een actie gericht op de mensen die tot de vaste kern D66-kiezers gerekend mogen worden. Een ledenwerfcampagne die gekoppeld wordt aan een tussentijdse presentatie van D66 aan de kiezers. Want D66 zit alweer twee jaar groter dan ooit in meer gemeenteraden dan ooit. Verschillende afdelingen willen halverwege de rit de kiezers laten zien wat D66 bereikt heeft en vragen wat er de komende twee jaar nog moet gebeuren. Van dat initiatief willen we een gezamenlijke actie maken in de tweede week van september. Een lokale tussenbalans, ondersteund door het landelijk secretariaat en de D66-vertegenwoordigers in Eerste en Tweede Kamer.

D66-voorzitter Ries Jansen gaf vrijdag 27 maart op het congres de voorzet voor de actieweek. Tussen die oproep en 1 juni zitten precies 66 dagen. Ruim twee maanden waarin iedere actieve D66-er een nieuw lid moet aanbrengen. Want D66 wil in 66 dagen op naar 2000.

Bereikbaarheid Landelijk partijbureau

In verband met de komende feestdagen is het pand aan de Bezuidenhoutseweg gesloten op 17/20 en 30 april, 1/4 en 5 mei alsmede 27/28 en 29 mei.

In de week na Pasen wordt een nieuwe telefooncentrale geplaatst. De bereikbaarheid zal die week niet altijd goed zijn, maar daarna des te beter!

Het glazen plafond

Peac-symposium op 9 mei '92

Meer of minder subtiele mechanismen belemmeren veel vrouwen om door te dringen tot topposities. Soms zijn het de vrouwen zelf die het zich moeilijk maken, b.v. door (voor)oordelen die met hun lichaam gegeven zouden zijn: de structuur van de linker- en de rechter hersenhelft bv. of door ideeën betreffende specifiek vrouwelijk of mannelijk gedrag en eigenschappen zoals begrip, zorgzaamheid en invoelingsvermogen. De barrières die door (voor)oordelen of door toelatingsregels tot topposities opgeworpen worden, worden tezamen wel het "glazen plafond" genoemd.

In dit symposium worden in vier inleidingen zaken op een rijtje gezet die onder, rondom en boven het glazen plafond werkzaam zijn.

Programma Hersenhelften

Er blijkt geen strakke dualiteit tussen man en vrouw te bestaan wat de structuur en functies van de hersenen betreft. Hoogstens tendenzen en statistische verschillen. De beïnvloedbaarheid tot veranderingen van hersenfuncties is zeer groot. Er is niets in de hersenen van de mens dat zo vast ligt dat de wijze van gedrag niet aanzienlijk zou kunnen veranderen.

Marijke de Jong-Brink, bioloog, universitair hoofddocent in onderzoek naar voortplanting aan de Vrije Universiteit te Amsterdam vertelt het echte verhaal.

Carriere maken

Door invloeden uit het verleden zijn zeer capabele vrouwen nu vaak genoemd het tegen middelmatige mannen op te nemen in de strijd om hogere functies. Welke spelletjes worden door vrouwen, welke door mannen gehanteerd in

deze strijd? Hoe reageren mannen op een geëmancipeerde vrouw 'naast' of 'boven' zich? Alie Braam, beleidsmedewerker dienst Personeel & Organisatie bij de NMB-Postbankgroep, verantwoordelijk voor het emancipatiebeleid, vertelt over haar ervaringen.

Toegangsregel

De doorstroming naar hogere bestuurs- en beleidsfuncties in politieke en openbaar bestuur wordt gestremd door blokkades in de toegangsregels. Die zijn niet seks-neutraal.

Wat is hiervan belangrijk voor vrouwen en voor D66-vrouwen in het bijzonder; welke is hun positie in vertegenwoordigende organen, adviesorganen, maar ook in hoge hiërarchische niveaus van andere 'machtige' organisaties. Wat valt er door en voor hen te doen.

Charlotte Lemmens, management consultant en interim-manager zal haar visie op deze problematiek geven.

Boven het plafond

De praktijk van het politieke handwerk heeft zijn eigen kenmerken. Ontwikkelingen in de politiek in het algemeen en binnen D66 in het bijzonder ten aanzien van emancipatievragen vroeger en nu vinden hun weerslag onder andere in opvattingen ten aanzien van sociaal-economische zelfstandigheid.

Over de ervaringen opgedaan binnen de fractie en op het Binnenhof vertelt Louise Groenman, sinds tien jaar lid van de D66-fractie van de Tweede Kamer.

Het symposium wordt gehouden:

Datum: 9 mei 1992

Plaats: Jan Evertshuis, Spoorstraat 15, Bodegraven

Kosten: f 25,-

Begin: 10.00 uur ontvangst met koffie

Einde: 15.45 uur

Bon

Naam:

Straat:

Postcode:

Woonplaats:

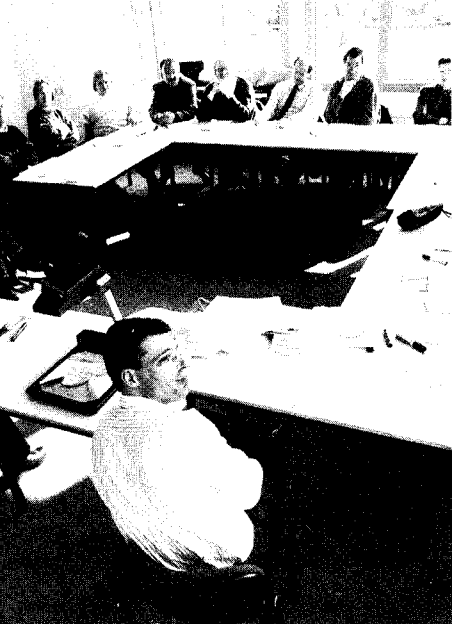
meldt zich aan voor deelname aan het Peac-symposium "Het glazen plafond", op 9 mei 1992 in Bodegraven.

Opsturen aan Peac D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Schrijven van een afdelingsblad: hoe gaat dat in de praktijk?

op zaterdag 9 mei in Den Haag

Op 7 maart jl. organiseerde het PSVI een cursus die bestemd was voor (bestuurs)leden die een afdelings- of regioblad redigeren, nieuwsbrieven of artikelen schrijven, persberichten of advertenties moeten maken. Kortom voor iedereen die op enigerlei wijze te maken heeft met schriftelijke communicatie voor en binnen D66. Twintig deelnemers bogen zich over problemen die publiciteit, contacten met andere partijen én met de leden, met zich brengen. Dit na een inleiding, gegeven door Jan Bierhoff (voorzitter Defensie) en Gerald van Wilgen (journalist), en naar aanleiding van de brochure 'Een helder geschrift, een schoon verhaal' Een belangrijk onderdeel van de dag zou zijn: het samen schrijven van een blad met als onderwerp: "Hoe bereik je niet-leden?". Helaas is het, om praktische redenen, die dag alleen gebleven bij theorie en

Bestuurders bijeen

Op 21 maart jl. organiseerde het PSVI een succesvol symposium voor afdelingsbestuurders. In Bodegraven kwamen zo'n 130 enthousiaste bestuurders bijeen. Zij konden 2 workshops volgen, waaronder "Pers en Publiciteit", "Ledenwerving Ledenbinding", "Politiek Management", "Van Draaiboek tot Evaluatie", "Vergaderen met Plezier", "De rol van de Voorzitter" en "Penningmeester, een vak apart". Komend najaar organiseert het PSVI een tweede symposium voor afdelingsbestuurders.

uitwisselen van ervaringen van de verschillende afdelingen. Dit was voor sommigen teleurstellend en daarom staat er op zaterdag 9 mei een echte praktijkdag gepland. Met een kleine groep redacteuren van afdelingsbladen zullen we dan in één dag een blad in elkaar zetten. Dit zal plaatsvinden in het PSVI-kantoor, waar alle middelen beschikbaar zijn. Je kunt je hiervoor inschrijven, maar doe dat dan wel snel, want om prettig samen te werken kan de groep niet te groot zijn! Docenten: Anne-Marie Hartog (Stafmedewerker PSVI en studente Tekstwetenschap) & Gerald van Wilgen (Journalist). Prijs: f15,-

Onderhandelen voor D66-wethouders

op 22 en 23 mei

Op 22 én 23 mei organiseert het PSVI een 2-daagse cursus/training: Onderhandelen voor Wethouders. De cursus vindt plaats in conferentie-centrum De Woodbrookers te Bentveld. Op vrijdag start de bijeenkomst om 16.00 uur en eindigt op zaterdag om 16.00 uur. Naast een theoretisch gedeelte dat o.a. de verschillende fasen in het onderhandelingsproces en conflicthantering behandelt wordt er meer praktisch gewerkt in een aantal spelsituaties. In deze spelsituaties zal zoveel mogelijk worden uitgegaan van voorbeelden uit de praktijk van de deelnemers. De cursus kost f 200,-. Dit is inclusief maaltijden en overnachting op 1-persoonskamers. Aan deze cursus kunnen maximaal 14 personen deelnemen. Wethouders van D66 ontvangen over deze bijeenkomst nog uitvoerig bericht alsmede een inschrijfformulier. Opgave kan UITSLUITEND met dat inschrijfformulier. Op 11 en 12 september organiseert het PSVI een 2de cursus Onderhandelen voor Wethouders. Cursusleider: Han Westerhof.

Maak kennis met D66

op 23 mei

Op 23 mei verzorgt PSVI wederom een kennismakingsdag met D66. Vanwege de grote belangstelling voor deze PSVI-activiteit zal er die

dag zowel in Delft ('t Trefcentrum) alsmede in Ede (deReehorst) een bijeenkomst worden georganiseerd. Onder leiding van enkele ervaren D66'ers zoals wethouder Minke Wijkmans en oud-PSVI en hoofdbestuurslid Erno Maas zullen op een levendige wijze de belangrijkste doelstellingen en

ideeën met de deelnemers worden besproken. Ook zal er aandacht worden geschonken aan de wijze waarop u actief kunt worden in D66. Deelnemers ontvangen ter voorbereiding op de bijeenkomst enkele relevante PSVI-brochures. Deelnemersprijs: f 17,50. Plaatsen: Ede en Delft.

IK BESTEL DEZE PUBLIKATIES BIJ HET PSVI:
(prijzen excl. porti)

- "Een helder geschrift, een schoon verhaal" schrijven voor en door afdelingen (zie recensie hierboven) 40 blz. f 5,-.
- INLEIDING GEMEENTEPOLITIEK 70 pagina's informatie over het functioneren van de gemeenteraden over inhoudelijke onderwerpen zoals: Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer, Milieu etc. f 9,50
- HANDBOEK VOOR BESTUREN 70 pagina's + bijlagen f 17,50
- PUBLICITEIT IN DE POLITIEK 150 pagina's over publiciteit, communicatie, media, fondsenwerving etc. f 10,-.
- GEMEENTELIJK MILIEUBELEID 130 pagina's over gemeentelijk milieubeleid f 15,-.
- D66 EN DEMOCRATISERING een brochure over de D66 democratiseringsvoorstellen, daden en resultaten. 18 pagina's, f 2,00
- OVER BERG EN DAL 32 pagina's over de hoogte- en dieptepunten in de geschiedenis van D66. Een beknopt naslagwerk met vele actuele feiten in de bijlagen f 2,50
- VOOR DE D'RAAD Hét D66 tijdschrift over lokale en regionale politiek. Abonnement f 40,- per jaar. Lidmaatschapsnummer:.....
(gratis proefnummer kunt u bij het PSVI telefonisch aanvragen)
- BESTUURLIJKE VERNIEUWING OP LOKAAL NIVEAU een bundel inspirerende artikelen, verordeningen e.d. f 7,50
- HET LOKAAL REFERENDUM een bundel artikelen met initiatieven uit Utrecht, Groningen, Leiden etc. alsmede voorbeeld-verordeningen f 6,00

IK MELD ME AAN:

- SCHRIJVEN VAN EEN AFDELINGSBLAD: HOE GAAT DAT IN DE PRAKTIJK? op zaterdag 9 mei in Den Haag f 15,-
- KENNISMAKINGSDAG MET D66 op zaterdag 23 mei in Ede en Delft f 17,50

(pas betalen na ontvangst acceptgiro).

NAAM:.....

ADRES.....

PC/WOONPLAATS:.....

TELEFOON.....

FUNCTIE in D66.....

Opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag of telefonisch: 070 - 385.83.03

Conferentie sociale zekerheid

LET OP! Door omstandigheden is besloten slechts één conferentie over sociale zekerheid te houden, in tegenstelling tot eerdere berichten in de Democraat.

Het Wetenschappelijk Bureau organiseert op zaterdagmiddag 9 mei aanstaande een werkconferentie over de toekomst van de sociale zekerheid in Nederland. De strubbelingen rond het WAO-debat staan bij een ieder nog vers in het geheugen. De discussie over de toekomst van de sociale zekerheid gaat ondertussen voort. Ook in de eigen partij. Zo is in het kader van het wetenschappelijk bureau een projectgroep gestart, die een discussiestuk aan de partij zal voorleggen. Veranderingen in de sociale zekerheid raken ons allemaal en hebben verstrekende gevolgen voor o.a. de economie, sociale rechtvaardigheid, inkomensbeleid en arbeidsparticipatie.

Daarom heeft de SWB het initiatief genomen om een werkconferentie over dit onderwerp te organiseren. Allereerst zullen er twee inleidingen gehouden worden, waarna in drie workshops gesproken zal worden over de verschillende aspecten en problemen binnen het stelsel van sociale zekerheid. Leden van de projectgroep sociale zekerheid zullen de bijeenkomst leiden. Voorts zullen de portefeuillehouders uit de Tweede Kamer en leden van het Hoofdbestuur worden uitgenodigd. Voor deze gelegenheid zal een bundel worden samengesteld waarin onder meer zullen worden opgenomen de notitie van de projectgroep en uittreksels van de rapporten van de Commissie Wolfson en de FNV.

Deelname kost f 35,-, inclusief koffie en de conferentiebundel. Ongeveer 10 dagen vóór de con-

ferentie ontvangt u het programma, de conferentiestukken en gegevens over de wijze van betalen.

Symposium 'De rol van het recht'

Op zaterdag 16 mei aanstaande organiseert de SWB te Leiden een symposium over de rol van het recht. Het recht is een steeds belangrijker rol gaan spelen in de schakering van de maatschappelijke betrekkingen. Wat is de rol van het recht in verhouding tot politiek bestuur en burgerschap? Inleidingen zullen worden gehouden door:

- Anne Marie Bos, jurist en universitair docent aan de UvA
- Jan Glastra van Loon, emeritus hoogleraar staatsrecht en rechtsfilosofie, Eerste Kamerlid voor D66
- Henc van Maarseveen, emeritus hoogleraar staatsrecht en bestuurskunde

Na de inleiding volgt een discussie tussen het forum en de zaal. Deelname kost f 45,-. Inlichtingen kunt u krijgen bij de SWB.

Idee

Het tweede nummer van Idee opent met een interview met Anton Zijderveld door Allan Varkevisser en Christiaan de Vries. Joop Abbes houdt een pleidooi voor een nieuwe visie op Karl Popper. Over de rol van politiek partijen heeft Cees Klop een bijdrage geschreven. Jacquelin Soetenhorst beschouwt de stelselherziening in de gezondheidszorg, is het een zorg of een zegen. Wim van der Ende heeft een foto-impressie gemaakt van de voormalige DDR. Het partijrapport over duurzame ontwikkeling wordt kritisch onder de loep genomen door Loek Locht. Voorts SWB-berichten en boekbesprekingen en een column van de hand van Allan Varkevisser getiteld 'De ironie van de leegte'.

Wachten op de zekerheid. (Ronald van den Heerik)

Aanmelding voor de conferentie sociale zekerheid

- Utrecht, zaterdagmiddag 9 mei 1992

Aanmelding voor symposium 'de rol van het recht'

- Leiden, zaterdagmiddag 16 mei 1992

Ik bestel:

IDEE, tijdschrift van het wetenschappelijke bureau D66

- Abonnement f 66,- per jaargang
- Proefnummer f 15,- ex porto (Geef uw keuze aan!)

IDEEN

- Jubileumbrochure 'De veranderende rol van de politieke partijen', f 15,- ex porto

SWB-CAHIER

- Niet-huwelijkse relaties, ± f 10,- ex porto (A.u.b. pas betalen na ontvangst acceptgiro)

Naam:

Adres:

Pc/plaats:

Functie D66:

Adm.nr. D66:

Bel of schrijf naar: SWB-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070 -385 83 03

advertentie

de nieuwe school

- erkend door de minister van o & w op grond van de wet op de erkende onderwijsinstellingen
- verzorgt sinds 1977 dagopleidingen voor volledige en deelstaatsexamens

mavo, havo, vwo
twee jaar in één

- kleine school met een hecht, gedegen docentencorps en een prettige sfeer
- groepen van max. 10 leerlingen met intensieve, individuele begeleiding
- ruime voorbereidingstijd voor het mondeling examen
- deskundige hulp bij dyslexie- en concentratieproblemen
- mogelijkheid tot huiswerkbegeleiding
- zeer goede examenresultaten.

bel voor informatie:

de nieuwe school

herengracht 274, amsterdam
secretariaat: 020 - 673 07 70
school : 020 - 623 48 09
directeur : 023 - 32 73 76

Uit de wandelgangen 5 (politiek feuilleton)

Het was nog vroeg toen Frederik Overdebrug, in de wandeling Freddy genaamd, uit zijn bed werd gebeld. Hij schoot snel een ochtendjas aan en deed open. Op de stoep stonden twee mannen, beiden in spijkerbroek en zwart leren jack. Om hen heen bevond zich een grote hoeveelheid elektronische apparatuur. 'Hallo, wij zijn Jaap en Joep van WeeBeeTeeVee, de lokale omroep. U weet wel.' Freddy keek verbaasd. 'We zouden u een dagje volgen, met de camera,' zei de een. Hij knikte naar de apparatuur. 'Omdat u de jongste wethouder van Waterberg bent dus,' zei de ander. 'Ik kan me er niets van herinneren,' zei Freddy onzeker. 'Maar komt u verder.' Publiciteit was natuurlijk nooit weg, dacht hij bij zichzelf. Het was een mooie gelegenheid om de standpunten van de Partij van het Midden uit te dragen. Wat waren ze ook alweer, hij had toch ergens een lijstje liggen?

'Hoe begint u de dag?' vroeg Jaap. 'Nou, gewoon, ik ga douchen.' 'OK Joep, hij gaat dus douchen.' Joep begon de apparatuur alvast naar binnen te slepen. 'Wacht even, u gaat me filmen terwijl ik een douche neem?' Jaap knikte. 'Lekker ongedwongen, zeg maar. Niet stijfjes achter het bureau, maar fris onder de douche. Eigentijds.' 'Maar dan ben ik naakt!' 'Nou, dan trekt u toch een zwembroek aan,' zei Jaap terwijl hij een sigaretje rolde. 'Maar normaal gaat niemand douchen in z'n zwembroek!' 'Normaal wordt niemand gefilmd terwijl hij gaat douchen,' replieerde Jaap gevat. 'Luister eens, we filmen u vanaf uw middel. De bovenkant,' voegde hij er grijnzend aan toe. 'Don't worry.'

Freddy probeerde het felle licht te ontwijken dat op hem gericht was alsof hij verhoord werd. Hij stond nu al ruim een uur onder de douche, omdat de opnamen steeds over moesten. 'Action!' zei Joep. 'Ik vind dus dat de bevolking meer bij de politiek moet worden betrokken, omdat die ook hen aan gaat.' Jaap knikte. 'En hoe zit het met dat beeld? Men zegt dat het helemaal niet bestaat en dat u gewoon goedkoop wilt scoren met vrijblijvende praatjes over kunst en cultuur.' Freddy sputterde tegen, hij opende zijn mond en kreeg een scheut lauw leidingwater binnen. 'OK, cut! We hebben genoeg. Wat gaat u nu doen? Naar de W.C.?' Wordt vervolgd...

D66 levert geen gedeputeerde voor de Friese Staten. De verkiezingswinst kan ook in deze provincie niet omgezet worden in een plaats in het Dagelijks Bestuur. Oud nieuws, zo lijkt het, ware het niet dat persfotograaf Siep van Lingen (Leeuwarder Courant) met bovenstaande foto onlangs de Friese fotopersprijs 1991 wist te winnen. Op de foto links het D66-statenlid Geerling Visch, in het midden de triomfantelijke VVD-gedeputeerde W. Blaauw. (Siep van Lingen; met dank aan bureau voorlichting provincie Friesland).

Building the party

Leo Keus, medewerker interne zaken van het partijbureau van D66, ontving een verzoek van het N.D.I. (National Democratic Institute) in Washington, een instituut dat nauwe betrekkingen onderhoudt met de Amerikaanse Democratic Party, om een Nederlandse Democraat af te vaardigen voor een rondje party-building in Oost-Europa. Dat klinkt wat oneerbiedig, maar het komt neer op het meedelen van democratische ervaring en know-how, het steun verlenen bij het ontwikkelen van de organisatie van politieke partijen en de voorbereiden van algemene verkiezingen.

Het N.D.I. had zo iets al eerder gedaan in Roemenie, maar was tot de ontdekking gekomen dat je niet alleen moet werken met mensen uit een land met een twee-partijen-stelsel, want juist in

die nieuwe democratieën barst het het van de partijen die allemaal mee willen doen. Daarom leek het goed iemand uit te nodigen uit het land van de eeuwige coalitie, Nederland. Sean Carroll, algemeen coordinator van het N.D.I., had een plezierige herinnering aan een ontmoeting met Michel Jager en Jan Lucas van Hoorn en vertrouwen in het democratisch gehalte van de partij van die twee. Dus ging er een invitatie naar het partijbureau. De keus van Keus viel op Jan Veldhuizen, die zijn sporen op het terrein van de politieke exegese ruimschoots heeft verdiend. Die had tijd en gelegenheid en vertrok voor een dag of tien naar Tsjecho-Slowakije waar in juni van dit jaar algemene verkiezingen worden gehouden. Hoe het hem verging hopen wij u in een volgende Democraat te melden.

Colofon

De redactie van de Democraat wordt gevormd door: Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Lennart van der Meulen, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck en Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen en Alexander Osten.

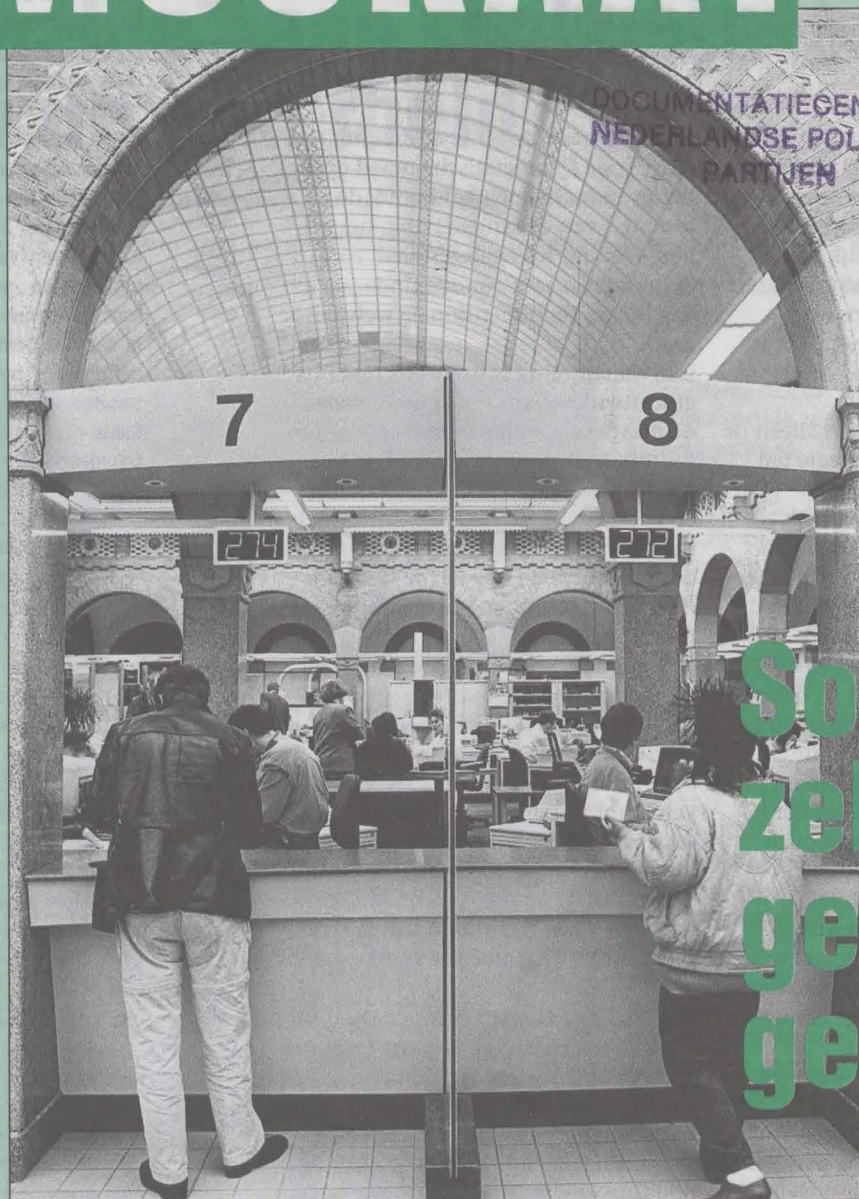
Vormgeving: Anker & Strijbos, Utrecht

Druk: Brouwer Offset BV, Utrecht
Verslaggever Waterberg: Henk Hardeman
Met dank aan Patrick Poelman en Marc Veen.

Democraat nr. 5 verschijnt 29 mei 1992.
Kopijsluiting 6 mei 1992.
Redactieadres: Redactie Democraat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag
Het landelijk secretariaat van D66 is telefonisch bereikbaar via tel. 070-3858303

Jaargang 25
Nummer 5
1992

De democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder de verantwoordelijkheid van een door het hoofdbestuur benoemde redactieraad

Sociale zekerheid gewikt en gewogen

In de vuurlinie

Commen-
taar

2

Een loket?

D66-wet-
houders over
gemeentelijk
sociaal
beleid

4

Politiek in uitvoering

D66 presenteert
zich tussentijds
aan kiezer

6

Samen- werken in Europa

De geringe speel-
ruimte van
Bertens

10

Partij- nieuws

Hoofdbestuur
doet Straats-
burg aan

13

Bijlagen

Agenda

SWB-notitie over
sociale zekerheid

Najaarscongres

Statuten en
Huishoudelijk
Reglement

In de vuurlinie van de politieke vrienden

Heeft u Brinkman gezien samen met van Mierlo in het Capitool? Wat een aardige man is dat toch. Zo ontspannen, zo vriendelijk en redelijk. D66 moet volgens hem natuurlijk niet meer van kabinetsdeelname worden uitgesloten door genadeloos opgeschroefde voorwaarden: "het CDA is veranderd".

Zou het echt? Of is misschien alleen de Christendemocratische strategie ten opzichte van ons heroverwogen? Daar is natuurlijk alle reden toe. Ongeveer het enige waar het CDA en de PvdA het nog over eens zijn, is dat D66 beter wel in dit kabinet had kunnen zitten. Sinds hun uitbanning zijn de Democraten immers opzienbarend in de kiezersgunst gestegen. Bovendien behoeft D66 nu geen verantwoordelijkheid te dragen voor impopulaire bezuinigingsmaatregelen. De beide coalitiepartners zijn, tezamen met de VVD, tot het lumineuze inzicht gekomen dat onze electorale aanwas eigenlijk alleen berust op de mooie, maar politiek vrijblijvende verhalen van Van Mierlo. Die kan dus maar beter ingepakt worden als minister in een over inkomensverhoudingen en onderlinge competenties rollebollend kabinet. Daar komt bij dat D66 best wel eens nodig zou kunnen zijn om een CDA-VVD combinatie aan een meerderheid te helpen. Deze behoudende partijen verheugen zich niet op een mogelijke afhankelijkheid van D66, maar houden er wel rekening mee. Het opnemen van D66 in zo'n coalitie zou overigens de concurrerende partijen ten goede kunnen komen: D66 zou er zeer waarschijnlijk intern verdeeld over raken en weer de meeste stemmen gaan verliezen aan de dan oppositionele PvdA. Kortom, onze partij zal na een eventuele verkiezingsoverwinning goede argumenten moeten hebben om "het landsbelang" te trotseren en niet in deze politieke valkuil te stappen.

Opmerkelijk genoeg gaat het versoeperde uitnodigingsbeleid van onze Christendemocratische vrienden gepaard met nogal forse inhoudelijke kritiek. Amice Brinkman noemt ons in een academische rede voor studenten een op welvaart gerichte yuppiepartij die individualisering als het hoogste goed beschouwt. Hij ziet daarbij gemakshalve de (op onze laatste congres

nog eens bevestigde) vijftienvijf jaar lange rode Democratische draad over het (wetenschappelijke) hoofd: de kwaliteit van de samenleving, het milieu, welzijn, werkgelegenheid, zorg, cultuur etc. gaat voor ons sinds jaar en dag boven éédimensionale welvaarts-groei.

Individualisering is trouwens niet ons grootste ideaal, maar een geconstateerde maatschappelijke ontwikkeling. Natuurlijk is de mens ook voor D66 een sociaal wezen. Wij geven alleen vaak de voorkeur aan individuele keuzevrijheid boven verkeerde of onnodige door de overheid opgelegde normen (vgl. abortus, euthanasie, gelijke behandeling).

Volgens amice Lubbers voert D66 een vormeloze oppositie zonder inhoudelijke alternatieven. Onze partij doet hem denken aan de sigaar van zijn opa. Toen diens mooie rookwolken verdampt waren, was er ook niks veranderd. Wat een vondst van iemand die zelf het ene rookgordijn na het andere ophangt om het schrijnende gebrek aan vorm en inhoud van zijn ruzieënde regeringsploeg te verbloemen.

Het D66 succes roept ook op lokaal niveau weerstanden op. De anti-D66 strategieën komen daar vooral neer op het in discredit brengen van onze wethouders. Toegegeven, dat lukt soms te gemakkelijk, ook door de principiële houding van de D66-ers. Hoewel vele D66-bestuurders uitstekend functioneren, is er een feuilleton van snevende D66-wethouders ontstaan, waarvan we nu wel genoeg afleveringen hebben gehad.

Ondanks alle vriendelijke woorden zien de gevestigde partijen onze electorale successen met lede ogen aan. Als oppositie ontvangen we schimpscheuten. Als bestuurders komen we in de vuurlinie. Daar moeten we ons danig tegen harnassen. Vooral als we aan een volgend kabinet deelnemen.

Bob van den Bos

"Het huishoudelijk reglement in zijn oude vorm was bedoeld voor een kleine partij, uit de tijd dat de Adviesraad zo'n beetje het enige communicatiemiddel binnen de partijstructuur was. Nu D66 veel meer fracties, leden en werkgroepen heeft, is het tijd voor een nieuw reglement." Pieter Fokkink is voorzitter van de reglementencommissie die zich sinds ongeveer twee jaar bezighoudt met het functioneren van de statuten en reglementen van D66. Het ei waarop intensief is gebroed gaat in deze De Democraat als 'definitief ontwerp' mee in de vorm van een bijlage.

Pieter Fokkink is Statenlid in Overijssel, waar hij negen jaar lang voorzitter van de fractie is geweest. 'Actief D66-vertegenwoordiger' zou een eufemisme zijn voor Fokkink, die o. m. lid van het Hoofdbestuur en van de Adviesraad, secretaris van de gewestraadsfractie in Twente, lid

van enkele SWB-werkgroepen en voorzitter van de rapportagecommissie en de kandidaatstellingscommissie is geweest. Ook heeft hij teksten geschreven voor het PSVI.

"De opstellers van het oude reglement, uit 1976, hadden zich vooral gericht op het landelijk niveau van D66. De regio's en de afdelingen kwamen pas helemaal achteraan ter sprake. De grote heropleving van D66 uit die tijd gold vooral op landelijk niveau. Maar toen later de partij ook lokaal groeide, ontstond de behoefte deze situatie zo goed mogelijk in de statuten en reglementen vast te leggen."

Bij het wijzigen van de reglementen heeft de commissie sterk rekening gehouden met het feit dat de participatie van D66-leden in de verschillende afdelingen sterk uiteenloopt. Aangezien voor sommige partijtaken in de regio weinig mensen warm te krijgen zijn, zijn enkele onderwerpen in de reglementen dan ook bewust open gehouden. "Afdelingen zullen met deze flexibeler reglementen beter uit de voeten kunnen. Bovendien is de regelgeving vereenvoudigd. In één oogopslag is nu duidelijk wat de mensen bijvoorbeeld te doen staat bij landelijke, regionale en plaatselijke verkiezingen", zegt Pieter Fokkink.

SWB-stuk pleit voor herintreding in arbeidsproces

Betaalde baan staat centraal in nota sociale zekerheid

Sociale zekerheid is het onderwerp van de nota die de Stichting Wetenschappelijk Bureau (SWB) van D66 momenteel aan de partij voorlegt als discussiestuk. De belangrijkste stelling in de nota is dat het uitkeringsstelsel er meer op gericht moet zijn mensen (weer) aan een betaalde baan te helpen. Het SWB-rapport vindt u in zijn geheel als bijlage in deze Democraat.

Het uitgangspunt van het rapport is arbeidsparticipatie. Bij de culturele opvattingen van nu biedt deelname aan het betaalde arbeidsproces de meeste kansen voor actieve deelname aan het maatschappelijk leven. Daarmee is niet gezegd dat het voor mensen direct noodlottig is als zij geen betaalde baan hebben. Evenmin wordt bedoeld dat vrijwilligerswerk niet in meerdere opzichten van groot nut is. Onbetaald werk wordt vooral gezien als een goede aanvulling op bijvoorbeeld een studie of op werkervaring, om daarmee de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten.

het systeem van sociale zekerheid te kunnen behouden, moet het aantal werkende mensen relatief sterk stijgen. Arbeid is als cultureel begrip in de loop der jaren sterk veranderd. Vroeger werd arbeid weinig positief gewaardeerd, het was een noodzakelijk kwaad om te overleven. Nu speelt werk een veel belangrijker rol in de deelname aan het maatschappelijk proces. Het huidige sociale zekerheidsstelsel werkt voor veel mensen juist remmend om weer aan het arbeidsproces deel te nemen. De verschillende instanties keren geld uit terwijl ze weinig contacten onderhouden op de arbeidsmarkt. In

Bij politieke discussies over sociale zekerheid moet arbeidsparticipatie altijd de hoofdrol spelen, meent de projectgroep die de nota heeft samengesteld (waarin Maarten Engwirda voorzitter is, Christiaan de Vries actief is als directeur van SWB en Bert Bakker redacteur is). Sociale zekerheid was ooit voornamelijk bedoeld als voorziening voor mensen die tijdelijk niet in staat waren te werken. Nu worden steeds meer voorzieningen gecreëerd, waarvan steeds meer mensen gebruik maken, wat steeds meer wordt belast, waardoor een neergaande spiraalvorming optreedt in de werkgelegenheid. Om

de discussienota wordt gepleit voor herintreding van mensen door het huidige stelsel opener te maken en door het te perfectioneren. Op die manier kunnen dwangmiddelen grotendeels achterwege blijven. Personen die een uitkering hebben, zouden zich tot één loket moeten kunnen wenden voor zowel het aanvragen van een uitkering als het inschrijven voor werk. De loketist verricht dan geen standaardhandelingen, maar bekijkt voor iedere persoon apart wat de beste manier is om voor hem of haar te bemiddelen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld via arbeidsvoorzieningen, stages of herscholing. De nota is uitdrukkelijk geen banenplan. De samenstellers hebben zich bewust eenduidig op de sociale zekerheid gericht. Op micro- en op macro-economisch niveau is uiteengezet hoe arbeidsparticipatie het beste kan worden vergroot.

In de nota wordt een op de regio gericht herverdeling van werk voorgesteld, waarbij instellingen als het arbeidsbureau nauwer samenwerken met het bedrijfsleven en met uitzendbureaus. Een mogelijkheid is dat deze samenwerkende diensten contractfinanciering voor arbeidsvoorziening krijgen, waardoor ze sterk worden gestimuleerd mensen aan het werk te helpen. Om doelmatigheid te bevorderen moeten deze diensten per regio worden opgezet. Op deze manier kunnen mensen (weer) worden gekwalificeerd voor de arbeidsmarkt.

Momenteel worden te weinig stappen ondernomen om mensen weer aan een baan te helpen. Sommige mensen verliezen de lust om naar een baan te zoeken omdat zij geen duwtje in de rug krijgen. Andere mensen moeten vaak maanden wachten op een herkeuring om weer aan het werk te mogen. Dit ziekmakende proces van het huidige sociale-zekerheidsstelsel, dat weliswaar met goede bedoelingen is ontwikkeld, dient te veranderen. Een terugkeer op de arbeidsmarkt moet het wachtwoord zijn voor politieke discussies over sociale zekerheid.

Plan sociale zekerheid leidt tot regionale scepsis

Veel gezichten achter één loket

De discussie rond sociale zekerheid is er een met veel mooie woorden. Ook D66 ontkomt daar niet aan, met woorden geïnspireerd door solidariteit en eigen verantwoordelijkheid. Het systeem voor sociale zekerheid - en daar komen de mooie woorden - moet een rechtvaardig en rechtszeker systeem zijn, dat mensen activeert om terug te keren in het arbeidsproces met behoud van eigen zelfstandigheid. Wat kunnen lokale politici concreet doen op het gebied van sociale zaken en werkgelegenheid? De Democraat sprak met drie wethouders van een kleine, middelgrote en grote gemeente.

Breukelen is met 13.500 inwoners een kleine plaats, waar D66 met drie raadsleden de tweede partij is na het CDA met vijf raadszetels (in totaal 15 raadsleden). Marjo van Dijk zetelt sinds 1978 in de gemeenteraad voor D66, vanaf 1986 als wethouder. Haar portefeuille omvat naast Sociale Zaken ook Welzijn, Cultuur, Minderheden, Onderwijs, Sport en Recreatie, Volksgezondheid, Emancipatie en Monumentenzorg. Marjo van Dijk: "De beleidsvrijheid is eigenlijk erg klein. Wij hanteren de regels vrij stringent. Je hebt immers recht op sociale zekerheid, maar daar staan plichten tegenover. In een kleine plaats kun je iedereen intensief begeleiden en hercontroles bij uitkeringen met een zekere frequentie uitvoeren. Als ik dat vergelijk met grote steden, dan zie je dat je daar langer een uitkering kunt hebben. Ik vind dat gevoelsmatig onrechtvaardig, want het is een vorm van rechtsongelijkheid. Maar ja, je kent iedereen in Breukelen bij wijze van spreken persoonlijk. Dat is vaak ook erg moeilijk. Ik vind het erg beklemmend als ik zie dat cliënten in de zomermaanden (zwart - red.) bijverdienen."

Eén loket

D66 wil komen tot een nieuwe uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid, waarin de mens centraal staat. Feitelijk zou je met wensen, problemen en vragen je moeten kunnen wenden tot een persoon: één loket voor verschillende organisaties. Een fraai streven. Hoe pakt dat in de praktijk uit? Ernst Reinhardt, raadslid in Zwolle (98.000 inwoners) sinds 1978 en wethouder van Sociale Zaken sinds 1990 is sceptisch. "Je ziet heel vaak dat er een enge invulling wordt gegeven aan die gedachte. Wij proberen in Zwolle te komen tot één telefoonnummer voor bevolkingszaken, nutsbedrijven, bouwvergunningen en noem het maar op... We hebben een proef in twee wijken, het is maar een pril begin. Ik vind dat het wenselijk is om goedwillende

cliënten vlot te helpen, liefst in een gebouw. Maar je kunt niet alle deskundigheid verenigen in één persoon. Het is al heel wat als het arbeidsbureau en de sociale dienst hun klokken gelijk zetten. Zo is bijvoorbeeld het rapporteren van arbeidsbureau aan de gemeente hier sterk verbeterd." Ook Marjo van Dijk ziet niet veel mogelijkheden voor één loket. "Als je al zou kunnen komen tot één loket voor de burger, dan zitten er straks heel erg veel radertjes achter dat ene gezicht..."

Muren slechten

Een heel ander geluid komt van Henk Bastiaan uit Kampen. Hij is 18 jaar raadslid (waarvan in de jaren zeventig vier jaar wethouder). Sinds 1990 beheert hij de portefeuille Welzijn, Sociale Aangelegenheden en Werkgelegenheid. Dit is verder aangevuld met Sport, Recreatie, Woonwagengebeleid en Sociale Vernieuwing. Kampen heeft 32.000 inwoners. Op het gebied van sociale zaken en werkgelegenheid werkt Kampen samen met Genemuiden en IJsselmuiden. Henk Bastiaan: "Er bestaan al tientallen jaren muren tussen arbeidsbureaus en sociale zaken. Die schotjes moeten geslecht worden. Ik ben daar een enorme voorstander van... en ik geloof er ook in. Toch vind ik dat je erg moet oppassen. Het gaat om twee culturen. Eén loket zal alleen maar goed functioneren als je mensen erachter hebt, die meer naar de cliënt kijken dan naar de stoel waar ze op zitten. Wij streven ernaar om de intake

van sociale dienst en arbeidsbureau te integreren. We willen dat op 1 januari 1993 gerealiseerd hebben. Dan ontstaat er de bijzondere situatie dat ambtenaren gaan werken onder de verantwoordelijkheid van de directeur van het arbeidsbureau. Cliënten hebben straks met een persoon te maken, de zogenaamde ITB-er (Integrale Traject Bemiddeling). Ik geloof dat Kampen hier vrij ver mee is, wij zijn een van de eersten in het land."

Allerzwaksten

Met dezelfde overtuiging als waarmee hij het 'één-loket-beleid' toelicht, spreekt Bastiaan enthousiast over werkgelegenheidsbeleid. Hij doelt daarmee op specifiek doelgroepenbeleid. "Ik wil aan de rand van de samenleving werken en besturen. Ik zoek de

problemen op, ik heb altijd de keuze gemaakt voor de allerswaksten. Zo heb ik een werkgelegenheids-project opgestart voor woonwagengedwongen. Een ander voorbeeld van specifiek beleid is dat voor kunstenaars. Ongeveer tien procent van onze werklozen zijn kunstenaars (in Kampen is een kunstacademie gevestigd, red.). Een moeilijke groep: zij zijn doorgaans niet bereid om snel ander werk te accepteren. Er is een voorwaardenscheppend beleid (zorgen voor ateliers en dergelijke) maar ook concrete afspraken dat kunstenaars minimaal 20 uur per week in hun onderhoud moeten kunnen voorzien op een andere wijze. Wat wij voor hen doen is op het randje van wat juridisch mogelijk is, maar het is wel gedaan in overleg met het Ministerie." Internationale belangstelling (tot uit China) is er voor het Breman-project in Kampen, waarbij zo'n 40 gehandicapten met een AAW-uitkering zijn geplaatst in een industrieel bedrijf. Bastiaan: "Het gaat om mensen die van de wieg tot het graf op een uitkering zouden zijn aangewezen. De gemeente betaalt de begeleiding. In de praktijk functioneren de gehandicapten bijzonder goed. Er is een grijs gebied tussen mensen die niet in aanmerking komen voor sociale werkvoorziening en dagopvang voor ouderen. Ook voor die groep proberen wij beleid te maken. Wij stellen binnenkort een grote boerderij beschikbaar waar zes van die mensen gaan wonen en twaalf mensen gaan werken."

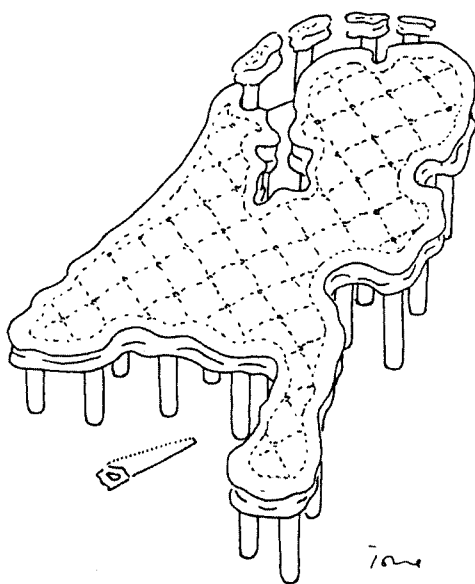
Cliëntgericht

Die grensverleggende werkwijze spreekt Ernst Reinhardt wel aan. "Natuurlijk probeer je te gaan tot de grenzen van wat juridisch mogelijk is." Reinhardt noemt twee voorbeelden hoe het beleid (ondanks scepsis over een loket) toch meer cliëntgericht kan worden gemaakt. "Ik heb een overleg ingesteld dat twee keer per jaar over het beleid praat. Groeperingen van minima hebben vertegenwoordigers in dat overleg. Een ander voorbeeld is een klankbord-groep van cliënten van de Sociale Dienst, waarvan we de leden hebben geworven door te adverteren in de krant. Dit klankbordgroepje komt zes tot acht keer per jaar bij elkaar, met bijvoorbeeld het doel alle voorlichtingsuitingen te toetsen. Komt de boodschap wel over? De regels zijn zo moeilijk... Ik pleit ook voor een voorlichtingsbeleid waarbij nieuwe, ongewone middelen worden ingezet. Je zou -bij wijze van spreken- voorlichting moeten geven via de melkman..."

Peter van den Besselaar

Rapport SWB onduidelijk over vergroting arbeidsaanbod

Het is zaterdag 9 mei. Terwijl Boris Dittrich, deelgemeenteraadslid van D66 in Amsterdam, in het Utrechtse Zeezicht in het programma Spijkers met Koppen verslag doet van zijn stage bij de Amsterdamse politie, komen in een belendende zaal 180 D66-ers bijeen om te discussiëren over het rapport van de SWB-projectgroep "sociale zekerheid". Mark Geers bezoekt voor de Democraat de werkconferentie.

Erwin Nypels verzorgt als dagvoorzitter het welkomstwoord en Bert Bakker verzorgt - als lid van de SWB-projectgroep - een inleiding waarin hij kort de inhoud van het rapport schetst. Het rapport poogt lijnen uit te zetten waarlangs D66 zich zou kunnen voortbewegen op het brede terrein van de inkomenspolitiek, ons sociaal zekerheidsstelsel en het arbeidsmarktbeleid. Centrale doelstelling waaraan de projectgroep haar ideeën probeert te toetsen is de bevordering van de arbeidsparticipatie. Als lid van de projectgroep klinkt het me allemaal vertrouwd in de oren. Ik ben benieuwd naar de opvattingen van Den Broeder, onafhankelijk lid van de Sociale Verzekeringsraad (en PvdA-er), die als co-referent zal optreden. Opvallend vind ik - het zal later nogmaals door Erwin Nypels worden opgemerkt - de brede politieke consensus die hij constateert. De opvattingen van D66 sporen naar zijn idee op hoofdlijnen met die van PvdA, CDA en VVD. Alle politieke partijen willen een grotere nadruk op de spoe-

dige terugkeer van uitkeringsgerechtigden naar het arbeidsproces, een vereenvoudigde regelgeving in de sociale zekerheid, een doelmatiger en doorzichtiger uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid en handhaving van in ieder geval een minimumniveau aan sociale bescherming. Ik moet hem gelijk geven, al gaat mijn belangstelling met name uit naar de verschillen tussen al die partijen. Ik ga er van uit dat ook de kiezers zich juist door de verschillen zullen laten leiden. In feite signaleer ik één belangrijk kritiekpunt van Den Broeder op het ter discussie staande rapport: hoe denkt D66 de vraag naar arbeid nu eigenlijk te vergroten, zodat al die mensen die de arbeidsmarkt zullen gaan betreden er ook daadwerkelijk in zullen slagen om aan het werk te komen? Den Broeder stelt de vraag maar blijft in mijn ogen - helaas - het antwoord schuldig. Juist dit punt blijkt ook de later op de dag geformeerde werkgroepjes danig bezig te houden. Het feit dat het rapport geen uitspraken doet over vormen van arbeidsduurverkorting wordt door sommigen duidelijk als een tekortkoming ervaren. Een ander punt van zorg - al proefde ik gemengde gevoelens - betreft de door de projectgroep geformuleerde afwijzing van het zogenaamde "mini-stelsel" in de sociale zekerheid. Door een aantal deelnemers wordt het afsluiten van de discussie hierover als "een brug te ver" beschouwd. 'Toch niet zo enerverend als een stage bij de Amsterdamse politie', denk ik na afloop van de werkconferentie. Geen zinderende discussies, maar wel nuttig, al was het maar voor het trekken van één conclusie: wat is het prettig als iedereen zijn mond gewoon durft open te doen.

Mark Geers
beleidsmedewerker Sociale Zaken en Werkgelegenheid Tweede-Kamerfractie D66

Politiek in uitvoering

In de tweede week van september zal D66 in zoveel mogelijk gemeenten en provincies activiteiten organiseren onder het motto 'D66 Politiek in Uitvoering'. De D66-presentatie is een uitwerking van verschillende lokale initiatieven om ook tussen verkiezingen in de kiezer op te zoeken.

Op 28 april ging het Hoofdbestuur van D66 accoord met een voorstel van de tijdelijk ingestelde PR-commissie om in de tweede week van september een tussentijdse presentatie van D66 aan de kiezers te organiseren. Het idee achter de actie is om nu D66 alweer twee jaar lang groter dan ooit is vertegenwoordigd in de gemeenteraden, halverwege de raadsperiode een balans op te maken van het raadswerk. Om D66-initiatieven onder de aandacht te brengen en om de mensen te vragen naar suggesties, ideeën of klachten die tot de komende verkiezingen een rol kunnen spelen.

Alle D66-afdelingen, regio's en fracties zijn inmiddels aangeschreven met het verzoek mee te doen aan het project, de regionale campagnecoördinatoren zijn bijeen geweest en het PSVI heeft een dag georganiseerd voor plaatselijke campagneleiders. De bedoeling is dat de afdelingen zelf een of meerdere activiteiten organiseren in de periode van 7 tot en met 12 september: werkbezoeken door raadsleden en wethouders, symposia over lokale politieke problemen, enquêtes onder de bevolking, panels en ombudslijnen. Het project Politiek in Uitvoering zal landelijk ondersteund worden door publiciteitsmateriaal, voorlichting over D66 en het lokaal en regionaal bestuur en een advertentiecampagne. Voor de actie is een speciaal kaartspel gemaakt, DEBAT 66, voor afdelingen die aan de actie meedoen. Eind augustus verschijnt een Democraat-special met informatie over alle activiteiten. Ook zal D66 op radio en TV uitgebreid aandacht besteden aan de actie. De D66-Kamerleden bezoeken zo veel mogelijk plaatsen.

Tijdens en rond de D66-presentatie wordt een ledenwerfcampagne gehouden, gericht op de vaste kiezersaanhanger van de partij. Deze campagne is een verlengde van de actie 'D66 op naar 2000' die momenteel loopt. Tweeduizend actieve D66-ers zijn aangeschreven om voor 1 juni 2000 nieuwe leden te werven onder collega's en kennissen. De actie lijkt redelijk succesvol te verlopen. Het enthousiasme over de begeleidende dagblad-voorga-gina's is groot, al valt het aantal reacties nog tegen. Van de contributie van

de nieuw aangemelde leden zal een aanzienlijk deel gebruikt worden voor de ondersteuning van het project D66 Politiek in Uitvoering. Het landelijk secretariaat heeft een informatie-nummer ingesteld voor vragen over de ledenwerving en de D66-presentatie in september: 070 3837475 (pieptoon) 34. De coördinator op het secretariaat is Jan Dirk Sporkkereef.

Hoeksche Waard

De afdeling Hoeksche Waard van D66 organiseerde in april als voorbereiding op de projectweek in september een speerpuntenactie. De afdeling zette in vier gemeenten 3000 D66-folders uit. De respons was het hoogst in de gemeente Cromstrijen, waar D66 vlak na de actie een afdelingsvergadering hield. Afdelingsvoorzitter John Stuurman: "Met het oog op de verkiezingen in 1994 willen we nu het kader versterken en nieuwe leden aantrekken. Daarom hebben we als proef deze actie opgezet. Uit de reacties blijkt dat folderen alleen niet voldoende is. Ik denk dat je de mensen persoonlijker moet benaderen en dat je in ieder geval iets moet organiseren rond zo'n actie. Wij hebben drie maanden geleden het initiatief genomen om met de andere partijen een politiek café te organiseren. Daar zijn Jacob Kohnstamm, Wallage en Franssen al op bezoek geweest. Die discussie-avonden zijn zeer in trek. Dat komt de politiek ten goede."

Wethouders

Hugo Versloot uit Hilversum sluit voorlopig de rij van D66-wethouders die de afgelopen maanden sneuvelden. 'D66-ers zijn niet zo pluche-vast', concludeerde D66-voorzitter Ries Jansen toen de achtste van de ruim zeventig lokale D66-bestuurders opstapte. Een verband tussen de wethouderscrises in de verschillende steden lijkt moeilijk te leggen. Wel liggen vaak heikele politieke conflicten aan de val van D66-bestuurders ten grondslag. Voor Kernkamp en Ter Riet was dat het doortrekken van de sneltram door de binnenstad van Utrecht. Van der Stok in Alkmaar en Vlaanderen in Den Haag raakten in de knel bij het zoeken van een oplossing voor de vuilverbranding. Wethouder Ter Baak verbond haar consequenties aan een motie van treurnis over haar afhandeling van de restauratie van 'Red, yellow and blue'. In Haarlem hing tot zijn vertrek de bebouwing van het Enschedé-complex als een molenstein om de nek van wethouder Marselje. In Utrecht leidde het vertrek van de D66-wethouders tot een wijziging van de samenstelling van het college. In Amsterdam, Den Haag en Alkmaar is de vrijgevalen wethoudersstoel inmiddels weer bezet door een D66-er. Hoe zwaar is de overgang van oppositie naar het college? En, op welke problemen stuiten D66-ers bij het omgaan met macht? In het volgende nummer van De Democraat een uitgebreide reportage over D66 en het lokaal bestuur.

de Democraat

D66 wil electorale groei in ledenaantal
Twee acties moeten 5500 leden onbreken

Overleeft de Nederlandse verzorgingsstaat?

De financiële ruimte voor het steeds toenemende beroep op de verzorgingsstaat moet komen uit economische groei van de marktsector, want daar wordt het geld verdiend. De overheid moet bezuinigen en doet dat, uiteraard, op haar eigen terrein: gezondheidszorg, bejaardenwerk, uitkeringen aan niet-productieven. Maar het middel blijkt momenteel erger dan de kwaal. Vraag maar in de verpleging en aan het onderwijs. Een groot probleem. Gelukkig bekijk ik het van een andere kant.

Onze boeren, fabrieken en handel werken steeds efficiënter, steeds minder mensen produceren steeds meer consumptiegoederen. Voor het milieu moeten we zelfs minder gaan consumeren en produceren. De Nederlandse verzorgingsstaat zal op het materiële vlak zeker genoeg hebben om te overleven, daarvoor zullen steeds minder mensen nodig zijn. Op een ander terrein is gelukkig nog genoeg schoon, nuttig en leuk werk: bijvoorbeeld onderwijs, kinderopvang, gezondheidszorg, kunst en cultuur.

Kortom, financieel is er een probleem, materieel is er overvloed. Knoop je dat aan elkaar, dan komt de oplossing er vanzelf uitrollen.

Het roer moet radicaal om: meer uitgeven aan genoemde 'inproductieve' sectoren, ten koste van de marktsector. Wat is daarvan het resultaat? Een versterking van de immateriële verzorging in Nederland en vermindering van de materiële consumptie. Precies wat D66 wil. En de internationale concurrentie dan? Wij zullen efficiënter worden en dus beter kunnen concurreren, dat is een economische wet.

Er is maar één manier om de verzorgingsstaat gegarandeerd om zeep te helpen, het beproefde recept van de

crisis uit de jaren dertig: bezuinigen tot de armen er dood bij neer vallen. Ofwel, de Lubbers-Kok-Duisenberg-lijn. Het milieu stelt grenzen aan onze welvaart, de kunst is die schaarse welvaart eerlijk te verdelen. Inderdaad, een pleidooi voor nivellering en basisinkomen.

Freek Atsma

partijpers

Publiciteit

Politiek en publiciteit horen bij elkaar. Het is gewaagd om te stellen dat een goed politicus de publiciteit ook goed kan bespelen... Aan de andere kant durf ik de stelling aan dat de publiciteit niet om een goed politicus heen kan. Het is frappant dat -provinciaal en lokaal- politieke partijen zelden een actief communicatiebeleid voorstaan. Voor effectieve communicatie is herhaling van de boodschap en een regelmatige confrontatie met de doelgroep essentieel. Politici mopperen wel graag op journalisten, want die "schrijven niet over belangrijke zaken", maar alleen over controverses en problemen. Tussen politiek en publiciteit bestaat een haat-liefde verhouding.

De statenfractie van Noord-Holland wil ieder jaar rond valentijnsdag een publiciteitsactie houden. In het blad Voor de D'Raad schrijft Denise Abbas hierover. Statenleden bezoeken (soms met plaatselijke leden) organisaties die zij in het publicitaire zonnetje willen zetten. Het gaat vooral om maatschappelijk nuttige organisaties die aanvullend zijn op falend of ontbrekend overheidsbeleid. Dit jaar stonden centraal: een Surinaamse ouderengroep die werkt aan alternatieve huisvesting, Buddy-vrijwilligers bij ziekte- en stervensprocessen van Aids-patienten, een vogelwerkgroep die een 'meetlat' heeft ontwikkeld voor de voor- of achteruitgang van de natuur en een project waarbij personeel ADV-gelden ter beschikking stelt voor het recyclen van oude koelkasten. Het artikel (in het april-nummer) geeft 'gulden regels' waarop gelet moet worden bij de opzet van zo'n actie. Bijvoorbeeld: wees eerlijk en maak duidelijk dat het je te doen is om politieke profilering. De resultaten (meetbaar, want artikelen zijn te tellen) zijn erg goed. Dit initiatief verdient het om als voorbeeld-project te fungeren. Het is kortzichtig om alleen de publiciteit te zoeken als er verkiezingen voor de deur staan. Overigens is Voor de D'Raad ter kennismaking gratis op te vragen: telefoon 070-3858303.

Peter van den Besselaar

D66 op naar 2000

De ledenwerfactie 'D66 op naar 2000' die momenteel wordt gehouden, levert weliswaar veel positieve reacties op maar weinig concrete resultaten. Het aantal nieuwe leden dat de campagne tot nu toe heeft opgeleverd, is nog opmerkelijk laag.

De 2000 actieve D66-leden die onder meer met behulp van drie speciale dagbladen dringend worden verzocht in hun familie-, vrienden- en werk-

kring leden te werven, laten het met de geringe aanwinst van ongeveer 200 nieuwe leden vooralsnog afweten. Schuldgevoelens over hun passieve houding kunnen de aangeschreven leden echter nog steeds afkopen met de speciale antwoordkaarten die de actie begeleiden. Gebruik dus die antwoordkaarten en trek de mensen over de streep!

**"Pas toen mijn
moeder naar
verpleegtehuis
begreep ik het
hard die acties
nodig waren"**

Sociale zekerheid Statuten en huishoudelijk reglement

Congresdocument ten behoeve van de Algemene Ledenvergadering op 28 november 1992

Democraten 66, Den Haag, juni 1992

Ten geleide van het hoofdbestuur

Na de discussie tijdens het voorjaarscongres over de duurzame ontwikkeling zal de partij zich dit najaar buigen over het tweede belangwekkende onderwerp: de sociale zekerheid. De commissie Engwirda presenteert in dit nummer van De Democraat haar rapport, getiteld Arbeid, sociale zekerheid en inkomen. Deze nota zal uitgangspunt zijn voor de discussie in de afdelingen en regio's die de komende maanden plaats zal vinden.

In De Democraat van juni presenteert het hoofdbestuur een aantal aanbevelingen over hetzelfde onderwerp. Deze aanbevelingen zullen de basis zijn voor het hoofdstuk sociale zekerheid in het nieuwe verkiezingsprogramma, dat in november 1993 aan de partij zal worden voorgelegd. De aanbevelingen kunnen worden geamendeerd tijdens het najaarscongres.

Aanvankelijk was het de bedoeling het najaarscongres op 23 en 24 oktober te laten plaatsvinden. Dit zou hebben betekend dat de

discussie over de sociale zekerheid en over het andere onderwerp, de wijzigingen van statuten en huishoudelijk reglement, in de vakantiemaanden gevoerd zou worden. Dit om de termijn voor amendementen te halen die op 2 september zou aflopen. Het hoofdbestuur heeft nu na ampele overweging besloten het congres te verplaatsen naar zaterdag 28 november, in Nijmegen.

Daarmee verschuift ook de inzendtermijn voor de amendementen op beide grote congresonderwerpen met een maand naar 1 oktober. Iedereen wordt verzocht voorstellen en ideeën over het SWB-stuk te ontwikkelen. Het hoofdbestuur is van mening dat beide onderwerpen gebaat zijn bij een gedegen inhoudelijke discussie en ruime inbreng vanuit de partij. Voor die discussie is nu aanzienlijk meer gelegenheid. Een aantal leden van de SWB-werkgroep sociale zekerheid en van het hoofdbestuur hebben zich inmiddels bereid verklaard de stukken desgevraagd toe te lichten tijdens afdelings- of regiovergaderingen. Sprekers kunt u aanvragen bij het Landelijk Secretariaat, 070-3858303.

Wij wensen de D66-ers in de komende maanden een goed debat toe.

Het hoofdbestuur.

AGENDA ALV - 55

Zaterdag 28 november 1992, Nijmegen	10.30 uur Toespraak partijvoorzitter	13.50 uur Sociale zekerheid - deel 1
9.30 uur Opening door partijvoorzitter Benoeming notulen- en stem- commissie Toelichting stemprocedure	10.45 uur Kandidaten besturen en commissies: - presentatie - opening stembussen	15.00 uur Toespraak voorzitter Tweede-Kamerfractie
9.40 uur Financiën: - jaarrekening - begroting	11.00 uur Wijzigingsvoorstellen statuten en huishoudelijk reglement	15.30 uur Sociale zekerheid - deel 2
10.00 uur Internationale partijvorming, discussie	13.00 uur Lunchpauze	16.30 uur Uitslag stemmingen
10.20 uur Voortgang duurzame ontwikkeling	13.30 uur Actuele politieke moties	16.45 Sluiting vergadering

ARBEID, SOCIALE ZEKERHEID EN INKOMENS

Rapportage van de projectgroep Sociale Zekerheid van de SWB D66

Voorwoord

In het kader van de Stichting Wetenschappelijk Bureau van D66 (SWB) heeft een projectgroep, bestaande uit een vijftiental deskundigen zich beziggehouden met de analyse van de problematiek van de sociale zekerheid. De projectgroep schetst in deze rapportage de hoofdlijnen van een beleid, gericht op het samenstel van arbeid, inkomens en sociale zekerheid.

Het trefwoord is ook in dit rapport: arbeidsparticipatie. Met andere woorden, het gaat erom zoveel mogelijk mensen over de brug en aan het werk te helpen. Dit alles binnen het gegroeide raamwerk van de verzorgingsstaat. Deze is als institutionele voorwaarde voor bestaans- en rechtszekerheid een groot goed dat behouden dient te worden.

Voorts zijn we, gedurende de maanden dat aan deze rapportage werd gewerkt, ons er voortdurend van bewust geweest dat een beschouwing van de sociale zekerheid zou moeten plaatsvinden in het brede bestek van een analyse van de verzorgingsstaat. Gegeven de opdracht meende de projectgroep zich te moeten beperken. Dit geldt tevens voor een nadere uitwerking van het vraagstuk van de werkgelegenheid in uitgebreide zin. Binnen het wetenschappelijk bureau worden initiatieven voorbereid die moeten leiden tot deze uitgebreide analyses.

Deze rapportage moet worden beschouwd als een kwalitatieve poging tot het uitzetten van een richting van denken. Wat de projectgroep heeft beoogd, is andere accenten te leggen waar het de relatie tussen voorzieningen en werk betreft. Wij hopen met deze rapportage de discussie binnen en buiten de partij te kunnen voeden.

Lid van de projectgroep sociale zekerheid waren: Bert Bakker, Cees Berkhout, Maarten Engwirda (voorzitter), Marijke Augustijn-Esser, Carien Evenhuis, Mark Geers, Hanneke Gelderblom, Louise Groenman, Wim Groot, Michel Groothuizen, Roel Jansweijer, Frans Koning, Cecilia Kroon, Jan Pals, Hetty Pott, Jan Prevoo, Arthie Schimmel, Jaqueline Soetenhorst, Allan Varkevisser (secretaris), Len de Vries, Christiaan de Vries.

C.W. de Vries

directeur van de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66

1. Inleiding en algemeen.

Hoe verder met de sociale zekerheid? Het is een vraag die langzamerhand iedereen zich stelt. Na de zomer van 1991, toen het debat over de sociale zekerheid in een stroomversnelling raakte, werd door het wetenschappelijk bureau van D66 het initiatief genomen tot een projectgroep. Deze kreeg als opdracht een visie te formuleren op de toekomst van de sociale zekerheid en aanzetten te leveren voor beleid.

De projectgroep heeft van meet af aan de nadruk gelegd op de noodzaak van vergroting van de arbeidsparticipatie. In deze rapportage is gepoogd de vinger te houden aan de pols van de bestaande realiteit. De omvang en het karakter van de problemen, alsook de behoefte aan een meer strategische aanpak op de kortere termijn, dwongen tot een meer praktische analyse van de mogelijkheden die er nu reeds zijn, binnen het bestek van de verzorgingsstaat. Hierbij

vormen de sociaal-economische voorwaarden, de arbeidsparticipatie en de efficiëntie in de uitvoering van de sociale zekerheid de invalshoeken voor de analyse. Een en ander houdt ook in dat geen aandacht is besteed aan de in het verleden binnen D66 wel besproken opties om te komen tot een (arbeidsloos) basisinkomen. Arbeidsparticipatie is van groot belang, op economische gronden, maar vooral om de maatschappelijke deelname van mensen te bevorderen. Daarmee is overigens niet gezegd dat andere vormen van participatie, zoals vrijwilligerswerk, niet belangrijk en waardevol zouden zijn.

Aanvankelijk concentreerde de discussie zich op de institutionele aspecten van het stelsel, de omvang, de duur en de hoogte van de uitkeringen, en de complexiteit van wet- en regelgeving. Langzamerhand kwam de uitvoering ter discussie te staan. In het algemeen kon worden geconstateerd dat er van alles te veel is: te veel aan wetten, te veel regels, te veel uitvoerders en instanties, te veel soorten uitkeringen, berekeningsgrondslagen, vrijlatingsregelingen, specificaties en verbijzonderingen. Het functioneren van het stelsel blijkt zich te kenmerken door een bureaucratisch mechanisme van vermenigvuldiging. Een scherm van maatregelen dreigt het zicht op wat er aan de hand is in de praktijk te verduisteren. Iedere regel heeft ongetwijfeld z'n eigen achtergrond, maar de optelsom ervan maakt het stelsel onwerkbaar. Misschien is door een te groot gevoel voor het menselijke, het menselijke zelf verloren gegaan. De huidige complexiteit verhuult de mogelijkheden voor een oplossing. Ieder voelt dat een stimulerende aanpak nodig is.

Een door zowel sociale als liberale motieven geïnspireerde partij als D66 wenst er op toe te zien dat de sociale zekerheid een rechtvaardig en effectief instrument is om degenen die dat (tijdelijk) niet kunnen, in staat te stellen in hun levensonderhoud te voorzien. Zij wil er dus ook voor waken dat een dergelijk systeem de personen zwakker of afhankelijker maakt dan zij op dat moment zijn. De uitgangspunten zijn dan in een paar trefwoorden te vangen:

- 1 - rechtvaardig en rechtszeker, d.w.z. toereikende en zekere uitkeringen voor de groepen die daar recht op hebben;
- 2 - doelmatig en activerend, een sobere uitvoering, n.a.v. inzichtelijke wet- en regelgeving en gericht op het zoveel mogelijk terugbrengen van mensen in het arbeidsproces;
- 3 - behoud of bevordering van individuele of eigen zelfstandigheid;
- 4 - solidariteit en eigen verantwoordelijkheid, d.w.z. de eerste waar deze niet kan worden gemist en de tweede waar zij mogelijk is.

Centrale problemen voor de sociale zekerheid zijn: de lage arbeidsparticipatie, het ingewikkelde stelsel en het ambivalente karakter van de uitvoeringsorganisatie. De nadruk ligt eigenlijk op alle niveaus van het stelsel te veel op verzorging en het verstrekken van uitkeringen. Het is een manier van interpretatie geworden, een algemene wijze van denken, die eigen is aan een bestel van verzorging. Degenen die afhankelijk zijn van een uitkering, hoe tijdelijk ook, worden beschouwd als cliënten, of erger nog, als patiënten. Hun erva-

ring en achtergrond wordt eendimensionaal geïnterpreteerd en eigenlijk gereduceerd tot een uitkerings- of zorgbehoefte.

Langzamerhand valt er iets van een kentering waar te nemen, onder druk van de publieke discussie en van genomen maatregelen. Maar in het algemeen moet worden opgemerkt dat de nadruk nog steeds wordt gelegd op de zwaktes en niet op de sterke kanten van de betrokken personen. Van het grootste belang is toch een veel grotere groep dan voorheen weer aan het arbeidsproces te laten deelnemen. Het zelf kunnen voorzien in inkomen door middel van werk is een van de belangrijkste algemenere eigenschappen van de zelfstandigheid die wij in de huidige cultuur willen bereiken. De projectgroep concentreerde zich in zijn onderzoek dan ook vooral op grofweg twee terreinen: mens en arbeid en mens en zorg. Het laat geen twijfel dat degenen die niet (meer) kunnen werken, recht hebben op een voldoende uitkering, die niet constant in discussie wordt gebracht.

Voor alle anderen echter moet er expliciet van worden uitgegaan dat zij kunnen werken en dus zelfstandig een inkomen kunnen verdienen. Deze 'omslag' in het denken dient te worden gemaakt. Niet om een zoveelste regime van sanctie en controle te ontwikkelen, maar om daadwerkelijk recht te kunnen doen aan de problemen van mensen met betrekking tot de arbeid. Problemen, die ontstaan in een bestaande arbeidsomgeving, of problemen die ontstaan bij het ontbreken ervan.

Deze overwegingen maakten dat de projectgroep, in onderscheid van de meer gangbare benaderingen, begonnen is aan haar werk met als invalshoek de persoon die een beroep doet op de sociale zekerheid. Als je in de situatie bent dat je een uitkering nodig hebt, wat overkomt je dan?

Niet de wet, de bestuurlijke aanpak, of de regels, maar de uitkeringsgerechtigde staat centraal. Uitgangspunt is dat deze -geheel of gedeeltelijk- door arbeid in haar of zijn levensonderhoud kan voorzien. Soms zijn daar aanpassingen van de persoon (scholing) of van de arbeidsplaats voor nodig. Pas als blijkt dat geen soelaas geboden kan worden, is er een recht op uitkering.

We dienen ervan uit te gaan dat de sociale zekerheid, voor degenen die in principe kunnen werken, slechts als een tijdelijke voorziening dienst doet. Dan zijn de arbeidsvoorziening (momenteel ter hand genomen door overheid en sociale partners in de regio's) en de uitvoering van de sociale zekerheid (thans door de sociale partners in bedrijfsverenigingen en door de gemeenten) de twee onlosmakelijke kanten van een heroriëntatie op het systeem van sociale zekerheid.

Hetzelfde geldt voor het wettelijk stelsel en de wereld van de arbeid, bij bedrijven en overheid. Ook hier geldt dat een vloeiender overgang dient te ontstaan van sociale zekerheid naar werk. Tot dusver bestaat deze veeleer andersom en daaraan moet een einde komen. De sociale organisatie van arbeid en de kwaliteit ervan dient bovendien de agenda te komen. Pas dan kan er sprake zijn van een verandering in het schijnbaar autonome proces waarvan ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid de onontkoombare gevolgen vormen.

In dit voorlopige rapport dat aan de partij ter discussie wordt voorgelegd staat de noodzaak van vergroting van arbeidsparticipatie voorop. Daartoe wordt, vanuit het stelsel van sociale zekerheid gezien, de vereenvoudiging van de wet- en regelgeving en de regionale (en lokale) integratie van de uitvoeringsorganisatie noodzakelijk geacht. Een persoonlijke benadering in de arbeidsbemiddeling en -voorziening, dat wil zeggen in de begeleiding, beschouwen wij als een voor-

waarde voor het welslagen van een vernieuwd stelsel van sociale zekerheid.

De rode draad loopt als volgt. De invalshoek voor alle paragrafen is die van de arbeidsparticipatie. Allereerst worden zowel de ontwikkelingen als de elementen van stagnatie in de sfeer van de arbeid en arbeidsmarkt verkend. Hier gaat het om de verkeerde, welhaast omgedraaide, verhouding tussen arbeidsmarkt en sociale zekerheid.

Vervolgens is de uitvoering van de sociale zekerheid en de relatie met de arbeidsvoorziening aan de orde. Op grond van een korte probleemstelling worden de hoofdlijnen uitgezet voor een nieuwe uitvoeringsorganisatie in relatie tot de noodzaak van reïntegratie van degenen die tijdelijk niet werken in het arbeidsproces, alsmede om te voorkomen dat mensen afglijden naar een onbemiddelbare positie.

Apart wordt stilgestaan bij de huidige aandacht voor de (on)mogelijkheden van een ministelsel sociale zekerheid.

Na een kort exposé over begeleidende vragen die zich voordoen bij een vernieuwing van de sociale zekerheid, worden de richtlijnen voor een inkomensbeleid uiteengezet. In het bijzonder wordt het minimumloon in behandeling genomen, alsmede de koppeling tussen uitkeringen en lonen.

2. Ontwikkelingen arbeidsmarkt en sociale zekerheid

Op korte termijn zijn de vooruitzichten voor werkgelegenheid en werkloosheid niet rooskleurig. In het Centraal Economisch Plan 1992 en het Economisch Beeld voor 1993 schetst het Centraal Planbureau een oplopende werkloosheid als gevolg van een tegenvallende economische conjunctuur enerzijds, en het teloor gaan van de loonmatiging anderzijds. Het CPB verwacht in 1992 een gelijkblijvende werkgelegenheid in arbeidsjaren; in personen gemeten zou (door toename van deeltijdwerk) nog een groei van ongeveer 40.000 mogelijk zijn. De geregistreerde werkloosheid stijgt hierdoor met zeker 30.000 personen. Voor 1993 verwacht het CPB eveneens een stabiele werkgelegenheid in arbeidsjaren. Ook dan zal de groei in het aantal personen te gering zijn om het nieuwe arbeidsaanbod op te vangen; per saldo zal dus ook in dat jaar de werkloosheid oplopen.

Op iets langere termijn bezien en rekening houdend met de wens tot arbeidsparticipatie van omvangrijke groepen, die momenteel nog geen deel hebben aan de betaalde arbeidsmarkt, moet worden gevreesd voor een verder oplopende werkloosheid¹⁾. Tegelijk vergt het economisch draagvlak dat meer mensen werken, en minder personen afhankelijk zijn van een uitkering.

Een en ander toont de sterke noodzaak voor een beleid, dat is gericht op vergroting van de arbeidsparticipatie, zowel door algemene maatregelen (loonmatiging en lastenverlichting) als met behulp van specifiek beleid (preventie en reïntegratie).

Toch presenteert de projectgroep niet het zoveelste banenplan. De lancering van wéér een banenplan is niet effectief. De uitkomsten daarvan zijn altijd onzeker en bovendien is de reikwijdte van het overheidsbeleid in dit opzicht beperkt. De projectgroep heeft daarentegen willen onderzoeken hoe de voorwaarden voor een optimale arbeidsparticipatie kunnen worden verbeterd, op verschillende niveaus:

Macro, door een beleid dat (onder meer door lastenverlichting) loonmatiging mogelijk maakt, in een goede samenspraak met sociale partners. De noodzaak daarvan wordt mede ingegeven door de Europese uitdagingen.

Op meso-niveau, door te komen tot een sterk verbeterde

afstemming tussen arbeidsvoorziening, sociale zekerheid en cao-instrumenten.

En op micro-niveau, door regelingen, die nu de arbeidsparticipatie van individuen belemmeren, af te schaffen.

Daarnaast lijkt het de projectgroep zinvol om op korte termijn meer in detail te onderzoeken waarom het aantal banen per 100 inwoners in ons land zo laag is, vergeleken met de ons omringende landen.

2.1 De arbeidsparticipatie

Centraal probleem voor onze sociale zekerheid en, meer in het algemeen, ons economisch draagvlak, is de lage arbeidsparticipatie in Nederland²⁾. Ondanks de snelle groei van het aantal banen in de tweede helft van de jaren tachtig werken er in Nederland te weinig mensen en zijn er, mutatis mutandis, te veel afhankelijk van een uitkering of van een verdienende partner. Dat maakt het economisch draagvlak smaller dan nodig. Het cijfer 86 (op elke 100 actieven 86 uitkeringontvangers) is welbekend en op termijn dreigt dat cijfer de 100 te overschrijden door de sterke vergrijzing van de bevolking in de eerstkomende decennia. Wie zal dan de AOW betalen? Ter vergelijking, nog slechts twintig jaar geleden, aan het begin van de jaren zeventig, waren er 2,25 betaald werkenden tegenover elke uitkeringsgerechtigde, waar dit cijfer thans de 1 nadert.

De geringe arbeidsparticipatie is niet alleen voor onze economie op zich, maar ook vanuit Europees perspectief een immens probleem. Te weinig werkenden moeten het levensonderhoud opbrengen voor te veel niet-(betaald)-werkenden. De hoge overdrachtsuitgaven, die hiervan het gevolg zijn, leiden tot hoge belastingen en hoge sociale zekerheidspremies. Deze maken de arbeidskosten hoog en de aantrekkelijkheid van de Nederlandse arbeidsmarkt geringer.

Hoe we de problemen in de sociale zekerheid ook oplossen, wezenlijk is dat er meer mensen aan het werk komen. Vergeleken hiermee is al het andere lapwerk.

De hoge inactiviteit kent meerdere dimensies. Oplossingen vergen dan ook een gedifferentieerde inzet, al naar gelang oorzaken en verwachtingen.

a. Allereerst zijn (te) veel mensen ziek of arbeidsongeschikt. Bijna 900.000 mensen doen een beroep op een uitkering voor arbeidsongeschiktheid. Nog eens negen procent van alle personen met een arbeidsinkomen (een half miljoen mensen per dag) doet een beroep op de Ziektewet (of aanverwante regeling).

Het WAO-probleem kan niet van vandaag op morgen worden opgelost. Waar het kabinet de grootste nadruk legt op het ingrijpen in de hoogte van de uitkeringen (dus in de prijs), hoort een werkelijk volumebeleid nu eindelijk van de grond te komen. Overheid, werkgevers en werknemers dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het ontbreken van een krachtig volumebeleid tot nu toe. Het is onjuist om de rekening daarvan naar de mensen, die werkelijk arbeidsongeschikt zijn. Voor hen dient een goede sociale zekerheid juist in stand te blijven.

De discussie hierover heeft in 1991 uitvoerig plaats gehad. Het standpunt van de Tweede Kamerfractie van D66 dat alles op alles moet worden gezet om door middel van een frontaal volumebeleid het aantal WAO-ers naar beneden te krijgen, is ook nu nog actueel. Pas als een dergelijke aanpak, ingezet ten aanzien van WAO en Ziektewet³⁾, over enige jaren onvoldoende vruchten afwerpt, kan een aanpassing van de uitkeringen in hoogte en/of duur aan de orde zijn, zij het ook dan alleen voor nieuwe gevallen. In de tussentijd moe-

ten werknemers, bedrijven en overheid op hun (gezamenlijke) verantwoordelijkheid worden aangesproken. De uitvoering van de sociale verzekeringen moet, ook voor Ziektewet en WAO, meer gericht zijn op het aan het werk blijven of het naar een betaalde arbeidsplaats terugkeren. Daarnaast zijn wijzigingen nodig in de wettelijke bepalingen ten aanzien van het arbeidsongeschiktheids criterium (objectivering) en het begrip passende arbeid.

b. Ten tweede is het aantal langdurig werklozen nog onaanvaardbaar hoog. De groei van de werkgelegenheid in de laatste zes, zeven jaar heeft het voortbestaan van een harde kern van werklozen niet kunnen voorkomen. Thans stagneert ook de banengroei, waardoor de werkloosheid, na jaren van trage daling, zelfs weer dreigt op te lopen.

In deze notitie komen diverse wegen aan bod om de werkloosheid verder terug te dringen. Voortzetting van de loonmatiging, een drastische stroomlijning en integratie van de organisatie en het instrumentarium van arbeidsvoorziening en sociale zekerheid, en het weg nemen van individuele belemmeringen om op de arbeidsmarkt toe te treden.

c. Nederland kent traditioneel een lage participatie van (gehuwde) vrouwen. Lange tijd stond het buiten kijf dat gehuwde vrouwen, zeker met kinderen op komst, het arbeidsproces verlieten en ook nu is het nog moeilijk om betaald werk en zorg voor anderen te combineren. Hoewel discriminerende regels en praktijken formeel zijn verboden, leeft de cultuur voort. Maar niet alleen dat. De sociale zekerheids- en de fiscale wetgeving kennen nog tal van belemmerende regels voor partners (lees: vrouwen) om aan de slag te komen. Regels die alleenverdieners, met de financiële zorg voor anderen in een huishouding, extra faciliteiten en bescherming bieden, maar die voor degene die wil toetreden op de arbeidsmarkt een extra drempel opleveren. Deze regels zijn verouderd, maar hun afschaffing strandt nog op verzet van (vooral) CDA en PvdA. Afschaffing van de faciliteiten zou volgens deze partijen keuzevrijheid van mensen aantasten, of de minima geld kosten.

De projectgroep bepleit een consequente individualisering van een groot aantal inkomensregelingen. Met voorrang dient het fiscale stelsel geïndividualiseerd te worden.

d. Een belangrijke opdracht is voorts om de vele allochtone werklozen in het arbeidsproces op te nemen. Het blijkt voor veel allochtone Nederlanders moeilijk een permanente arbeidsplaats te verwerven. Het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal en het over het algemeen slecht opgeleid zijn van migranten zijn aspecten van dit probleem, evenals de bestaande weerstand bij werkgevers om in grotere mate allochtonen in dienst te nemen.

Effectieve maatregelen worden urgent. Het is van groot belang dat de 'inspanningsverplichting' die sociale partners met het Stichtingsakkoord en het recente SER-advies over deze materie op zich hebben genomen, werkelijk inhoud worden gegeven. Dat kan slechts blijken uit een analyse van de resultaten van het CAO-overleg. Indien blijkt dat de zaak opnieuw blijft steken in goede bedoelingen, maar voor het overige te vrijblijvend wordt benaderd, zijn steviger maatregelen niet langer te vermijden. Het voorbereidingstraject voor deze maatregelen zou daarom nu reeds in gang moeten zijn gezet.

Te denken valt aan verplichte openbare jaarrapportage, maar ook aan verscherping en verbetering van de anti-discriminatiewetgeving, op grond waarvan gelijke behandeling van minderheden ook feitelijk (individueel) afdwingbaar wordt. Het onlangs door de drie oppositiepartijen VVD, Groen Links en D66 ingediende initiatiefvoorstel van wet, op grond waarvan bedrijven openbare jaarrapportages en verplichte werkplannen moeten opstellen, kan de vrijblijvendheid van het beleid reeds sterk doen verminderen.

Ook van de minderheden zelf mag worden verwacht dat zij alles doen om ingang te vinden op de arbeidsmarkt. Hoewel het aanbod ervan moet verbeteren en de toegankelijkheid moet worden vergroot, is de deelname aan diverse mogelijkheden (scholing) vaak nog te gering. Uitkeringsinstanties kunnen een rol vervullen bij het vergroten van deze deelname, zeker als er samengewerkt zal kunnen worden met de arbeidsvoorziening.

- e. Een vijfde dimensie is de vervroegde uittrekking (VUT). Zo'n zeventig procent van alle zestig-plussers in ons land maakt daarvan gebruik. Begonnen als werkloosheidsinstrument heeft de VUT zich in tien jaar ontplooid tot een breed gebruikte, vervroegde pensionering. Dat mes snijdt aan twee kanten. Niet alleen moeten de werkenden de royale VUT-uitkeringen opbrengen (voor de VUT zijn nimmer premies opgebracht), ook moeten we de bijdrage aan de nationale welvaart van de Vutters missen. Aldus vergroten we kunstmatig de 'demografische druk' op de economie.

Het VUT-instrument is in de CAO's geëvolueerd en moet ook daarin weer, geheel of gedeeltelijk, uit de tijd raken. Te denken valt aan vergroting van de mogelijkheden tot deeltijd-vut of -pensioen, aan een flexibele pensioenleeftijd, etc. Met name op dit laatste punt moet de overheid bezien hoe zij dit in de pensioenwetgeving kan stimuleren. Hoofdzak is dat het eventueel eerder met (deeltijd-)pensioen gaan een werkelijk individuele, dus vrije afweging vormt, en geen semi-automatisme.

Voorts is het in dit verband nodig dat in de bedrijven veel meer wordt gedaan aan ouderenbeleid. Ouderen zijn waardevol in bedrijven vanwege hun ervaring. Hun voortgezette deelname op de arbeidsmarkt moet worden toegejuicht. Vanuit beide aspecten is het noodzakelijk om arbeidsplaats en oudere voor elkaar geschikt te houden. Ook uit dien hoofde moet flexibeler worden aangekeken tegen pensionering en VUT-regelingen.

Meer in het algemeen wil D66 leeftijdsdiscriminatie tegengaan. Niet alleen bij sollicitaties naar een arbeidsplaats, ook in scholings- en werkervaringsprojecten en andere arbeidsmarktinstrumenten wordt te vaak een ongewenst onderscheid gemaakt naar leeftijd.

- f. De arbeidsduurverkorting; dit instrument, dat in de vroege jaren tachtig veel aanhangers telde, heeft in veel gevallen niet het beoogde resultaat opgeleverd in termen van vergroting van de arbeidsparticipatie. Achteraf bezien is adv vooral daar toegepast waar het achterwege laten van arbeidsduurverkorting tot (nog) grotere werkloosheid zou hebben geleid. In dat opzicht heeft arbeidsduurverkorting arbeidsplaatsen gered. De herbezetting van de vrijvallende arbeidstijd was echter heel mager, wat ertoe leidde dat de werkenden het nog drukker kregen - zij moesten immers hetzelfde presteren in veel minder tijd. Dit heeft dus alles te maken met het vraagstuk van de kwaliteit van de arbeid, waarop we hierna nog terugkomen.

Het zou aanbeveling verdienen om te bezien of be-

staande vormen van arbeidsduurverkorting kunnen worden omgezet in, meer eigentijdse, mogelijkheden om ook de werkenden meer van adv te laten profiteren. Daarbij kan worden gedacht aan individuele vormen van adv, zoals educatief verlof, recht op deeltijdwerk, betaald ouderschapsverlof etc. Van belang hierbij is dat in de bedrijven 'maatwerk' wordt ontwikkeld.

Wat betreft deeltijdwerkers wordt het tijd dat hun rechtspositie op een fatsoenlijke wijze in de wet wordt vastgelegd. De voorstellen van minister De Vries hiertoe, die bij de SER om advies voorliggen, hebben voor D66 prioriteit.

Een sterkere flexibilisering van de arbeidsverhoudingen en arbeidspatronen is om meerdere redenen nodig. Economische realiteiten vragen bedrijven zo efficiënt mogelijk gebruik te maken van grond en kapitaalgoederen. Dat zal vaak nopen tot verlenging van de bedrijfstijd. Daarnaast krijgen werknemers meer en meer behoefte aan aangepaste arbeids- en verloftijden, bijvoorbeeld omdat zij betaalde arbeid en zorgtaken combineren⁴⁾.

Een aantal formele belemmeringen voor flexibilisering van de arbeidsmarkt moet worden afgeschaft, zij het dat gelet zal moeten worden op de bescherming van de werkcondities. Een en ander zal in afspraken moeten worden geregeld, waarop ook de werknemer daadwerkelijk invloed heeft kunnen uitoefenen. De bedrijfstijden moeten evenwel kunnen worden verlengd (waartoe o.a. de Winkelsluitingswet moet worden aangepast). Andere arbeidspatronen, zoals (tijdelijk) deeltijdarbeid en educatief verlof moeten worden gestimuleerd en bestaande belemmeringen daartoe (pensioenstelsel!) opgeheven. De overheid moet en kan hier het goede voorbeeld geven en haar dienstverlening en bedrijfstijden (passpoorten, burgerlijke stand enz.) uitbreiden.

Ten slotte: natuurlijk zullen er in onze samenleving diverse groepen blijven bestaan, die niet participeren op de arbeidsmarkt, welke inspanningen tot vergroting van die participatie ook worden geleverd. Zo is er de groeiende groep van ouderen boven 65 jaar. Hoewel onder hen de laatste jaren een toenemende animo te bemerken is om aan het arbeidsproces te blijven deelnemen, zal het merendeel vermoedelijk de voorkeur blijven geven aan pensionering op (uiterlijk) de 65-jarige leeftijd. Dan is er die groep van vroeggehandicapten en (werkelijk) arbeidsongeschikten, waarvan bij voorbaat vaststaat dat zij niet in staat zijn een betaalde arbeidsplaats te vervullen⁵⁾.

Het spreekt volstrekt voor zich dat van dergelijke groepen niet kan en mag worden verlangd actief te zijn op de arbeidsmarkt. Voor hen is een goede sociale zekerheid van levensbelang, en zij hebben alle recht om er een optimaal gebruik van te maken. Het is zeker hier dat de verzorgingsstaat zijn volle betekenis moet blijven behouden.

Waar het ons ten principale om gaat is om van al degenen, die in beginsel wel in staat zijn zelf door betaalde arbeid in hun levensonderhoud te voorzien, ook te kunnen verwachten dat zij dit doen. Onder deze premisse is volgens de projectgroep de handhaving van een goed sociale zekerheidsstelsel mogelijk en betaalbaar.

2.2. De kwaliteit van de arbeid

De onder 2.1 genoemde dimensies van de lage arbeidsparticipatie in Nederland waren reden om daar in dit rapport uitvoerig aandacht aan te besteden. Op deze plaats wil de projectgroep echter nog kort stilstaan bij wat tot nog toe onderbelicht blijft: de kwaliteit van de arbeid.

Dat vraagstuk heeft tenminste twee kanten. Daar is de sociale organisatie van de arbeid, letterlijk de mogelijkheden van omgang met de arbeid en de mensen die er werken. En dan is er de arbeid zelf, die gedaan moet worden in een bepaalde tijd.

Naast een lage arbeidsparticipatie kent ons land ook een zeer hoge arbeidsproductiviteit. Die twee gegevens kunnen niet anders dan verband met elkaar houden. Door de gegroeide cultuur van een gemakkelijke afvloeiing van minder produktieve werknemers naar de WAO, wordt de stijging van de arbeidsproductiviteit versterkt. In de huidige aanpak blijft de produktiviteit hoog, maar vallen minder produktieven na verloop van tijd af.

Het moge duidelijk zijn dat, door het schijnbaar autonome karakter van dit proces de reïntegratie in het arbeidsproces alleen al wordt bemoeilijkt. De arbeidsparticipatie blijft gering, terwijl de maatschappelijke verhoudingen aan onevenwichtigheid winnen. De maatregelen van overheid, arbeidsvoorziening, uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid en de bedrijven dienen zich dan ook veel méér te richten op reïntegratie en op preventie dan voorheen het geval was. Juist het aspect van de preventie heeft alles te maken met de kwaliteit van de arbeid en de arbeidsverhouding.

Het risico van een opjagen van de arbeidsproductiviteit is, zeker in relatie tot de technologisering van de arbeid in de bedrijven, dat de arbeid zijn menselijke karakter verliest. Dit geldt ook de technologie, die niet alleen nauwelijks meer als hulpmiddel voor het verrichten van arbeid gezien kan worden, maar eerder als iets dat het arbeidsregime bepaalt. De consequentie is dat steeds minder mensen werken en tevens dat het karakter van het werk zelf verandert. Met dit laatste hangt het geconstateerde hoge ziekteverzuim zeker ook samen.

Waar het om gaat, is de mensen die werken een grotere invloed op hun eigen arbeid te laten verkrijgen. Dit is nodig ter wille van de arbeidsproductiviteit waar deze persoonsgebonden is en om wille van de arbeidssatisfactie. Het is de vraag of de huidige eenzijdige aanpak van vertechnologisering, flexibilisering en individualisering een dergelijke benadering mogelijk maakt. Dat zal toch alleen kunnen wanneer hiermee ook de betrokkenheid van de werknemer mogelijk wordt gemaakt en gestimuleerd. Een dergelijke benadering vergt een andere oriëntatie van werkgevers, maar ook van werknemers, als het gaat om arbeid en arbeidsverhoudingen. De Arbeidsomstandighedenwet bevat reeds een aantal van de noodzakelijke elementen in dit verband. Waar het dikwijls om gaat, is de effectuering ervan.

Een element dat hiermee samenhangt is de noodzaak van een grotere betrokkenheid vanuit het bedrijf bij ziekteverzuim en bij de omstandigheden in het werk die hieraan debet kunnen zijn. In diverse plaatsen bestaan inmiddels goede ervaringen met experimenten die voorzien in een betere begeleiding van zieke werknemers. Minder duidelijk is of dergelijke ervaringen ook consequenties hebben voor de arbeidsomstandigheden.

Tevens is van belang hoe het oordeel van de bedrijfsgeneeskundige over de eventuele ziekmakende omstandigheden wordt betrokken bij het werk van de andere instanties of belangenbehartigers. Men denke aan arbeidsinspectie, bedrijfsgeneeskundige diensten, arbo-commissies, afdelingen personeelszaken, vakbondsvertegenwoordigers en advocaten. Hiermee zou een verantwoord beleid van heren verplaatsing in de bedrijven kunnen worden ingeleid. Dit zou weer een voorwaarde zijn om effectief te kunnen werken aan een beleid van integratie van degenen, die voor langere tijd uit het arbeidsproces gevallen zijn.

2.3. Het ingewikkelde stelsel van sociale zekerheid

De lange en gefragmenteerde ontwikkeling van ons stelsel van sociale zekerheid maakt dat van een 'stelsel' in de gewone, systematische zin van het woord, geen sprake is. Wat we aantreffen is een wirwar van regels en wetten, waarin velen de weg niet meer kennen, maar sommigen juist al te goed - de burger is berekenend, afhankelijk of onverschillig.

De stelselherziening van 1986 heeft aan de complexiteit van het stelsel evenmin goed gedaan. Onder invloed van strakke budgettaire randvoorwaarden is getracht recht te doen aan zo veel mogelijk (deel-)belangen, zonder dat de middelen daarvoor beschikbaar waren. Opnieuw werd de oplossing van opdoemende problemen tijdens de behandeling van de diverse wetsvoorstellen gezocht en gevonden in detaillering in plaats van globalisering van de regels.

In dit bestek voorbijgaand aan een grondige analyse van de complexiteit valt in ieder geval te constateren dat er van alles te veel is: te veel wetten, te veel regels, te veel uitvoerders en instanties, te veel uitkeringen, te veel berekeningsgrondslagen, vrijlatingsregelingen, specificaties en verbijzonderingen. Een toekomstig stelsel zal dan ook aan één wezenlijke voorwaarde moeten voldoen: het moet eenvoudig zijn. Berekeningsgrondslagen, premiegrondslagen en uitvoeringsregels (controles, registratie, uitkeringsvoorwaarden) moeten worden geüniformeerd waar maar enigszins mogelijk. Iedere regel, elke nuance heeft zijn eigen geschiedenis en achtergrond. Maar de optelsom daarvan maakt het stelsel onwerkbaar. Het zal onontkoombaar blijken om niet langer voor iedere oorzaak (van inactiviteit) een eigen uitkeringsregime te ontwikkelen, maar te komen tot een eenvoudig stelsel dat ten minste een bescherming op minimumniveau biedt voor allen, en een uitgebreidere dekking voor sommigen. Daarbij gaan onze gedachten allereerst uit naar de werknemersverzekeringen, inclusief de daaraan verwante volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid AAW en de RWW, als vangnetregeling voor werklozen. Onnodige verschillen tussen de regelingen, en onnodige verbijzonderingen in de verschillende wet- en regelgeving, moeten hierbij worden geschrapt. Uiteraard zijn rechtszekerheid en rechtsgelijkheid daarbij belangrijke randvoorwaarden.

Behalve het schrappen van verbijzonderingen, zal ook moeten worden gekeken op welke wijze het gehele stelsel van sociale verzekeringswetten kan worden vereenvoudigd en beter op elkaar afgestemd. Een groot aantal wetten regelt thans min of meer hetzelfde; bijvoorbeeld een uitkering bij loonderving (ZW, WAO, WW), of een minimum-inkomensvoorziening (AWW, AAW, AOW, IOAW, IOAZ, TW, ABW).

Om de gedachten te bepalen wil de projectgroep wijzen op:

- verlenging van de individuele vervolgitkering in de werkloosheidswet, met als streven deze vervolgitkering te laten voortduren tot het 65e levensjaar. De ABW verliest hiermee het karakter van kunstmatige werkloosheidsregeling; IOAW en IOAZ kunnen vervallen;
- de totstandkoming van één wet bij ziekte en arbeidsongeschiktheid (integratie ZW, WAO, AAW). Dat maakt een doorlopende begeleiding vanaf de eerste ziektedag door dezelfde instanties mogelijk, zowel als een tijdige afstemming tussen bedrijfsgezondheidszorg en GAK/GMD;
- omvorming van de ABW tot een inkomensgarantiewet, zonder vermogenstoets. Deze wet kan ook de functie van de Toeslagenwet overnemen;
- streven naar een individueel recht op uitkering, ook in de (vernieuwde) ABW, tenminste voor de 1990-generatie;
- op termijn de afschaffing van de AWW als permanente inkomensvoorziening voor nabestaanden.

Aangezien parlement en belangenorganisaties, elk op hun eigen gronden, medeverantwoordelijk zijn voor de huidige versnipperde en ingewikkelde regelgeving, lijkt ons een operatie tot globalisering alleen goed mogelijk, indien deze door een van overheid en sociale partners onafhankelijke commissie wordt voorbereid. Deze commissie zal dan een dubbele opdracht krijgen:

- vermindering en harmonisering van de vele uitvoeringsregels;
- het ontwerpen van een nieuw, eenvoudiger en logischer stelsel van sociale zekerheidswetten.

Globalisering van de regelgeving is een vereiste. Deze moet door een onafhankelijke commissie op korte termijn worden voorbereid.

Daarnaast zal globalisering van wetten en regels het mogelijk maken dat minder mensen zich met de uitvoering van de (vereenvoudigde) sociale zekerheidsregels bezighouden, waardoor capaciteit vrijkomt waar deze echt nodig is: bij het begeleiden van mensen naar de arbeidsmarkt, ongeacht de reden – gebrekkige opleiding, gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid, langdurige werkloosheid etc. – waarom zij thans nog niet op de arbeidsmarkt werkzaam zijn.

3. De uitvoering van de sociale zekerheid en de relaties met de arbeidsvoorziening

3.1. Uitvoeringsvragen – overheid en sociale partners

In de uitvoering doen zich twee actuele vraagstukken voor.

- a. In de eerste plaats betreft dat de rol van de sociale partners, die de uitvoering van de werknemersverzekeringen en de AAW grotendeels beheersen. Het politiek wantrouwen dat de laatste tijd tegenover dat systeem is gegroeid, is gebaseerd op twee pijlers.

1. De eerste is het verwijt dat werkgevers en werknemers lange tijd een aanzienlijk oneigenlijk gebruik van de WAO hebben toegelaten en zelfs gestimuleerd. Leidde een reorganisatie ergens tot af te vloeien werknemers dan was voor de vakbonden de WAO een aantrekkelijk alternatief voor de WW. Werkgevers vermeden zo de hoge kosten van een sociaal plan. Onder invloed hiervan is bovendien een uitvoeringscultuur gegroeid die veel te weinig gericht is op reïntegratie van de werkloze, zieke of arbeidsongeschikte uitkeringsgerechtigde. Individuele- en groepsbelangenbehartiging konden aldus het maatschappelijk belang in de weg komen te staan. Overigens moet ook de overheid, i.c. de politiek, zich op dit punt medeverantwoordelijk weten. Op het gebied van de sociale zekerheid liet de overheid de wetten, waarbinnen een inefficiënte uitvoering mogelijk was, in stand, wetende dat ook oneigenlijk gebruik werd gemaakt van de gelden, en wetende dat er onvoldoende controle was – niet voor niets wordt al meer dan twee decennia vruchteloos gesproken over een herziening van de uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid. Daarenboven werkte ook de arbeidsvoorziening, tot 1991 geheel in handen van de centrale overheid, allerminst vlekkeloos.

2. De tweede pijler betreft het feit dat werkgevers en werknemers samen de gehele uitvoering van de sociale zekerheid in handen hebben: zowel de feitelijke gevalsbehandeling, als het toezicht, de regulering en de controle. In het toporgaan voor deze sector, de Sociale Verzekeringsraad, hebben werkgevers en werknemers

samen een tweederde meerderheid (behalve in de in januari 1992 ingestelde Toezichtkamer, waar de kroonleden een doorslaggevende invloed hebben).

De zorg van de politiek is ten dele terecht, al draagt zij medeverantwoordelijkheid voor genoemd feilen. De feiten rond de WAO zijn echter zo onmiskenbaar ernstig, dat een verwijt naar sociale partners en ingrijpende politieke besluitvorming op hun plaats zijn, zonder de sociale partners overigens tot zondebok te maken. Onafhankelijk toezicht op de uitvoering van de sociale zekerheid is een eerste vereiste. Toezicht en uitvoering horen niet in één hand thuis.

Maar terwijl de politiek vanuit haar verantwoordelijkheid eisen mag stellen aan een goede, zorgvuldige en het algemeen belang dienende uitvoering van de sociale verzekeringen, mag dit niet worden verward met het overnemen van de boedel. Bij de uitvoering van sociale zekerheid en arbeidsvoorziening is de actieve medewerking van sociale partners onmisbaar. Reïntegratie, scholing, werkervaring – het moet in de bedrijven plaatsvinden.

Sociale partners dienen echter meer blijk te geven van een bewustzijn dat zij met de uitvoering van de sociale zekerheid niet alleen zichzelf, maar ook het algemeen belang dienen.

- b. Het tweede, actuele vraagstuk betreft de afstemming van de uitvoering (en de regels) van de sociale zekerheid op de door de gemeenten uitgevoerde Algemene Bijstandswet en op de regionale arbeidsvoorziening. Iedere uitkeringsgerechtigde, werkloos, ziek of arbeidsongeschikt, krijgt met verschillende instanties te maken. De belangen en doelstellingen van die instanties zijn verschillend. Hun benaderingen zijn te weinig op elkaar afgestemd.

Een nieuwe uitvoeringsorganisatie zal daarom de mens centraal moeten stellen; niet de wet, of het bestuursniveau, maar de werkloze, zieke of arbeidsongeschikte uitkeringsgerechtigde. Die heeft enerzijds een uitkering, maar is anderzijds in veel gevallen heel wel in staat om, geheel of gedeeltelijk, door eigen arbeid in zijn levensonderhoud te voorzien, al zijn daarvoor soms aanpassingen voor de persoon (scholing) of van de arbeidsplaats nodig. Zo goed als het complex van rechten en plichten in de sociale zekerheid de mens, met zijn eigen noden, wensen, keuzen en mogelijkheden centraal moet stellen, zo goed geldt dat ook voor de uitvoering. Daarbij zijn uitvoering van de sociale zekerheid (nu door de sociale partners in bedrijfsverenigingen en door de gemeenten) en arbeidsvoorziening (nu door overheid en sociale partners in de regio gezamenlijk) twee kanten van eenzelfde medaille.

Hier is het van belang om te wijzen op het risico van hernieuwde bureaucratisering van de relaties, juist wanneer de personen centraal komen te staan. Het zal in belangrijke mate afhangen van de betrokkenheid, van weerskanten, of de bemiddelingsrelatie succesvol kan zijn. Hiertoe zal de bemiddelingsinstantie dan ook enige zelfstandige ruimte van handelen moeten hebben.

3.2. Hoofddijnen van een nieuwe uitvoeringsorganisatie

De projectgroep staan de volgende hoofddijnen van een nieuwe uitvoeringsorganisatie voor ogen.

Bestuurlijk uitgangspunt: heldere verantwoordelijkheden

- In de huidige uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid

spelen sociale partners toch de eerste en de laatste viool. Daardoor kunnen belangenbehartiging en verantwoord bestuur elkaar in de weg staan. De bestuursbeslissingen die in individuele situaties worden genomen kunnen op macro-niveau indruisen tegen het maatschappelijk belang en een bedrijfseconomisch verantwoord beheer van de sociale zekerheidsgelden in de weg staan.

In de bestaande arbeidsvoorziening vormen overheid en sociale partners thans een tripartiet bestuur, waarin elk der partijen gelijke zeggenschap heeft. De Tweede Kamerfractie van D66 heeft deze bestuursvorm destijds al bekritiseerd.

De projectgroep is van mening dat de bijzondere taak en verantwoordelijkheid van de overheid vereist, dat de overheid uiteindelijk de doorslaggevende stem heeft in het beheer en bestuur van beide sectoren. De democratische legitimatie van de overheid vraagt dit ook. Betrokkenheid van sociale partners wordt, ook door D66, gewaardeerd en noodzakelijk geacht, maar zij behoren geen beslissende rol te spelen.

Overigens vraagt een grotere rol van de overheid ten opzichte van de huidige situatie wel een wijziging in de opstelling van de (landelijke) overheid. De door het CBA en de RBA's aangetroffen boedel van de arbeidsbureaus stemt op dat gebied niet vrolijk. De eerste ervaringen wijzen er echter op dat, met name met de lokale en regionale overheden, een werkbare en effectieve samenwerking goed mogelijk is.

- Bij de integratie van de onderscheiden organisaties dient een heldere verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid en sociale partners tot stand te komen, waarbij de overheid de doorslaggevende stem heeft. Het is alleen de overheid, die over de hiervoor benodigde, democratische legitimatie beschikt, zowel landelijk als op regionaal en lokaal niveau.
- Blijvende betrokkenheid van sociale partners, zowel op het gebied van de arbeidsvoorziening als in de uitvoering van de sociale zekerheid, moet worden nagestreefd. Een effectieve arbeidsvoorziening en uitvoering van de sociale zekerheid, die meer dan voorheen, is gericht op (re)integratie van uitkeringsgerechtigden in het arbeidsproces, vereist deze actieve betrokkenheid en afstemming op de activiteiten op cao-niveau. Voor een groot deel van de middelen voor de sociale (werknemers-)verzekeringengeldt dat zij door werkgevers en werknemers worden opgebracht. Bovendien is in hun organisaties veel kennis over de economische sectoren gebundeld.
- Een helder onderscheid is dan nodig tussen:
 1. de bestuurlijke verantwoordelijkheid (beleidsbepaling op hoofdlijnen) voor de uitvoering, zowel op landelijk als op regionaal niveau – een taak voor de overheid en sociale partners met een doorslaggevende stem voor de overheid;
 2. de uitvoering – een zakelijk apparaat, dat op contractbasis verantwoordelijk is voor het bereiken van de feitelijke doelstellingen: een effectieve en efficiënte arbeidsvoorziening en een doelmatige uitvoering van de sociale verzekeringen;
 3. een onafhankelijk toezicht, bijvoorbeeld naar het model van de vorig jaar ingerichte Toezichtkamer, die daarvoor over toereikende bevoegdheden dient te beschikken.
- Tot slot pleit D66 ervoor om in de bestuurlijke opzet van de uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid en van de

arbeidsvoorziening een plaats in te ruimen voor de 'cliënten': dus voor uitkeringsgerechtigden. Het is niet vol te houden dat de vakbeweging in alle gevallen de belangen van deze groep adequaat behartigt.

De organisatie: bundeling achter één loket

- Een overzichtelijk en klantvriendelijk apparaat dient zowel de arbeidsvoorziening als de uitvoering van de sociale zekerheid tot taak te hebben, in goede onderlinge afstemming.
- Allereerst dient te worden gekomen tot één loket voor deze taken, dus tot een fysieke bundeling van de onderscheiden organisaties, zodat de burger zich tot één adres kan wenden. Als volgende stap kan worden gewerkt aan een bestuurlijk en organisatorisch samengaan van de onderscheiden diensten en uitvoeringsorganisaties aan de hand van een op te stellen fusieplan. Daarbij kunnen de hierboven geformuleerde bestuurlijke uitgangspunten als leidraad dienen. Maar: samenwerken is belangrijker dan samenvoegen. Op lokaal en regionaal niveau ontstaan overigens momenteel tal van initiatieven waarin de samenwerking achter één loket al van de grond komt. Vertrekpunt is het ontstaan van feitelijke samenwerking op werkniveau, en het streven naar een integrale gevalbehandeling (sociale zekerheidsaspecten en arbeidsvoorziening) voor elke, onvrijwillig niet-actieve. Het lijkt alleen maar praktisch om het initiatief hiervoor te leggen bij de nu al regionaal georganiseerde arbeidsvoorziening.
- Bij de uiteindelijke vormgeving van een geïntegreerde situatie kiest de projectgroep op dit moment voor een model, waarin overheid en sociale partners hun betrokkenheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor arbeidsvoorziening en sociale zekerheid en de onderlinge afstemming hiervan uitrukken door de vorming van een landelijke Raad voor de arbeidsmarkt, waaronder niet alleen de arbeidsvoorziening, maar ook de uitvoering van de sociale zekerheid ressorteert (in eerste instantie voor de werknemersverzekeringen en de AAW, i.c. de bedrijfsverenigingen en de GMD, en de door de gemeente uitgevoerde WSW en ABW; in een latere fase ware te overwegen ook de Sociale Verzekeringsbank bij het integratieproces te betrekken)⁶. Ten opzichte van het huidige Centraal Bestuur Arbeidsvoorziening wordt de stem van de overheid dus verzwakt; ten opzichte van de huidige uitvoering sociale zekerheid wordt de overheid als mede-bestuurder geïntroduceerd, conform de hierboven geformuleerde bestuurlijke uitgangspunten.
- De structuur op centraal niveau kan vervolgens een equivalent krijgen in de regio's, analoog (en aansluitend bij) de regionale arbeidsvoorziening, maar kleiner en compacter. De gemeenten en regio's zijn hierin vertegenwoordigd, evenals de regionale vertegenwoordigingen van sociale partners. Arbeidsvoorziening en uitvoering sociale zekerheid hoeven niet samen te vallen met de huisvesting van de regionale besturen, maar kunnen (en moeten in veel gevallen) dicht bij de burger worden gebracht, via zo veel mogelijk lokale, zelfstandige, kleine en flexibele vestigingen. Daarbij kan worden aangesloten bij het huidige kantorennet van arbeidsvoorziening, bedrijfsverenigingen en GMD's en gemeentelijke sociale diensten⁷.
- Dit betekent dat alle betrokken organen samenwerken en terecht komen in één fysieke structuur, zodat iedere burger dicht bij huis het (plaatselijke) loket kan vinden,

waar hij of zij met alle aan arbeid en sociale zekerheid gerelateerde zaken terecht kan en moet.

Één loket, werkwijze en functioneren: de kassa achteraan.

- Binnen het 'loket' ligt de nadruk op arbeidsbemiddeling en begeleiding. De "kassa" (waar de uitkering wordt berekend en uitbetaald) staat achteraan. Door globalisering van de regelgeving (zie 2.2) moet het mogelijk zijn dat minder mensen bezig zijn met het berekenen en betalen van de feitelijke uitkeringen. Zij kunnen beter worden ingeschakeld voor arbeidsbemiddeling, scholing en begeleiding.
- Het 'loket' sluit met het regionaal bestuur tijdelijke contracten (bijvoorbeeld twee jaar) voor de uitvoering van zijn taken, waarbij middelen en doelstellingen zo nauw mogelijk met elkaar in verbinding worden gebracht. De directeur van het 'loket' is vervolgens verantwoordelijk voor de mate waarin en de wijze waarop de doelstellingen worden bereikt. Hij legt hierover verantwoording af aan het regionaal bestuur.
- Terwijl nu de arbeidsvoorziening via een budget op de rijksbegroting wordt betaald en de sociale zekerheidsuitvoering uit de sociale premies en (voor de gemeenten) eveneens (goedgekeurd) uit rijksmiddelen, vindt financiering van de loketten plaats via budgetten (vast te stellen in de contracten), en voor een toenemend deel via 'output-financiering'. Een geslaagde arbeidsbemiddeling levert de organisatie geld op, waarmee zij haar dienstverlening kan versterken en uitbreiden. De output-financiering is mede een impuls voor een werkzaam sanctiebeleid - de indruk bestaat dat, mede omdat de uitvoerders daarbij momenteel geen of maar weinig belang hebben, een verantwoorde toepassing van sancties thans nogal eens achterwege blijft.
- 'Outputfinanciering' heeft alleen zin in een 'markt' waarop concurrentie mogelijk is. Daarom behoort de arbeidsvoorziening niet de exclusieve taak te zijn van deze bestuursstructuur. Andere, ook (maar niet per se) commerciële, organisaties zijn gerechtigd en welkom om, binnen nader vast te stellen voorwaarden (certificering, erkenning), mee te werken aan de bemiddeling en begeleiding van werklozen en gedeeltelijk arbeidsongeschikten op de arbeidsmarkt. Wel blijft het de specifieke taak van de collectieve arbeidsvoorziening om de moeilijk bemiddelbare groepen een perspectief te bieden. Professionalisering van de arbeidsvoorziening in de richting van een reguliere en zakelijke partner op de arbeidsmarkt is positief, mits ook de moeilijk bemiddelbaren profiteren van die ontwikkeling.
- Bij dit systeem hoort een uitkeringenstelsel waarin uitkeringen niet voor onbepaalde tijd worden toegekend. Periodieke heroverweging is als regel wenselijk, zowel voor werklozen als voor zieken en arbeidsongeschikten. De toekenningsperiode kan bijvoorbeeld één jaar zijn bij werkloosheid en drie jaar bij arbeidsongeschiktheid. Daarna is heroriëntatie of herkeuring noodzakelijk (met uiteraard de mogelijkheid van voortzetting van de uitkering). Waar het om gaat is mensen niet af te schrijven indien zij eenmaal in de WAO of de werkloosheidsregeling terecht zijn gekomen, maar periodiek de (hernieuwde) mogelijkheden tot participatie onder ogen te zien.

Arbidsvoorziening: stroomlijning van het instrumentarium

- In aanvulling hierop lijkt het ook noodzakelijk om het instrumentarium voor de arbeidsvoorziening, i.c. de vele verschillende subsidie-regelingen en andere geldstromen voor bemiddeling, werkervaring en scholing, te stroomlijnen. Deze regelingen moeten vergaand worden vereenvoudigd. Aan de middelen kunnen zonodig sociale zekerheidsmiddelen worden toegevoegd, mits deze expliciet gericht zijn op het terugbrengen van mensen op de arbeidsmarkt. Binnen de doelstelling van reïntegratie is vervolgens veel, zo niet alles mogelijk. Ten minste moeten alle belemmeringen voor scholing met behoud van uitkering worden opgeruimd.
- Vereenvoudiging is nodig. Thans is door de bomen het bos niet meer te zien, en zijn de klachten dat legio ambtenaren zich moeten bemoeien met één concreet project, te talrijk. Bovendien zijn de regels te rigide, waardoor de praktische toepasbaarheid in veel gevallen te gering is.
- De door bundeling van de bestaande geldstromen verzamelde middelen kunnen door de 'loketten' en eventueel andere organisaties, die zich met de arbeidsvoorziening bezighouden, worden benut om de inpassing van niet-werkenden op de arbeidsmarkt te bevorderen. De hoogte van de beschikbare subsidie-middelen in een concreet geval wordt daarbij bepaald door de mate van bemiddelbaarheid van de betrokkene.
- De werkzoekende kent derhalve een 'prijs', ofwel een activeringsbudget. Mensen met weinig scholing of een (vanuit het oogpunt van bemiddelbaarheid) moeilijke leeftijd, met langdurige werkloosheid of verminderde inzetbaarheid, vergen meer van het 'loket' of de concurrerende organisatie dan mensen, voor wie de kansen op inpassing in het arbeidsproces beter zijn. Of de in een concreet geval beschikbare gelden worden gebruikt voor scholing, voor kinderopvang tijdens scholing, of voor een bonus (loonkostensubsidie) aan de werkgever maakt niet uit. Als de betrokkene maar aan het werk raakt.
- Temidden van de activiteiten van de arbeidsvoorziening en commerciële arbeidsbemiddeling (uitzendbureaus) kan een 'competitie om het bemiddelingsgeld' ontstaan, die de effectiviteit van de middelen aanzienlijk zou kunnen verhogen. Een aantal belemmeringen moet worden opgeruimd, zoals het feit dat de arbeidsvoorziening thans uitsluitend een taak heeft in het bemiddelen naar arbeidsplaatsen - ook 'bemiddeling' naar zelfstandig ondernemerschap, zoals momenteel de sociale diensten doen, moet voor de arbeidsvoorziening mogelijk zijn⁹.
- Van belang is, ten slotte, dat de op landelijk niveau te scheppen kaders duurzaamheid bieden. Juist op de arbeidsmarkt is het, voor een goede werkzaamheid van het instrumentarium, van groot belang dat dit instrumentarium voor langere tijd zijn werk kan doen. Het kan worden aangepast, raakt daardoor meer betrouwbaar, waardoor de kans op effectiviteit toeneemt. Van belang is daarom dat het raamwerk dat wordt geboden, van meet af aan consistent is.

4. De uitkeringen: overheid, sociale partners en eigen verantwoordelijkheid

4.1 Aspecten van een mini-stelsel

De discussie over een 'mini-stelsel' van sociale zekerheid kent diverse aspecten.

- Daar is de vraag naar de grenzen van de verantwoordelijkheid van de overheid. De sociale zekerheid is in Nederland vrijwel geheel in wetgeving vastgelegd, soms

voor werknemers (werknemersverzekeringen), soms voor alle ingezetenen (volksverzekeringen en voorzieningen)⁹). Dat betekent dat voor iedereen dezelfde regels gelden en dat maar zeer beperkt aanpassing aan de eigen omstandigheden (bedrijfstak) mogelijk is. Wat ook ontbreekt, is een eigen, individuele keuzevrijheid. Zelfs op het 'bovenwettelijk' traject zijn het de organisaties van werkgevers en werknemers die de dekking bepalen, of het nu gaat om aanvullingen op de Ziekte-wet of om de pensioenen.

- De andere kant van de vraag naar de verantwoordelijkheid van de overheid is dan ook die naar de verantwoordelijkheid van enerzijds de individu en anderzijds de sociale partners. Veelal gaat de discussie over de vraag of de sociale zekerheid, voorzover deze uitgaat boven een voorziening op minimumniveau, door of de overheid (via wetgeving), of de sociale partners (via andere collectieve verzekeringsvormen) geregeld moet worden. Ook nu zijn veel bovenwettelijke uitkeringen (bij ziekte, vervroegde uitkering, pensionering) geheel door de sociale partners in, algemeen verbindend verklaarde, cao's geregeld. Er is dus op zichzelf geen belemmering om de zorg voor andere, thans nog wettelijk geregelde uitkeringen, geheel of gedeeltelijk aan de sociale partners over te dragen. Met andere woorden: hierin ligt géén principieel bezwaar tegen een ministelsel van sociale zekerheid.

Daaraan gaat, voor D66, echter een wezenlijker vraag vooraf: in hoeverre is het mogelijk om de zorg voor bestaanszekerheid aan eigen keuzen en verantwoordelijkheden van mensen over te laten. Collectieve verzekeringen betekenen behalve collectieve veiligheid, bescherming en solidariteit immers ook collectieve dwang en dus een beknotting van de eigen, individuele keuzen.

In het verleden is deze vraag steeds expliciet of impliciet beantwoord ten gunste van collectieve verzekeringen en voorzieningen. Maar de tijden waarin de sociale verzekeringswetten tot stand kwamen waren bepaald anders dan de huidige. De collectieve sector was minder overbelast. Het is, laatstelijk in de WAO-discussie, pijnlijk duidelijk geworden dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden van de collectieve sector om in alle denkbare gevallen een adequaat antwoord te geven en dit bovendien te doen op een beheersbare en blijvend betaalbare manier.

Los hiervan is sinds de totstandkoming van de sociale zekerheidswetten de eigen bestedingsruimte van mensen toegenomen, evenals de vaardigheid om eigen beslissingen te nemen, ook op dit terrein.

De projectgroep ziet daarom wel degelijk de voordelen van een keuze voor een grotere eigen beslissingsruimte en keuzemogelijkheden voor individuen met betrekking tot de zorg voor de eigen bestaanszekerheid. Met name hogere inkomensgroepen lijken financieel heel wel in staat om hun (hogere) inkomen zelf adequaat te verzekeren; en lagere inkomens kunnen ook nu veelal geen aanspraak maken op een bovenminimale uitkering.

Toch komt de projectgroep niet tot de conclusie dat een mini-stelsel moet worden nagestreefd, waarbij de overheid verantwoordelijk is voor een minimumvoorziening en sociale partners, resp. individuen, voor overige. Aan het terugtreden van de overheid op dit terrein kleeft nog een aantal grote bezwaren.

Bedacht moet worden dat niet alle risico's individueel verzekeraar zijn. Er zijn geen particuliere verzekeraars die het risico van werkloosheid verzekeren tegen aanvaardbare pre-

mies. Zij zouden zich daarmee immers afhankelijk maken van (voor hen) onbeïnvloedbare omstandigheden als de internationale conjunctuur of mismanagement in een bedrijf. Andere risico's, als ziekte of arbeidsongeschiktheid zijn wel individueel toe te rekenen en dus te verzekeren, maar:

- daarbij doet zich het probleem voor dat 'slechte risico's' niet, of alleen tegen zeer hoge premies, verzekeraar zullen blijken. Particuliere verzekeraars doen aan risicoselectie. Zij moeten dat doen volgens de (commerciële) aard van hun werk. Maar de samenleving kan niet accepteren dat mensen niet verzekerd zouden zijn op grond van individuele kenmerken en risico's. Waar dat toe leidt is nu al te zien aan kleine zelfstandigen, voor wie de minimumvoorziening AAW wel geldt, maar niet de WAO. Voor het bovenminimale traject dienen zij zelf zorg te dragen, maar de premies zijn zo hoog, dat het merendeel van de kleine zelfstandigen van verzekering afziet.
- Bovendien is het niet voor niets dat de risico's van langdurige ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid (naast de hier minder relevante risico's van ouderdom en overlijden) sociaal, dus collectief en zonder winst oogmerk, verzekerd zijn. Het is de beste manier om gezamenlijk de lasten te dragen, ook voor niet actuair berekenbare risico's als werkloosheid, en ook voor sterk over de bevolking en sectoren wisselende risico's als ziekte en arbeidsongeschiktheid. Bovendien is het (veelal) het goedkoopst.

Ten dele gelden deze bezwaren zowel wanneer de verzekering van risico's geheel of gedeeltelijk aan de burger zelf wordt overgelaten, als wanneer dit een taak voor de sociale partners zou zijn.

Aanvullend past echter nog een opmerking over de sociale partners als mogelijk verantwoordelijke voor bovenminimale verzekeringen. Zoals gezegd zijn zij in beginsel heel wel in staat om de bovenminimale sociale zekerheid zelf te regelen. Dat zou als voordeel hebben dat 'de betaler bepaalt', en dat een onzorgvuldige ingreep in de uitkeringen, zoals die uit de zomer van '91, onmogelijk wordt. Toch zijn er drie bedenkingen:

- Het is niet zeker dat sociale partners zelf altijd even kostenbewust met de sociale zekerheid omgaan. Zullen zij, in bepaalde gevallen, de uitkeringen niet verhogen en de lasten afwentelen op de premies? De bestaande bovenwettelijke uitkeringen bij ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid, nu geheel onder het beheer van de sociale partners, zijn niet het beste voorbeeld van soberheid.
- Zijn sociale partners voorts niet evenals de overheid geneigd tot een pacificerende bureaucratie? Zijn zij er in bepaalde gevallen niet bij gebaat om oneigenlijk gebruik van uitkeringen toe te staan of zelfs te stimuleren, indien dit sociale onrust voorkomt? De geschiedenis van de WAO stemt wat dat betreft niet optimistisch.
- Ook geprivatiseerde kosten van sociale zekerheid maken deel uit van de arbeidskosten, en bepalen dus mede de werkgelegenheid, de belastingopbrengsten en de concurrentiekracht van onze economie. Bovendien is allermintst zeker dat een door de organisaties van werkgevers en werknemers georganiseerd stelsel van bovenminimale uitkeringen wel een stimulans zal inhouden om te participeren op de arbeidsmarkt. Van zo'n stelsel kan immers evengoed een ontmoedigend effect uitgaan op de participatie.

- Tweede bedenking. In (delen van de) vakbeweging

wordt bepleit om bepaalde, bij cao geregelde, rechten uitsluitend toe te kennen aan de leden van een vakbond. Hoewel dit een interessant licht werpt op de vakbondspleidooien dat de algemeen verbindendverklaring van cao's kost wat kost in stand moet blijven, is een dergelijke voorkeursbehandeling toch ongewenst. Organisatievrijheid, een groot goed, wordt zo tot organisatie-dwang, met gedwongen winkelnering. En wat te denken van de 'verzekeringsbreuk' bij wisseling van vakbond of van baan?

- Derde bedenking. Een terugtrekkende wetgeving op het gebied van de bovenminimale sociale zekerheid zou er toe kunnen leiden dat veel mensen niet langer verzekerd zijn voor het bovenminimale traject, bijvoorbeeld omdat ze niet onder een cao vallen. Juist in zwakke sectoren bestaan veelal geen collectieve arbeidsovereenkomsten. Naar schatting één tot anderhalf miljoen werknemers vallen niet onder een cao.

4.2 Conclusie ten aanzien van een mini-stelsel

Dit alles leidt de projectgroep tot de opvatting dat de overheid een belangrijke verantwoordelijkheid moet houden, ook voor de bovenminimale sociale zekerheid. Mede-verantwoordelijkheid voor sociale partners en eigen keuzevrijheid zijn goede zaken, maar een alleenvertoningsrecht is in meer dan een opzicht te riskant.

Voorts wordt een mini-stelsel door ons in het algemeen niet doelmatiger geacht dan het huidige stelsel. De uitvoeringskosten lijken zelfs hoger (velen krijgen met twee uitkeringscomponenten te maken, wat dubbele keuringen, berekeningen enz. nodig maakt).

De conclusie moet zijn dat een mini-stelsel, waarin de overheid uitsluitend de minimumvoorziening regelt en waarin sociale partners of individuen de verantwoordelijkheid dragen voor het bovenminimale traject, moet worden afgewezen.

Differentiatie van sociale zekerheidsrechten per sector, en waar mogelijk ook per individu (bij voorbeeld in de vorm van keuzemogelijkheden bij de dekking van risico's¹⁰) is echter het nastreven waard. Te denken valt aan de keuze voor diverse verzekeringspakketten bij dezelfde premie, of voor extra's tegen een extra premie. Ook vormen van opbouw van rechten zijn daarbij denkbaar.

Maar de wenselijkheid van algemene toegankelijkheid van het stelsel vereisen behoud van solidariteit en van het collectief karakter van sociale verzekering.

5. *Capita selecta: diverse aspecten van sociale zekerheid*

5.1 *Onbedoelde effecten van sociale zekerheid; povertytrap; sancties*

Er wordt wel betoogd dat de sociale zekerheid, en de organen die de uitvoering ervan verzorgen, mensen eerder stimuleren om van een uitkering te blijven leven, dan om (weer) aan het werk te gaan. Het stelsel zou niet aanmoedigend, maar ontmoedigend werken. Eén van de oorzaken hiervan zou gelegen zijn in de hoogte van de minimumuitkeringen. Die zijn immers maar weinig lager dan het netto-minimumloon of de laagste cao-lonen ('voor die paar tientjes meer ga ik niet werken'). Een geleidelijk achterblijven van wettelijk minimumloon en sociale uitkeringen bij de gemiddelde loonontwikkeling (waardevast, niet welvaartsvast), en een geleidelijke verhoging van het arbeidskostenforfait, alsmede een beperking van de inkomensafhankelijke subsi-

dies en -prijzen, zijn voor de projectgroep noodzakelijke instrumenten om de 'armoedeval', waarvan hier sprake is, te bestrijden.

Ook de uitvoeringsbureaucratie is er, zo luiden de klachten, dikwijls meer op gericht mensen tot (hun) cliënt te maken, dan om ze weer voor zichzelf te laten zorgen.

Tot slot wordt gewezen op de aanwezige fraude. Hoewel niemand weet in welke mate, wordt in een aantal gevallen een uitkering genoten door mensen, die al op andere wijze in hun levensonderhoud voorzien ('ik heb er toch recht op?' of 'ik heb er toch voor betaald' of zelfs 'ze dwingen me wel er bij te verdienen want van een uitkering kan ik niet leven'). Verscheping van (de toepassing van) sancties is zonder twijfel in een aantal gevallen noodzakelijk. Wel moet worden bedacht dat het effect van scherpere sancties pas meetbaar is bij voldoende ruimte op de arbeidsmarkt. Dat brengt de uitvoerder, en de wetgever, in een lastig dilemma. Enerzijds moeten zij ervoor waken dat uitkeringsgelden niet ten onrechte terecht komen bij mensen, die toch al niet van plan waren om in hun eigen levensonderhoud te voorzien, of die dat toch al, op andere wijze, doen. Anderzijds zijn zij niet in staat, zeker niet alleen, om voldoende arbeidsplaatsen te garanderen. Op wie moeten de sancties dan worden toegepast, en wie hebben daarbij prioriteit?

Hierboven, bij de bespreking van de uitvoeringsorganisatie zijn wegen aangegeven om aan deze kant van de organisatie ('het loket') stimulansen aan te brengen om sancties, waar nodig, toe te passen.

Kern van de toepassing van sancties moet zijn en blijven dat mensen **verwijtbaar** passief gedrag vertonen. In bepaalde gevallen is passief gedrag op de arbeidsmarkt te rechtvaardigen, eventueel tijdelijk. Eén rechtvaardiging is de aanwezigheid van jonge kinderen in een huishouden (zie ook par. 6.5). Een andere rechtvaardiging kan gelegen zijn in het volgen van een opleiding. De al te strakke, huidige normen moeten op dit punt versoepeld worden. Hoe hoger de opleiding, hoe beter straks de kansen, ook als die opleiding iemand gedurende enige tijd niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt doet zijn¹¹.

Maar indien gedrag feitelijk verwijtbaar is, mogen sancties niet uitblijven. De indruk bestaat dat dit thans nog te vaak het geval is. Recente ervaringen in Den Haag wijzen uit dat indien sancties maar voldoende sterk qua omvang zijn, en voldoende snel (lik-op-stuk) genomen worden, de respons op sancties in de vorm van een actiever gedrag op de arbeidsmarkt sterk toeneemt.

5.2 *De sociale zekerheid als onderdeel van de collectieve lasten*

Zowel in Europees perspectief als vanuit nationale overwegingen, is de omvang van de overdrachtsuitgaven groot. Vanuit Europa gedacht, leidt onze goede sociale zekerheid tot hoge bruto-loonkosten, ook als rekening wordt gehouden met de bescheiden bruto-loonontwikkeling sinds 1982. Dat vermindert de concurrentiekracht van de Nederlandse economie.

Louter nationale overwegingen zijn er legio. De hoge gemiddelde en marginale 'wig' (het verschil tussen bruto- en netto-inkomen) kunnen leiden tot verstoringen op de arbeidsmarkt. Macro gezien hebben de hoge overdrachtsuitgaven een hoge collectieve lastendruk en -uitgavenquote tot gevolg. De stijgende uitgaven voor sociale zekerheid leiden ertoe dat andere collectieve uitgaven worden verdrongen. In de overheidsuitgaven bestaat echter behoefte aan het stellen van nieuwe prioriteiten - nieuw beleid, bijvoorbeeld ten

gunste van het milieu.

Door de vergrijzing van de bevolking dreigt de sociale zekerheid haar marktaandeel in de economie evenwel uit te breiden. Niet alleen omdat er meer AOW'ers bijkomen, ook omdat de gemiddelde werknemer ouder wordt en dus eerder een beroep zal doen op ziektewet, WAO of gezondheidszorg. Een toekomstig perspectief van een nationaal inkomen dat voor een toenemend deel nodig is voor sociale uitkeringen is onaantrekkelijk, ook voor wie zich wellicht thans nog niet druk maakt om de lastendruk. Er is dus alle reden om het aandeel van de overdrachtsuitgaven in ons nationaal inkomen te stabiliseren of, bij voorkeur, terug te dringen. Op de noodzaak van lastenverlichting uit anderen hoofde (loonmatiging) wordt hierna ingegaan.

6. Inkomensbeleid: Lonen, uitkeringen en werkgelegenheid

6.1. Loonmatiging

De loonmatiging staat onder druk. Dat is niet onbegrijpelijk bij een aantrekkende inflatie, die voor een belangrijk deel is veroorzaakt door stijgende collectieve lasten en stijgende prijzen, als gevolg van het overheidsbeleid (hervorming stelsel ziektekostenverzekeringen, tarieven openbaar vervoer, autokosten, huren, huurwaardeforfait, beperking inflatiecorrectie), die de koopkracht over 1991 en 1992 negatief beïnvloed(d)en. Ook los daarvan is het niet verwonderlijk dat na jarenlange matiging en bij een in de loop der jaren sterk gedaalde arbeidsinkomensquote, vakbonden thans weer hun deel opeisen van de herstelde winstgevendheid van het bedrijfsleven.

Toch is de weg van loonstijgingen –op een niveau dat beïnvloedend boven de verwachte inflatie ligt– een buitengewoon onverstandige weg. Op korte termijn, nu de werkloosheidscijfers verslechteren en de economische groei tegenvalt, en voorzover de loonruimte niet gebruikt wordt voor 'goede doelen', zoals de verbetering van kansen op de arbeidsmarkt van kwetsbare groepen, of voor scholing en kinderopvang. Maar ook op langere termijn, gezien de absolute noodzaak van een drastische verhoging van de arbeidsparticipatie, waarvoor voortgezette loonmatiging een absolute voorwaarde is.

De jaren tachtig hebben aangetoond, en recente cijfers van het Centraal Planbureau bevestigen dat nog eens, dat loonmatiging, en een daarmee gepaard gaande matiging van de ontwikkeling van het minimumloon en de uitgaven voor sociale zekerheid, er in belangrijke mate aan hebben bijgedragen dat zich in de periode 1985–1991 een ongekende banengroei heeft gemanifesteerd.

Noch de economie, noch de dringende wens tot vergroting van de arbeidsparticipatie op korte en langere termijn, verdragen het daarom dat afscheid wordt genomen van de loonmatiging. Het spreekt vanzelf dat het hier gaat om loonmatiging in macro-economisch opzicht. De situatie in bepaalde bedrijfstakken, of knelpunten op de arbeidsmarkt, kunnen uiteraard differentiatie in de loonontwikkeling op meso- of micro-niveau, wenselijk of noodzakelijk maken.

Loonmatiging kan uitsluitend plaatsvinden indien de overheid daarvoor gunstige voorwaarden schept:

- alsnog moet reëel overleg tussen overheid en sociale partners mogelijk zijn over een gezamenlijke aanpak van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid;
- geen prijs- en lastenverhoging, met als gevolg aantasting van de koopkracht, maar beteugeling van inflatie en collectieve lasten als uitgangspunt. Een aldus onder-

steunde koopkracht maakt loonmatiging waarschijnlijker. Lastenverlichting moet daarom hoge prioriteit krijgen. Daarnaast is het nodig om het grote verschil tussen enerzijds netto-loon en bruto-loon (de marginale en gemiddelde wig), en anderzijds bruto-loon en totale loonkosten (inclusief werkgeverlasten), aanzienlijk te verkleinen. Verhoging van het arbeidskostenforfait (zie hierna) kan daartoe een middel zijn. Een geleidelijk achterblijven van wettelijk minimumloon en sociale uitkeringen bij de gemiddelde loonontwikkeling (waardevast in plaats van welvaartsvast) eveneens (zie ook par. 6.3);

- heroverweging van bestaande beleidsvoornemens in het licht van het belang van een gematigde loonontwikkeling en een optimale banengroei;
- spoedig herstel van een betekenisvol overleg tussen sociale partners en de overheid over lonen en werk, mede in Europees perspectief.

De noodzaak van loonmatiging enerzijds, en van een gezamenlijke aanpak op basis van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de grote problemen, door overheid en sociale partners vereisen een snelle terugkeer van een inhoudsvol overleg tussen deze partijen. Dit overleg moet onder meer zijn gericht op het behoud van loonmatiging en op het herstel van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een optimale ontwikkeling van de werkgelegenheid.

Een discussiepunt is in dit verband of de overheid nog wel tot algemeen verbindendverklaring van overeengekomen (bedrijfstak)cao's zou moeten blijven overgaan. Algemeen verbindendverklaring (avv) kan immers in strijd zijn met het algemeen belang, bijvoorbeeld indien een loonstijging wordt overeengekomen, die ongunstig uitwerkt voor de economische ontwikkeling en/of de werkgelegenheid. Door niet algemeen verbindend te verklaren, wordt voorkomen dat bedrijven, die niet in eerste instantie aan de cao gebonden zijn, dit alsnog worden. Dit kan vooral van belang zijn voor beginnende bedrijven.

Aan de andere kant is denkbaar dat de zogeheten 'goede doelen' (scholingsafspraken, banen voor minderheden enz.) juist wel algemeen verbindend worden verklaard (verbreding), hetgeen thans geen gebruik is.

De onderhandelingsvrijheid van sociale partners mag niet leiden tot resultaten, die evident in strijd zijn met het algemeen belang. Vermeden moet worden dat met het badwater ook het kind wordt weggegooid. In ons stelsel van arbeidsverhoudingen neemt de algemeen verbindendverklaring een centrale plaats in. Een wilde toepassing van het recht van de overheid om een cao niet algemeen verbindend te verklaren, of een al te selectieve algemeen verbindend verklaring ("à la carte"), zou het Nederlandse cao-systeem aan de wortel aantasten. Ondanks alle flexibilisering en individualisering, óók op de arbeidsmarkt, zou dit nog altijd de bodem wegslaan onder de rechtszekerheid van de meeste Nederlandse werknemers.

6.2. Het minimumloon

Keer op keer duikt de laatste jaren de discussie op over de hoogte van het minimumloon. De kabinetten Lubbers I en II kozen voor bevrozing en zelfs verlaging van het minimumloon en, in het kielzog daarvan, de sociale uitkeringen. Erkend moet worden dat dit een gunstige uitwerking heeft gehad, zowel op de werkgelegenheid (lagere loonkosten, uitstraling op loonmatiging) als op de collectieve lastendruk.

Sommigen¹²⁾ bepleiten daarom ook nu verlaging van het minimumloon met bijvoorbeeld 30 procent. Het belangrijkste argument hiervoor is het verwachte gunstige werkgelegenheidseffect, vooral op lagere functieniveaus. Een bijkomend argument betreft veelal de hierdoor bereikbare 'individualisering' van het minimumloon.

Twee kenmerken van het minimumloon lopen hier dooreen:

- In de eerste plaats de functie van het minimumloon als minimumtegenprestatie voor geleverde arbeid.
- In de tweede plaats de functie van het minimumloon als uitdrukking van de minimumbehoefte van een gezin met twee kinderen en één inkomen, zulks in overeenstemming met de meest voorkomende situatie ten tijde van de instelling van het minimumloon.

Onderwerpen we de argumenten aan een nadere beschouwing dan blijken zij verschillend van karakter. Het eerste gaat ervan uit dat verlaging van de prijs van arbeid tot extra arbeidsplaatsen leidt. Langs twee wegen: direct, omdat door de verlaging arbeid die thans niet (betaald) wordt verricht alsnog binnen de officiële arbeidsmarkt kan worden gehaald. En indirect, omdat een lager minimumloon temperend zou werken op de lagere loonshalen, zoals die in cao's vastliggen. Via dit uitstralingseffect wordt het effect van verlaging van het minimumloon dus nog eens vergroot. Over de vraag of inderdaad een direct positief effect op de werkgelegenheid uitgaat van een verlaging van het minimumloon als zodanig spreken wetenschappers elkaar tegen. Dat per saldo een positief effect ontstaat, meegerekend het 'uitstralingseffect', wordt echter niet weersproken - de discussie richt zich op de omvang van het effect.

Het tweede argument baseert zich op de minimum-behoeftefunctie van het minimumloon die er (ooit) aan is toegekend. De tijden zijn sindsdien veranderd, en feitelijk werken dan ook nog maar zeer weinig mensen, en al helemaal weinig 'kostwinners' of alleenverdieners, op dit niveau. De vraag is echter of van die realiteit een dwingende reden mag uitgaan om het minimumloon met dertig procent te verlagen tot het niveau van 70 procent van het huidige minimumloon. Dat is tegelijk het veronderstelde minimumbehoefte-niveau voor een individu. Daarover valt het volgende op te merken. Allereerst is het minimumloon van nu niet meer dat van, pakweg, tien jaar geleden. De jarenlange bevriezing heeft het niveau van het minimumloon aanzienlijk uitgehold. Daarom is het zelfs de vraag of het 70-procentniveau nog wel een adequate uitdrukking is van de minimumbehoefte voor een individu. Aan die vraag gaan wij op deze plaats voorbij¹³⁾.

Voorts lijkt het betwistbaar dat de 'individualisering' van inkomens en arbeidsmarkt ook individualisering van het minimumloon nodig zou maken. Wat nodig is, is individualisering van het minimumbehoefte-niveau. Dat niveau heeft echter vooral betekenis in de sociale zekerheid en nauwelijks voor de verdiende lonen.

Aldus strijden twee argumenten om voorrang.

Vastgesteld moet worden dat het pleidooi tot 'individualisering' van het minimumloon om daarmee meer banen te scheppen de argumenten door elkaar haalt en daardoor verwarring schiept. Voor 'individualisering' van het minimumloon bestaat geen noodzaak, want individualisering van inkomens vindt op andere wijze plaats. Voor verlaging van het minimumloon op grond van werkgelegenheidsoverwegingen wel, maar niet per se met dertig procent. Zelfs is de vraag gerechtvaardigd of, gezien de bestaande minimumbescherming in de sociale zekerheid en het feit dat nauwelijks mensen werkzaam zijn op het niveau van het wettelijk mini-

mumloon (en dat de laagste cao-lonen doorgaans hoger liggen), afschaffing van het wettelijk minimumloon niet een helderder alternatief zou zijn.

Een geweldig probleem is bovendien dat bij een dergelijke ingreep in de arbeidsmarkt toch op een 'kunstmatige' manier werk wordt geschapen. De voorstanders van zo'n ingreep gaan ervan uit dat, eenmaal terug in het arbeidsproces, degenen die dit werk verrichten óók in staat zijn om zich vrijelijk te bewegen op de arbeidsmarkt. Dat nu is de vraag. Te vrezen valt dat er een soort van permanente 'banenpool' wordt geschapen, waaruit men in de regel nou juist niet blijkt te kunnen doorstromen naar de 'algemene arbeidsmarkt'. Een doorslaggevend argument tegen de WRR-voorstellen hieromtrent is volgens de projectgroep dat het een zeer rigide sanctiebeleid vereist. Niet als aanvulling op een uitkeringsstructuur die in zichzelf de juiste (financiële) prikkels bevat, maar als kenmerkend element van de structuur. Immers, het plan gaat uit van lagere minimumlonen, maar handhaaft het sociaal minimum, houdt het zelfs waardevast. Een toenemend aantal mensen zal zo een beroep moeten doen op een aanvulling op hun loon. Zonder een drastische toename van sancties en controle is de maatregel dus niet uitvoerbaar.

Een geleidelijke methode om het minimumloon te matigen in het belang van zowel de werkgelegenheid als de betaalbaarheid op langere termijn van de sociale zekerheid, is om het geleidelijk in niveau te laten achterblijven bij de algemene loonontwikkeling. Indien gedurende langere tijd het minimumloon met een geringer percentage¹⁴⁾ wordt verhoogd dan de gemiddelde loonontwikkeling zou indiceren, verandert na verloop van tijd de verhouding tussen minimumloon en verdiende lonen in het voordeel van de laatste. Ook op die wijze kan een gunstig werkgelegenheidseffect worden bereikt.

De projectgroep is tegen verlaging van het minimumloon als zodanig. Een geleidelijke, relatieve verlaging van het minimumloon en de sociale uitkeringen ten opzichte van de algemene loonontwikkeling om de werkgelegenheid, vooral op lagere functieniveaus, te bevorderen, en het stelsel van sociale zekerheid betaalbaar te houden, is echter wel noodzakelijk om de werkgelegenheid te bevorderen en de betaalbaarheid van de sociale zekerheid, ook op lange termijn, te verzekeren. De projectgroep pleit daarom voor waardevastheid als algemeen uitgangspunt voor ontwikkeling van minimumloon en sociale uitkeringen, in plaats van welvaartsvastheid.

6.3. Het sociaal minimum.

Zoals bekend zijn de (minimum)uitkeringen op twee manieren aan de algemene loonontwikkeling gekoppeld. Bruto, want de sociale uitkeringen en het wettelijk minimumloon stijgen, volgens de bestaande wetgeving, in beginsel met hetzelfde percentage als de regelingsloonindex. En netto, want de uitkeringen op minimumniveau zijn gekoppeld aan het netto-minimumloon, gecorrigeerd door het arbeidskostenforfait (dat immers alleen voor werkenden geldt).

De bruto-koppeling van de sociale uitkeringen en het wettelijk minimumloon aan de gemiddelde stijging van de index van de regelingslonen is in 1991 opnieuw vastgelegd in de Wet Koppeling met Afwijkingsgronden. Hoofdregeel van de wet is dat uitkeringen en minimumloon de loonindex volgen. Uitzonderingen zijn denkbaar indien de loonontwikkeling onverantwoord hoog is (en als gevolg daarvan de werkgelegenheid in gevaar zou brengen) en verder bij een betekenis-

volle groei van het aantal uitkeringsontvangers. Dit laatste criterium uit de wet is inmiddels nader toegespitst op de verhouding tussen het aantal actieven tegenover het aantal niet-actieven. Voor deze kabinetsperiode geldt, dat zolang deze verhouding niet hoger wordt dan 86 (op elke 100 actieven 86 uitkeringsontvangers) toepassing van de koppeling terecht zou zijn.

Aan de huidige bruto-koppeling kleven diverse bezwaren:

- Allereerst ontnemt het de politiek de mogelijkheid om met beleid te reageren op de economische ontwikkeling, ook in dit opzicht. Van jaar op jaar zijn verstandige en rechtvaardige afwegingen nodig over tal van grootheden als de belastingdruk, de hoogte van de sociale premies, van de overheidsuitgaven en het financieringstekort. De mogelijkheden van verhoging van uitkeringen zouden tot dat rijtje moeten behoren. Een dergelijke, *beleidsmatige* koppeling doet op zichzelf niets af aan de wens tot een redelijke verdeling van de welvaart. Maar koppelingen zijn een vorm van lui denken. Bovendien vormen zij een schijnzekerheid; sinds zij (in 1980) wettelijk werd ingevoerd, is toepassing vrijwel steeds achterwege gebleven. Dat in 1992 opnieuw werd besloten tot een niet volledige doorberekening van de loonontwikkeling in de hoogte van de uitkeringen hoeft in dat licht geen verbazing te wekken, evenmin als de recente aankondiging dat deze ook in 1993 niet mogelijk zal zijn.
- In de tweede plaats wijzen berekeningen uit dat het volume in de sociale zekerheid nog lange tijd zal toenemen. Zelfs als het lukt om de grote omvang van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid te beheersen en terug te dringen, en zelfs als we erin slagen om periodes met hoge werkloosheid te vermijden, dan nog zal de geleidelijke veroudering van de bevolking leiden tot een stijgend beroep op de sociale zekerheid¹⁵⁾. Om in dit licht een automatische stijging als hoofdregel vast te leggen in de wet is onverstandig uit een oogpunt van beheersbare collectieve uitgaven, en bedrieglijk.
- In aansluiting op het voorgaande moet worden opgemerkt dat op zichzelf het gehanteerde verhoudingsgetal (86:100) minder informatief is dan een getal waarin enerzijds wordt uitgegaan van de totale sociale zekerheidsuitgaven (volume x prijs), anderzijds van het aantal actieven en de door hen ontvangen loonsom (volume x prijs).

De netto-netto-koppeling, in de jaren zeventig ingevoerd om op minimumniveau de laagste uitkeringen qua koopkracht gelijk te stellen aan de laagst verdiende lonen, is ook thans het verdedigen waard. Het vormt de grondslag voor een behoorlijk bestaansniveau aan de onderkant. Aan het beginsel van de netto-netto-koppeling is overigens tot dusver steeds vastgehouden, met uitzondering van het effect van het arbeidskostenforfait.

Samenvattend bepleit de projectgroep de bruto-bruto-koppeling te vervangen door een beleidsmatige koppeling. Daarbij moet als **hoofdregel** niet het volgen van de loonontwikkeling gelden, maar compensatie voor de gestegen prijzen: waardevast, in plaats van welvaartsvast. Een uitzondering wil de projectgroep in beginsel maken voor de uitkeringen op grond van de AOW. Daarvoor moet een uiterste poging worden gedaan om deze wel jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling, en derhalve welvaartsvast te laten¹⁶⁾. De volume-ontwikkeling in de sociale zekerheid maakt dit moeilijk, maar niet onmogelijk, mits het overige volumebeleid succesvol is.

Voor een beleidsmatige koppeling met als hoofdregel waardevastheid (welvaartsvastheid voor de AOW) bestaan goede gronden:

- koppeling aan de lonen biedt slechts schijnzekerheid - er is in het verleden steeds van afgeweken;
- uit een oogpunt van de arbeidsmarkt is er reden om het verschil tussen het wettelijk minimumloon (en de daarvan afgeleide sociale minimumuitkeringen) en de regulingslonen, geleidelijk te vergroten;
- in het licht van het verder toenemend beroep op de sociale zekerheid, in het bijzonder door de veroudering van de bevolking, verdient het de voorkeur tijdig een pas op de plaats te maken om ook in de toekomst een betaalbare sociale zekerheid te kunnen handhaven. Een gulle hand vandaag, maakt drastische ingrepen in de structuur van de sociale zekerheid in de toekomst onontkoombaar;
- de netto-netto-koppeling moet worden gehandhaafd. Wel moet het verschil tussen het sociaal minimuminkomen en het laagst verdiende loon worden vergroot door verhoging van het arbeidskostenforfait (zie hierna).

De projectgroep kiest derhalve voor een beleidsmatige koppeling, onder handhaving van de netto-netto-koppeling. Om daarnaast zo veel mogelijk rechtszekerheid te bieden wordt voorgesteld als hoofdregel te streven naar een waardevast ontwikkeling van minimumloon en sociale uitkeringen. Dat is minder dan welvaartsvastheid, maar wel een reële doelstelling - ook daarmee is de rechtszekerheid gediend.

6.4. Inkomensverhoudingen

Voor verdergaande nivellering van inkomensverschillen bestaat geen aanleiding. Te geringe inkomensverschillen belemmeren een goede werking van de arbeidsmarkt en ontmoedigen ambitie. Met name op het traject waarbinnen zich circa 90 procent van alle inkomens bevindt -grofweg tussen minimum en 2 keer modaal- zijn de inkomensverschillen eerder te klein dan te groot, zeker als rekening wordt gehouden met het effect van belastingen, premies en inkomensafhankelijke prijzen en subsidies. Dat geldt wel heel in het bijzonder voor het traject tussen minimum en modaal. Is daar het primaire inkomensverschil al niet groot, het effect daarvan wordt nog eens versterkt door de veelheid van inkomensafhankelijke regelingen. Ook de eerste fase van het plan-Simons heeft daar geen goed aan gedaan.

Vergroting van de arbeidsparticipatie vergt een inkomensbeleid dat, behalve aan eisen van rechtvaardigheid, moet voldoen aan de randvoorwaarde dat het de allocatiefunctie van het arbeidsinkomen niet te zeer verstoort. Binnen de grenzen die minimumloon en de sociale zekerheid daaraan stellen, moeten inkomens derhalve ook hun arbeidsmarkt-functie kunnen uitoefenen.

De benadering van de projectgroep op het punt van de inkomensverhoudingen valt daarom als volgt te kenschetsen:

- geen streven naar nivellering in de primaire (bruto) inkomensverdeling;
- geen (verdere) nivellering door middel van lastenverschuiving of door herziening van het fiscale beleid¹⁷⁾;
- geleidelijke vermindering van aantal en betekenis van inkomensafhankelijke regelingen;
- vergroting van het netto-verschil tussen de inkomens van werkenden en de sociale uitkeringen, door geleidelijke verhoging van het arbeidskostenforfait. De middelen hiervoor kunnen onder meer worden gevonden door de afschaffing van de kostwinnerstoelagen en -regelingen

(zie hierna);

- geleidelijke vergroting van het verschil tussen de verdiende lonen en het wettelijk minimumloon door de ontwikkeling van het minimumloon (en de daaraan gekoppelde sociale uitkeringen) te laten achterblijven bij de gemiddelde loonontwikkeling. Daarbij moet worden gestreefd naar waardevastheid (in plaats van welvaartsvastheid) van het minimumloon en de uitkeringen, maar niet naar welvaartsvastheid. Een uitzondering bepleit de projectgroep voor de AOW (zie 6.3).

(Ten overvloede: het laatste voorstel dient twee doelen; vergroting van het verschil tussen het laagste uitkeringsniveau en de op de arbeidsmarkt verdiende lonen enerzijds; verbetering van de verhouding tussen de sociale zekerheidsuitgaven (volume x prijs) enerzijds, en de verdiende lonen (volume x prijs) anderzijds. Het beslag van de sociale zekerheid op de collectieve uitgaven en het nationaal inkomen, kan zo worden beperkt ten opzichte van een automatische koppeling.)

6.5. Individualisering

De projectgroep is voor een consequente individualisering van het loon- en inkomensbeleid, inclusief de sociale zekerheid. Het gevolg geven aan de emancipatie-doelstelling maakt volgens D66 noodzakelijk dat op enig moment van een ieder in de actieve levensperiode mag worden verwacht dat hij of zij in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien, ongeacht de aanwezigheid van een (verdienende) partner. De enige reële uitzondering op dat uitgangspunt kan zijn gelegen in de aanwezigheid van jonge kinderen in een huishouding (en vanzelfsprekend, in pensionering en arbeidsongeschiktheid).

De D66-opvattingen over individualisering zijn reeds uitvoerig uitgewerkt in diverse notities. In het kader van deze rapportage worden deze opvattingen opgenomen, en waar nodig verder geconcretiseerd of verscherpt.

Kort weergegeven staat de projectgroep de volgende voor-nemens voor:

- geleidelijke afschaffing (bijvoorbeeld in 4 à 5 jaar) van de overheveling van de basisaf trek in de loon- en inkomstenbelasting en premieheffing volksverzekeringen ten behoeve van alleenverdieners. De opbrengst hiervan, voorzover niet nodig voor compensatie voor ouders van jonge kinderen of voor uitbreiding van kinderopvang, kan worden aangewend voor algemene of specifieke (arbeidskostenforfait) lastenverlichting¹⁹⁾;
- compensatie hiervan via de kinderbijslag uitsluitend in geval er in een huishouding jonge, niet-leerplichtige kinderen zijn (dus beneden vijf jaar). Voor lagere en middeninkomens kan dat in deze periode in beginsel inkomensneutraal geschieden door de compensatie (bij twee kinderen) te baseren op het huidige belastingvoordeel van de basisaf trek. Voorlopig gedeeltelijke compensatie (50 %) bij de aanwezigheid van kinderen van vijf tot en met 12 jaar¹⁹⁾;
- gelijktijdig: uitbreiding van kinderopvang en andere faciliteiten die het mogelijk maken dat ouders én betaalde arbeid verrichten én kinderen opvoeden, zonder dat dit ten koste gaat van arbeidsmarktaandeel van één van beide partners of van alleenstaande ouders;
- helderheid in de regelgeving. De verschillende normen op grond waarvan partners of alleenstaande ouders vrijstelling kunnen krijgen van de verplichting zelf actief te zijn op de arbeidsmarkt, moeten in de verschillende regelingen worden gelijkgesteld. In beginsel wordt van iedereen (met uitzondering van gepensioneerden, zie-

ken en arbeidsongeschikten) een actieve opstelling verwacht om een plaats te vinden op de arbeidsmarkt. Voorgesteld wordt ook op dit punt aan te sluiten bij de norm dat alleen de aanwezigheid van jonge kinderen in de huishouding een grond kan zijn om tijdelijk niet te hoeven solliciteren.

Thans bestaan te veel verschillende, elkaar soms tegensprekende, normen in Toeslagenwet, de toepassing van de ABW, de nabestaandenwetgeving, enzovoort. Duidelijkheid omtrent de verwachting inzake de eigen deelname op de arbeidsmarkt kan en zal de wens te participeren op de arbeidsmarkt verder vergroten;

- op middellange termijn: verdere afbouw van kostwinnersvoordelen op het gebied van sociale verzekeringspremies (goedkope medeverzekering in het ziekenfonds, gratis verzekering voor AOW en pensioen, nabestaandenpensioenen etc.). Opnieuw: alleen compensatie in het geval er jonge kinderen in de huishouding wonen;
- In de WW moet de individuele vervolguitering van 70 procent qua duur worden verlengd, tot bijvoorbeeld drie jaar. De druk op de bijstandswet wordt daardoor verminderd, waardoor de bijstand kan terugkeren tot zijn eigenlijke functie van vangnet, in plaats van werkloosheidsregeling. Indien de eenmaal verworven individuele zelfstandigheid op de arbeidsmarkt, via verlenging van de individuele WW-uitkering beter wordt gehonoreerd, kan individualisering van de Algemene Bijstandswet vooralsnog achterwege blijven.

Willen we het economisch draagvlak versterken door de arbeidsdeelname te vergroten, en bovendien (eindelijk) de consequenties trekken van het jarenlange streven naar emancipatie, dan is consequente individualisering van het inkomensbeleid onontkoombaar. Voor de ruim twee miljoen (gehuwde) vrouwen die niet participeren op de arbeidsmarkt moeten alle drempels om toe te treden verdwijnen. Wie ervoor kiest niet op de arbeidsmarkt te participeren, dient dan zelf de financiële consequenties daarvan te dragen.

Bij dit alles moet worden erkend dat niet van vandaag op morgen kan worden verwacht dat alle niet-werkende partners daadwerkelijk een plaats op de arbeidsmarkt verwerven. Overgangsmaatregelen zullen daarom, met name voor oudere generaties, noodzakelijk zijn. Structureel echter dienen kostwinnerstoelagen te worden afgebouwd, ook al zal de arbeidsmarkt niet ogenblikkelijk werk bieden aan alle niet-betaald werkende partners. De mogelijke inkomensdrukkang moet echter niet worden overdreven. De opbrengst wordt voor een belangrijk deel teruggesluisd in de vorm van lastenverlichting, zodat de netto-inkomensoffers kleiner zijn dan zij op het eerste gezicht zouden kunnen lijken - ook indien voorshands geen tweede inkomen wordt verworven. Voorts vindt de afbouw geleidelijk plaats (4 à 5 jaar), en wordt het verlies van de tweede basisaf trek voor huishoudens met twee jonge kinderen geheel gecompenseerd, zodat men er in deze gevallen per saldo op vooruitgaat. Immers, voor deze gezinnen wordt het verlies van de dubbele basisaf trek volledig gecompenseerd in de kinderbijslag, terwijl zij voorts meeprofiteren van de algemene lastenverlichting die de afschaffing van de voetoverheveling mogelijk maakt.

- 1) Pas aan het eind van de jaren negentig zal de vermindering van het aantal jonge toetreders op de arbeidsmarkt merkbaar zijn.
- 2) Van een fundamentele verklaring voor de lage arbeidsparticipatie in ons land t.o.v. de buurlanden wordt hier afgezien. Veel ongelijksortige aspecten spelen een rol: de lange tijd voortdurende traditionele rolopvatting over vrouwen; de hoge arbeidsproductiviteit; ons aardgas; remmende aspecten van de overlegeconomie; onvoldoende prikkels in het sociale stelsel, enz. enz.
- 3) Inmiddels ligt een aantal wetsvoorstellen in de Tweede Kamer ter behandeling. De effecten daarvan kunnen pas op enige termijn na de invoering worden verwacht. Overigens blijkt ook in de cao's die dit voorjaar zijn gesloten veel aandacht te worden besteed aan het ziekteverzuim, zij het dan ook veelal zonder dat daarin financiële prikkels zijn opgenomen.
- 4) Dat is uitdrukkelijk voor vrouwen en mannen van belang.
- 5) Het is zaak voor hen, die dat kunnen, aanvaardbare mogelijkheden in de sociale werkvoorziening te scheppen of te handhaven. Een groter accent op bedrijfsmatig werken in de WSW is juist, mits ook voldoende kansen voor deze categorie blijven bestaan. Voorts zou het aanbeveling verdienen om te bezien in welke mate de deskundigheid die in de WSW's aanwezig is, mede benut kan worden om moeilijk aan het werk te helpen, langdurig werklozen terug te brengen op de arbeidsmarkt. Het Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening NOSW heeft daarover een heldere uiteenzetting gegeven in de nota: 'Nieuwe oplossing voor nieuwe werkzoekenden'.
- 6) In de projectgroep is ook een variant besproken, waarbij de geïntegreerde organisatie een zelfstandig bestaan leidt, met een 'raad van commissarissen', bestaande uit leden die worden benoemd op voordracht van resp. overheid, werknemers en werkgevers. Ook in dit model legt de organisatie uiteindelijk verantwoording af aan de, democratisch gelegitimeerde, overheid en ligt de regie bij de laatste. Verschil met het eerste model is dat sociale partners een meer adviserende rol spelen.
- 7) Aanvullend valt op te merken dat hiermee de te verwachten problemen bij de decentralisatie van de AAW naar de gemeenten kunnen worden voorkomen of verminderd.
- 8) De arbeidsvoorziening is in deze notitie uiteraard sterk in het kader van sociale zekerheid en inactieven geplaatst. Opgemerkt zij echter dat de arbeidsvoorziening niet uitsluitend betrekking heeft op uitkeringsgerechtigden. Juist om voor uitkeringsgerechtigden een goede partner te kunnen zijn, dient de arbeidsvoorzieningsorganisatie tegelijk een betrouwbare partner te zijn voor werkgevers, óók waar het bijvoorbeeld gaat om nieuwe ontwikkelingen op de arbeidsmarkt als educatief verlof, outplacement e.d. Kortom: arbeidsvoorziening dient een volwaardige partner te kunnen zijn op het brede terrein van de arbeidsmarkt.
- 9) In veel gevallen geldt overigens dat de huidige wetgeving zijn oorsprong vindt in afspraken en regelingen door werkgevers en werknemers. Niets nieuws onder de zon.
- 10) Hoe dit in concreto zou kunnen worden vormgegeven is bij voorbeeld uitgewerkt in de recente pensioennota van D66. Ideeën zijn daarnaast ontwikkeld in de gedachte van 'cao's à la carte'. Vergroting van keuzevrijheid is, naar onze overtuiging, heel wel mogelijk zonder dat de grondtrekken van de sociale zekerheid (wettelijk of bovenwettelijk) behoeven te worden aangetast.
- 11) Dat een (verdere) verruiming van de opleidingsmogelijkheden ook moet leiden tot een opleidingsverplichting voor de werkzoekende, ligt voor de hand.
- 12) Zie de WRR in het rapport "Een wenkend perspectief"(1990), maar ook de Tweede kamerfractie van D66 in de notitie "Meewerken aan economische zelfstandigheid"(1991).
- 13) Wat niet wegneemt dat een gedegen studie naar het sociaal minimum en de verhoudingen in de verschillende niveaus, nieuw licht zou kunnen werpen op die discussie. Zo'n onderzoek wordt daarom door de projectgroep aanbevolen.
- 14) Ter illustratie: één procent achterblijven t.o.v. de gemiddelde loonstijging betekent thans een besparing op de collectieve uitgaven van 900 miljoen gulden.
- 15) Zie bijvoorbeeld de Nota Sociale Zekerheid 1992, Tweede Kamer 1991-1992, 22 322, nr. 2, pp. 19 e.v.
- 16) Van AOW'ers wordt niet meer verwacht dat zij zich op de arbeidsmarkt begeven. De argumenten voor een groter verschil tussen de netto-minimumuitkering en het laagst verdiende loon gaan daarom hier niet op. Bovendien is het op zichzelf reeds wenselijk om het inkomen van ouderen met AOW, te ontzien.
- 17) We acht de projectgroep de gedachte van de 'tax credit', of 'heffingskorting', aantrekkelijk, in ieder geval voor de basisaftrek. Zo'n korting maakt het netto-voordeel van een aftrekpost voor iedereen gelijk, ongeacht de hoogte van het inkomen. Invoering van een tax credit is in beginsel ook mogelijk zonder verdere nivellering, indien dit in de tarieven wordt gecompenseerd.
- 18) Het deels omzetten van de basisaftrek van niet-werkende partners in een compenserend bedrag voor gezinnen met jonge kinderen betekent dat de collectieve lastendruk stijgt; een belastinguitgave wordt vervangen door een feitelijke uitgave. Aan deze (statistische) verandering wordt hier voorbijgegaan. Overigens zouden de benodigde middelen voor een deel ook elders in de kinderbijslag te vinden zijn, als de progressie naar kindertal in de bijslagbedragen wordt beperkt, zoals door D66 al jaren wordt bepleit. De leeftijdsafhankelijkheid moet daarbij worden gehandhaafd.
- 19) Voor de techniek van de compensatie zijn verschillende wegen denkbaar. Behalve verhoging van kinderbijslagbedragen is ook toekenning van een vaste tax credit mogelijk. De compensatie zou dan kunnen plaatsvinden door toekenning van een tax credit per in aanmerking komend kind.

WIJZIGINGSVOORSTELLEN STATUTEN EN HUISHOUDELIJK REGLEMENT

De volgorde van presentatie is die van van de toekomstige tekst van de statuten en Huishoudelijk reglement. Om referentie te vergemakkelijken zijn de voorstellen in principe genummerd per artikel. Echter waar bij voorstellen op onderdelen van artikel aparte toelichtingen worden gegeven zijn deze apart genummerd. De clusters voorstellen die betrekking hebben op een artikel zullen in een keer in stemming worden gebracht.

WIJZIGINGSVOORSTELLEN STATUTEN

ARTIKELSGEWIJZE VOORSTELLEN MET TOELICHTING

Voorstel 00.01

Art.1 Vervangen: overal waar "geschillencommissie" staat door "geschillencollege".

Voorstel 00.02

Art.02 Vervangen: "met ingang van heden" door "opnieuw".

Voorstel 00.03

Art.05 Toevoegen als lid 3: de tekst van het huidige artikel 12

Voorstel 00.04

Art.06 Toevoegen aan lid 2: "; bevoegdheden, die de statuten verlenen, worden nader uitgewerkt in het huishoudelijk reglement. Slechts die reglementen, die bij of krachtens deze statuten, dan wel bij of krachtens het huishoudelijk reglement kunnen worden vastgesteld door enig partijorgaan behoren tot de reglementen van D66 en hebben als zodanig rechtskracht binnen D66".

Toelichting

Het begrip "overige" kan verwarring wekken, indien slechts bedoeld wordt dat slechts in het HR genoemde partijorganen reglementen kunnen vaststellen, die geldig zijn binnen D66, bijvoorbeeld in geschillen.

Voorstel 00.05

Vervangen in lid 3: "art.18 lid 1" door "art.14 lid 2".

Voorstel 00.06

Art.07 Vervangen lid 1: "D66 kent (adspirant)leden en donateurs" door "D66 kent leden, adspirantleden en donateurs; de inhoud van deze begrippen wordt nader uitgewerkt in het huishoudelijk reglement".

Toelichting

In de statuten worden wel voortdurend de verschillende categorieën genoemd, doch nergens gedefinieerd; door verwijzing naar het HR is dat ondervangen.

Voorstel 00.07

Toevoegen als nieuw lid 3: "De ledenadministratie doet geen mededelingen omtrent het lidmaatschap van D66 aan andere, dan de bevoegde partijorganen".

Toelichting artikel 7

Bij de wijziging van artikel 7 dient te worden opgemerkt dat het goed zou zijn, indien de partij zich zou houden aan eenmaal gekozen termen. Enkele jaren geleden is heel bewust voor adspirantlidmaatschap als term gekozen; later wordt in wervingskampagnes de term proeflidmaatschap gebruikt. Dat

schept onduidelijkheid. Statutair en reglementair bestaat een proeflidmaatschap niet.

Voorstel 00.08

Art.08 Vervangen in lid 1 "zestien" door "veertien".

Toelichting artikel 8

De verandering in artikel 8 is noodzakelijk door verandering van het passieve kiesrecht, gekombineerd met de eisen die worden gesteld aan de lidmaatschapstermijn van D66, de leeftijdseis voor dat lidmaatschap verlaagd dient te worden.

Voorstel 00.09

Art.09.01 regel 1: vervangen "Het lidmaatschap eindigt door:" door "Het lidmaatschap danwel adspirantlidmaatschap eindigt door:"

Voorstel 00.10

Art. 09.01 b: vervangen "bij" door "op"

Voorstel 00.11

Art. 09.1 vervangen:

"c. schriftelijke opzegging door het hoofdbestuur wegens contributieschuld, zich uitstreckende over een termijn die nader in het huishoudelijk reglement wordt geregeld;

d. schriftelijke opzegging door het hoofdbestuur wanneer het lid niet meer voldoet aan de eisen gesteld in art.8,"

door:
"c. schriftelijke opzegging door het hoofdbestuur wegens contributieschuld, zich uitstreckende over een termijn die nader in het huishoudelijke reglement wordt geregeld, danwel wanneer niet meer wordt voldaan aan de eisen gesteld in art. 11 en 12;"

Toelichting

Uit het oogpunt van systematiek is het raadzaam de opzeggingen door het HB in een sub te vermelden. De verwijzingen in andere artikelen moeten worden aangepast.

Voorstel 00.12

Art. 09.2 Vervangen het gehele lid 2: "Beëindiging van het lidmaatschap op grond van lid 1 ad b,c,d en e van dit artikel laat de contributie van het lopende jaar onverlet"

door lid 3:

a. Beëindiging van het lidmaatschap op grond van lid 1 sub b van dit artikel gaat in met ingang van het verenigingsjaar volgend op het jaar van opzegging en ontslaat niet van de verplichting tot betaling van de contributie over het lopende

verenigingsjaar;

b. Beëindiging van het lidmaatschap op grond van lid 1 sub c, d en e van dit artikel gaat in met ingang van de datum van het verstrijken van de beroepstermijn tegen de hoofdbestuursoverbeslissing en ontslaat van de verplichting tot betaling van de contributie over het lopende jaar.

Herredigeren lid 3 als lid 2: "Het adspirant-lidmaatschap eindigt bovendien na één jaar of door omzetting in een lidmaatschap".

Toelichting artikel 9

Behalve enige tekstmatige verbeteringen dient een concrete termijn in artikel 9 te worden gesteld, waarop het lidmaatschap eindigt.

Voorstel 00.13

Art.10 Tussenvoegen tussen "het" en "in strijd met de statuten": "naar het inzicht van het hoofdbestuur".

Toelichting artikel 10

Mede in verband met de mogelijke beroepsprocedure ex artikel 9 lid 3 moet het in artikel 10 duidelijk zijn welk orgaan tot beoordelen bevoegd is.

Voorstel 00.14

Toelichting overbrengen artikel 11 naar huishoudelijk reglement

Het oude artikel 11 dient naar het huishoudelijk reglement te worden verplaatst omdat het de procedurele uitwerking weergeeft van lidmaatschapsbeëindiging; een typische reglements-aangelegenheid en geen statutaire.

Voorstel 00.15

Het bestaande artikel 13 wordt artikel 11

Voorstel 00.16

Art.11 Nieuw lid 1: "Het lidmaatschap van D66 is vereist om kandidaat te staan voor en D66 te vertegenwoordigen in enig vertegenwoordigend orgaan, en tevens vereist om kandidaat te staan voor en lid te zijn van enige bestuursorgaan binnen D66".

Voorstel 00.17

Oud lid 1 wordt lid 2

Voorstel 00.18

Oud lid 2 wordt lid 3; daarin vervangen:

"...bij het begin van de kandidaatstellingstermijn lid van D66 te zijn, aan hun contributieverplichtingen te hebben voldaan en gedurende één jaar voorafgaande aan de dag van verkiezing (adspirant)lid van D66 te zijn geweest" door "...gedurende één jaar voorafgaande aan de dag van verkiezing (adspirant)lid van D66 te zijn en aan hun contributieverplichtingen te hebben voldaan"; daaraan toegevoegd de vervanging van het oude lid 3 "Bij huishoudelijk reglement kan dispensatie worden verleend van de in lid 2 genoemde lidmaatschapstermijn" door

"Het hoofdbestuur kan dispensatie verlenen van de in dit lid genoemde lidmaatschapstermijn van één jaar. Zij doet dit niet dan op basis van een deugdelijke gemotiveerd voorstel van het bestuur op welk niveau de kandidaat zich aanmeldt. Indien overige kandidaten menen hierdoor in hun belangen te worden geschaad, staat voor hen beroep tegen deze hoofdbestuursoverbeslissing open bij het geschillencollege.

Toelichting

Uit het oogpunt van systematiek zijn de lidmaatschapsvereisten en de dispensatie daarvan "even zware" beslissingen, die derhalve beide in de statuten geregeld moeten worden. Artikel 16 HR dient dus in de statuten te staan.

Voorstel 00.19

Schrappen het bestaande artikel 8 lid 6

Een lid van D66 dat deel uitmaakt van een bestuur van D66, of van een D66-fractie in enig vertegenwoordigend lichaam of bij opvolging voor een D66-plaats in dit lichaam in aanmerking komt, verplicht zich na beëindiging van het lidmaatschap van D66 zijn/haar functie ter beschikking te stellen of niet te aanvaarden.

Voorstel 00.20

Het bestaande artikel 8 lid 2 t/m 5 wordt gherredigeerd in artikel 12.

Vervangen:

Art.08.2 Indien betrokkene tevens lid is van enige andere landelijke politieke partij, is hij/zij niet verkiesbaar in besturen van D66 en kan niet door D66 kandidaat gesteld worden voor een vertegenwoordigend lichaam.

3 Een lid van D66 dat deel uitmaakt van een bestuur van D66 of van een D66-fractie in een vertegenwoordigend lichaam verplicht zich geen lid te worden van enige andere landelijke politieke partij

4 Indien D66 deelneemt aan de verkiezingen voor een vertegenwoordigend lichaam verplicht een D66-lid zich om zich niet kandidaat te stellen voor enige andere politieke partij, die aan de verkiezingen voor het betreffende vertegenwoordigende lichaam deelneemt.

5 Indien een D66-fractie deel uitmaakt van een vertegenwoordigend lichaam, verplicht een D66-lid zich om geen deel uit te maken van een fractie van enig andere politieke partij, die een fractie heeft in het betreffende vertegenwoordigende lichaam.

door:

Art.12.1 Het lidmaatschap van D66 is onverenigbaar met kandidaatstelling voor enige andere politieke partij of groepering voor een vertegenwoordigend orgaan, indien D66 deelneemt aan de verkiezingen voor dat vertegenwoordigend orgaan, en tevens onverenigbaar met vertegenwoordiging van enige andere politieke partij of groepering in een vertegenwoordigend orgaan, indien D66 vertegenwoordigd is in dat vertegenwoordigend orgaan.

2 Het kandidaat zijn voor en vertegenwoordigen van D66 in enig vertegenwoordigend orgaan is onverenigbaar met het lidmaatschap van enige andere landelijke politieke partij, dan wel van enige politieke partij of groepering specifiek voor dat vertegenwoordigend orgaan.

3 Het kandidaat zijn voor en het lidmaatschap van enig bestuursorgaan binnen D66 is onverenigbaar met het lidmaatschap van enige andere landelijke politieke partij, dan wel van enige politieke partij of groepering specifiek voor het vertegenwoordigend orgaan op overeenkomstig niveau.

en toevoegen het bestaande artikel 14 als lid 4 en 5.

Voorvoegen in nieuw lid 4: "Het lidmaatschap van vertegenwoordigende en bestuurlijke organen op het overeenkomstige niveau zijn onverenigbaar".

Tussenvoegen in tweede zin van nieuw lid 4 tussen "lidmaatschap van" en "de tweede kamer": "het europees parlement of" en schrappen het woorddeel "bestuurs" van "bestuursfunctie".

Tussenvoegen in derde zin van nieuw lid 4 tussen "lidmaatschap van" en "de tweede kamer": "het europees parlement,"

Tussenvoegen in derde zin van nieuw lid 4 tussen "stadsdeelraden," en "is onderling": "dan wel elke andere direct gekozen vertegenwoordigende functie namens D66".

Toelichting artikelen 11 en 12

De leden 2 t/m 6 van het bestaande artikel 8, die thans uitgaan van een 'morele' verplichting, dienen te worden gherredigeerd in termen van vereisten en onverenigbaarheden, hetgeen dan ook beter spoort met artikel 9 lid 1 sub d (opzegging, indien niet langer aan de eisen gesteld in artikel 8 wordt voldaan). Bovendien dient uit oogpunt van samenhang in dit artikel de rubriek "Besturen en Vertegenwoordigingen" (artikelen 13 en 14) te worden opgeno-

men. De lidmaatschapsvereisten, die verband houden met het functioneren in besturen en vertegenwoordigingen dienen bij elkaar te worden vermeld. In de statuten artikelen 9 en 10 dienen slechts de algemene vereisten te worden vermeld, die nader bij huishoudelijk reglement dienen te worden geregeld. Bij de onverenigbaarheden dienen statutair die tussen "beroepspoliticus" en "partijbestuurder", alsmede die tussen politieke vertegenwoordigers onderling volledig te worden aangegeven.

Voorstel 00.21

Bestaand artikel 15 wordt artikel 13.

Vervangen: "samenstelling van de partijorganen vast op de grondslag van" door: "organisatie van de partij vast met als uitgangspunten:

a. open kandidaatstelling, directe verkiezing van personen in partijfuncties,"

daaraan toevoegen als sublid

b. openbaarheid van vergaderingen en vergaderstukken; in het landelijk huishoudelijk reglement kan worden geregeld onder welke omstandigheden vergaderingen besloten kunnen zijn en wanneer bestuursstukken niet of beperkt openbaar zijn; alle overige vergaderingen kunnen niet besloten worden verklaard;

daaraan toevoegen de vervanging van bestaand artikel 17 "Het stemmen bij volmacht op een vergadering is niet toegestaan en artikel 18 lid 5 "Ieder ter vergadering aanwezig lid heeft één stem", door het sublid

c. dat alle ter vergadering aanwezige stemgerechtigde leden slechts één stem mogen uitbrengen en dat geen stem mag worden uitgebracht bij volmacht;

daaraan toevoegen als sublid

d. vaststelling van kandidatenlijsten voor vertegenwoordigende organen via directe en geheime verkiezingen door alle terzake stemgerechtigde leden.

Toelichting artikel 13

In artikel 13 en volgende van de statuten worden de algemene beginselen van organisatie vermeld, die de grondslag vormen voor nadere uitwerking in het huishoudelijk reglement. Dat geldt ook voor het landelijke partijniveau. Openbaarheid dient het principe te zijn en beslotenheid slechts uitzondering; beslotenheid kan slechts worden toegestaan, indien dat in het huishoudelijk reglement wordt aangegeven. Dit artikel vervangt de huidige artikelen 15 en 17.

Voorstel 00.22

Bestaande artikelen 16 (ged), 18 lid 1 (ged), 25 en 26 lid 1 worden vervangen door artikel 14.

Vervangen:

Art. 16.1 D66 kent drie algemene organen, te weten:

a. de algemene ledenvergadering

b. het hoofdbestuur, waarbinnen het dagelijks bestuur;

2 Voorts kent D66 regio's, subregio's, afdelingen en deelafdelingen, alsmede de volgende bijzondere organen:

c. werkgroepen.

Art. 18.1 De algemene ledenvergadering is het hoogste orgaan van D66.

Art. 25.1 Een regio verenigt alle leden, wonende in een door het hoofdbestuur vastgesteld gebied.

2 Een subregio verenigt alle leden, wonende in een door het regiobestuur vastgesteld gebied.

3 Een afdeling verenigt alle leden, wonende in een door het regiobestuur vastgesteld gebied, dat in beginsel een of meer gemeenten omvat.

4 Een deelafdeling verenigt alle leden, wonende in een door het afdelingsbestuur vastgesteld gebied.

5 Het huishoudelijk reglement stelt de grondregelen voor regio's, subregio's, afdelingen en deelafdelingen.

6 Regio's, subregio's, afdelingen en deelafdelingen zijn bevoegd eigen reglementen vast te stellen, mits deze geen bepalingen bevatten, die in strijd zijn met statuten en huishoudelijk reglement van D66.

7 Regio's, subregio's, afdelingen en deelafdelingen zijn geen rechtspersonen.

Art. 26.1 Samenstelling, bevoegdheden en verplichtingen van de bijzondere organen worden geregeld in het huishoudelijk reglement door

Art. 14.1 De D66-organisatie kent drie niveaus:

a. het landelijk niveau,

b. het regionaal niveau, en

c. het afdelingsniveau.

Op ieder organisatie-niveau bestaan tenminste twee algemene organen te weten:

2 De landelijke algemene ledenvergadering is het hoogste orgaan voor de partij als geheel. Het landelijk hoofdbestuur is het hoogste bestuursorgaan voor de partij als geheel.

3 D66 kent onderstaande voor alle organisatie-niveaus werkzame bijzondere organen, te weten:

a. de bestuurdersvereniging;

b. het geschillencollege;

c. de stichting wetenschappelijk bureau;

d. de stichting politiek scholings- en vormingsinstituut.

4 Het huishoudelijk reglement regelt de nadere inrichting van elk organisatie-niveau, waarbij

a. het hoofdbestuur een het gehele land dekkende indeling in regio's vaststelt ten behoeve van het bestuurlijke midden-niveau;

b. ieder regiobestuur een het gehele gebied dekkende indeling in afdelingen vaststelt ten behoeve van het bestuurlijke basisniveau en eventuele subregio's voor delen van de regio;

c. ieder afdelingsbestuur de bevoegdheid heeft deelafdelingen in te stellen.

5 Partijfuncties zijn alle functies binnen de in dit artikel genoemde algemene en bijzondere organen, alsmede binnen alle overige bij of krachtens deze statuten, dan wel het huishoudelijk reglement ingestelde organen, met uitzondering van de ledenvergaderingen.

Toelichting artikel 14

Artikel 14 van de statuten geeft de algemene regels voor elk niveau van de organisatie. In het huishoudelijk reglement wordt voor ieder niveau de eigen invulling daarvan bepaald. Het in de statuten zo gespecificeerd weergeven van uitsluitend het landelijk niveau, zoals nu vastgesteld is weinig flexibel. De term "partijorgaan" kan verwarrend werken. Helderder is het indien zou worden gesproken van twee algemene organen op elk niveau. De term "bijzonder orgaan" wordt gereserveerd voor de drie landelijk werkzame organen (die geen decentrale variant mogen hebben), en voorts wordt gesproken van vaste commissies, raden en commissies-ad-hoc (die wel decentrale varianten hebben). De term "partijfunctie" dient gedefinieerd te worden.

Toelichting artikel 14.1

Uit oogpunt van systematiek dient eerst te worden gedefinieerd wat een organisatie-niveau is voor dat over de inrichting van dat niveau wordt gesproken.

Voorstel 00.23

Art. 15 Bestaand artikel 23 wordt artikel 15.1

"D66 wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door twee leden van het dagelijks bestuur, met dien verstande dat het hoofdbestuur de penningmeester kan machtigen betalingsopdrachten namens D66 te ondertekenen."

te wijzigen in

Art. 15.1 De vereniging wordt vertegenwoordigd met uitzondering van alle bestuurders door 2 bestuurders waarvan 1

voorzitter of vice-voorzitter en de andere door een der secretarissen of de penningmeester met dien verstande dat het HB de penningmeester kan machtigen betalingsopdrachten namens D66 te ondertekenen. Waar het betreft het tekenen van de kandidatenlijsten wordt bij uitsluitingbevoegd de voorzitter danwel bij diens ontstentenis een vice-voorzitter. Een weigering om onder naam van D66 aan verkiezingen deel te nemen kan slechts door het hoofdbestuur genomen worden.

Toelichting

Het nieuwe BW boek 2 geeft in artikel 45 lid 1 aan dat "Het bestuur is, voor zover de wet niet anders bepaalt, bevoegd tot vertegenwoordiging van de vereniging in en buiten rechte." Lid 2 geeft onder meer aan dat "De statuten kunnen bepalen dat vertegenwoordigingsbevoegdheid mede toekomt aan een of meer bestuurders, hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk, hetzij gezamenlijk met een of meer anderen". Lid 3 vereist een precieze bepaling van bevoegdheid.

Voorstel 00.24

Toevoegen aan art. 15 een nieuw lid

2 Geen enkel bij of krachtens deze statuten of het huishoudelijk reglement in te stellen orgaan heeft zelfstandigen rechtspersoonlijkheid, tenzij dit nadrukkelijk in deze statuten is vermeld.

Toelichting artikel 15

De vertegenwoordiging naar buiten en de aansprakelijkheid van de partij is in artikel 15 beter vastgelegd. Dit artikel vervangt de huidige artikelen 23 en 25 lid 7.

Voorstel 00.25

Bestaand artikel 18 lid 2 en 3 gaan naar het huishoudelijk reglement.

Voorstel 00.26

Art.16 Bestaand artikel 18 wordt artikel 16.

Art.16.1 Vervangen in lid 1 "*De algemene ledenvergadering is het hoogste orgaan van D66; zij komt tenminste eenmaal per jaar bijeen. Aan haar komen alle bevoegdheden toe, die niet door de wet of de statuten aan andere organen zijn opgedragen.*"

door
"De ledenvergadering kan slechts besluiten nemen over voorstellen die aan alle terzake stemgerechtigde leden ter amendering zijn voorgelegd."

Voorstel 00.27

Art.16.2 Toevoegen aan het begin van lid 2 (oud lid 4):

"Het bestuur roept de ledenvergadering regelmatig bijeen, doch in elk geval minstens teien percent van de stemgerechtigde leden daarom verzoeken."

Toelichting

Voor alle duidelijkheid kan in lid 1 worden toegevoegd dat niet slechts ter amendering (vaststellen) doch ook voorstellen (de jaarrekening en de statuten van de zelfstandige rechtspersonen) ter goedkeuring aan de leden worden voorgelegd. In lid 2 moet de oproepende instantie worden vermeld, alsmede het thans in HR artikel 74 geregelde initiatiefrecht.

Voorstel 00.28

Artikel 16.2 Schrappen in lid 2 (oud lid 4) ", welke kan worden gepubliceerd in het door D66 uitgegeven orgaan".

Voorstel 00.29

Bestaande artikelen 16 (ged), 24 en 26 lid 2 worden artikel 17.

Art.16.1 c. de adviesraad.

Art.16.2 a. vaste commissies;

b. commissies-ad-hoc;

Art.24. De adviesraad is een de eerste en tweede kamerfractie en het hoofdbestuur adviserend orgaan. De samenstelling en het functioneren is geregeld bij huishoudelijk reglement.

Art.26.2 Commissies-ad-hoc kunnen door de algemene ledenvergadering, de adviesraad en de ledenvergaderingen van (sub)regio's en (deel)afdelingen worden ingesteld ter uitvoering van door deze vergadering nader omschreven opdrachten.

Art.17.1 Voor zover niet tredend in de bevoegdheden van de algemene en bijzondere organen genoemd in artikel 14, kan de ledenvergadering op elk niveau vaste en gewone commissies, commissies-ad-hoc, dan wel advies- en/of overleggraden instellen ter uitvoering van door deze ledenvergadering nader omschreven opdrachten. Samenstelling, bevoegdheden en verplichtingen van deze commissies en raden worden geregeld in het huishoudelijk reglement, dan wel in het instellingsbesluit.

2 Vaste commissies, indien als zodanig ingesteld, hebben een permanent karakter en kunnen er zijn ten behoeve van a. de besluitvorming met als aanduiding "rapportagecommissie",

b. de interne verkiezingen met als aanduiding "verkiezingscommissie",

c. de partijfinanciën met als aanduiding "financiële commissie".

3 Gewone commissies worden ingesteld ten behoeve van een in het betreffende besluit aangegeven taakstelling en voor periode van telkens drie jaar, waarna het mandaat opnieuw moet worden verlengd.

4 Commissies-ad-hoc kunnen door de ledenvergadering worden ingesteld ter uitvoering van een door deze vergadering nader omschreven opdracht voor een bepaalde tijd, waarna de commissie reglementair is opgeheven.

5 Een adviesraad is een de overeenkomstige fractie(s) en het overeenkomstige bestuur adviserend orgaan.

6 Een overlegraad bestaat uit besturen van onderscheiden niveaus met als doel het onderling afstemmen van taken en activiteiten.

Voorstel 00.30

Art.18.1 Een rapportagecommissie bereidt de besluitvorming voor de ledenvergadering voor, bewaakt daarbij overeenstemming met de statuten en het huishoudelijk reglement, beslist ter vergadering, indien wordt gestemd over een niet-schriftelijk vastgesteld voorstel, over de formulering daarvan, en stelt de notulen vast.

2 De landelijke rapportagecommissie is belast met de bewaking van de statuten en het huishoudelijk reglement voor de gehele partij.

Voorstel 00.31

Art.19.1 Een verkiezingscommissie is belast met de organisatie van de verkiezing van bestuurders en vertegenwoordigers.

2 De verkiezingscommissie beslist bindend omtrent de uitslag van verkiezingen voor bestuurders en vertegenwoordigers, die tijdens ledenvergaderingen worden gehouden.

3 De landelijke verkiezingscommissie is belast met de bewaking van de verkiezingsprocedures voor de gehele partij.

Voorstel 00.32

Bestaand artikel 19 wordt artikel 20.

Eerst nieuw lid:

Art.20.1 Een financiële commissie is belast met het financiële

toezicht op het bestuur.

Oud artikel 19 als lid 2.

Daarin vervangen "*algemene vergadering*" door "**ledenvergadering**" en schrappen: ", *de financiële commissie aan wie het financiële toezicht op het hoofdbestuur is opgedragen geheerd,*" en toevoegen "; **de ledenvergadering gaat hertoe niet eerder over dan dat de financiële commissie aan wie het financiële toezicht op het bestuur is opgedragen daarover heeft gerapporteerd**".

Voorts toevoegen een nieuw lid

3 De landelijke financiële commissie kan richtlijnen uitvaardigen ten behoeve van de financieel toezichthoudende taak voor de gehele partij.

Toelichting artikelen 16 t/m 20

In de artikelen 16 t/m 20 van de statuten is de algemene structuur van iedere ledenvergadering op elk niveau weergegeven, en niet slechts het landelijk niveau. Het huishoudelijk reglement werkt dat nader uit. Op grond van de besluitvorming tijdens het voorjaarscongres hebben regio's en afdelingen de vrijheid vaste commissies voor de vaste functies in te stellen; de taakstelling van die commissies is op elk niveau overeenkomstig.

Deze artikelen vervangen de huidige artikelen 16 (gedeeltelijk) 18, 19 en 26.

Voorstel 00.33

Art.21 Bestaande artikelen 20 en 21 worden nieuw artikel 21. Lid 2 en 3 van artikel 20 gaan naar het huishoudelijk reglement. Tussenvoegen in oud artikel 20 lid 1 tussen "D66" en "kiezen" "**op elk niveau**" en tussen "rechtstreeks" en "op" "**het bestuur op dat niveau**"; schrappen in datzelfde lid "*het hoofdbestuur, dat bestaat uit de leden van het dagelijks bestuur en één lid uit elke regio*".

Oud artikel 20 lid 4 wordt lid 2.

Daarin schrappen het woorddeel "*hoofd*" van "hoofdbestuur", alsmede tussen "de" en "ledenvergadering" "*algemene*".

Oud artikel 21 wordt lid 3.

Daarin tweemaal schrappen het woorddeel "*hoofd*" van "hoofdbestuur" en vervangen "*tenminste negen en ten hoogste zevenendertig*" door "**een oneven aantal**".

Voorstel 00.34

Art.22.1 Het bestuur op elk niveau heeft, naast het in algemene zin leiding geven aan D66, in elk geval tot taak het voorleggen aan de ledenvergadering van:

- a. voorstellen met betrekking tot de begroting;
- b. de jaarrekening;
- c. voorstellen met betrekking tot reglementen;
- d. voorstellen met betrekking tot het politiek programma.

2 Het bestuur kan ten behoeve van de ondersteuning van de in lid 1 onder c en d genoemde taken bestuurscommissies instellen, die echter niet kunnen treden in de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het bestuur in deze.

3 Het huishoudelijk reglement stelt nadere regelen omtrent taak en omvang van elk bestuur, alsmede de wijze waarop de taak wordt uitgeoefend en hoe en wanneer omtrent de taakuitoefening verantwoording aan de leden wordt afgelegd; in ieder geval gaat de jaarlijks in te dienen begroting vergezeld van uitvoerig toegelichte beleidsvoornemens en de jaarlijks voor te leggen jaarrekening vergezeld van een beleidsmatig jaarverslag.

Voorstel 00.35

Bestaand artikel 22 wordt artikel 23.

Toelichting artikelen 21 t/m 23

In de artikelen 21 t/m 23 van de statuten wordt een algemene omschrijving van de taken en verantwoordelijkheden van besturen gegeven overeenkomstig de besluitvorming tijdens het

voorjaarscongres. Besturen moeten zich regelmatig verantwoorden, bij voorkeur gekoppeld aan (begrotings)voornemens en (rekenings)verslag. De behoefte aan discussie over de middelen (begroting) mag niet dienen ter vervanging van een discussie over het te voeren wenselijke beleid, dat ook weer verantwoord moet worden. Nadere uitwerking daarvan dient in het huishoudelijk reglement te geschieden.

Voorstel 00.36

Art.24 De Bestuurdersvereniging.

De bestuurdersvereniging heeft als doel het ten behoeve van de bij haar aangesloten leden bevorderen van:

- a. de kennis van het openbaar bestuur in Nederland en Europa en het functioneren daarin als politiek vertegenwoordiger of bestuurder,
 - b. een beleidsmatig samenhangend optreden van de verschillende politieke vertegenwoordigers op de onderscheiden niveaus,
 - c. de contacten tussen politieke vertegenwoordigers en bestuurders onderling,
 - d. de externe belangenbehartiging bij o.a. het ministerie van Binnenlandse Zaken;
- nadere uitwerking hiervan geschiedt in het huishoudelijk reglement.

Toelichting artikel 24

Verwezen kan worden naar de besluitvorming rond het oprichten van de landelijke bestuurdersvereniging.

Voorstel 00.37

Art.25 Het geschillencollege heeft tot taak:

- 1 het beslechten van geschillen tussen
 - a. de leden van de partij enerzijds en besturen, commissies of raden ingesteld bij of krachtens de statuten, dan wel bij of krachtens het huishoudelijk reglement, op elk niveau anderzijds,
 - b. besturen, commissies of raden als bedoeld onder a onderling,
 - c. partijfunctionarissen onderling, waarbij niet wordt getreden in de bevoegdheden van de ledenvergadering als het hoogste orgaan voor het betreffende organisatie-niveau;
- 2 het desgevraagd uitleggen van de statuten en het huishoudelijk reglement, alsmede het toetsen van de overige partijreglementen als bedoeld in artikel 6 aan de statuten en het huishoudelijk reglement, bij gebleken verschil van mening tussen belanghebbende partijen;
- 3 het beslissen in beroep voor zover bij of krachtens het huishoudelijk reglement is geregeld.

Toelichting artikel 25

De huidige artikelen 24 en 25 zijn uitwerkingsartikelen op landelijk niveau en kunnen beter in het huishoudelijk reglement worden geregeld. Daarvoor in de plaats komt een nieuw artikel over het landelijke geschillencollege als bijzonder orgaan.

Voorstel 00.38

Bestaand artikel 27 wordt integraal vervangen door artikel 26.

Art.27.1 *Werkgroepen functioneren onder auspiciën van de stichting wetenschappelijk bureau D66, die haar taken in haar statuten regelt. Deze statuten komen tot stand na advies van het hoofdbestuur en na goedkeuring door de algemene ledenvergadering van D66.*

2 *Het hoofdbestuur kan het bestuur van de stichting wetenschappelijk bureau D66 verzoeken voor een bepaald onderwerp een werkgroep in te stellen.*

Art.26.1 *De stichting wetenschappelijk bureau D66 regelt, als zelfstandig rechtspersoon, haar taken in haar statuten. Deze*

statuten komen tot stand na advies van het hoofdbestuur en na goedkeuring door de landelijke algemene ledenvergadering van D66, waarbij rekening dient te worden gehouden met het bepaalde in dit artikel.

2 Het hoofdbestuur kan het bestuur van de stichting wetenschappelijk bureau D66 verzoeken bepaalde onderwerpen in studie te nemen en daaromtrent rapport uit te brengen.

3 De stichting wetenschappelijk bureau D66 organiseert landelijke werkgroepen, die zich bezighouden met onderwerpen van landelijk politiek karakter. Zij kunnen zich in subgroepen opsplitsen ten aanzien van bepaalde onderwerpen en zich per regio vertakken onder uitsluitende verantwoordelijkheid van de betrokken landelijke werkgroep.

4 De werkgroepen treden nimmer zelfstandig naar buiten op. Meningingen, opvattingen en publikaties vallen onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting wetenschappelijk bureau D66.

5 Het bestuur van de stichting wetenschappelijk bureau D66 treedt niet naar buiten op, dan na overleg met het hoofdbestuur.

6 Het bestuur van het wetenschappelijk bureau bestaat uit een oneven aantal leden, waarvan tenminste vijf rechtstreeks door de ALV worden gekozen met de voorzitter en penningmeester in functie volgens het model van bijlage C van het huishoudelijk reglement. Het bestuur benoemt uit deze leden de secretaris. Niet-leden van D66 kunnen benoemd worden in het stichtingsbestuur, met dien verstande dat van het bestuur tenminste de helft plus één, waaronder begrepen de voorzitter, de secretaris en de penningmeester, leden van D66 dienen te zijn.

7 Wanneer het bestuur, bedoeld in lid 6, niet uit het vereiste minimum aantal leden bestaat, of wanneer er sprake is van tussentijds aftreden, waardoor het aantal bestuursleden beneden het statutaire minimum daalt, vormen de benoemden dan wel de overgebleven bestuursleden rechtsgeldig het bestuur, dat alsdan zelf het bestuur tot het statutaire minimum aantal leden dient aan te vullen. Deze aanvullende benoemingen zijn van kracht tot de eerstvolgende ALV van D66.

8 Zo mogelijk worden in het stichtingsbestuur benoemd:
= twee leden door het hoofdbestuur van D66 uit zijn midden;
= twee leden door de eerste-kamerfractie, de tweede-kamerfractie en de Europese fractie van D66 uit hun gezamenlijke midden;

bedoelde leden kunnen zich bij afwezigheid ter vergadering doen vertegenwoordigen door een plaatsvervanger uit dezelfde geleding waaruit zij afkomstig zijn.

Toelichting artikel 26

De stichting is een zelfstandig rechtspersoon en daarom kunnen slechts in de statuten bepalingen ter zake worden opgenomen. Een zelfstandig rechtspersoon is niet gebonden aan bepalingen in het huishoudelijk reglement.

Het expliciet noemen van "werkgroepen" in de statuten bij het wetenschappelijk bureau is weinig zinvol, indien de taak toch geheel onder het wetenschappelijk bureau valt; eenduidig moet worden vastgelegd dat de stichting het verantwoordelijke orgaan is voor de werkgroepen en dat daarmee het stichtingsbestuur in plaats van het hoofdbestuur de erkennende instantie is; daarom dient ook de benaming ad-hoc-commissies uit dit artikel te worden verwijderd, omdat deze aanduiding voor een benoeming door de ledenvergadering bestemd is, waarvoor die ledenvergadering de taak etc. vaststelt.

De door interne coöptatie verkregen aanvulling van het bestuur mag niet automatisch door de ledenvergadering worden goedgekeurd; er moet een normale vacature-procedure worden gevolgd.

Toelichting artikel 26.1

Gezien de zelfstandige rechtspersoon hebben de leden 2 t/m 8 van

dit artikel betekenis, indien deze als toetsingscriteria gebruikt worden bij advisering en goedkeuring.

Bij het wetenschappelijk bureau doet zich overigens nog een bijzonder probleem voor. Bij de oprichting is namelijk bepaald dat de statuten niet kunnen worden gewijzigd. De door het kongres goedgekeurde en als bijlage bij het huishoudelijk reglement gevoegde statuten zijn nooit gepasseerd. Teneinde het bureau toch in te passen in de partij, zal de huidige stichting dienen te worden geliquideerd, onder gelijktijdige oprichting van een nieuwe stichting, die een voortzetting van de activiteiten en verplichtingen bevat.

Voorstel 00.39

Bestaand artikel 28 wordt integraal vervangen door artikel 27.

Art.28.1 Met de scholing en vorming van D66-leden is belast de stichting politiek scholings- en vormingsinstituut D66, die haar taken in haar statuten regelt. Deze statuten komen tot stand na advies van het hoofdbestuur en na goedkeuring door de algemene ledenvergadering van D66.

2 Het hoofdbestuur kan het bestuur van de stichting politiek scholings- en vormingsinstituut verzoeken voor een bepaald onderwerp of bepaalde groepen een cursus te organiseren.

Art.27.1 De stichting politiek scholings- en vormingsinstituut D66 regelt, als zelfstandig rechtspersoon, haar taken in haar statuten. Deze statuten komen tot stand na advies van het hoofdbestuur en na goedkeuring door de landelijke algemene ledenvergadering van D66, waarbij rekening dient te worden gehouden met het bepaalde in dit artikel.

2 Het hoofdbestuur kan het bestuur van de stichting politiek scholings- en vormingsinstituut verzoeken voor een bepaald onderwerp of bepaalde groepen specifieke activiteiten te organiseren.

3 De stichting politieke scholing en vorming D66 organiseert landelijke en regionale cursussen, alsmede specifieke activiteiten gericht op

- de introductie van nieuwe leden, die actief binnen de partij wensen te worden,

- de training van leden in en ten behoeve van bestuurlijke en vertegenwoordigende functies binnen of namens D66. Opleidings-, scholings- en vormingsactiviteiten kunnen zich richten op bepaalde onderwerpen per regio onder uitsluitende verantwoordelijkheid van de landelijke stichting.

4 Al het informatie-, documentatie- en opleidingsmateriaal valt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting politieke scholing en vorming D66.

5 Het bestuur van de stichting politieke scholing en vorming D66 treedt niet naar buiten op, dan na overleg met het hoofdbestuur.

6 Het bestuur van het politiek scholings- en vormingsinstituut, bestaat uit een oneven aantal leden, waarvan tenminste vijf rechtstreeks door de ALV worden gekozen met de voorzitter en penningmeester in functie volgens het model van bijlage C van het huishoudelijk reglement. Het bestuur benoemt uit deze leden de secretaris. Niet-leden van D66 kunnen benoemd worden in het stichtingsbestuur, met dien verstande dat van het bestuur tenminste de helft plus één, waaronder begrepen de voorzitter, de secretaris en de penningmeester, leden van D66 dienen te zijn.

7 Wanneer het bestuur, bedoeld in lid 6, niet uit het vereiste minimum aantal leden bestaat, of wanneer er sprake is van tussentijds aftreden, waardoor het aantal bestuursleden beneden het statutaire minimum daalt, vormen de benoemden dan wel de overgebleven bestuursleden rechtsgeldig het bestuur, dat alsdan zelf het bestuur tot het statutaire minimum aantal leden dient aan te vullen. Deze aanvullende benoemingen zijn van kracht tot de eerstvolgende ALV van D66.

8 Zo mogelijk worden in het stichtingsbestuur benoemd:

= twee leden door het hoofdbestuur van D66 uit zijn midden;
= twee leden door de eerste-kamerfractie, de tweede-kamerfractie en de Europese fractie van D66 uit hun gezamenlijke midden;

bedoelde leden kunnen zich bij afwezigheid ter vergadering doen vertegenwoordigen door een plaatsvervanger uit dezelfde geleding waaruit zij afkomstig zijn;

en voorts:

= een lid door het bestuur van de stichting wetenschappelijk bureau D66, uit zijn midden;

= een lid door de medewerkers van het bureau uit hun midden aangewezen.

Toelichting artikel 27

De stichting is een zelfstandig rechtspersoon en daarom kunnen slechts in de statuten bepalingen ter zake worden opgenomen. Een zelfstandig rechtspersoon is niet gebonden aan bepalingen in het huishoudelijk reglement.

Een algemene omschrijving van het psvi mag in de statuten niet ontbreken, vergeleken met het swb.

De door interne coöptatie verkregen aanvulling van het bestuur mag niet automatisch door de ledenvergadering worden goedgekeurd; er moet een normale vacature-procedure worden gevolgd.

Toelichting artikel 27.1

Gezien de zelfstandige rechtspersonen hebben de leden 2 t/m 8 van dit artikel slechts betekenis, indien deze als toetsingscriteria gebruikt worden bij advisering en goedkeuring.

Voorstel 00.40

Art.28 Bestaand artikel 29 wordt artikel 28.

Toevoegen tussen "ledenvergadering" en "genomen" "waarin tenminste vijf percent van de stemgerechtigde leden bijeen is".

Toelichting artikel 28

Een overval, danwel besluiten waarbij een zeer gering aantal leden betrokken zijn, moet worden voorkomen, indien het om statutenwijziging gaat; 5% is dan niet onredelijk.

Voorstel 00.41

Art.29 Bestaand artikel 30 wordt artikel 29.

Toevoegen tussen "ledenvergadering" en "genomen" "waarin tenminste vijftig percent van de stemgerechtigde leden bijeen is" en toevoegen tussen "van" en "stemmen" "de uitgebrachte".

Toelichting artikel 29

Bij ontbinding gaat het er om dat de partij een zodanige organisatiegraad heeft, dat voortzetting der activiteiten als zinloos wordt ervaren. Een quorum-vereiste van 50% is niet onredelijk om dan tot opheffing te besluiten.

Voorstel 00.42

Art.30 Bestaand artikel 31 wordt artikel 30.

Voorstel 00.43

Art. 30.1 Vervangen in lid 1 "art.29 of art.30" door "art.28 of art.29" en toevoegen na "voorgesteld" "Indien aan de quorumvereisten bij die algemene ledenvergadering niet wordt voldaan, wordt in het geval van art. 28 de besluitvorming verdaagd naar een eerstvolgende algemene ledenvergadering en in het geval van art.29 op een termijn van dertig dagen een nieuwe vergadering uitgeschreven met dezelfde agenda, waarbij aan de stemgerechtigde leden wordt gemeld dat het vereiste quorum dan niet aanwezig behoeft te zijn voor het nemen van rechts-geldige beslissingen."

Toelichting artikel 30.1

Door toevoeging van een ontsnappingsclausule kan een patstelling worden voorkomen.

Voorstel 00.44

Art. 30.2 In lid 2 vervangen "zeven dagen" door "dertig dagen onder bijvoeging van het betreffende voorstel".

Voorstel 00.45

Art. 30.3 In lid 3 vervangen "tenminste vijf dagen voor de vergadering bij het landelijk secretariaat en ter vergadering ter inzage gelegd en wordt tenminste veertien dagen tevoren aan de regiobesturen toegezonden"

door

"a. tenminste veertien dagen voor de vergadering bij het landelijk secretariaat ter inzage gelegd,
b. tenminste veertien dagen voor de vergadering aan de regiobesturen toegezonden, en
c. ter vergadering beschikbaar gesteld".

Toelichting artikel 30

Er bestaan grote ongerijmdheden in de huidige termijnaanduidingen in artikel 30; dit is een harmonisatievoorstel.

WIJZIGINGSVOORSTELLEN HUISHOUDELIJK REGLEMENT

VAN HET LIDMAATSCHAP

Hoofdstuk 1: LEDEN, ADSPIRANTLEDEN EN DONATEURS

Voorstel 01.01

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

Voorstel 01.02

In artikel 1, lid 2 vervangen "aanmelding" door "ontvangst van de betaling van de eerste contributie".

Toelichting

Gezien het precieze belang bijvoorbeeld in geschillen, is het criterium "aanmelding" niet correct; denkend in termen van een verbintenis is de eerste contributiebetaling een duidelijker markering (zie ook artikel 3 en 5).

Voorstel 01.03

In artikel 2, lid 1 vervangen "boekjaar" door "kalenderjaar".
Schrappen lid 2 van artikel 2.

Toelichting

Naast de statutaire aanduidingen van verenigingsjaar en kalenderjaar is het ongewenst hier nog een derde benaming te introduceren (het ongedefinieerde boekjaar); lid 2 van dit artikel kan vervallen, omdat het reeds in de statuten staat.

Voorstel 01.04

Artikel 3 als lid 2 toevoegen aan artikel 5.

Voorstel 01.05

Artikel 4 wordt artikel 3.

Voorstel 01.06

Het voormalig artikel 11 van de statuten wordt artikel 4, met de tekst:

Art.004.1 Bericht van opzegging of royement als lid, zoals bedoeld in art.9 lid 1d en 1e van de statuten dient onder vermelding van de gronden onverwijld, doch in elk geval binnen één maand per aangetekende brief aan de betrokkene te worden verzonden.

2 Bericht van opzegging van het lidmaatschap, zoals bedoeld in art.9 lid 1c van de statuten, wordt schriftelijk aan het betrokken lid bericht.

3 Bij opzegging of royement als lid is beroep mogelijk bij het geschillencollege, in te stellen schriftelijk en met redenen omkleed binnen één maand na ontvangst van het bericht van opzegging.

Voorstel 01.07

Artikel 5 wordt lid 1 van artikel 5.

Voorstel 01.08

Toevoegen aan lid 1 sub a "een lid is stemhebbend in slechts één binnen- of buitenlandse afdeling en in slechts één regio".

Toelichting

Voorkomen moet worden dat leden zich in meerdere afdelingen of regio's inschrijven als lid (meerdere adressen, bijvoorbeeld

van uitwonende studenten; verschillende woon- en werkplaatsen met meerdere verblijfsadressen, etc.).

Voorstel 01.09

Tussenvoegen in lid 1 sub b tussen "van" en "werkgroepen" "de in art.26 lid 3 van de statuten bedoelde".

Toelichting

De term "werkgroep" is een onduidelijke aanduiding. In principe kunnen overal werkgroepen worden opgericht. In het huishoudelijk reglement zijn echter speciale werkgroepen bedoeld, vandaar de tussenvoeging.

Voorstel 01.10

Vervangen in lid 1 sub c "van" (een vertegenwoordigend) door "voor".

Toelichting

Redactioneel.

Voorstel 01.11

Tussenvoegen in lid 1 sub e tussen "organen" en "van" "commissies en raden".

Toelichting

De term "bijzonder orgaan" is gedefinieerd in de statuten, hetgeen betekent dat ook de andere aanduidingen voor organen hier moeten worden vermeld.

Voorstel 01.12

Tussenvoegen in het nieuwe lid 2 (oud artikel 3) tussen "de" en "contributieverplichting" "jaarlijkse".

Toelichting

De verwarring zou kunnen ontstaan, dat er slechts éénmalig sprake zou zijn van een contributieverplichting, te weten bij intreden. Vandaar de nadere toevoeging.

VAN DE KANDIDAATSTELLING EN VERKIEZING

Voorstel 02.01

Samenvoegen van de hoofdstukken 2, 4 (gedeeltelijk), 5 (gedeeltelijk) en 7 tot:

Hoofdstuk 2: KANDIDAATSTELLING EN INTERNE VERKIEZING VOOR PARTIJFUNCTIES EN VERTEGENWOORDIGENDE LICHAMEN

Toelichting

Door samenvoeging van alle procedures voor interne kandidaatstelling en de interne verkiezingen voor alle partijfuncties en vertegenwoordigende lichamen op alle niveaus in één hoofdstuk, in plaats van in elk hoofdstuk afzonderlijk, ontstaat een helder en handzaam overzicht.

Begonnen wordt met aan te geven wat de taak, samenstelling en bevoegdheden zijn van de verkiezingscommissies en besturen, waarin de besluitvorming van het voorjaarscongres is verwerkt. Vervolgens is aan de orde wat er geregeld wordt ten aanzien van alle kandidaatstellingen, zowel voor partijfuncties als voor vertegenwoordigende lichamen.

Dan volgen de specifieke procedures bij verkiezingen voor

vertegenwoordigende lichamen.

Tenslotte volgen de specifieke procedures bij verkiezing in partijfuncties.

Voorstel 02.02

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

Verkiezingscommissies

Voorstel 02.03

Artikel 84 lid 1 wordt artikel 10.

1 Verkiezingscommissies bestaan uit een oneven aantal leden; indien dit niet (meer) het geval is, dient het overeenkomstige bestuur zo spoedig mogelijk de vacatures bij de LV open te stellen; de commissie kan tot die LV doorfunctioneren

a. de landelijke verkiezingscommissie bestaat uit tenminste vijf leden;

b. de algemene regio-, respectievelijk afdelingsvergadering bepaalt het minimum aantal leden voor de overeenkomstige verkiezingscommissie.

2 De landelijke verkiezingscommissie is in elk geval een vaste commissie. Regio- en afdelingsvergaderingen kunnen de verkiezingscommissie op overeenkomstige niveau als vaste commissie, dan wel als commissie-ad-hoc instellen. Voor iedere verkiezingscommissie gelden de bepalingen van dit huishoudelijk reglement. Indien geen vaste commissie is ingesteld, wordt in elk geval ten behoeve van de verkiezingen voor een vertegenwoordigend lichaam tijdig een commissie-ad-hoc samengesteld.

3 Regio's en afdelingen die een verkiezingscommissie als vaste commissie instellen, stellen op voorstel van deze verkiezingscommissie een kandidaatstellings- en verkiezingsreglement vast, zoals bedoeld in art.14 van de statuten; zij kunnen daarbij Bijlage D van het huishoudelijk reglement als model gebruiken.

4 Regio's en afdelingen die een verkiezingscommissie als een commissie-ad-hoc instellen hebben een kandidaatstellings- en verkiezingsreglement overeenkomstig Bijlage D van het huishoudelijk reglement.

Toelichting

Verkiezingscommissies als vaste commissie hebben (ervarings)deskundigheid met betrekking tot verkiezingsprocedures. Zij kunnen aan de ledenvergadering voorstellen doen, die specifiek toegesneden zijn op de situatie van het betreffende niveau (bijvoorbeeld de wens een intern districtenstelsel te hanteren). Commissies-ad-hoc worden gelijktijdig ingesteld met de start van de procedure en dan kan er niets meer veranderd worden; vandaar dat in die gevallen een standaardreglement van toepassing is.

Voorstel 02.04

Nieuw artikel 11.

1 Het lidmaatschap van de landelijke verkiezingscommissie is onverenigbaar met het lidmaatschap van de overige landelijke vaste commissies, alsmede met het lidmaatschap van het Europees Parlement, de beide kamers der Staten-Generaal, het hoofdbestuur, de bijzondere organen, de landelijke adviesraad en overeenkomstige commissies op regionaal en afdelingsniveau.

2 Het lidmaatschap van de regionale verkiezingscommissies is onverenigbaar met het lidmaatschap van provinciale staten, het regiobestuur, de regionale adviesraad en overeenkomstige commissies op landelijk en afdelingsniveau.

3 Het lidmaatschap van de afdelingsverkiezingscommissies

is onverenigbaar met het lidmaatschap van de gemeenteraad, het afdelingsbestuur, de afdelingsadviesraad en overeenkomstige commissies op landelijk en regionaal niveau.

Toelichting

Duidelijk moet worden aangegeven dat waar een commissie is belast met de bewaking van procedures, leden van die commissie zelf geen lid of kandidaat voor dat orgaan mogen zijn. Dan zou er partijdig belang kunnen bestaan.

Voorstel 02.05

Nieuw artikel 12

1 Leden van een verkiezingscommissie als vaste commissie worden voor de tijd van drie jaar gekozen, en zijn slechts eenmaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar. Leden van een verkiezingscommissie als commissie-ad-hoc worden gekozen voor een met name genoemde periode, waarin de kandidaatstellings- en verkiezingsprocedure voor het vervullen van partijfuncties, dan wel voor een vertegenwoordigend lichaam loopt.

2 Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 kiest de LV de voorzitter en de leden van de commissie in functie volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement.

3 De voorzitter van de commissie is verantwoordelijk voor het functioneren van de commissie en voert namens de commissie het overleg met het overeenkomstige bestuur.

Toelichting

Uitwerking van de besluitvorming tijdens het voorjaarscongres.

Voorstel 02.06

Artikel 84 lid 2 wordt artikel 13 lid 1.

Schrappen in lid 1 "Een lid van de landelijke verkiezingscommissie kan niet als kandidaat worden aangemeld".

Toelichting

Deze zin is niet slechts overbodig, doch ook verwarrend; de indruk zou immers gewekt kunnen worden dat leden door "derden" kandidaat worden gesteld en dat is onmogelijk.

Voorstel 02.07

Vervangen in lid 1 "Zodra een lid zich kandidaat stelt treedt betrokkene onmiddellijk af als lid van de verkiezingscommissie en stelt het hoofdbestuur hiervan in kennis" door "Zodra een lid van een verkiezingscommissie zich kandidaat stelt voor één van de organen, waarmee het lidmaatschap als onverenigbaar wordt beschouwd treedt betrokkene onmiddellijk af als lid van de commissie en stelt het overeenkomstige bestuur hiervan in kennis".

Toelichting

De oorspronkelijke formulering is uitsluitend landelijk; de herformulering heeft een algemeen karakter.

Voorstel 02.08

Vervangen artikel 84 lid 3 "Het hoofdbestuur benoemt in een aldus ontstane vacature een ander lid en stelt de eerstvolgende ALV voor deze benoeming te bekrachtigen" door als artikel 13 lid 2 "Het overeenkomstige bestuur benoemt in een aldus ontstane vacature een ander lid en stelt de ontstane vacature in de eerstvolgende LV open".

Toelichting

Tussentijdse benoemingen in door de ledenvergadering te kiezen functies, kunnen slechts een tijdelijk karakter hebben. De ledenvergadering behoudt het volledige recht via open kandidaatstelling de vacature in te vullen.

Voorstel 02.09

Vervangen artikel 84 lid 4 "Ingeval van tussentijdse of naderende verkiezingen kan het hoofdbestuur de zittingsduur met maximaal een jaar verlengen" door als artikel 13 lid 3 "Ingeval van tussentijdse verkiezingen wordt voor die leden waarvan het lidmaatschap van de vaste commissie reglementair eindigt, de zittingsduur met maximaal een jaar verlengd".

Toelichting

Een voor zich sprekende redactionele aanpassing.

Voorstel 02.10

Artikel 85 wordt artikel 14.

Vervangen

1 De landelijke verkiezingscommissie heeft tot taak op onpartijdige wijze de goede voortgang van de kandidaatstellingsprocedure voor de verkiezingen voor het Europees Parlement en de tweede en eerste kamer der Staten-Generaal volgens de bepalingen van dit reglement te bewerkstelligen.

2 Zij draagt tevens zorg voor de indiening van de overeenkomstig dit reglement samengestelde kandidatenlijsten voor de bovengenoemde verkiezingen op de wijze als door de kieswet voorgeschreven.

3 Taak en bevoegdheden van de landelijke verkiezingscommissie bij kandidaatstellingsprocedures op landelijk niveau worden geregeld in hoofdstuk 7 van dit reglement.

4 De commissie is tevens belast met het geven van aanwijzingen voor en het houden van toezicht op de kandidaatstellings- en verkiezingsprocedures voor de verkiezingen voor provinciale staten, openbare lichamen, gemeenteraden, stadsdeelraden, alsmede de ondersteuning van de lokale en regionale verkiezingscommissies.

door

1 De verkiezingscommissie heeft tot taak op onpartijdige wijze de goede voortgang van de kandidaatstellingsprocedure voor de verkiezingen op overeenkomstig niveau voor de vertegenwoordigende lichamen, besturen, bijzondere organen, commissies, en raden volgens de bepalingen van dit reglement te bewerkstelligen.

2 De verkiezingscommissie heeft als vaste commissie eveneens tot taak het doen van voorstellen aan de ledenvergadering met betrekking tot kandidaatstellings- en verkiezingsprocedures.

3 Taak en bevoegdheden van de verkiezingscommissie bij kandidaatstellings- en verkiezingsprocedures op overeenkomstig niveau worden geregeld in het huishoudelijk reglement, dan wel in het kandidaatstellings- en verkiezingsreglement als bedoeld in artikel 19.

4 Zij draagt tevens zorg voor de indiening van de overeenkomstig het huishoudelijk reglement, dan wel het kandidaatstellings- en verkiezingsreglement als bedoeld in artikel 19, samengestelde kandidatenlijsten voor de bovengenoemde verkiezingen op de wijze als door de kieswet voorgeschreven.

5 De landelijke verkiezingscommissie is tevens belast met het geven van aanwijzingen voor en het houden van toezicht op de kandidaatstellings- en verkiezingsprocedures voor de verkiezingen voor de overige vertegenwoordigende lichamen, alsmede de ondersteuning van de afdelings- en regionale verkiezingscommissies. Het bepaalde in art. 17 lid 3 is bij deze toezichthoudende functie van toepassing.

Kandidaatstelling

Voorstel 02.11

Artikel 10 wordt artikel 15 lid 1.

Tussenvoegen tussen "recht" en "zich" "in één afdeling, één regio en landelijk".

Toelichting

Het actieve kiesrecht is gebonden aan het lidmaatschap; dus overeenkomstige bepaling opnemen.

Voorstel 02.12

Artikel 12 lid 2 c en d wordt artikel 15 lid 2

De verkiezingscommissie op elk niveau is belast met de controle en verificatie van de informatie van de kandidaten en de informatieverstrekking over de kandidaten aan de leden.

Toelichting

Bij de procedures is steeds voorondersteld dat volledig en betrouwbaar geïnformeerde leden geheel zelfstandig, zonder inmenging van derden, in staat zijn hun keuze voor de samenstelling van vertegenwoordigende lijsten te maken. Het recht zich uit te spreken houdt niet een plicht of dwang in dat ook te doen. In ieder geval dient eenieder correct geïnformeerd te zijn. Eenduidig moet daarom worden gekozen voor de verkiezingscommissie als orgaan dat de verstrekte informatie controleert; het gestelde in artikel 12 lid c en (gedeeltelijk) d kan dan ook het beste aan art. 15 worden toegevoegd als afzonderlijk lid; dan is ook bijeen gebracht het recht van leden zich uit te spreken, gekoppeld aan het recht op betrouwbare informatie.

Voorstel 02.13

Toevoegen als nieuw lid 3

Onverminderd de beroepsmogelijkheden bij of krachtens dit huishoudelijk reglement toegekend, kunnen geschillen inzake de kandidaatstelling niet worden beschouwd als geschillen vallend onder art. 25 lid 1 van de statuten.

Toelichting

Het geschillencollege heeft bij kandidaatstelling nadrukkelijk de functie van beroepsinstantie ten aanzien van door andere partijorganen genomen beslissingen; in dat kader zou het onjuist zijn het geschillencollege ook in eerste aanleg te laten oordelen, mede vanwege het grote aantal betrokken partijen bij een kandidaatstelling.

Voorstel 02.14

Toevoegen als nieuw lid 4

Ongeacht of er voor interne partijfuncties één of meerdere kandidaten beschikbaar zijn, wordt er gekozen volgens het voor die functie bepaalde in het huishoudelijk reglement. Over alle kandidaten dient altijd te worden gestemd, waarbij elk der kandidaten een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen dient te behalen.

Toelichting

Thans wordt veelal, als er bij een verkiezing slechts één kandidaat is (dan wel het aantal gelijk of minder is dan het aantal vacatures), deze kandidaat automatisch verkozen verklaard; het huishoudelijk reglement biedt tot nu toe niet expliciet de mogelijkheid tot afwijzing; zelfs bij enkelvoudige kandidatuur dient een kandidaat altijd het vertrouwen van de vergadering te hebben verkregen via een stemming; dat is de basis van de legitimatie voor het uitoefenen van de functie.

Voorwaarden

Voorstel 02.15

Artikel 11 wordt artikel 16

Vervangen in lid 1 "functies" door "en partijfuncties" en "op het landelijk secretariaat; alle andere kandidaten melden zich eerst bij het betreffende bestuur, waarna dat bestuur" door "bij de betreffende verkiezingscommissie, waarna deze commissie".

Toevoegen het gedeelte van artikel 16 lid 3

Gelijktijdig met de aanmelding kan de kandidaat een persoonlijke toelichting van maximaal driehonderd woorden verstrekken. Deze toelichting mag geen verklaringen bevatten, die strijdig zijn met de overige bij de kandidaat-stelling gevraagde verklaringen en hierin mogen geen namen van andere leden of van partijorganen als referentie worden vermeld.

Toelichting

In de bestaande procedure zijn er inconsistenties voor wat betreft de aanmelding. Daardoor zijn er misverstanden ontstaan en verkeerd geadresseerde formulieren verstuurd. De huidige formulering wordt niet aangehouden, zelfs niet in het vervolg van het huishoudelijk reglement. Eenduidig moet worden vastgelegd dat alle aanmeldingen geschieden bij de verkiezingscommissie op het overeenkomstige niveau voor alle te verkiezen functies. Deze commissie heeft dan de taak de benodigde andere partijorganen te informeren.

Op meerdere plaatsen in het reglement wordt de mogelijkheid van de persoonlijke toelichting vermeld. Door die hier toe te voegen, worden onnodige herhalingen overal elders tussendoor voorkomen.

Voorstel 02.16

Vervangen in lid 2 "bestuursfuncties, bijzondere organen en de adviesraad" door "partijfuncties".

Toelichting

In de statuten is een definitie opgenomen van partijfuncties, die alle gekozen functies omvat. Het geven van specificaties moet telkens worden aangepast. Vandaar deze eenduidige verwijzing.

Voorstel 02.17

Schrappen lid 2 sub a
de kandidaat dient bij het begin van de aanmeldingstermijn van de kandidaatstelling (adspirant)lid van D66 te zijn
en sub b

de kandidaat dient gedurende het jaar voorafgaande aan de dag van verkiezing (adspirant)lid van D66 te zijn.

Toelichting

Een bijzonder probleem is het lidmaatschapvereiste bij kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen. Het enige dat thans statutair hard vastligt is de eis dat een toekomstige D66-vertegenwoordiger tenminste één jaar voor de externe verkiezingsdatum lid van D66 moet zijn; alle andere termijnvereisten zijn afhankelijk van interne procedures. De dubbele termijnvereiste moet hier worden geschrapt. Een gedifferentieerde termijn naar niveau is door de ALV in een opiniërende stemming afgewezen.

Voorstel 02.18

Toevoegen aan lid 2 sub d het gestelde onder sub f

Toelichting

Het gaat hier om gelijksoortige bepalingen, die elkaar aanvullen.

Voorstel 02.19

Vervangen lid 3

Voor de verkiezingen van gemeenteraden en stadsdeelraden kan het hoofdbestuur op verzoek van het afdelingsbestuur, het regiobestuur gehoord, dispensatie verlenen van de lidmaatschapstermijnvereisten. Verzoeken om dispensatie dienen met vermelding van redenen schriftelijk via het regiobestuur te worden ingediend bij het hoofdbestuur.

door
Indien het hoofdbestuur van de statutaire bevoegdheid tot het verlenen van dispensatie van de lidmaatschapstermijnvereiste van één jaar overgaat, doet het dit niet dan op basis

van een deugdelijk gemotiveerd voorstel van het verantwoordelijke bestuur. Indien overige kandidaten menen hierdoor in hun belangen te worden geschaad, staat voor hen beroep tegen deze hoofdbestuursbeslissing open bij het geschillencollege.

Toelichting

De statuten geven in artikel 11 lid 3 aan het hoofdbestuur een algemene bevoegdheid inzake dispensatie van de lidmaatschapvereiste. Daarom dient in het huishoudelijk reglement deze algemene dispensatie als uitgangspunt te worden genomen. Omdat echter mede-kandidaten door de dispensatie in hun belangen kunnen worden geschaad is de beroepsmogelijkheid bij het geschillencollege opgenomen. Gedacht kan worden aan zittende wethouders van een andere partij, die bij de kandidaatstelling "overstappen" naar D66.

Voorstel 02.20

Toevoegen artikel 46 lid 4 als artikel 16 lid 4

Schrappen artikel 46 lid 5

Toelichting

Herhaalde vermelding persoonlijke toelichting.

Voorstel 02.21

Artikel 47 lid 1 wordt artikel 16 lid 5.

Vervangen "het hoofdbestuur, dat" door "de overeenkomstige verkiezingscommissie, die"

Toelichting

Voor alle functies dient de overeenkomstige verkiezingscommissie de procedure te bewaken.

Voorstel 02.22

Artikel 47 lid 2 wordt artikel 16 lid 6.

Vervangen "hoofdbestuur" en "landelijk secretariaat" door "verkiezingscommissie", alsmede "art.11" door "in dit artikel".

Toelichting

Redactionele aanpassingen aan de gewijzigde situatie.

Voorstel 02.23

Artikel 47 lid 3 wordt artikel 16 lid 7.

Vervangen "Binnen twee weken" door "Direct", alsmede "hoofdbestuur" door

"verkiezingscommissie".

Toelichting

Er is geen reden om langer te wachten dan direct na sluiting, omdat de verkiezingscommissie onmiddellijk na binnenkomst de formele controles kan gaan verrichten en procedures zo kort mogelijk dienen te lopen. Verder een redactionele aanpassing.

Voorstel 02.24

Artikel 47 lid 4 wordt artikel 16 lid 8.

Vervangen

"De kandidaat kan binnen vijf dagen na de datum van beslissing in beroep gaan bij de geschillencommissie, die binnen tien dagen na datum van beroep beslist"

door

"Voor landelijke functies kan de kandidaat binnen vijf dagen na de datum van beslissing in beroep gaan bij het geschillencollege, dat binnen tien dagen na datum van beroep beslist. Voor regionale en afdelingsfuncties kan de kandidaat binnen vierentwintig uur na de ontvangst van de in lid 3 bedoelde beslissing in beroep gaan bij het geschillencollege, dat binnen twee dagen na datum van beroep beslist; indien het geschillencollege niet in staat is uiterlijk vierentwintig uur voor de aanvang van de LV te beslissen, wordt de verkiezing opgeschort tot een eerstvolgende LV"

Toelichting

Aanpassing aan de gewijzigde situatie.

Bestuursverantwoordelijkheid

Voorstel 02.25

Artikel 12 wordt artikel 17.

Vervangen waar gesproken wordt over "bestuursorgaan" door "bestuur op elk niveau".

Toelichting

In de statuten en reglementen spreken we van bestuur als één van de twee algemene organen en niet van bestuursorgaan.

Voorstel 02.26

Vervangen lid 2

Het bestuursorgaan op ieder niveau is verantwoordelijk voor:

- a. vaststelling van het kandidaatstellings- en verkiezingsreglement door de ledenvergadering;
- b. het maken van een profielschets voor iedere functie, waarin taak/ aanvullende functievereisten/ aanvullende onverenigbaarheden/ zittingsduur/ e.d. worden vermeld;
- c. de controle en verificatie van de informatie van de kandidaten; het bestuur zelf kan zich hiermee belasten, maar de ledenvergadering kan besluiten dit op te dragen aan een verkiezingscommissie;
- d. informatieverstrekking over de kandidaten aan de leden; deze informatie behelst:
= verificatie van de informatie, verstrekt door de kandidaat
= een eventueel stemadvies, dat binnen het bestuur tot stand is gekomen;
- e. vaststelling van de kiesprocedure door de ledenvergadering, waarbij wordt geregeld of de kandidatenlijst wordt vastgesteld via een poststemming, dan wel stemming ter vergadering;
- f. het door kandidaten voldoen aan de wettelijke vereisten voor verkiezing;
- g. de mogelijkheid tot presentatie van de kandidaten;
- h. vaststelling van de omvang van de kandidatenlijst door de ledenvergadering;
- i. een herstemmingsprocedure ten aanzien van de kandidaatstelling, de lijstvolgorde en de verkiezing van de lijsttrekker;
- j. een beroepsprocedure die beroep op de landelijke geschillencommissie mogelijk maakt, zodanig dat de uitspraak voor de interne verkiezingen aan de leden bekend kan zijn

door nieuw lid 2

Het bestuur op elk niveau is er verantwoordelijk voor dat:

- a. de ledenvergadering het kandidaatstellings- en verkiezingsreglement kan vaststellen;
- b. een profielschets voor iedere functie wordt gemaakt, waarin taak/ aanvullende functievereisten/ aanvullende onverenigbaarheden/ zittingsduur/ e.d. worden vermeld;
- c. slechts die kandidaten op vertegenwoordigende lijsten worden geplaatst die voldoen aan de wettelijke vereisten voor verkiezing;
- d. alle kandidaten zich kunnen presenteren;
- e. de omvang van de kandidatenlijst door de ledenvergadering wordt vastgesteld;
- f. een beroepsprocedure wordt aangehouden die beroep op het geschillencollege over de acceptatie van de kandidatuur mogelijk maakt, zodanig dat een uitspraak voor de interne verkiezingen aan de leden bekend kan zijn.

Toelichting

Van het huidige lid 2 zijn sub c en d reeds verplaatst naar artikel 15. Sub e is hier overbodig, omdat dit reeds een onderdeel is van het kandidaatstellings- en verkiezingsreglement. Sub i wordt een zelfstandig lid van dit artikel. Voor het overige is de tekst voornamelijk redactioneel aangepast, met name om de verwar-

ring te vermijden dat "verantwoordelijk voor" wordt gelezen als "het uitsluitende recht zelf te doen".

Voorstel 02.27

Artikel 13 lid 2 wordt artikel 17 lid 3

Vervangen "Het hoofdbestuur dient een besluit tot herstemming als bedoeld in art. 12 lid 2i goed te keuren. De beslissing van het hoofdbestuur is voor beroep vatbaar. De beroepsprocedure bij de geschillencommissie zal zo mogelijk voor de formele kandidaatstelling zijn voltooid (art. 12 lid 2j)." door "Het verantwoordelijke bestuur kan aan de ledenvergadering voorstellen tot herstemming te besluiten over de lijstvolgorde en/of de verkiezing van de lijsttrekker. Naast de ledenvergadering kan de landelijke verkiezingscommissie een besluit tot herstemming ten aanzien van de lijstvolgorde en de verkiezing van de lijsttrekker nemen. Ledenvergadering of commissie nemen een dergelijk besluit uitsluitend in die gevallen, waarin procedurele fouten zijn gemaakt of achteraf onjuist gebleken informatie over, dan wel late terugtrekking van, kandidaten, naar het oordeel van de ledenvergadering of commissie tot schade van belangen van de overige kandidaten kan hebben geleid. De beslissing van de commissie is voor beroep vatbaar. De beroepsprocedure bij het geschillencollege dient voor de formele kandidaatstelling te zijn voltooid.

Toelichting

Het bestaande artikel 12 lid i spreekt slechts over een herstemmingsprocedure; het huidige art. 13 lid 2 geeft aan dat een besluit (van het verantwoordelijk bestuur) tot herstemming goedgekeurd moet worden (door het hoofdbestuur met beroepsmogelijkheid bij het geschillencollege); nergens is aangegeven wanneer tot herstemming moet worden overgegaan; een herstemming ten aanzien van de kandidaatstelling is niet goed mogelijk, omdat daar niet over gestemd wordt; een herstemming ten aanzien van de lijstvolgorde is denkbaar, indien ontijdig bekend wordt dat er toch onjuiste informatie is verschaft, dan wel dat kandidaten zich terugtrekken en het bepaalde in art. 22 lid 5 tot 'schade' voor de overige kandidaten zou leiden; herstemming moet ook mogelijk zijn, indien naar het oordeel van de landelijke verkiezingscommissie "procedurele" fouten zijn gemaakt; door precies aan te geven wanneer herstemd zou kunnen worden kan tot vereenvoudiging van de procedure worden overgegaan doordat slechts tot herstemming kan worden besloten door of de bevoegde ledenvergadering, of de landelijke verkiezingscommissie, in het laatste geval met behoud van de beroepsmogelijkheid op het geschillencollege.

Voorstel 02.28

Artikel 13 lid 1 wordt artikel 18.

Vervangen na op voordracht van "het regio- [voor het provinciale niveau] of afdelingsbestuur [voor het gemeentelijke niveau]" door "de landelijke verkiezingscommissie, dan wel het verantwoordelijke bestuur" en "De beslissing van het bestuur is voor beroep vatbaar" door "De beslissing van het hoofdbestuur is, behalve in het geval van tussentijdse landelijke verkiezingen, voor beroep vatbaar".

Toelichting

Er is om eenduidige terminologie gevraagd. Door het hele reglement wordt gesproken over "verantwoordelijke" dan wel "overeenkomstige" bestuur, vandaar hier ook. Expliciet moet ook zijn dat het de beslissing van het hoofdbestuur is waartegen kan worden geprocedeerd en niet de beslissing van andere besturen, die als advies naar het hoofdbestuur gaan. Bovendien kan bij tussentijdse verkiezingen dit beroep onmogelijk gehonoreerd worden, omdat de wettelijke termijnen die ruimte niet bieden.

Reglementsverplichting

Voorstel 02.29

Artikel 14 wordt artikel 19 lid 1.

Tussenvoegen in aanhef lid 1 tussen "dient" en "een kandidaatstellingen-" **"in overeenstemming met de statuten en het huishoudelijk reglement.** Schrappen lid 1 sub f "*welk orgaan [bestuur/verkiezingscommissie] op welke wijze de informatieverificatie verricht*" en toevoegen lid 2 "Het in lid 1 bedoelde reglement dient na vaststelling aan de landelijke verkiezingscommissie te worden gezonden, die naar aanleiding daarvan aanwijzingen aan de betreffende verkiezingscommissie kan geven".

Toelichting

Lid 1 sub f is reeds geregeld in artikel 15 en het nieuwe lid 2 realiseert nog eens expliciet de bestaande taakstelling van de landelijke verkiezingscommissie.

KANDIDAATSTELLING VOOR VERTEGENWOORDIGENDE LICHAMEN

Onverenigbaarheden

Voorstel 02.30

Artikel 15 wordt artikel 20

Voorvoegen in lid 1 "**In aanvulling op het gestelde in de statuten en**" en schrappen in lid 1 vanaf "*of voorzitter van een stadsdeelraad*".

Toelichting

De statuten zijn op dit punt verbeterd en de voorzitter is een uit het midden gekozen en dus niet benoemd.

Voorstel 02.31

Schrappen lid 2

Toelichting

Het lid 2 is een volledige doublure met de statuten en dient dus te worden geschrapt.

Voorstel 02.32

Vervangen in lid 3 "*Het lidmaatschap van vertegenwoordigende lichamen is*

onverenigbaar met bestuurlijke functies op het overeenkomstige niveau," door "**De statutaire onverenigbaarheid van het lidmaatschap van vertegenwoordigende lichamen met bestuurlijke functies op het overeenkomstige niveau, geldt**" en toevoegen "**en gaat in op de datum van benoeming**".

Toelichting

Bedoeld is een redactionele verbetering aan te brengen en ook duidelijk aan te geven wanneer de onverenigbaarheid ingaat.

Voorstel 02.33

Nieuw artikel 21

Dispensatie van de reglementaire onverenigbaarheden is mogelijk, indien na verkiezing blijkt dat personen onverwacht worden gekozen in een functie, terwijl zij een daarmee onverenigbare andere functie vervullen.

Gegeven het feit dat betrokkene bij de kandidaatstelling reeds een ontslagbrief heeft ingeleverd, dient tussen de datum van verkiezing en benoeming:

a. bij het hoofdbestuur en landelijke verkiezingscommissie een verzoek tot dispensatie voor een met name genoemde periode te worden ingediend;

b. de landelijke verkiezingscommissie onmiddellijk een onderzoek in te stellen naar het gerechtvaardigd zijn van het verzoek, en daarbij tenminste de direct betrokkenen, inclu-

sief opvolgers op de lijsten, te horen;

c de landelijke verkiezingscommissie verslag uit te brengen aan het hoofdbestuur en daarbij een voorstel tot al dan niet dispensatieverlening met een aangegeven termijn te doen;

d het hoofdbestuur over dit voorstel te beslissen, tegen welke beslissing betrokkene, alsmede overige belanghebbenden in beroep kunnen gaan bij het geschillencollege;

e het hoofdbestuur deze beslissing onmiddellijk aan de landelijke rapportagecommissie te melden en gemotiveerd in de eerstvolgende Democraat te publiceren.

Toelichting

Beslispunt voorjaarscongres.

Stemadviescommissies

Voorstel 02.34

Nieuw artikel 22

1 Uiterlijk één jaar vóór de datum waarop de verkiezingen worden gehouden kan de betreffende ledenvergadering op initiatief van de leden besluiten voor bij de dan komende kandidaatstelling een stemadviescommissie in te stellen; indien daartoe wordt besloten, wordt tevens het aantal leden van die commissie vastgesteld. In regio's en afdelingen volgt dit eventuele besluit op het reglementair vereiste besluit al dan niet aan de verkiezingen deel te nemen en de vaststelling van het verkiezingsreglement. Indien dit besluit niet uiterlijk één jaar voor de verkiezingen is genomen, kan er geen stemadviescommissie worden ingesteld.

2 Stemadviescommissies bestaan uit een oneven aantal leden en treden niet in de taken en bevoegdheden van enige verkiezingscommissie en evenmin in de taken en bevoegdheden van het overeenkomstige bestuur. Het lidmaatschap van een stemadviescommissie is onverenigbaar met het lidmaatschap van enig bestuur, commissie of raad van het overeenkomstige niveau en tevens onverenigbaar met het uitoefenen van enige vertegenwoordigende functie in het openbaar bestuur, dan wel het kandidaat zijn daartoe.

3 Indien tot een stemadviescommissie wordt besloten wordt onmiddellijk de kandidaatstelling voor het lidmaatschap van deze commissie geopend en aan alle leden van het betrokken niveau op de gebruikelijke wijze bekend gemaakt. Alle statutaire en reglementaire vereisten met betrekking tot de kandidaatstelling zijn op deze commissie van toepassing. De kandidaatstelling sluit dertig dagen nadat deze aan de betreffende leden bekend is gemaakt. Indien op het betreffende niveau geen vaste verkiezingscommissie is ingesteld, benoemt de ledenvergadering gelijktijdig met het besluit een stemadviescommissie in te stellen, een verkiezingscommissie-ad-hoc.

4 De kandidaten voor de stemadviescommissie worden uiterlijk twee weken vóór de ledenvergadering waarin zij worden gekozen aan alle betrokken stemgerechtigde leden bekend gemaakt. De ledenvergadering benoemt de leden van de stemadviescommissie uiterlijk één maand voor de opening van de kandidaatstelling voor de vertegenwoordigende functies uit de kandidaten, die zich voor de commissie hebben aangemeld. Met in achtname van het gestelde in artikel 15 lid 4 worden de voorzitter van de commissie en de overige leden afzonderlijk in functie gekozen volgens de methode van Bijlage C van dit reglement. Indien zich onvoldoende kandidaten aanmelden, dan wel indien er onvoldoende kandidaten in een stemadviescommissie worden gekozen, vervalt de commissie reglementair.

5 Een stemadviescommissie heeft tot taak het op onpartijdige wijze rechtstreeks aan de betrokken kiesgerechtigde leden uitbrengen van een advies omtrent de kwaliteiten van

de kandidaten voor de vertegenwoordigende functie in relatie tot het door de ledenvergadering vastgestelde politiek profiel en het groeperen de kandidaten in volgorde van geschiktheid voor de met name aangegeven beleidsterreinen.

6 De ledenvergadering, waarin wordt besloten tot het eventueel instellen van een stemadviescommissie, stelt daartoe tevens een politiek profiel vast, waarin wordt aangegeven welke beleidsterreinen hoofddoel voor een komende periode zullen hebben en over welke deskundigheden een fractie in elk geval moet beschikken. Het politiek profiel vormt de basis voor het alsdan te vervaardigen verkiezingsprogramma.

7 Indien een stemadviescommissie wordt ingesteld dient in het verkiezingsreglement de procedure te worden opgenomen, waarin wordt vermeld dat:

a. er na het sluiten van de kandidaatstelling tenminste dertig dagen dienen te worden uitgetrokken om alle kandidaten, die zich daartoe hebben opgegeven, door de commissie te kunnen horen;

b. de commissie de kandidaten hoort aan de hand van een tevoren door de commissie opgestelde en aan de kandidaten toegezonden lijst van criteria en vraagpunten passend in het politieke profiel, aan de hand waarvan de kandidaten zullen worden beoordeeld;

c. van het gesprek van de commissie met betrokken kandidaten door de commissie een zo volledig mogelijk verslag dient te worden gemaakt, waarbij overeenstemming dient te worden bereikt omtrent over betrokkene te verschaffen informatie;

d. de commissie het stemadvies unaniem dient vast te stellen en eerst aan alle kandidaten dient te doen toekomen, waarna alle kandidaten gedurende één week het recht hebben aan dit advies van de commissie een persoonlijke reactie toe te voegen van ten hoogste driehonderd woorden, het welk onverbreekelijk verbonden met het stemadvies aan de leden ter kennis wordt gebracht;

e. eventuele geschillen over de wijze van handelen van de commissie direct na het uitbrengen van het stemadvies aan de kandidaten bij het geschillencollege aanhangig kunnen worden gemaakt en binnen één week dienen te worden behandeld; het stemadvies kan niet aan de leden ter kennis worden gebracht, indien er nog procedures bij het geschillencollege lopen.

Toelichting

Conform aangenomen beslispunt voorjaarscongres stemadviescommissies overeenkomstig vaste commissies te behandelen. Punt 7 is de uitwerking van de gevraagde richtlijnen overeenkomstig het AR-advies. Gegeven de invloed van stemadviescommissies op het stemgedrag der leden zijn zowel een zeer zorgvuldige procedure als een deugdelijke bescherming van de belangen der kandidaten te waarborgen.

Aanmelding en Acceptatie

Voorstel 02.35

Artikel 16 wordt artikel 23.

Schrappen in lid 1 "aangetekend verzonden" en toevoegen "De verkiezingscommissie bevestigt onverwijld de ontvangst van de aanmelding".

Toelichting

Het aangetekend verzenden van het kandidaatstellingsformulier geschiedt zelden; aangezien het er slechts om gaat dat het formulier wordt ontvangen, is een ontvangstbevestiging beter, omdat dan betrokkene nog actie kan ondernemen.

Vervangen de aanhef van lid 2 en sub e "Bij iedere aanmelding dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan: e. op de

sluitingsdatum van de kandidaatstelling dient de kandidaat te voldoen aan de wettelijk vereiste voorwaarden om in het vertegenwoordigende lichaam te worden gekozen, met dien verstande dat aan de wettelijke voorschriften met betrekking tot de minimumleeftijd op de dag van benoeming moet zijn voldaan" door "Bij de indiening van de kandidatenlijst dient de kandidaat te voldoen aan de wettelijk vereiste voorwaarden om in het vertegenwoordigende lichaam te worden gekozen, met dien verstande dat aan de wettelijke voorschriften met betrekking tot de minimumleeftijd op de dag van benoeming moet zijn voldaan. Voorts dient door de kandidaat bij iedere aanmelding"

Vervangen sub b. "in beginsel bereidverklaring om bij verkiezing of opvolging de functie te aanvaarden en de volle zittingstermijn te vervullen" door "een bereidverklaring te worden gegeven om bij verkiezing of opvolging de functie te aanvaarden en de volle zittingstermijn te vervullen; indien de verkiezing gepaard gaat met het indienen van verschillende samengestelde lijsten, dient betrokkene een ongedateerde bedankbrief bij te voegen, alsmede de benodigde set machtigingen; de verkiezingscommissie gebruikt deze brief en de machtigingen teneinde de bij verkiezingen door de kiezers vastgestelde lijstvolgorde te handhaven bij tussentijdse opvolging".

Voorstel 02.36

Een nieuw sub d in te voegen "te worden aangegeven of hij/zij in aanmerking wenst te komen voor het lijsttrekkerschap".

Voorstel 02.37

Sub d wordt sub e.

Voorstel 02.38

Toevoegen nieuw sub f "een ontslagbrief uit de huidige functie per datum van benoeming in de nieuwe (met de huidige onverenigbare) functie te worden gevoegd; deze brief wordt verzonden door de landelijke verkiezingscommissie op de dag dat de benoeming is geschied".

Toelichting

Lid 2 betreft, naast de toevoeging van het lijsttrekkerschap voornamelijk een redactionele aanpassing van de bestaande tekst met als uitzondering dat aan de wettelijke vereisten niet op een willekeurige sluitingsdatum van de kandidaatstelling moet zijn voldaan, doch bij de indiening van de lijst zelf; voorstelbaar is dat iemand tijdig naar een andere gemeente verhuist, doch nog niet bij de sluiting van de kandidaatstelling is verhuist. Bovendien is toegevoegd dat de onverenigbaarheid bewaakt kan worden door reeds bij de kandidaatstelling een gedateerde ontslagbrief te eisen.

Voorstel 02.39

Vervangen artikel 3 "Een kandidaat kan bij de aanmelding als kandidaat een voorkeur uitspreken voor een onverkiesbare plaats op de kandidatenlijst. Een zodanige voorkeur wordt aan de stemgerechtigde leden van D66 bekend gemaakt, maar laat de onder 2b bedoelde verklaring onverlet. Gelijktijdig met de aanmelding kan de kandidaat een persoonlijke toelichting van maximaal driehonderd woorden verstrekken. Deze toelichting mag geen verklaringen bevatten, die strijdig zijn met de in lid 2 genoemde verklaringen en hierin mogen geen namen van andere leden als referentie worden vermeld."

door

"Een kandidaat die bij de aanmelding als kandidaat een voorkeur uitsprekt voor een onverkiesbare plaats op de kandidatenlijst wordt na afloop van de interne verkiezingen door de betreffende verkiezingscommissie onderaan de

kandidatenlijst geplaatst".

Toelichting

Het is ongewenst een onderscheid te maken naar verkiesbare en onverkiesbare plaatsen op de lijst, gezien de onvoorspelbaarheid van de verkiezingsuitslag. Wel is het gewenst reglementair vast te leggen op welke wijze 'steungevers' onderaan lijsten toegevoegd mogen worden. De vermelding van de persoonlijke toelichting is overbodig.

Voorstel 02.40

Artikel 17 wordt artikel 24.

Vervangen in lid 3 "de in het bij art. 14 vastgesteld orgaan, dat" door "de verkiezingscommissie, die" en "Bedoeld orgaan" door "De verkiezingscommissie".

Toevoegen aan sub e "dan wel dat in strijd met statuten en huishoudelijk reglement in het verleden onverenigbare functies bekleed zijn blijven worden, ondanks schriftelijke aanmaningen één van betrokken functies te beëindigen".

Toelichting

Betreft voornamelijk redactionele aanpassingen aan eerdere artikelen. De toevoeging bij sub e maakt nog eens duidelijk dat het niet voldaan hebben aan de onverenigbaarheidseis in het verleden, toekomstige kandidaturen onmogelijk maakt.

Presentatie

Voorstel 02.41

Artikel 18 wordt artikel 25.

Voorkeursacties

Voorstel 02.42

Nieuw artikel 26.

Het houden van voorkeursacties ten gunste van één of meer kandidaten voor bestuurlijke of vertegenwoordigende functies binnen of namens de partij is toegestaan, onder de voorwaarden dat:

- a. er op geen enkele wijze ten nadele van de overige kandidaten wordt gesproken of gehandeld in woord noch geschrift;
- b. het verantwoordelijke bestuur zich met de inhoudelijke bewoording van de actie accoord heeft verklaard;
- c. indien er sprake is van verzending aan leden, het landelijk secretariaat op kosten van de actievoerders als "verzendshuis" optreedt;
- d. aan actievoerders geen ledenlijsten of adres-etiketten van leden ter beschikking worden gesteld.

Toelichting

Betreft effectuering van een opiniërende congrespeiling terzake.

Stemmingen

Voorstel 02.43

Artikel 19 wordt artikel 27.

Vervangen in lid 1 "die in de laatst vervaardigde ledenlijst als lid zijn opgenomen" door "die in de voor het betreffende organisatie-niveau laatst vervaardigde ledenlijst als lid zijn opgenomen voorzover zij aan de contributieverplichting hebben voldaan".

Verkiezing voor het Nederlandse en Europees parlement.

Voorstel 02.44

Artikel 100 wordt artikel 28.

Europees parlement.

Voorstel 02.45

Artikel 106 wordt artikel 29.

Aanpassen verwijzingsartikelen aan nieuwe nummering.

Toevoegen lid 3 aan lid 1.

Toelichting

Deze bepaling hoort bij de kandidaatstelling en dus in dit lid thuis.

Voorstel 02.46

Vervangen in lid 2 "tot veertig" door "in aantal" en toevoegen aan lid 2 ", doch waarbij kandidaten die op minder dan tien procent van de stembiljetten zijn vermeld buiten beschouwing worden gelaten".

Toelichting

Precieze aantallen worden niet meer genoemd. De drempelwaarde, die geldt voor kandidaatstelling voor het EP is gesteld op 10% van de deelnemende biljetten.

Voorstel 02.47

Schrappen het restant van lid 3 "Voorts dienen zij aan te geven of zij tevens kandidaat willen zijn voor de verkiezing van de lijstaanvoerder".

Toelichting

Deze bepaling is reeds bij de algemene aanmeldingsvoorwaarden vermeld.

Voorstel 02.48

Vervangen lid 4 "De lijstaanvoerder kan gekozen worden conform art. 104 lid 3, of wel d.m.v. de schriftelijke stemming. De ALV die beslist over deelname, bepaalt welke methode wordt gevolgd" door "De ALV, die het Europees programma behandelt, kiest de lijstaanvoerder uit de kandidaten die zich daarvoor hebben aangemeld. Deze verkiezing geschiedt volgens bijlage C van dit reglement".

Toelichting

Er is geen reden meer de lijsttrekker voor het EP niet op de ALV te kiezen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Voorstel 02.49

Artikel 101 wordt artikel 30.

Volgorde wijzigen in procedure-volgorde; dus lid 2 na oud lid 5.

Voorstel 02.50

Schrappen lid 3 sub b", en in verband daarmee opgave van de kieskringgroep waarin de kandidaat aan de verkiezing wil deelnemen".

Toelichting

De kieskringgroepen worden afgeschaft.

Voorstel 02.51

Schrappen lid 5.

Toelichting

De procedure bij vervroegde verkiezingen wordt in het geheel in een afzonderlijk artikel opgenomen.

Voorstel 02.52

Vervangen in lid 2 "De eerste ronde bestaat uit schriftelijke voorverkiezingen per kieskringgroep, en de tweede ronde uit een landelijke schriftelijke poststemming voor alle leden en

verkiezing van de lijsttrekker op de algemene ledenvergadering" door "Beide ronden bestaan uit een landelijke schriftelijke poststemming voor alle leden".

Toelichting

Conform beslispunt voorjaarscongres.

Voorstel 02.53

Schrappen lid 6.

Toelichting

Overbodig geworden, omdat vervroegde verkiezingen afzonderlijk worden geregeld en er voorts slechts twee landelijke rondes zijn.

Voorstel 02.54

Artikel 102 wordt artikel 31.

Vervangen lid 1, 2 en 3

Ten behoeve van de voorverkiezingen worden de volgende vijf kieskringgroepen gevormd:

I Noord, omvattende de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Flevoland;

II Midden, omvattende de provincies Utrecht en Gelderland;

III Holland-noord, omvattende de provincie Noord-Holland;

IV Holland-zuid, omvattende de provincie Zuid-Holland;

V Zuid, omvattende de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Iedere kandidaat kan zich slechts voor één groep aanmelden. In het buitenland woonachtige leden worden geacht tot de kieskringgroep V te behoren, en worden in de gelegenheid gesteld aan de voorverkiezingen in deze groep deel te nemen.

De landelijke verkiezingscommissie benoemt in overleg met de betrokken regiobesturen voor iedere kieskringgroep een groepsverkiezingscommissie, die met betrekking tot de voorverkiezingen een overeenkomstige taak en positie heeft als de landelijke verkiezingscommissie.

door nieuw lid 1

"De voorverkiezingsronde is bestemd voor die kandidaten, die geen deel uitmaken van de fracties in de eerste en tweede kamer der staten-generaal, dan wel van het europees parlement".

Vervangen in lid 4 "Per kieskringgroep worden voorverkiezingen gehouden onder verantwoordelijkheid van de groepsverkiezingscommissies. Binnen vier weken na sluiting van de aanmeldingstermijn zenden de groepsverkiezingscommissies in overleg met de landelijke verkiezingscommissie aan alle in het gebied van hun kieskringgroep wonende stemgerechtigde leden een opgave in alfabetische volgorde, beginnende met een door loting verkregen letter, van alle kandidaten voor de betreffende groep"

door

"Binnen vier weken na sluiting van de aanmeldingstermijn zendt de landelijke verkiezingscommissie aan alle stemgerechtigde leden een opgave in alfabetische volgorde, beginnende met een door loting verkregen letter, van alle kandidaten".

Vervangen in lid 5 "ten hoogste vijftientig" door **"een door de landelijke verkiezingscommissie in overeenstemming met de in te dienen kieslijsten te bepalen aantal".**

Vervangen in lid 6 "groepsverkiezingscommissies" door **"landelijke verkiezingscommissie"** en schrappen "doch in ieder geval één per kieskringgroep. Zittende fractieleden zijn behoudens overmacht gehouden in de kieskringgroep, waar zij kandideren, hun kandidatuur persoonlijk te verdedigen".

Toelichting

Uitwerking van de twee landelijke rondes, één zonder en de tweede met de reeds aanwezige landelijke politici.

Voorstel 02.55

Artikel 103 wordt artikel 32.

Vervangen in lid 1 "groepsverkiezingscommissies" door **"de landelijke verkiezingscommissie"** en schrappen "en dient, alvorens gepubliceerd te worden, door de landelijke verkiezingscommissie te worden goedgekeurd".

Schrappen in lid 3 "per kieskringgroep" en **"Een verslag van deze uitslagbepaling wordt binnen veertien dagen toegezonden aan de landelijke verkiezingscommissie".**

Toelichting

De procedure is aangepast aan een landelijke ronde.

Voorstel 02.56

Artikel 104 wordt artikel 33.

Vervangen lid 1

"Na goedkeuring combineert de landelijke verkiezingscommissie de vijf ranglijsten tot één landelijke ranglijst volgens onderstaande methode:

a. **aan de kandidaten met rangnummer 1 van elk der ranglijsten wordt rangwaarde 1 toegekent, aan de kandidaten met rangnummer 2 rangwaarde 1/2, aan de kandidaten met rangnummer 3 rangwaarde 1/3, enz.;**

b. **de kandidaten worden geplaatst in de volgorde van de aldus verkregen rangwaarde; bij gelijke rangwaarde worden kandidaten geplaatst in een door loting te bepalen volgorde;**

c. **de aldus verkregen ranglijst van kandidaten is de voorlopige landelijke ranglijst"**

door

"Ten behoeve van de definitieve lijstvaststelling worden aan de voorlopige ranglijst die kandidaten, die deel uitmaken van de fracties in de eerste en tweede kamer der staten-generaal, dan wel van het europees parlement en zich kandidaat stellen voor verkiezing in de tweede kamer, toegevoegd".

Schrappen lid 2.

Verplaatsen lid 3 naar artikel 37 na lid 3.

Toelichting

De procedure is aangepast aan een landelijke ronde en de doublure met algemene kandidaatstelling is geschrapt.

Voorstel 02.57

Artikel 105 wordt artikel 34.

"Eerste 40" wijzigen in "het vooral door het LVC bepaalde aantal".

Tussen voegen in lid 1 tussen "ranglijst," en "onder vermelding" **"aangevuld met de volgens art.33 gestelde kandidaten, gezamenlijk in alfabetische volgorde, beginnende met een door loting verkregen letter,"**

Toevoegen na eerste zin in lid 3 **"Deze definitieve lijst wordt door de landelijke verkiezingscommissie gecorrigeerd op basis van de door de kiezers uitgebrachte voorkeurstemmen. Deze laatste lijst is bepalend voor de opvolging".** Verplaatsen als toevoeging aan het nieuwe lid 4 (oud artikel 104 lid 3) de tweede zin van lid 3.

Vervangen lid 4 **"De kandidaten met de rangnummers 1 t/m 25 van de definitieve landelijke lijst worden op alle in te dienen kandidatenlijsten op de overeenkomstig genummerde plaatsen geplaatst"** door **"De landelijke verkiezingscommissie bepaalt in overeenstemming met het vooraf aangekondigde welk aantal kandidaten van de definitieve landelijke lijst op alle in te dienen kandidatenlijsten op de overeenkomstig genummerde plaatsen worden geplaatst".**

Vervangen in lid 5 **"plaatsen 26 t/m 30"** door **"de resterende plaatsen"** en tussenvoegen tussen "van" en "de eigen" **"tenminste"**

Vervangen in lid 6 **"nr 26 en volgende"** door **"de opvolgenden".**

Vervangen in lid 7 "de plaatsen 26 t/m 30" door "de resterende plaatsen".

Toelichting

Aanpassing aan het twee-ronden systeem. De eerste veertig kandidaten van de voorronde worden gekombineerd met de herkiesbare zittende politici. De Limburgse suggestie om "regionale" kandidaten per kieskring naar voren te schuiven moet vanwege de daaruit ontstane problemen, die in de leden 7 en 8 van dit artikel worden geregeld, worden afgewezen.

Tussentijdse verkiezing

Voorstel 02.58

Nieuw artikel 35.

1 Voor de termijnen genoemd in de artikelen met betrekking tot de procedure bij tussentijdse verkiezingen voor de tweede kamer der staten-generaal wordt het tijdstip waarop het koninklijk besluit tot ontbinding der tweede kamer en het bepalen van de datum der vervroegde verkiezingen vastgesteld op vrijdag; indien het feitelijk besluit wordt genomen op een andere dag, dan geldt voor de termijnen de daaraan voorafgaande vrijdag.

2 Tenzij in de artikelen met betrekking tot de procedure bij tussentijdse verkiezingen voor de tweede kamer de staten-generaal anders is vermeld, zijn de bepalingen met betrekking tot de kandidaatstelling en verkiezing van het huishoudelijk reglement zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing.

Voorstel 02.59

Nieuw artikel 36. (nog afhankelijk van definitief schema LVC).

1 Op het moment dat een kabinet het vertrouwen van het parlement via een motie van wantrouwen verliest, dan wel het vertrouwen van de deelnemende coalitiepartners, zal ongeacht eventueel op gang te brengen "lijmpogingen" onmiddellijk de kandidaatstelling voor tussentijdse kamer-verkiezingen worden opengesteld.

2 De kandidaatstelling sluit tien dagen nadat het koninklijk besluit tot ontbinding van de tweede kamer en de datum van kamerverkiezingen wordt bekendgemaakt.

3 Het recht van beroep op weigering van enige kandidaat staat gedurende maximaal drie dagen open, vanaf het moment dat de landelijke verkiezingscommissie een afwijzingsbeschikking aangetekend aan betrokkene heeft verzonden. Het geschillencollege besuiterlijk op de 15de dag na het KB over deze beroepen. Voor het overige staat er geen beroep op het geschillencollege open inzake de kandidaatstellings- en verkiezingsprocedure, met name niet voor een besluit als bedoeld in art.018.

4 Het kandidatenoverzicht dient met het concept-verkiezingsprogramma uiterlijk op de 18de dag na het KB aan de leden te worden verzonden.

5 Alle kandidaten worden in de gelegenheid gesteld zich te presenteren:

- a. op de 24e dag na het KB te 's-Hertogenbosch,
 - b. op de 25e dag na het KB te Utrecht,
 - c. op de 26e dag na het KB te Zwolle;
- tijdens deze presentatievergaderingen is er recht op uitbrengen van stemadviezen. "Voorkeursacties" blijven mogelijk in overeenstemming met het bepaalde in het huishoudelijk reglement.

6 De verkiezing wordt gehouden in één landelijke poststemming, tussen de 18e en de 28e dag na het kb volgens de methode van Bijlage B van het huishoudelijk reglement. De lijsttrekker wordt gekozen volgens de methode van Bijlage C van het huishoudelijk reglement tijdens de ALV die het verkiezingsprogramma vaststelt.

Eerste kamer der staten-generaal.

Voorstel 02.60

Artikel 107 wordt artikel 37.

Vervangen in lid 2 "tot veertig" door "in aantal" en toevoegen aan lid 2 "doch waarbij kandidaten die op minder dan tien procent van de stembiljetten zijn vermeld buiten beschouwing worden gelaten".

Toelichting

Precieze aantallen worden niet meer genoemd. De drempelwaarde, die geldt voor kandidaatstelling voor het EP is gesteld op 10% van de deelnemende biljetten.

Voorstel 02.61

Vervangen in lid 4 "indiening van de kandidatenlijsten ingevolge de kieswet en sluit uiterlijk drie maanden voor deze dag" door "de statenverkiezingen, die de samenstelling van de eerste kamer bepalen en sluit uiterlijk vijf maanden voor deze dag; de kandidatenlijst dient uiterlijk twee maanden voor de statenverkiezingen definitief te zijn vastgesteld".

Toelichting

De doorwerking van de volledige koppeling van de eerste-kamer verkiezing direct aan de statenverkiezingen zou dienen te betekenen dat de kandidatenlijst voor de eerste kamer gereed dient te zijn vóór dat de statenlijsten worden ingediend, opdat tijdig over eventuele onverenigbaarheden beslissingen kunnen worden genomen.

Provinciale Staten

Voorstel 02.62

Artikel 142 wordt artikel 38.

Gemeenteraden

Voorstel 02.63

Artikel 169 wordt artikel 39.

VERKIEZING IN FUNCTIES

Verkiezing voor functies op landelijk niveau

Voorstel 02.64

Artikel 46 wordt artikel 40

Tussenvoegen in lid 1 tussen "besturen" en "en commissies" "bijzondere organen" en in lid 3 tussen "aan" en "het landelijk secretariaat" "de landelijke verkiezingscommissie p/a".

Voorts schrappen in lid 3 "aangetekend" en daarvoor in de plaats toevoegen aan lid 3 "Van deze aanmelding wordt onverwijld een ontvangstbevestiging verzonden".

Toelichting

Dat ook de bijzondere organen landelijk worden gekozen spreekt vanzelf. Voor de duidelijkheid is ook opgenomen dat de aanmelding geschiedt bij de verkiezingscommissie. De bedoeling van aangetekend verzenden is een bewijs van aanmelding in handen te hebben. Gegeven die bedoeling is een bevestiging beter dan "aantekenen" als verplichting, omdat je er dan toch te laat achter komt als er iets mis is.

Verkiezing voor functies op regionaal niveau

Voorstel 02.65

Nieuw artikel 41 overeenkomstig artikel 40

1 Bij publicatie van de ARV-agenda publiceert het regio-bestuur in welke vakatures in besturen en commissies de

ARV dient te voorzien.

2 De aanmeldingstermijn voor de kandidaatstelling begint onmiddellijk nadat door het regiobestuur aan de leden mededeling hiervan is gedaan en sluit vier maal vierentwintig uur voor de ARV.

3 Ieder regioid van D66 kan zich aanmelden als kandidaat door middel van een aanmeldingsformulier, te richten aan de regionale verkiezingscommissie. Van deze aanmelding wordt onverwijld een ontvangstbevestiging verzonden.

Verkiezing voor functies op afdelings niveau.

Voorstel 02.66

Nieuw artikel 42 overeenkomstig artikel 40

1 Bij publicatie van de AAV-agenda publiceert het afdelingsbestuur in welke vakatures in besturen en commissies de AAV dient te voorzien.

2 De aanmeldingstermijn voor de kandidaatstelling begint onmiddellijk nadat door het afdelingsbestuur aan de leden mededeling hiervan is gedaan en sluit vier maal vierentwintig uur voor de AAV.

3 Ieder afdelingslid van D66 kan zich aanmelden als kandidaat door middel van een aanmeldingsformulier, te richten aan de afdelings-verkiezingscommissie. Van deze aanmelding wordt onverwijld een ontvangstbevestiging verzonden.

t/m Artikel 49 PM

VAN HET POLITIEK PROGRAMMA

Hoofdstuk 3: POLITIEK PROGRAMMA

Toelichting

Het voorjaarscongres heeft besloten dat de programmacommissie ten behoeve van de verkiezingsprogramma's gehandhaafd blijft en dient te worden geregeld overeenkomstig een vaste commissie; de programmacommissie legt rechtstreeks aan de ledenvergadering het concept-verkiezingsprogramma voor en adviseert de ledenvergadering over de ingediende moties en amendementen; de programmacommissie heeft de eindredactie van het verkiezingsprogramma; besturen en fracties zijn, tezamen als minderheid, in de programmacommissie vertegenwoordigd. Daarnaast heeft het congres aanvaard dat er ook een hoofdbestuurcommissie voor het politieke programma zal zijn. Onderstaand is deze besluitvorming uitgewerkt.

Voorstel 03.01

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

Algemeen

Voorstel 03.02

Artikel 90 wordt artikel 50.

Vervangen in lid 1 sub

- a. het beleidsprogramma;
- b. het verkiezingsprogramma;
- c. het europees programma;
- d. een aantal statenprogramma's;
- e. een aantal gemeenteprogramma's;
- f. een aantal programma's t.b.v. de verkiezingen van openbare lichamen;

g. een aantal stadsdeelraadsprogramma's.

door sub

- a. het beleidsprogramma en de ALV-uitspraken over majeure politieke thema's;
- b. het verkiezingsprogramma voor het nederlandse parlement;
- c. het verkiezingsprogramma voor het europees parlement;
- d. de verkiezingsprogramma's voor provinciale staten;
- e. de verkiezingsprogramma's voor gemeenteraden.

Toelichting

Redactionele herformulering in termen van verkiezingsprogramma's. Bovendien detoevoeging aan het beleidsprogramma van de gegroeide praktijk om over belangrijke politieke thema's congressuitspraken te doen (reglementair hebben deze uitspraken thans geen enkele status). In verband met de decentralisatie van de regelbevoegdheid terzake van subregio's en deelafdelingen naar de regio's resp. afdelingen, dient in het instellingsbesluit van de overeenkomstige ledenvergaderingen te worden bepaald of er sprake is van gekozen vertegenwoordigingen en zo ja, dan behoort het betreffende verkiezingsprogramma tot het politiek programma en valt dat krachtens dit reglement onder de bepalingen van dit hoofdstuk.

Voorstel 03.03

Vervangen in lid 2 "programmacommissie, gehoord het hoofdbestuur" door "hoofdbestuurcommissie voor het politieke programma".

Schrappen lid 3 en 4.

Toelichting

Nu er een duidelijke taakstelling is voor de programmacommissie ten behoeve van het verkiezingsprogramma, is de bewaking van de samenhang etc. primair een taak voor het bestuur overeenkomstig de door het congres vastgestelde taakstelling voor besturen. Leden 3 en 4 gaan er van uit dat de besturen programma-voorstellen aan de leden voorleggen. Nu dat door commissies zelf wordt gedaan zijn deze overbodig geworden.

Programmacommissies

Voorstel 03.04

Nieuw artikel 51.

1 Er is een hoofdbestuurcommissie voor het politiek programma en er zijn programmacommissies ten behoeve van de verkiezingsprogramma's op elk niveau.

2 De leden van de hoofdbestuurcommissie worden door het hoofdbestuur benoemd en ontslagen; de hoofdbestuurcommissie werkt in overeenstemming met het hoofdbestuur en kan door het hoofdbestuur worden belast met het adviseren aan de ALV omtrent ingediende moties en amendementen.

3 De algemene ledenvergadering stelt de landelijke programmacommissie in overeenkomstig de bepalingen voor een vaste commissie. Regio- en afdelingsvergaderingen stellen de programmacommissie op overeenkomstige niveau in als commissie-ad-hoc.

Toelichting

Aangegeven wordt waar de instellingsbevoegdheid overeenkomstig de besluitvorming tijdens het voorjaarscongres moet liggen. Gezien de pleidooien zo min mogelijk verplichte organen aan regio's en afdelingen op te leggen, is ook hier gekozen voor een commissie-ad-hoc.

Voorstel 03.05

Artikel 65 wordt artikel 52.

Nieuw lid 1

Programmacommissies bestaan uit een oneven aantal leden; indien dit niet (meer) het geval is, dient het overeenkomstige bestuur zo spoedig mogelijk de vacatures bij de LV open te stellen; de commissie kan doorfunctioneren.

Toelichting

Conform congresbesluit programmacommissies als vaste commissie te beschouwen.

Voorstel 03.06

Oud lid 1 en 2 wordt lid 2.

Vervangen

1 *De programmacommissie bestaat uit twaalf leden, waarvan er vijf worden benoemd conform het gestelde in lid 2.*

2 *Het hoofdbestuur en de fracties van de eerste en tweede kamer en het Europees Parlement, alsmede het SWB-bestuur, wijzen uit hun midden gezamenlijk vijf leden van de programmacommissie aan.*

door

De landelijke programmacommissie bestaat uit een oneven aantal leden, waarvan de meerderheid wordt gevormd door de rechtstreeks door de ledenvergadering gekozen leden en vijf worden benoemd door het hoofdbestuur, de fracties van de eerste en tweede kamer en het Europees Parlement gezamenlijk uit hun midden.

Toelichting

In het algemeen geven de reglementen meer flexibiliteit door slechts in het uiterste geval precieze aantallen vast te leggen. Commissies kunnen in sommige perioden meer in andere perioden minder leden bevatten. Slechts de verhouding tussen gekozenen en benoemden is aangegeven.

Voorstel 03.07

Nieuw lid 3.

3 **De algemene regio-, respectievelijk afdelingsvergadering bepaalt het minimum aantal leden voor de overeenkomstige programmacommissie, met dien verstande dat de direct door de ledenvergadering gekozenen altijd een meerderheid vormen.**

Toelichting

Aanpassing lid 2 en 3 naar de algemene regeling voor alle niveau's.

Voorstel 03.08

Nieuw artikel 53.

1 **Het lidmaatschap van de landelijke programmacommissie is voor de door de algemene ledenvergadering verkozen leden onverenigbaar met het lidmaatschap van de landelijke vaste commissies, alsmede met het lidmaatschap van het Europees Parlement, de beide kamers der Staten-Generaal, het hoofdbestuur, de bijzondere organen, de landelijke adviesraad en overeenkomstige commissies op regionaal en afdelingsniveau.**

2 **Het lidmaatschap van de regionale programmacommissies is voor de door de algemene regiovergadering verkozen leden onverenigbaar met het lidmaatschap van provinciale staten, het regiobestuur, de regionale adviesraad en overeenkomstige commissies op landelijk en afdelingsniveau.**

3 **Het lidmaatschap van de afdelingsprogrammacommissies is voor de door de algemene afdelingsvergadering verkozen leden onverenigbaar met het lidmaatschap van de gemeenteraad, het afdelingsbestuur, de afdelingsadviesraad en overeenkomstige commissies op landelijk en regionaal niveau.**

4 **Zodra een lid van een programmacommissie zich kandidaat stelt voor één van de organen, waarmee het lidmaatschap als onverenigbaar wordt beschouwd treedt betrokkene**

onmiddellijk af als lid van de commissie en stelt het verantwoordelijke bestuur hiervan in kennis.

5 **Het verantwoordelijke bestuur stelt een aldus ontstane vacature met spoed in de eerstvolgende LV open.**

Voorstel 03.09

Nieuw artikel 54.

1 **Leden van de landelijke programmacommissie worden voor de tijd van drie jaar gekozen, en zijn slechts eenmaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar. Leden van een regionale of afdelingsverkiezingscommissie worden uiterlijk één jaar voor de betreffende verkiezingen gekozen en blijven in functie tot dat de eindredactie van het betreffende verkiezingsprogramma is vastgesteld.**

2 **Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 kiest de LV de voorzitter en de leden van de commissie in functie volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement.**

3 **De voorzitter van de commissie is verantwoordelijk voor het functioneren van de commissie en voert namens de commissie het overleg met het overeenkomstige bestuur.**

4 **Ingeval van tussentijdse verkiezingen wordt voor die leden waarvan het lidmaatschap van de commissie reglementair eindigt, de zittingsduur met maximaal één jaar verlengd.**

Toelichting

Artikelen 53 en 54 overeenkomstig de vaste commissies.

Voorstel 03.10

Artikel 90 lid 5 en artikel 92 lid 1, 4 en 6 worden artikel 55.

Vervangen "programmacommissie" door "hoofdbestuurscommissie voor het politieke programma".

Vervangen artikel 92 lid 1 *De programmacommissie draagt zorg voor de ontwerpteksten voor het beleidsprogramma en stelt deze tijdig ter beschikking van het hoofdbestuur*

door "De hoofdbestuurscommissie voor het politiek programma draagt zorg voor de ontwerpteksten voor het beleidsprogramma en de wijziging daarvan, alsmede voor de voorstellen aan de algemene ledenvergadering over majeure politieke thema's en stelt deze tijdig ter beschikking van de leden".

Artikel 92 lid 4 wordt aangepast lid 2.

Artikel 92 lid 6 wordt lid 3.

Artikel 90 lid 5 wordt aangepast lid 4.

Artikel 66 vervangen "De programmacommissie heeft tot taak [voorzover niet geregeld in art.27 en hoofdstuk 6 van dit reglement]: de bewaking van de samenhang tussen beleids-, verkiezings- en Europees programma"

door nieuw lid 5

De hoofdbestuurscommissie voor het politiek programma heeft bovendien tot taak de bewaking van de samenhang en afstemming van de verkiezingsprogramma's op de onderscheiden niveau's en het hoofdbestuur te adviseren omtrent het verbinden van de naam van D66 aan de betreffende kandidatenlijsten. Bovendien is deze commissie belast met de bewaking van de samenhang van het politieke programma en gebruikt dit als toetsingskader voor de beoordeling van "actuele politieke moties" tijdens een ALV en de vastgestelde verkiezingsprogramma's.

Toelichting

Effectivering van de duidelijke scheiding tussen enerzijds het politieke programma als geheel en het beleidsprogramma c.a. in het bijzonder met anderzijds de verkiezingsprogramma's op de verschillende niveau's.

Voorstel 03.11

Artikel 67 en artikel 92 lid 2 en 3 worden artikel 56.

Vervangen

"De programmacommissie heeft het recht [voor zover niet geregeld in art. 27 en hoofdstuk 6 van dit reglement]:

a. om amendementen met betrekking tot beleids-, verkiezings-, Europees programma die zich in de zelfde richting uitlaten ineen te voegen;

b. om amendementen met betrekking tot het beleids-, verkiezings-, Europees programma als redactioneel voor te leggen aan de ALV;

c. om bij de publicatie van de amendementen aan te geven, waar de zwaartepunten van de discussie liggen;

d. om de ALV te adviseren.

2 Bij de concept-teksten geeft de programmacommissie de beslispunten aan ten behoeve van de behandeling op de ALV.

3 Na de besluitvorming op de ALV draagt de programmacommissie zorg voor de eindredactie van de teksten met inachtneming van de besluiten van de ALV."

door

"1 De programmacommissie heeft tot taak

a. het ontwerpen van het verkiezingsprogramma ten behoeve van de verkiezingen op het overeenkomstige niveau;

b. het rechtstreeks ter besluitvorming voorleggen van dit ontwerp-verkiezingsprogramma aan de betreffende ledenvergadering op de wijze, zoals dat voor de indiening van ontwerp-verkiezingsprogramma's geregeld is in dit huiselijk reglement;

c. het ter vergadering adviseren aan de leden omtrent de ingediende moties en amendementen op overeenkomstig niveau, volgens de bepalingen van dit reglement.

2 Bij de concept-teksten geeft de commissie de beslispunten aan ten behoeve van de behandeling op de LV.

3 Na de besluitvorming op de LV draagt de programmacommissie zorg voor de eindredactie van de teksten met inachtneming van de besluiten van de LV; de rapportagecommissie ziet er op toe dat de eindredactie van het programma in overeenstemming is met de besluitvorming."

Toelichting

De typische rapportagetaken van de programmacommissie (als ontwerpers van de voorstellen) zijn naar de rapportagecommissie (als bewakers van de besluitvorming) overgegaan. Programmacommissies adviseren nu in plaats van de overeenkomstige besturen rechtstreeks aan de ledenvergadering, zoals in het voorjaarscongres is besloten.

Beleidsprogramma

Voorstel 03.12

Artikel 91 wordt artikel 57.

Schrappen in lid 2 "of de programmacommissie [zie art. 093]".

Toevoegen nieuw lid 6

"6 Slechts het eerste inleidende hoofdstuk en de eerste inleidende paragrafen per hoofdstuk bevatten standpunten in algemene termen, doch deze mogen niet in strijd zijn met of een aanvulling geven op de rest van het programma, dan wel een bijzondere interpretatie daarvan; deze inleidingen worden onder verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur vervaardigd en zijn door de ledenvergadering niet amendeerbaar; de ALV heeft het recht via moties aan te geven welke profileringspunten in deze inleidingen naar voren dienen te worden gebracht."

Toelichting

Conform voorjaarscongres, inclusief toezegging ALV-moties.

Voorstel 03.13

Artikel 93 lid 1 wordt artikel 57 lid 7.

Vervangen sub a "*wanneer het hoofdbestuur een daartoe strekkend voorstel dat het van de programmacommissie heeft ontvangen aan de ALV voorlegt*" door "**wanneer de hoofdbestuurscommissie voor het politiek programma een daartoe strekkend voorstel aan de ALV voorlegt en de ALV dit voorstel vaststelt**" en toevoegen een nieuw sub c "**wanneer de ALV een actueel politieke motie aanneemt, die een bewust gekozen standpuntverandering in relatie tot het beleidsprogramma behelst**".

Toelichting

De ALV moet een voorstel eerst vaststellen voordat dit het beleidsprogramma wijzigt. Sub c is een noodzakelijk wanneer een congresuitspraak terzake is gedaan.

Voorstel 03.14

Schrappen artikel 93 lid 2 "*In het geval van lid 1a, is het hoofdbestuur verantwoordelijk voor de inhoud van het wijzigingsvoorstel, en is art. 92 van overeenkomstige toepassing*".

Toelichting

Overbodig geworden omdat dit nu anders geregeld is.

Voorstel 03.15

Artikel 92 lid 5 wordt artikel 57 lid 8.

Tussenvoegen tussen "lid 1d" en "maken" "**en c**".

Toelichting

Een actueel politieke motie kan als zodanig het beleidsprogramma niet wijzigen, doch verplicht wel tot het indienen van een wijzigingsvoorstel, dat daarna in normale procedure al dan niet wordt aangenomen. Niet-aannemen betekent heroverweging APM.

Verkiezingsprogramma Nederlands Parlement

Voorstel 03.16

Artikel 94 wordt artikel 58.

Toevoegen aan lid 1 "**Slechts het eerste inleidende hoofdstuk en de eerste inleidende paragrafen per hoofdstuk bevatten standpunten in algemene termen, doch deze mogen niet in strijd zijn met of een aanvulling geven op de rest van het programma, dan wel een bijzondere interpretatie daarvan; deze inleidingen worden onder verantwoordelijkheid van de programmacommissie vervaardigd en zijn door de ledenvergadering niet amendeerbaar; de ALV heeft het recht via moties aan te geven welke profileringspunten in deze inleidingen naar voren dienen te worden gebracht**".

Toevoegen aan lid 2 ", doch is van overeenkomstige betekenis voor de eerste kamer der staten generaal".

Tussenvoegen in lid 3 tussen "tweede" en "kamer" "**en eerste**". Lid 6 wordt aangepast lid 5

Toelichting

De toevoeging aan lid 1 is konform de toezegging in het voorjaarscongres. Tot nu toe was de eerste kamerfractie feitelijk "ongebonden" aan enig verkiezingsprogramma. Dat is thans gekoppeld aan de gebondenheid van de tweede kamerfractie.

Voorstel 03.17

Artikel 94 lid 5 wordt artikel 59.

Vervangen "*Indien het bij tussentijdse verkiezingen voor de tweede kamer der staten generaal niet mogelijk is een ontwerp verkiezingsprogramma aan de ALV voor te leggen, stelt het hoofdbestuur op voorstel van de programmacommissie een verkiezingsprogramma vast op basis van het geldende beleidsprogramma*" door

VAN DE LEDENVERGADERING

Hoofdstuk 4: DE LEDENVERGADERING

Voorstel 04.01

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

SAMENSTELLING, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Algemeen

Voorstel 04.02

Artikel 20 wordt artikel 70.

Vervangen lid 1 "De algemene ledenvergadering (ALV) wordt gevormd door de leden van D66" door

1 Een ledenvergadering (LV) wordt gevormd door de leden van D66 behorende bij het betrokken niveau, te weten:

- a. de algemene ledenvergadering (ALV) door alle leden;
- b. de algemene regiovergadering (ARV) door alle in betrokken regio woonachtige leden;
- c. de algemene afdelingsvergadering (AAV) door alle in betrokken afdeling woonachtige leden, en is het hoogste orgaan van D66 inzake alle aangelegenheden op politiek en organisatorisch terrein voor het betreffende organisatie-niveau, voor zover die niet door statuten of huishoudelijk reglement aan andere organen zijn opgedragen.

2 De LV heeft tenminste tot taak:

- a. het kiezen van de leden van het overeenkomstige bestuur en commissies op een wijze als nader bij of krachtens dit huishoudelijk, dan wel het regio- of afdelingsreglement wordt geregeld;
- b. het vaststellen van reglementen voor het betrokken organisatie-niveau, alsmede het goedkeuren van eventuele reglementen van de overige tot dat niveau behorende organen; slechts door een ledenvergadering ingestelde organen zijn partijorganen in de zin van artikel 6 lid 2 van de statuten;
- c. het vaststellen van de verkiezingsprogramma's voor het overeenkomstige politieke niveau;
- d. het vaststellen van de begroting, alsmede het goedkeuren van de jaarrekening; en voorts overige politieke, organisatorische en financiële besluiten te nemen.

Toelichting

In relatie tot de formuleringen in de statuten worden de nadere omschrijvingen gegeven van de onderscheiden ledenvergaderingen en de minimale taakstelling van die ledenvergaderingen. Het oorspronkelijke lid 2 van artikel 20 is redactioneel aangepast aan de statuten aan lid 1 toegevoegd.

Gewone commissies en commissies-ad-hoc

Voorstel 04.03

Artikel 86 wordt artikel 71.

Vervangen eerste zin "De ledenvergadering, die een commissie-ad-hoc instelt, omschrijft in haar besluit de taak en bevoegdheden van deze commissie" door "Indien de ledenvergadering een gewone commissie of een commissie-ad-hoc instelt, omschrijft zij in haar besluit de taak, samenstelling en bevoegdheden van deze commissie en kiest zij met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 de voorzitter en de leden ervan in functie volgens het model van bijlage C van dit reglement".

"De programmacommissie werkt voortdurend aan de actualisering van het laatst vastgestelde verkiezingsprogramma. In geval van tussentijdse verkiezingen voor de tweede kamer der staten-generaal wordt het aldus geactualiseerde programma als concept-verkiezingsprogramma gelijktijdig met het kandidatenoverzicht aan de leden toegezonden. Indien het bij tussentijdse verkiezingen voor de tweede kamer der staten-generaal niet mogelijk is een ontwerp verkiezingsprogramma aan de ALV voor te leggen, blijft het bestaande verkiezingsprogramma van kracht en krijgt de nieuw gekozen fractie het recht zelf de benodigde actualisering ervan vast te stellen op basis van het geldende beleidsprogramma".

Toelichting

De gang van zaken bij tussentijdse verkiezingen is feitelijk niet goed geregeld. In de wijzigingsvoorstellen zal zowel een kandidaatstellings- /verkiezings- als een programma- en besluitvormingsprocedure in onderlinge samenhang worden opgenomen. Mocht desondanks geen verkiezingsprogramma kunnen worden vastgesteld, dan geeft de tijdens het voorjaarscongres besloten wijziging van de politieke taakstelling voor besturen geen grond het hoofdbestuur een programma te laten vaststellen. Ook de landelijke adviesraad kan hier geen rol spelen, omdat deze niet mag treden in de bevoegdheden van de algemene ledenvergadering en geen eigen beslisbevoegdheid heeft (het is geen partijraad), doch slechts adviseert. Gegeven het politieke primaat van de fractie, kan de nieuw gekozen fractie de benodigde aanpassing realiseren.

Verkiezingsprogramma Europees Parlement

Voorstel 03.18

Artikel 95 wordt artikel 60.

Tussenvoegen in lid 2 tussen "verkiezingsprogramma" en "behoudens" "voor het Nederlandse parlement".

Toelichting

Redactioneel

Verkiezingsprogramma's voor provinciale staten

Voorstel 03.19

Artikel 141 wordt artikel 61.

Tussenvoegen in lid 1 tussen "staten" en "wordt" ", verder statenprogramma geheten," In lid 2 "landelijke programma-commissie" door "hoofdbestuurcommissie voor het politiek programma".

Toelichting

Redactioneel en aanpassing gewijzigde benaming.

Verkiezingsprogramma's voor gemeenteraden

Voorstel 03.20

Artikel 168 wordt artikel 62.

Tussenvoegen in lid 1 tussen "gemeenteraad" en "wordt" ", verder gemeenteprogramma geheten," In lid 2 "landelijke programmacommissie" door "hoofdbestuurcommissie voor het politiek programma".

Toelichting

Redactioneel en aanpassing gewijzigde benaming.

t/m artikel 69 PM

Toelichting

Toevoeging van gewone commissies, samenstelling en kieswijze is noodzakelijk in aanvulling op de statuten.

De Algemene Ledenvergadering (ALV)

Voorstel 04.04

Nieuw artikel 72.

1 De ALV heeft naast reeds genoemde algemene taak, tevens tot taak:

- a. het kiezen van de leden van de bijzondere organen (inclusief de bestuursleden van de stichtingen, doch exclusief de bestuursleden van de bestuurdersvereniging) op een wijze als nader bij of krachtens dit huishoudelijk reglement wordt geregeld;
- b. het vaststellen van de statuten en het huishoudelijk reglement, alsmede het goedkeuren van de statuten van de landelijke stichtingen;
- c. het vaststellen van het beleidsprogramma;
- d. het vaststellen van de jaarlijkse contributieverplichting en regio-afdracht;
- e. het zonedig wijzigen van grenzen van regio's en buitenlandse afdelingen.

2 Het lidmaatschap van de bijzondere organen is, voor zover door de ALV gekozen, onderling onverenigbaar en onverenigbaar met het lidmaatschap van het hoofdbestuur van D66 en van de D66-frakties in de eerste en/of tweede kamer en/of het Europees parlement.

Toelichting

De nadere taakstelling van de ALV is wat nauwkeuriger aangegeven. Gegeven de specifieke samenstelling van de bijzondere organen is een afzonderlijke regeling van de onverenigbaarheden geformuleerd in overeenstemming met de algemene onverenigbaarheden, zoals door het voorjaarscongres vastgesteld.

Voorstel 04.05

Schrappen artikelen 60, 87 en 88.

Toelichting

Artikelen zijn in de statuten opgenomen.

Voorstel 04.06

Artikel 21 wordt artikel 73.

Verplaatsen uit lid 2 "Tijdens deze ALV wordt de jaarrekening van het afgelopen jaar behandeld, tenzij deze ALV voor 1 maart wordt gehouden. Tevens wordt de contributieregeling en de regiobijdragerregeling voor het komende jaar vastgesteld." en uit lid 3 "Tijdens deze ALV wordt de begroting voor het komende jaar vastgesteld." naar nieuw hoofdstuk over de financiën.

Schrappen lid 4 "*Beide ALV's hebben allereerst tot taak het beleidsprogramma, het verkiezingsprogramma en het Europees programma vast te stellen en voorts overige politieke, organisatorische en financiële besluiten te nemen*".

Nieuw lid

4 In het geval van tussentijdse of vervroegde verkiezingen voor de tweede kamer der staten-generaal wordt de ALV bijeen geroepen op de vijfde zaterdag volgend op het in artikel 35 lid 1 genoemde tijdstip van het Koninklijk Besluit tot het ontbinden der kamer en het houden van vervroegde verkiezingen. Deze ALV geldt als verkiezingscongres.

Toelichting

Lid 4 is volledig opgenomen in de nieuwe uitgebreidere artikelen 70 en 72. Daarvoor in de plaats moet een nieuw lid 4 de ALV met betrekking tot vervroegde verkiezingen regelen.

Voorstel 04.07

Artikel 22 wordt artikel 74.

Algemene regiovergadering (ARV)

Voorstel 04.08

Schrappen artikel 130 en 132 lid 1 en 2

Toelichting

Zijn reeds volledig opgenomen in statuten en artikel 70.

Voorstel 04.09

Schrappen artikel 133.

Toelichting

De keuzemogelijkheid voor een ongedeelde dan wel federatieve regio wordt feitelijk niet meer toegepast en thans formeel afgeschaft.

Voorstel 04.10

Artikel 134 en 135 lid 2 en 160 lid 2 worden artikel 75 lid 1.

Aanpassen in overeenstemming met artikel 70

1 De ARV heeft naast reeds genoemde algemene taak, tevens tot taak:

- a. het vaststellen van de ondersteuning van de fractie in provinciale staten (inclusief verkiezingscampagne);
- b. het vaststellen van de jaarlijkse verdeling van de financiële bijdrage van het hoofdbestuur over de afdelingen;
- c. desgewenst subregio's in te stellen en daarvan de taak, inrichting en financiering te reglementeren; ingestelde subregio's zijn partijorganen in de zin van dit reglement en mogen niet handelen in strijd met de statuten, het huishoudelijk reglement en het instellingsreglement;
- d. met in achtneming van de voorwaarde dat de grenzen van een afdeling dienen samen te vallen met de grenzen van één of meer gemeenten: het zonedig wijzigen van grenzen van afdelingen;
- e. het desgewenst doen van een meervoudige voordracht aan de ALV, die het regiohoofdbestuurslid kiest.

Artikel 135 lid 1 wordt artikel 75 lid 2.

Toelichting

Met het oog op interne decentralisatie, die door de besluitvorming tijdens het voorjaarscongres minder ver gaat dan oorspronkelijk beoogt, is het goed de taakstelling van de regiovergadering in aanvulling op de algemene taakstelling nader vast te leggen. Met name ook dat in te stellen subregio's partijorganen zijn en onder het volledige regiem van statuten en huishoudelijk reglement vallen.

Voorstel 04.11

Artikel 140 wordt artikel 76

Toevoegen aan lid 3 "**met inachtneming van het gestelde in het hoofdstuk ADVIESRADEN van het huishoudelijk reglement**"

Toelichting

Het voorjaarscongres heeft het beslispunt over de adviesraden vastgesteld.

Voorstel 04.12

Artikel 139 wordt artikel 77

Voorstel 04.13

Artikel 132 lid 3 t/m 5 wordt artikel 78 lid 1 t/m 3.

Toevoegen nieuw lid

2 In het geval van tussentijdse of vervroegde verkiezingen voor de tweede kamer der staten-generaal wordt de ARV

bijeen geroepen op de vierde zaterdag volgend op het in artikel 35 lid 1 genoemde tijdstip van het Koninklijk Besluit tot het ontbinden der kamer en het houden van vervroegde verkiezingen. Deze ARV geldt als voorbereiding op het landelijk verkiezingscongres met betrekking tot het indienen van moties en amendementen op het concept-verkiezingsprogramma.

Tussenvoegen in lid 3 tussen "vaststelt," en "moties" "voorstellen en" en toevoegen aan lid 3 "De ARV beslist op welke wijze de voorstellen in behandeling worden genomen met dien verstande dat over de inhoud van de voorstellen kan worden besloten in een eerstvolgende ledenvergadering, nadat deze voorstellen aan de regioleden zijn voorgelegd".

Toelichting

Voor tussentijdse kamerverkiezingen dient precies te worden aangegeven hoe de organisatie van de voorbereiding moet verlopen, wil in de korte spanne tijds toch een correcte procedure worden afgewikkeld. Tijdens het voorjaarscongres is een beslispunt aangenomen dat het bestaande recht van initiatief nog eens extra geregeld wil zien. Door de term "voorstellen" apart in te voegen wordt explicieter aangegeven wat ook al in de term "moties" was begrepen. Het is niet nodig een bepaalde omvang als indieningssteun te vragen, omdat immers de ledenvergadering, zoals in het beslispunt gesteld, zelf bepaalt wat er met de voorstellen wordt gedaan. De zorgvuldigheid vergt echter dat alle leden kennis hebben kunnen nemen van het voorstel en hun recht van amendement hebben kunnen uitoefenen (voorkomen van "overvallen" tijdens een ARV).

Algemene Afdelingsvergadering (AAV)

Voorstel 04.14

Schrappen artikel 160 lid 1 en 3 en 162 lid 1 en 2

Toelichting

Zijn reeds volledig opgenomen in statuten en artikel 70 en 75.

Voorstel 04.15

Artikel 163 lid 2 wordt artikel 79.

Aanpassen in overeenstemming met artikel 70

1 De AAV heeft naast reeds genoemde algemene taak, tevens tot taak:

- a. het vaststellen van de ondersteuning van de fractie(s) in de tot die afdeling behorende gemeenteraden (inclusief verkiezingscampagne);**
- b. desgewenst deelafdelingen in te stellen en daarvan de taak, inrichting en financiering te reglementeren; ingestelde deelafdelingen zijn partijorganen in de zin van dit reglement en mogen niet handelen in strijd met de statuten, het huishoudelijk reglement en het instellingsreglement.**

Artikel 163 lid 1 wordt artikel 79 lid 2.

Toelichting

In de huidige reglementen ontbreekt voor afdelingen de ondersteuningstaak voor de gekozen fracties. Eventueel ingestelde deelafdelingen zijn partijorganen en resorteren volledig onder het regiem van statuten en huishoudelijk reglement.

Voorstel 04.16

Artikel 167 wordt artikel 80

Voorstel 04.17

Artikel 166 wordt artikel 81

Voorstel 04.18

Artikel 162 lid 3 t/m 5 wordt artikel 82 lid 1 t/m 3.

Tussenvoegen in lid 3 tussen "vaststelt," en "moties" "voorstellen en" en toevoegen aan lid 3 "De AAV beslist op welke wijze de

voorstellen in behandeling worden genomen met dien verstande dat over de inhoud van de voorstellen kan worden besloten in een eerstvolgende ledenvergadering, nadat deze voorstellen aan de regioleden zijn voorgelegd".

Toelichting

Tijdens het voorjaarscongres is een beslispunt aangenomen dat het bestaande recht van initiatief nog eens extra geregeld wil zien. Door de term "voorstellen" apart in te voegen wordt explicieter aangegeven wat ook al in de term "moties" was begrepen. Het is niet nodig een bepaalde omvang als indieningssteun te vragen, omdat immers de ledenvergadering, zoals in het beslispunt gesteld, zelf bepaalt wat er met de voorstellen wordt gedaan. De zorgvuldigheid vergt echter dat alle leden kennis hebben kunnen nemen van het voorstel en hun recht van amendement hebben kunnen uitoefenen (voorkomen van "overvallen" tijdens een ARV).

DE BESLUITVORMING

Rapportagecommissies

Voorstel 04.19

Vervangen artikel 62 "De rapportagecommissie bestaat uit tenminste zes leden" door artikel 83.

1 Rapportagecommissies bestaan uit een oneven aantal leden; indien dit niet (meer) het geval is, dient het overeenkomstige bestuur zo spoedig mogelijk de vacatures bij de LV open te stellen; de commissie kan doorfunctioneren;

a. de landelijke rapportagecommissie bestaat uit tenminste vijf leden;

b. de algemene regio-, respectievelijk afdelingsvergadering bepaalt het minimum aantal leden voor de overeenkomstige rapportagecommissie.

2 De landelijke rapportagecommissie is in elk geval een vaste commissie. Regio- en afdelingsvergaderingen kunnen de rapportagecommissie op overeenkomstig niveau als vaste commissie, dan wel als commissie-ad-hoc instellen.

Voor iedere rapportagecommissie gelden de bepalingen van dit huishoudelijk reglement. Indien geen vaste commissie is ingesteld, wordt in elk geval ten behoeve van de voorbereiding van de algemene ledenvergadering, alsmede ten behoeve van de vaststelling van enig verkiezingsprogramma tijdig een commissie-ad-hoc samengesteld.

Toelichting

Uitwerking congresbesluit rapportagecommissie alleen landelijk verplicht te stellen. Regio's en afdelingen zijn vrij in de keuze tussen vaste dan wel ad-hoc commissie; minimaal is dat voor de voorbereiding van de landelijke ledenvergadering er in elk geval een ad-hoc commissie is ter verbetering van de kwaliteit van de congresvoorbereiding.

Voorstel 04.20

Vervangen artikel 61 lid 1 "Een lid van D66 kan slechts van één vaste commissie deel uitmaken" door artikel 84.

1 Het lidmaatschap van de landelijke rapportagecommissie is onverenigbaar met het lidmaatschap van de overige landelijke vaste commissies, alsmede met het lidmaatschap van het Europees parlement, de beide kamers der Staten-Generaal, het hoofdbestuur, het bestuur van de bestuurdersvereniging, het geschillencollege en overeenkomstige commissies op regionaal en afdelingsniveau.

2 Het lidmaatschap van de regionale rapportagecommissies is onverenigbaar met het lidmaatschap van de regionale verkiezings- en programmacommissies, alsmede met het lidmaatschap van provinciale staten, het regiobestuur en overeenkomstige commissies op landelijk en afdelingsniveau.

3 Het lidmaatschap van de afdelingsrapportagecommissies is onverenigbaar met het lidmaatschap van de verkiezings- en programmacommissies in de afdeling, alsmede met het lidmaatschap van de gemeenteraad, het afdelingsbestuur en overeenkomstige commissies op landelijk en regionaal niveau.

Toelichting

Naast de algemene statutaire belemmering van accumulatie van functies, zijn de onverenigbaarheden voornamelijk ingegeven door het criterium van "onafhankelijkheid" ten overstaan van "indieners van voorstellen ter besluitvorming".

Voorstel 04.21

Vervangen artikel 61 lid 2 "Leden van een vaste commissie worden voor de tijd van drie jaar gekozen, en zijn slechts eenmaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar" en lid 3 "De ALV kiest op niet-bindende voordracht van het hoofdbestuur, voor zover niet anders bepaald, de leden van de vaste commissies" door artikel 85.

1 Leden van een vaste commissie worden voor de tijd van drie jaar gekozen, en zijn slechts eenmaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar. Leden van een rapportagecommissie als commissie-ad-hoc worden gekozen voor een met name genoemde periode, tenminste voor die periode waarin de besluitvorming met betrekking tot de voorbereiding van een algemene ledenvergadering, dan wel de vaststelling van het verkiezingsprogramma geschiedt.

2 Met in achtname van het gestelde in artikel 15 lid 4 kiest de LV de voorzitter en de leden van de commissie in functie volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement.

3 De voorzitter van de commissie is verantwoordelijk voor het functioneren van de commissie en voert namens de commissie het overleg met het overeenkomstige bestuur.

Toelichting

Uitwerking van de besluitvorming tijdens het voorjaarscongres. Er zijn geen redenen aan te voeren waarom er een vorm van voordracht door welk bestuur dan ook zou moeten zijn. Met een goede en betrouwbare informatieverschaffing moeten mondigde leden zelf hun keuze kunnen maken.

Voorstel 04.22

Artikel 63 sub a,b,d,f, en g wordt artikel 86 lid 1. Vervangen de aanhef "De rapportagecommissie heeft tot taak [voorzover niet geregeld in artikel 27]" door "Een rapportagecommissie heeft tot taak", "hoofdbestuur" door "overeenkomstig bestuur" en "ALV" door "LV".

Toevoegen nieuw lid 2

Indien de LV een besluit neemt dat naar het oordeel van de rapportagecommissie in strijd is met de statuten of het huishoudelijk reglement, dan schorst de commissie dit besluit. Indieners van het voorstel dat leidde tot het geschorste besluit kunnen binnen een termijn van veertien dagen gemotiveerd tegen deze schorsing in beroep gaan bij het geschillencollege. Indien deze termijn is verstreken en geen beroep is aangetekend, dan is het LV-besluit nietig verklaard. In het geval wel beroep is aangetekend is de uitspraak van het geschillencollege bepalend.

Toevoegen nieuw lid 3

Onverminderd het bepaalde in art.97 lid 3 kunnen leden van een rapportagecommissie op het organisatieniveau, waarvoor zij als commissie fungeren, zelf geen moties en/of amendementen op voorstellen indienen.

Artikel 63 sub c en e wordt artikel 86 lid 4 met als aanhef "De landelijke rapportagecommissie heeft bovendien tot taak" en vervangen "advisering ARV's" door "instrueren regio's en af-

delingen"

Toelichting

Vooraleerst dient een algemene taakstelling te worden geformuleerd voor vaste en ad-hoc rapportagecommissies. De bestaande tekst behoeft slechts redactioneel te worden aangepast. Het voorjaarscongres heeft besloten dat de mogelijkheid tot vernietiging van met statuten en huishoudelijk reglement strijdige LV-besluiten wordt geopend; daardoor ontstaat er duidelijkheid over de bewakingsfunctie van de rapportagecommissie namens de leden; een ieder kan in beroep tegen dit besluit bij het geschillencollege met de rapportagecommissie als één van de procespartijen; denkbaar is zelfs dat het niet gebruik maken van de bevoegdheid tot een geschil kan leiden. Evenzeer als leden van een verkiezingscommissie niet gelijktijdig kandidaat kunnen zijn, kunnen ook leden van een rapportagecommissie, belast met de regeling van een goede besluitvorming, niet gelijktijdig indiener zijn van moties en amendementen.

HET LANDELIJK KONGRES

Vorbereiding

Voorstel 04.23

Artikel 23 wordt artikel 87.

Vervangen in lid 2a "programmacommissie" door "rapportagecommissie"

Toelichting

In de bestaande regels is de rapportagecommissie de bewaker van procedures en niet de programma-commissie.

Aankondiging en Agenda

Voorstel 04.24

Artikel 24 wordt artikel 88.

Vervangen lid 1 "Jaarlijks stelt het hoofdbestuur de data van de" door "Aan het begin van elk jaar stelt het hoofdbestuur de data van de in het daaropvolgend jaar".

Toelichting

Redactionele verbetering en precisering.

Voorstel 04.25

Toevoegen aan lid 2 een sub d "de voorzitters van de vaste commissies".

Toelichting

Gezien de bewakingsfuncties die de vaste commissies reglementair dienen uit te oefenen, dienen zij ook betrokken te worden bij de agenda-vaststelling.

Voorstel 04.26

Toevoegen lid

5 In het geval van tussentijdse of vervroegde verkiezingen voor de tweede kamer der staten-generaal wordt de ALV bedoeld in artikel 73 lid 4 zonder vooroverleg bijeen geroepen als verkiezingscongres ter uitsluitende behandeling van het concept-verkiezingsprogramma en het verkiezen van de lijsttrekker.

Toelichting

Regeling vervroegde kamerverkiezingen.

Congresvoorstellen

Voorstel 04.27

Artikel 25 wordt artikel 89.

Schrappen in lid 2 "ASV'n"

Schrappen in lid 3 sub a "en het Europees programma"

Vervangen in lid 3 sub b "het verkiezingsprogramma" door "de verkiezingsprogramma's"

Tussenvoegen in lid 3 nieuw sub

c. m.b.t. het verkiezingsprogramma als bedoeld in art.73 lid 4: uiterlijk tien dagen voor de ARV als bedoeld in art.78 lid 2.

Vervangen in lid 3 sub c "twee weken" door "één maand"

Vervangen in lid 4 "beslispunten" door "punten ter besluitvorming"

Toelichting

Het beleidsprogramma als hoogste en alomvattend programma verdient een langere partijdiskussie, dan de verkiezingsprogramma's voor het nationale of het Europese parlement. Bij de regeling voor vervroegde verkiezingen dient ook de termijn voor het programma te worden vermeld. Het budgetrecht van de ALV kan niet goed uitgeoefend kan worden indien de termijn van beoordelen van de begroting niet langer is dan twee weken voor het congres; een bijzonder punt van aandacht is de inhoud van het budgetrecht; enerzijds dient in een vereniging vertrouwen in de financiële vertaling door de penningmeester namens het hoofdbestuur van het gewenste beleid van dat bestuur te bestaan, anderzijds moet het mogelijk zijn ook "budgettair neutrale" wijzigingsvoorstellen te kunnen indienen; het hoofdbestuur dient er zich er van bewust te zijn dat de begroting en jaarrekening aan alle leden dienen te worden gezonden en niet slechts in een kongresboek hoeft te worden gepubliceerd. De term "beslis-punten" heeft inmiddels in de kongresbehandeling een andere betekenis gekregen dan hier bedoeld, vandaar een andere redactie.

Moties en Amendementen

Voorstel 04.28

Artikel 26 wordt artikel 90.

Voorvoegen in aanhef lid 1 "Behoudens het in dit reglement bepaalde ten aanzien van de jaarrekening kunnen".

Schrappen in lid 2 sub b en lid 3 "ASV".

Toevoegen aan lid 2 b en c **behoudens in het geval van art.89 lid 3c.**

Schrappen in lid 5 "Bij de publikatie van moties en amendementen vermeldt het hoofdbestuur een aanbeveling".

Toevoegen aan lid 6 **en inzake congresvoorstellen als bedoeld in art.89 lid 3c uiterlijk vier dagen voorafgaand aan het in art.73 lid 4 bedoelde verkiezingscongres bedraagt.**

Toevoegen een nieuw lid 7 "Moties met betrekking tot algemene huishoudelijke aangelegenheden van de partij, algemeen organisatorische moties genaamd, kunnen op de gebruikelijke wijze in die ledenvergadering aan de orde worden gesteld, waarin de begroting is geagendeerd. De betreffende moties worden tijdens de algemene ledenvergadering bij dit agendapunt behandeld."

Congresreglement artikel 5 wordt lid 8.

Toelichting

De huidige regels zijn onjuist voor zover het de jaarrekening betreft; dat is thans rechtgezet. Subregio's zijn, conform de congresbesluitvorming niet meer betrokken in de congresvoorbereiding. Bij vervroegde kamerverkiezingen kan de congresvoorbereiding slechts via ARV's geschieden en dienen de termijnen expliciet te zijn vastgelegd. De "aanbevelingen" van het hoofdbestuur worden in een ander artikel geregeld. Er is een duidelijke behoefte vastgesteld om in algemene zin over huishoudelijke zaken zich te kunnen uitspreken. Die mogelijkheid is nu formeel geopend via AOM's.

Voorstel 04.29

Artikel 64 wordt artikel 91.

Schrappen in lid 1 sub a "ten onrechte" en sub b.

Artikel 27 lid 2 toevoegen aan lid 1 en daarin vervangen "niet wordt goedgekeurd" door "wordt geweigerd" en tussenvoegen na "indieners" **behalve in het geval van art.73 lid 4.**

Schrappen in artikel 64 lid 2 "met betrekking tot huishoudelijk reglement, statuten en financiën e.a., niet op BPAVK/EP betrekking hebbend,"

Tussenvoegen nieuw lid 3

te bepalen welke moties en amendementen met betrekking tot het verkiezingsprogramma als bedoeld in art.89 lid 3c tot hoofdpunten van besluitvorming tijdens de ALV moeten leiden, waarbij de overige moties en amendementen aan de programmacommissie ter beoordeling worden meegegeven;

Schrappen artikel 64 lid 4 "om bij publikatie van de amendementen aan te geven, waar het zwaartepunt van de discussie ligt".

Toelichting artikel 64

De wijzigingen zijn hoofdzakelijk van redactionele aard. Bij vervroegde verkiezingen kunnen indieners van geweigerde amendementen niet op de hoogte worden gesteld; we mogen blij zijn als de congresvoorbereiding op tijd gereed is. Daarom moet de rapportagecommissie, als ledencommissie, ook aangeven over welke zaken in elk geval besloten moet worden en kunnen de overige zaken worden overgelaten aan de programmacommissie, in meerderheid ook "gewone" leden. De besluitvoorbereidende taak van de rapportagecommissie strekt zich over alle voorstellen uit. Daarentegen is het aangeven waar het zwaartepunt van de discussie moet liggen een taak voor hoofdbestuur en eventuele andere commissies.

Voorstel 04.30

Congresreglement artikel 3 wordt artikel 92 lid 1.

Vervangen "De rapportagecommissie en" door "Door of namens het hoofdbestuur, dan wel de programmacommissie of" en tussenvoegen na "congresboek" **behalve in het geval van art.73 lid 4.**

Toelichting

Het is niet de taak van de rapportagecommissie om de zwaartepunten voor de discussie aan te geven, doch van diegenen die de voorstellen, dan wel beoordeling daarvan doen.

Voorstel 04.31

Congresreglement artikel 4 wordt artikel 92 lid 2.

Voorstel 04.32

Artikel 26 lid 7 wordt artikel 93 lid 1.

Toevoegen aan lid 1 "Over geagendeerde congresvoorstellen kunnen geen actuele politieke moties worden ingediend. Een actueel politiek motie dient te worden ondersteund door tenminste vijf stemgerechtigde leden van D66. De rapportagecommissie verifieert of aan beide genoemde voorwaarden is voldaan en stelt de ALV in kennis van de korrekt ingediende moties".

Voorstel 04.33

Artikel 27 lid 4 wordt aangepast voor de verwijzing artikel 93 lid 2.

Toelichting

De regels rond algemene politieke moties moeten iets duidelijker worden. Omdat het geen geagendeerde congresvoorstellen zijn, is de rapportagecommissie in de huidige reglementen niet echt bevoegd tot oordelen omtrent de korrektheid van de ingediende APM's. Aan de actualiteit kan tegemoet worden gekomen

door slechts vijf handtekeningen te eisen; voorkomen moet echter worden dat langs deze weg verworpen moties uit de kongresvoorbereiding van ARV's of AAV's op de ALV verschijnen.

Orde van de ALV

Voorstel 04.34

Artikel 28 wordt artikel 94.

Vervangen in lid 1 "*en de programmacommissie*" door "**of een van de overige landelijke organen**".

Toelichting

Nu er van meerdere organen voorstellen etc. in het congres behandeld worden, dient niet slechts de programmacommissie, doch ook bijvoorbeeld de financiële commissie, rapportagecommissie etc. niet in de kongresleiding zitting te nemen.

Voorstel 04.35

Artikel 30 wordt artikel 95.

Schrappen lid 2

Toelichting

Volledige doublure met statuten.

Voorstel 04.36

Toevoegen aan eerste zin lid 3 "**op een wijze vastgesteld door de verkiezingscommissie**".

Schrappen in lid 3 "*Wanneer zich voor een functie slechts een kandidaat heeft aangemeld, kan verkiezing bij acclamatie geschieden. Voor het overige is lid 1 niet van toepassing.*".

Toelichting

In overeenstemming met het verkiezingsreglement dat over personen altijd gestemd moet worden.

Voorstel 04.37

Toevoegen artikel 29 lid 1 (gedeelte stemcommissie) als lid 4 en lid 2 als lid 5.

Toelichting

De aanwijzing van de notulencommissie geschiedt in een ander artikel.

Voorstel 04.38

Artikel 29 lid 1 (gedeelte notulencommissie) wordt artikel 96 lid 1.

Toelichting

Zelfstandig artikel over notulencommissie.

Voorstel 04.39

Tussenvoegen in lid 3 tussen "vergadering" en "en draagt" "**hetwelk wordt vastgesteld door de rapportagecommissie**", in lid 4 tussen "ALV" en "ligt" "**wordt toegezonden aan de voorzitter van de rapportagecommissie en**" en in lid 5 tussen "agendapunten en" en "een overzicht" "**de rapportagecommissie**".

Toelichting

De bestaande taakstelling van de rapportagecommissie dient hier expliciet vermeld te worden.

Voorstel 04.40

Artikel 27 lid 1,3 en 5 wordt artikel 97.

Schrappen in lid lid 1 "*Bij ontrading van een voorstel, amendement of motie door het hoofdbestuur en/of programmacommissie krijgt de indiener "een tweede ronde*".

Toelichting

Volgens het in het huishoudelijk reglement over te nemen artikel 7 uit het congresreglement heeft de indiener reeds dit recht.

Voorstel 04.41

Congresreglement artikel 6 wordt lid 2

Voorstel 04.42

Schrappen in lid 3 "*en de programmacommissie*" en vervangen "*hebben*" door "**heeft**".

Toelichting

Betreft de herziene taakstelling tussen rapportagecommissie en programmacommissie.

Voorstel 04.43

Congresreglement artikel 7 wordt artikel 98.

Voorstel 04.44

Congresreglement artikel 8 wordt artikel 99 lid 1.

Artikel 31 lid 1 en 2 worden artikel 99 lid 2 en 3.

Tussenvoegen tussen "tijdstip" en "verschuift" "**binnen het aan de orde zijnde agendapunt**".

Toelichting

De agenda zelf kan door de ALV niet worden gewijzigd; vandaar de verduidelijking op dit punt.

Voorstel 04.45

Congresreglement artikel 9 wordt artikel 99 lid 4.

VAN HET BESTUUR

HOOFDSTUK 5: VAN HET BESTUUR

Voorstel 05.01

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

Algemeen

Voorstel 05.02

Artikel 130 wordt artikel 100.

Toevoegen artikel 160 als lid 3 t/m 5.

Toevoegen artikel 179 1 t/m 4 als lid 6 t/m 9.

Voorstel 05.03

Artikel 137 lid 1 en artikel 165 lid 1 worden artikel 101.

1 Het bestuur op elk niveau is verantwoordelijk voor het voorleggen van voorstellen aan de overeenkomstige ledenvergadering inzake:

- a. de organisatie en de reglementen,
- b. het politieke programma, waaronder verkiezingsprogramma's,
- c. de financiën, waaronder begroting en jaarrekening,
- d. de te voeren campagnes voor kiezers- en ledenwerving; besturen zijn gehouden initiatieven van leden in normale behandelingsprocedure voor de ledenvergadering te brengen.

2 Het bestuur op elk niveau is er primair om:

- a. de organisatie van de partij op het overeenkomstige niveau goed te laten functioneren,
- b. initiatieven te nemen en randvoorwaarden te creëren om tot een goed politiek debat te komen,
- c. de partij te vertegenwoordigen bij de fractie en de vinger aan de pols te houden in de uitvoering van het verkiezingsprogramma en andere politieke keuzen.

3 Het bestuur op elk niveau heeft tenminste tot taak:

- a. het (geregeld en tijdig) bijeenroepen van de LV vanwege organisatorische en politieke aangelegenheden;
- b. het organiseren van politieke evenementen van algemener strekking, zoals spreekbeurten en verkiezingsbijeenkomsten;
- c. het verzorgen van de communicatie met de leden enerzijds en andere partijorganen anderzijds.

Toelichting

De bestaande reglementen geven aan dat besturen "belast zijn met" het voorleggen aan de ledenvergadering van alle voorstellen; daaruit zou de indruk kunnen ontstaan dat ze die voorstellen ook allemaal zelf dienen te vervaardigen. Omdat er meerdere organen zijn die met voorstellen komen, is in lid 1 gekozen voor de meer coördinerende term "verantwoordelijk voor". Bovendien kan de zeer gedetailleerde opsomming waar die voorstellen allemaal over kunnen gaan achterwege blijven en dient nog eens te worden benadrukt dat ook initiatieven van leden als voorstel in behandeling moeten worden genomen (sluit aan bij het explicieter maken van het recht van initiatief in de ledenvergadering). In lid 2 is het amendement van het voorjaarscongres opgenomen, dat goed aansluit bij deze herredigering.

Het hoofdbestuur (HB)

Voorstel 05.04

Artikel 41 wordt artikel 102.

Vervangen in lid 1 "*Het dagelijks bestuur bestaat uit*" door "**Het hoofdbestuur bestaat uit een oneven aantal leden, te weten:**

a. het dagelijks bestuur met".

Schrappen "*tweede*" vóór "publiciteitscoördinator"

Toevoegen sub "**b twaalf regio-hoofdbestuursleden**".

Bestaand lid 2 toevoegen aan bestaand lid 3, gezamenlijk als nieuw lid 2.

Toevoegen nieuw lid 3

Regiohoofdbestuursleden vertegenwoordigen het hoofdbestuur in hun regio en zijn primair belast met het onderhouden van een goede communicatie tussen hoofdbestuur en regio. Uit dien hoofde nemen zij tenminste deel aan de vergaderingen van het regiobestuur, hebben daarin een adviserende stem, en aan de algemene regiovergaderingen, waarin zij de leden verslag uitbrengen van de hoofdbestuurswerkzaamheden.

Toelichting artikel 41

Het wegvallen van de gespecificeerde samenstelling in de statuten maakt het noodzakelijk dat in het huishoudelijk reglement deze samenstelling wordt opgenomen; ter bereiking van een oneven aantal dient een bestuursfunctie te worden geschrapt. Bovendien dient een duidelijke taakstelling voor de regiohoofdbestuursleden te worden opgenomen.

Voorstel 05.05

Artikel 48 lid 4 t/m 6 wordt artikel 103.

Vervangen "*Het lidmaatschap van het hoofdbestuur is niet verenigbaar met enige andere partijfunctie, behalve het lidmaatschap van de programmacommissie en de commissies-ad-hoc*" door "**In aanvulling op de statutaire onverenigbaarheden en het gestelde in art.20 is het lidmaatschap van het hoofdbestuur onverenigbaar met enige andere partijfunctie, behalve het lidmaatschap van de programmacommissie, de redactieraad van "De Democraat" en een commissies-ad-hoc.**"

Toelichting

I.v.m. art.20 dient lid 4 te worden aangepast en lid 6 te worden geschrapt.

Voorstel 05.06

Artikel 45 wordt artikel 104.

Vervangen

1 Ieder lid van D66 kan zichzelf of een ander lid, mits die zich daartoe bereid verklaart, kandidaat stellen voor het dagelijks bestuur.

2 Ieder lid van een regio kan zichzelf of een ander lid van die regio, mits die zich daartoe bereid verklaart, kandidaat stellen als regio-hoofdbestuurslid.

door

1 Ieder lid van D66 kan zichzelf kandidaat stellen voor het hoofdbestuur.

2 Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 worden hoofdbestuursleden door de ALV in functie gekozen, hetzij als lid van het dagelijks bestuur, hetzij als regiohoofdbestuurslid, volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement. Regiohoofdbestuursleden dienen woonachtig te zijn in de regio, waarin zij het hoofdbestuur vertegenwoordigen. Regiovergaderingen kunnen aan de ALV een meervoudige voordracht doen voor de verkiezing van overeenkomstige regiohoofdbestuursleden.

3 Het hoofdbestuur heeft het recht een niet-bindende voordracht aan de ALV te doen met betrekking tot de verkiezing van leden voor het dagelijks bestuur.

Toelichting

Het door anderen kandidaat gesteld worden, staat haaks op de uitgangspunten van de kandidaatstelling en is ook niet goed verenigbaar met het verbod partijleden of partijorganen als referentie te gebruiken. Bovendien gaat het om kandidaatstelling voor het hoofdbestuur als geheel; het huidige art.40 kan dan ook vervallen. Het recht van voordracht dient hier expliciet vermeld te worden, waar het elders is vervallen.

Voorstel 05.07

Artikel 48 lid 1 t/m 3 wordt artikel 105.

Toevoegen artikel 44 als lid 4.

Vervangen "*Als de plaats van een regio-hoofdbestuurslid tussentijds vacant komt, kiest de regio tijdens de eerstvolgende algemene regiovergadering een opvolger*" door "**Als de plaats van een regio-hoofdbestuurslid tussentijds vacant komt, kiest de eerstvolgende ALV een opvolger**".

Toelichting

Aanpassing aan de veranderde kieswijze van het hoofdbestuur.

Voorstel 05.08

Artikel 43 wordt artikel 106.

Vervangen in lid 2 "*dagelijks bestuur te kiezen. De regio's kiezen binnen drie maanden hun nieuwe regiohoofdbestuursleden, die tegelijk met het nieuwe dagelijks bestuur in functie treden*" door "**hoofdbestuur te kiezen**".

Toevoegen nieuw lid 3

De ALV kan een motie van wantrouwen aannemen tegen een lid van het hoofdbestuur, dat dan onverwijld dient af te treden. Dat aftreden wordt beschouwd als "tussentijds vacant worden", zoals bedoeld in art.105 lid 4 en dienovereenkomstig behandeld.

Toelichting

Aanpassing aan de veranderde kieswijze van het hoofdbestuur. Het voorjaarscongres heeft besloten dat ook individuele hoofdbestuursleden het vertrouwen van de ledenvergadering kunnen verliezen.

Voorstel 05.09

Artikel 42 wordt artikel 107 lid 1.

Toevoegen nieuw sub c.

"het instellen van hoofdbestuurscommissies met een vaste,

dan wel een tijdelijke taakstelling, mede ter ondersteuning van de beleidsvoorbereiding; in elk geval stelt het hoofdbestuur een hoofdbestuurcommissie voor het politieke programma, alsmede een hoofdbestuurcommissie voor de statuten en het huishoudelijk reglement in".

Toevoegen nieuw lid 2.

Het hoofdbestuur kan slechts dan rechtsgeldige beslissingen nemen, indien tenminste tweederde van het reglementair bepaalde aantal leden in vergadering bijeen is; het hoofdbestuur kan geen bevoegdheid aan het dagelijks bestuur delegeren, wanneer in de statuten of het huishoudelijk reglement staat dat het hoofdbestuur zelf terzake een beslissing dient te nemen.

Toelichting

Een expliciete formulering van de mogelijkheid "hoofdbestuurcommissies" in te stellen, ontbreekt ten onrechte in het huidige reglement, terwijl deze er wel zijn. Tot nu toe is er niets omtrent de rechtsgeldigheid van beslissingen geregeld; de eis is bedoeld om een ondergrens aan te leggen met het oog op het ontstaan van vacatures.

Voorstel 05.10

Artikel 61 lid 4 t/m 8 wordt artikel 108.

Vervangen "De vaste commissies kiezen uit hun midden een voorzitter. Het dagelijks bestuur voorziet in het secretariaat van een vaste commissie door een van de medewerkers van het landelijk secretariaat aan de commissie toe te voegen." door "Het hoofdbestuur voorziet in het secretariaat van het geschillencollege en de vaste commissies door een van de medewerkers van het landelijk secretariaat als "toegevoegd-secretaris" beschikbaar te stellen; deze secretaris maakt geen deel uit van het college of commissie en heeft daarin geen stemrecht".

Vervangen "Het dagelijks bestuur wijst een van zijn leden aan als contactpersoon met de vaste commissie" door "Het hoofdbestuur wijst een van zijn leden aan als contactpersoon met het geschillencollege, respectievelijk elk der vaste commissies; deze persoon maakt geen deel uit van het college of de commissie en heeft daarin geen stemrecht".

Voorvoegen in oud lid 6 "Het geschillencollege en".

Vervangen in oud lid 7 "De kosten van" door "Met inachtneming van het bepaalde inzake de kosten van enig geschil komen de kosten van het geschillencollege en".

Vervangen oud lid 8 "Van de vergaderingen van de vaste commissies worden door de toegevoegd-secretaris verslagen gemaakt, die aan de leden van de commissies en het dagelijks bestuur worden toegezonden" door "Van de vergaderingen van het geschillencollege en de vaste commissies worden door de toegevoegd-secretaris verslagen gemaakt, die aan de leden van het college en de contactpersoon van het hoofdbestuur worden toegezonden".

Toelichting

Redactionele aanpassingen en precisering.

Voorstel 05.11

Artikel 49 wordt artikel 109.

Voorstel 05.12

Artikel 53 wordt artikel 110.

Regiobestuur / RB

Voorstel 05.13

Artikel 136 wordt artikel 111.

Tekst vervangen door

1 Het RB bestaat uit tenminste vijf leden en het regio-

hoofdbestuurslid, dat slechts een adviserende stem heeft.

2 Het lidmaatschap van het RB is niet verenigbaar met het lidmaatschap van provinciale staten, **het hoofdbestuur of een afdelingsbestuur en de vaste of overeenkomstige regionale commissies**; het hoofdbestuur kan, de ARV gehoord, dispensatie verlenen van de onverenigbaarheid met een afdelingsbestuur.

3 Ieder lid van een regio kan zich kandidaat stellen voor het RB en de commissies, indien hij/zij aan de in de statuten en dit reglement gestelde eisen voldoet.

4 **Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4** worden de voorzitter, secretaris, penningmeester en overige leden in functie gekozen volgens de methode van bijlage C van dit reglement.

5 Een lid van het RB wordt gekozen voor een tijd van twee jaar en is tweemaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar.

Toelichting

In verband met het schrappen van de federatieve structuur, dienen alle verwijzingen daarnaar eveneens te worden geschrapt. Bovendien moeten de onverenigbaarheden beter worden aangegeven en moet worden aangepast aan de veranderde kieswijze van het regiohoofdbestuurslid en andere functies. Bovendien moet worden rekening gehouden met het gestelde in artikel 41.

Voorstel 05.14

Artikel 137 lid 4 t/m 6 worden artikel 112.

Nieuwe aanhef "Het RB heeft naast de algemene tot bijzondere taak".

Vervangen oud lid 6 door "het verrichten van andere noodzakelijke bestuurlijke activiteiten, waaronder het vaststellen van gebieden waarbinnen afdelingen kunnen worden opgericht, en het bevorderen van het oprichten van afdelingen in de zogenaamde "witte gebieden".

Toelichting

In oud lid 6 wordt een heel detaillistische opsomming gegeven van mogelijke bestuurlijke activiteiten. Dat is overbodig.

Afdelingsbestuur/AB

Voorstel 05.15

Artikel 164 wordt artikel 113.

Tekst vervangen door

1 Het AB bestaat uit tenminste drie leden.

2 Het lidmaatschap van het AB is niet verenigbaar met het lidmaatschap van de gemeenteraad, **het hoofdbestuur of het regiobestuur en de vaste of overeenkomstige afdelingscommissies**; het hoofdbestuur kan, de AAV gehoord, dispensatie verlenen van de onverenigbaarheid met het regiobestuur.

3 Ieder lid van de afdeling kan zich kandidaat stellen voor het AB, indien hij/zij aan de in de statuten en dit reglement gestelde eisen voldoet.

4 **Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4** worden de voorzitter, penningmeester en overige leden worden in functie gekozen volgens de methode van bijlage C van dit reglement.

5 Een lid van het AB wordt gekozen voor de tijd van twee jaar en is tweemaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar.

Toelichting

De onverenigbaarheden zijn nu wat beter aangegeven, terwijl ook rekening is gehouden met het bepaalde in artikel 42.

Voorstel 05.16

Artikel 165 lid sub d,e en f wordt artikel 114 met als aanhef "Het AB heeft naast de algemene tot bijzondere taak".

Artikel 115 t/m 119 PM.

VAN DE FINANCIEN

HOOFDSTUK 6: FINANCIEN, BEGROTING EN JAAR-REKENING

Voorstel 06.01

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

Financiële commissies

Voorstel 06.02

Artikel 81 wordt artikel 120.

Vervangen lid 1 " *De financiële commissie bestaat uit vijf leden*" door " **Financiële commissies bestaan uit een oneven aantal leden; indien dit niet (meer) het geval is, dient het overeenkomstige bestuur zo spoedig mogelijk de vacatures bij de LV open te stellen; de commissie kan doorfunctioneren;**

a. de landelijke financiële commissie bestaat uit tenminste vijf leden;

b. de algemene regio-, respectievelijk afdelingsvergadering bepaalt het minimum aantal leden voor de overeenkomstige financiële commissie".

Schrappen lid 2

De voordracht van het hoofdbestuur conform art.61 lid 3 vermeldt telkens tenminste tweemaal zoveel namen als er vacatures zijn te vervullen. Een groep van tenminste vijf en twintig leden van D66 is bevoegd deze voordracht aan te vullen.

Toelichting artikel 81

In verband met de algemeen gestelde regels omtrent samenstelling en kieswijze van de vaste commissies wordt dit artikel aangepast. Omdat het merkwaardig is dat het hoofdbestuur en voordracht doet voor de eigen controleurs is mede op verzoek van de financiële commissie lid 2 in het geheel vervallen.

Voorstel 06.03

Toevoegen lid 2

De landelijke financiële commissie is in elk geval een vaste commissie. Regio- en afdelingsvergaderingen kunnen de financiële commissie op overeenkomstig niveau als vaste commissie, dan wel als commissie-ad-hoc instellen. Voor iedere financiële commissie gelden de bepalingen van het huishoudelijk reglement. Indien geen vaste commissie is ingesteld, wordt in elk geval ten behoeve van de controle van de jaarrekening en tijdens de verkiezingscampagne op overeenkomstig niveau tijdig een commissie-ad-hoc ingesteld.

Toelichting

Regio's en afdelingen hebben in overeenstemming met de flexibiliseringsuitspraak van het congres zelf de mogelijkheid "vaste" commissies in te stellen, doch voor twee zaken zal men in elk geval een commissie-ad-hoc dienen in te stellen: de jaarrekening en tijdens een verkiezingscampagne, omdat dan in feite de meeste bedragen omgaan.

Voorstel 06.04

Nieuw lid 121.

1 Het lidmaatschap van de landelijke financiële commissie is onverenigbaar met het lidmaatschap van de overige landelijke vaste commissies, alsmede met het lidmaatschap van het hoofdbestuur, de bijzondere organen en overeenkomstige commissies op regionaal en afdelingsniveau.

2 Het lidmaatschap van de regionale financiële commissies is onverenigbaar met het lidmaatschap van de overeenkomstige rapportage- en campagnecommissies, alsmede met het lidmaatschap van het regiobestuur en overeenkomstige commissies op landelijk en afdelingsniveau.

3 Het lidmaatschap van de financiële commissies in afdelingen is onverenigbaar met het lidmaatschap van de overeenkomstige rapportage- en campagnecommissies, alsmede met het lidmaatschap van het afdelingsbestuur en overeenkomstige commissies op landelijk en regionaal niveau.

Toelichting

Conform de structuur van vaste commissies met eigen instelkeuze voor regio's en afdelingen.

Voorstel 06.05

Artikel 61 lid 2, 3 en 4 (eerste) wordt artikel 122.

1 Leden van een financiële commissie als vaste commissie worden voor de tijd van drie jaar gekozen, en zijn slechts eenmaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar. Leden van een financiële commissie als een commissie-ad-hoc worden gekozen voor een met name genoemde opdracht en blijven in functie tot dat aan de ledenvergadering is gerapporteerd.

2 Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 kiest de LV de voorzitter en de leden van de commissies in functie volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement.

3 De voorzitter van de commissie is verantwoordelijk voor het functioneren van de commissie en voert namens de commissie het overleg met het overeenkomstige bestuur.

Toelichting

Conform de structuur van vaste commissies etc.

Voorstel 06.06

Nieuw artikel 123

1 Zodra een lid van een financiële commissie zich kandideert stelt voor één van de organen, waarmee het lidmaatschap als onverenigbaar wordt beschouwd, treedt betrokene onmiddellijk af als lid van de commissie en stelt het overeenkomstige bestuur hiervan in kennis.

2 Het overeenkomstige bestuur stelt de ontstane vacature in de eerstvolgende LV open.

Toelichting

De keuze of een onverenigbaarheid met de kandidaatstelling, dan wel verkiezing, ingaat is bij deze commissie naar de vroege kant uitgevallen. Bijvoorbeeld, wanneer een commissielid opteert voor het penningmeesterschap, dan is het niet goed als controleur aan te blijven.

Voorstel 06.07

Artikel 82 wordt artikel 124

1 De financiële commissie heeft tot taak toezicht uit te oefenen op het financieel beheer van het bestuur op overeenkomstig niveau en de betrokken penningmeester gevraagd of ongevraagd te adviseren inzake financiële aangelegenheden.

2 De financiële commissie heeft ook tot taak advies uit te brengen aan de LV inzake de vaststelling van de begroting en de overige financiële aangelegenheden, alsmede inzake de goedkeuring van de jaarrekening.

3 De financiële commissie vergadert tenminste eenmaal per kwartaal en voorts zo dikwijls als twee of meer leden of de penningmeester zulks verlangen.

4 Besluiten en adviezen van de financiële commissie vereisen een meerderheid van stemmen. In spoedzaken kan ook telefonisch vergaderd worden.

5 De leden van de financiële commissie kunnen te allen tijde kennis nemen van de financiële bescheiden van de partij op **overeenkomstig niveau** en zich laten inlichten door de **betrokken penningmeester** over de stand van zaken.

Toelichting

Het betreft voornamelijk redactionele verfijningen, die vet zijn aangegeven.

Voorstel 06.08

Toevoegen nieuw lid 6

De landelijke financiële commissie heeft bovendien tot taak:

- a. **te beslissen omtrent decharge van een regio- of afdeling-spenningmeester, indien de betrokken LV nalaat decharge te verlenen en gehoord de betrokken financiële commissie;**
- b. **ten aanzien van het bestuur van de bestuurdersvereniging een overeenkomstige functie uit te oefenen als ten aanzien van het hoofdbestuur.**

Toelichting

Het kan voorkomen dat in regio's of afdelingen de formele decharge van de penningmeester om welke reden dan ook achterwege blijft; betrokken penningmeester kan dan een beroep doen op de landelijke financiële commissie, die na de betrokken financiële commissie gehoord te hebben, een bindend besluit neemt.

Voorstel 06.09

Artikel 83 wordt artikel 125.

Schrappen in lid 2 "*dagelijks*" en tweemaal "*hoofd*" voor "*bestuur*".

Toelichting

Door schrappen van de specifiek "landelijke" aanduidingen heeft dit artikel een algemene geldigheid gekregen voor alle organisatieniveaus.

Partijbegroting en Jaarrekening

Voorstel 06.10

Artikel 50 wordt artikel 126.

Toevoegen aan lid 1 "**Tijdens de najaars-ALV wordt deze begroting vastgesteld**".

Toevoegen aan lid 2 "**Tijdens de voorjaars-ALV wordt deze contributieregeling vastgesteld**".

Toevoegen aan lid 3 "**Tijdens de voorjaars-ALV wordt deze regiobijdragerregeling voor het komende jaar vastgesteld**".

Toelichting

Ten behoeve van de duidelijkheid dienen onderdelen van de huidige leden 2 en 3 van art.21 in dit hoofdstuk te worden ondergebracht en aangepast aan de hier genoemde tekst.

Voorstel 06.11

Nieuw artikel 127.

1 **De begroting en jaarrekening van de bestuurdersvereniging vormen een op zich sluitend onderdeel van de begroting en jaarrekening van D66.**

2 **De bestuurdersvereniging heeft geen eigen personeel in dienst, doch "huurt", dan wel bekostigt, de noodzakelijke diensten van het landelijk secretariaat.**

3 **Dat bestuurdersvereniging dient een sluitende begroting in, die door de ledenvergadering van die vereniging wordt vastgesteld.**

4 **Bij het vaststellen van de begroting wordt tevens de hoogte van de contributie vastgesteld.**

5 **De begroting dient door het hoofdbestuur te worden goedgekeurd.**

6 **De ALV kan het onderdeel bestuurdersvereniging van**

de D66 begroting niet wijzigen.

7 **De bestuurdersvereniging dient een sluitende rekening te hebben. Het bestuur van de bestuurdersvereniging is niet bevoegd enige begrotingspost te overschrijden. De landelijke financiële commissie is bevoegd het bestuur van de bestuurdersvereniging toe te staan budgettair neutrale verschuivingen tussen begrotingsposten aan te brengen, waarvan in de eerstvolgende algemene ledenvergadering van de bestuurdersvereniging door het bestuur verantwoording dient te worden afgelegd.**

Toelichting

Overeenkomstig besluitvorming voorjaarscongres.

Voorstel 06.12

Artikel 51 wordt artikel 128.

Toevoegen aan lid 1 "**De jaarrekening dient uiterlijk binnen een half jaar na het einde van het boekjaar door het hoofdbestuur te zijn vastgesteld en wordt onmiddellijk na vaststelling, vergezeld van het accountantsrapport gedurende tenminste een half jaar voor de leden op het landelijk secretariaat ter visie gelegd**".

Vervangen in lid 2 "*Op de eerstvolgende ALV*" door "**Tijdens de najaars-ALV wordt de jaarrekening van het afgelopen jaar goedgekeurd. Op de ALV**".

Toelichting

Zoals tijdens het voorjaarscongres besloten worden de termijnen van de wet op de jaarrekening aangehouden. Bovendien wordt hier de uitzondering, die thans in artikel 21 lid 2 staat, vermeld, omdat dat hier aan de orde is.

Voorstel 06.13

Artikel 52 wordt artikel 129.

Vervangen lid 1 "*Bij tussentijds aftreden van de penningmeester zijn de bepalingen betreffende de jaarrekening van overeenkomstige toepassing voor het gedeelte van het kalenderjaar dat eindigt met de dag van aftreden*" door "**Bij tussentijds aftreden van de penningmeester treedt de nieuwe penningmeester in de bevoegdheden van de oud-penningmeester per de dag van aftreden. De oud-penningmeester blijft, voor de periode van zijn functioneren, verantwoordelijk (overleg Linze Schaap en Adrienne Vrisekoop) naast de nieuwe penningmeester tot zijn decharge door de ALV.**"

Toelichting

De huidige formulering van slechts gedeeltelijke verantwoordelijkheid is niet goed handhaafbaar, indien niet formeel bij tussentijds aftreden wordt afgesloten en gecontroleerd; een gezamenlijke verantwoordelijkheid strookt beter met de intentie van het oude artikel.

Regiobegroting en Jaarrekening

Voorstel 06.14

Artikel 131 wordt artikel 130 lid 1.

Toevoegen nieuw lid 2

Het hoofdbestuur betaalt de bijdrage over enig jaar aan de regio niet eerder uit dan nadat een door de ARV goedgekeurde jaarrekening over het daaraan voorafgaande jaar door het hoofdbestuur is ontvangen.

Toelichting

Er moeten duidelijke afspraken zijn over de verantwoording van de financiën. Verantwoording over voorgaand jaar geeft recht op bijdrage in het lopend jaar.

Voorstel 06.15

Artikel 138 wordt artikel 131.

Voorstel 06.16

Artikel 161 wordt artikel 132 lid 1.

Toevoegen lid 2 "Het regiobestuur betaalt de bijdrage over enig jaar aan de afdeling niet eerder uit dan nadat een door de AAV goedgekeurde jaarrekening over het daaraan voorafgaande jaar door het regiobestuur is ontvangen.

Toelichting

Er moeten duidelijke afspraken zijn over de verantwoording van de financiën. Verantwoording over voorgaand jaar geeft recht op bijdrage in het lopend jaar.

Voorstel 06.17

Artikel 165 lid 2 t/m 6 wordt artikel 133.

Voorstel 06.18

Artikel 179 lid 5 wordt artikel 134.

Artikel 135 t/m 139 PM

VAN DE BESTUURDERS- VERENIGING

HOOFDSTUK 7: DE BESTUURDERSVERENIGING

Voorstel 07.01

Art.140.1 Lid van de bestuurdersvereniging kunnen die leden van D66 worden, die een verkozen of politiek-benoemde functie in het openbaar bestuur in Nederland of Europa vervullen.

2 Aanmelding voor het lidmaatschap geschiedt bij het landelijk secretariaat.

3 Het bestuur van de bestuurdersvereniging beslist over toelating als lid. Een besluit tot niet-toelating kan slechts worden genomen op gronden ontleent aan lid 1. Van een besluit tot niet-toelating staat beroep open bij het geschillencollege.

4 Het lidmaatschap wordt geacht in te gaan op de datum van ontvangst van de betaling van de eerste contributie.

5 Het lidmaatschap eindigt door:

- overlijden;
- de ontvangst van een schriftelijke opzegging op het landelijk secretariaat van D66;
- schriftelijke opzegging door het bestuur wegens contributieschuld, dan wel wanneer niet meer wordt voldaan aan de vereisten voor het lidmaatschap;
- roeyement.

Van de beslissingen vermeld onder c en d staat binnen dertig dagen na aantekening van het besluit beroep open bij het geschillencollege.

6 Het bestuur kan een lid royeren, indien het naar het inzicht van het bestuur in strijd met het verenigingsreglement handelt, dan wel indien het de vereniging in ernstige mate in diskrediet brengt.

7 Aan het lidmaatschap is een afzonderlijke contributieverplichting verbonden, die jaarlijks door de bestuurdersvereniging zelf wordt vastgesteld en kostendekkend voor haar activiteiten dient te zijn.

8 Het contributiejaar is gelijk aan het kalenderjaar. De wijze van contributie-inning is gelijk aan die van D66.

9 a. Beëindiging van het lidmaatschap op grond van lid 5 sub b van dit artikel gaat in met ingang van het verenigingsjaar volgend op het jaar van opzegging en ontslaat niet van de verplichting tot betaling van de contributie over het lopende

verenigingsjaar;

b. Beëindiging van het lidmaatschap op grond van lid 5 sub c en d van dit artikel gaat in met ingang van de datum van het verstrijken van de beroepstermijn tegen de bestuursbeslissing en ontslaat niet van de verplichting tot betaling van de contributie over het lopende jaar.

Voorstel 07.02

Art.141.1 De rechten aan het lidmaatschap verbonden, kunnen worden uitgeoefend zodra aan de contributieverplichting is voldaan.

2 De leden van de bestuurdersvereniging vormen de algemene ledenvergadering, waarin slechts diegenen die aan hun contributieverplichting hebben voldaan stemrecht hebben.

3 De Algemene Ledenvergadering van de Bestuurdersvereniging (ALB) stelt het huishoudelijk reglement vast zo overeenkomstig mogelijk aan het huishoudelijk reglement van D66; dit huishoudelijk reglement mag geen bepalingen bevatten, die strijdig zijn met de statuten of het huishoudelijk reglement van D66.

Voorstel 07.03

Art.142 Het bestuur bestaat uit negen leden, waarvan zeven rechtstreeks door en uit de aangesloten leden worden gekozen (met de voorzitter, secretaris en penningmeester in functie) en twee door het hoofdbestuur worden benoemd. De directeur partijbureau fungeert als ambtelijk secretaris en heeft een adviserende stem.

VAN DE GESCHILLEN

HOOFDSTUK 8: GESCHILLEN

Voorstel 08.01

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

Het Geschillencollege

Voorstel 08.02

Artikel 68 lid 1 en 2 wordt artikel 140.

Vervangen lid 1 "De geschillencommissie bestaat uit een voorzitter, tevens lid en negen gewone leden " door "Het geschillencollege bestaat uit een oneven aantal door de ALV benoemde leden, doch tenminste negen; indien dit niet (meer) het geval is, dient het hoofdbestuur zo spoedig mogelijk de vacatures bij de ALV open te stellen; de commissie kan dan tot en met de eerstkomende ALV gewoon doorfunctioneren".

Vervangen lid 2 "De voordracht van het hoofdbestuur conform art.61 lid 3 vermeldt telkens tenminste twee maal zoveel namen als er vacatures zijn te vervullen. Een groep van tenminste vijftientig leden van D66 is bevoegd deze voordracht aan te vullen door "Het geschillencollege kan een aanbeveling plaatsen bij de kandidaten voor de verkiezing in het college".

Toelichting

Een al dan niet bindende voordracht van het hoofdbestuur is ongewenst, een aanbeveling van het college zelf geeft wellicht mogelijkheden op specifieke deskundigheid te wijzen

Voorstel 08.03

Schrappen artikel 69

Toelichting

Vanwege opname in de statuten.

Voorstel 08.04

Nieuw artikel 141.

Het lidmaatschap van het geschillencollege is onverenigbaar met het uitoefenen van enige partijfunctie als bedoeld in art.14 lid 5 van de statuten.

Toelichting

Gezien het feit dat het geschillencollege altijd te maken heeft met partijorganen en/of -functionarissen is het lidmaatschap daarvan bij voorbaat uit te sluiten.

Voorstel 08.05

Nieuw artikel 142.

1 Leden van het college worden voor de tijd van drie jaar gekozen, en zijn slechts eenmaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar.

2 Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 kiest de ALV de leden van het college en de voorzitter daarvan in functie volgens de methode van bijlage C van het huishoudelijk reglement. De ALV kan de voorzitter via een motie van wantrouwen van de functie ontheffen.

3 De voorzitter van het geschillencollege is verantwoordelijk voor het functioneren van het college en met name voor het nakomen van de reglementair voorgeschreven procedures bij geschillen. De voorzitter legt via een jaarverslag verantwoording af aan de ALV.

Toevoegen het vervangen artikel 68 lid 3 "*Indien de voorzitter is afgetreden en niet herkozen roept de toegevoegd-secretaris in overleg met de leden van de commissie binnen twee maanden na de ALV de commissie bijeen voor een vergadering, waarin een voorzitter wordt gekozen volgens bijlage C van dit reglement als lid*

4 Indien de voorzitter is afgetreden roept de toegevoegd-secretaris in overleg met de leden van de commissie onverwijld de commissie bijeen voor een vergadering, waarin een waarnemend voorzitter wordt gekozen volgens bijlage C van dit reglement. De eerstvolgende ALV kiest een nieuwe voorzitter.

Toelichting

Een met de vaste commissies vergelijkbare regeling dient hier afzonderlijk te worden vermeld. Conform de besluitvorming tijdens het voorjaarscongres is de gewijzigde kieswijze verwerkt; gezien de belangrijkheid van de voorzittersfunctie, dient de ALV betrokkene te kiezen; de verantwoording door de voorzitter dient ter bereiking van jurisprudentie.

Voorstel 08.06

Nieuw artikel 143

"Voor wat betreft de ondersteuning van het college is art.108 van toepassing".

Behandeling van geschillen

Voorstel 08.07

Artikel 70 wordt artikel 144

Voorstel 08.08

Artikel 71 wordt artikel 145

Voorvoegen aan bestaande tekst "**Elk als zodanig aangemeld geschil, is een geschil in de zin van dit reglement en wordt onverwijld in handen van de voorzitter van de commissie gesteld**" en schrappen in bestaande tekst "*formeel*".

Toelichting

Voorvoegde tekst geeft aan dat wanneer een geschil als "geschil" wordt aangedragen dit ook als zodanig behandeld moet

worden en niet in de bestuurlijke of organisatorische sfeer worden behandeld.

Voorstel 08.09

Artikel 72 wordt artikel 146.

Tussenvoegen in lid 2 tussen "te worden, en" en "de partij" "**met uitzondering van de beroepsgevallen als bedoeld in art.16 lid 3 en art.24 lid 4 van dit reglement**" en toevoegen aan lid 2 "**; zowel het gehoord worden als het kunnen indienen van een verweerschrift zijn noodzakelijke voorwaarden voor de kamer om een uitspraak te kunnen doen; indien verweerder geen gebruik maakt van de mogelijkheid tot het indienen van een verweerschrift, dient hiervan schriftelijk kennis te worden gegeven**".

Toevoegen aan lid 3 sub a "**of art.63 lid 2 van dit reglement**" en na sub b "**de voorzitter van het college kan geen deel uitmaken van enige kamer**".

Toelichting

Wanneer het gaat om dwingend gemotiveerde beslissingen waartegen beroep wordt ingesteld, behoeft de gedaagde partij niet nog eens extra zich schriftelijk te verweren, omdat dit reeds in het gewraakte besluit dient te zijn vervat. Aanscherping van procedurele zorgvuldigheidseisen als noodzakelijke voorwaarde voor het doen van een rechtsgeldige uitspraak is noodzakelijk. Aan lid 3 wordt zowel toegevoegd dat de schorsingsbevoegdheid van de rapportagecommissie ook een interpretatie van statuten en/of huishoudelijk reglement vereist. Bovendien kan de voorzitter als bewaker van de procedure zelf geen deel uitmaken van enige kamer. Een en ander in overeenstemming met de besluitvorming tijdens het voorjaarscongres.

Voorstel 08.10

Artikel 73 wordt artikel 147.

Schrappen in lid 2 "*Ook*".

Vervangen lid 3 "*De beslissing omtrent wraking wordt door de betreffende kamer genomen bij gewone meerderheid van stemmen, binnen acht dagen nadat het bezwaar is ingediend*" door "**De beslissing omtrent wraking wordt door de voorzitter van het college genomen binnen drie dagen nadat het bezwaar is ingediend**".

Toelichting

Teneinde vertraging in de behandeling te voorkomen lijkt het het beste, indien de voorzitter snel omtrent een wraking kan beslissen, gegeven de nieuwe positie van de voorzitter.

Voorstel 08.11

Artikel 74 wordt artikel 148.

Vervangen lid 2 "*Zodra een geschil aanhangig wordt gemaakt, informeert de commissie onverwijld de andere partij. Het dagelijks bestuur wordt schriftelijk op de hoogte gesteld van het geschil*" door "**Zodra een geschil aanhangig wordt gemaakt, informeert de voorzitter van het college onverwijld de andere partij. Het hoofdbestuur wordt door de voorzitter van het college schriftelijk op de hoogte gesteld van het geschil**".

Vervangen lid 3 "*De leden en de secretaris van de geschillencommissie verstrekken geen informatie over aanhangige geschillen aan derden die niet bij het geschil betrokken zijn, dan na overleg met het lid van het dagelijks bestuur, dat als contactpersoon met de geschillencommissie is aangewezen*" door "**De leden en de toegevoegd-secretaris van het geschillencollege verstrekken geen informatie over aanhangige geschillen, noch aan het hoofdbestuur, noch aan derden die niet bij het geschil betrokken zijn**".

Toelichting

Voorname tekstmatige verduidelijkingen en redactionele aanpassingen.

Voorstel 08.12

Artikel 75 wordt artikel 149.

Vervangen "De kamer doet uitspraak uiterlijk binnen drie maanden na de dag waarop het geschil aanhangig is gemaakt, met dien verstande, dat zij in zaken als bedoeld in art.69 lid 3 en 4 binnen een maand en in zaken als bedoeld in art.69 lid 5 binnen tien dagen beslist" door

"De kamer doet uitspraak:

a. uiterlijk tien dagen na de dag waarop een geschil als bedoeld in art.11 lid 3 statuten, art.17 lid 3 en art.24 lid 4 van dit reglement aanhangig is gemaakt, dan wel zoveel eerder als de kamer betrokken partijen kan horen; in het geval van art.36 lid 3 doet de Kamer uitspraak uiterlijk op de 15e dag na het KB.

b. uiterlijk één maand na de dag waarop een geschil als bedoeld in art.7 lid 2 of art.25 lid 1 van de statuten, dan wel art.4 lid 3 van dit reglement, aanhangig is gemaakt,

c. uiterlijk drie maanden na de dag waarop een geschil als bedoeld in de statuten art.25 lid 2 of art.86 lid 2 van dit reglement aanhangig is gemaakt.

Toelichting

De oorspronkelijke formulering was onduidelijk met betrekking tot "uiterlijk" of "binnen"; de herformulering beoogt precies te zijn met wat oorspronkelijk werd bedoeld.

Beslissing in geschillen

Voorstel 08.13

Artikel 76 wordt artikel 150 lid 1.

Toevoegen aan derde zin "en aan de procedurele vereisten, genoemd in de artikelen 146, 148 en 149 is voldaan".

Toevoegen nieuw lid 2

"Indien een der betrokken partijen meent dat aan de procedurele vereisten, genoemd in artikel 146 lid 2 en 3, artikel 148 lid 2 en artikel 149 niet is voldaan, dient binnen 24 uur nadat de beslissing aan betrokkene is medegedeeld, "beroep" te worden ingesteld bij de voorzitter van het geschillencollege, die onverwijld een onpartijdig onderzoek instelt naar de gevolgde procedure en vervolgens beslist

- of tot handhaving van de beslissing van de kamer,
- of tot heropening van de procedure door een nieuwe kamer.

Toelichting

Het geschillencollege is het enige rechtsprekende orgaan binnen de partij; "hoger beroep" is niet mogelijk; uitspraken zijn beslissend; daarom dient er uiterste procedurele zorgvuldigheid in acht te worden genomen; het is de specifieke taak van de voorzitter daarop toe te zien; daarom is de voorzitter niet in een "kamer" betrokken.

Voorstel 08.14

Artikel 77 wordt artikel 151.

Tussenvoegen in lid 2 na "hoofdbestuur" "dan wel het betrokken regio- of afdelingsbestuur".

Toelichting

Alle besturen hebben de taak de leden te informeren omtrent "reglementsangelegenheden" als gevolg van college-uitspraken.

Voorstel 08.15

Artikel 78 wordt artikel 152.

Vervangen tweede zin "Beslissingen in zaken als bedoeld in art.69 lid 1 zijn bindend voor de partijen in een geschil" door "Beslissingen in zaken als bedoeld in art.25 lid 1 van de statuten zijn slechts bindend voor de met name aangegeven partijen in een geschil" en tussenvoegen na "ALV" in derde zin

", ARV of AAV".

Toelichting

Een geschil tussen partijen is slechts ook voor betrokken partijen bindend en niet voor derden, die zich niet over het geschil hebben kunnen uitlaten of verweren. Indien de uitspraak voor derden gevolgen heeft kunnen deze zich opnieuw met een geschil bij het college vervoegen, zonder dat de oorspronkelijke uitspraak automatisch wordt herhaald. Dat is een correcte rechtsgang.

Reglementerings- en publicatierecht

Voorstel 08.16

Artikel 79 wordt artikel 153.

Toevoegen "door dit reglement als bijlage H bij het huishoudelijk reglement te voegen".

Toelichting

De thans bestaande algemene bekendmakingsplicht met betrekking tot het interne geschillenreglement kan het beste als Bijlage worden gerealiseerd. Anders blijft het in de lucht hangen.

Voorstel 08.17

Artikel 80 wordt artikel 154.

Vervangen laatste zin "De publicatie dient zo mogelijk kort en zakelijk te zijn" door "De publicatie dient kort en zakelijk te zijn, met in acht nemen van de privacy".

Artikel 155 t/m 159 PM

VAN DE ADVIESRADEN

HOOFDSTUK 9: ADVIESRADEN.

Voorstel 09.01

Vervangen: overal waar in dit hoofdstuk sprake is van verwijzing naar artikelen uit statuten en/of huishoudelijk reglement worden de verwijzingen aangepast aan de nieuwe nummering.

Voorstel 09.02

Artikel 110 wordt artikel 160 en vervolgens worden de artikelen allen met 50 verhoogd.

Taak en samenstelling.

Voorstel 09.03

Toevoegen aan artikel 160 een nieuw lid 4.

De raad bespreekt geen onderwerpen, die op de concept-agenda van een komende ALV staan, zoals die cf art.88 lid 2 aan de raad wordt voorgelegd dan wel in de democraat gepubliceerd. Evenmin brengt de raad gevraagd of ongevroegd advies uit over bij de ALV in voorbereiding zijnde agendapunten.

Toelichting

De landelijke adviesraad heeft geen zelfstandige of afgeleide beslissingsbevoegdheden op politiek of organisatorisch gebied ter vervanging of voorbereiding van de ALV.

Voorstel 09.04

Vervangen artikel 162

1 *Het lidmaatschap van de raad is onverenigbaar met:*

- het ambt van minister of staatssecretaris;*
- het lidmaatschap van een der kamers der staten-generaal en het europees parlement;*
- het lidmaatschap van het hoofdbestuur.*

2 De in lid 1 bedoelde functionarissen zijn gerechtigd deel te nemen aan de beraadslagingen van de raad. Zij hebben alsdan een adviserende stem.

door

1 Het lidmaatschap van de raad is onverenigbaar met:

a. het ambt van minister, staatssecretaris, commissaris der konings of burgemeester;

b. het lidmaatschap van een der kamers der staten-generaal en het Europees parlement, provinciale staten of gemeenteraad;

c. het lidmaatschap van het hoofdbestuur, de bijzondere organen en de landelijke verkiezingscommissie.

2 Leden van het hoofdbestuur, de beide kamers der staten-generaal en het Europees parlement zijn gerechtigd deel te nemen aan de beraadslagingen van de raad. Zij hebben alsdan een adviserende stem.

Toelichting

Nu we steeds meer politiek gekozen en benoemde vertegenwoordigers krijgen is het goed om indachtig het aandringen van het congres op striktere onverenigbaarheden, dit voor de adviesraad uit te bereiden. Dat stemt overeen met de argumenten tijdens het voorjaarscongres om het aantal leden op vijftig te houden met name om leden, die juist niet een vertegenwoordigende functie ambiëren toch de mogelijkheid te geven hun deskundigheid en belangstelling politiek actief te maken. Bovendien moeten we accumulatie van functies voorkomen, zeker waar organen betrokken zijn bij de samenstelling van de raad.

Voorstel 09.05

Schrappen in artikel 163 *subregio's en*.

Toelichting

Regio's kunnen zelf bij de instelling van subregio's bepalen of die iets van doen met de adviesraad hebben.

Verkiezing en vervanging

Voorstel 09.06

Schrappen in artikel 165 lid 3 "*De aldus ontstane vakature voor het plaatsvervangend lid van de raad wordt desgewenst op een door het regiobestuur daartoe uitgeschreven ARV vervuld door verkiezing van een nieuw plaatsvervangend lid*"

Toelichting

Het aantal plaatsvervangende leden is als regel genoeg om de vacatures in twee jaar tijds op te vullen. Anders bevordert je het "duiventil-effect".

Vergaderorde

Voorstel 09.07

Tussenvoegen in artikel 171 lid 3 tussen "plaatsvervangende leden" en "toegezonden" met een maximum van twee per regio.

Toelichting

Het is niet onredelijk de eerste twee plaatsvervangers van alle stukken op de hoogte te stellen. Mochten er meer plaatsvervangers aan de vergadering gaan deelnemen, dan moeten de gewone leden hun stukken maar doorgeven.

Bevoegdheden en besluitvorming

Voorstel 09.08

Vervangen in artikel 172 lid 2 "*met absolute meerderheid van stemmen*" door "*indien méér dan vijftientig leden van de raad zich daar vóór uitspreken*".

Toelichting

Aangezien er geen echt quorum-vereiste is, dient er een getal-

matig criterium te worden ingevoerd voor een zwaarwichtig besluit als het bijeenroepen van een extra ALV.

Art.177 PM.

Art.178 PM.

Art.179 PM.

OVERGANGS- EN SLOT- BEPALINGEN

Hoofdstuk 10: OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Voorstel 10.01

Art.180 De nieuwe bepalingen met betrekking tot de onverenigbaarheden treden onmiddellijk in werking in overeenstemming met artikel 183. Een functionaris die volgens het huidige reglement onverenigbare functies vervult dient voor het eerstkomende congres een van zijn functies neer te leggen en die opgevallen functies dienen op het congres te worden opengesteld. In die gevallen waar de voorzitters van commissies, die thans niet in functie door een ledenvergadering zijn gekozen, dat volgens de nieuwe regels wel moeten worden betrokken vacatures tijdens het voorjaarscongres van 1993 opengesteld.

Voorstel 10.02

Art.181 De nieuwe bepalingen met betrekking tot herkiesbaarheid en maximale zittingsduren, zijn ook van toepassing op leden die bij het van kracht worden van deze bepalingen reeds in functie zijn.

Voorstel 10.03

Art.182 Wijzigingen in dit reglement treden in werking veertien dagen nadat de ALV deze wijzigingen heeft vastgesteld. Bij in werking treden van dit reglement vervalt het oude reglement, en artikelen die in dit reglement niet meer voorkomen zijn dus vervallen.

ALV-55 CONGRESREGLEMENT

Ter uitvoering van art.25 lid 6 van het huishoudelijk reglement heeft het hoofdbestuur het navolgende congresreglement vastgesteld voor de 55-ste ALV op 28 november 1992.

Artikel 1

Het congres van 28 november 1992 in Amersfoort is een algemene ledenvergadering in de zin van art.20 van het huishoudelijk reglement

Artikel 2

Moties en amendementen met betrekking tot de onderwerpen, vermeld op de congresagenda dienen:

- a. te zijn vastgesteld door een ARV, ASV of AAV, hetgeen moet blijken uit ondertekening door twee betrokken bestuursleden, voorzitter en secretaris, óf te zijn voorzien van vijftientig handtekeningen (**met vermelding van lidmaatschapsnummer**) van leden van D66;
- b. uiterlijk, doch liefst eerder, op 1 oktober 1992 te **12.00 uur** in de juiste vorm op het landelijk secretariaat van D66 te zijn ontvangen;
- c. uitsluitend in getypte vorm te zijn opgesteld op het daartoe in het huishoudelijk reglement bij bijlage G afgedrukte standaardformulier;
- d. voor zover het moties (op de (bijgestelde) begroting) dan wel moties en amendementen betreft die betrekking hebben op de actuele politieke situatie uiterlijk op 26 november 1992 **vóór 09.30 uur** op het landelijk secretariaat van D66 te zijn ontvangen.

Artikel 3

De reglementair ingediende en door de rapportagecommissie goedgekeurde moties en amendementen worden in één of meer congresboeken ter kennis van de leden gebracht. Het eerste congresboek wordt op aanvraag +/- 14 dagen vóór de ALV aan de leden toegezonden; de volgende congresboeken zijn ter vergadering beschikbaar.

Artikel 4

De rapportagecommissie beslist over nummering en volgorde van plaatsing der moties en amendementen in de congresboeken.

De door indieners van moties en amendementen aangewezen contactpersonen (minimaal twee) dienen tussen de sluitingsdatum voor indiening en de aanvang van de ALV telefonisch bereikbaar te zijn voor overleg met rapportagecommissie, hoofdbestuur en/of programmacommissie.

Artikel 5

a. Voorstellen tot wijziging van een tekst kunnen **uitsluitend** per concreet wijzigingsvoorstel (amendement) worden ingediend. Moties die naar het oordeel van de rapportagecommissie de strekking hebben een tekst te wijzigen worden als amendement in behandeling genomen. Indien echter de tekst van de motie dáárvoor onvoldoende aanknopingspunten bevat naar het oordeel van de commissie, kan de commissie de indieners de gelegenheid geven om hun voorstel te herformuleren binnen de door de commissie te stellen termijn.

b. Voorstellen om agendapunten te schrappen zijn buiten de orde.
c. Indien de congresvoorstellen beslispunten bevatten, dan zullen voorstellen om deze beslispunten, dan wel afzonderlijke onderdelen daarvan, te schrappen worden beschouwd als een schriftelijk uitgebrachte tegenstem en niet in het congresboek worden opgenomen.

Artikel 6

Wanneer indieners van moties en/of amendementen in overleg met het hoofdbestuur of de programmacommissie wijzigingen aanbrengen in hun voorstellen, dienen zij de rapportagecommissie en de congresleiding hiervan onverwijld in kennis te stellen. In het bijzonder geldt dit voor het resultaat van het vooroverleg tussen hoofdbestuur en de indieners in de periode voorafgaande aan de ALV, waarin gelegenheid bestaat tot het aanpassen van de ingediende moties en amendementen.

Artikel 7

De behandeling van moties en amendementen ten congresse geschiedt als volgt:

- a. de door de indieners aangewezen woordvoerder geeft desgewenst een beknopte toelichting;
- b. de congresleiding verleent gedurende een door hen te bepalen tijd het woord aan diegenen die zich vóór een door hen te bepalen tijdstip als spreker hebben aangemeld op een bij de congresleiding berustende sprekerslijst, en wel in volgorde van aanmelding;
- c. het hoofdbestuur of de programmacommissie brengen desgewenst een advies aan de ALV uit over het aan de orde zijnde voorstel;
- d. de congresleiding geeft desgewenst de woordvoerder van de indieners de gelegenheid tot een reactie op de sprekers van de sprekerslijst en de adviezen van hoofdbestuur en programmacommissie;
- e. de congresleiding brengt de AMENDEMENTEN in stemming in volgorde van hun ingrijpendheid zoals door de rapportagecommissie in het congresboek aangegeven, en daarna het al dan niet geamendeerde voorstel; indien het voorstel bestaat uit beslispunten, al dan niet opgedeeld in sub-beslispunten, en de eventuele sub-beslispunten, ieder afzonderlijk in stemming gebracht;
- f. de congresleiding brengt de MOTIES en/of RESOLUTIES met betrekking tot een bepaald agendapunt in de door de rapportagecommissie in het congresboek vermelde volgorde in stemming, echter niet dan nadat alle moties en/of resoluties bij het betreffende agendapunt zijn toegelicht op de wijze onder a t/m d geregeld; bij actueel politieke moties dient de vergadering afzonderlijk en zonder toelichting of debat te beslissen of d in behandeling wordt genomen.

Artikel 8

Voorstellen van orde kunnen tijdens de ALV uitsluitend worden ingediend omtrent:

- a. verdeling spreektijd;
- b. de wijze van behandeling van en besluitvorming over agendapunten, en daarbinnen de sub-agendapunten, alsmede over beslispunten, en daarbinnen de sub-beslispunten;
- c. vaststelling of een agendapunt, dan wel een onderdeel daarvan, een beslispunt, dan wel een onderdeel daarvan, voldoende is behandeld en rijp voor besluitvorming is.

Artikel 9

In alle gevallen betreffende de gang van zaken tijdens het congres, waarin dit congresreglement niet voorziet, beslist de congresleiding met inachtneming van de statuten en het huishoudelijk reglement.

OVER HET INDIENEN VAN MOTIES EN AMENDEMENTEN

Onze partij groeit, hetgeen ook blijkt uit het aantal moties en amendementen die ontvangen worden op de congresvoorstellen. Omdat de democratische interactie op de Algemene Ledenvergadering een groot goed is binnen onze partij, willen wij daaraan geen afbreuk doen. Gegeven het toegenomen aantal te verwerken wijzigingsvoorstellen, is het wel noodzakelijk dat een aantal regels in acht wordt genomen. De rapportagecommissie heeft gemeend een aantal van die belangrijke regels opnieuw onder de aandacht te brengen van zowel de nieuwe als de oude leden te brengen.

Hoewel het zo simpel lijkt, is het ons gebleken dat het onderscheid tussen **moties en amendementen** voor sommige leden van onze partij niet duidelijk is.

Een amendement is een wijzigingsvoorstel: men stelt voor een bestaande tekst op enigerlei wijze aan te passen. Dit kan door een deel van de tekst te schrappen, te vervangen of een nieuwe tekst aan een bestaande tekst toe te voegen. Binnen onze partij hanteren wij bovendien de regel dat indien men wenst een heel beslispunt te schrappen, daarvoor een geheel andere tekst voor in de plaats moet komen.

Een motie is een voorstel van heel andere orde, de definitie van een motie is volgens Van Dale: een uitnodiging van een of meer leden van een beraadslagende vergadering aan hun medeleden om **ten aanzien van een niet rechtstreeks aan die vergadering voorgelegde vraag een verklaring uit te spreken.**

Globaal gesproken zijn dus alle voorstellen tot wijziging van beslispunten of andere geagendeerde voorstellen amendementen. Andere uitspraken over zaken die niet rechtstreeks zijn voorgelegd aan de vergadering zijn moties. Daarnaast zijn er **moties van orde**, die hebben betrekking op de regelingen van de werkzaamheden van de vergadering.

Teneinde duidelijkheid te scheppen reeds bij de indiening van amendementen en moties, hebben wij besloten het **standaard formulier te wijzigen. U kunt alleen op de nieuwe formulieren moties en amendementen indienen. Deze formulieren kunt U, liefst schriftelijk, bestellen bij het Landelijk Secretariaat op papier of op flop van 5 1/4 of 3 1/2 inch.**

Een tweetal andere spelregels moet ook nog aan de orde komen. Zowel moties als amendementen moeten de steun hebben van tenminste 25 leden (inclusief de indiener) van de partij voordat zij voor behandeling kunnen worden geaccepteerd, tenzij de tekst van de motie of amendement is aangenomen op een ledenvergadering van de afdeling of regio. Wordt een motie of amendement ondersteund door 25 leden van de partij, dan moet dit blijken uit de bij de indiening van het stuk geleverde 25 handtekeningen vergezeld van een lijst van de lidmaatschapsnummers van de leden die een handtekening hebben geplaatst. Indien het amendement of de motie is aangenomen tijdens een AAV of ARV, moet bij de indiening het amendement of de motie worden voorzien van handtekeningen van de voorzitter en de secretaris van de orgaan. Ontbreken deze handtekeningen, dan wordt het aangeboden stuk niet in behandeling genomen. Voor alle duidelijkheid: indiener(s) van een motie of amendement moeten zelf zorg dragen voor de vereiste handtekeningen !!!!!!!

Tot slotte nog dit: als een congresstuk in de Democraat wordt gepubliceerd, wordt ook aangegeven wanneer de sluitingsdatum is voor de indiening van amendementen en moties. Die sluitingsdatum wordt niet voor niets vastgesteld. Tussen de sluitingsdatum

en het congres, moet nog een heleboel gebeuren met de moties en amendementen wil het congres deze op een ordentelijke wijze kunnen behandelen. Zowel de rapportagecommissie, de programmacommissie en het Hoofdbestuur moeten zich buigen over de teksten, ontvankelijkheid van de moties en amendementen moet worden vastgesteld, de volgorde van behandeling moet worden bepaald, en er moet veelal met de indieners overleg worden gepleegd. Verder moet de congresleiding zich kunnen verdiepen in de zaken die de leden willen bespreken op de ALV. Gezien het groeiende aantal actieve leden die een groeiend aantal moties en amendementen indienen, is het werk ter voorbereiding van het congres toegenomen. Indien wij de sluitingsdatum voor moties en amendementen niet strikt hanteren, kunnen wij nooit de klus van de congresvoorbereiding tijdig klaren en dat betekent chaos op de ledenvergadering.

Het zal u duidelijk zijn dat de regels omtrent de congresorde niet voor niets zijn verzonnen. Wij verzoeken u met klem deze regels in acht te nemen, want wij zijn ervan overtuigd dat die een goede gedachtenwisseling op congressen kunnen bevorderen.

Dat er heel wat problemen in de gezondheidszorg zijn, weet iedereen. Maar hoe erg het in feite is, dat realiseren slechts weinigen zich.

Hoe komt dat? Is 't omdat we er niet dagelijks persoonlijk mee geconfronteerd worden? Of omdat we in Nederland een beetje demonstratie-moe beginnen te worden? Dat schouderophalende 'het-zal-wel-gevoel' bij de zoveelste om aandacht schreeuwende Binnenhof-actie.

Toch is 't ook heel goed mogelijk dat men niet goed of onvoldoende geïnformeerd is. En dat nu is iets wat lezers van ochtendblad Trouw niet snel zal overkomen.

Trouw besteedt namelijk structureel veel aandacht aan de gezondheidszorg. Een bewuste keuze, die ook blijkt uit het feit dat er op de redactie liefst vier mensen zijn die zich specifiek met dit onderwerp bezighouden. Waardoor de discussie niet slechts vanachter het bureau, maar ook vanuit de praktijk gevoerd kan worden.

Dezelfde manier van journalistiek bedrijven hanteert Trouw als 't gaat over onderwerpen als de derde wereld, werkloosheid, onderwijs en milieu.

U kunt Trouw dan ook typeren als een krant die werkt vanuit een diep respect voor de wereld en de mensen die er leven. Dat maakt Trouw tot een betrokken krant, maar het maakt Trouw bovenal tot een krant die u steeds betrokken houdt.

Voor een (proef-)abonnement kunt u 020-6681300 bellen.

Trouw houdt je betrokken.

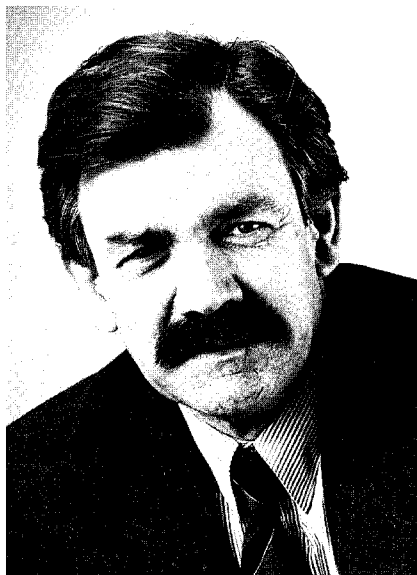
D66 zoekt haar draai in Europa

Op het najaarscongres zal gesproken worden over de positie van D66 in het Europees Parlement. Hoewel de verkiezingen nog ver weg zijn, is het goed stil te staan bij de plaats die D66 in het EP wil innemen. Dat daarbij keuzes moeten worden gemaakt is duidelijk.

Op dit moment is D66 aangesloten bij de Liberale fractie, waar ook de VVD deel van uitmaakt. Niet iedereen binnen D66 is hier even gelukkig mee. Toen in 1989 Jan Willem Bertens voor D66 werd gekozen in het Europese parlement ging de voorkeur van D66 uit naar de vorming van een zelfstandige fractie met een aantal geestverwante partijen. De uitslag van slechts 1 zetel, alsmede het feit dat een aantal van de beoogde partners zich al aangesloten had bij de Liberale fractie, leidde tot de aansluiting bij deze fractie omdat dit de meest werkbare optie was. Het ziet er naar uit dat bij de verkiezingen in 1994 de positie van D66 versterkt zal worden. Dit zou kunnen betekenen dat de eigen identiteit meer tot uitdrukking kan komen. Op basis van de huidige opiniepeilingen kan D66 op 4 of 5 zetels rekenen. Samenwerking met gelijkgezinde Europese partijen blijft noodzakelijk, omdat voor de vorming van een zelfstandige fractie in het Europese Parlement 12 zetels nodig zijn uit tenminste 3 landen.

De kaart van Europa

D66 heeft bij de komende Europese verkiezingen dezelfde opties als in 1989. D66 kan met buitenlandse geestverwanten proberen een zelfstandige fractie te vormen, of toetreden tot de Liberale fractie. Ook kan D66 alleen de verkiezingen ingaan en na de verkiezingen bekijken of de huidige situatie (verwant aan de Liberale fractie) wordt voortgezet. Tegen de achtergrond van eigen groei en de gewijzigde politieke kaart van Europa heeft een delegatie van D66, bestaande uit Hans van Mierlo, Jan Willem Bertens en secretaris buitenland Michel Groothuizen, overleg gevoerd met andere Europese partijen over een toekomstige samenwerkingsvorm. Het ging hierbij in de eerste plaats om Westeuropese partijen, die in 1994 een rol gaan spelen bij de verkiezingen voor het EP. Gesproken werd met Italiaanse, Spaanse, Portugese en Franse partijen. In de loop van dit jaar vinden nog bezoeken plaats aan Engeland en België. Ook met landen die nog geen deel uitmaken van de Europese Gemeenschap, maar wel lid zijn van de Raad van Europa, zijn er contacten. De Italiaanse PRI lijkt een interessante

Jan Willem Bertens

partner voor structurele, partijpolitieke samenwerking. Verwacht mag worden dat deze partij met 3 à 4 zetels in het EP vertegenwoordigd zal zijn. Het Spaanse CDS lijkt redelijk dicht bij D66 te staan. Echter de toekomst van deze partij is nogal onduidelijk. In het gunstigste geval zou deze partij met 2 zetels in het EP kunnen komen. Ondanks programmatische overeenstemming tussen D66 en de Portugese PSD op tal van terreinen, lijkt het nauwelijks mogelijk een gezamenlijk Europees programma te formuleren, omdat de negatieve houding ten aanzien van een supranationale Europees Gemeenschap en de wijze van politiek bedrijven niet verenigbaar lijken met die van D66. De Franse MRG zou graag bereid zijn tot samenwerking in Europees verband. Te betwijfelen valt echter of de electorale positie van deze partij dit toelaat. In het gunstigste geval zou de beoogde fractie met bovengenoemde partijen ca. 10 zetels hebben.

Een gesprek met de Engelse Liberal Democrats zal waarschijnlijk niet leiden tot samenwerking in het EP. Nog afgezien van de vraag of deze partij door het Engelse kiesstelsel in het EP komt, zullen zij - indien dit het geval mocht zijn - vrijwel zeker deel willen uitmaken van de Liberale fractie. Ook de Duitse FDP komt niet in aanmerking als potentiële partner, omdat deze partij aanmerkelijk dichter bij de VVD staat dan bij D66.

Voor- en nadelen

Uit de tot nog toe gevoerde gesprekken blijkt dat de vorming van een zelfstandige fractie met gelijkgezinde partijen niet zo eenvoudig is. Om de benodigde 12 zetels te halen zijn grote electorale verschuivingen noodzakelijk. Toch zal D66 alles in het werk willen stellen om tot een zelfstandige fractie te komen. Het gedachtengoed van D66 zal in zo'n fractie het best tot zijn recht komen. In een notitie voor de Adviesraad schrijft secretaris buitenland Michel Groothuizen over de voor- en nadelen van toetreding tot de liberale fractie. 'Een voordeel wordt bereikt indien deze keuze voor de verkiezingen wordt gemaakt. Op deze manier kan D66 dan invloed uitoefenen op de inhoud van het verkiezingsprogramma van de fractie. De bezwaren die tegen zo'n samenwerking bestaan zijn deels van nationaal-politieke aard, deels Europees. Op nationaal niveau is dit vooral een kwestie van Haagse optiek. Het lijkt moeilijk aan de Nederlandse kiezer uit te leggen dat D66 samen met o.a. de VVD in het EP een fractie zal vormen. Inhoudelijk zijn er op Europees niveau echter bijna geen problemen met de VVD en verloopt de samenwerking soepel. Dit zou kunnen veranderen als de opvattingen van Bolkestein in de VVD veld winnen en binnen deze partij wordt gekozen voor een confederaal Europa met minder macht voor Brussel en geen gemeenschappelijk buitenlands beleid.'

Indien D66 besluit zelfstandig de verkiezingen in te gaan blijft de partij verschoond van deze problemen. Hier staat tegenover dat de kans om na de verkiezingen een zelfstandige fractie te vormen klein is.

Een zelfstandige fractie zal ieders voorkeur hebben. Maar D66-ers zijn pragmatische mensen. Daarom moet worden nagedacht over mogelijkheden om de doelstellingen met betrekking tot Europa zo goed mogelijk te verwezenlijken. Het aantal alternatieven is beperkt. D66 zal haar best moeten doen de meest werkbare te kiezen.

Marlies Strous
Voorlichting Tweede-Kamerfractie

Hans van Mierlo in Sevilla

De 'onbedoelde kansen' voor de nationale staat

Sevilla, donderdag 21 mei. Op uitnodiging van 'Global Panel' geeft Hans van Mierlo zijn visie op het huidige tijdsgewricht. Van Mierlo gaat onder meer in op wat Kissinger - ook aanwezig in Sevilla - een 'alfabetsoep' noemt; de talrijke afkortingen die staan voor de organisaties die de zaak van Europa's veiligheid behartigen: Navo, CVSE, WEU. Van Mierlo vraagt zich af of ondanks - of juist vanwege - deze ontwikkeling 'onbedoelde kansen' voor de nationale staat kunnen ontstaan.

Wordt de zogeheten 'renationalisatie' op deze manier voorkomen? Wordt een hoge graad van internationale integratie en vervlechting bereikt? Of lopen we toch nog het gevaar dat de Europese staten weer als vanouds tegenover elkaar komen te staan? Gaat Europa toch nog de eeuw uit zoals het die is ingegaan? Enkele fragmenten.

De Westerse landen zijn met al hun gebreken en kwetsbaarheden de Nieuwe

beoogde veiligheidsorganisatie van Vancouver tot Wladiwostok. Maar de hamvraag was en blijft toch of de op samenwerking en integratie gerichte krachten de overhand zullen houden op de centrifugale krachten, die met name in Oost-Europa maar daar niet alleen, aan kracht winnen. Daarbij denk ik vooral aan de verbrokkeling en zelfs verplintering van nationale samenwerkingsverbanden.

De zaak ligt erg gecompliceerd. Zo kan verdieping van de EG (dus meer integratie en vervlechting binnen de huidige Gemeenschap, red.) de verbreding (de toetreding van Oosteuropese landen, red.) belemmeren. En andersom: de verbreding van de Gemeenschap kan resulteren in een verwatering; een gevaar dat na Maastricht alleen maar groter is geworden. Het risico dat verbreding tot verwatering en lossere verbanden leidt, raakt ook andere organisaties en samenwerkingsverbanden.

Ook de Navo is inmiddels verbreed (via de oprichting van de genoemde Noord-Atlantische Samenwerkingsraad) en de CVSE heeft inmiddels Bosnië als 52ste lid verwelkomd. Maar deze groei in de breedte roept de vraag op of hierdoor de manoeuvreerruimte en armslag van de nationale staat (nation state) eigenlijk wel wordt beperkt. Wordt op deze manier de gevreesde 'renationalisatie' wel voorkomen? Of wordt die misschien in de hand gewerkt?

We stellen vast dat er een veelheid is van organisaties en 'frameworks' die elkaar gedeeltelijk overlappen en naast elkaar de zaak van de Europese veiligheid proberen te behartigen. Die veelsoortigheid kan mogelijk leiden tot onoverzichtelijke processen, waarbij een vervaging van verantwoordelijkheden en zegenschapsverhoudin-

gen kan optreden. Natuurlijk kunnen de lidstaten dan ook proberen daarvan gebruik te maken en met wisselende coalities pogen het eigen gewicht te vergroten door de organisatie of instelling op sleeptouw te nemen. Niettemin zullen we voorlopig -zo goed of zo kwaad als dat gaat - die veelsoortigheid als een gegeven moeten accepteren. Maar we moeten ons wel realiseren dat het gevaar niet denkbeeldig is dat er onbedoelde kansen komen voor de nationale staat om zich als vanouds te manifesteren, waarmee de internationalisering dan het omgekeerde bewerkstelligt van wat zij beoogde. In het geheel dat Kissinger zo treffend karakteriseert als de 'alfabetsoep' -de talrijke afkortingen van internationale organisaties die met elkaar wedijveren - komt straks mogelijk de nationale staat weer bovendien. Voor een grootmacht in het centrum van Europa als Duitsland wordt dat wel heel verleidelijk.

Verbreeding en verdieping zijn en blijven de twee sleutelwoorden bij de verschillende integratieprocessen. In de mate waarin deze twee processen op elkaar zijn afgestemd, ligt het antwoord besloten op de vraag of er grotere of kleinere manoeuvreerruimte komt voor de nationale staat en of de 'renationalisatie' al dan niet wordt verhinderd. Om te voorkomen dat de verdieping te veel bij de verbreding achterblijft, stel ik voor om, alvorens de onderhandelingen over toetreding van de Oosteuropese landen van start gaan, een nieuwe poging tot verdieping van de Gemeenschap te ondernemen: misschien kan te zijner tijd in een conferentie a la Maastricht een nauwere onderlinge samenwerking bereikt worden. Wat de Navo betreft: een volwaardig lidmaatschap van de Oosteuropese landen is op dit moment minder urgent dan de voltooiing van de in gang gezette herstructurering van de strijdkrachten.

Tijd ingestruikeld. In het post-Koude Oorlogstijdperk volgen politieke hoogte- en dieptepunten, grotere en kleinere crises, elkaar snel op: de Golfoorlog, de omwentelingen in de Sowjet-Unie, de burgeroorlog in Joegoslavië, de Europese Top in Maastricht. Steeds opnieuw worden pogingen ondernomen grote coalities te bouwen en eenheid te brengen, daar waar scheuren ontstaan en verdeeldheid toeslaat. Ik denk aan de nieuwe wereldorde van Bush, de Europese Unie, de mogelijke verbreding van de Gemeenschap naar Oost-Europa, maar ook de pleidooien voor nieuwe vormen van samenwerking in het voormalige Joegoslavië en de ex-Sowjet-Unie. Ik kan er nog de zich vernieuwende Navo en de Noord-Atlantische samenwerkingsraad (die ook de Oosteuropese landen omvat) aan toevoegen. En dan is er ook nog de CVSE, de

Komt het nog goed met de WAO?

Met de Ziektewet en WAO is het hollen of stilstaan. Een tiental jaren gebeurde er niks, vorig jaar juli leek opeens alles tegelijk te gaan gebeuren en nu ligt alles weer stil. In de CAO's van dit jaar zijn nauwelijks maatregelen tegen het ziekteverzuim opgenomen, de WAO-wetsvoorstellen liggen voorlopig nog bij de Raad van State en de Tweede Kamerfractie van de PvdA laat nu al weten de kern van die voorstellen niet te accepteren. Ondertussen stijgt nog steeds het aantal arbeidsongeschikten, weliswaar minder dan voorheen maar toch...

Hoe zat het ook al weer met die WAO-besluiten? Vorig jaar augustus presenteerde het kabinet, na een rumoerige zomer, haar besluit. Het kabinet wilde niet alleen maatregelen die het gebruik van de WAO zouden terugdringen maar ook de uitkeringen in hoogte en duur beperken van de arbeidsongeschikten onder de 50 jaar. De PvdA-fractie steunde het besluit maar kondigde aan alles in het werk te zullen stellen om de uitkeringen voor de (wat zij noemde) "onomkeerbare gevallen" ongemoeid te kunnen laten.

Passende arbeid

De D66-fractie had een andere benadering. Zij wilde eerst een volume-offensief: er zijn zo'n 37 maatregelen denkbaar die preventief of curatief werken ten aanzien van het gebruik van de WAO. De kern van zo'n beleid is een nieuwe definitie van het begrip "passende arbeid". Eerst moet alles op alles worden gezet om die maatregelen te nemen. Om verschillende redenen. Omdat daarmee de kern van het probleem wordt aangepakt. Omdat je eerst al het andere moet proberen om mensen die in de WAO zitten te overtuigen dat het echt niet anders kan. Omdat ingrepen in de prijs niet stimuleren tot terugdringing van het volume maar eerder tot het tegenovergestelde.

In tegenstelling tot het kabinet kon de D66-fractie geen vastomlijnde budgettaire opbrengst voor 1994 garanderen. Een gericht volume-beleid levert besparingen op maar niet met de zekerheid van de prijsmaatregelen die het kabinet wil nemen. In het somberste scenario kost dat in 1994 300 mln. D66 wil ingrepen in de uitkeringen niet principieel uitsluiten. Als alles op het volumegebied is geprobeerd en het is niet gelukt om de WAO op een aanvaardbaar peil terug te brengen dan moet het mogelijk zijn om in te grij-

pen in de uitkeringen. Vanuit die gedachte wil D66 ook meewerken aan de voorbereiding van de wetsvoorstellen.

De WAO-wetsvoorstellen hadden per 1 juli in moeten gaan. Ondertussen gebeurt er niks. Nou niks... de PvdA heeft gestudeerd op de onomkeerbare gevallen en is tot de weinig verrassende conclusie gekomen dat er geen werkbaar onderscheid tussen omkeerbaar en onomkeerbaar gemaakt kan worden. En daarom mag er niet in de uitkeringen ingegrepen worden, aldus Leijne op 1 mei. En dat was wél een verrassing. Voor het kabinet, en voor Ter Veld en Kok in het bijzonder.

Rommelig

Met haar opstelling heeft de PvdA-fractie een zware verantwoordelijkheid op zich genomen. Ze staat lijnrecht tegenover het kabinet en het CDA die wél bereid zijn om de uitkeringen aan te pakken, zelfs nu blijkt dat de "onomkeerbare" gevallen niet apart behandeld kunnen worden. Minstens zo ernstig is dat de hele ZW/WAO van begin af aan verkeerd is aangepakt. Door de rommelige besluitvorming van vorig jaar is het sociaal klimaat bedorven, waardoor de bereidheid van de sociale partners om mee te werken is afgenomen. Desondanks bleef het kabinet op hen vertrouwen maar zij zijn bijvoorbeeld op het punt van de aanvulling van de ziektewetuitkeringen gewoon hun eigen gang zijn gegaan. De WAO-wetsvoorstellen hebben grote vertraging opgelopen, waardoor ook de invoering van de volumemaatregelen op zich laat wachten. En nu scheurt ook nog de broze eenheid in de coalitie. Er moet een wonder gebeuren, wil het ooit nog goed komen met de WAO (en met het kabinet in het bijzonder).

Berend van der Ploeg

Wettelijke garantie voor speciaal onderwijs

De wetgever moet garanderen dat het speciaal onderwijs als aparte voorziening gewaarborgd blijft. Dat was de kern van de inbreng van de D66-fractie bij het debat over de nota 'Weer Samen naar School' over de toekomst van het speciaal onderwijs. De fractie ging akkoord met het streefbeeld van staatssecretaris Wallage waarin een landelijk dekend netwerk van samenwerkingsverbanden tussen regulier en speciaal onderwijs moet ontstaan. Maar, vond de fractie, 'afschaffing van het speciaal onderwijs is geen onderdeel van dat streefbeeld'. Onder druk van een meerderheid in de Kamer die dezelfde mening was toegedaan stelde Wallage zijn plannen staande de vergadering bij. Ook in de toekomst zullen moeilijk lerende kinderen nog Samen naar de LOM-School kunnen gaan.

Recht op Nederlands

Deetman had het zo keurig geagendeerd. Het eerste debat in de nieuwe Kamer moest gaan over de vraag of het gebruik van de Nederlandse taal in bestuur en rechtspraak grondwettelijk moet worden vastgelegd. Door de interpellatie over de WAO-perikelen van het Kabinet kwam de Kamer pas een week later dan gepland aan de discussie toe. En toen bleek dat vrijwel iedereen voelde voor een vorm van grondwettelijke verankering. Vooral vanwege Europa en de kwetsbare positie van de kleine talen. Maar D66-woordvoerder Scheltema noemde nog een argument. Als het gebruik van de Nederlandse taal in de Grondwet vastligt is dat een ruggesteuntje voor alle immigranten die de onze taal moeten leren en een stok achter de deur voor de overheid om het leren van de taal ook daadwerkelijk mogelijk te maken.

Hoofdbestuur bezoekt Straatsburg

In april bezochten het Hoofdbestuur en enkele medewerkers van het landelijk secretariaat het Europees Parlement in Straatsburg. Zij zagen Jan Willem Bertens en het Europees Parlement in actie en spraken met Europarlementariërs over actuele politieke thema's.

Jan Willem Bertens heeft een zwaar werkpakket als voorlopig enige D66-er in het Europees Parlement. Hij combineert verschillende rollen. Als rapporteur van het Europees Parlement voor onderwerpen als olieverontreiniging door schepen en de veiligheid van journalisten. Als onderhandelaar namens de liberale en democratische fractie voor mensenrechten-resoluties. En als diplomaat in gesprek met bijvoorbeeld de Turkse ambassadeur over de Koerden. Met zijn Nederlandse collega's en de meerderheid van het Europees Parlement is Bertens voorstander van een federale en democratische Gemeenschap met behoorlijke regelingen op terreinen als sociale zekerheid en milieu. Weliswaar zijn de Europarlementariërs georganiseerd in fracties op basis van ideologieën, die overigens niet of nauwelijks gedefinieerd zijn. Maar de relevante politieke tegenstelling bestaat niet tussen de fracties in het EP, maar tussen het Europees Parlement en de nationale regeringen. Zo is de overgrote meerderheid

van het Europees Parlement voorstander van een raamwerk van sociale wetgeving, een behoorlijke regeling voor pensioenen, minimumloon, medezeggenschap, werktijden. In Maastricht is hier echter niets van terecht gekomen. Er komt wel een interne markt, maar er komt geen sociaal Europa. De Eurosocialist Wim van Velzen beschreef de logica van de nationale regeringen: "de interne markt is van vitaal belang, dus beslissen we bij meerderheid; het sociale beleid is van vitaal belang, dus beslissen we bij unanimitéit". Dit past in het straatje van Bolkenstein en de Britse Conservatieven, terwijl de VVD-ers en de Conservatieven in het Europees Parlement hier heel anders over denken. Maar ook de PvdA-ers in het EP vonden geen gehoor bij Kok en Wöltgens om van het sociaal beleid een hard punt te maken in Maastricht. Het Verdrag van Maastricht voorziet ook al niet in een regeling voor een behoorlijke democratische controle op bijvoorbeeld het asielbeleid en het buitenlands be-

leid. Reden dus voor forse kritiek op Maastricht. Toch pleitten de Nederlandse Euro's unaniem voor ratificatie van het Verdrag. Bij gebrek aan alternatief benadrukten zij dat Maastricht een eerste stap op weg is naar een federaal Europa met een Europees Parlement dat nu in ieder geval al meer bevoegdheden heeft dan de Franse Assemblee.

Fractiegenoten van Bertens als de Ier Pat Cox (Progressive Democrats) en Raul Morodo, partijfilosoof van het Spaanse CDS, kwamen tot een zelfde conclusie. Evenals een man als de Franse oud-president Giscard -die tot voor kort nog de liberale fractie voorzat maar nu het woord voert voor van de christen-democraten- en bijvoorbeeld ook de Italiaanse communisten.

Maar misschien is de strijd voor een betere democratische controle op Europees niveau nog niet gestreden. Veel Europarlementariërs, in ieder geval de Nederlandse, lijken niet van zins om steun te geven aan de toetreding van nieuwe lidstaten tot de EG als de bevoegdheden van het Europees Parlement niet worden uitgebreid. De Tweede-Kamerfractie van D66 kan nog voor een aardig dilemma komen te staan.

Leo Keus

Bestuurderscongres

Op 26 september van dit jaar vindt het Bestuurderscongres (voorheen GPO-congres) plaats. Dit zal gewijd worden aan financieel en economisch beleid op gemeentelijk en regionaal niveau. Er zal aandacht worden besteed aan financiële sturing door de gemeenteraad, de financiële verhouding rijk - gemeente, beleids- en beheersinstrumentarium, de rol van de rekeningencommissie, enzovoort. Bestuurders ontvangen in augustus nadere informatie.

Raadsverkiezingen 1994 komen eraan

Het lijkt nog zo ver weg, gemeenteraadsverkiezingen in maart 1994. Het wordt echter nu reeds tijd om hierover uw gedachten te laten gaan. Als u overweegt zich te kandideren zult u zich tijdig moeten oriënteren op de verschillende aspecten van het gemeenteraadswerk. Een tijdige en grondige voorbereiding is dan ook van groot belang.

Voor een belangrijk deel vindt deze voorbereiding plaats in de lokale afdelingen, maar ook het PSVI, het opleidingsinstituut van D66, draagt z'n steentje bij.

Direct na de zomer start het PSVI met een samenhangende cyclus van cursussen en trainingen. Deze cyclus loopt door tot na de gemeenteraadsverkiezingen in 1994.

Gestart wordt met "Oriëntatiedagen op het Raadslidmaatschap". Deze bijeenkomsten zijn speciaal bestemd voor leden van D66 die overwegen zich te kandideren voor de aanstaande raadsverkiezingen, maar die geen ervaring hebben met de praktijk van het raadswerk.

In het verlengde hiervan zullen in de loop van 1993 meer-daagse cursussen worden aangeboden, waarin wordt kennisgemaakt met de belangrijkste beleidsterreinen van de raadspolitiek.

Enkele maanden ná de verkiezingen, als de nieuwe raadsleden enige ervaring hebben opgedaan, volgt de meer-daagse cursus "Efficiënt werken in de Raad". Deze cursus is o.a. gericht op het verbeteren van het vermogen om doelmatig en doeltreffend te functioneren als raadslid.

Daarnaast zal het PSVI verschillende trainingen aanbieden waaronder debat-trainingen, onderhandelings-trainingen etc.

Aankondigingen van data en plaats leest u op deze pagina in de eerstvolgende en verdere Democraten.

Afdelingsbestuurders nu al reserveren in uw agenda

Voor bestuurders van een D66-afdeling organiseert het PSVI op zaterdag 12 december aanstaande een symposium dat geheel in het teken staat van de gemeente-

raadsverkiezingen. Afdelingen en in het bijzonder afdelingsbestuurders, vervullen immers een zeer belangrijke rol in het traject naar de gemeenteraads-verkiezingen. In een keur aan werkgroepen komen dan zaken aan bod zoals: Samenstellen van Verkiezingsprogramma, Campagnevoeren (stijl en middelen), Lokale en Regionale Media, Draaiboek - verkiezingen, Kandidaten, etc..

Reserveer nu reeds 12 december in uw agenda. Afdelingssecretarissen krijgen over deze belangrijke bijeenkomst tijdig en uitvoerig van het PSVI bericht.

Cursus gemeentefinanciën

zaterdag 5 september.

Hoe lees je de gemeentebegroting, de jaarrekening, hoe komt het financiële beleid tot stand? Dit is een intensieve basiscursus gemeentefinanciën met ervaren begeleiders.

De documentatie die het PSVI hierbij gebruikt is inmiddels in vele cursussen beproefd, met uitstekend resultaat. Naast deze documentatie hebben deelnemers een exemplaar nodig van de eigen gemeentebegroting, waar ze vra-

gen bij voorbereiden aan de hand van een vragenlijst.

Uw aanmelding dient uiterlijk 10 augustus binnen te zijn. Deelname kost f30,— (incl. documentatie en lunch). De cursusplaats is Bodegraven.

Funcities

De ALV-54 in Breda koos de volgende personen in functie:

- DB-secretaris politiek: Hans Jeekel
- DB-secretaris organisatie: Nicky van 't Riet
- DB-secretaris buitenland: Michel Groothuizen
- PSVI-bestuur: Annelies Koningsveld-den Ouden
- Dick Teegelaar
- SWB-bestuur: Jeroen Jansen
- Wim van Offenbeek
- Jeroen Schoot
- Geschillencommissie: Bert Bouma
- Boris Dittrich
- Financiële commissie: Erno Maas
- Land. Verkiezingscommissie: Henk Bleumink

PSVI- scholing & vorming

Ik meld me aan:

CURSUS GEMEENTEFINANCIËN, op zaterdag 5 september te Bodegraven f 30,—.

(pas betalen ná ontvangst van acceptgiro)

NAAM:

ADRES:

PC/PLAATS:

TELEFOON:

ADM.NR D66: FUNCTIE IN D66.....

opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ DEN HAAG of telefonisch: 070 - 385.83.03

IK BESTEL DEZE PUBLICATIES BIJ HET PSVI: (PRIJZEN EXCL. PORTI)

INLEIDING GEMEENTEPOLITIEK, 75 pagina's informatie over het functioneren van de gemeenteraad en informatie over gemeentelijke beleidsterreinen zoals: Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer, Milieu etc. f 9,50

"EEN HELDER GESCHRIFT, EEN SCHOON VERHAAL", De allernieuwste brochure van het PSVI. Deze zeer instructieve en prakti-

sche bruikbare brochure is bestemd voor diegenen die wel eens 'n artikel of persbericht schrijven of betrokken zijn bij de redactie van een afdelings- of regioblade. 40 blz. f 5,—.

HANDBOEK VOOR BESTUREN, Uiterst volledige brochure over het besturen van (nieuwe) afdelingen en regio's. Uitleg bij de interne regels van D66, als vastgelegd in statuten en huishoudelijk reglement. De uitgave bevat tevens vele bruikbare aanwijzingen over afdelings-financiën, bestuurs- en ledenvergadering, de administratie, publiciteit etc.. 70 blz. + bijlagen f 17,50.

RAADSWERK, Introductiebrochure over de algemene praktijk aspecten van het raadswerk, de inrichting van het gemeentebestuur, de positie van raadsleden. 20 blz. f 2,—.

OVER BERG EN DAL, Brochure over de geschiedenis van D66. Behandeld de hoogte- en dieptepunten die D66 al heeft gekend, en geeft als beknopt naslagwerk veel actuele feiten in de bijlagen. 32 blz. f 5,—.

VOOR DE D'RAAD, Hét D66 tijdschrift voor met name lokale en regionale politiek. Voor de D'Raad biedt een afwisseling aan informatieve en opiniërende artikelen, melding van lokale nota's en projecten op allerlei terreinen, relevante informatie voor raads- en statenleden van medewerkers en leden van de kamerfracties, kort partijnieuws etc.. Voor de D'Raad verschijnt 6 x per jaar, ca. 18 blz. Een jaarabonnement kost f 40,—.

Hoefnagels kan beter een ordner aanschaffen dan een Droste-blik bewaren

In de Democraat no.3 schreef ons hooggeleerd lid van de Eerste Kamer Peter Hoefnagels een commentaar op een (deel)advies van de AR over het stemadvies. Kennelijk tapte hij uit het verkeerde Droste-blikje en was hij niet op de hoogte van de reeks adviezen, die de AR over het stemadvies heeft uitgebracht.

Teneur van deze adviezen is: de AR is geen warm voorstander van het stemadvies, maar als de leden daartoe toch besluiten, laten we het dan goed regelen. En over dat laatste ging het deeladvies, dat Hoefnagels kennelijk diagonaal had gelezen. Het AR-presidium heeft hem inmiddels alle relevante adviezen gezonden, opdat hij ze ordelijk kan bewaren en de blikken verpleegster niet het stemadvies uit handen hoeft te nemen, want dat heeft de AR al gedaan.

Geen genetische manipulatie met menselijke kiembaancellen

Dit is een van de uitspraken van de AR op 14 maart te Utrecht, waar de raad zich, behalve met actuele politieke zaken in binnen- en buitenland, Simons en economische zelfstandigheid voor vrouwen, bezighield met de ethische kanten van genetische manipulatie in zijn volle breedte.

D66 heeft zich niet gebonden aan een vaste, ideologisch bepaalde moraal. Daaruit mag echter niet de conclusie worden getrokken, dat D66 "norm"- en "waarde"-loos zou zijn. Integendeel. De meeste D66-ers hechten juist veel waarde aan normatief-ethische aspecten,

zoals die gangbaar zijn in democratische rechtsstaten als de onze en die vaak omschreven worden in termen van "respect", "verantwoordelijkheid", "verdraagzaamheid", "rechtvaardigheid", "eerlijkheid", "waarheid" en "betrouwbaarheid", de waarden waarop bijvoorbeeld de fundamentele rechten van de mens gebaseerd zijn en de gelijkheid van burgers voor de wet en soortgelijke fundamentele zaken.

De AR formuleerde in een tweede afsluitende discussie een aantal adviezen over ethische vragen met betrekking tot genetische manipulatie.

Daarbij werd bijzondere aandacht geschonken aan de gevolgen voor het milieu, voor het welzijn van dieren en aan openbaarheid van onderzoeksresultaten en zorgvuldigheid van procedures met als uitgangspunt respect voor mens, natuur en milieu en andere opvattingen in de samenleving.

Voor de AR gelden als randvoorwaarden voor toestaan van genetische manipulatie:

- een verbod op manipulatie met menselijke kiembaancellen;
- het alleen toestaan van getherapie als medische behandelingsmethode na goede informatie en met instemming van de persoon die het ondergaat;
- onderzoek en ontwikkelingswerk met dieren mag alleen onder stricte voorwaarden;
- experimenten met genetisch gemanipuleerde organismen in het vrije veld moeten op grond van voortschrijdende risicoanalyse en nieuwe inzichten alsnog kunnen worden gestopt door intrekking van de vergunning;
- in toetsingscommissies dienen naast deskundigen ook maatschappelijke vertegenwoordigers zeggenschap te hebben, zodanig dat openbaarheid van hetgeen plaats vindt is verzekerd;
- toetsingscriteria voor het toestaan van experimenten met dieren moeten aan een democra-

tisch goedkeuringsproces worden onderworpen.

Biotechnologisch onderzoek is zeer internationaal van karakter. Daarom vindt de AR, dat krachtig moet worden gestreefd naar het instellen van een "Agency" onder auspiciën van b.v. de Wereldgezondheidsraad. Zo lang dat niet haalbaar is moet er normering komen op tenminste Europese schaal.

Los van de normeringsdiscussie op Europees niveau moet de Nederlandse overheid ook haar eigen instrumentarium verder blijven ontwikkelen.

De AR vindt niet dat het moet komen tot octrooiverlening op gemodificeerde planten en dieren en hun nakomelingen.

Wel is de raad van mening, dat in ruil voor openbaarheid een beperkte bescherming voor ontwikkelaars dient te worden gewaarborgd in een regeling analoog aan het kwekersrecht.

Tenslotte vindt de AR, dat de overheid een taak heeft bij het opzetten en onderhouden van genenbanken.

De AR in zijn huidige samenstelling vergadert nog een maal op 23 mei vanaf 10.00 uur in de Jaarbeurs te Utrecht o.a. over het asybeleid.

Vergeet niet Uw nieuwe vertegenwoordigers te kiezen en overtuig U, ook Hoefnagels, van het openbare vergaderwerk van de Adviesraad.

Adviesraad blijft op volle sterkte

De ALV in Breda heeft er geen doekjes om gewonden. De AR blijft in grootte en verkiezingsprocedure onveranderd voortbestaan.

Mede dankzij de voorspraak van drie van onze afnemers, te weten de fracties in Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement in volgorde van optreden, steunde de ALV met overweldigende meerderheid de motie Frentz, waarin de wijzigingsvoorstellen van het HB werden verworpen.

Henk Bleumink

Idee, nummer twee

In de interviewreeks hebben Allan Varkevisser en Christiaan de Vries dit keer gesproken met Anton Zijderveld, hoogleraar sociologie aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Aan de orde kwamen het belang van een vitaal maatschappelijk middenveld en de grenzen van de functionele rationaliteit in een verantwoordelijke samenleving.

Joop Abbes is de discussie over de betekenis van de filosofie van Karl Popper voor D66 gestart in Idee66, nummer 6 in 1990; daarop is in nummer 4, 1991 gereageerd door Gaston Siegelaer en Erik den Draak. Joop Abbes geeft hen nu antwoord.

De rol van politieke partijen wordt belicht door Cees Klop, plaatsvervangend directeur van het wetenschappelijk instituut voor het CDA.

Jacqueline Soetenhorst, lid van de Eerste-Kamerfractie van D66, beschrijft de perikelen rond het plan Simons.

'Nach der Wende' is de titel van een schitterende fotoreportage over de voormalige DDR, door Wim van der Ende.

Het rapport 'Duurzame ontwikkeling', besproken tijdens de ALV van maart jl., wordt kritisch onder de loep genomen door Loek Loch.

De column is van de hand van Allan Varkevisser en hij beschrijft de ironie van de leegte.

SWB

Ik bestel:

IDEE, tijdschrift van het wetenschappelijke bureau D66

Abonnement f 66,- per jaargang

Proefnummer f 15,- ex porto

(Geef uw keuze aan!)

IDEEEN, jubileumbrochure 'De veranderende rol van de politieke partijen', f 15,- ex porto

SWB-cahier, 'Niet huwelijkse relaties', ± f 10,- ex porto (de exacte prijs is nog niet bekend)

(pas betalen ná ontvangst van acceptgiro)

NAAM:

ADRES

PC/PLAATS:

TELEFOON:

ADM.NR D66: FUNCTIE IN D66:

Bel of schrijf naar: SWB-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070 -385 83 03

Uit de wandelgangen 6 (politiek feuilleton)

Het was tamelijk duister in de ingewanden van de oude, verlaten gasfabriek. Freddy ontstak af en toe een lucifer, maar deze bleven niet lang branden. Men vraagt zich wellicht af wat de wethouder van Sport en Cultuur hier te zoeken had. De lezer herinnert zich misschien nog dat er sprake was van een beeld dat de feestvreugde rondom het 300-jarig bestaan van het pittoreske plaatsje Waterberg luister bij zou moeten zetten. Iedereen nam aan dat het beeld er al was, maar zo eenvoudig lagen de zaken niet. Omdat Freddy het beeld binnenkort aan de adviescommissie voor beeldende kunst moest laten zien, had hij besloten het heft in eigen hand te nemen. Na enig speurwerk trof hij de pijpenconstructie aan die hij zich nog herinnerde uit zijn jeugd, toen hij hier – eenzaam en onbegrepen – al zijn vrije tijd doorbracht. Hij had een ijzerzaag meegenomen en begon hiermee halverwege de buizen te zagen. Het geluid echode door de enorme metalen klankkast van de fabriek; een hoge toon die pijn deed aan zijn trommelvlies. Maar hij zette door en na enige minuten was hij door het metaal heen. Toen zette hij de zaag in de onderkant en reeds spoedig hield hij de maquette in handen die hij in buurthuis De Kraker had getoond, zij het nu op ware grootte. Ergens hoog boven hem begon het plotseling te rommelen. Freddy greep de buizen beet en verliet zo snel mogelijk het complex. Toen hij buiten stond, stortte de gehele fabriek met een donderend geraas in elkaar. Het volgende moment vloog het gebouw in brand; er was blijkbaar een lucifer na blijven gloeien. Freddy rilde. Het vuur verlamde hem. Gefascineerd bleef hij naar de woedende vlammenzee staren. In de verte klonken al gauw sirenes, maar niet alleen van de brandweer. 'Meneer, handen omhoog, u bent er gloeiend bij!' sprak een agent, die opeens van rechts opdook. 'Ja, meneertje, op heeterdaad betrapt,' zei een andere agent eveneens woordspelig. 'Wat is hier aan de hand?' vroeg Jaap van WeeBeeTeeVee. 'Wat doe jij hier?' vroeg Freddy stomverbaasd. 'We zouden u een dagje volgen, weet u wel?' Joep stond vlak voor hen met een camera.

Wordt vervolgd...

De laatste dag

De geschiedenis rustte zwaar op de schouders van 150 parlementariërs, toen op 9 april om 22.41 voor de laatste maal de voorzitterskamer klonk in de oude Kamer. Het afscheid was toch nog plechtig. De D66-fractie bood de Kamer de laatste vergadering een overzichtsfoto uit het nokje van de zaal. Van Mierlo bood de 'familiefoto van onze democratie' aan met de woorden: "Aan de hemel hebben wij gevraagd een oog op ons te werpen om ons te melden op welk punt van de geschiedenis wij staan, of stonden. Het beeld van dat verheven netvlies is bevroren en wij kunnen nu allen verder. Wij naar de nieuwe zaal en de oude zaal teruggeven en voortdrijvend op de stroom van de geschiedenis." De foto werd gemaakt door Ruud Taal, Gerrit Jan Wolffensperger (foto) en Louise Groenman droegen het gevaarte bin-

D66-Fietstocht

De afdelingen Baarn, Soest en Eemnes houden op zaterdag 20 juni van dit jaar een fietstocht door het Eemland, bestemd voor D66-ers uit het hele land. De initiatiefnemers hopen dat de tocht het begin zal zijn van een jaarlijks terugkerende landelijke traditie, georganiseerd door een groot aantal afdelingen en regio's. Informatie en aanmelding: Jan Herling, 02156-8187 of 030-556676.

Toekomst D66

Hoe ziet de politieke toekomst van Nederland er uit in de ogen van de voorzitters van de Jonge Socialisten (JS) en de Jonge Democraten (JD)? Zal er in 1999 niets veranderd zijn? Is D66 tegen die tijd met de PvdA samengegaan? Of is de complete parlementaire democratie dan reeds ingestort? Mark de Koning (JS) en Mark van Barschot (JD) zullen hun visie ontvouwen op de prangende vragen die menig politicus van vandaag kwellen. De bijeenkomst, waarbij een 'levend tijdschrift' wordt opgevoerd, wordt gehouden in De Balie op zaterdag 13 juni van dit jaar van 20.00 tot 00.00 uur. Voor informatie: Marcel van Silfhout (JD), 030-334739

nen, Aad Nuis schreef het onderschrift in de vorm van een sonnet.

De laatste dag.

De oude Kamer is hier nog in leven
en voegt zich naar de orde van de dag.
Al valt nu snel de laatste hamerslag
en zal het laatste woord zijn meegedreven
de stroom in van de tijd.

Hier staan wij stil.

Wij kunnen uit dit beeld niet los meer raken.
Wij spreken, samen met wie voor ons spraken
in eeuw na eeuw, zoals het volk het wil.

Het beeld slaat om.

Wij zijn hier niet gebleven
en zetten elders de vergadering voort.
Twee eeuwen zitten eenzaam in de zaal.
Sluit die niet af nu hier de laatste maal
de stemmen van de natie zijn gehoord.
De oude zaal heeft recht op een nieuw leven.

Colofon

De redactie van de *Democraat* wordt gevormd door:
Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Kees Dietz, Jeroen Nugteren, Lennart van der Meulen, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeek en Martin Voorn.

Eindredactie:

Jeroen Nugteren en Lennart van der Meulen

Vormgeving:

Anker & Strijbos, Utrecht

Druk:

Brouwer Offset BV, Utrecht

Foto's: Dennis Sies en

Ronald van den Heerik

Verslaggever Waterberg:

Henk Hardeman

Redactieadres:

Redactie *Democraat*

Bezuidenhoutseweg 195

2594 AJ Den Haag

Het Landelijk Secretariaat van

D66 is telefonisch bereikbaar via

tel. 070-3858303

Jaargang 25
Nummer 6
Juli 1992

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder de verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad

Wethouders leren omgaan met macht

Lokaal bestuur

Kwaliteit wethouders stijgt alleen maar

3

Hilversums raadslid

'Weinig aandacht voor tactische zaken'

5

Politieke presentatie

Ledenwerfactie in september

7

Deens referendum

De consequenties van het 'nee'

10

Eddy Schuyer

'Geen rust rond basisvorming'

12

Congresbijlage!

Statuten en huishoudelijk reglement

Congresresolutie duurzame ontwikkeling

Aanbevelingen hoofdbestuur sociale zekerheid

Vacatures

Het dilemma

Het is toch merkwaardig. Jarenlang hebben we steen en been geklaagd dat de Europese integratie zo langzaam verliep. De EG-partners konden het bloed van Margaret Thatcher wel drinken vanwege haar taaie verzet tegen wezenlijke vooruitgang. Nu er dan eindelijk in Maastricht echt iets werd bereikt, rijst alom de vraag of het niet te snel gaat en of zo'n uitverkoop van nationale soevereiniteit eigenlijk wel verstandig is. Een kleine meerderheid in het kleine Denemarken was genoeg om heel Europa ineens aan het denken te zetten. Hoe komt dat en wat moeten we daar van vinden?

Het onderhandelingsproces over het Maastricht-verdrag heeft zich grotendeels aan de publieke waarneming onttrokken. Aan de totstandkoming van de 'interne markt' zijn in korte tijd belangrijke dimensies toegevoegd, zoals een Monetaire Unie en een ge-

meenschappelijk justitieel en veiligheidsbeleid. De haast om tot verdieping van het EG-beleid te komen was vooral ingegeven door de verwachte uitbreiding: de verdieping moest aan verbreding voorafgaan. Ook de urgentie om het nieuwe, grote Duitsland steviger te

verankeren in 'westerse' samenwerkingsverbanden heeft de druk op de Europese Unie ketel vergroot. Verder wilden landen als Frankrijk verminderde Amerikaanse militair-politieke aanwezigheid snel 'verzilveren' door verdragsmatig een grotere Europese verantwoordelijkheid voor eigen veiligheid vast te leggen.

Behalve door de snelheid van dit veranderingsproces is het publiek op het verkeerde been gezet door het ogenschijnlijk technische karakter van het verdrag, vooral ten aanzien van een gemeenschappelijke munt en een Centrale Europese Bank. Pas in een zeer laat stadium drong het tot veel politici door dat overeenstemming over specialistisch monetaire teksten belangrijke politieke implicaties had: een beperking van democratische controle en een vermindering van zeggenschap over (de hoogte) van eigen overheidsuitgaven.

Het grote publiek realiseert zich nu dat het om ingrijpende besluiten gaat, waarvan het de gevolgen voor het eigen dagelijks leven niet kan overzien. Hier wrekt zich het enorme democratische tekort in de Europese besluitvorming. Ook het Europese Unie verdrag schiet in dit opzicht weer ruimschoots tekort. Het is ergerniswekkend hoe Eu-

ropese leiders zelf steeds meezingen in de treurzang over het gebrek aan democratie en er vervolgens nauwelijks iets aan doen. De verklaring voor deze structurele kiezersmisleiding ligt in een curieus monsterverbond tussen voor- en tegenstanders van verdergaande Europese integratie. De voorstanders willen zo min mogelijk gehinderd worden door vertragende bemoeienissen van het Europese Parlement: de ministeriële en ambtelijke onderhandelingen zijn al moeizaam genoeg. De tegenstanders willen de voornaamste macht bij de nationale ministers laten om ongewenste ontwikkelingen te kunnen blokkeren.

Het resultaat is een steeds grotere kloof tussen de Europese besluitvormers en de bevolking. Dit valt niet zo op zo lang er kleine stappen gezet worden in de richting van een onbekend einddoel. Maar het wordt schrijnend duidelijk nu een substantiële verdragswijziging door nationale parlementen moet worden goedgekeurd.

D66 is vanaf de oprichting een uitgesproken Europees gezinde partij geweest en is dit -in tegenstelling tot andere grote partijen- nog steeds. Hieraan ligt geen blauwdruk ten grondslag maar een principiële bereidheid om wat nodig blijkt op Europees niveau te regelen. Niet meer, maar zeker ook niet minder. Daarom staan we ook grotendeels achter de inhoud van het Maastricht-verdrag.

Maar D66 heeft ook altijd het democratisch gehalte van het politieke proces de hoogste prioriteit gegeven. We staan daarom voor een dilemma: onze Europese en democratische gezindheid komen steeds meer op gespannen voet te staan. Als het er echt op aankomt, zullen we voorrang aan de democratie moeten geven. Zonder stevig democratisch fundament wordt het verder bouwen aan Europa een steeds hachelijker onderneming.

Bob van den Bos

voorzitter!

Maarten Engwirda is voorzitter van de projectgroep Sociale Zekerheid van de stichting Wetenschappelijk Bureau (SWB) van D66, die onlangs de nota 'Arbeid, sociale zekerheid en inkomens' uitbracht. Deze rapportage ging als bijlage mee in de vorige De Democraat en in deze editie staan de aanbevelingen van het Hoofdbestuur op de nota. In het najaar zal de partij zich over sociale zekerheid uitspreken.

Engwirda valt even stil als hij gevraagd wordt naar de grootste problemen die de werkgroep had bij het opstellen van de nota. "Die waren er eigenlijk niet. We waren het bijvoorbeeld onderling eens over het punt dat de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid gecombineerd moet worden met de arbeidsvoorziening. We hebben er ook voor gekozen dat werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers in organisaties wel invloed kunnen uitoefenen op de sociale zekerheid en de arbeidsvoorziening, maar dat de overheid uiteindelijk een doorslaggevende stem heeft. Momenteel hebben de drie groeperingen een gelijkwaardige stem. We vinden wel dat de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid zelfstandig moet kunnen werken", zegt de oud-fractievoorzitter en voormalig financieel-economisch woordvoerder van de Tweede-Kamerfractie van D66.

Engwirda is tevreden over de nota. "Er staan enkele belangrijke nieuwe ideeën in. Het is revolutionair dat wij de arbeidsvoorziening op de voorgrond plaatsen. In nota's van andere partijen zijn weliswaar aanzetten gegeven voor de arbeidsvoorziening, maar wij hebben dit onderwerp consequent doorgetrokken. Het gaat erom dat iemand niet jarenlang

automatisch een uitkering krijgt, zonder dat hij of zij een wezenlijk contact heeft met de uitkerende instantie. Een ander punt is dat we gekozen hebben voor een

waardevast in plaats van een welvaartsvast koppeling van de uitkeringen, met uitzondering van de WAO. Daarmee wordt een gelijke stijging van uitkeringen en prijzen bewerkstelligd." De SWB-werkgroep bekijkt in augustus in hoeverre een verdere uitwerking en aanvulling van de nota gewenst is.

Elk verlies is ook winst

De rij gesneuvelde D66-wethouders trekt landelijk veel aandacht. De partijtop maakt zich zorgen. De betrokkenheid van hoofdbestuur en kamerfractie is groter dan men op basis van de publiciteit kan vermoeden. Cruciale vraag: leert D66 omgaan met de macht?

Oud-wethouder Bruring van Amersfoort heeft wat verongelijkt opgemerkt: D66 zal wel nooit goed worden in machtspolitiek. Onzin, meent de partijtop. De journalist die schreef over de ontgroening van de partij zat niet ver naast de waarheid. Tweede-Kamerlid Jacob Kohnstamm: 'Wij zijn een jonge partij. We hebben nog geen jarenlange bestuurservaring. Gelukkig is 'jong zijn' een van de natuurlijke handicaps die vanzelf overgaan. Wat we nu meemaken, daar moeten we van leren.' Eerste-Kamerlid Bob van den Bos: "Ik hoor twee opvattingen verkondigen. De eerste: zie je wel, D66 heeft

een interessant gegeven dat bij de vorige verkiezingen in plaatsen waar PvdA-wethouders na conflicten niet zijn opgestapt, de partij veel slechter scoorde dan het landelijk gemiddelde. Een tweede tendens is dat wethouders meer en meer tegen elkaar op moeten boksen, onder meer door de bezuinigingen. Er is lokaal veel meer politieke strijd om de prioriteiten. De wethouders voelen de hete adem van de kiezers in de nek."

Snelle groei fnuikend

De gevolgen van snelle groei zijn fnuikend, als er geen goed overleg is tussen

de nieuwbakken bestuurder en de vaak onervaren fractie. Bob van den Bos: "Andere partijen hebben er alle belang bij om D66 klein te krijgen. D66-wethouders hebben het in een College van Burgemeester en wethouders extra moeilijk. Ze zijn meestal alleen en kunnen niet samen een strategie ontwikkelen. In het College moet je compromissen

duidelijken van de posities van wethouder en fractie. Ook recent hebben we nog een dag overleg daarover gehad: de D66-fractie erkent de mogelijkheid dat ik vuile handen moet maken. Dat is belangrijk. Ik zit alleen in het College van B&W. Daarom voer ik wettelijk politiek overleg met de fractievoorzitter en lokale partijvoorzitter. Je moet wel. Ik vind het moeilijk om te biecht te gaan bij een collega-wethouder van een andere partij. Je hebt altijd het idee, dat die dat politiek zou kunnen misbruiken."

Compromissen accepteren

Gloobaal zijn er drie redenen aan te voeren waarom D66 wethouders zijn afgetreden, meent Bob van den Bos. "Er is een categorie die naar eigen opvattingen niet goed meer kon functioneren. Denk aan Haarlem, Hilversum, Amsterdam. Dan zijn er wethouders die de politieke inzet niet konden effectueren. Bijvoorbeeld Utrecht en Amersfoort. En de derde reden is een vertrouwenscrisis in het College van B&W: in Den Haag was dit het geval." Volgens van den Bos moeten we de volgende lessen leren. 1: Meer communicatie. 2: Conflicten binnenskamers oplossen. 3: Geen ononderhandelbare strijdpunten in het verkiezingsprogramma. 4: Leer compromissen accepteren. Nu is dat gemakkelijker gezegd, dan gedaan.

Tweede-Kamerlid Olga Scheltema was ooit zelf wethouder: "D66 legt in de relatie wethouder en fractie meer dualisme dan anderen. Ik vind dat gemeenteraadsfracties soms te sterk kiezen voor de houding 'jij voert beleid, wij controleren'. Bovendien: je kunt niet het gelijk volledig aan jouw zijde krijgen. Vaak baan je wegen als wethouder voor accentverschuivingen in het beleid, maak je mensen wakker. Maar als het beleid wordt aangepast, is soms moeilijk hard te maken dat aan jou te danken is." Wethouder Jan Storm van Maassluis heeft 'aan-den-lijve' ervaring met lokale machtspolitiek. Hij was verbijsterd na de ontdekking in 1990 van een geheim convenant tussen PvdA en VVD, die in 1986 afspra-

Twee lokale D66-bestuurders

geen capabele mensen. De tweede (ook de lijn die het partijbestuur naar buiten bracht - red.): D66-wethouders zijn nu eenmaal minder pluche-vast. Ik denk dat de waarheid gecompliceerder is." Van den Bos betreft twee algemene tendensen in de politiek bij zijn analyse van de 'D66-wethouderscrises'. Van den Bos: "Er is een klimaat ontstaan waarin bestuurders persoonlijk verantwoordelijk worden gesteld voor hun doen en laten. Er worden niet zo veel zaken meer met de mantel der liefde bedekt. We noemen dat wel het Carrington-model. Ook in Nederland zijn er voorbeelden van: Braks, Brokx, Van Eekelen. Ik denk dat die veranderende houding ook lokaal doordringt. Het is

sluiten. Als de raadsfractie kiest voor een zuivere, scherpe D66-lijn, dan krijg je vanzelf situaties waarin raadsleden de eigen wethouder in het openbaar kapittelen. Oliedom! Dat geeft aan hoe belangrijk de communicatie met de fractie is." Bert Bouwmeester, wethouder in Zaandstad: "Tot 1990 zaten wij wel in de oppositie, maar we deden dat heel opbouwend. Onze opstelling was echt gericht op de uitwerking van het beleid, niet op de publieke tribune. Zo-doende zijn we met standpunten de verkiezingen ingegaan die toch wel in lijn lagen met standpunten van anderen. Alleen de accenten waren anders. Toen ik wethouder werd is er veel tijd (dagen! - red.) geïnvesteerd in het ver-

ken hadden gemaakt om voor tenminste acht jaar verzekerd te zijn van wethouders. Voor de raadsverkiezingen was hij verklaard voorstander van een D66-PvdA-VVD samenstelling van het nieuwe College van B&W. Uiteindelijk nam hij zelf het initiatief te gaan praten met CDA en RPF/SGP. Door slimme onderhandelingen ontstond uiteindelijk een breed college van PvdA-CDA-D66-VVD.

Storm: "Ik denk dat we nu lessen moeten trekken voor de vorming van de toekomstige raadsfracties. Wij moeten leren dat politiek en inhoud gescheiden kunnen zijn van elkaar. We kunnen machtspolitiek wel degelijk leren. Maar het mag geen spel worden..."

Storm geeft in Maassluis een voorbereidingscursus voor toekomstige raadsleden. "Dat doen we los van het PSVI, gewoon voor leden die zich willen kandideren. Toen ik wethouder werd, verdween de ervaring naar de beslotenheid van het College. Dat kun je beter voorkomen."

Gebrekkige communicatie

Het weekblad Elsevier publiceerde midden juni een artikel over de wethouderscrises waarin gebrekkige communicatielijnen symptomatisch voor de partij worden genoemd. Citaat: "Door de gebrekkige communicatielijnen zijn het hoofdbestuur of de kamerfractie niet in beeld geweest. Het is een neveneffect van de partijcultuur: dat soort dingen moet iedereen maar zelf uitzoeken." Jacob Kohnstamm veroordeelt het artikel als 'idiot'. Kohnstamm: "Het partijbestuur probeert adequaat te reageren. Het is simpelweg niet waar dat er geen contact met de fractie is geweest. Er is zelfs intensief en nauwgezet contact geweest met de fractie, onder meer in Alkmaar, Amsterdam, Hilversum en Den Haag.

Tweede-Kamerleden hebben zelfs vergaderingen voorgezet. Wat wel waar is: uiteindelijk is de beslissing steeds lokaal genomen." De fricties die er zijn tussen wethouders en gemeenteraadsfracties zijn onderdeel van het politieke leerproces dat de partij nu doormaakt, aldus Kohnstamm. "Ik vind dat wethouders en fracties in een aantal gevallen eerder externe hulp hadden moeten invoeren. Het is geen schande om professionele hulp in te roepen bij conflicten. En regio HB-leden moeten het Dagelijks Bestuur bij wijze van spreken bestoken met informatie over het functioneren van D66-wethouders, ook als het niet goed gaat. Of als er slechts geruchten zijn daarover. Ik vind overigens dat raadsleden niet a priori achter de eigen wethouder moeten gaan staan, zoals wel wordt gesuggereerd. Het is dramatisch achter

'aangeschoten wild' te gaan staan. Het kan heel gezond zijn om een wethouder te vervangen."

Het is niet moeilijk om de lokale gebeurtenissen door te trekken naar de landelijke politiek. Oud-voorzitter Zeevalking heeft de opvatting geïntelleerd, dat na kamerverkiezingen D66 ministers van buiten de kamer moet recruteren: "Schuif mensen met bewezen bestuurskwaliteiten naar voren." Daardoor blijft de ervaring binnen de kamerfractie aanwezig. Bob van den Bos: "Er is geen algemene regel waar je de ministers vandaan moet halen. Het is wel zo, dat iemand die het politieke handwerk niet kent het erg moeilijk zal hebben. Politiek is een leeuwekuil met eigen spelregels."

Stemadvies

Olga Scheltema hecht meer belang aan een stemadvies bij de interne verkiezingen. "Daar zou nu veel tijd voor moeten worden uitgetrokken. Bij de samenstelling van een toekomstige kamerfractie moet je de risico's zo klein mogelijk maken. Er zal veel meer naar de disciplines moeten worden gekeken. Een evenwichtige fractie is belangrijk." Het hoofdbestuur heeft steeds gesteld dat de lokale gebeurtenissen feitelijk niet kunnen worden doorgetrokken naar de landelijke politiek. Elke zaak is immers uniek, met eigen achtergronden en gevoeligheden. "In 1981/82 gebeurde landelijk tijdens het kabinet Van Agt/Den Uyl/Terlouw precies hetzelfde, als wat nu lokaal gebeurt", zegt Jacob Kohnstamm. "Die ervaringen staan nog scherp op mijn netvlies. Ik heb dat ook op papier gezet, en af en toe stuur ik dat naar iemand van wie ik denk: 'Die kan daar zijn voordeel mee doen'."

Oude helden

Het Oosters gezegde 'elk verlies is ook winst' is alleen vol te houden als er lering wordt getrokken uit de gebeurtenissen. De kwaliteit van de bestuurders zal daar alleen maar door stijgen. Diverse afgetreden wethouders hebben zich al bereid verklaard om partijgenoten deelgenoot te maken van hun ervaringen, bijvoorbeeld bij trainingen en cursussen. Kohnstamm: "Persoonlijk zijn de afgetreden wethouders gebroken. Maar als je alles tegen elkaar afzet, dan kom je samen tot de conclusie dat in 8 van de 10 situaties aftreden de enige juiste beslissing was. Het is positief dat anderen van hun ervaringen kunnen leren. Ik vind dat de partij daar ook daadwerkelijk gebruik van moet maken. Oude helden moet je in ere houden."

Peter van den Besselaar

Bestuurderscongres

Seminar stadsvernieuwing

De Bestuurdersvereniging van D66 houdt op 29 augustus een seminar over stadsvernieuwing. Direct na het zomerreces wordt in de Tweede Kamer gediscussieerd over de nota "Stadsvernieuwing in de toekomst".

Machteld Versnel, Tweede-Kamerlid met onder andere stadsvernieuwing in haar portefeuille, wil hierover graag met raadsleden en wethouders van gedachten wisselen. Inleidingen worden verzorgd door wethouders uit gemeenten van uiteenlopende omvang.

De bijeenkomst vindt plaats op zaterdag 29 augustus vanaf 11.00 uur in het Evertshuis, Spoorstraat 15 te Bodegraven. De kosten voor deze dag bedragen 20 gulden (inclusief lunch). Een inschrijfformulier ligt klaar bij het Landelijk Secretariaat (070-3858303). U kunt zich opgeven tot 15 augustus.

Bestuurderscongres

Op 26 september vindt het jaarlijkse Bestuurderscongres (voorheen congres Gemeentelijk en Provinciaal Overleg) plaats. Dit congres, met workshops en een plenair debat, staat geheel in het teken van het thema: 'Financieel beleid op gemeentelijk en provinciaal niveau'. Verder zal op het congres het eerste bestuur van de Bestuurdersvereniging worden gekozen.

Het congres vindt plaats op zaterdag 26 september vanaf 10.30 uur in de Agnietenhof in Tiel. De Agnietenhof ligt op 10 minuten loopafstand van het NS-station Tiel.

De kosten voor het Bestuurderscongres bedragen 40 gulden voor leden van de Bestuurdersvereniging. Niet-leden betalen 50 gulden voor deze dag (inclusief lunch).

Een inschrijfformulier ligt klaar bij het Landelijk Secretariaat (070-3858303). Belangstellenden dienen zich vóór 26 augustus op te geven.

Monique Ooms

Hilversums raadslid treedt af maar blijft beschikbaar

Weinig contact met andere partijen

Hugo Versloot was jarenlang raadslid voor D66 in de Hilversumse gemeenteraad en sinds de laatste verkiezingen was hij wethouder. Tot anderhalve maand geleden. Versloot legde zijn portefeuilles neer en verliet begin juni de raad om plaats te maken voor de nummer zes op de lijst, de enige persoon die capabel werd geacht om hem op te volgen. De teloorgang van een D66-bestuurder.

Hugo Versloot noemt het 'een verschil van inzicht in de wijze van werken en het gebrek aan ruimte als het gaat om geven en nemen in het College van B&W', als hij de verhouding tussen de

gen slaagden niet voor Hilversum 2000, wel voor D66. Het college zou streven naar een betere relatie met de bevolking, gebouwd zou er alleen nog worden binnen de huidige bebouwingsgrenzen. Hugo Versloot kreeg de portefeuille cultuur, monumentenzorg, emancipatie, personeel en organisatie, informatie en automatisering en verkeer en vervoer.

king' speelde Versloot na twee jaar parten en het speelde een rol bij zijn afweziging om op te stappen. Maar een paar illusies armer, lijkt de ex-wethouder een maand na zijn aftreden toch weer vol goede moed. Hij blijft betrokken bij D66 en de politiek en, zegt hij vol overtuiging, "voor de volgende raadsperiode ben ik weer beschikbaar".

Lennart van der Meulen

Hugo Versloot vijf Hilversumse wethouders omschrijft die hem uiteindelijk deed besluiten af te treden. Concrete aanleiding voor zijn stap was de schampere steun voor zijn optreden bij collega-bestuurders toen Groen Links suggereerde dat de VVD in een motie opnieuw afkeuring zou willen uitspreken. Ditmaal over de vertraagde aanleg van een oversteekplaats voor fietsers bij een school. Voor Versloot was het de druppel die de emmer deed overlopen. D66 trad met twee zetels winst na de verkiezingen toe tot een college met Groen Links, het CDA en de PvdA, nadat het vorige college met PvdA, CDA en de VVD 10 zetels had verloren. De electorale aardverschuiving ging in Hilversum naar het plaatselijke Hilversum 2000, dat zich - net als de Democraten - heftig verzette tegen het volbouwen van de groengebieden rond Hilversum. De college-onderhandelin-

Geen ruimte

De vreugde was echter van korte duur en bij Versloot groeide het gevoel dat D66 de ruimte niet kreeg. Hij kreeg een plan om het cultuurocentrum Gooiland op een meer commerciële basis te exploiteren niet op de agenda en werkte een jaar zonder steun aan een regeling voor de privatisering van het gemeentelijk expositiecentrum. Hij kwam er als wethouder Verkeer niet goed tussen bij Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken bij de ontwikkeling van de binnenstad en het NOB-terrein. Een voorstel van D66 om een onderzoek te starten naar de mogelijkheden van een referendum werd weliswaar gehonoreerd, maar een referendum-verordening kwam er uiteindelijk niet. Ook de D66-fractie moest wennen aan haar nieuwe rol en de politieke spelletjes. In februari moest het CDA de D66-wethouder redden van een motie van afkeuring van de VVD, toen de D66-fractievoorzitter verzuimde te reageren. En zo nam de sfeer af binnen het college en was de fractie niet in staat adequaat te reageren op de malaise. Versloot nu: "De fractie functioneerde intern niet slecht. Zo was er altijd overleg met fractie en steunfractie voor de vergaderingen van B&W. Maar over tactische zaken werd te weinig nagedacht en er werd te solistisch opgetreden. Vooral de contacten met de andere partijen waren te mager." Dat gebrek aan 'bac-

Bestuurders lossen startschot

"Kwaliteit moeten bestuurders zelf bieden. Voor uitwisseling van ervaringen over het besturen kan de Bestuurdersvereniging gelegenheid bieden". Met deze woorden opende Sander Brugman, voorzitter van de interimcommissie van de Bestuurdersvereniging, de 1e Algemene Ledenvergadering van de Bestuurdersvereniging van D66. Het startschot is gelost.

Hans van Mierlo zei overtuigd te zijn van het nut van een Bestuurdersvereniging: "D66 is een grote partij aan het worden. In die overgangperiode kan een bestuurdersvereniging nuttig zijn. Een vereniging biedt de mogelijkheid om te communiceren over beleidsproblemen, contacten te leggen met elkaar -wie weet wat?- en ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld over het probleem van omgaan met macht". Aan de andere kant waarschuwde hij voor de ontwikkeling van de Bestuurdersvereniging tot een coterie, een bonzenclub. Ook moet De Bestuurder volgens Hans van Mierlo geen stereotiep worden. Het moet iemand zijn die op de juiste momenten een juiste beslissing neemt en beschikt over helderheid van denken.

Monique Oomes

Van regelgeving naar procesbegeleiding

Bestuurlijke reorganisatie is zeer ingrijpend. Dat is wel gebleken bij de gemeentelijke herindeling die Groningen en Friesland achter de rug hebben. Drenthe staat een dergelijke operatie nog te wachten. De colleges van GS overleggen al driftig over vormen van samenwerking, maar de invloed van de gekozen vertegenwoordigers moet nog gestalte krijgen. En minstens zo belangrijk: de democratische controle op allerlei interregionale regelingen en afspraken dient zo snel mogelijk te worden geregeld.

Onlangs besteedden te Roden een groot aantal leden van de drie noordelijke regio's hun vrije zaterdag aan het luisteren naar en bediscussiëren van ideeën over bestuurlijke reorganisatie. Onder leiding van Marijke Augusteijn-Esser, vice-voorzitter van de Drenthse statenfractie. Interessant waren de verschillende invalshoeken en de sterk uiteenlopende denkbelden van de inleiders.

Mr. J.W.Engels, D66-wethouder in de gemeente Eelde toonde zich geen voorstander van zogenaamde landsdelen in plaats van provincies, maar wel van interregionale samenwerking door gemeenten. Schaalvergroting en demo-

cratisch gehalte staan niet per definitie op gespannen voet. Drie bestuurslagen zijn in zijn visie nodig: heringedeelde, min of meer aan elkaar gelijkwaardige gemeenten, 20 regio's voor de gemeentegrensoverschrijdende belangen en de landelijke overheid. Maatwerk en politiek zijn zo optimaal gewaarborgd. Mr. F.Mohr, die zichzelf initiator van Noord-Nederland noemt, koos uit argwaan ten opzichte van de Haagse (CDA-)politiek in een ludiek betoog voor handhaving van de huidige gemeenten voor de beleidsuitvoering en vier regio's voor de beleidsbepaling. Het lokale bestuur besluit in zijn optiek wel over alle dicht-bij-huis-zaken. Dr. P.Lukkes, oud-hoogleraar Regiologie te Groningen tenslotte, kon zich als wetenschapper meer dan de andere sprekers als toeschouwer opstellen. Schaalvergroting, zo betoogde hij, leidt niet tot de oplossing van problemen. Er is een omslag nodig van het naar binnen gekeerde besturen (regelgeving) naar een managementaanpak (procesbegeleiding). Dat leidt tot een meer naar buiten gerichte aanpak en werken in operationele eenheden.

Marie Louise Tiesinga

advertentie

JUBILEUMBOEK '25 JAAR D66'

Emancipatie in de jaren negentig

Met bijdragen van
Carien Evenhuis,
Louise Groenman,
Else Rose Kuiper,
Hettie Pott,
Nelleke Schoemaker,
Jacqueliën Soetenhorst,
Iteke Weeda en
Marie-Louise Tiesinga.

U ontvangt dit boekje thuis, zolang de resterende voorraad strekt, als u 29,75 gulden (inclusief portokosten) overmaakt op postgiro 1477777
t.n.v. D66 in Den Haag o.v.v. 'Emancipatie in de jaren negentig'.

Bouwen voor andere gemeenten

Vanuit verschillende regio's komen berichten en perspublicaties over problemen die ontstaan door het instellen van Wet Gemeenschappelijke Regelingen gebieden. Van lokale overheden wordt verwacht een juiste balans te ontwikkelen tussen wonen, werken en recreëren. De overheid legt samenwerkingverbanden op die grensoverschrijdende gevolgen hebben en de lokale bestuurders in een moeilijke positie brengen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het bouwen voor andere gemeenten en om regionale sportvoorzieningen. Vanuit de provincie zou men 'van boven af' een goede visie en een gemeenschappelijk D66-standpunt kunnen ontwikkelen door naar afdelingen in een dergelijke regio te luisteren. Lokale en provinciale leden en gedeputeerden hebben de taak om de communicatie te verbeteren.

Borrelen, fietsen en...vergaderen

Bijzonder interessant van afdelingspost te ontvangen over wat er zoal leeft en onder de hamer komt bij vergaderingen van D66-ers. Zo lazen wij een agenda die slechts drie punten bevatte. Bij 'Wat verder ter tafel kwam' stond: de volgende vergadering wordt al fietsende gehouden, om te komen tot een beter inzicht van het mooi landschappelijk deel van Groningen, met aan het einde van de rit een borrel met een hap. Een goed idee voor D66-ers om zo tot een degelijk, weldoordacht, landschappelijk, natuurvriendelijk plan te komen. Zouden ze de hamer meenemen?

Hoera, weer een!

In Druten in het land van Maas en Waal is een nieuwe afdeling opgericht en alweer een zogenaamde 'witte vlek' weggewerkt. En dan te bedenken dat het speerpuntenbeleid van Druten zal zijn 'Milieu en de gemeentelijke politiek'. Met Dodewaard aan de overkant lijkt me dit een uitstekende start om in 1994 de gemeenteraadsverkiezingen in te gaan. De wind komt vaak uit het Noorden. Succes!

Miep Nagtegaal

Politieke presentatie en ledenwerfactie

D66 houdt in de tweede week van september een politieke presentatie in de provincies en regio's, onder het motto 'Politiek in Uitvoering'. Tegelijkertijd met dit project wordt een grote ledenwerfactie gehouden. Ruim honderd afdelingen hebben al toegezegd aan de actieweek mee te zullen doen.

'Politiek in Uitvoering' wordt een politieke presentatie van D66 met lokale, regionale en landelijke thema's. De verschillende afdelingen houden in de week van 7 tot en met 12 september één of meer activiteiten om te laten zien wat D66 in de afgelopen periode heeft gedaan en welke onderwerpen zij de komende tijd prioriteit geeft. D66 inventariseert tussentijds welke politieke ideeën mensen hebben, waarmee ze er blijk van geeft de kiezer ook tussen de verkiezingen in serieus te nemen. De actieweek in september is het vervolg op de ledenwerfactie 'D66 op naar 2000', die in de afgelopen twee maanden is gehouden. Het Landelijk Secretariaat ontvangt weliswaar nog antwoordkaarten die bij deze actie horen, maar het voorlopige eindresultaat van de actie is ruim 200 nieuwe leden. De 2000 actieve leden die destijds voor deze actie zijn aangeschreven kunnen de kaarten nog gebruiken, maar dan moeten ze na het lezen van dit artikel wel direct actie ondernemen. De contactpersonen van de afdelingen en regio's hebben half juni een informatiepakket ontvangen over de organisatie van en activiteiten rond 'Politiek in Uitvoering' en over de ledenwerfactie. Het pakket bevat ook informatie over 'Leden maken en leden houden', een campagnebundel (campagnebeheer, perscontacten, campagnestijl), een lijst van regionale campagnecoördinatoren en een bestellijst voor materialen.

Politiek in Uitvoering

Het project 'Politiek in Uitvoering' houdt onder andere in dat regio's en afdelingen een inventarisatie maken van lokale onderwerpen, bijvoorbeeld door het verkiezings- of collegeprogramma tegen het licht te houden. Andere middelen zijn het maken van een soort voorbeschou-

wing van de komende algemene beschouwingen in de raad, of een hoorzitting rond een actueel probleem in de stad (veiligheid in de wijk), of een activiteit rond de gevolgen van landelijke politieke besluiten voor de specifieke gemeente. Aan 42 willekeurig gekozen D66-raads- en statenfracties is al gevraagd welke typische D66-onderwerpen bij hen spelen. De resultaten hiervan worden in juli aan de contactpersonen in de regio's en afdelingen toegestuurd.

Ledenwerfactie

De ledenwerfactie die tegelijkertijd met 'Politiek in Uitvoering' plaatsvindt is gericht op de vaste kiezersaanhang van de partij. Nieuwe leden krijgen een speciale contributieregeling aangeboden: ze kunnen voor 33 gulden lid worden van D66 tot 1 januari 1993. De ledenwerfactie moet voor het grootste deel door de afdelingen zelf worden uitgevoerd. Het Landelijk Secretariaat coördineert en zorgt voor de productie van bestaande en nieuwe ledenwerfmaterialen, maar de afdelingen en regio's moeten zelf de leden benaderen. De speciale campagne-materialen die voor de ledenwerfactie zijn

ontwikkeld, zijn onder meer een actiekrant en een persoonlijke brief, beide voorzien van antwoordkaarten. De bedoeling is dat de afdelingen de krant en de brief, met antwoordkaarten, verspreiden in geselecteerde wijken, met een tussenpoos van enkele dagen. Ook is speciaal voor de actie het spel 'Debat 66' ontwikkeld, bedoeld om het debat over zeer uiteenlopende politieke onderwerpen aan te zwengelen. Het spel kan bijvoorbeeld worden gebruikt voor verkoop in de kraam of voor fondsenwerving onder leden.

In juli krijgen de contactpersonen van regio's en afdelingen een tweede informatiepakket toegestuurd, met teksten en modellen voor advertenties, een overzicht van alle activiteiten in de actieweek en achtergrondinformatie over D66 en lokaal bestuur. Contactpersonen die het eerste informatiepakket niet hebben ontvangen, kunnen een exemplaar aanvragen bij het Landelijk Secretariaat (070-3858303, Jan-Dirk Sprokkereef of Jeroen Nugteren). Uiterlijk 7 augustus moet alle informatie over het programma van regio's en afdelingen bij het Landelijk Secretariaat binnen zijn.

Jeroen Nugteren

**"Pas toen mijn
moeder naar
verpleegtehu
begreep ik ho
hard die acti
nodig waren**

ALV 55 – CONGRESBIJLAGE 2

Tweede congresdocument ten behoeve van de Algemene Ledenvergadering op 28 november 1992.

Democraten 66, Den Haag, juni 1992.

Het eerste congresdocument is meegegaan in de Democraat nr. 5 (1992).

INHOUD:

Congres:

- Statuten en huishoudelijk reglement – blz. 1
- Congresresolutie Duurzame ontwikkeling – blz. 2

Hoofdbestuur:

- Aanbevelingen Hoofdbestuur Sociale zekerheid – blz. 3
 - Vacatures – blz. 4
-

CONGRES

Statuten en huishoudelijk reglement

In november worden de teksten van de gewijzigde artikelen van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement van D66 definitief vastgesteld na een eerste richtinggevende besluitvorming die heeft plaatsgevonden op het voorjaarscongres 1992. De in de Democraat nr. 5 (1992) gepubliceerde voorstellen voor artikelwijzigingen zijn uitgewerkt conform de besluitvorming van ALV 54.

Wijzigingen op gepubliceerde voorstellen:

Door tijdgebrek was het niet mogelijk voor de publicatie het gehele voorstellenpakket over Statuten en Huishoudelijk Reglement met de notaris door te nemen. Dat is inmiddels wel gebeurd en daaruit komen een aantal redactionele wijzigingsvoorstellen. Deze zullen voor half juli aan alle regio-besturen en aan de Adviesraad worden toegezonden.

U kunt deze aanvullende wijzigingsvoorstellen aanvragen bij het Landelijk Secretariaat.

Daarnaast wil het Hoofdbestuur (HB) in het najaar 2 wijzigings-voorstellen doen die afwijken van de nu gepresenteerde tekst.

In de Democraat van eind augustus zal de definitieve tekst van deze wijzigingsvoorstellen aan de leden worden gepresenteerd.

Het betreft de volgende voorstellen:

02.34 – Stemadviescommissie.

Het nu gedane voorstel stelt zware procedurele eisen. Wij zullen een voorstel doen om dat te vereenvoudigen.

03.04 – Programmacommissies.

Zoals nu wordt voorgesteld adviseren programmacommissies direct aan de ledenvergadering in plaats van aan de overeenkomstige besturen. Het HB ziet hier echter nadrukkelijk een verantwoordelijkheid voor de besturen en wil conform een wijzigingsvoorstel doen.

Uit het voorjaarscongres van 1991 resteren twee moties van de afdeling België, waarbij tussen HB en indiener werd overeengekomen deze te behandelen bij de concrete voorstellen voor artikelwijzigingen. Deze hebben betrekking op:

1. Het lidmaatschap van twee afdelingen tegelijk.
Dit wordt door het HB ontraden, conform voorstel 01.08 in de Democraat.
2. De mogelijkheid van lidmaatschap van D66 van niet-Nederlandse ingezetenen in andere EG-landen.
Art. 08.1 van de Statuten staat in zijn geheel open voor amendering. In de Democraat van eind augustus komt een door het HB gesteund amendement van de afdeling België.

Congresresolutie Duurzame ontwikkeling

De ALV 54 heeft op 28 maart 1992 de volgende tekst aangenomen:

1. D66 kent een zeer hoge prioriteit toe aan het realiseren van een duurzame ontwikkeling: de samenleving, in het bijzonder de economie, moet zich ontwikkelen binnen de grenzen die natuur, landschap en milieu stellen.

De verwezenlijking van een duurzame ontwikkeling dient voorrang te krijgen boven de groei van inkomens. In elke sector van het overheidsbeleid moet het milieubesef doordringen en tot resultaten leiden. Duurzame ontwikkeling vereist niet alleen de inspanning van het milieudepartement, maar ook een gecoördineerde projectmatige aanpak van het gehele kabinet.

Milieukosten moeten worden verwerkt in het bruto nationaal product.

Er dient een ombuiging plaats te vinden van de huidige "verbruikerseconomie" naar een kringlooeconomie. Het onderzoek naar de mogelijkheden van duurzame energiebronnen moet sterk worden gestimuleerd.

De Nederlandse en Europese overheid moet het gebruik van op duurzame ontwikkeling gerichte produktiemethoden en produkten stimuleren door middel van financieel-technische en educatieve maatregelen. Er wordt gestreefd naar het sluiten van overeenkomsten tussen overheden, consumenten en producenten onder gelijktijdige erkenning van het gegeven dat er situaties bestaan waarin de overheid wettelijk beperkende maatregelen zal moeten treffen. Naleving moet kunnen worden afgedwongen. Democratische controle dient gewaarborgd te zijn.

2. D66 vindt dat de lange termijn effecten van het gebruik van de (bebouwde en onbebouwde) ruimte op het milieu van meet af aan moeten worden beoordeeld op hun bijdrage aan een duurzame ontwikkeling.

3. D66 wil het belastingstelsel milieuvriendelijker maken door milieuheffingen in te voeren en gelijktijdig de arbeidskosten te verlagen. Duurzame ontwikkeling dient bepalend te zijn voor het fiscaal en sociaal-economisch en ruimtelijk beleid van de regering en andere overheden.

4. D66 vindt het noodzakelijk dat op korte termijn het principe "de gebruiker betaalt" wordt ingevoerd naast het principe "de vervuiler betaalt". Dit betekent dat aan het gebruik van grondstoffen, energie, water, grond en ruimte een prijs wordt gekoppeld. Aan het bedrijfsleven wordt de periodieke publicatie van een milieuverslag opgedragen.

Het inkomensbeleid staat garant voor de handhaving van het besteedbaar inkomen van de allerlaagste inkomens.

5. D66 vindt voor het bereiken van een duurzame samenleving een sprong vooruit noodzakelijk: liever scherpe maatregelen aankondigen en op een ruim van te voren vastgestelde termijn invoeren en handhaven in plaats van de huidige praktijk die gekenmerkt wordt door een stap-voor-stap-benadering waarbij het einddoel niet bekend is.

6. D66 vindt dat een onderzoek moet worden gedaan naar de gevolgen van een systeem van verhandelbare emissierechten. In de tussentijd moeten bestaande maatregelen verbeterd worden door controleerbare strenge regelgeving en het voortdurend aanscherpen van milieuvergunningen met daaraan verbonden de handhaving van de naleving met

daadwerkelijke sancties.

7. D66 kiest voor een aanpak in Europees verband om een duurzame ontwikkeling tot stand te brengen. Dat betekent: niet afwachten, maar ons best doen om Europa mee te krijgen. Met geld uit het Europees Cohesiefonds kunnen de armere lidstaten van de EG de technologie financieren om te voldoen aan de stringente milieu-eisen. Het Cohesiefonds kan worden gefinancierd door de leden van de EG mede met geld dat vrij komt als het Europese landbouwbeleid wordt omgebogen in de richting van een duurzame vorm van landbouwproductie.

D66 vindt dat er Europese regelgeving moet komen, waardoor het voor rechtssubjecten onderling gemakkelijker wordt milieuschade op elkaar te verhalen.

Duurzame ontwikkeling is mogelijk in samenhang met een oplossing van de Noord-Zuid problematiek. Dit impliceert een verdeling van de welvaart op wereldschaal, ten koste van het consumptief, vrij besteedbare inkomen in de rijkere landen waaronder Nederland. Export van afval en verplaatsing van vervuilende industrieën naar ontwikkelingslanden draagt niet bij aan deze ontwikkeling en moet worden tegengegaan.

D66 vindt dat duurzame ontwikkeling en het principe "de gebruiker betaalt" ook essentiële elementen behoren te zijn bij de GATT-onderhandelingen.

Duurzame ontwikkeling vereist overdracht van schone technologie en financiële middelen ten behoeve van ontwikkelingslanden.

D66 is van mening dat milieu-investeringen een zeer hoge prioriteit moeten krijgen bij de reanimatie van de voorafge Oostbloklanden. Dit zal een criterium moeten zijn voor projecten die vanuit de Oost-Europa Bank, of andere dergelijke instanties, worden gefinancierd.

8. D66 realiseert zich dat voor het bereiken van de doelstellingen een fundamentele gedragsverandering in de maatschappij nodig is. De overheid kan daarbij stimulerend optreden door te zorgen voor een goede milieuvorlichting en -educatie.

Onder auspiciën van het Hoofdbestuur worden diverse nog open punten uitgewerkt door ter zake deskundigen. Het HB zal op 28 november de Algemene Leden Vergadering informeren over de voortgang van de werkzaamheden.

Aanbevelingen Hoofdbestuur Sociale Zekerheid

Hieronder volgen de aanbevelingen zoals die door het Hoofdbestuur zijn gedaan. Zoals al in de laatste Democraat van mei werd gemeld zullen deze aanbevelingen de basis zijn voor het hoofdstuk sociale zekerheid in het nieuwe verkiezingsprogramma.

Met uitzondering van de inleiding kunnen de hieronder geformuleerde aanbevelingen op het congres van 28 november in Nijmegen worden geamendeerd. De uiterste inzendtermijn voor amendementen is 1 oktober. Indien er behoefte bestaat aan een nadere toelichting van de stukken door leden van de SWB-werkgroep of het hoofdbestuur tijdens afdelings- en regiovergaderingen dan bestaat de mogelijkheid sprekers aan te vragen bij het landelijk secretariaat, telefoon 070-3858303.

A. Inleiding (niet amendeerbaar):

Centraal probleem voor onze sociale zekerheid en meer in het algemeen voor ons economisch draagvlak, is de lage arbeidsparticipatie: te weinig werkenden moeten de kosten van het levensonderhoud opbrengen voor te veel niet-(betaald)-werkenden. De hoge overdrachtsuitgaven die hiervan het gevolg zijn, leiden tot hoge belastingen en tot hoge sociale-zekerheidspremies. Deze maken de arbeidskosten hoog en beperken de aantrekkelijkheid van de Nederlandse arbeidsmarkt. Hoge collectieve lasten, leidend tot hoge bruto loonkosten, zijn nadelig voor onze concurrentiepositie.

De uitvoering van de sociale zekerheid is te lang los gezien van de noodzaak mensen die daartoe in staat zijn (opnieuw) te laten participeren op de arbeidsmarkt. Daar komt bij dat de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid en de rol van de sociale partners daarin steeds meer aan kritiek onderhevig is. Een van de redenen daarvoor is dat er momenteel geen helder onderscheid is tussen de verschillende verantwoordelijkheden voor het beleid op hoofdlijnen, de uitvoering zelf en het toezicht daarop.

Het sociale-zekerheidsstelsel kenmerkt zich door een teveel van alles: wetten, uitvoeringsregels, uitvoerende instanties, uitkeringen, berekeningstoelagen en verbijzonderingen.

B. Uitgangspunten:

SZ-01. De uitgangspunten van D66 bij de ontwikkeling en beoordeling van een systeem van sociale zekerheid zijn:

- rechtvaardigheid en rechtszekerheid, d.w.z. toereikende en zekere uitkeringen voor mensen die dat nodig hebben;
- doelmatigheid en eenvoud in wet- en regelgeving en in de uitvoering;
- gerichtheid op behoud of bevordering van individuele of eigen zelfstandigheid;
- solidariteit waar deze niet kan worden gemist en eigen verantwoordelijkheid waar deze mogelijk is;
- blijvende betaalbaarheid van het systeem.

SZ-02. Voorop staat dat het zwaartepunt verlegd moet worden van het verstrekken van uitkeringen naar het bevorderen van arbeidsparticipatie.

C. Aanbevelingen:

SZ-03. De arbeidsparticipatie moet op verschillende niveaus worden bevorderd:

- op macroniveau moeten in samenspraak met de sociale partners, de lonen gematigd worden en moet arbeidsbevo-

derend inkomens- en fiscaal beleid worden gevoerd;

SZ-04. – op mesoniveau moet een drastische stroomlijning plaatsvinden van de arbeidsvoorziening en de sociale zekerheid, in eerste instantie door middel van een intensieve samenwerking tussen betrokken instellingen op plaatselijk en regionaal niveau;

SZ-05. – op microniveau moeten de belemmeringen voor een verdergaande flexibilisering van de arbeidsmarkt zoveel mogelijk worden afgeschaft en dienen de mogelijkheden voor specifieke groepen om aan het arbeidsproces deel te nemen te worden verruimd. De huidige belemmeringen voor individuen om aan het arbeidsproces deel te nemen moeten worden weggenomen (afschaffing kostwinnersvoordelen, bevordering kinderopvang).

SZ-06. D66 acht centraal overleg tussen de regering en de sociale partners noodzakelijk om het kader te scheppen voor decentrale afspraken over het verruimen van arbeidsmogelijkheden en het opheffen van belemmeringen.

SZ-07. De bevordering van de arbeidsparticipatie mag niet langer alleen een zaak van de arbeidsvoorziening zijn maar moet ook een zaak van de uitvoeringsorganisaties van de sociale zekerheid worden.

SZ-08. De uitvoeringsstructuur van de sociale zekerheid dient daarom ingrijpend te worden gewijzigd:

- in bestuurlijk opzicht moeten bij deze samenwerking de verschillende verantwoordelijken voor het beleid op hoofdlijnen, de uitvoering zelf en het toezicht daarop duidelijk worden afgebakend. Ook dienen ze aan democratische eisen te voldoen;

SZ-09. – uitvoeringsorganisaties, arbeidsvoorzieningen en sociale diensten dienen nauw samen te werken;

SZ-10. – deze samenwerking dient te resulteren in een bundeling van taken zodat de burger zich slechts tot één loket hoeft te wenden.

SZ-11. D66 vindt de wetgeving op het gebied van de sociale zekerheid en de (subsidieregeling ten behoeve van de) werkgelegenheid te gecompliceerd en te gedetailleerd. Beide dienen sterk te worden vereenvoudigd. Een onafhankelijke commissie dient daartoe op korte termijn een opdracht te krijgen.

SZ-12. D66 is op dit moment geen voorstander van de invoering van een ministelsel omdat voorhands geen zekerheid bestaat over de volgende randvoorwaarden:

- een reële keuzemogelijkheid voor alle inkomensgroepen om aanvullende verzekeringen af te sluiten;

SZ-13. – het uitblijven van opwaartse druk op de lonen/lasten;

SZ-14. De automatische koppeling wordt vervangen door de beleidsmatige koppeling, waarbij als algemeen uitgangspunt geldt dat minimumloon en uitkeringen waardevast zijn. Een uitzondering vormt de AOW. Die moet welvaartsvast blijven.

SZ-15. D66 kiest in beginsel voor een waarde vaste (in plaats van een welvaartsvaste) koppeling om daarmee meer ruimte te creëren aan de onderkant van het loongebouw teneinde de werkgelegenheid te bevorderen.

SZ-16. De merites van een (gefiscaliseerd) basisinkomen dienen onderzocht te worden, in relatie tot maatregelen die de arbeidsdeelname stimuleren en die tot een arbeidsbevorderend en geïndividualiseerd inkomensbeleid leiden.

Vacatures

Met deze kennisgeving opent het Hoofdbestuur de kandidaatstelling voor vacatures in besturen en commissies waarin de ALV op 28 november 1992 dient te voorzien. De vacatures ontstaan doordat een einde komt aan de in het Huishoudelijk Reglement bepaalde bestuurstermijn of door de beslissing van het betreffende bestuurs- of commissielid om vroegtijdig af te treden.

Kandidaatstellingsformulieren kunnen aangevraagd worden bij het Landelijk Secretariaat van D66; Bezuidenhoutseweg 195; 2594 AJ Den Haag; tel.070-3858303. Ingevulde formulieren moeten voor donderdag 1 oktober 1992, 12.00 uur binnen zijn bij het Landelijk Secretariaat.

Belangstellenden wordt geadviseerd om voor meer informatie contact op te nemen met de bij de vacatures genoemde contactpersonen of met het Landelijk Secretariaat.

- Dagelijks Bestuur:

voorzitter : einde 1e termijn Ries Jansen
vice-voorzitter politiek : einde 1e termijn Marijke Augusteijn-Esser
1e penningmeester : einde 1e termijn Linze Schaap
2e penningmeester : einde 1e termijn Steven van Schilfgaarde

contactpersoon: Guus Faasen, directeur Landelijk Secretariaat, 070-3858303

- PSVI-Bestuur: 2 vacatures

Magda Berndsen en Katrien Penders beëindigen dit najaar hun derde en daarmee laatste bestuurstermijn.

contactpersoon: Leo Pinxten, directeur PSVI, 070-3858303

- SWB-Bestuur: 2 vacatures

Peter Schouten en Jan van der Veen beëindigen dit najaar hun derde en daarmee laatste bestuurstermijn.

Een profielschets voor de bestuursfuncties is verkrijgbaar bij het SWB, 070-3858303

- PEAC-Bestuur: 2 vacatures

Gusta Franke en Matthie Reitsma treden af als bestuurslid.

contactpersoon: Maria van der Leeuw, voorzitter PEAC, 020-6646215

- Rapportagecommissie: 2 vacatures

Rosemary van der Avort (einde tweede en laatste termijn) en Elmer Klaasen treden af.

contactpersoon: Wim Letschert, tel. 04110-1201

- Programmacommissie: 1 vacature

Nicky van 't Riet is tijdens het voorjaarscongres gekozen als secretaris organisatie DB-D66; hierdoor is een vacature ontstaan in de Programmacommissie.

contactpersoon: Nicky van 't Riet, 030-318966

- Geschillencommissie: 1 vacature

Floris Plate beëindigd zijn tweede termijn en laatste termijn.

contactpersoon: Harry Geelen, 070-3237330

- Financiële Commissie: 1 vacature

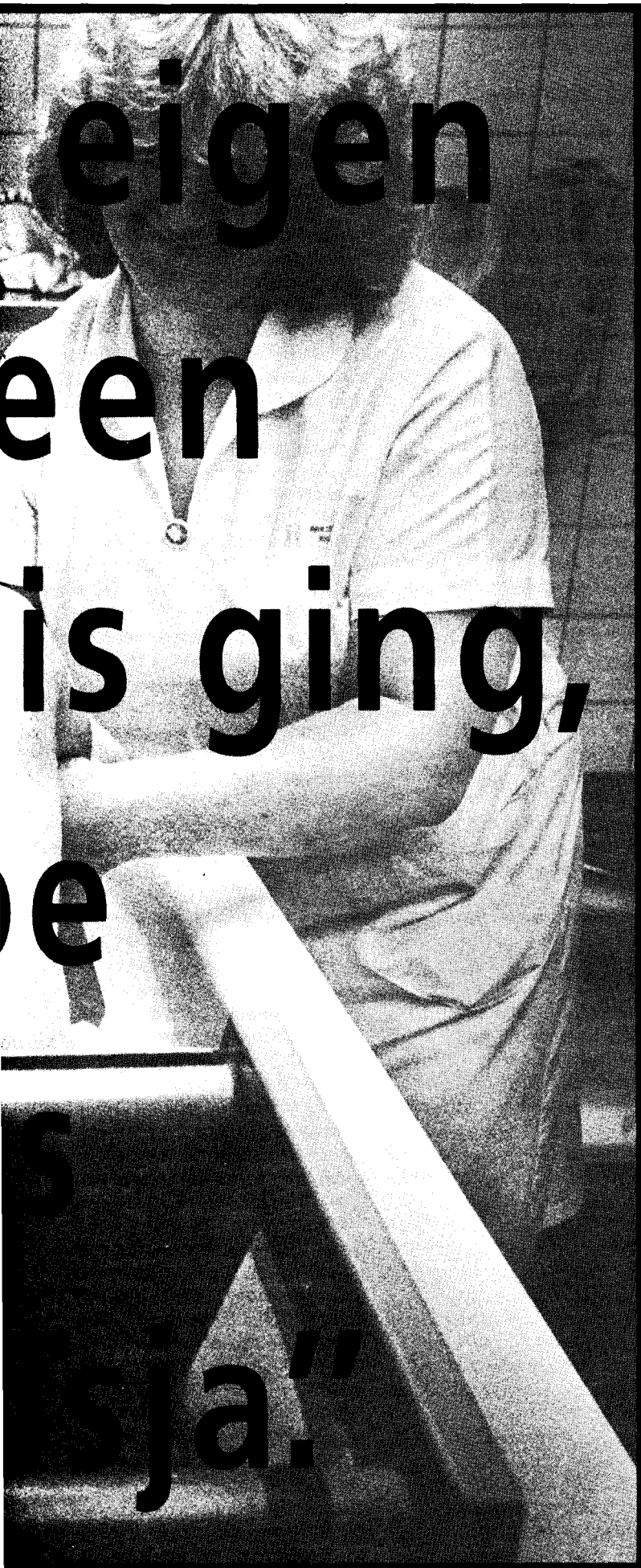
Ada Vermeer-Janse beëindigd haar tweede en laatste termijn.

contactpersoon: Ada Vermeer-Janse, 020-3237330

- Landelijke verkiezingscommissie: 2 vacatures

Arno van der Avort beëindigd zijn tweede en laatste termijn; daarnaast is er een nog openstaande vacature.

contactpersoon: Arno van der Avort, tel.04997-75024

Dat er heel wat problemen in de gezondheidszorg zijn, weet iedereen. Maar hoe erg het in feite is, dat realiseren slechts weinigen zich.

Hoe komt dat? Is 't omdat we er niet dagelijks persoonlijk mee geconfronteerd worden? Of omdat we in Nederland een beetje demonstratie-moe beginnen te worden? Dat schouderophalende 'het-zal-wel-gevoel' bij de zoveelste om aandacht schreeuwende Binnenhof-actie.

Toch is 't ook heel goed mogelijk dat men niet goed of onvoldoende geïnformeerd is. En dat nu is iets wat lezers van ochtendblad Trouw niet snel zal overkomen.

Trouw besteedt namelijk structureel veel aandacht aan de gezondheidszorg. Een bewuste keuze, die ook blijkt uit het feit dat er op de redactie liefst vier mensen zijn die zich specifiek met dit onderwerp bezighouden. Waardoor de discussie niet slechts vanachter het bureau, maar ook vanuit de praktijk gevoerd kan worden.

Dezelfde manier van journalistiek bedrijven hanteert Trouw als 't gaat over onderwerpen als de derde wereld, werkloosheid, onderwijs en milieu.

U kunt Trouw dan ook typeren als een krant die werkt vanuit een diep respect voor de wereld en de mensen die er leven. Dat maakt Trouw tot een betrokken krant, maar het maakt Trouw bovenal tot een krant die u steeds betrokken houdt.

Voor een (proef-)abonnement kunt u 020-6681300 bellen.

Trouw houdt je betrokken.

Het gewicht van het Deense nee

Er werd gesproken over 'een belangrijk signaal', 'een gebeurtenis waar we lering uit moeten trekken' en over 'een illustratie van de wijdverspreide gevoelens van onvrede'. En natuurlijk kwam ook 'de kloof tussen burger en politiek' uitvoerig aan de orde. Kortom, de Tweede Kamer sprak donderdag 11 juni over de uitslag van het Deense referendum.

Het Deense neen tegen 'Maastricht' moet serieus genomen worden. Dat vonden alle woordvoerders. Maar welke consequenties moet je aan die uitslag verbinden? Het antwoord: voorlopig geen enkele. Er waren wel antwoorden, maar die werden door een ruime meerderheid in de Kamer te licht bevonden. Groen Links kwam met het voorstel om ook in Nederland een referendum te organiseren over 'Maastricht'. Dat zou dan echter een raadgevend (adviserend) referendum worden. Aangezien de Nederlandse grondwet daar de ruimte voor biedt, zou die op korte termijn kunnen plaatsvinden. De woordvoerders van PvdA en D66, Jan Lonink en Doeke Eisma, zagen echter veel haken en ogen aan dit voorstel. Zij zijn voorstander van een bindend referendum, dat plaatsvindt nadat het parlement zich heeft uitgesproken. Maar zo'n referendum kan pas na een grondwetswijziging georganiseerd worden en daar willen CDA en VVD niet aan meewerken. In een adviserend referendum zagen Lonink en Eisma niets. De

burger zou dan door de politiek worden opgeroepen tot deelname aan een referendum, hoewel de uitslag door diezelfde politiek terzijde kan worden geschoven. Dat vond Lonink riskant. "Dan bestaat het gevaar dat de kloof tussen burger en politiek nog groter wordt". Al bleef Eisma doorvragen, woordvoerster Brouwer kon niet aangeven of voor Groen Links de uitslag van zo'n referendum bindend zou zijn. Brouwer benadrukte dat de uitslag belangrijk zou zijn en kon zich "heel goed voorstellen" dat die zelfs bindend zou zijn. Verder wilde zij niet gaan. Eerst moest de vraag beantwoord worden of het parlement zo'n adviserend referendum wel zou willen. Eisma stelde daar tegenover dat juist van tevoren duidelijk moet zijn wat er met de uitslag gebeurt. Hij riep het parlement en de Commissie Deetman op nog eens na te denken over de mogelijke invoering van een correctief, bindend referendum.

De VVD opperde in navolging van Britse conservatieven een andere mogelijkheid. Er kan een nieuw protocol

aan het verdrag worden toegevoegd "waarin grenzen zouden worden gesteld aan de bevoegdheden van Brussel". Weisglas: "Heronderhandeling over het verdrag zelf is dan niet nodig". Maar het probleem is natuurlijk dat over dat protocol wel onderhandeld moet worden, en misschien willen andere landen nog wel andere protocollen opnemen. Dan zou alsnog de gevreesde Doos van Pandora worden opengetrokken. Voorlopig voelt de Kamer daar bar weinig voor. En dus zit er niets anders op dan gewoon door te gaan met ademen, door te gaan met het ratificatieproces. "Komt tijd, komt raad", zei Van den Broek geruststellend. Dat geldt misschien voor Europa, maar niet voor D66 dat met een probleem blijft zitten. 'Europeanisering' en 'democratisering' stonden altijd hoog in het vaandel van D66. Steeds duidelijker wordt echter dat zowel het een als het ander moeilijk te realiseren is, laat staan allebei tegelijk.

Bob de Ruiter

Europa en justitie: opletten!

Op 10 en 11 juni werd in de Tweede Kamer een kort maar veelzeggend interpellatiedebat gevoerd, aangevraagd door woordvoerder justitie Gerrit Jan Wolffensperger. Veelzeggend, omdat duidelijk werd dat parlementariërs het Europese integratieproces heel nauwlettend en alert moeten volgen. Even niet opletten kan betekenen dat er zaken worden geregeld die naderhand niet meer terug te draaien zijn. Dat probleem wordt nog groter als er beleid gemaakt dreigt te worden dat voorbehouden is aan de lidstaten. Inzet van het debat was het veiligstellen van het Nederlandse drugsbeleid, dat redelijk succesvol genoemd kan worden en ook in het buitenland steeds meer waardering krijgt. Dit beleid is enerzijds gebaseerd op de scheiding tussen soft drugs en hard drugs, waardoor er sprake is van een gedifferentieerd strafrechtelijk ingrijpen. Anderzijds is het beleid gericht op hulpverlening aan verslaafden. Een dergelijk

evenwichtig beleid wil de Kamer niet prijsgeven, de regering ook niet. De Nederlandse bewindslieden hebben in Europese kaders al herhaaldelijk het eigen drugsbeleid moeten verdedigen, bijvoorbeeld gedurende de onderhandelingen over het Schengenverdrag. Tot dusver met redelijk succes en men ging er dan ook van uit dat de uitgangspunten van het Nederlandse drugsbeleid overeind zouden blijven. Maar recent ontstond er onrust in ambtelijke gelederen. Zozeer zelfs, dat daarvan berichten in de pers verschenen en een eenvoudig Kamerlid ambtelijke stukken "in de fietsenstalling" vond. De reden voor de opwinding was het voorstel tot oprichting van een Europees drugswaarnemingscentrum, waarover de ministers van buitenlandse zaken op 15 en 16 juni een besluit wilden nemen. Vooraf was er echter geen overleg met de Kamer meer gepland om over de agenda van de Algemene Raad te praten. Daarom

leek afwachten, met het risico dat onomkeerbare besluiten zouden worden genomen, uit den boze. Een spoeddebatje dus. Waar ging het nu om? Het probleem betrof niet de oprichting van het centrum, maar wel de vraag wat de rol van de Europese Commissie vervolgens zou zijn. Het centrum moet namelijk informatie gaan verzamelen over het drugsbeleid in de lidstaten van de Europese Gemeenschap.

De vraag is echter vooral wat de Europese Commissie met die informatie gaat doen. Naar aanleiding van wat bekend was over het voorstel, bestond de vrees dat de Europese Commissie hierin een aansporing zou kunnen zien zich ook met de strafrechtelijke aspecten van het drugsbeleid te gaan bezighouden. En daarmee af te koersen op een harmonisatie van het drugsbeleid. Nederland zou dan het eigen drugsbeleid moeten aanpassen. Een uiterste consequentie zou bijvoorbeeld de sluiting van alle koffieshops kunnen zijn.

Drugbeleid behouden

Alle aanleiding dus om de regering erover aan de tand te voelen. Maar liefst vier bewindslieden verschenen in de Kamer en zij bevestigden, bij monde van de minister van buitenlandse zaken, dat het eigen drugsbeleid behouden dient te blijven. Daarom was Nederland bij de ambtelijke voorbereiding niet akkoord gegaan met het voorstel zoals het er lag en werd in ambtelijke kring verder aan overeenstemming gewerkt om tegemoet te komen aan de Nederlandse zorgen. Natuurlijk stelde de mededeling van de regering dat ook zij van mening blijft dat het Nederlandse drugsbeleid moet worden gehandhaafd enigszins gerust. Toch was naar de mening van Wolffensperger een en ander belangrijk genoeg om de Kamer vooraf op de hoogte te stellen van de uitkomsten van het ambtelijk vooroverleg, en dus van het uiteindelijke voorstel, voordat in Brussel een definitieve beslissing zou kunnen worden genomen. Daarom diende hij een motie in, die de regering vroeg geen definitieve instemming aan het voorstel te verlenen voordat nader overleg met de Kamer zou hebben plaatsgevonden. Minister Van den Broek had duidelijk geen behoefte zich aan handen en voeten te binden, ervan uitgaande dat overeenstemming over het voorstel nog zou worden bereikt. Hij deed vervolgens de toezegging dat de Kamer vóór de vergadering van de Europese ministers per brief zou worden ingelicht over de afloop van het ambtelijk vooroverleg. De Kamer kon zich dan nog tijdig beraden en hopelijk het definitieve groene licht aan de regering geven voor wat betreft besluitvorming in Brussel. Voor het moment leek alles toen veilig gesteld en hoefde de motie niet in stemming te worden gebracht. Eén dag later bleek echter uit contacten met de regering - een officiële brief had de Kamer toen nog niet bereikt - dat er nog geen overeenstemming was bereikt. En toen werd alsnog de motie in stemming gebracht. Deze werd aangenomen en daarmee lag de wens van de Kamer vast dat de regering alleen "ad referendum" akkoord zou kunnen gaan met de voorgenomen besluitvorming. Een gedragslijn die in onze nationale verhoudingen ongebruikelijk is, maar die niettemin gewenst kan zijn: het blijft opletten! Op het moment van het ter perse gaan van deze De Democraat is de precieze afloop nog niet bekend.

Gerdine Rodenburg

Nabestaandenwet: hinken op twee gedachten

In december 1988 bepaalde de Centrale Raad van Beroep dat de Algemene Weduwen en Wezenwet (AWW) discriminerend is ten opzichte van weduwnaars. Als gevolg van deze uitspraak hebben ook mannen sindsdien recht op AWW-uitkering wanneer hun vrouw komt te overlijden. Een en ander betekent een extra beslag op de sociale-zekerheidsuitgaven van zo'n 700 miljoen gulden per jaar. Deze financiële strop vormt dan ook de aanleiding voor het op 16 juni gevoerde debat over de wijziging van de AWW. In tegenstelling tot de politieke drukte over de ingrepen in duur en hoogte van de WAO, heerst er een bijna serene rust rond de kabinetsvoorstellen voor de nieuwe nabestaandenwet, de ANW. En dat terwijl de gevolgen zeer ingrijpend kunnen zijn. Het wetsvoorstel zal er toe leiden dat de huidige nabestaanden een lage basisuitkering krijgen met daarboven een toeslag waarvan de hoogte afhankelijk is van het eigen inkomen. De voorgestelde inkomensstoets zal een sterk ontmoedigende werking hebben op de arbeidsparticipatie van weduwen, die toch al laag is. In de praktijk leidt het hanteren van een inkomensstoets er toe dat de huidige nabestaanden met arbeidsinkomsten een inkomensachteruitgang ondervinden die op kan lopen tot ongeveer 700 gulden per maand ten opzichte van de huidige AWW. Bepaald geen prikkel dus om deelname aan betaalde arbeid te bevorderen. Het wetsvoorstel zal er bovendien toe leiden dat nabestaanden van partners die géén inkomen hadden ten tijde van

het overlijden, toch recht kunnen doen gelden op de inkomensafhankelijke basisuitkering tot hun 65ste jaar. D66 heeft in het debat zware kritiek geuit op het wetsvoorstel. Louise Groenman noemt het voorstel "hinken op twee gedachten". Zij wijst er op dat bij deze regeling met name weduwnaars na het overlijden van hun nietwerkende vrouw een uitkering krijgen uitbetaald, hoewel ze daar niet tegen verzekerd waren. Daarentegen zullen weduwen bij het wegvallen van hun werkende man voor minder verzekerd blijken te zijn dan verwacht mocht worden. D66 wil bij de nieuwe ANW blijven uitgaan van de verzekeringsgedachte, waarbij het inkomen van de overledene is verzekerd en het eigen inkomen van de nabestaande buiten beschouwing blijft. Huidige AWW-ge-rechtigden moeten bovendien buiten de wijzigingsvoorstellen worden gehouden. Door de toenemende economische zelfstandigheid van vrouwen moet er voor de toekomst van uitgegaan worden dat een collectieve nabestaandenverzekering op den duur overbodig wordt. Toekomstige generaties zullen zich daar op kunnen voorbereiden door zich particulier te verzekeren voor het risico dat hun partner komt te overlijden. Uiteindelijk blijft er dan nog slechts een collectieve verzekering bestaan die recht geeft op enerzijds een 1 jaar durende gewenningsuitkering en anderzijds een afzonderlijke regeling voor achterblijvende kinderen (halfwezen).

Mark Geers

advertentie

Vijfentwintig jaar Democraten 66

De geschiedenis van de partij in een
40 minuten durende documentaire op VHS.
Maak 25 gulden plus 56 gulden verzendkosten over
op girorekening 1477777 van D66
o.v.v. VIDEO 8060.

D66-senator Eddy Schuyer laakt grote aantal vakken

Roep om verandering

basisvorming komt snel

In onderwijsland prediken de mensen al jaren 'rust aan het front'. Het onderwijs wordt horendol van alle wijzigingen die elkaar in snel tempo opvolgen. Volgens D66-senator Eddy Schuyer zal de roep om verandering van de basisvorming echter niet lang uitblijven.

"Rust aan het front, dat kan niet met deze wet, dat kan ik je garanderen. Niemand is blij met de basisvorming van staatssecretaris Wallage, dat is heel opvallend. De wet vraagt ook heel snel om aanpassing." D66 stemde in de Eerste Kamer, met de VVD en klein rechts, dan ook tegen de plannen van Wallage, terwijl de Tweede-Kamerfractie van D66 wel voor was.

Schuyer daarover: "Natuurlijk is er overleg met Hans van Mierlo en Aad Nuis geweest. Ze hadden begrip voor onze argumentatie. Onderwijswoordvoerder Nuis heeft ook veel kritiek geuit op de voorstellen, maar volgens hem valt er toch mee te leven. De doorslag gaf voor hem dat er na 30 jaar praten over nieuw onderwijs eindelijk eens een beslissing moest worden genomen. Ook vindt hij het belangrijk dat er jarenlange voorbereidingen zijn getroffen. Hij voorzag problemen als de zaak weer zou worden teruggedraaid."

Allochtonen

De D66-Senatoren vinden dat er bepaald niet met de basisvorming te leven valt. Althans niet met deze basisvorming. "Drie jaar lang basisvorming met 15 vakken, en met alle kinderen van 12 tot 16 jaar in dezelfde groep, dat werkt niet. Dat weet iedereen die in het onderwijs gezeten heeft. Vooral in het beroepsonderwijs en het onderwijs aan kinderen van allochtonen zitten de problemen. Deze wet biedt meer kansen voor verschillen tussen begaafde kinderen en minder begaafde, terwijl het tegendeel toch de bedoeling is. Kinderen van buitenlandse mensen en met name kinderen die hier zijn na gezinshereniging worden straks het kind van de rekening", aldus Eddy Schuyer, die constateert dat daar in de Tweede Kamer nauwelijks aandacht voor was. "Voor deze kinderen is het vrijwel onmogelijk om eerst de taal te leren en dan in vijf jaar, met zo'n overladen leerprogramma, de mavo of het lbo

door te lopen. Trouwens 15 vakken basisvorming, dat bestaat nergens in Europa. Nederland moet juist nu, met een verenigd Europa voor de deur, aansluiten."

Het grote aantal vakken is Schuyer een doorn in het oog. "Met 10 of 11 vakken kun je volstaan. Nu wordt straks in economie en informatica zo weinig les gegeven dat het geen zin heeft. Schrap dat dan maar of breng het onder in een speciale, beroepsgerichte administratieve opleiding." De roep om meer beroepsgerichte vakken gaat straks sowieso de kop op steken, meent de D66'er. "En dan gaat alles weer schuiven. Want dan moeten er ook vakken sneuvelen. En welke zijn dat dan?"

De bemoeizucht van 'Zoetermeer' steekt. Vrijwel elke week dwarrelt er nog steeds een nieuwe circulaire op de schoolbanken neer. De D66'er: "Waarom bemoeit Zoetermeer zich overall mee? Waarom geeft Wallage de scholen niet meer bevoegdheden? Waarom zeg je niet: 60 tot 70 procent van het aantal uren ligt vast voor de basisvorming en de rest laat je over aan de scholen? Die rest dat kan bijvoorbeeld een gymnasiale, een beroepskwalificerende of een administratieve kant zijn."

De Senaatsfractie van D66 had ook staatsrechtelijke bezwaren tegen het wetsvoorstel. "Een wetsvoorstel aannemen waarvan al duidelijk is dat er, onder invloed van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, drie wijzigingen in moeten worden aangebracht, dat is staatsrechtelijk dubieus. De 'Koninklijke Weg' is een 'novelle', een wetswijziging. Maar ja, dat kost tijd. Wallage vreesde voor fikse vertraging of zelfs afstel, omdat het kabinet steeds in de

problemen was. Valt het wel of valt het niet, dat was de vraag."

Socialistisch stokpaardje

De basisvorming is allang niet meer wat het volgens de PvdA had moeten zijn, de middenschool van oud-minister van onderwijs Van Kemenade is ver weg. De D66-senator: "De basisvorming is beslist geen socialistisch stok-

paardje, zoals de VVD steeds beklemtoont. Het wordt juist een 'compromis van een compromis van een compromis' genoemd." Ook de Senaat, die formeel alleen 'ja' of 'nee' tegen een voorstel mag zeggen, bracht weer veranderingen aan. Schuyer: "Ik vind dat de Senaat best mag zeggen dat een wetsvoorstel niet acceptabel is tenzij het veranderd wordt. De Eerste Kamer

Eddy Schuyer (foto Dennis Sies)

heeft het trouwens al honderden keren gezegd, er is wat dat betreft niks nieuws onder de zon. Het is juist het kabinet dat steeds problemen oproept door met een crisis te dreigen, hoewel dat deze keer niet echt gebeurde. En CDA-fractievoorzitter Kaland? Ach, die heeft een zekere ijdelheid, maar als je dat erafhaalt..."

Het zal overigens nog wel een tijdje duren voordat nieuwe veranderingen na de basisvorming van Wallage een feit zijn, denkt Schuyer. "De basisvorming gaat in 1993 en 1994 in. De eerste ervaringen met de basisvorming van drie jaar, dan praat je al over 1996. Voordat er dan het een en ander veranderd is, dan zijn we weer jaren verder. Als je eenmaal iets hebt ingevoerd is het moeilijk om dat snel te veranderen. Daarom moeten we denken aan het einde van deze eeuw."

Martin Voorn

Aan 's meesters voeten

Onder deze titel schreven wij in maart 1988 ruim twee pagina's in iDemocraat over de meesterklas die het PSVI organiseerde in De Balie in Amsterdam ter gelegenheid van de viering van haar tweede lustrum. Zaterdag 20 juni vierde het PSVI haar derde lustrum, opnieuw in De Balie en met een nieuwe meesterklas. Geen plaats hier voor een uitputtend verslag waarin alle junioren aan het woord komen, maar wel ruimte voor algemene conclusies. Eerst een letterlijk citaat uit 1988: 'Wie er niet bij was moet het doen met deze zwart-wit-neerslag die per definitie alle warmte en kleur van toon en timbre mist. Om van de grijns en de schaterlach van het publiek nog maar niet te spreken.' Dat geldt deze keer onverminderd. De dag werd geopend door Magda Berndszen, voorzitter van het PSVI. Vier jaar geleden zat ze tussen de junioren in de meesterklas haar stelling te verdedigen, nu is zij burgemeester van Obdam, maar Magda betwist elk causaal verband tussen toen en nu. Wel had ze groot respect voor de durf van de negen junioren om ten overstaan van zo'n kritisch publiek in debat te gaan met de meesters. Adrienne Vrisekoop, lid van de Eerste Kamer, leidde het debat, 'een discussie niet gehinderd door omzichtigheid of compromisdwang', zoals ze het noemde, daarbij betreurend dat ze zelf niet aan die discussie kon deelnemen. Zij leidde met soepele hand de meesters: Helen de Maat-Koolen, Secretaris Generaal van het ministerie van Sociale Zaken, good old Hans van Mierlo en Eddy Schuyer, lid van de Eerste Kamer, langs respectievelijk de volgende onderwerpen: de sociale zekerheid, Europa en de kwaliteit van de democratie. Maarten Brackel, Ingrid van Engelshoven en Han Polman kruisten de degenen met Eddy Schuyer. Mark Geers, Anja Overhoff en Steven van Schilfgaarde discussieerden met Helen de Maat. Wendelmoet Stocks, Mark van Barschot en Stefanie van Vliet tenslotte troffen Hans van Mierlo in het debat. Was er vier jaar geleden duidelijk iemand die 'de vogel afschoot', nu zou ik niemand aan kunnen wijzen voor de prix d'excellence. Ingrid van Engelshoven had een losse trant van praten. Niet dat zij

haar stelling tot op het bot verdedigde, maar zij trok wel de aandacht. Enerzijds met een lekkere actuele stelling over de overbodigheid van de Eerste Kamer. Anderzijds door het gebruik van de tegenstelling 'wij' en 'jullie' tegen Eddy Schuyer. Als beleidsmedewerker van de Tweede Kamerfractie ging haar dat gemakkelijk af. Letterlijk zei Ingrid tegen Eddy, doelend op de politiek-inhoudelijke toets die de Eerste Kamer steeds meer hanteert: 'Uw bijdrage aan het debat over de basisvorming had in de Tweede Kamer niet misstaan.' Als ik ruimte had zou ik alle deelnemers, junioren als meesters, citeren, ook zij die in perfect geconstrueerde volzinnen hun stellingen met kracht van argumenten meesterlijk maar monotoon en zonder enige speelse wijzen wisten te verdedigen. Verwijt mij niet dat ik gevoeliger ben voor de trant dan voor de kracht van het bewijs. Het PSVI heeft met deze dag opnieuw bewezen dat zij

voor haar taak van politieke scholing berekend is.

Het is een drukke winkel en elke cursus die wordt aangeboden is snel volgeboekt. Maar met die meesterklas is méér te doen. We hoeven geen vijf jaar te wachten tot het PSVI twintig jaar bestaat. Wie daar behoefte aan heeft kan eerder aan de slag. Van de eerste meesterklas bestaat een videofilm en die is beschikbaar. Elke regio, grote afdeling of groep van afdelingen is in staat om een paar meesters op te trommelen. En laat dan het aankomend talent zich maar melden. Wanneer je, zoals in Amsterdam, afsluit met een algemene discussie met de hele zaal, dan kun je er nog een leuke dag van maken, waarop allerlei onderwerpen aan de orde komen, waarover je vroeger in de partij nauwelijks hardop kon praten. Maar daarom was er ook geen pers bij.

*De 'Masterclass'
in De Balie*

Stijn Verbeek

Partijnieuws

International Quarterly

Een niet bestaand blad bespreken? Dat is een moeilijke klus. Door de naam dacht ik onwillekeurig aan de Daily Invisible, maar die krant bestaat... Er komt een nieuwe loot aan de stam van D66-bladen. In september verschijnt het eerste exemplaar van de D66 International Quarterly (I.Q.). De voorbereidingen voor dit blad zijn al geruime tijd gaande. Doel is het presenteren van de partij in het buitenland. Bovendien kunnen buitenlandse contacten met het Engelstalige periodiek onderhouden worden.

Geïnteresseerden in Nederland kunnen zich abonneren op het blad, dat zich meer in het bijzonder richt op leden van het Europees Parlement, ambassades en D66-leden in het buitenland. Ongetwijfeld zal dit blad in een behoefte gaan voorzien.

De inhoud zal gegroepeerd zijn in een aantal vaste rubrieken: The Party, The Parliamentary Group, The European Parliament, The Magazines en The Youth. In diverse partijgeledingen zijn correspondenten benoemd: o.a. Michel Groothuizen, Arjen Bouter, Leo Keus en Frank van Krevel. Voor de goede orde: IQ moet een

zelfstandig blad worden met eigen signatuur. Weliswaar worden artikelen uit onder meer De Democraat, en Idee etc. kort overgenomen, de nadruk zal liggen op eigen bijdragen. Uit de partijbladen worden alleen belangwekkende artikelen overgenomen, staat enigszins dreigend in een redactiebrief. In een opzicht is het blad te vergelijken met andere partijbladen: de tijd die verstrijkt tussen de kopij-deadline en verschijnen is lang. Erg lang zelfs. Informatie over IQ kunt u krijgen bij Wilfried Derksen (telefoon: 03493 - 58421).

Peter van den Besselaar

Symposium voor afdelingsbestuurders

Voor bestuurders van D66-afdelingen houdt het Politiek Scholings en Vormings Instituut (PSVI) op zaterdag 12 december 1992 een symposium dat geheel in het teken staat van de gemeenteraadsverkiezingen. Afdelingen en in het bijzonder afdelingsbestuurders, vervullen immers een zeer belangrijke rol in het traject naar de gemeenteraadsverkiezingen. In een keur aan werkgroepen komen dan onderwerpen aan bod zoals: Samenstellen van Verkiezingsprogramma, Campagnevoeren (stijl en middelen), Lokale en Regionale Media, Draaiboek - verkiezingen en Kandidaten. Reserveer nu reeds 12 december in uw agenda. Afdelingssecretarissen krijgen over deze belangrijke bijeenkomst tijdig en uitvoerig van het PSVI bericht.

Cursus gemeentefinanciën

Hoe lees je de gemeentebegroting, de jaarrekening, hoe komt het financiële beleid tot stand? De cursus, die wordt gehouden op zaterdag 5 september, is een intensieve basiscursus gemeentefinanciën met ervaren begeleiders.

De documentatie die het PSVI hierbij gebruikt is inmiddels in vele cursussen beproefd, met uitstekend resultaat. Naast deze documentatie hebben deelnemers een exemplaar nodig van de eigen gemeentebegroting, waar ze vragen bij voorbereiden aan de hand van een vragenlijst. Uw aanmelding dient uiterlijk 10 augustus binnen te zijn. Deelname kost 30 gulden (incl. documentatie en lunch). De cursusplaats is Bodegraven.

Oriëntatie op het politieke handwerk

Voor het PSVI zijn de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 reeds begonnen. Speciaal voor hen die overwegen zich te kandideren voor de gemeenteraad, maar géén ervaring hebben met de praktijk van het raadswerk organiseert het PSVI een reeks oriëntatiedagen. Ervaren gemeenteraadsleden begeleiden deze bijeenkomsten, die plaatshebben op vrijdag 11 en zaterdag 12 september. De eerste twee bijeenkomsten zijn gepland op 12 en 19 september. Uw aanmelding dient uiterlijk 24 augustus bij het PSVI binnen te zijn. Deelname kost 10 gulden, inclusief documentatie.

.....
advertentie

1. free-lance notulisten en typistes (m/v)

voor notuleren van onder andere bestuurs- en commissievergaderingen en voor het uittypen van onder meer congressdocumenten.

2. vrijwilligers (m/v)

voor algemene ondersteuning van de medewerkers van het landelijk secretariaat. Voor informatie over beide functies kunt u zich wenden tot Guus Faasen, directeur Landelijk Secretariaat, 070-3858303

IK BESTEL:

- RAADSWERK**
 Introductiebrochure over de algemene praktijk aspecten van het raadswerk, de inrichting van het gemeentebestuur, de positie van raadsleden. 20 blz. f 2,-.
- VOOR DE D'RAAD**
 Hét D66 tijdschrift voor met name lokale en regionale politiek. Voor de D'Raad biedt een afwisseling aan informatieve en opiniërende artikelen, melding van lokale nota's en projecten op allerlei terreinen, relevante informatie voor raads- en statenleden van medewerkers en leden van de kamerfracties, kort partijnieuws etc.. Voor de D'Raad verschijnt 6 x per jaar, ca. 18 blz. Een jaarabonnement kost f 40,-.
 Lidmaatschapsnummer _____

IK MELD MIJ AAN:

- CURSUS GEMEENTEFINANCIËN**, op zaterdag 5 september te Bodegraven f 30,-.
- Trainingsweekend "ONDERHANDELEN VOOR WETHOUDERS"**, op 11 en 12 september te Bentfeld f 200,-.
- ORIENTATIE OP HET POLITIEKE HANDWERK**, 12 september, plaats wordt later bekend, f 10,-.
- ORIENTATIE OP HET POLITIEKE HANDWERK**, op 19 september, plaats wordt nog bekend gemaakt, f 10,-.
- STUDIEDAG MINDERHEDEN**, op 17 oktober te Delft f 20,-.

meer informatie in de volgende DEMOCRAAT.
 (pas betalen ná ontvangst van een acceptgiro)

NAAM: _____

ADRES: _____

PC/TELEFOON: _____

FUNCTIE IN D66: _____

opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ DEN HAAG of telefonisch: 070 - 3858303

Vergaderdata Emancipatienetwerk D66

Dit jaar worden nog twee bijeenkomsten van het Emancipatienetwerk gehouden:

- Donderdag 3 september in Den Haag, gebouw Eerste Kamer (Binnenhof 22). Spreekster Heleen de Maat, secretaris-generaal van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;

- Dinsdag 6 november in Utrecht, bij de fractie van D66 in het gemeentehuis. Spreekster: Dian Herpui, hoofd In- en Externe Betrekkingen luchthaven Schiphol.

Inlichtingen:
 Marie Louise Tiesinga, telefoon 075-286966

Raadslid D66 leest Proust

Van onze verslaggever

ROTTERDAM - Er worden volgend jaar in Rotterdam vijfhonderd witte, geurende meidoorns aangeplant. Tijdens de discussie over dit besluit las het D66-raadslid Van Weelden een passage voor uit Combray van Marcel Proust. Wethouder Graafstra moest toegeven nooit een werk van Proust te hebben gelezen.

Een abonnement op Idee kost 66 gulden per jaar (zes nummers). Een los nummer kost 15 gulden (exclusief portokosten). Vul de bon in en stuur hem naar:

SWB-D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

Naam: _____

Straat: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

- Noteer mij als abonnee.
 Stuur mij een proefnummer.
 Stuur u geen geld. U ontvangt een accept-giro!

De literaire voordracht van de D66-er had succes. Het bloemrijke betoog overtuigde Graafstra, die nog deze maand de meidoorns zal laten aanplanten. Het D66-raadslid Van Weelden leest naast Proust al jaren Idee, het tijdschrift van het wetenschappelijk bureau van D66.

Euro-conferentie

Europa is veranderd. Er zijn nieuwe grenzen op de landkaart verschenen. Nieuwe politici hebben plaatsgenomen in nieuwe regeringen. Het Europa van morgen staat voor de deur!

Drie vragen liggen voor. Hoe zal het nieuwe Europa eruit zien? Hoe verhouden de feitelijke processen van machtsvorming zich tot de formele structuren die worden geschapen? En wat betekent dit voor de aparte landen, en voor Nederland in het bijzonder?

In SWB verband wordt een conferentie voorbereid die tracht het nieuwe Europa en de gevolgen er-

van in kaart te brengen.

Speciale aandacht gaat uit naar de rol van de internationale organisaties, de EEG, de CVSE, de WEU en de NAVO. Gezocht moet worden naar de materiële processen, niet in de eerste plaats naar formele of institutionele processen. Wat gebeurt waarom en waar, dat is de vraag.

Hoe kan het nationale parlement controle uitoefenen op de besluitvorming die elders wordt voorbereid en plaats vindt en hoe liggen de verhoudingen?

Wat is de uitwerking van de reeds genomen besluiten? Deze vraag heeft specifiek betrekking op de beleidsterreinen milieu, immigratie en de EMU. Meteen daarop volgt natuurlijk de vraag hoe we de uitwerking beoordelen. Deze vraag krijgt meer gewicht nu Nederland van netto-ontvanger, netto-betaler is geworden.

Wat zijn de gevolgen voor de Nederlandse bestuursinrichting? Hoe geeft men vorm aan het subsidariteits-beginsel? Hoe verandert de inrichting van Nederland in het nieuwe Europa, gelet op het nationale, het regionale en het lokale niveau? De conferentie heeft plaats op zaterdag 19 september in Utrecht. Nadere gegevens worden nog bekend gemaakt.

IK BESTEL:

IDEËËN

- Jubileumbrochure, De veranderende rol van de politieke partijen, f 15,- ex porto

SWB-CAHIER

- Niet-huwelijkse relaties, f 8,- ex porto

a.u.b. pas betalen na ontvangst acceptgiro!

IK MELD MIJ AAN VOOR:

- De EUROPA CONFERENTIE, zaterdag 19 september te Utrecht

Naam _____

Adres _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Functie D66 _____

Adm.nr. D66 _____

Bel of schrijf naar:

SWB-D66,
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag,
070 -3858303

Uitslag verkiezingen Adviesraad D66

De volgende kandidaten zijn verkozen in de Adviesraad:

Drenthe:

- Henk Roelofs
- Erik Horstmeier
- Goos Lier
plaatsvervangend lid:
- Piet Beunder
- Rien Struik

Friesland:

- Jeen Postma
- Rienk Bruinsma
- Bertus Vroome
plaatsvervangend lid:
- Bernard Posthumus
- Guus De la Bijle

Flevoland:

- Wiel Cleutjens
- Vacant

Gelderland:

- Habib Georges
- Jan Nijland
- Aly Onderstal
- Louk Locht
- Ria Noordhoek
plaatsvervangend:
- Jan Traag

- Theo Bekkers
- Wilfried Derksen
- Willem-Jan Stegeman
- Henk Kreeft

Groningen:

- Steven Pieters
- Bert Karsies
- Doede de Vries
plaatsvervangend:
- Lous Caderius van Veen-De Savornin Loman
- Jan-Pieter Wind
- Jan Stehouwer

Limburg:

- Erik Jongejan
- Frans Bongers
- Vacant

Noord-Brabant:

- An van der Wiel-Bosch
- Joop Harberink-Geense
- Wil van Zon
- Jos Haverkort
- Ton van Kersbergen
plaatsvervangend:
- Jaap van der Sar
- Ei Pieters-Dirker

Noord-Holland:

- Patrick Poelmann
- Mimy Sluiter
- Attila Arda
- Felix Frankfurter
- Wouter van Andel
- Andre IJff
- Emile Esajas
plaatsvervangend:
- Nico Kamphorst
- Jan-Kees Emmer
- Liesbeth Mulder
- Hans Berkhout
- Juliane Amsberg
- Henk Dinkgreve
- Ted Hillebrand

Overijssel:

- Eddy Tulp
- Emiel Stolp
- Wim Sekeris
plaatsvervangend;
- Alfred Dekker

Utrecht:

- Nel van der Waart
- Barbara Eijsten
- Roelof van Netten
- Pieter Ullersma
- Niko Zeevenhooven
plaatsvervangend:
- Marleen Kamperman

Mulder

- Keimpe Algra
- Piet Bloemsmas
- Joop Mulder
- Lou van der Beucken

Zeeland:

- Monique Schoonen
- Bruno Tideman
- Ada Geertse-Filius
plaatsvervangend:
- Peter de Kam
- Ernie de Bruijn

Zuid-Holland:

- Margriet Zwijnenburg
- Erika Jaspers
- Henk Bleumink
- Anita Hajjioannou
- Ronald Verhagen
- Gerrit van Malkenhorst
- Theo Scherpenzeel
- Bernard Aris
plaatsvervangend:
- Kees Droogendijk
- Marcel Veloo
- Paul Sieverding
- Jacoliën van Zutphen
- Stijn van Cuijk
- Simon Matthijssen
- Don van Lin
- Paul de Roo

Idee, nummer drie (1992)

György Konrád was kort in Nederland en Allan Varkevisser en Christiaan de Vries spraken met hem over verandering, democratie en ironie. Han Entzinger schrijft over multi-culturalisme in een verenigd Europa. De betekenis van de filosofie van Rorty voor D66 wordt behandeld door Pamela Kribbe.

De UNCED-conferentie in Rio de Janeiro houdt de wereld bezig. Simone Bilderbeek geeft een analyse. Op 9 mei van dit jaar hield de SWB een conferentie over sociale zekerheid naar aanleiding van de rapportage van de SWB-projectgroep. De spreekbeurt die Arie den Broeder die dag hield, vindt u in dit nummer. Christiaan de Vries vraagt zich af of de huidige vraag naar de belangstelling voor de politiek wel relevant is. Voor een abonnement of kennismakingsnummer: zie de bon elders in dit nummer van de Democraat.

Uit de wandelgangen 7

Politiek feuilleton

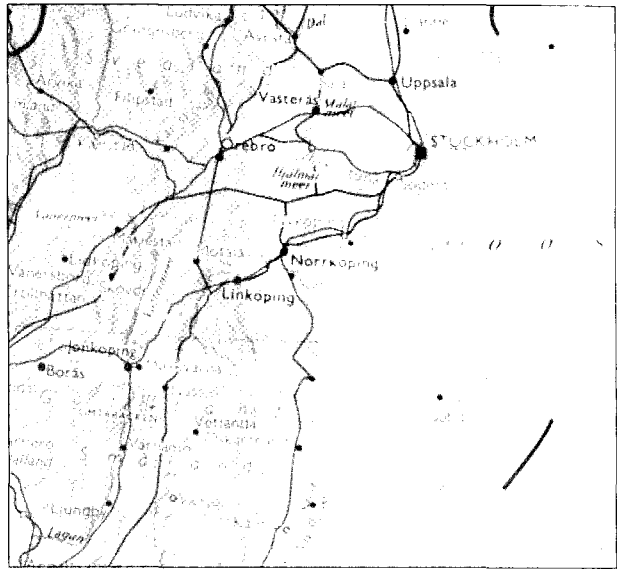
'Goedenavond, dames en heren, wij staan hier voor het gerechtshof. Frederik Overdebrug, wethouder van Waterberg, werd vannacht aangehouden op verdenking van brandstichting in de oude, verlaten gasfabriek aan de Atoombomweg. Overdebrug werd echter ontslagen van vervolging. Hij kan ieder moment naar buiten komen. Daar is hij! Meneer Overdebrug! Hierheen, ja, in de microfoon graag. Niet te dichtbij alstublieft. Meneer Overdebrug, wat hebt u tegen de rechter gezegd?' 'Dat het per ongeluk was... de brandstichting dus. Ik bedoel... het was eigenlijk geen eh...' 'Men zegt dat u het beeld bij u had?' Freddy knikte: 'U had het opgeslagen in de fabriek, zegt men.' 'Nou, ik...' 'Fijn, dank u wel! Het inmiddels beroemde beeld is dus gered van een gewisse ondergang, dames en heren, dank zij een moedige actie van onze jongste wethouder. Nu de sportuitslagen met Jolanda.'

Toon Splinter, raadslid voor de Centrum Boeren, zette met een driftig gebaar de televisie uit. 'Stuk onbenul,' bromde hij onder zijn adem. 'Flapdrol. En dat moet de gemeente leiden!' Hij nuttigde een laatste hap uit het onverwarmde blikje bonen in tomatensaus en dronk zijn lauwe bier op. Het was onbegrijpelijk dat die hansworst niet al lang door de mand was gevallen. Eerlijke mensen die recht door zee waren, zoals hij, kregen altijd de kous op de kop. Er was gewoon geen rechtvaardigheid in de wereld. Hij dacht met een glimlach aan het partijprogramma van de CB, onder het motto Gewoon gewoon doen in je eigen vaderland. Dat was nog eens andere koek! Nee, Overdebrug moest weg en die kwestie rond het beeld was een mooie aanleiding. Het werd tijd dat er eens een frisse wind ging waaien! Hij liet een boer en krabde langdurig aan zijn achterwerk. Er zaten natuurlijk veel meer partijen in de raad die eruit moesten, maar ja, je moest erens beginnen... Uiteindelijk zou de CB de alleenheerschappij krijgen, omdat dat gewoon veel beter was voor iedereen en het spaarde ook veel zinloze vergaderingen uit. Splinter had een opgeblazen gevoel in zijn maag; wrijven hielp niet, wat dan wel? Als hij even wachtte, zou hij naar de W.C. moeten en dan kwam het er aus einem Guss uit, dat was met bonen immers altijd zo. Dus even geduld a.u.b. *Wordt vervolgd...*

Gesmoord door een Viking

Terwijl elders Engelse voetbalsupporters op de Zweden inhakten, werd Michel Groothuizen in Zweden geconfronteerd met een verrassend andere politieke cultuur. De secretaris buitenland van D66 bezocht het congres van de groene centrumpartij op het eiland Visby. Dit eiland bleek voor de gelegenheid te zijn omgetoverd in een middeleeuwse vesting, waarin Zweden elkaar in maliënkolders te lijf gingen.

Tijdens de twee uur durende openingsceremonie van het congres gaven in klederdracht gehulde delegaties van Zweedse provincies een optreden. Maar Groothuizen stond pas echt perplex toen hij na een korte toespraak

tot het congres een werkelijk stormachtig applaus kreeg. Gedurende de ovatie werd hij bovendien krachtig door partijleider Olof Johansson omhelsd.

Leo Keus

Lentegroen

Onze partij brengt mensen bij elkaar en zo hoort het ook. Soms komen die mensen zo dicht bij elkaar dat zij besluiten maar voorgoed samen te blijven. En dat te beklinken. In de afdeling Den Haag was er even sprake van een hausse. Op donderdag 7 mei van dit jaar traden twee redactieleden van het plaatselijke D66-blad 'Het Buitenhof' in het huwelijk. Bettie Groen, één van de oprichters van de Amsterdamse Groene Olijphant en initiatrice van vele partij-activiteiten en Robert van Lente, steunpilaar van het ministerie van Financiën, gaan nu verder door het leven als de heer en mevrouw van... precies, daar moet je dus in het openbaar geen grappen over maken. Daags daarop verklaarden Maarten Engwirde en Lisette Tiddens dat zij verder samen door het leven willen. Hij, voormalig leider/lid van de Tweede Kamerfractie en thans lid van het presidium van de Algemene Rekenkamer, en zij, voormalig raadslid voor de partij te Helmond en sinds enige jaren lobbyiste op niveau, stonden oog in oog met elkaar en met wethouder Hanneke Combé in het stadhuis van de gemeente Haarlemmermeer, waar Hanneke wethouder is. Wij wensen de bruidsparen geluk en sporen u aan te genieten van het lentegroen.

Colofon

De redactie van De Democraat wordt gevormd door:

Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Kees Dietz, Lennart van der Meulen, Mirep Nagtegaal, Jeroen Nugteren, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeek en Martin Voorn.

Met dank aan: Mark Geers, Gerdiene Rodenburg en Bob de Ruiter.

Eindredactie:

Jeroen Nugteren

Vormgeving:

Anker en Strijbos, Utrecht

Druk:

Brouwer Offset BV, Utrecht

Foto's: Dennis Sies en Ronald van den Heerik

Verslaggever Waterberg:

Henk Hardeman

Redactieadres:

Redactie Democraat

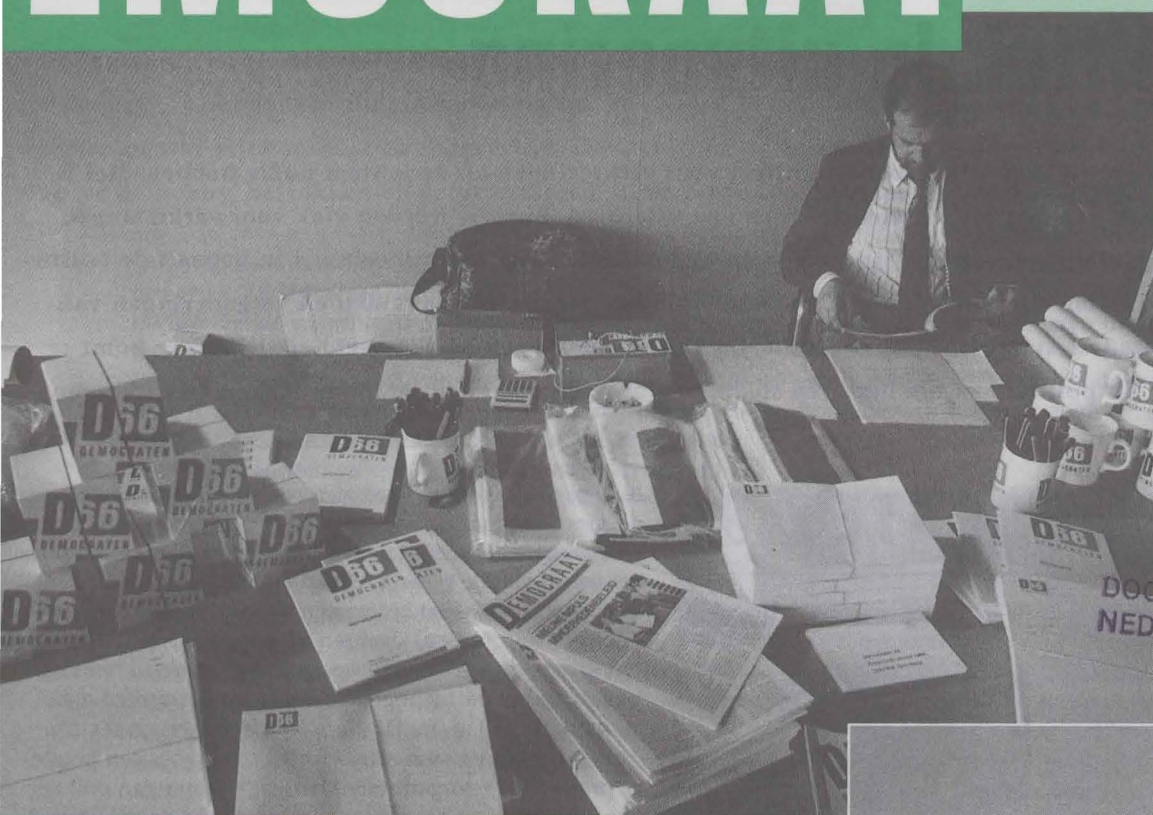
Bezuidenhoutseweg 195

2594 AJ Den Haag

Het Landelijk Secretariaat van D66 is telefonisch bereikbaar via nummer 070-3858303.

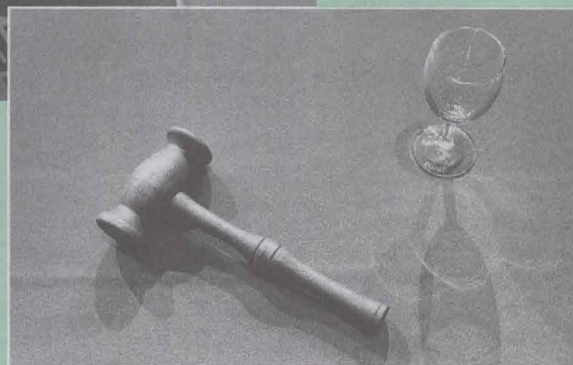
Jaargang 25
Nummer 7
31 augustus 1992

De democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder de verantwoordelijkheid van een door het hoofdbestuur benoemde redactieraad

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

D66 politiek in uitvoering

Politiek in uitvoering

D66 zoekt tussentijds de kiezer op

2

Onbekende gezichten van D66

Portretten van D66-ers tussen de coulissen

3

Agenda politiek in uitvoering

Bijna 150 D66-activiteiten in de tweede week van september in een oogopslag

7

PSVI

Scholing en vorming

15

Ledenwerf-actie in september

16

Congres-bijlage!

Statuten en huishoudelijk reglement

Nieuwe wijzigingsvoorstellen

Amendementen hoofdbestuur

PARTIJDIG?!

Politieke presentatie van D66 in bijna 150 gemeenten

D66 Politiek in uitvoering

Nooit hoor je iets van politieke partijen, behalve direct voor verkiezingen als ze je stem nodig hebben. Het is een veel gehoord verwijt aan de politiek met een kern van waarheid. Burgers worden vlak voor verkiezingen kiezers en zonder die kiezers kun je als partij geen politiek bedrijven. Tussen verkiezingen in bepaalt de politieke agenda het doen en laten van politici, die als nijvere bijen overleggen voorbereiden en vergaderingen van commissies, gemeenteraden, staten of het parlement. De kiezer is dan even buiten beeld en de burger komt er vaak niet meer tussen als politici aan het besturen slaan, begrotingen opstellen, plannen maken en uitvoeren, regeren en controleren.

D66 DEMOCRATEN 66

D66 Politiek in uitvoering in 150 gemeenten
D66 presenteert zich tussentijds aan kiezers

D66 roept kiezers op partijdig te zijn

Het avontuur van D66 gaat door

070 3858303

'Een schoon land, een helder bestuur' was de leuze waarmee D66 landelijk en in veel plaatsen en provincies de verkiezingsinging. En op de verkiezingsfolder prijkte de slogan 'Weg met de muur tussen u en het bestuur'. Politieke vernieuwingen, democratisering, een andere manier van politiek bedrijven, het verkleinen van de afstand tussen burger en bestuur; het zijn de paradepaardjes van D66 en in een groot aantal plaatsen is de aandacht voor de kwaliteit van de politiek op initiatief van D66 daadwerkelijk groot. Er worden voorstellen uitgewerkt om het bestuur en de besluitvorming toegankelijker te maken voor de burger. Maar politieke vernieuwing is geen aardverschuiving. Een politiek bestel verander je niet tussen twee verkiezingen in en politieke mores zijn hardnekkig. Andere Politiek vraagt steeds weer om nieuwe initiatieven en voorstellen. De actieweek 'D66 Politiek in Uitvoering' is zo'n initiatief met een simpel concept: D66 zoekt tussen de verkiezingen

in de kiezer op om te laten zien wat de partij in gemeenten, provincies en landelijk de afgelopen periode gedaan heeft. En D66 benadert de kiezers met de vraag wat zij vinden van het beleid van de gemeente, van de problemen in de stad, de contacten met het bestuur en de aandacht van de politiek voor hun ideeën, klachten en wensen.

Het idee voor de D66-actieweek werd geboren in het voorjaar en op het partijcongres in Breda aangekondigd door voorzitter Ries Jansen. Hij riep alle afdelingen en regio's van D66 op in de week van 7 tot 12 september een politieke presentatie te organiseren. Jansen: "Groter dan ooit vertegenwoordigd in de gemeenteraden en provinciale staten is het moment daar om te laten zien hoe D66 met het vertrouwen van de kiezer omgaat. Het is een mooi moment om een balans op te maken van D66-initiatieven, keuzes en prioriteiten, als een soort lokale tussenbalans. En met nog twee jaar te gaan de mensen te vragen om suggesties, ideeën of klachten, die tot de komende verkiezingen een rol kunnen spelen."

Uiteindelijk gaven bijna 150 D66-afdelingen en regio's gehoor aan de oproep. De Tweede- en Eerste-Kamerleden van D66, Jan Willem Bertens en verschillende landelijke bestuursleden zijn een week lang op pad van Den Helder tot Maastricht. Er worden werkbezoeken gehouden, discussie-avonden, debatten en politieke cafés. Sommige plaatsen houden een enquête onder de bevolking over de lokale politiek. In deze Democraat vindt u de uitgebreide agenda van de actieweek 'D66 Politiek in Uitvoering' op de pagina's 7 t/m 13. Per dag staan de plaatsen waar D66 acte de présence geeft alfabetisch gerangschikt. Zo kunt u in een oogopslag zien of er in uw gemeente iets gebeurt.

Parallel aan de actie 'D66 Politiek in Uitvoering' start D66 een ledenwerfcampagne onder de vaste kiezersaanhang van de partij. De afdelingen die meedoen aan de actie zullen in geselecteerde wijken 125.000 antwoordkaarten, D66-kranten en persoonlijke brieven verspreiden. Landelijke advertenties zullen de ledenwerving ondersteunen. De D66-kiezers wordt in de mailings en de advertenties gevraagd een keer partijdig te zijn en lid te worden van D66. Op de achterpagina vindt u meer informatie over de actie en in de Democraat zit een losse antwoordkaart waarmee een sympathisant zich kan aanmelden als lid. U begrijpt het. Het slagen van de actie hangt ook van u af. U heeft vast wel een bekende die een keer partijdig wil zijn. Geef hem of haar de antwoordkaart, of beter, ga samen naar één van de activiteiten van D66 in september.

*Lennart van der Meulen,
Project D66 Politiek in Uitvoering*

Het onbekende gezicht van D66

Penningmeesters, secretarissen, folderaars, voorzitters, bestuursleden, leden van werkgroepen of steunfracties, redacteurs, campagnecoördinatoren, plakkers, adviseurs. Je kunt het de gestaalde kaders van een politieke partij noemen, of wat vriendelijker de ruggegraad. De idealisten en bestuurders. Mensen met ambities of met de politiek als de hobby, betrokken en geïnteresseerd. Bijna altijd onzichtbaar zijn ze onmisbaar voor een partij.

Ook D66 heeft een omvangrijk functionarissenbestand. Het is met 13.000 leden een kleine partij met een flinke kern hardwerkende vrijwilligers die overuren maken, na of in de baas z'n tijd. Zo'n 4000 D66-ers doen iets voor de partij: ze houden D66-afdelingen op de been, ondersteunen raadsleden, ze adviseren, organiseren vergaderingen, stellen notities op, verzamelen informatie, schrijven afdelingsbladen vol, bezoeken werkgroepen, geven cursussen en denken verkiezingsprogramma's uit. Niet in de schijnwerpers van de politiek, maar op de achter- en de voorhand, doen ze het politieke handwerk voor D66-vertegenwoordigers in gemeenteraden, provinciale staten en het parlement. Wil van der Linde is zo'n actieve D66-er. Als lid van de steunfractie in Haarlem neemt ze het raadslid Jeroen Overbeek stapels werk uit handen. Het hoofdbestuurslid Han Weber steekt ook haast al zijn vrije tijd in de partij. Wat drijft al die D66-functionarissen en wie zijn de mensen achter de Kamerfracties, de 75 wethouders, de D66-gedeputeerden en de raads- en statenleden?

Van 7 tot 12 september houdt D66 in een groot aantal plaatsen een politieke presentatie met als thema 'D66 Politiek in Uitvoering'. Kamerleden, plaatselijke en provinciale D66-vertegenwoordigers zoeken tussen de verkiezingen in de kiezer op. De Democraat portretteert 9 D66-ers die tus-

sen de coulissen van het politieke theater werken. Een politieke presentatie van de mensen die D66 gaande houden. Negen functionarissen laten hun gezicht zien: de afdelingsvoorzitter, de redactrice, de secretaris, de campagnecoördinator, de oprichter, het schaduwraadslid, de folderaar, het hoofdbestuurslid en de adviseur. Het onbekende gezicht van D66.

Het regiobestuurslid

Heine Buis

Heine Buis (34) woont in Lage Vuursche met zijn vriend en is lid van het regiobestuur van D66 in de provincie Utrecht. Daarnaast is hij als campagne-coördinator belast met de verkiezingscampagnes, de ledenwerving, contacten met afdelingen, het helpen oprichten van afdelingen en het regelen van werkbezoeken van de statenfractie.

"Je komt met heel veel verschillende mensen in aanraking. Dat is ook het leuke van D66, het soort mensen. De partij bestaat uit een bont gezelschap kleurrijke vogels, mensen met open oren, niet dogmatisch, vaak weloverwogen."

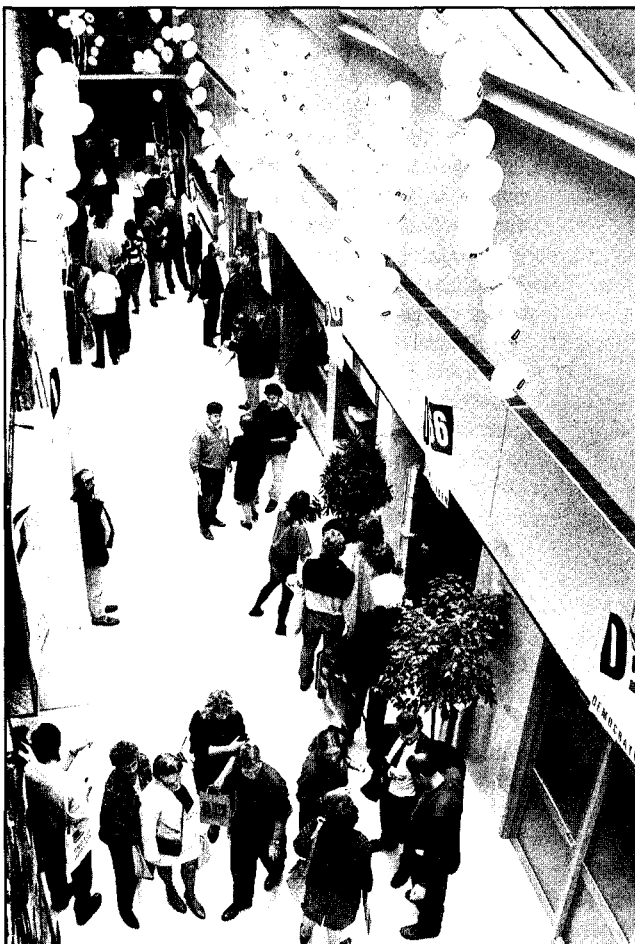
"Daarom ben ik ook lid geworden; vanwege de individualistische houding, de groepsidentiteit is niet zo belangrijk. En omdat D66 pragmatisch naar problemen kijkt. D66 is een ideeënpartij. Dat mis je vaak in de politiek, waar juist een gebrek aan ideeën en initiatieven heerst. Angst is ook hier een slechte raadgever."

Buis, die een aantal jaren geleden afstudeerde in de internationale betrekkingen op het Nederlandse beleid inzake Zuid-Afrika, zoekt het nu dichterbij huis: in de regio Utrecht. "Dit werk is zo concreet, als ik vandaag op een knop druk, gebeurt er morgen al wat. Ik hou van snel dingen afhandelen, van korte communicatielijnen."

"Ik ben vaak drie avonden per week in de provincie en dat stoort me wel eens, maar toch is het heel stimulerend, heel dankbaar. Vanwege het directe resultaat, de respons op wat je doet en vanwege de mensen. Ja, inderdaad, het gaat allemaal wat makkelijker nu D66 in de peilingen zo hoog staat."

Heine Buis, die in Zeist lid van de steunfractie was en daar een Nieuwsbrief voor de leden opzette, helpt ook bij het oprichten van afdelingen. "Met de 'witte vlekken' zijn we nu druk bezig. Afdelingen zijn soms slapend en zelfs soms afwezig. Maar dat wordt gelukkig steeds beter. Onlangs nog hebben we de afdeling Amerongen en de afdeling Lopik opgericht."

"Ambities? Misschien wil ik ooit wel eens Tweede-Kamerlid worden. In elk geval wil ik bestuurlijk hogerop, bijvoorbeeld als Hoofdbestuurslid. Maar ik zeg dat zonder pretenities, hoor. Het Europees Parlement lijkt me ook leuk. Als je blijft zitten waar je zit, kom je in elk geval nooit verder."

De werkgroep-secretaris

Anneriek Eijland

Anneriek Eijland (45), moeder van twee kinderen, is secretaris van de werkgroep gezondheidszorg van de Stichting Wetenschappelijk Bureau (SWB).

"Ik werk al minstens 20 jaar als verpleegkundige, ik vind 't enig. Het is een prettige manier om met mensen om te gaan, om ze te helpen, voor ze te zorgen."

"Ik ben lid van D66 geworden uit een soort democratisch gevoel en omdat ik belangstelling heb voor de Haagse politiek. Ik vind het gewoon leuk iets voor D66 te doen en ik kan mijn werkervaring in de gezondheidszorg daarvoor gebruiken."

Anneriek heeft, behalve het geijkte 'plakken en folderen', meer voor D66 gedaan. Zo was ze actief als lid in de D66-steunfractie voor de staten van Overijssel en als coördinator op emancipatiegebied voor D66 in deze provincie.

Anneriek Eijland geeft echter onmiddellijk toe dat ze in de SWB-werkgroep niet zoveel inhoudelijke inbreng heeft.

"Ik breng de mensen bij elkaar, ik stimuleer, leg de contacten, bel mensen op en maak verslagen van de vergadering." De werkgroep haakt in op de actualiteit, neemt standpunten in over vele onderwerpen uit de volksgezondheid, houdt contact met de Tweede-Kamerfractie, schrijft stukken voor het verkiezingsprogramma en houdt zich ook bezig met de 'D66-filosofie' in de gezondheidszorg, de D66-visie op langere termijn.

"Het gaat erom de grenzen van de gezondheidszorg te ontdekken. De kwaliteit is heel hoog, maar de gezondheidszorg moet betaalbaar blijven. Dat betekent dat de 'verantwoordelijke' burger keuzes moet maken. Een eigen risico, ja. In het plan-Simons zitten goede dingen, maar het is onhaalbaar."

De werkgroep functioneert vrijwel volledig in de anonimiteit. "Er zijn zoveel mensen die er veel tijd in steken en nooit in het zonnetje gezet worden. Zoals Marijke Delwig, de medewerkster van Jacob Kohnstamm, die doet ongelooflijk veel, subliem. Achter de schermen wordt hard gewerkt, met veel know-how."

Het hoofdbestuur lid

Han Weber

Han Weber (25) is regio Hoofdbestuur lid in Zuid-Holland. Hij is ook al bijna zeven jaar (!) medewerker van de statenfractie in Zuid-Holland en persoonlijk medewerker van Eerste-Kamerlid Eddy Schuyer, zijn politieke 'mentor'. Weber is bijna afgestudeerd in het staats- en bestuursrecht.

Han Weber heeft de politiek met de paplepel ingegoten gekregen. In de familie, die overigens CDA stemde, werd veel over politiek gesproken. Hij werd actief voor de Jonge Democraten, maar dat hield snel op. "Ik heb binnen de JD veel georganiseerd. De JD was leuk, maar toch wat vrijblijvend. Bovendien kwam ik in aanraking met de statenfractie, Schuyer heeft me daar bij gehaald."

Binnen het Hoofdbestuur onderhoudt hij de contacten met de afdelingen in Zuid-Holland. In deze provincie zijn nog steeds maar liefst 44 gemeenten waarin D66 niet in de raad vertegenwoordigd is of die zelfs geen D66-afdeling hebben.

"Ja, er is nogal wat werk aan de winkel. Ik hoef voorlopig niet stil te zitten. Maar het is ook dankbaar werk, je ziet er resultaat van, ook al omdat D66 er in de peilingen goed voor staat. Ik ben nu met negen nieuwe afdelingen bezig, twee zijn er onlangs opgericht."

"Er zijn plaatsen die geen afdeling hebben, maar waar we zo drie raadszetels zouden halen. Je begint een afdeling met drie actieve leden en vier slapende. Zodra je activiteiten ontplooit worden ze wakker. En dan komen er meer leden. Daar zitten soms ook echte avonturiers bij, die denken snel even in het bestuur en in de raad te komen. Maar als ze merken dat dat bij D66 heel democratisch gaat, haken ze snel af."

"Mijn ambities... om te beginnen wil ik de staten in. Provinciale politiek spreekt buitenstaanders niet zo aan, maar mij wel, ik weet inmiddels van de hoed en de rand. Je moet je echt in de provinciale politiek vastbijten om het leuk te gaan vinden. Ik weet steeds minder zeker of ik wel zo graag Tweede-Kamerlid zou willen zijn. Je moet vaak heel lang roepen voordat je resultaat bereikt. Ik zit liever aan de bestuurderskant. Wethouder in Leiden zijn lijkt me veel leuker."

"De provincie is nu te marginaal bezig, heeft geen macht, dat is waar. De effectiviteit van de provincie is dan ook te gering. Daarom moet de overheid zich op de taken van de provincie herbezinnen. Problemen zijn vaak grensoverschrijdend en daarom zou het beter zijn provincies als Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht samen te voegen. Bestuurlijke vernieuwing is trouwens toch hard nodig. Aan het bestuur in ons land valt heel wat te verbeteren."

Het redactielid

Sini Mulder

Het provinciale ledenblad 'D66 Fryslân' is al 15 jaar achtereenvolgens verschenen, zonder dat ooit één nummer niet of te laat bij de Friezen in de bus viel. Sini Mulder is één van de pioniers van het blad, dat van een eenvoudig, getypt orgaan is uitgegroeid tot een met de computer opgemaakte en gezette periodiek met een oplage van bijna 500. Sini Mulder is 62 jaar en werkte tot twee jaar geleden als marketing-informatrice in een zuivelbedrijf.

'D66 Fryslân' is destijds opgericht vanuit het idee dat een provinciaal blad de verschillende D66-afdelingen nader tot elkaar zou brengen. Friesland had sowieso weinig afdelingen, die bovendien slechts een handjevol leden hadden. De afdelingen hadden geen behoefte aan ieder een eigen blad. Sini Mulder, die tot 1978 regiosecretaris van D66 was, had toch al de functie van regionale informatiespil en de journalistiek "leek haar wel wat". Al snel zat ze vele uren achter de typemachine. Daarnaast is Mulder al lange tijd lid van de D66-steunfractie in de provinciale staten.

"Ik heb de indruk dat het blad goed gelezen wordt. Dat komt onder meer omdat we vaste rubrieken hebben, zoals nieuws uit de provinciale staten, de gemeenteraden en Gerit Ybema over Haagse politiek. We hebben ook een opiniecolumn, waarvoor iedereen kopij kan inzenden. We krijgen veel meer artikelen toegezonden dan we kunnen plaatsen. De stelregel voor de opiniërende stukken is: kritiek leveren mag, maar men mag iemand uitsluitend op zijn persoonlijke uitspraken aanvallen en niet als persoon."

Door de opinie-rubriek durven mensen nu meer op te schrijven dan vroeger. "Men laat steeds meer het achterste

van de tong zien." 'D66 Fryslân' is zo hét podium geworden voor de Friese democraten, die in de Leeuwarder Courant vrijwel niets over hun partij kunnen lezen. Mulder: "Die krant heeft me wel eens verteld dat ze D66 te weinig invloedrijk vinden om er aandacht aan te besteden". Het Friesch Dagblad bericht daarentegen wel regelmatig over D66. "Die krant wordt door D66-ers dan ook goed gelezen, ondanks haar conservatieve karakter. Maar voor uitgebreide regionale informatie over de partij zijn de Friezen nog steeds op 'D66 Fryslân' aangewezen."

De afdelingsvoorzitter

Erno Maas

Erno Maas (62), directeur van de Vereniging het Gelders Genootschap, is voorzitter van de D66 afdeling Arnhem. Van de 160 leden die deze afdeling telt zijn er maar een kleine dertig echt actief. "Veel te weinig", oordeelt Maas.

"Het is belangrijk om die actieve kern uit te breiden. Wij hebben bijvoorbeeld een projectgroep ingesteld om nieuwe leden te introduceren. Ongeveer zes keer per jaar vergadert de afdeling. Van half acht tot acht uur behandelen we de huishoudelijke zaken. Na de korte koffiepauze is er dan ruim twee uur voor politiek inhoudelijke discussie." Die gaat Erno Maas aan het hart. Hij kan niet nalaten telkens te benadrukken dat "het debat belangrijk is". Maas: "Als je politiek actief bent, krijg je brieven. Ook brieven van mensen die kankeren dat er bij D66 niets deugt. Laatst heb ik iemand uitgedaagd om zo'n verhaal maar eens hard te maken. Het ging over positieve discriminatie. Ik heb die schrijver verzocht om de grieven in een stelling te verwoorden en dat het thema gemaakt van een afdelingsvergadering. Het Tweede-Kamerlid Arthie Schimmel hebben we uitgenodigd om het D66 standpunt naar voren te brengen. Ik merk dat er behoefte is aan debat. Ik geniet ervan als mensen daarbij boven zichzelf uitstijgen".

Erno Maas lijkt meer lol te hebben in het politieke proces, dan dat hij oog voor de resultaten heeft. Dat verwijt valt D66 vaker ten deel. Hoe zit dat? Maas: "Ik heb altijd de hoop dat politici wijzer worden van een debat. Maar het is een grote kunst om te luisteren. Zelf vind ik opkomen voor de minderheid interessanter dan de macht van de meerderheid".

In Arnhem heeft D66 toch twee wethouders? "Het is moeilijk om op een goede manier met die macht om te gaan. Er zijn niet veel wethouders die de portefeuille aan hun standpunten durven te verbinden. Ik vind dat je niet met alles door de pomp moet gaan", zegt de afdelingsvoorzitter eufemistisch. De beide wethouders hebben hun beleid vanzelfsprekend aan de afdeling toegelicht. "Maar we hebben bijvoorbeeld ook de fractievoorzitter van D66 Amsterdam als gast gehad. Hij ging in op de verhouding tussen de wethouders en de gemeenteraadsfractie. We wisselen vaak heel praktisch van gedachten over alledaagse onderwerpen. Bij die vergaderingen zitten we al snel met veertig mensen, maar er nemen er maar enkelen deel aan de discussie", verzucht Erno Maas. Het afdelingsbestuur bestaat uit zes personen. De voorzitter: "Een goed bestuur, maar we overtreden alle regels van het huishoudelijk reglement. Er zijn bestuursleden die al acht jaar lid zijn, omdat er geen andere kandidaten zijn... En toch zou ik ze voor geen goud willen missen."

Het schaduwraadslid

Wil van der Linde

Wil van der Linde is schaduwraadslid van D66 in Haarlem en ook is zij actief binnen de commissie Welzijn in de gemeente. Zij is jarenlang hoofd van een kleuterschool geweest en lid van de ondernemingsraad van de stichting Gezinszorg, maar bij D66 bleek dat zij op het gebied van welzijn nog lang niet was uitgeleerd.

"Vanuit de politiek benader je welzijn veel meer als een spel van wensen en mogelijkheden dan wanneer je in die sector zelf een baan hebt. Je wordt gedwongen om afwegingen te maken". Wil is 60 jaar en heeft drie zonen.

Het schaduwraadslidmaatschap - ook wel: het lidmaatschap van de steunfractie - betekent voor Wil van der Linde vooral veel lezen. "Soms ben ik twee dagen achtereen commissiestukken aan het doornemen", zegt ze. Daarmee neemt ze het D66 gemeenteraadslid Jeroen Overbeek stapels werk uit handen. Van der Linde: "En nog kost het politieke werk ons beiden enorm veel tijd. Eigenlijk vind ik dat het raadslidmaatschap betaald moet worden. Het werk moet allemaal in de spaarzame vrije uurtjes worden verricht".

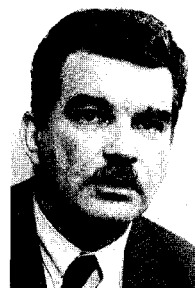
Wil van der Linde woont één keer per maand de commissie Welzijn en twee keer per maand de D66 fractievergadering bij. Ze ondersteunt Jeroen Overbeek door hem uitgebreid te informeren over actuele onderwerpen op het gebied van welzijn, zodat een weloverwogen standpunt kan worden ingenomen. Hoogtepunten voor de steunraadsleden zijn natuurlijk hun politieke successen. "Geen kinderopvang bij gastouders, dat is mijn wapenfeit. Er waren plannen om subsidie te geven aan particulieren die voor kinderopvang willen zorgen. Maar bij particuliere opvang zijn gevallen van geestelijke mishandeling van kinderen bekend die te wijten zijn aan het gebrek aan toezicht. Zoiets moet je dus zeker niet met subsidies gaan stimuleren". Van der Linde zette haar mening op papier en na stemming bleek de D66-fractie het unaniem met haar eens te zijn.

Van der Lindes interesse voor politiek is door haar gezin opgewekt. "Toen de kinderen een bepaalde leeftijd hadden bereikt, hadden we overal felle discussies over. Ik heb op een gegeven moment een plakverbod ingesteld, omdat door het hele huis affiches van verschillende politieke partijen hingen. Later kwamen we wat dichterbij elkaar. Mijn man en ik zijn beiden D66-ers en mijn zoon is fractielid van de PvdA in Haarlem. Als iedereen overal een standpunt over inneemt, kun je niet achter blijven. Mijn politieke belangstelling was een logisch gevolg".

De folderaar

Henry van Geloven

Op sommige leden doet een afdeling nooit tevergeefs een beroep. Die mensen staan altijd klaar om folders te bezorgen, afdelingsbladen rond te brengen (spartaart port!) of affiches te plakken. Zo iemand is Henry van Geloven (47), lid geworden in 1976 ten tijde van de befaamde Terlouw-actie. Bij ontelbare campagnes was Henry actief: achter de marktkraam, als plakker of als folderbezorger.

"Ik heb dat altijd heel zinnig gevonden", zegt Henry. "Het is leuk en gezellig. Je krijgt de mogelijkheid ideeën uit te"

dragen, maar of dat ook stemmen heeft opgebracht...dat weet ik niet. D66 doet het in de opiniepeilingen in Tilburg altijd beter dan bij de verkiezingen", zegt Henry nuchter. "Wat me bezielt? Dat vraag ik mezelf ook wel eens af. Ik vind dat D66 thuishoort in de politiek en dat ook heeft bewezen. Zelf heb ik een hekel aan het CDA en aan CDA-politiek. Ik vond indertijd dat de PvdA geen goed alternatief kon bieden. Dat waren voor mij redenen om lid te worden. En mijn lidmaatschap opzeggen... dat is nooit in me opgekomen. Daar zou ik wel 23 keer over moeten nadenken." "In het begin voerden we enorm enthousiast campagne. Avond aan avond was je in de stad bezig, wekenlang. We hebben indertijd folders overal huis aan huis bezorgd (50.000 adressen, red.). Soms lag die folder ver voor de verkiezingen al weer bij het oud papier, dat weet ik zeker. Nu gaat dat gestructureerder en je weet langzamerhand in welke wijken het D66-potentieel zit", zegt Van Geloven. Achter de marktkraam staan is ook wel eens vervelend... Henry: "De dorpsgeek staat je soms voor smerige communist uit te schelden, maar gelukkig maakt die geen onderscheid tussen de politieke partijen. Anderen treffen hetzelfde lot. Vroeger had je de helemaal niets in de kraam. De leden van de VVD of de PvdA staan altijd wel iets uit te delen, vaak bloemen. Wij van D66? Wij vroegen notabene overal geld voor... zelfs voor het programma". De oprechte overtuiging om beter politiek te bewerkstelligen, is een van de drijfveren van Henry van Geloven. "Puur enthousiasme, we zullen het eens beter doen. Ja dat speelde mee. Nu heb ik geen ambities meer. Maar in 1978 was ik lijsttrekker en kwam in de gemeenteraad. Achteraf zeg ik: je had geen besef wat er op je afkwam. Ik vind dat je eigenlijk je baan op moet geven als je het raadslidmaatschap in een stad als Tilburg goed wil doen. Maar dat heb ik er nooit voor over gehad. Ik ben er na driekwart jaar mee gestopt. Later zat ik in een drie-persoonsfractie. Dat was de leukste tijd."

De oprichter

Marijn Dirven

Marijn Dirven (44) is oprichter van de D66-afdeling in de jonge gemeente Landgraaf (40.000 inwoners) in Limburg. In het dagelijks leven is Marijn jurist bij het GAK. Hij praat bedachtzaam, bijna behoedzaam, over politiek. Maar hij is helder over de doelstelling, en die is niet mis.

Dirven: "Wij moeten het vertrouwen in de politiek herstellen en laten zien dat er ook integere mensen zijn". Het lijkt een wat idealistische, dromerige opvatting. Maar de gemeente Landgraaf kent aardig wat politieke schandaaltjes. "Daarover wil ik niet praten, dat is nestvervuiling", zegt Marijn. "Ik vind wel dat Landgraaf een bestuurlijk monster is. We hebben hier maar liefst elf partijen in de gemeenteraad. Dat loopt uiteen van partij 'Wijk A vooruit' tot partij 'Boerenbelangen'."

Dirven is een goed voorbeeld van een nieuw, actief lid. Hij sympathiseerde al lang met D66. Maar door werk en studie bleef er weinig tijd over voor nevenactiviteiten. Drie jaar geleden werd hij lid van D66. "Ik heb altijd een latent sluimerend vuurtje gehad voor die partij. Dat vuurtje is door Toon Pierik aangewakkerd. Hij is wethouder voor D66 in Brunssum. Er gaat iets bezielends van hem uit," zegt Marijn. Tot voor kort hoorden de leden in Landgraaf officieel bij de afdeling Brunssum. "Wij waren ongeveer de helft van het ledenbestand, dan is het toch logisch om zelfstandig te worden?" stelt Marijn Dirven. In Landgraaf haalde D66 bij

de laatste Provinciale Statenverkiezingen 10,3 procent van de stemmen. Hoger dan het gemiddelde in Limburg. Dirven: "En omgerekend goed voor vier gemeenteraadszetels. Geen kwaad woord over de raadsleden van lokale partijen, maar ik denk dat de plaatselijke partijen echt hun langste tijd gehad hebben. Veel mensen hebben een zetje nodig om politiek actief te worden. Wij bieden daarvoor nu een platform. Voor het eind van het jaar willen we ons ledental verdubbelen en dat gaat lukken". De bestuurlijke zuiverheid is het belangrijkste politieke item voor de nieuwbakken afdeling. Het is een onderwerp in de beste traditie van D66 en een onderwerp dat iedereen aan het hart gaat. "We hebben ambitieuze plannen," zegt Dirven. Hij noemt onder andere een enquête onder de bevolking en het instellen van een ombudsman. "En we willen af en toe landelijke kopstukken naar Landgraaf halen voor vergaderingen. Op 10 september komen Hans van Mierlo en Jan Willem Bertens uit het Europees Parlement."

De adviseur

Roger van Boxtel

Roger van Boxtel is organisatie-adviseur in Utrecht en adviseert D66 -gratis en vrijblijvend- op het gebied van de bestuurlijke vernieuwing. De jurist Van Boxtel, die voorzitter van zijn afdeling (Gorinchem) is, heeft een rijk D66-verleden: met name in het afdelingsbestuur van Amsterdam en als regio Hoofdbestuur lid. Hij is 38 jaar, getrouwd en heeft twee kinderen.

Van Boxtel: "Ik heb binnen D66 ontzettend veel geleerd. Ik heb echter ook gezien hoe hard de politiek kan zijn. Er waren absolute hoogtepunten maar ook zware dieptepunten en veel problemen. In het HB zaten we destijds vreselijk te worstelen, bijvoorbeeld om Van Mierlo terug te halen. De partij stond er toen in de peilingen slecht voor. Het werk als regio Hoofdbestuur lid was een forse belasting. Als je het goed wilt doen, ben je drie avonden per week weg". Aan zijn Amsterdamse periode bewaart Van Boxtel mooie herinneringen. "Een hele leuke hectische tijd, met de Stopera, de krakersrellen en de huldiging van Beatrix. Ik heb nu geen tijd meer om veel voor D66 te doen. Ik moet als organisatie-adviseur vaak 70 tot 80 uur per week sjouwen en dat is niet of nauwelijks te combineren met structurele partij-activiteiten. Dan moet je teveel afbellen en dat is voor niemand goed natuurlijk."

"Mijn advieswerk voor de Tweede-Kamerfractie, met name voor Olga Scheltema, sluit natuurlijk nauw aan bij mijn werk. Ons bureau geeft adviezen over zaken als beleidsstrategie, herstructurering en vernieuwend beleid, bijvoorbeeld op het gebied van politie, cultuur en regionalisering. Ik voed de fractie met informatie en fungeer ook als klankbord voor plannen en ideeën. Ik heb er lol in als ze af en toe een beroep op me doen en de informatie op een aardige manier meenemen. En ik blijf er niet mee zitten als ze er niks mee doen, mijn werk is druk genoeg."

Van Boxtel sluit niet uit dat hij zich ooit - opnieuw - voor de Tweede Kamer beschikbaar stelt, maar vooralsnog ligt dat niet voor de hand. "Tweede-Kamerleden worden opgeslokt door het interne Kamerproces en de specialisatie. De samenhang komt dan in het geding, je moet over je eigen schutting heen kunnen kijken. Dat gebeurt te weinig. Dat is geen verwijt, maar wel een gevaar. Door de aard van het werk kijken de politici te weinig naar hoe iets uitpakt, wat de effecten op langere termijn zijn. Ja, de afstand tussen de politiek en de uitvoering van besluiten is te groot."

Amerongen

• Vijf D66-ers spreken op de oprichtingsavond van de D66-afdeling Amerongen. Hero Breuring, de voorzitter van de nieuwe afdeling, opent de avond. Marijke Augusteijn schetst de stand van zaken van D66. Het Statenlid Jos Elbers spreekt over de Heuvelrug en de Kromme Rijn. Dick Tommel spreekt over economie en milieu. Louis Drost, D66-lid in Amerongen, schetst de rol van D66 in de gemeenteraad.

Grote Zaal Dorpshuis, Dorpsplein. 19.45 uur. Paul Machielssen, 03434-51707

Amsterdam

De actieweek 'D66 Politiek in Uitvoering' gaat van start met werkbezoeken van 6 D66-Tweede Kamerleden en 4 Eerste Kamerleden aan verschillende Amsterdamse stadsdelen. Na een lunch met burgemeester Van Thijn en de D66-wethouders Ernst Bakker en Rickten Have worden 9 deelgemeente bezocht. Na afloop van de werkbezoeken wordt de dag afgesloten met een politieke manifestatie in het Betty Asfalt Complex, Nieuwezijds Voorburgwal 282. De landelijke D66-vertegenwoordigers, Amsterdamse raads- en deelgemeenteraadsleden en D66-voorzitter Ries Jansen zullen de discussie bijwonen over verschillende Amsterdamse problemen.

De Amsterdamse stadsdelen hebben het volgende middagprogramma:

• In de deelgemeente De Baarsjes wordt een rondleiding gehouden met Arthie Schimmel langs de Witte de Withstraat naar een binnentuin in de Chassébuurt en rond het Mercatorplein, waar D66-wethouder Nico Kamphorst toelichting zal geven op het plan van aanpak van het plein.
14.00 - 16.00 uur. Renske Siezen, 020-6851678

• De D66-afdelingen Amsterdam-Binnenstad en Oost bezoeken met Eerste kamerlid Boele Staal en een ambtenaar van het GVB de metrostations Nieuwmarkt en Wibautstraat, maken een rondvaart door het oostelijk Havengebied en bezoeken het Bruno Albert complex.

Vertrek om 13.15 uur vanaf Prinsengracht 96. Wendelmoet Stocks, 020-6235638

• De D66-afdeling Amsterdam-Buitenveldert organiseert een forum over de vestiging van grote kantoren in Buitenveldert Noord. Aan de discussie nemen deel: W. van der Kolk van de Kamer van Koophandel; R. Ambags van de NS; de heer Zuidgeest van ABN/AMRO en het D66-deelgemeenteraadslid E. Jekel.

Het forum wordt voorgezeten door het Eerste Kamerlid Jacqueline Soetenhorst.

Buurtcentrum BOC, Van Leijenberghlaan 89. 15.00 uur. J.H. ter Horst, 020-6446413

• D66-Amsterdam Geuzeveld-Slotermeer houdt 's ochtends een fietsexcursie langs bouwlocaties en sociale vernieuwingsprojecten. 's Middags wordt met Olga Scheltema een bezoek gebracht aan het Meidenproject Isis, de Sportervaringsploeg en de Arbeidsbemiddelaar, de Buurtcongiërga en de Klussenbus.

Vertrek om 9.30 uur van het Tuinstadhuis, Plein 40-45. Erik Loijenga, 020-6132562

• In Amsterdam-Noord organiseert de D66-afdeling een rondvaart met Gerrit Jan Wolffensperger langs de Noordelijk IJ-oever en een wandeling door het monumentale tuindorp Vogelbuurt. De D66-delegatie heeft een gesprek met de stuurgroep van het Renaval-programma, een samenwerkingsproject tussen de EG, de provincie, de gemeente Amsterdam en het stadsdeel Amsterdam Noord, dat 24 miljoen gulden ter beschikking heeft voor de ontwikkeling van de IJ-oever.

Informatie: Ron de Muynck, 020-6322085

• Pierre Wimmers ontvangt de D66-delegatie met Aad Nuis om 13.45 uur in het stadsdeel Amsterdam Oud-West. Er wordt een bezoek gebracht aan de 'magneetschool' Annie M.G. Schmidt en enkele stadsvernieuwingsprojecten. Het werkbezoek wordt afgesloten met een borrel in Filmmuseum 'Vertigo'.

Informatie: Hans Cop, 020-6120064

• In stadsdeel De Pijp organiseert de D66-afdeling een forum over het belang van particuliere investeringen voor de ruimtelijke ordening en de huisvesting met de architect en Eerste Kamerlid Edo Spier, een bouwconnoom en een vertegenwoordiger van de Kamer van Koophandel.

Café De Pijp, De Quellijnstraat 112, 13.45 uur. J.P. Defesche, 020-6648724

• De D66-afdeling Amsterdam Zuid-Oost brengt met het Eerste Kamerlid Hanneke Gelderblom een werkbezoek aan de Bijlmer. De stichting wijkopbouworgaan Gaasperdam wordt bezocht, de bouwplaats politiepost Gaasperdam en de Vereniging Ouderen Gaasperdam. De delegatie krijgt het rapport meldpunt criminaliteit aangeboden en een uiteenzetting over de vernieuwing van de Bijlmer

Informatie: Telma Cambridge, 020-6160158

• De D66-afdeling Watergraafsmeer brengt met Doeke Eisma een werkbezoek aan de Jaap Edenbaan en spreekt met oud-Ajaxed en uitbater van de kantine Sjaak Swart. Vervolgens wordt het Ajax-terrein bezocht,

waar een nieuwe woonwijk moet verrijzen.

Edward Ris 020-6938447

• In Amsterdam-Zuid brengt D66 met Macheld Versnel een bezoek aan het Olympisch Stadion. De Tweede Kamer doet binnenkort uitspraak over het monumentale karakter van het stadion. D66-Zuid zal nogmaals naar voren brengen dat zij vindt dat het stadion geen monument is. De directie en het bestuur denken daar anders over. Na het stadion wordt het Zuidplein bezocht (WTC). Het werkbezoek wordt afgerond met een borrel in Filmmuseum 'Vertigo'.

Simone de Waard, 020-6797973

Beek

• De inwoners van Beek worden zo veel mogelijk persoonlijk uitgenodigd voor een politieke bijeenkomst waarop de D66-afdeling zich presenteert.

Café Aan de Sijtaasje, Beek. 20.30 uur. Informatie 046-371464

Bergen

• In Bergen vindt de oprichtingsvergadering plaats van de D66-afdeling in aanwezigheid van Hans van Mierlo en Jan Vis. Op deze informele politieke avond is er muziek en wordt er gesproken over D66 in Bergen; D66 in de regio en D66 Politiek in Uitvoering.

Paviljoen Duinvermaak (het pannekoekhuis), Breelaan 132. 20.30 uur. Hil Jaspers, 02208-96378

Bilthoven

• Maarten Engwirda spreekt over de D66-nota Sociale Zekerheid op de afdelingsvergadering van D66-De Bilt/Bilthoven.

20.00 uur. C.F. Limborgh, 030-284416

Kamerleden een week de bankjes uit

U kunt de volgende landelijke vertegenwoordigers tegenkomen tijdens de actieweek D66 Politiek in Uitvoering: D66 Tweede kamerfractie: Van Mierlo, Wolffensperger, Groenman, Kohnstamm, Nuis, Eisma, Scheltema, Schimmel, Ybema, Versnel, Ter Veer en Tommel. D66 Eerste kamerfractie: Vis, Glastra van Loon, Tiesinga, Gelderblom, Van den Bos, Staal, Wessel-Tuinstra, Spier, Soetenhorst, Schuyer, Vriskoop, Hoefnagels. D66 Europelement: Bertens. D66-bestuur: Jansen, Augusteijn, Jeekel. De agenda is gemaakt op 20 augustus 1992 en de gegevens zijn onder voorbehoud.

Den Helder

• Hans van Mierlo brengt een werkbezoek aan Den Helder. Na een lunch met de D66-gemeenteraadsfractie en wethouder in Schouwburg 'De Campagne' wordt het havengebied bezocht. Een bezoek aan het college van B&W gaat vooraf aan een informele bijeenkomst met belangstellenden en pers.

Informatie: Jan Dop, 02230-33221

Etten-Leur

• Aad Nuis is te gast op de start van de actieweek van D66-Etten-Leur. Hij spreekt over actuele politiek en opent de ledenwerfcampagne. Raadslid Albert van der Neut geeft een overzicht van twee jaar D66-raadswerk.

Neerlandsch Koffiehuys, Markt 23, 20.00 uur. W. Eckelaar, 01608-21034

Harderwijk

• Eerste Kamerlid en oud hoofdcommissaris van politie Boele Staal spreekt over de democratisering en regionalisering van de politie op een thema-avond van de D66-afdeling Harderwijk.

Wijkcentrum De Roef, 20.00 uur. J. van Walsem, 03410-17893

Leek

• De D66-afdeling Leek organiseert een werkbezoek met de Kamerleden Dick Tommel en Elida Wessel en vertegenwoordigers van de provinciale D66-statenfractie. Na een ontvangst door het college van B&W wordt in verband met milieu-vriendelijke investeringen een bezoek gebracht aan Hunter Douglas Construction Elements. Van 15.30 tot 17.00 uur is er in Spant 1 te Tolbert een bijeenkomst met vertegenwoordigers van instellingen en organisaties uit de zorgsector.

Informatie bij Nели Kemme, 05945-14826

Leeuwarden

• Onder auspiciën van de D66-fractie hebben studenten van de Thorbecke Academie een onderzoek gedaan naar politieke prioriteiten van de inwoners van Leeuwarden. Deelnemers aan het onderzoek mochten als 'raadslid' 10.000 gulden verdelen over uitgavenposten van de gemeente. Hoogste prioriteit

D66 Politiek in Uitvoering

word gegeven aan een veilige en schone woonomgeving; het gevoel dat men zich veilig op straat kan bewegen. Op de thema-avond 'Veiligheid en openbare orde: hoe de burger het ervaart' gaat D66 in op de achtergronden van de criminaliteit. Gerrit Jan Wolffensperger houdt een inleiding over het onderwerp.

Onder de Luifel, Stationsweg 6, 20.00 uur. Bernard Posthumus, 058-130970

Peize

• Gerrit Ybema houdt een lezing over Bestuurlijke Vernieuwingen voor de D66-afdeling Peize

M.F.A. de Essen, 19.30 uur. Karin Scherbeijn, 05908-33499

Utrecht

• De Jonge Democraten houden een Politiek café over actuele politiek in Café De Flater. 20.30 uur.

Informatie: 070- 3858109

Dinsdag 8 september

Aalsmeer

• Aad Nuis discussieert met Aalsmeerse vertegenwoordigers van het basis- en het MAVO-onderwijs, de LOM-school en de Lagere Tuinbouwschool over de opwaardering van het lager voortgezet onderwijs; fusie- perikelen en samenwerking en het tekort aan lager personeel in kwekerijen en op de veiling.

De Oude Veiling, Marktstraat 19, Aalsmeer. 20.00 uur. Joke Moennis, 02977-22180

Delft

• De D66-fractie in Delft presenteert een brochure over de D66-wapenfeiten van de laatste jaren. D66-wethouder A.J. van der Hout, fractievoorzitter Van der Jagt en vertegenwoordigers van andere partijen bespreken in aanwezigheid van Gerrit Jan Wolffensperger de brochure. Raadszaal Stadhuis, Markt, Delft. 20.00 uur. B. Taneja, 015-571320

Heerlen

• Gerrit Ybema bespreekt met het statenlid Tjeu Kusters, en de D66-ers Vincent Ritzer en René Oeyben de gevolgen van de bezuinigingen tijdens een politieke D66-avond.

Baron Hotel, Wilheminaleplein 17, 20.00 uur. Hanneke Grimbergen, 045-713302

Vlaardingen

• D66-Vlaardingen heeft een gevarieerd programma voor de politieke avond 'D66 Politiek in Uitvoering', een kruising tussen een politieke tussenbalans, een campagne-avond, politiek café en spreekbeurt. Belangstellenden kunnen met klachten terecht bij de D66-raadsleden en de wethouder. Gastspreker Edo Spier houdt een inleiding voor de discussie.

Zaal De Lijndraajer. 19.45 uur. Bert van Nieuwenhuizen, 010-4600009

Voorburg

Louise Groenman houdt een inleiding over het D66-congresthema 'Arbeid, Sociale Zekerheid en Inkomens' voor de afdelingsvergadering van D66-Voorburg. Een forum van lokale D66-leden, werkzaam in de sfeer van sociale zekerheid en arbeidsvoorziening, bespreekt de nota na de pauze.

De Koepel, Oosteinde 1. 20.00 uur. Rob van Wuytswinkel, 070-3875889

Houten

• Jacob Kohnstamm is te gast op de Houtense D66-afdelingsvergadering.

Restaurant De Engel. 20.00 uur. Dleuwertje Plancken 03403-80342

St. Michelsgestel

• Vlak na de verkiezingen deed D66 een voorstel voor een lokaal referendum dat het niet haalde. Tijdens een politiek café discussiëren burgemeester Ger Schinck, Gerrit Braks en Edo Spier over bestuurlijke vernieuwingen en de Eerste Kamer. Het statenlid Jan van Berkomp sprekt over het streekplan en D66-wethouder Henk van der Linden evalueert de D66-inbreng en presenteert de uitslag van de door D66 gehouden politieke enquête.

De Huif, Hortensiastraat 2-4, 20.00 uur. Ben Jager, 04105-12013

Maarn-Woudenberg

• Dick Tommel is aanwezig bij een D66-discussie-avond over de ontwikkeling van de Utrechtse Heuvelrug.

Dorpshuis, Maarn. 20.00 uur.

Muiden-Muiderberg

• Jaarlijks verspreidt D66 in Muiden een folder met de stand van zaken van het college-programma. De vandaag gehouden poli-

Wassenaar

Jacob Kohnstamm discussieert met Felix Rottenberg en Robin Linschoten over het Paars Accoord, de samenwerking tussen D66, PvdA en VVD.

Paviljoen De Zonnehof, Duinrelweg bij ingang Duinrel, Wassenaar. 20.00 uur.

Hoeksche Waard

De D66-afdeling Hoeksche Waard bevat 6 gemeenten. In Oud Beijerland is D66 in de Raad vertegenwoordigd. In 1994 hoopt de afdeling op nieuwe gemeenteraadszetels in Cromstrijen, 's Gravendeel en Binnenmaas. In Binnenmaas zullen in de actieweek 3000 folders worden uitgezet over de plannen van D66. Op 29 september maakt D66-Oud-Beijerland de politieke balans op en in 's-Gravendeel wordt op 7 oktober een politieke avond georganiseerd.

Informatie: Heleen Grimberg, 01865-4156

Winschoten

Pieter ter Veer spreekt op een afdelingsvergadering van D66-Winschoten.

Informatie bij J. Bousema, 05970-16355

tielke bijeenkomst gaat over de wijze waarop D66 daadwerkelijk politieke veranderingen tot stand kan brengen bij regeringsverantwoordelijkheid. Olga Scheltema en Bob van den Bos zijn de gastsprekers.

G. van Hall, 02940-19580

Nieuwegein

• Bouwen in Nieuwegein? is het thema van een forumdiscussie over de ontwikkeling van groeikern Nieuwegein. Plaatselijke gemeente-ambtenaren, de D66-fractie en Arthie Schimmel praten over de toekomst van de randgemeente.

Wijkactiviteitencentrum De Baten. 20.00 uur. H. van Elst, 03402-33700

Rhemen-Veenendaal,

Elst

• De D66-afdeling Zuid-Oost Utrecht bespreekt oplossingen op lokaal niveau voor problemen van de tweede generatie migranten en geeft Louise Groenman de kans bekendheid te geven aan het D66-minderhedenbeleid.

Café-restaurant La Montagne, Kerkewijk. 20.00 uur. Constan van Ginneken, 08385-42209.

Rotterdam

• Louise Groenman brengt 's middags met de D66-fractie een werkbezoek aan het 'social return' programma van Rotterdam. Een programma dat gericht is op het aan het werk helpen van langdurig werklozen. Hans van Mierlo is 's avonds te gast

op een politieke avond over verschillende lokale, provinciale en landelijke onderwerpen.

De Lof der Zotheid, Plaza gebouw bij C.S. 20.00 uur. Francisca Ravesteyn 010-4664515

Rijswijk

• Gerrit Jan Wolffensperger is gevraagd te spreken over de situatie in Joegoslavië, de vluchtelingenproblematiek en de positie van D66. Na de pauze volgt een discussie met de Rijswijkse D66-fractie en wethouder over de plaatselijke D66-inbreng.

Wijkcentrum Stervoorde, Van Mooklaan 4. 19.15 uur. Radboud van Delft, 070-3934628.

Sittard

• Doeke Eisma is aanwezig op een politiek café van de D66-afdeling Sittard, dat is gewijd aan het onderwerp duurzame ontwikkeling.

Hotel de Limbourg, Markt, 20.00 uur. Aart Resoort, 046- 523466

ALV 55 – CONGRESBIJLAGE 3

Derde congresdocument ten behoeve van de Algemene Ledenvergadering op 28 november 1992.

Democraten 66, Den Haag, juni 1992.

Het eerste congresdocument is meegegaan in de Democraat nr. 5 (1992) en het tweede document in nr. 6 (1992).

CONGRES

Statuten en huishoudelijk reglement

Nieuwe Wijzigingsvoorstellen

In Congresbijlage 1 (Democraat nr.5) stond het congresstuk "Wijzigingsvoorstellen Statuten en Huishoudelijk Reglement". In dit stuk zijn enige redactionele fouten geslopen.

Daarnaast heeft de notaris nog enkele belangrijke adviezen gegeven die tot enkele nieuwe wijzigingsvoorstellen aanleiding hebben gegeven.

Deze nieuwe wijzigingsvoorstellen zijn opgenomen in het hieronder volgende document "Nieuwe Wijzigingsvoorstellen Statuten en Huishoudelijk Reglement". Deze nieuwe wijzigingsvoorstellen voegen een tekstdeel toe of vervangen een tekstdeel van de wijzigingsvoorstellen uit congresbijlage 1 met een zelfde nummer- bijvoorbeeld de toevoeging van het tekstdeel "Toelichting" bij "Voorstel 00.07".

Teneinde de besluitvorming met "eerste" voorstellen, daarop aan te brengen "wijzigingen vooraf" en dan nog "congresamendementen", niet geheel onoverzichtelijk te maken, is opnieuw een "Integrale Versie Wijzigingsvoorstellen Statuten en Huishoudelijk Reglement" gemaakt, die echter om financiële redenen niet in deze Democraat kon worden geplaatst. De volledig korrekte versie is wel beschikbaar voor partijorganen en diegenen, die formulieren aanvragen ter indiening van moties en amendementen, alsmede voor diegenen, die om toezending verzoeken. Daarnaast is ook het stuk "Statuten en Huishoudelijk Reglement na Aanname van Wijzigingsvoorstellen" opvraagbaar. Dit stuk geeft weer hoe de Statuten en Huishoudelijk Reglement er uit zouden komen te zien indien de ALV alle wijzigingsvoorstellen zou aannemen.

Beide stukken kunnen worden aangevraagd bij het landelijk secretariaat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, tel. 070-3858303.

Voorstellen van het Hoofdbestuur

De (Nieuwe) Wijzigingsvoorstellen SHR zijn opgesteld door

de Reglementencommissie op basis van de besluitvorming door ALV 54 van maart 1992 in Breda. In de Congresbijlage 2 (Democraat nr.6) heeft het HB aangekondigd op 3 punten met eigen voorstellen die afwijken van de Wijzigingsvoorstellen SHR:

Stemadviescommissie

Uit overleg met de indiener van het amendement is gebleken dat de indiener niet de bedoeling had de stemadviescommissie de status van vaste commissie toe te kennen. Het ging er om de ledenvergadering de bevoegdheid toe te kennen te beslissen over het al dan niet instellen van een stemadviescommissie. Deze opvatting is verwerkt in het "Voorstel 02.34" van de navolgende Nieuwe Wijzigingsvoorstellen SHR. Het Hoofdbestuur steunt dit voorstel en ziet dan ook geen aanleiding meer om een eigen amendement in te dienen.

Programmacommissies

De ALV 54 heeft besloten dat de programmacommissie op de verschillende partijniveau's de status krijgen van ledencommissies die in meerderheid door de ledenvergadering worden gekozen en het concept-programma's zelf voorleggen aan het congres.

Gehoord de opvattingen van zowel de indiener van het aangenomen amendement als de zittende landelijke Programmacommissie is het HB van mening dat de uitspraak van de ALV om de programmacommissies de status van een ledencommissie toe te kennen die het concept-verkiezingsprogramma rechtstreeks voorlegt aan het congres, gerespecteerd dient te worden. De rol van de besturen als proces- en kwaliteitsbewakers moet echter tot duidelijker tot uiting komen in de reglementen door o.a. de mogelijkheid in te voeren om niet-bindende voordrachten te doen voor leden van de programmacommissies. Het HB-amendement op dit punt staat op de achterpagina van deze bijlage.

Motie-België

Een tweede HB-amendement beoogt de motie van de afdeling België uit te voeren die er op was gericht om het lidmaatschap van D66 te openen voor burgers van andere EG-lidstaten. Omdat deze leden niet gekozen kunnen worden in vertegenwoordigende lichamen stelt het HB voor de nieuwe categorie van bijzondere leden in te voeren.

WIJZIGINGSVOORSTELLEN HUIS- HOUDELIJK REGLEMENT

DEFINITIES EN BEGRIPPEN

HOOFDSTUK 0: DEFINITIES EN BEGRIPPEN

Voorstel 00.00

Bepaling: **Overall waar in het huishoudelijk reglement niet expliciet wordt verwezen naar de statuten, is de verwijzing bedoeld naar het huishoudelijk reglement zelf.**

Het hoofdbestuur wordt gemachtigd hoofdstuk 0 te formuleren, waarin alle definities en begrippen worden omschreven.

VAN HET LIDMAATSCHAP

Voorstel 01.06

Het voormalig artikel 11 van de statuten wordt artikel 4, met de tekst:

1 Bericht van opzegging van het lidmaatschap of royement als lid, zoals bedoeld in art.9 lid 1c en 1d van de statuten dient onder vermelding van de gronden onverwijld, doch in elk geval binnen één maand per aangetekende brief aan de betrokkene worden verzonden.

2 Bij opzegging of royement als lid is beroep mogelijk bij het geschillencollege, in te stellen schriftelijk en met redenen omkleed binnen één maand na ontvangst van het bericht van opzegging.

VAN DE KANDIDAATSTELLING EN VERKIEZING

Voorstel 02.19

Art.16 Schrappen lid

3 Voor de verkiezingen van gemeenteraden en stadsdeelraden kan het hoofdbestuur op verzoek van het afdelingsbestuur, het regiobestuur gehoord, dispensatie verlenen van de lidmaatschapstermijnvereisten. Verzoeken om dispensatie dienen met vermelding van redenen schriftelijk via het regiobestuur te worden ingediend bij het hoofdbestuur.

Toelichting

De statuten regelen in artikel 11 lid 3 de dispensatie van de lidmaatschapsvereisten.

Voorstel 02.22

Art.16 Artikel 47 lid 2 wordt artikel 16 lid 5.

Vervangen "hoofdbestuur" en "landelijk secretariaat" door "verkiezingscommissie", alsmede "art.11" door "in dit hoofdstuk".

Voorstel 02.28

Artikel 13 lid 1 wordt artikel 18.

Tussenvoegen in eerste zin tussen "Het hoofdbestuur heeft" en "de bevoegdheid": "tot uiterlijk twee weken vóór de formele kandidaatstelling".

Vervangen in eerste zin na "op voordracht van"

"het regio- [voor het provinciale niveau] of afdelingsbestuur [voor het gemeentelijke niveau]"

door

"de landelijke verkiezingscommissie, dan wel het verantwoordelijke bestuur"

en vervangen derde zin

"De beslissing van het bestuur is voor beroep vatbaar."

door

"De beslissing van het hoofdbestuur is, behalve in het

geval van tussentijdse landelijke verkiezingen, voor beroep vatbaar".

Tussenvoegen na derde zin:

"Het hoofdbestuur zendt daartoe onverwijld aangetekend het gemotiveerde bestuursbesluit aan betrokkene, die gedurende zeven dagen het recht heeft daartegen bij het geschillencollege in beroep te gaan."

Toelichting

Er is om eenduidige terminologie gevraagd. Door het hele reglement wordt gesproken over "verantwoordelijke" dan wel "overeenkomstige" bestuur, vandaar hier ook. Expliciet moet ook zijn dat het de beslissing van het hoofdbestuur is waartegen kan worden geprocedeerd en niet de beslissing van andere besturen, die als advies naar het hoofdbestuur gaan. Bovendien kan bij tussentijdse verkiezingen dit beroep onmogelijk gehonoreerd worden, omdat de wettelijke termijnen die ruimte niet bieden. Er is door de toevoegingen nu ook een tijdschema ingevoerd, waardoor duidelijk is wanneer beslissingen uiterlijk moeten zijn genomen en definitief zijn.

Voorstel 02.33

Nieuw artikel 21

Dispensatie van de reglementaire onverenigbaarheden is mogelijk, indien ná verkiezing blijkt dat personen worden gekozen in een functie, terwijl zij een daarmee onverenigbare andere functie vervullen.

Gegeven het feit dat betrokkene bij de kandidaatstelling reeds een ontslagbrief, zoals bedoeld in artikel 23, heeft ingeleverd, dient tussen de datum van verkiezing en benoeming:

a. bij het hoofdbestuur en landelijke verkiezingscommissie een verzoek tot dispensatie voor een met name genoemde periode te worden ingediend;

b. de landelijke verkiezingscommissie onmiddellijk een onderzoek in te stellen naar het gerechtvaardigd zijn van het verzoek, en daarbij tenminste de direct betrokkenen, inclusief opvolgers op de lijsten, te horen;

c. de landelijke verkiezingscommissie verslag uit te brengen aan het hoofdbestuur en daarbij een voorstel tot al dan niet dispensatieverlening met een aangegeven termijn te doen;

d. het hoofdbestuur over dit voorstel te beslissen, tegen welke beslissing betrokkene, alsmede overige belanghebbenden in beroep kunnen gaan bij het geschillencollege;

e. het hoofdbestuur deze beslissing onmiddellijk aan de landelijke rapportagecommissie te melden en gemotiveerd in de eerstvolgende Democraat te publiceren.

Toelichting

Beslispunt voorjaarscongres.

Stemadviescommissies

Voorstel 02.34

Nieuw artikel 22

1 Uiterlijk één jaar vóór de datum waarop de verkiezingen worden gehouden kan de betreffende ledenvergadering op voorstel van het bestuur besluiten voor bij de dan komende kandidaatstelling al dan niet een stemadviescommissie, als een commissie-ad-hoc, in te stellen. In regio's en afdelingen volgt dit eventuele besluit op het reglementair volgens artikel 38, respectievelijk 39, vereiste besluit al dan niet aan de verkiezingen deel te nemen en de vaststelling van het verkiezingsreglement. Indien dit besluit niet uiterlijk één jaar voor de verkiezingen is genomen, kan er geen stemadviescommissie worden ingesteld.

2 Stemadviescommissies bestaan uit een oneven aantal leden en treden niet in de taken en bevoegdheden

van enige verkiezingscommissie en evenmin in de taken en bevoegdheden van het overeenkomstige bestuur. Het lidmaatschap van een stemadviescommissie is onver- enigbaar met het lidmaatschap van enig bestuur, vaste commissie of raad van het overeenkomstige niveau en tevens onverenigbaar met het uitoefenen van enige vertegenwoordigende functie in het openbaar bestuur op overeenkomstig niveau, dan wel het kandidaat zijn daar- toe.

3 Indien tot een stemadviescommissie wordt beslo- ten, bereidt het verantwoordelijke bestuur onmiddellijk een meervoudige voordracht voor het lidmaatschap van deze commissie voor.

4 De kandidaten voor de stemadviescommissie wor- den uiterlijk twee weken vóór de ledenvergadering waar- in zij worden gekozen aan alle betrokken stemgerechtig- de leden bekend gemaakt. De ledenvergadering benoemt de leden van de stemadviescommissie uiterlijk één maand voor de opening van de kandidaatstelling voor de vertegenwoordigende functies uit de kandidaten, die door het verantwoordelijke bestuur zijn voorgedragen. Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 worden de voorzitter van de commissie en de overige leden afzonderlijk in functie gekozen volgens de metho- de van Bijlage C van dit reglement. Indien er onvoldoen- de kandidaten in een stemadviescommissie worden gekozen, vervalt de commissie reglementair.

5 Een stemadviescommissie heeft tot taak het op onpartijdige wijze rechtstreeks aan de betrokken kiesge- rechtigde leden uitbrengen van een advies omtrent de kwaliteiten van de kandidaten voor de vertegenwoordig- ende functie in relatie tot het door de ledenvergadering vastgestelde politiek profiel en het groeperen de kandi- daten in volgorde van geschiktheid voor de met name aangegeven beleidsterreinen.

6 De ledenvergadering, waarin wordt besloten tot het eventueel instellen van een stemadviescommissie, stelt daartoe tevens een politiek profiel vast, waarin wordt aangegeven welke beleidsterreinen hoofdaccent voor een komende periode zullen hebben en over welke deskun- digheden een fractie in elk geval moet beschikken.

7 Indien een stemadviescommissie wordt ingesteld dient in het verkiezingsreglement de procedure te wor- den opgenomen, waarin wordt vermeld dat:

a. er na het sluiten van de kandidaatstelling tenminste dertig dagen dienen te worden uitgetrokken om alle kandidaten, die zich daartoe hebben opgegeven, door de commissie te kunnen horen;

b. de commissie de kandidaten hoort aan de hand van een tevoren door de commissie opgestelde en aan de kandidaten toegezonden lijst van criteria en vraag- punten passend in het politieke profiel, aan de hand waarvan de kandidaten zullen worden beoordeeld;

c van het gesprek van de commissie met betrokken kandidaten door de commissie een zo volledig mogelijk verslag dient te worden gemaakt, waarbij overeenstem- ming dient te worden bereikt omtrent over betrokkene te verschaffen informatie;

d. de commissie het stemadvies unaniem dient vast te stellen en eerst aan alle kandidaten dient te doen toekomen, waarna alle kandidaten gedurende één week het recht hebben aan dit advies van de commissie een persoonlijke reactie toe te voegen van ten hoogste drie- honderd woorden, hetwelk onverbrekkelijk verbonden met het stemadvies aan de leden ter kennis wordt gebracht;

e. eventuele geschillen over de wijze van handelen van de commissie direct na het uitbrengen van het s- temadvies aan de kandidaten bij het geschillencollege aanhangig kunnen worden gemaakt en binnen één week

dienen te worden behandeld; het stemadvies kan niet aan de leden ter kennis worden gebracht, indien er nog procedures bij het geschillencollege lopen.

Toelichting

De amendering van het beslispunt tijdens voorjaarscongres inzake stemadviescommissies bleek tot een niet werkbare situatie te leiden. In overleg met de indieners is de uitwerking nu zo aangepast, dat de essentie van de amendering, te weten dat een ledenvergadering het recht moet hebben zich uit te spreken over het al dan niet willen van een stemad- viescommissie gerealiseerd is. Een stemadviescommissie wordt samengesteld op meervoudige voordracht van het verantwoordelijke bestuur. Omdat het artikel voor alle organi- sationiveaus van toepassing is, is de procedure in verschil- lende stappen aangegeven. Een verantwoordelijk bestuur kan de verschillende fasen integreren, bijvoorbeeld de beslissing een stemadviescommissie in te stellen combineren met een meervoudige voordracht. Punt 7 is de uitwerking van de gevraagde richtlijnen overeenkomstig het AR-advies. Gege- ven de invloed van stemadviescommissies op het stemge- drag der leden zijn zowel een zeer zorgvuldige procedure als een deugdelijke bescherming van de belangen der kandida- ten te waarborgen.

Voorstel 02.36

Dient te beginnen op pag 31, tweede regel van onder met:
Art.23 Vervangen de aanhef van lid 2 en sub e

Voorstel 02.37

Art 23 Tussenvoegen een nieuw sub
d te worden aangegeven of hij/zij in aanmerking wenst te komen voor het lijsttrekkerschap;
Oud-sub d wordt sub e.

Voorstel 02.49

Artikel 101 wordt artikel 30.
Volgorde wijzigen in procedure-volgorde; dus lid 2 na oud lid 5.
Vervangen in oud-lid 3 sub b het woordje "gebied" door "regio".

Toelichting

Het woordje "gebied" kan de verwarring wekken dat beleids- terrein is bedoeld, terwijl het hier om een territoriaal gebied gaat en dus beter "regio" kan worden gezegd.

Voorstel 02.54

Artikel 102 wordt artikel 31.
Vervangen
1 Ten behoeve van de voorverkiezingen worden de volgende vijf kieskringgroepen gevormd:
I Noord, omvattende de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Flevoland;
II Midden, omvattende de provincies Utrecht en Gelder- land;
III Holland-noord, omvattende de provincie Noord-Hol- land;
IV Holland-zuid, omvattende de provincie Zuid-Holland;
V Zuid, omvattende de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.
2 Iedere kandidaat kan zich slechts voor één groep aanmelden. In het buitenland woonachtige leden worden geacht tot de kieskringgroep V te behoren, en worden in de gelegenheid gesteld aan de voorverkiezingen in deze groep deel te nemen.
3 De landelijke verkiezingscommissie benoemt in overleg met de betrokken regiobesturen voor iedere kieskringgroep een groepsverkiezingscommissie, die met betrekking tot de voorverkiezingen een overeenkomstige taak en positie heeft als de landelijke verkiezingscommissie.

door nieuw lid

1 De voorverkiezingsronde is bestemd voor die kandidaten, die geen deel uitmaken van de fracties in de eerste en tweede kamer der staten-generaal, dan wel van het europees parlement.

Vervangen lid

4 Per kieskringgroep worden voorverkiezingen gehouden onder verantwoordelijkheid van de groepsverkiezingscommissies. Binnen vier weken na sluiting van de aanmeldings-termijn zenden de groepsverkiezingscommissies in overleg met de landelijke verkiezingscommissie aan alle in het gebied van hun kieskringgroep wonende stemgerechtigde leden een opgave in alfabetische volgorde, beginnende met een door loting verkregen letter, van alle kandidaten voor de betreffende groep. Alle door de kandidaten verstrekte gegevens worden in deze opgave opgenomen, alsmede indien de kandidaat zulks wenst een persoonlijke verklaring van ten hoogste driehonderd woorden.

door

2 Binnen vier weken na sluiting van de aanmeldings-termijn zendt de landelijke verkiezingscommissie aan alle stemgerechtigde leden een opgave in alfabetische volgorde, beginnende met een door loting verkregen letter, van alle kandidaten. Alle door de kandidaten verstrekte gegevens worden in deze opgave opgenomen.

Vervangen in oud-lid 5 "ten hoogste vijftieng" door "een door de landelijke verkiezingscommissie in overeenstemming met de in te dienen kieslijsten te bepalen aantal".

Vervangen in oud-lid 6 "groepsverkiezingscommissies" door "landelijke verkiezingscommissie" en schrappen "doch in ieder geval één per kieskringgroep. Zittende fractieleden zijn behoudens overmacht gehouden in de kieskringgroep, waar zij kandideren, hun kandidatuur persoonlijk te verdedigen".

Toelichting

Uitwerking van de twee landelijke rondes, één zonder en de tweede met de reeds aanwezige landelijke politici.

Voorstel 02.57

Artikel 105 wordt artikel 34.

Vervangen in lid 1 "de eerste veertig" door "het vooraf door de landelijke verkiezingscommissie bepaalde aantal".

Tussenvoegen in lid 1 tussen "ranglijst," en "onder vermelding": "aangevuld met de volgens art.33 gestelde kandidaten, gezamenlijk in alfabetische volgorde, beginnende met een door loting verkregen letter,"

Artikel 104 lid 3 wordt lid 4

Verplaatsen als toevoeging aan lid 4 van oud-artikel 105 lid 3: de derde zin.

Vervangen oud-lid 4

De kandidaten met de rangnummers 1 t/m 25 van de definitieve landelijke lijst worden op alle in te dienen kandidatenlijsten op de overeenkomstig genummerde plaatsen geplaatst.

door nieuw lid

5 De landelijke verkiezingscommissie bepaalt in overeenstemming met het in artikel 31 lid 3 aangekondigde, welk aantal kandidaten van de definitieve landelijke lijst op alle in te dienen kandidatenlijsten op de overeenkomstig genummerde plaatsen worden geplaatst".

Oud-lid 5 wordt lid 6. Daarin vervangen "plaatsen 26 t/m 30" door "de resterende plaatsen" en tussenvoegen tussen "van" en "de eigen": "tenminste".

Oud-lid 6 wordt lid 7. Daarin vervangen "nr 26 en volgende" door "de opvolgende".

Oud-lid 7 wordt lid 8. Daaraan voorvoegen "Deze definitieve lijst wordt door de landelijke verkiezingscommissie gecorrigeerd op basis van de door de kiezers bij de parlementsverkiezingen uitgebrachte voorkeursstemmen.

Deze laatste lijst is bepalend voor de opvolging".

Toelichting

Aanpassing aan het twee-ronden systeem. Het door de LVC bepaalde aantal kandidaten van de voorronde worden gekombineerd met de herkiesbare zittende politici. De Limburgse suggestie om "regionale" kandidaten per kieskring naar voren te schuiven moet vanwege de daaruit ontstane problemen bij verkiezing en opvolging, die in de leden 7 en 8 van dit artikel worden geregeld, worden afgewezen.

Voorstel 02.59

Nieuw artikel 36.

Toelichting

Gegeven de zeer korte termijn, waarbinnen dient te worden gehandeld, indien er sprake is van tussentijdse verkiezingen, is het raadzaam een vrij precies draaiboek te hebben, opdat een ieder precies weet wanneer wat waar gebeurt. De kandidaatstellings- en programmavaststellingsprocedures dienen volledig op elkaar te zijn afgestemd, mede in verband met de besluitvorming op een verkiezingskongres en de voorbereidende regiovergaderingen daartoe (zie bij de betreffende hoofdstukken).

Voorstel 02.60

Toelichting

Precieze aantallen worden niet meer genoemd. De drempelwaarde, die geldt voor kandidaatstelling voor de EK is gesteld op 10% van de deelnemende bijtellen.

Voorstel 02.63

Artikel 169 wordt artikel 39.

Vervangen in lid 4

"Indien van het regiobestuur een gunstig advies is ontvangen en het hoofdbestuur geen duidelijke bezwaren bekend zijn, verleent het hoofdbestuur toestemming tot deelname."

door

"Het hoofdbestuur beslist toestemming tot deelname te geven, indien haar geen duidelijke bezwaren bekend zijn en van het betrokken regiobestuur een positief advies tot deelname is ontvangen".

Toelichting

Redactionele verbetering om duidelijk te maken dat uitsluitend het hoofdbestuur beslist en niemand anders.

VAN HET POLITIEK PROGRAMMA

Voorstel 03.02

Artikel 90 wordt artikel 50.

Vervangen in lid 1 sub

- het beleidsprogramma;*
- het verkiezingsprogramma;*
- het europees programma;*
- een aantal statenprogramma's;*
- een aantal gemeenteprogramma's;*
- een aantal programma's t.b.v. de verkiezingen van openbare lichamen;*
- een aantal stadsdeelraadsprogramma's.*

door sub

- het beleidsprogramma en de ALV-uitspraken over majeure politieke thema's;**
- de verkiezingsprogramma's voor de D66-fracties in de direct gekozen vertegenwoordigende lichamen zoals**
 - **het nederlandse parlement;**
 - **het europees parlement;**
 - **provinciale staten;**
 - **gemeenteraden.**

Toelichting

Redactionele herformulering in termen van verkiezingspro-

gramma's. Bovendien de toevoeging aan het beleidsprogramma van de gegroeide praktijk om over belangrijke politieke thema's congressuitspraken te doen (reglementair hebben deze uitspraken thans geen enkele status). In verband met de decentralisatie van de regelbevoegdheid terzake van subregio's en deelafdelingen naar de regio's resp. afdelingen, dient in het instellingsbesluit van de overeenkomstige ledenvergaderingen te worden bepaald of er sprake is van direct gekozen vertegenwoordigingen en zo ja, dan behoort het betreffende verkiezingsprogramma tot het politiek programma en valt dat krachtens dit reglement onder de bepalingen van dit hoofdstuk.

Voorstel 03.13

Artikel 93 lid 1 wordt artikel 57 lid 7.

Vervangen sub a

wanneer het hoofdbestuur een daartoe strekkend voorstel dat het van de programmacommissie heeft ontvangen aan de ALV voorlegt,

door

a wanneer de hoofdbestuur een daartoe strekkend voorstel aan de ALV voorlegt en de ALV dit voorstel vaststelt;

en toevoegen een nieuw sub

c wanneer de ALV een actueel politieke motie aanneemt, die een bewust gekozen standpuntverandering in relatie tot het beleidsprogramma behelst.

Toelichting

De ALV moet een voorstel eerst vaststellen voordat dit het beleidsprogramma wijzigt. Sub c is noodzakelijk wanneer een congressuitspraak terzake is gedaan.

Voorstel 03.19

Artikel 141 wordt artikel 61.

Tussenvoegen in lid 1 tussen "staten" en "wordt": ", verder **statenprogramma** geheten,"

Vervangen in lid 2 "*In geval van twijfel*" door "**In elk geval**" en "*landelijke programmacommissie*" door "**hoofdbestuurcommissie voor het politiek programma**".

Voorstel 03.20

Artikel 168 wordt artikel 62.

Tussenvoegen in lid 1 tussen "gemeenteraad" en "wordt": ", verder **gemeenteprogramma** geheten,"

Vervangen in lid 2 "*In geval van twijfel*" door "**In elk geval**" en "*landelijke programmacommissie*" door "**hoofdbestuurcommissie voor het politiek programma**".

VAN DE LEDENVERGADERING

Voorstel 04.07

Artikel 22 wordt artikel 74.

Vervangen lid 1 sub d "*tenminste tien procent van de leden*" door "**de financiële commissie in het geval een besluit volgens art.125 lid 4 naar het oordeel van de commissie de partij in financiële problemen kan brengen.**"

Toelichting

Het oorspronkelijke sub d is overgebracht naar de statuten. De financiële commissie krijgt de mogelijkheid tot een ALV te verzoeken, indien het financiële hoofdbestuursbeleid dat rechtvaardigt.

Voorstel 04.13

Artikel 132 lid 3 t/m 5 wordt artikel 78 lid 1 t/m 3.

Tussenvoegen in lid 1 tussen "schriftelijk" en "aangekondigd": "**aan de adressen van de betrokken stemgerechtigde leden**".

Toevoegen nieuw lid

2 In het geval van tussentijdse of vervroegde verkiezingen voor de tweede kamer der staten-generaal wordt de ARV bijeen geroepen op de vierde zaterdag volgend op het in artikel 35 lid 1 genoemde tijdstip van het Koninklijk Besluit tot het ontbinden der kamer en het houden van vervroegde verkiezingen. Deze ARV geldt als voorbereiding op het landelijk verkiezingscongres met betrekking tot het indienen van moties en amendementen op het concept-verkiezingsprogramma.

Tussenvoegen in lid 3 tussen "vaststelt," en "moties": "**voorstellen en**"

en toevoegen aan lid 3 "**De ARV beslist op welke wijze de voorstellen in behandeling worden genomen met dien verstande dat over de inhoud van de voorstellen kan worden besloten in een eerstvolgende ledenvergadering, nadat deze voorstellen aan de regioleden zijn voorgelegd**".

Toelichting

Voor tussentijdse kamerverkiezingen dient precies te worden aangegeven hoe de organisatie van de voorbereiding moet verlopen, wil in de korte spanne tijds toch een correcte procedure worden afgewikkeld. Tijdens het voorjaarscongres is een beslispunt aangenomen dat het bestaande recht van initiatief nog eens extra geregeld wil zien. Door de term "voorstellen" apart in te voegen wordt explicieter aangegeven wat ook al in de term "moties" was begrepen. Het is niet nodig een bepaalde omvang als indieningssteun te vragen, omdat immers de ledenvergadering, zoals in het beslispunt gesteld, zelf bepaalt wat er met de voorstellen wordt gedaan. De zorgvuldigheid vergt echter dat alle leden kennis hebben kunnen nemen van het voorstel en hun recht van amendement hebben kunnen uitoefenen (voorkomen van "overvallen" tijdens een ARV).

Voorstel 04.18

Artikel 162 lid 3 t/m 5 wordt artikel 82 lid 1 t/m 3.

Tussenvoegen in lid 1 tussen "schriftelijk" en "aangekondigd": "**aan de adressen van de betrokken stemgerechtigde leden**".

Schrappen lid 2 sub b en in sub c "*of subregio*".

Tussenvoegen in lid 3 tussen "vaststelt," en "moties": "**voorstellen en**"

en toevoegen aan lid 3

"De AAV beslist op welke wijze de voorstellen in behandeling worden genomen met dien verstande dat over de inhoud van de voorstellen kan worden besloten in een eerstvolgende ledenvergadering, nadat deze voorstellen aan de afdelingsleden zijn voorgelegd".

Toelichting

Sub b van lid 2 kan worden geschrapt omdat dit reeds in de statuten staat, terwijl de subregio als zelfstandig orgaan is vervallen. Tijdens het voorjaarscongres is een beslispunt aangenomen dat het bestaande recht van initiatief nog eens extra geregeld wil zien. Door de term "voorstellen" apart in te voegen wordt explicieter aangegeven wat ook al in de term "moties" was begrepen. Het is niet nodig een bepaalde omvang als indieningssteun te vragen, omdat immers de ledenvergadering, zoals in het beslispunt gesteld, zelf bepaalt wat er met de voorstellen wordt gedaan. De zorgvuldigheid vergt echter dat alle leden kennis hebben kunnen nemen van het voorstel en hun recht van amendement hebben kunnen uitoefenen (voorkomen van "overvallen" tijdens een AAV).

Voorstel 04.19

Vervangen artikel 62 "*De rapportagecommissie bestaat uit tenminste zes leden*"

door artikel 83.

1 Rapportagecommissies bestaan uit een oneven aantal leden; indien dit niet (meer) het geval is, dient het

overeenkomstige bestuur zo spoedig mogelijk de vacatures bij de LV open te stellen; de commissie kan doorfunctioneren;

- a. de landelijke rapportagecommissie bestaat uit tenminste vijf leden;
- b. de algemene regio-, respectievelijk afdelingsvergadering bepaalt het minimum aantal leden voor de overeenkomstige rapportagecommissie.

2 De landelijke rapportagecommissie is in elk geval een vaste commissie. Regio- en afdelingsvergaderingen kunnen de rapportagecommissie op overeenkomstig niveau als vaste commissie, dan wel als commissie-ad-hoc instellen. Voor iedere rapportagecommissie gelden de bepalingen van dit huishoudelijk reglement.

Toelichting

Uitwerking congresbesluit rapportagecommissie alleen landelijk verplicht te stellen. Regio's en afdelingen zijn vrij in de keuze tussen vaste dan wel ad-hoc commissie; aanbevolen wordt dat voor de voorbereiding van de landelijke ledenvergadering er in elk geval een ad-hoc commissie is ter verbetering van de kwaliteit van de congresvoorbereiding.

Voorstel 04.28

Artikel 26 wordt artikel 90.

Voorvoegen in aanhef lid 1 "Behoudens het in dit reglement bepaalde ten aanzien van de jaarrekening kunnen".
Schrappen in lid 2 sub b en lid 3 "ASV".

Toevoegen aan lid 2 b en c "behoudens in het geval van art.89 lid 3c".

Tussenvoegen in lid 3 tussen "ARV of AAV moeten" en "met absolute": "door de betreffende LV".

Schrappen in lid 5 "Bij de publikatie van moties en amendementen vermeldt het hoofdbestuur een aanbeveling".

Toevoegen aan lid 6 "en inzake congresvoorstellen als bedoeld in art.89 lid 3c uiterlijk vier dagen voorafgaand aan het in art.73 lid 4 bedoelde verkiezingscongres bedraagt".

Toevoegen een nieuw lid

7 **Moties met betrekking tot algemene huishoudelijke aangelegenheden van de partij, algemeen organisatorische moties genaamd, kunnen op de gebruikelijke wijze in die ledenvergadering aan de orde worden gesteld, waarin de begroting is geagendeerd. De betreffende moties worden tijdens de algemene ledenvergadering bij dit agendapunt behandeld.**

Congresreglement artikel 5 wordt lid 8.

Toelichting

De huidige regels zijn onjuist voor zover het de jaarrekening betreft; dat is thans rechtgezet. Subregio's zijn, conform de congresbesluitvorming niet meer betrokken in de congresvoorbereiding. Bij vervroegde kamerverkiezingen kan de congresvoorbereiding slechts via ARV's geschieden en dienen de termijnen expliciet te zijn vastgelegd. De "aanbevelingen" van het hoofdbestuur worden in een ander artikel geregeld. Er is een duidelijke behoefte vastgesteld om in algemene zin over huishoudelijke zaken zich te kunnen uitspreken. Die mogelijkheid is nu formeel geopend via AOM's.

VAN HET BESTUUR

Voorstel 05.05

Artikel 48 lid 4 t/m 6 wordt artikel 103 lid 1 en 2.

Vervangen

4 *Het lidmaatschap van het hoofdbestuur is niet verenigbaar met enige andere partijfunctie, behalve het lidmaatschap van de programmacommissie en de commissies-ad-hoc.*

door

1 In aanvulling op de statutaire onverenigbaarheden en het gestelde in art.20 is het lidmaatschap van het hoofdbestuur onverenigbaar met enige andere partijfunctie, behalve het q.q.lidmaatschap van de bijzondere organen, de programmacommissie, de redactieraad van "de Democraat" en commissies-ad-hoc.

Schrappen lid 6

Toelichting

I.v.m. art.20 dient lid 4 te worden aangepast en lid 6 te worden geschrapt, omdat de onverenigbaarheden elders zijn geregeld.

Voorstel 05.13

Artikel 136 wordt artikel 111.

Tekst vervangen door

1 Het RB bestaat uit tenminste vijf leden en het regio-hoofdbestuurslid, dat slechts een adviserende stem heeft.

2 Het lidmaatschap van het RB is niet verenigbaar met het lidmaatschap van provinciale staten, het hoofdbestuur of een afdelingsbestuur en de vaste of overeenkomstige regionale commissies. Het hoofdbestuur kan, de ARV gehoord, dispensatie verlenen van de onverenigbaarheid met een afdelingsbestuur.

3 Ieder lid van een regio kan zich kandidaat stellen voor het RB en de commissies, indien hij/zij aan de in de statuten en dit reglement gestelde eisen voldoet.

4 Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 worden de voorzitter, secretaris, penningmeester en overige leden in functie gekozen volgens de methode van bijlage C van dit reglement.

5 Een lid van het RB wordt gekozen voor een tijd van twee jaar en is tweemaal als zodanig onmiddellijk herkiesbaar.

6 Neemt de ARV een motie van wantrouwen aan tegen het regiobestuur in z'n geheel, dan dient dit onverwijld in z'n geheel af te treden. De dagelijkse gang van zaken worden afgehandeld door voorzitter, secretaris en penningmeester, die als zodanig in functie zijn gekozen en die binnen twee maanden een ledenvergadering bijeen roepen om een nieuw regiobestuur te kiezen.

7 De ARV kan een motie van wantrouwen aannemen tegen een lid van het regiobestuur, dat dan onverwijld dient af te treden. Dat aftreden wordt beschouwd als "tussentijds vacant worden", waarbij een eventuele functiewaarnemer wordt benoemd en de eerstvolgende ARV een nieuw bestuurslid kiest.

Toelichting

In verband met het schrappen van de federatieve structuur, dienen alle verwijzingen daarnaar eveneens te worden geschrapt. Bovendien moeten de onverenigbaarheden beter worden aangegeven en moet worden aangepast aan de veranderde kieswijze van het regiohoofdbestuurslid en andere functies. Bovendien moet worden rekening gehouden met het gestelde in artikel 41. Tot nu toe ontbrak de statutair vereiste regeling van het ontslag van het bestuur.

Voorstel 05.15

Artikel 164 wordt artikel 113.

Tekst vervangen door

1 Het AB bestaat uit tenminste drie leden.

2 Het lidmaatschap van het AB is niet verenigbaar met het lidmaatschap van de gemeenteraad, het hoofdbestuur of het regiobestuur en de vaste of overeenkomstige afdelingscommissies. Het hoofdbestuur kan, de AAV gehoord, dispensatie verlenen van de onverenigbaarheid met het regiobestuur.

3 Ieder lid van de afdeling kan zich kandidaat stellen

voor het AB, indien hij/zij aan de in de statuten en dit reglement gestelde eisen voldoet.

4 Met in achtneming van het gestelde in artikel 15 lid 4 worden de voorzitter, penningmeester en overige leden worden in functie gekozen volgens de methode van bijlage C van dit reglement.

5 Een lid van het AB wordt gekozen voor de tijd van twee jaar en is tweemaal als zodanig onmiddellijk herkiezbaar.

6 Neemt de AAV een motie van wantrouwen aan tegen het afdelingsbestuur in z'n geheel, dan dient dit onverwijld in z'n geheel af te treden. De dagelijkse gang van zaken worden afgehandeld door voorzitter en penningmeester, die als zodanig in functie zijn gekozen en die binnen twee maanden een ledenvergadering bijeen roepen om een nieuw afdelingsbestuur te kiezen.

7 De AAV kan een motie van wantrouwen aannemen tegen een lid van het afdelingsbestuur, dat dan onverwijld dient af te treden. Dat aftreden wordt beschouwd als "tussentijds vacant worden", waarbij een eventuele functiewaarnemer wordt benoemd en de eerstvolgende AAV een nieuw bestuurslid kiest.

Toelichting

De onverenigbaarheden zijn nu wat beter aangegeven, terwijl ook rekening is gehouden met het bepaalde in artikel 42. De overeenkomstige bepalingen met artikel 111 zijn opgenomen.

VAN DE FINANCIËN

Voorstel 06.07

Artikel 82 wordt artikel 124 met als tekst:

1 De financiële commissie heeft tot taak toezicht uit te oefenen op het financieel beheer van het bestuur op overeenkomstig niveau en de betrokken penningmeester gevraagd of ongevraagd te adviseren inzake financiële aangelegenheden.

2 De financiële commissie heeft ook tot taak advies uit te brengen aan de LV inzake de vaststelling van de begroting en de overige financiële aangelegenheden, alsmede inzake de goedkeuring van de jaarrekening.

3 De financiële commissie vergadert tenminste eenmaal per kwartaal en voorts zo dikwijls als twee of meer leden of de penningmeester zulks verlangen.

4 Besluiten en adviezen van de financiële commissie vereisen een absolute meerderheid van stemmen, waarbij alle commissieleden hun stem dienen uit te brengen. In spoedzaken kan ook telefonisch vergaderd worden.

5 De leden van de financiële commissie kunnen te allen tijde kennis nemen van de financiële bescheiden van de partij op overeenkomstig niveau en zich laten inlichten door de betrokken penningmeester over de stand van zaken.

Toelichting

Gegeven de verstrekkende werking van besluiten van de financiële commissie, dienen bij de besluitvorming alle leden te worden betrokken en besluiten met absolute meerderheid te worden genomen.

Voorstel 06.09

Artikel 83 wordt artikel 125.

Vervangen in lid 1 "*daartoe aanleiding bestaat*" door "*veranderde omstandigheden aanleiding geven*".

Schrappen in lid 2 "*dagelijks*" en tweemaal "*hoofd*" voor "*bestuur*".

Vervangen in lid 3 "*die door de financiële commissie zijn geblokkeerd*" door "*waar door de financiële commissie een beperking tot het doen van uitgaven, dan wel het aangaan van verplichtingen is aangebracht*".

Toelichting

Het geheel vage "daartoe" is iets duidelijker gemaakt door te stellen dat het om "veranderde omstandigheden" moet gaan, anders is immers het budgetrecht van de LV in het geding. Door schrappen van de specifiek "landelijke" aanduidingen heeft dit artikel een algemene geldigheid gekregen voor alle organisatieniveaus. "Blokkeren" is geen bekende reglementaire term, vandaar de wat preciezere omschrijving waar het om gaat.

Voorstel 06.11

Nieuw artikel 127.

1 De begroting en jaarrekening van de bestuurdersvereniging vormen een op zich sluitend onderdeel van de begroting en jaarrekening van D66.

2 De bestuurdersvereniging heeft geen eigen personeel in dienst, doch "huurt", dan wel bekostigt, de noodzakelijke diensten van het landelijk secretariaat. In elk geval behoort daartoe de coördinator van de bestuurdersvereniging.

3 Dat bestuurdersvereniging dient een sluitende begroting in, die door de ledenvergadering van die vereniging wordt vastgesteld.

4 Bij het vaststellen van de begroting wordt tevens de hoogte van de contributie vastgesteld.

5 De begroting dient door het hoofdbestuur te worden goedgekeurd.

6 De ALV kan het onderdeel bestuurdersvereniging van de D66 begroting niet wijzigen.

7 De bestuurdersvereniging dient een sluitende rekening te hebben. Het bestuur van de bestuurdersvereniging is niet bevoegd enige begrotingspost te overschrijven. De landelijke financiële commissie is bevoegd het bestuur van de bestuurdersvereniging toe te staan budgettair neutrale verschuivingen tussen begrotingsposten aan te brengen, waarvan in de eerstvolgende algemene ledenvergadering van de bestuurdersvereniging door het bestuur verantwoording dient te worden afgelegd.

Toelichting

Overeenkomstig besluitvorming voorjaarscongres.

Voorstel 06.12

Artikel 51 wordt artikel 128.

Toelichting

Zoals tijdens het voorjaarscongres besloten worden de termijnen van de wet op de jaarrekening aangehouden. Bovendien wordt hier de uitzondering, die thans in artikel 21 lid 2 staat, geschrapt.

Voorstel 06.13

Artikel 52 wordt artikel 129.

Vervangen lid 1

Bij tussentijds aftreden van de penningmeester zijn de bepalingen betreffende de jaarrekening van overeenkomstige toepassing voor het gedeelte van het kalenderjaar dat eindigt met de dag van aftreden.

door

Bij tussentijds aftreden van de penningmeester treedt de nieuwe penningmeester in de bevoegdheden van de oud-penningmeester per de dag van aftreden. De oud-penningmeester blijft, voor de periode van zijn functieneren, verantwoordelijk naast de nieuwe penningmeester tot zijn décharge door de ALV.

Toelichting

De huidige formulering van slechts gedeeltelijke verantwoordelijkheid is niet goed handhaafbaar, indien niet formeel bij tussentijds aftreden wordt afgesloten en gecontroleerd; een gezamenlijke verantwoordelijkheid, ieder voor het eigen tijds-

VAN DE BESTUURDERSVERENIGING

Voorstel 07.02

Nieuw artikel 141

1 De rechten aan het lidmaatschap verbonden, kunnen worden uitgeoefend zodra aan de contributieverplichting is voldaan.

2 De leden van de bestuurdersvereniging vormen de algemene ledenvergadering, waarin slechts diegenen die aan hun contributieverplichting hebben voldaan stemrecht hebben.

3 De Algemene Ledenvergadering van de Bestuurdersvereniging (ALB) stelt het reglement van de bestuurdersvereniging, verder "verenigingsreglement" genaamd, vast zo veel mogelijk overeenkomstig aan het huishoudelijk reglement van D66; het verenigingsreglement mag geen bepalingen bevatten, die strijdig zijn met de statuten of het huishoudelijk reglement van D66.

Voorstel 07.03

Nieuw artikel 142

Het bestuur bestaat uit negen leden, waarvan zeven rechtstreeks door en uit de aangesloten leden worden gekozen (met de voorzitter, secretaris en penningmeester in functie) en twee door het hoofdbestuur worden benoemd. De directeur van het landelijk secretariaat en de directeur van het PSVI fungeren als adviseurs van het bestuur. De coördinator van de bestuurdersvereniging fungeert als ambtelijk secretaris van het bestuur.

VAN DE GESCHILLEN

In de voorstellen met ingang van dit hoofdstuk dient de nieuwe nummering van de artikelen met 10 te worden verhoogd i.v.m. het tussenvoegen van het hoofdstuk over de bestuurdersvereniging; dus in **voorstel 08.02** moet artikel 140 genummerd worden als artikel 150 en zo vervolgens.

Voorstel 08.12

Artikel 75 wordt artikel 159.

Vervangen

De kamer doet uitspraak uiterlijk binnen drie maanden na de dag waarop het geschil aanhangig is gemaakt, met dien verstande, dat zij in zaken als bedoeld in art.69 lid 3 en 4 binnen een maand en in zaken als bedoeld in art.69 lid 5 binnen tien dagen beslist.

door

De kamer doet uitspraak:

a. uiterlijk tien dagen na de dag waarop een geschil als bedoeld in art.16 lid 7, art.17 lid 3 en art.24 lid 4 van dit reglement aanhangig is gemaakt, dan wel zoveel eerder als in het betreffende artikel is aangegeven en de kamer betrokken partijen kan horen; in het geval van art.36, lid 3, doet de kamer uitspraak uiterlijk op de 15e dag na het KB;

b. uiterlijk één maand na de dag waarop een geschil als bedoeld in art.7 lid 2 of art.25 lid 1 van de statuten, dan wel art.4 lid 2 van dit reglement, aanhangig is gemaakt;

c. uiterlijk drie maanden na de dag waarop een geschil als bedoeld in de statuten art.25 lid 2 of art.86 lid 2 van dit reglement aanhangig is gemaakt.

Toelichting

De oorspronkelijke formulering was onduidelijk met betrekking tot "uiterlijk" of "binnen"; de herformulering beoogt precies te zijn met wat oorspronkelijk werd bedoeld.

Voorstel 09.04

Vervangen artikel 172

1 *Het lidmaatschap van de raad is onverenigbaar met:*

a. *het ambt van minister of staatssecretaris;*

b. *het lidmaatschap van een der kamers der staten-generaal en het europees parlement;*

c. *het lidmaatschap van het hoofdbestuur.*

2 *De in lid 1 bedoelde functionarissen zijn gerechtigd deel te nemen aan de beraadslagingen van de raad. Zij hebben alsdan een adviserende stem.*

door

1 Het lidmaatschap van de raad is onverenigbaar met:

a. het ambt van minister, staatssecretaris, commissaris der konings of burgemeester;

b. het lidmaatschap van een der kamers der staten-generaal en het europees parlement;

c. het lidmaatschap van het hoofdbestuur, de bijzondere organen en de landelijke verkiezingscommissie.

2 Leden van het hoofdbestuur, de beide kamers der staten-generaal en het europees parlement zijn gerechtigd deel te nemen aan de beraadslagingen van de raad. Zij hebben alsdan een adviserende stem.

Toelichting

Nu we steeds meer politiek gekozen en benoemde vertegenwoordigers krijgen is het goed om indachtig het aandringen van het congres op striktere onverenigbaarheden, dit voor zover mogelijk ook op de adviesraad toe te passen. Dat stemt overeen met de argumenten tijdens het voorjaarscongres om het aantal leden op vijftig te houden met name om leden, die juist geen vertegenwoordigende functie ambiëren toch de mogelijkheid te geven hun deskundigheid en belangstelling politiek actief te maken. Bovendien moeten we accumulatie van functies voorkomen, zeker waar organen betrokken zijn bij de samenstelling van de raad.

Voorstel 09.06

Vervangen in artikel 175 lid 2

"Bij verhindering van een lid van de raad treedt"

door

"Indien een lid van de raad verhinderd is de raadsvergadering bij te wonen, meldt betrokkene dat schriftelijk aan de voorzitter en treedt"

en

"Indien ook dit plaatsvervangend lid is verhinderd, treedt"

door

"Indien ook dit plaatsvervangend lid blijkens een schriftelijke melding aan de voorzitter van de raad is verhinderd, treedt

Schrappen in lid 3

"De aldus ontstane vakature voor het plaatsvervangend lid van de raad wordt desgewenst op een door het regiobestuur daartoe uitgeschreven ARV vervuld door verkiezing van een nieuw plaatsvervangend lid"

Toelichting

Redactionele aanpassing, omdat niet duidelijk was waaruit blijkt dat een lid of een plaatsvervanger verhinderd is een vergadering bij te wonen. Het aantal plaatsvervangende leden is als regel genoeg om de vacatures in twee jaar tijds op te vullen. Anders bevordert je het "duiventil-effect".

OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Voorstel 10.01

Art.190 De nieuwe bepalingen met betrekking tot de onverenigbaarheden treden onmiddellijk in werking in

overeenstemming met artikel 193. Een functionaris, die volgens dit nieuwe reglement onverenigbare functies vervult, dient voor het eerstkomende congres alle, behalve één van die functies neer te leggen en die opengevallen functies dienen voor het congres te worden opengesteld. In die gevallen waar de voorzitters van bijzondere organen of commissies, die thans niet in functie door een ledenvergadering zijn gekozen, dat volgens de nieuwe regels wel moeten, worden betrokken vacatures voor het voorjaarscongres van 1993 opengesteld.

Programmacommissie

Het hoofdbestuur heeft kenbaar gemaakt ten aanzien van de voorstellen inzake de programmacommissies ten behoeve van de verkiezingsprogramma's een wijzigingsvoorstel te willen indienen.

Dit amendement heeft tot doel besturen instrumenten in handen te geven om de spreiding van deskundigheid in de programmacommissies te bevorderen en de processen te bewaken de procdie leiden tot concept-verkiezingsprogramma's.

HB-amendement op Voorstel 03.06

Art.052 Toevoegen aan lid 2 Onverminderd het bepaalde in art.5 lid 1 sub e heeft het hoofdbestuur het recht om een gemotiveerde meervoudige voordracht van kandidaten te doen, waaruit de rechtstreeks door de ledenvergadering benoemde leden kunnen worden gekozen.

HB-amendement op Voorstel 03.07

Toevoegen aan lid 3 Onverminderd het bepaalde in art.5 lid 1 sub e hebben regio- en afdelingsbesturen het recht om een gemotiveerde meervoudige voordracht van kandidaten te doen, waaruit de rechtstreeks door de ledenvergadering benoemde leden kunnen worden gekozen.

HB-amendement op Voorstel 03.09

Art.054 Toevoegen aan lid 2 Het verantwoordelijke bestuur doet een voordracht voor de verkiezing van de voorzitter.

HB-amendement op Voorstel 03.10

Art.055 Tussenvoegen in lid 5, eerste zin: De hoofdbestuurscommissie voor het politiek programma heeft bovendien tot taak de bewaking van de voortgang, samenhang en afstemming van de verkiezingsprogramma's op de onderscheiden niveaus en het hoofdbestuur te adviseren omtrent het verbinden van de naam van D66 aan de betreffende kandidatenlijsten.

HB-amendement op Voorstel 03.11

Art.056 Toevoegen aan lid 1 Met behoud van de eigen taakstelling hoort de programmacommissie tijdig het verantwoordelijke bestuur omtrent het ontwerp-verkiezingsprogramma; landelijk valt dit tijdstip samen met de publicatie van de ALV-agenda volgens art.88 lid 4; de algemene regio-, respectievelijk afdelingsvergadering bepaalt bij de instelling van de commissie op overeenkomstig niveau het tijdstip waarop dit horen geschiedt.

Motie België

Het hoofdbestuur wil tegemoetkomen aan de door de ALV 54 aangenomen motie van de afdeling België via het creëren van een bijzonder lidmaatschap. De daartoe vereiste aanpassingen van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement volgen hieronder.

Deze aanpassingen zijn te beschouwen als een hoofdbestuursamendement ex.HR-art.26 lid 2 sub e.

HB-amendement op Voorstel 00.06

Art.07 Tussenvoegen in lid 1: D66 kent leden, adspirant- en bijzondere leden, alsmede donateurs; de inhoud van deze begrippen wordt nader uitgewerkt in het huishoudelijk reglement.

Tussenvoegen in lid 2, eerste zin: Het hoofdbestuur beslist over toelating als lid, adspirant- of bijzonder lid.

HB-amendement op Voorstel 00.08

Art.08 Nieuw lid 2: Iedere burger in het bezit van één der nationaliteiten en tevens inwoner van één der ledenstaten van de Europese Gemeenschap van achttien jaar en ouder, die redelijkerwijs geacht kan worden in te stemmen met de grondgedachte van D66, kan bijzonder lid worden en zijn van D66. Het huishoudelijk reglement regelt afzonderlijk de rechten en plichten verbonden aan het bijzonder lidmaatschap.

HB-amendement op Voorstel 00.09

Art.09 Tussenvoegen in aanhef lid 1: Het lidmaatschap, dan wel adspirant- of bijzonder lidmaatschap, eindigt door:

HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Adspirantleden, bijzondere leden en donateurs

HB-amendement Nieuw Voorstel 01.13

Nieuw artikel 7:

- 1 Bijzondere leden betalen een door de algemene ledenvergadering vast te stellen jaarlijkse bijdrage op grond waarvan zij overeenkomstige rechten van leden hebben, met uitzondering van het passief kiesrecht binnen D66 voor vertegenwoordigende lichamen.
- 2 Voor wat betreft aanmelding, acceptatie en contributiebetaling zijn art.1 t/m 3 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7 wordt artikel 8

Tussenvoegen: Donateurs zijn allen die geen (adspirant-) lid of bijzonder lid zijn van D66 en jaarlijks vrijwillig bijdragen aan de geldmiddelen van D66.

Vleuten - De Meern

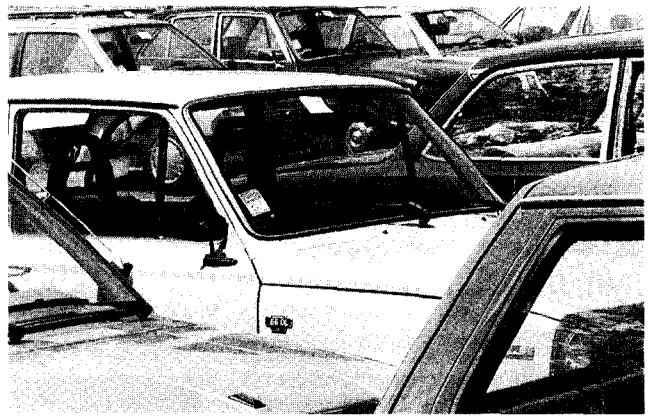
• Vleuten - De Meern is in een langdurige strijd verwickeld met de stad en de provincie Utrecht over grenscorrecties, de kassenbouw en de toekomst van het groene hart. Machteld Versnel zal een landelijke visie geven op de problematiek.

Café-restaurant Vallers, Vleuten.
20.30 uur. C.J. van Dijk, 03407-2776

Vlijmen

• D66 Vlijmen wil het aantal autobewegingen binnen de gemeente zoveel mogelijk beperken. Verschillende voorstellen worden besproken op een discussie-avond over 'alternatieven voor het autogebruik'. De verkeersdeskundige Eduard Figee en Nico Tijdink, beleidsadviseur van de KvK NO-Brabant verzorgen inleidingen op het thema. Marie Louise Tiesinga schets het D66-beleid ter beperking van de mobiliteit.

**Café De Harmonie, Haarsteegse-
straat 58, Haarsteeg. 20.30 uur.**
Paula van der Wiel, 04108-13620.

Woensdag 9 september

Abcoude/Baambrugge

• Voor welke welzijnsvoorzieningen mag de subsidiekraan niet dicht? Is er een onderscheid te maken tussen basisvoorziening en luxe? Deze en andere vragen komen ter sprake op de thema-avond 'Laten we welzijn'. Drie forumleden houden een inleiding op het onderwerp: Marijke Linthorst van de Initiatiefgroep Dorpsbelangen, een bestuurslid van de Abcouder Lawn Tennis Club en Machteld Versnel.

De Wakende Haan, Kerkplein, Abcoude. 20.00 uur. René Post, 02946-4864

Almere

• Een journalistenforum met Pieter ter Veer, Marie Louise Tiesinga, Edo Spier en plaatselijke D66-vertegenwoordigers bespreekt de uitslag van een door D66 gehouden enquête over de kwaliteit van de woonomgeving in Almere. De D66-afdeling 'kraamt' drie dagen: op woensdag in Almere Buiten, donderdag in Almere Stad en vrijdag in Almere Haven.

De Groene Wig, Almere Stad.
20.00 uur. Hona Eshuis, 036-5348523

Amsterdam Binnenstad en Oost

• D66-wethouder verkeer en vervoer Rick ten Have bespreekt de plannen om het openbaar vervoer in Amsterdam veiliger te maken.

Café Elk en Linde, 20.00 uur. 020-6711301

Beverwijk

• Waar liggen de grenzen voor D66? is het thema van een politieke avond over enerzijds de grenzen van D66 en het dragen van bestuurlijke verantwoorde-

lijkheid en anderzijds de bestuurlijke grenzen van de gewestvorming. Er is een inleiding van Olga Scheltema over de D66-ideeën over de bestuurlijke reorganisatie van Nederland. Gerrit Ybema gaat in op de positie van D66. Theo Kellenaar, fractievoorzitter van D66 Beverwijk is de derde spreker en er wordt gehoopt op discussie.

De Nieuwe Slof, Beverwijk. 20.00 uur. Piet Heesakkers, 02510-50275

Epe

• Henk Pijlman, wethouder D66 Groningen en opsteller van een ingrijpend programma voor verbetering van de lokale democratie houdt een inleiding op een panneldiscussie tussen vertegenwoordigers van alle politieke partijen over mogelijke bestuurlijke vernieuwingen in Epe.

Brinkzaal, Eper Gemeentewoning, Stationstr. 25. 19.30 u.
Chris v. Houten, 05780-21327

Gennep

• Jan Glastra van Loon verduidelijkt het landelijke D66-beleid in een forum met lokale en provinciale D66-vertegenwoordigers.

Wijkcentrum 't Hikske, Pr. Margrietstraat 22. 20.00 uur.
Paul Wessels, 08851-12580

't Gooi

• Negen D66-afdelingen uit het Gooi organiseren een gevarieerd politiek programma onder het motto 'De kwaliteit van de politiek en de kwaliteit van D66' met als gast de voorzitter van de D66 Tweede Kamerfractie, Hans van Mierlo.

Hof van Holland, Kerkbrink 1-7, Hilversum. 20.00 uur.
Roel de Wilde, 02159-51448

Haarlem

• Arthie Schimmel is aanwezig op de ledenvergadering van de

afdeling Haarlem over de sociale zekerheid.

Societeit Kraakman, Kokstraat 13, Haarlem. 21.00 uur. J.H. Breij, 023-254105

Heiloo/Limmen

• Doeke Eisma is voorzitter van een forum met vertegenwoordigers van D66, CDA, de Winkeliersvereniging 't Loo en de Stichting 'Heiloo Houden Zo' over de stadsontwikkeling en de structuurvisie 't Loo.

Open Huis in 't Loo, Heiloo. 20.00 uur. Rob Schuurman, 072- 335443.

Lelystad

• Hans van Mierlo is aan het eind van de middag met Jacob Kohnstamm, de fractievoorzitter in de staten Guus Tiesinga, wethouder Tom Stroobach en fractievoorzitter in de gemeenteraad Len van Wingerden tussen 18.00 en 19.00 uur aanwezig bij een vragenuurtje voor D66-leden en geïnteresseerden in de Blauwe Zaal van Agora.

• D66 houdt in de week van 26 augustus tot 1 september een telefonische enquête over het onderwerp 'criminaliteit' onder de inwoners van Lelystad. De resultaten van de enquête worden gepresenteerd tijdens een discussie-avond en besproken door mr. D. Veurink, officier van Justitie Zwolle en Lelystad, L. v.d. Zwart, commissaris van politiek te Lelystad, Jacob Kohnstamm en Boele Staal, D66-Eerste Kamerlid en algemeen directeur Randon Beveiliging.

Agora (Blauwe Zaal), Agorahof 2, 20.00 uur. Marga van Sprang, 03200-48615

Nijmegen

• D66-Nijmegen presenteert een info-folder over de D66-inbreng in de gemeenteraad de afgelopen twee jaar. De folder wordt donderdagavond en zaterdagochtend verspreid in een info-stand in het centrum van de stad. Een dweilorkest zorgt voor muzikale ondersteuning. Louise Groenman, gemeenteraadslid Henk Janssen en een vertegenwoordiger namens de minderhe-

den zullen tijdens de afdelingsvergadering over het minderhedenbeleid hun visie neerleggen op de paradox dat zoveel projecten, die de achterstand van etnische groepen moeten verkleinen en de discriminatie moeten verminderen, mislukken.

Café Trianon, Berg en Dalseweg 33. 19.30 uur. Genie Hendriks, 080 442098

Oss en omstreken

• Aad Nuis neemt deel aan een forumdiscussie met ondermeer de burgemeesters van Oss en Ravestein over de kostenverdeling van regionale voorzieningen.

Zaal Vivaldi, Oss. 20.00 uur.
Theo van Heukelom, 04120-26993

Rotterdam- Delfshaven

• De toekomstige deelgemeente Delfshaven houdt een werkbezoek met Eddy Schuyer bij het crisiscentrum drugs de Boumanstichting en Spangen Veilig. 's Avonds worden de resultaten van een telefonische enquête over de leefbaarheid in Delfshaven besproken in een forum met D66-vertegenwoordigers, de politie, de vuilophaaldienst en gemeentewerken. Schuyer houdt een korte inleiding. Het thema van de discussie: hoe kan de betrokkenheid van burgers en bedrijven bij de aanpak van vuiligheid en onveiligheid worden vergroot?

Spangen Veilig, Bilderdijkstraat 179. 20.00 uur. Paul Heuberger, 010-4775282

Tiel

• Onder leiding van een Spelcollege van B & W, bestaande uit 'burgemeester' Bob van den Bos en 'wethouders' van provinciale (gedeputeerde Marian Louppen) en plaatselijke D66-komaf, vergadert een voor deze gelegenheid uit vertegenwoordigers van de Tielse bevolking samengestelde Tielse Spelraad over diverse onderwerpen. Tijdens de verga-

dering wordt aandacht besteed aan voorbeelden van bestuurlijk vernieuwing.

Raadszaal Stadhuis, Tiel. 19.30 uur. Theo Bekkers, 03440- 12195

Tilburg

• De D66-afdeling Tilburg houdt een thema-avond over de ontwikkeling van de stations-zone. Drie sprekers verzorgen een inleiding: de CDA-wethouder R.O. Van Eijkeren, het D66- raadslid Jan Kwantes en de voorzitter van de winkeliersvereniging. Na een muzikaal intermezzo volgt een discussie. Op dinsdag 8 september wordt vanaf 20.00 uur een openbare D66-steunfractievergadering gehouden in Café Pas Buiten. Zaterdag 12 september is er een D66-informatiekraam in de binnenstad.

Thema-avond, Natuurhistorisch Museum, 20.00 uur. A. van Uden, 04255-3473

IJsselstein

• Om 11.00 uur reikt D66-wethouder Mimi Berkien in aanwezigheid van Dick Tommel de milieuprijs van IJsselstein uit. 's Middags wordt een bezoek gebracht aan het dijkverzwaringproject bij de Lek en het Waterschap Lopikerwaard. Na een persconferentie en een vragen-halftuurtje aan D66-vertegenwoordigers om 19.30 uur in de burgerzaal van het oude stadhuis, wordt een forum-avond gehouden met als thema: milieu

en hinderwet. Inleidingen worden verzorgd door Dick Tommel, de RU Utrecht, de Stichting Mens en Milieu en Mimi Berkien.

Burgerzaal van het oude Stadhuis, tegenover Mariëberg. 20.00 uur. P. Winkelaar, 03408-84080

Zeist

• Samen met de D66-afdelingen Soest, Bithoven, De Bilt, Driebergen en Maartensdijk houdt

D66-Zeist een fietstocht over de Utrechtse Heuvelrug. Plaatselijke en provinciale D66-vertegenwoordigers en het Tweede Kamerlid Gerrit Jan Wolffensperger kijken naar de ontwikkeling van het gebied. 's Avonds is er een politieke bijeenkomst.

Vertrek fietstocht van Landgoed Beerschoten, De Bilt. 14.00 uur. Sammy van Dijk, 030 200464. Aanvang avond Landgoed Beerschoten 19.00 uur. C.F. Limborgh, 030 - 284416

Donderdag 10 september

Assen

• Drie D66-ers geven hun visie op het milieu. Het Tweede kamerlid Doeke Eisma, de Drenthse gedeputeerde Marga Kool en de wethouder in Assen Henk Lohregel.

De Stadsherberg, Oude Molenstraat 79. 20.00 uur. Rob Bisschop, 05920-15286

Bedum

• De D66-afdeling Bedum, Onderdendam en Noord- en Zuid-Wolde gaat met Groninger Statenleden op werkbezoek bij de DOMO- kaas/melkfabriek die in aanmerking wil komen voor een restauratie-subsidie voor de scheve toren. Na afloop is er een borrel voor belangstellenden in Hotel 't Gemeentehuis, Grootestraat, Bedum.

Reinhart Jansen, 05900-13002

Best

• Het Eerste Kamerlid Elida Wes-

sel-Tuinstra is aanwezig op een D66-forumavond over de ouderenzorg.

Breda

• Arthie Schimmel brengt met de gemeenteraadsfractie van D66 in Breda een werkbezoek aan de nieuwbouwwijk de Haagse Beemden, het onderwerp van de dag is Sociale Veiligheid.

Wilma Smit, 076-210631

Coevorden

• De net opgerichte D66-afdeling Coevorden staat 's middags met een kraam op de Markt.

Deventer

• De fractie van D66 brengt van maandag tot en met vrijdag vijf werkbezoeken aan verschillende sociale vernieuwingswijken in de stad. Iedere middag worden van 15.00 tot 17.00 uur gesprekken

gevoerd met de wijkteams, actieve wijkbewoners en vertegenwoordigers van wijkinstellingen in een van de buurthuizen in Deventer. Vervolgens is er tot 18.00 uur een 'open huis' voor alle wijkbewoners die met de fractie van gedachten willen wisselen.

Op donderdagavond houdt de D66-afdeling een thema-avond over de ervaringen van de werkbezoeken in het licht van de verbetering van de relatie burger en bestuur en de bestuurlijke vernieuwingen. Gastspreker is het Eerste kamerlid Jan Glastra van Loon.

Gemeentehuis Deventer, Grote Kerkhof 4, 20.00 uur. Jan Muntinga, 05700-54799

Eelde-Paterswolde

• Het salonorkest De Zwarte Dahlia zorgt voor de muzikale omlijsting van een politieke café met als thema Omgaan Met Macht. Wethouder Hans Engels en Kamerlid Gerrit Ybema verzorgen korte inleidingen op het thema. Fractievoorzitter Marjan van der Werff maakt de balans op van twee jaar raadswerk. Na de pauze wordt een forum gehouden over Omgaan met Macht met Ybema, Engels, de burgemeester van Assen, Dineke van As-Kleijwegt en Alfons Dölle, fractievoorzitter CDA gemeenteraad Groningen.

Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde. 19.30 uur. H. Meijering, 050-261197

Eindhoven

• Om 13.00 uur presenteert wethouder Jan van der Veen tijdens een lunch met D66-ers uit Eindhoven en omstreken de plannen voor de gedeeltelijke nieuwbouw van het Van Abbemuseum aan

Hans van Mierlo. Vervolgens wordt een werkbezoek afgelegd aan het onderzoekscentrum voor asielzoekers 'Beatrixoord'. In het centrum worden asielzoekers opgevangen die in het kader van de versnelde procedure wachten op hun statusbeoordeling.

Informatie: Jos Haverkort, 040-438958

Groningen

• De rol van politieke partijen in de jaren '90 staat centraal op een politieke avond van D66 en de Groningse JD. Na een inleiding van Gerrit Jan Wolffensperger volgt een discussie tussen een bewust lid van een politieke partij en een bewust partijloze. De journaliste Cunera van Selm leidt een debat tussen de lijsttrekkers van de coalitiepartijen, Van der Vondervoort (PvdA), Dille (CDA) en Pijlman (D66). Na het debat start de door de Jonge Democraten georganiseerde Nacht van de Democratie. Tijdens de Speakerscorner zullen uitgenodigde en spontane sprekers ingaan op de wrijving tussen politiek en maatschappij. Een band zorgt voor muziek. Studenten van de Academie Minerva schilderen over het thema Democratie. De doeken worden aan het eind van de avond geveild en de opbrengst gaat naar de St. Vluchtelingenwerk Groningen.

Radehoek, Herbinnensingel 39. 20.00 - 01.00 uur. Jacqie Roozendaal (D66), 050-139152. Erwin Snoeken (JD), 050-141964

Heerhugowaard

• Om 11.00 uur vertrekken D66-raads- en statenleden op de fiets van station Alkmaar Noord voor een tocht langs verschillende bouwlokaties in het HAL-gebied. Om 17.00 uur wordt een persconferentie gegeven in het gemeentehuis. 's Avonds spreekt oud-Kamerlid Maarten Engwirda over sociale zekerheid op de Regiovergadering Noord Holland.

Heer van Jericho, Middenweg, Heerhugowaard. 20.00 uur. Theo van Rooijen, 02207-19122

Kerkrade

• D66 ontmoet Kerkrade heet de actie die de D66-afdeling in oprichting donderdagmiddag in het centrum van de stad houdt. Tussen 17.00 en 19.00 uur trekt de D66-werkgroep Kerkrade onder muzikale begeleiding met Europarlementariër Jan Willem Bertens, Tjeu Kusters uit de Provinciale Staten en Heerlense D66-gemeenteraadsleden door het winkelhart van Kerkrade.

Informatie bij Hennie Homan, 043-670137

Landgraaf

• D66-Landgraaf grijpt de actieweek D66 Politiek in Uitvoering aan voor de feestelijke oprichting van een eigen afdeling. Olga Scheltema en Jan Willem Bertens zijn vanaf 14.00 uur aanwezig. Na een lunch in bejaardencentrum Dormig bezoeken zij natuurgebied Strijthagen en het centrum voor verstandelijk en lichamelijke gehandicapten Op Den Bies. Om 17.00 uur is er een ontvangst met Hans van Mierlo op het gemeente-

huis. Vanaf 17.15 wordt in Centrum Carre een politiek cafe gehouden met interviews met Marijn Dirven, D66-voorzitter Landgraaf, plaatselijke vertegenwoordigers, Hans van Mierlo en Olga Scheltema. Bovendien worden de resultaten gepresenteerd van een D66-enquete naar de betrokkenheid van de Landgraafse bevolking bij de lokale politiek.

Informatie bij Marijn Dirven, 045-702178

Leiden

• Utrecht wordt proefgemeente voor de nieuwe winkelsluitingswet. In Leiden heeft een kapper zijn zaak opgesplitst om 16 uur per dag open te kunnen zijn. De indiener van de D66-initiatiefwet om de winkelsluitingstijden te versoepelen, Louise Groenman, gaat bij de kapper langs en zal 's avonds spreken over winkelsluiting, minderheden en bedrijfsleven.

Maarn

• De D66-afdelingen Maarn-Maarsbergen/Woudenberg houden een politieke-avond over de ontwikkeling van landschapszaken en kleine dorpen. Ton Fichtinger geeft een visie op het structuurplan Maarn. Dick Tommel spreekt over de ontwikkeling van de Heuvelrug en het mobiliteitsvraagstuk; de A12 en de verbreding van de spoorlijn door Maarn.

Het Dorpshuis, Van Speyklaan. 20.00 uur. M.J. Oude Maatman, 03432-1713

Amstelveen

In mei presenteerde de D66-fractie de nota 'Politieke Evaluatie 1990-1992' over de politieke stijl van D66 en de D66-inbreng in relatie tot het gemeenteraadsprogramma. In juni volgde een fractie-sprekkuur over de nota met belangstellenden en vanaf september worden fractiegesprekken gevoerd met plaatselijke organisaties naar aanleiding van de nota. De evaluatie zal tot de komende verkiezingen bijgewerkt worden om verantwoording af te kunnen leggen voor de D66-inbreng. Tijdens de actieweek zullen 1700 inwoners van een nieuwbouwwijk aangeschreven worden met een verwijzing naar de evaluatie. De nota is aan te vragen bij Rien Alink, 020-6470866

Maastricht

• Maastricht houdt van 31 augustus tot 6 september een enquête onder de bevolking over de plaatselijke politiek. De resultaten worden vanavond gepresenteerd in aanwezigheid van Hans van Mierlo, Jan Willem Bertens, Olga Scheltema, wethouder Armand Cremers en D66-raads- en statenleden. Op de afsluitingsavond van de actieweek voor Zuid-Limburg worden daarnaast verschillende onderwerpen behandeld als de actuele politieke situatie, de toekomst van de Eurregio en de groei van D66 in Zuid-Limburg. Vertegenwoordigers van een groot aantal D66-afdelingen uit het Zuiden zullen aanwezig zijn.

Café De Andere Wereld, Maastricht. 20.00 uur. Ellen van Leeuwen, 043 217597

Naaldwijk

• Kent het Westland zijn grenzen? is het thema van een discussie-avond van de D66-afdeling Westland. Drie sprekers leiden het onderwerp in: de stedenbouwkundige en landschapsarchitect Roorda van Eijsinga, bestuurslid Zuidhollands Landschap; het D66-Tweede Kamerlid Ter Veer en de voorzitter van de veiling Westland West Reincke.

Juno Carlton Hotel, Naaldwijk. 20.00 uur. Tom van Megen, 01740-22665

Oestgeest

• D66-Oestgeest plant in de actieweek de eerste boom voor de 'Oestgeester Hout' in de Morsebelpolder en plaatst borden met het opschrift 'Betonvrije Polder' in de Broek- en Simontjespolder, die D66 wil sparen als open ruimte. Vanavond houdt de D66-afdeling een politiek café over 'regionale samenwerking, kansen en bedreigingen voor Oestgeest'. Oud-D66-voorzitter in de provinciale staten en Eerste Kamerlid Eddy Schuyer is te gast.

La France, Rhijngheesterstraatweg 43, 20.30 uur. M.J. Poelmans 071-171308

Putten

• De D66-afdeling Putten organiseert een forumdiscussie over Ruimtelijke ordening met Eerste kamerlid Boele Staal en Gelderse D66-statenleden.

SCAP te Putten, Brinkstraat, 20.00 uur. J.A. Sterrenburg, 03418-60339

Woerden

• Machteld Versnel is aanwezig op een door D66 georganiseerde discussie-avond over ruimtelijke ordening en huisvesting.

Woerden Centrum, 20.00 uur. John Christiaanse, 03481-2483

Zeewolde

• Aad Nuis spreekt over actueel onderwijsbeleid op de Thema-avond Onderwijs van de D66-afdeling Zeewolde. Andere sprekers zijn: D66-raadslid W. Cleutjens; de heer Spekking van de St. Leerhuis Variant en de directeur van 't-Wold in Zeewolde, G. Woldhuis. Na de pauze is er een discussieronde.

Zalencentrum De Meermin, 20.00 uur. W. Cleutjens, 03242-2078

Zoetermeer

• De Jonge Democraten Zoetermeer hebben een Politiek Café in The Old Pal, Zoetermeer.

Info 070-3858109

Zwolle

• De D66-fractie en de wethouder zullen de D66-inbreng van de afgelopen 2 jaar bespreken op het gebied van cultuur, milieu, ruimtelijke ordening en bestuurlijke vernieuwingen tijdens een D66-afdelingsvergadering. Na de pauze zullen vertegenwoordigers van de Zwolse samenleving reageren en vragen stellen.

Café-Restaurant Suisse, Luttekstraat. 19.30 uur. Gea Jansen, 038-653611

Vrijdag 11 september

Boxtel

• D66-Boxtel brengt 's middags met Arthie Schimmel een werkbezoek aan de gemeentelijke sociale dienst en het werkvoorzieningschap De Dommel. 's Avonds houdt Arthie Schimmel een inleiding over sociale zekerheid en is er discussie met vertegenwoordigers van organisaties uit de sociale zekerheid. Na de pauze bespreekt D66-raadslid Ad Vervest de realisering van het D66-verkiezingsprogramma en presenteert hij D66-voorstellen voor de resterende raadsperiode.
Hotel van Boxtel, Stationsplein 2, 20.00 uur. Gerard Buiks, 04116-75171

Dordrecht

• De D66-afdelingen in de Drechtsteden Dordrecht, Zwijndrecht, Papendrecht, Alblasserdam en Hendrik Ido Ambacht besteden gezamenlijk aandacht aan het Drechtoeverpro-

ject voor de ontwikkeling van de rivieroever voor wonen, recreatie en economie. Vanuit Dordrecht doet een boot met D66-raads- en statenleden en de Tweede Kamerleden Machteld Versnel, Doeke Eisma en Dick Tommel de verschillende gemeenten aan. Tijdens de 'tussenstops' organiseren de D66-afdelingen openbare politieke discussies en ledenwerfactiviteiten. Het programma: 10.45 u. Inleiding Drechtoeverproject; 11.30 u. Ontvangst door de burgemeester van Dordrecht Noordland; 11.45 u. Activiteiten markt Dordrecht; 12.45 u. Vertrek Nieuwe haven; 13.30 u. Activiteiten op Veerplein in Zwijndrecht; 14.30 u. Bezoek Hendrik Ido Ambacht; 16.15 u. Bezoek Papendrecht; 17.45 u. Openbare afsluiting van het werkbezoek in Restaurant Het Oude Veerhuis. 22.00 u. Vuurwerk vanwege de start van Dordrecht monumentaal door de gemeente Dordrecht.

Pauline Lind, 078-171190

Geldrop

• De D66-afdeling Geldrop is sinds een paar maanden weer actief en wil meedoen aan de volgende verkiezingen. D66-statenlid Jan de Vaan spreekt over gemeentelijke herindeling en Dick Tommel maakt met de D66-afdeling Geldrop de tussenbalans op van twee jaar D66-politiek.

't Kruispunt, Slachthuisstraat 22. 21.00 uur. Bert Harberink, 040 862265.

Pijnacker

• De D66-afdeling Pijnacker organiseert een politieke avond voor D66-leden en -kiezers en verschillende organisaties en verenigingen uit de gemeente. Lyda Verstegen zal de avond bijwonen.

De Acker, Park Berkenoord 2, 20.30 uur. Willy van der Wielen, 01736-95919

Ronde Venen

• De D66-afdeling Ronde Venen maakt vanaf 17.00 uur een boottocht over de Vinkeveense plassen onder het motto 'Neemt D66 ook u in de boot?'. Lokale vertegenwoordigers lichten hun plannen voor de komende twee jaar toe.

Informatie: 02979-83332

Zaterdag 12 september

Alkmaar

• D66-leden van de Alkmaarse gemeenteraad houden een politiek café over de HAL-problematiek.

Gulden Vlies, Koorstraat. 15.00 uur. W.J. Ardewijn, 072- 613722

Amersfoort

• D66-Amersfoort presenteert op woensdag 9 september de tussenbalans van twee jaar raads- en kiezerwerk. Vandaag is er een manifestatie bij een D66-informatiekraam op de Varkensmarkt met de fractievoorzitter Marcel Frantz, afdelingsvoorzitter Kees van Engelenhoven en het Tweede Kamerlid Dick Tommel als speakers of buurtredenaars.

Varkensmarkt, Amersfoort, zaterdag overdag. At Ipenburg, 033-611554

Asten-Deurne

• Na de FietsPeeltocht, een fietstocht door de Groote Peel die om 10.30 van start gaat, houdt de D66-afdeling een politiek café met Doeke Eisma over het thema 'Democratiseren in Asten'.

Gemeenschapshuis, Astens Centrum. 14.30 uur. H. Span, 04936- 93340

Drenthe

• De regio Drenthe heeft een algemene regiovergadering over sociale zekerheid en het huishoudelijk reglement. 's Middags spreekt het Eerste kamerlid Jan Glastra van Loon over de toekomst van D66 als (regerings?)partij.

Hotel Meursinge, Westerborg, 10.30 - 15.00 uur. J. Treffers, 05933-32594

Driebergen

• De D66-regio Utrecht organiseert een Regionaal Politiek Overleg voor D66-vertegenwoordigers en -bestuurders met twee onderwerpen: de omgang met de pers en het Paars Regeerakkoord. Fractievoorlichter Kees Dietz en Pieter ter Veer verzorgen inleidingen.

Hogeschool De Horst, Driebergen. 10.00 -13.00 uur. Cor Bernard, 08376-17790

Ede-Wageningen/ Barneveld

• D66-burgemeester Michel Jager geeft om 10.30 uur het startschot voor de 'Zes Kernen Tocht', een D66-fietstocht met o.m. en Arthie Schimmel door Wageningen, Bennekom (11.30 u), Ede (12.45 u), Lunteren (14.15 u), Barneveld (15.30 u) en Otterlo (17.00 u). In Wageningen neemt D66 deel aan het college van B&W, in Ede voert D66 oppositie. In Barneveld wordt de

start aangekondigd van de deelname van D66 aan de gemeentepolitiek. Tijdens de tocht wordt een enquête gehouden onder de bevolking over de lokale politiek. 's Avonds is er een gesprek met de pers en belangstellenden. Het D66-beleid in Wageningen en Ede wordt geëvalueerd, de politieke intrede van D66 in Barneveld wordt besproken en er worden politieke statements afgelegd over het beleid ten aanzien van de herplaatsing uit de WAO voor milieu; winkelsluitingstijden en flexibele arbeid en het monumentenbeleid. De uitslag van de enquête wordt 14 september bekend gemaakt.

Vertrek Zes Kernen Tocht, Markt Wageningen, 10.30 uur. D66-presentatie 's avonds, Galerie 51, Wageningen. 20.00 uur. A. Kooi, 08380-17707

Goes

• De D66-afdeling Goes houdt een politieke manifestatie rond een informatiekraam in het centrum van de stad. Versterkt met Jacob Kohnstamm, Tweede-Kamerlid, Alex Dijkwel, gedeputeerde, Joke Joritsma, fractievoorzitter PS en Huib van Zwaarden, lid Statenfractie, houdt de afdeling een enquête en worden informatiepakketten uitgedeeld met 6 anemoneknolletjes vanwege het thema van de dag: 'groei en bloei van D66'.

Grote Markt, Goes. 10.30 - 15.30 uur. E. Kool, 01100-16706

Hoogerheide

• De D66-afdeling Zuidwesthoek Noord Brabant houdt van 12.00 tot 17.00 uur een slotmanifestatie van een vierdaagse D66- presentatie in een tent op het Raadhuisplein. Er speelt een band en als sprekers zullen optreden de Europarlementariër Jan Willem Bertens en de Statenleden Marjolein de Nijs, Ursie Lambregts en Jan de Vaan. Woensdag, donderdag en vrijdag doet D66 met een huifkar respectievelijk Putte (Weekmarkt, 10.00 - 14.00 uur), Hoogerheide (Raadhuisstraat en Huybergseweg, 17.00 - 21.00 uur) en Ossendrecht (Markt, Hondseind, 17.00 - 21.00 uur) aan.

Informatie: J. de Blank, 01647-3443

Maassluis

• Machteld Versnel brengt met de D66-afdeling Maassluis, wethouder Jan Storm en de gemeenteraadsfractie een werkbezoek aan de Oranjepolder en een Transportcentrum. D66 staat 's middags met een kraam in de stad.

Ineke ten Broek, 01899-11967

Europa conferentie

Europa is veranderd. Er zijn nieuwe grenzen op de landkaart verschenen. Nieuwe politici hebben plaatsgenomen in nieuwe regeringen. Het Europa van morgen staat voor de deur!

Drie vragen liggen voor. Hoe zal het nieuwe Europa eruit zien? Hoe verhouden de feitelijke processen van machtsvorming zich tot de formele structuren die worden geschapen? En wat betekent dit voor de aparte landen, en voor Nederland in het bijzonder.

In SWB verband wordt een conferentie voorbereid die tracht het nieuwe Europa en de gevolgen ervan in kaart te brengen. Speciale aandacht gaat uit naar de rol van de internationale organisaties, de EEG, de CVSE, de

Rosmalen

• Olga Scheltema bezoekt namens D66 de manifestatie 'Rosmalen raakt nooit van de kaart', een toogdag voor het behoud van de zelfstandigheid van Rosmalen.

Marcel Griens, 04192-12348

Terneuzen

• De D66-afdeling Oost-midden Zeeuwsch-Vlaanderen heeft van 10.00 uur tot 16.00 uur een stand in het Jazzcafé 'Porgy and Bess' De D66-ers brengen het D66-beleid van de afgelopen twee jaar in beeld en beoordelen de plannen van het College. Om 14.00 uur spreekt Aad Nuis over onderwijs in Zeeuws-Vlaanderen, de Eurregio-cultuur, samenwerking met België en actuele politieke zaken.

Jazzcafé Porgy and Bess, Noordstraat, 10.00-16.00 uur. Pieter van Nieuwenhuijzen, 01150-18915

Utrecht

• D66-Utrecht werkte de afgelopen maanden aan een actieplan voor de aanpak van de binnenstad, het Binnenstadsproject (BSP). Er werden werkbezoeken georganiseerd en de betrokken organisaties en buurtcomité 's

gaven hun visie op de binnenstad op een speciale afdelingsvergadering. Het plan wordt vandaag gepresenteerd op een bijeenkomst in Hotel Smits om 16.00 uur, na een rondwandeling langs Utrechtse binnenstadstuinen (vertrek 15.00 uur D66-kraam). Vanaf 10.00 uur staat D66 in een kraam op de Stadhoudersbrug.

Helene Boon, 030-328511 tst. 476

Walcheren

• De D66-afdeling Walcheren trekt met de afdeling Vlissingen een week lang met een studio op locatie over het Zeeuwse eiland. D66-vertegenwoordigers uit Domburg, Veere, Valkenisse, Vlissingen, Middelburg, de provinciale staten en de Tweede en Eerste Kamer worden door journalisten geïnterviewd over de politieke meerwaarde van D66 de afgelopen twee jaar. De interviews worden op video opgenomen en regelmatig live vertoond. Ook wordt de video '25 jaar D66' vertoond. De week wordt afgesloten met een politiek café in het Abdijrestaurant in Middelburg.

Voor informatie over het exacte programma: Luuk Krijnen, 01180-16508(h), 070-3424356(w)

Zaanstad

• De D66-afdeling Zaanstad trekt met een zeepkist door Krommenie (Winkelcentrum Rosariumplein, 12.45 u.) en Zaandam (Winkelcentrum Westerkoog, 14.15 en 15.45 u.). Een a capalla

Excuses

Onderdelen van de agenda kunnen op het laatste moment veranderen. Mocht dat het geval zijn. Bij voorbaat excuses. D66 Politiek in Uitvoering: Petra Nypels, Jeroen Nugteren, Jan Dirk Sprokkereef, Lieke Warburg, Lennart van der Meulen.

Hoe geeft men vorm aan het subsidiariteits-beginsel? Hoe verandert de inrichting van Nederland in het nieuwe Europa, geleid op het nationale, het regionale en het lokale niveau?

De conferentie vindt plaats op zaterdagmiddag 19 september te Utrecht. Twee sprekers zullen een inleiding houden; één over de Europese invalshoek en één over de nationale. Vervolgens spreekt een co-referent, waarna er ruimte is voor discussie. De kosten voor deelname, de conferentiestukken en koffie/thee bedragen f 35,-. Op-gave bij SWB-D66, telefoon 070 - 3858303U ontvangt voor dit bedrag een acceptgiro.

zangkwartet omlijst de speakers. D66-wethouder Bert Bouwmeester doet konde van de D66-inbreng in Zaanstad, Gerrit Jan Wolffensperger spreekt over D66. Na afloop van de 'zeepkistenrace' wordt een politiek café gehouden in brasserie De Kamer. De afdeling houdt op 5 september een politieke enquête onder winkelend publiek in de streek en maakt de resultaten 10 september bekend.

Krommenie, Koog en Zaandam, 12.30 - 17.30 uur. G.J. Onrust, 075-158182

Stein

• De D66-afdeling houdt op zondag 13 september van 10.30 - 16.30 uur een Groene huifkarrentocht door Groot-Stein en presenteert de visie van D66 op een leefbaar Stein op geselecteerde locaties. Jan Willem Bertens geeft acte de présence.

Informatie: Monique Gommers, 046-334695

Maarsse

• De D66-afdeling Maarssen houdt van 7 tot 12 september een enquête. Zowel op straat, telefonisch, als in huis- aan huis-bladen wordt de Maarsse-aren gevraagd wat ze van de politiek verwachten. De uitkomsten van de enquête worden op zaterdag 17 september besproken in een forum met Louise Groenman en Boele Staal.

Karel Winkelaar, 03465-63058

Breukelen

De D66-afdelingen Nuenen, Wijchen, Oisterwijk en Oosterwolde zullen met D66-informatiekramen meedoen aan de actie 'D66 Politiek in Uitvoering'. De D66-afdeling Vries publiceert een D66-brief over lokale politiek in het huis-aan-huisblad in Tynaarlo.

Lucas Reijnders

"SPAAR HET MILIEU!"

"Te lang hebben wij onze ogen gesloten voor de negatieve gevolgen van de vooruitgang. Daar krijgen we nu de rekening voor gepresenteerd. In hoog tempo breken we onze eigen leefomgeving af.

Gelukkig breekt ook het besef door dat het zo niet langer kan. Het milieu is voorpagina-nieuws. En dat is al een hele winst. Nu komt het erop aan dat iedereen op zijn of haar manier het milieu spaart. Thuis, op weg en op het werk. Wie het milieu wil sparen, kan ook bij de Algemene Spaarbank voor Nederland terecht.

De ASN is namelijk een spaarbank die kritisch belegt. En uw spaargeld niet loost in bedrijven die het milieu als een natuurlijke stortplaats gebruiken."

De ASN is een principiële spaarbank. De ASN steekt haar energie en uw spaargeld graag in een betere toekomst voor iedereen. Gelooft namelijk in eerlijk delen. In eigen land, maar ook over de grenzen. De ASN belegt uw spaargeld daarom selectief. Met een open oog voor mens en milieu.

Dat principiële beleid levert u een uiterst concurrerende rente op. De ASN noemt dat rente zonder bijmaak. U begrijpt nu waarom.

Bij de ASN spaart u op den duur meer dan u denkt.

**ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND**
geeft rente zonder bijmaak

Telefoon: 070 - 356 93 42

BON

Als u een spaarrekening opent bij de ASN met een eerste inleg van tenminste f 50,-, ontvangt u f 7,50 welkomstpremie.

Naam : _____ m/v

Adres : _____

Postcode/Woonplaats : _____

Wenst vrijblijvend nadere inlichtingen over:*

☐ Giro sparen	- Voor girorekeninghouders	☐ Deposito sparen	- Contracten met vaste, hoge rente
☐ Bank-Giro sparen	- Voor bank- of girorekeninghouders	☐ Bedrijfssparen	- Met premie van uw werkgever
☐ Rente-Solidariteitssparen	- Structureel kiezen voor delen	☐ FNV-Sparen	- Voor FNV-leden
☐ Vroeg-Bij sparen	- Voor jongeren van 0 tot 18 jaar	* Aankruisen wat u wenst.	

291.18

Zenden in envelop zonder postzegel aan: ASN, Antwoordnummer 1188, 2501 WB Den Haag. Bellen kan ook: 070 - 356 93 42

Oriëntatie op het politieke handwerk

Voor het PSVI zijn de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 reeds begonnen. Speciaal voor hen die overwogen zich te kandideren voor de gemeenteraad, maar géén ervaring hebben met de praktijk van het raadswerk, organiseert het PSVI een oriëntatiedag. Ervaren gemeenteraadsleden begeleiden zo'n bijeenkomst. Deze PSVI-activiteit zal nog op verschillende zaterdagen in de loop van dit jaar en begin '93 worden aangeboden.

Daarnaast zal het PSVI in samenwerking met een aantal regiobesturen de oriëntatiedag op regioniveau organiseren.

De eerste twee oriëntatiedagen, die waren gepland op 12 en 19 september, zijn inmiddels volgeboekt.

Nieuwe data waarop u zich kunt inschrijven zijn 3 oktober (Den Haag), 24 oktober (Delft) of 14 november (Utrecht).

Deelnemers ontvangen vooraf de herziene PSVI-brochure RAADSWERK (zie elders op deze pagina).

Oriëntatiedag van 3 oktober: inschrijven tot 18 september.

Oriëntatiedag van 24 oktober: inschrijven tot 1 oktober.

Oriëntatiedag van 14 november: inschrijven tot 30 oktober.

Kosten: f10,-, inclusief de brochure.

Bestuurderscongres op 26 september.

Bestuurderscongres over financieel beleid op lokaal en provinciaal niveau. Onderwerpen zijn: kerntaken, privatisering, beleids- en beheersinstrumentarium, financieel toezicht, de rekeningencommissie, budgetfinanciering en BTW-problematiek, financiële sturing door gemeenteraad, lokale belastingen, verruiming van het provinciaal belastinggebied. Plaats: Tiel. Kosten fl. 40,- voor leden Bestuurdersvereniging en fl. 50,- voor niet-leden. Opgave is tot uiterlijk 15 september mogelijk via het Landelijk Secretariaat (070-3858303).

Speech en presentatie

Het PSVI biedt nu voor het eerst een afgeronde 3-daags training "Speech en Presentatie" aan. In het eerste deel van deze training krijgen deelnemers oefeningen, adviezen en tips voorgelegd die gericht zijn op het versterken van het zelfvertrouwen. Vervolgens wordt de basis gelegd voor het voorbereiden, structureren en uitvoeren van een presentatie. In het laatste onderdeel van deze training wordt o.a. de toepassing van presentatie-ondersteunende hulpmiddelen behandeld, alsmede het hanteren van storingen en interrupties. Diverse oefeningen worden aan de hand van video-opnamen bekeken en beoordeeld.

Deelnemers ontvangen vooraf een cursusboek met oefeningen, tips en werkopdrachten.

De training vindt plaats op de zaterdag 26 september + 17 en 24 oktober in Den Haag. De kosten voor deze 3-daagse training zijn f150,-. Inschrijven tot 1 september.

Maak kennis met D66

Op 10 oktober verzorgt het PSVI wederom een kennismakingsdag met D66.

Deze bijeenkomst wordt geleid door Louise Groenman, lid van de 2e Kamer en Annelies Koningsveld, lid van het PSVI-bestuur. Deelnemers ontvangen ter voorbereiding op de bijeenkomst enkele PSVI-brochures. Kosten: f17,50

Plaats: Delft. Inschrijven tot 21 september.

Een volgende kennismakingsdag wordt op 14 november georganiseerd. U kunt hiervoor nu reeds inschrijven.

Symposium minderheden

Op 17 oktober organiseert het PSVI in samenwerking met de Hoofdbestuurs-werkgroep minderheden een symposium. Het programma biedt alle ruimte voor een gedachtenwisseling tussen belangstellende en belangheb-

bende D66-ers enerzijds en bestuurders en ambtenaren anderzijds. Daarnaast wordt het programma toegespitst op het verzamelen van conclusies en aanbevelingen. Meer informatie in de volgende DEMOCRAAT. Kosten f20,- (incl. documentatie), Plaats: Delft. Inschrijven tot 28 september.

Vrouwen oriënteren zich op het politieke handwerk

Politiek is nog altijd teveel een mannenzaak. Daarom wordt op 21 november de oriëntatiedag op het politieke handwerk speciaal voor vrouwelijke deelnemers georganiseerd.

De bijeenkomst vindt plaats in Utrecht onder leiding van Monique Terwiel, fractievoorzitter Staten Zuid-Holland en Magda Bernds, burgemeester Obdam. Kosten: f10,-. Plaats: Utrecht. Inschrijven tot 1 november.

IK BESTEL:

RAADSWERK
Introductiebrochure over algemene praktijk aspecten van het raadswerk, inrichting van het gemeente-bestuur, positie van raadsleden. 20 blz. f 2,-.

VOOR DE D'RAAD
Hét D66 tijdschrift voor met name lokale en regionale politiek. Voor de D'Raad verschijnt 6 x per jaar, ca. 18 blz. Een jaarabonnement kost f 40,-. Lidmaatschapsnummer: _____

INLEIDING GEMEENTEPOLITIEK
Over het functioneren van de gemeenteraad en over gemeentelijke beleidsterreinen zoals: RO, Verkeer & Vervoer, Milieu etc. f9,50

"EEN HELDER GESCHRIFT, EEN SCHOON VERHAAL"
Deze nieuwe brochure van het PSVI is bestemd voor ieder die contacten onderhoudt met leden, pers en andere partijen. 40 blz. f5,-.

HANDBOEK VOOR BESTUREN
Brochure over het besturen van (nieuwe) afdelingen en regio's. 70 blz., f17,50.

OVER BERG EN DAL
Brochure over de geschiedenis van D66. 32 blz., f 5,-.

IK MELD MIJ AAN:

ORIENTATIE OP HET POLITIEKE HANDWERK,
op 3 oktober in Den Haag, f10,- (incl. brochure).

ORIENTATIE OP HET POLITIEKE HANDWERK,
op 24 oktober in Delft, f10,- (incl. brochure).

ORIENTATIE OP HET POLITIEKE HANDWERK,
op 14 november in Utrecht,, f10,- (incl. brochure).

SPEECH EN PRESENTATIE,
op 26 september én 17 + 24 oktober in Den Haag, f150,- (incl. cursusboek).

MAAK KENNIS MET D66,
op 10 oktober in Delft, f17,50 (incl. brochures)

MAAK KENNIS MET D66,
op 14 november in Utrecht, f17,50 (incl. brochures)

SYMPOSIUM MINDERHEDEN,
op 17 oktober in Delft, f20,- (incl. documentatie).

VROUWEN ORIËNTEREN ZICH OP HET POLITIEKE HANDWERK,
op 21 november in Utrecht, f10,-.

(Pas betalen na ontvangst van acceptgiro)

NAAM: _____

ADRES: _____

PC/TELEFOON: _____

FUNCTIE IN D66: _____

Opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ DEN HAAG of telefonisch: 070 - 3858303

PARTIJDIG?!

Soms is het nodig

Wordt nu lid van D66

In de maand september roept D66 haar kiezers-aanhang op lid te worden van de partij.

Die leden zijn hard nodig. Alleen al omdat D66 als onafhankelijke partij slechts geld ontvangt uit contributies en subsidie voor wetenschappelijk onderzoek en scholing. Geld dat nodig is voor de ondersteuning van de vertegenwoordigers en vrijwilligers, voor de ontwikkeling van nieuwe ideeën en het geven van voorlichting.

Colofon

De redactie van De Democraat wordt gevormd door:

Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Kees Dietz, Lennart van der Meulen, Mirep Nagtegaal, Jeroen Nugteren, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck en Martin Voorn.

Eindredactie:

Jeroen Nugteren en
Lennart van der Meulen

Vormgeving:

Anker en Strijbos, Utrecht

Druk: Brouwer Offset BV, Utrecht

Foto's: Dennis Sies

Redactieadres:

Redactie Democraat
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

Kopij voor de volgende Democraat s.v.p. uiterlijk op 2 Oktober 1992 inleveren.

Het Landelijk Secretariaat van D66 is telefonisch bereikbaar via nummer 070-3858303.

Tijdens de actieweek 'D66 Politiek in Uitvoering' sturen D66-afdelingen 150 000 folders en persoonlijke brieven met antwoordkaarten om lid te worden aan geselecteerde D66-kiezers. In deze Democraat is ook een antwoordkaart ingeniet. Want ook u kunt bijdragen aan het slagen van de ledenwerfcampagne.

Laat de kaart niet ongebruikt, maar vraag een geïnteresseerde bekende, een collega, buurvrouw of familielid de antwoordkaart in te vullen.

D66 heeft relatief weinig leden en dat wringt nu de partij electoraal groeit. Want stemmen geven invloed, maar de leden zorgen voor de kwaliteit achter die invloed.

Veelmensen staan sympathiek tegenover D66. U kunt ze overhalen die sympathie om te zetten in een lidmaatschap. Want soms is het nodig partijdig te zijn.

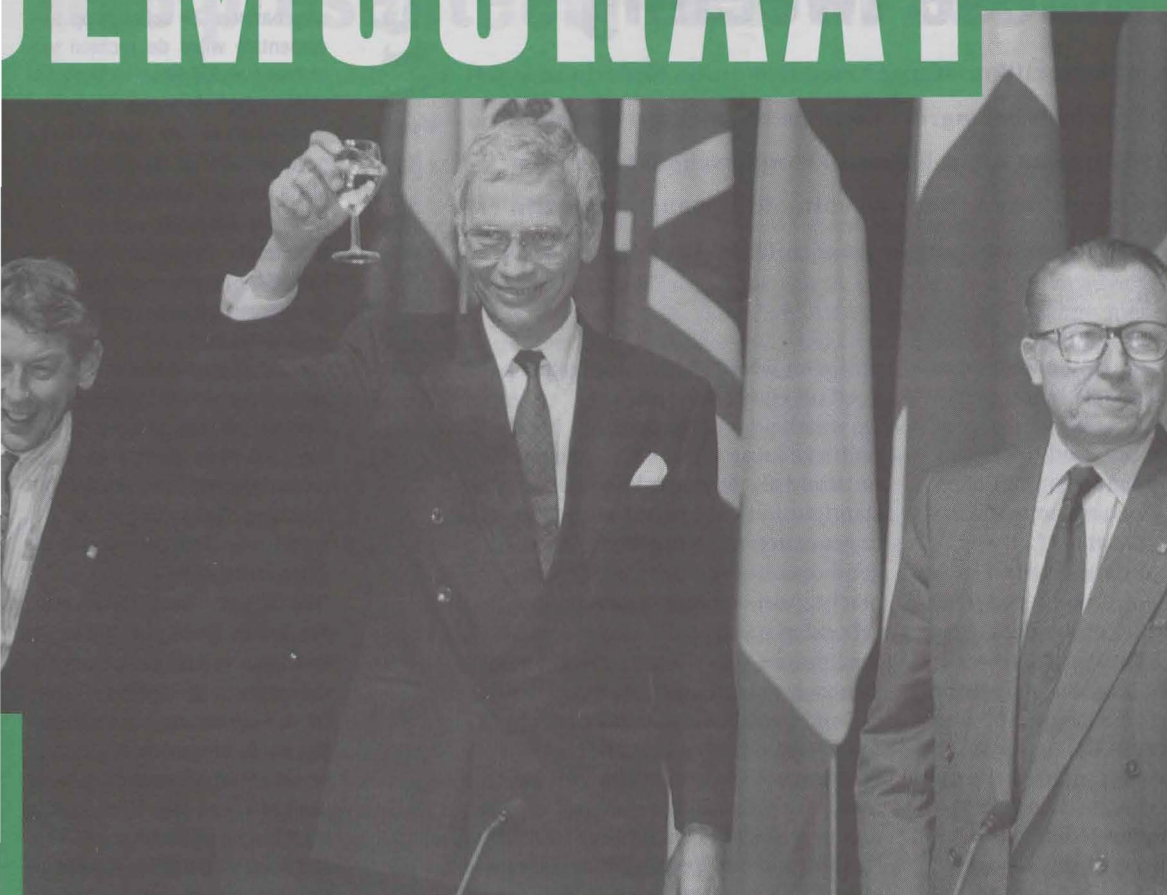
Voor informatie over de ledenwerfactie van D66 kunt u bellen met:

Democraten 66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
tel. 070 3858303

D66
DEMOCRATEN

Jaargang 25
Nummer 8
20 oktober 1992

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Eén Europa vereist harde democratische regels

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Politiek in uitvoering

200 afdelingen presenteerden zich in actie-week

3

Algemene beschouwingen

D66 vindt politieke beeld neutraal en kleurloos

8

Verdrag van Maastricht

D66-debat over Europese democratie

4

Sociale zekerheid

De mening van 13 D66-leden

10

Asielzoekers

Adviesraad spreekt zich uit over gedoogregeling

14

Congresbijlage!

Agenda ALV 55

•

Statuten en huishoudelijk reglement

•

Jaarrekening

De Siamese tweeling

We ontkomen er kennelijk niet meer aan. Ook in de Nederlandse politiek wordt de persoon belangrijker dan de boodschap. Hoofdoorzaak is de vervaging van het inhoudelijke onderscheid tussen partijen. Ideologieën verzwakken. Door de voltooide emancipaties zijn er minder herkenbare groepsbelangen waar politici duidelijk voor op kunnen komen.

Kiezers laten zich in afnemende mate leiden door traditionele bindingen, verkiezingsbeloftes of uitvoerige programma's. Het komt steeds meer aan op de persoonlijkheid van politici en hun vermogen geschonken vertrouwen niet te beschamen.

Omdat de communicatie tussen kiezer en gekozene in onze tijd nu eenmaal voornamelijk via de massamedia verloopt, is succesvol tv-optreden van onevenredige, want doorslaggevend betekenis. Uit electoraal oogpunt lijken politieke leiders hun tijd en energie beter te kunnen besteden aan goede mediatrainingen dan aan intensieve bemoeienis met het opstellen van het eigen verkiezingsprogramma. *Image building* is nu zelfs op het eens zo grijze Binnenhof een vertrouwd begrip:

Brinkman heeft een spoedcursus vlotte conferences gevolgd. Bolkenstein bouwt professioneel aan zijn intellectueel-populistisch imago en Lubbers heeft plotseling geen gaatje meer tussen zijn voortanden.

Sommige van ons beschouwen deze verpersoonlijking van de politiek als een verderfelijke mannetjesmakkerij, waarbij de vorm het gebrek aan inhoud moet verbloemen. Anderen wijzen er daarentegen op dat het in de politiek uiteindelijk om de geloofwaardigheid van de individuele politici gaat en deze zich dus ook in de schijnwerpers moeten kunnen bewijzen.

Hoe moeten we als D66 deze ontwikkelingen beoordelen? In tegenstelling tot wat vaak over onze partij wordt beweerd zijn D66-ers veelal geneigd de inhoudelijke boodschap voorop te stellen, soms zelfs op het naieve af. De partij heeft de laatste 25 jaar bovendien nauwelijks geld gehad om reclame-, marketing- of trainingsbureaus in te schakelen. Successen op deze gebieden zijn dan ook te danken aan alom bekende 'natuurtalenten'. Wel hebben we over bijna elke komma in het verkiezings- en beleidsprogramma steeds zeer democratisch, dus eindeloos gedebateerd. Een minder inhoudelijke benadering zouden onze leden trouwens niet geaccepteerd hebben. Ook Nederlandse kiezers, en zeker de onze, weten

schijn en werkelijkheid doorgaans heel goed uit elkaar te houden.

De waarheid is echter ook dat in onze politieke kring telkens flinke irritatie ontstond als de zorgvuldig voorbereide standpunten door onze voorlieden al te genuanceerd en dus niet overtuigend over het voetlicht werden gebracht. Juist een niet maatschappelijk gebonden partij als D66 moest de kiezers immers steeds weer opnieuw voor zich zien te winnen en daarvoor was en is een goede inhoudelijke boodschap alleen niet voldoende.

Kortom, voor D66 zijn vorm en inhoud van wezenlijke betekenis en dus niet te scheiden: een Siamese tweeling. Daarom moeten we bijvoorbeeld met alle beschikbare middelen steven naar een 'perfect' nieuw verkiezingsprogramma. Maar hoe staat het met de boodschappers? Volgens critici biedt ons zeer democratisch intern verkiezingssysteem onvoldoende garanties voor een kwalitatief hoogstaande fractie met een juiste spreiding van deskundigheden. Ook zouden onbekende talenten binnen dit systeem te weinig kans maken.

Helaas biedt een zogenaemde stemadviescommissie voor deze problemen geen adequate oplossing. Een partij die zich 'Democraten' noemt, zou zich eigenlijk moeten generen voor een praktijk waarbij klakkeloos namen worden ingevuld op voorspraak van een toevallig groepje partijprominenten. Vlak voor de verkiezingen onbekenden naar voren schuiven is eenvoudig te laat. Gelukkig beschikt D66 tegenwoordig over veel parlementariërs, Staten- en Raadsleden die zich kunnen profileren. Hoofdbestuur en fractie moeten in een vroeg stadium of beter bij voortduring, talentvolle mensen stimuleren om zich ook binnen onze, overigens zeer open, partij te manifesteren. Rekrutering en selectie zijn dan in overeenstemming met onze eigen democratische uitgangspunten.

Via een volstrekt open kiessysteem zal onze belangrijke inhoudelijke boodschap uiteindelijk ook door de best beschikbare mensen kunnen worden uitgedragen.

Bob van den Bos

Vrouwenbesnijdenis is onmenselijk en moet wereldwijd worden uitgebannen. Zij schendt op fundamentele wijze de rechten van vrouwen en kinderen en heeft sociale, psychologische, culturele, emancipatoire en economische gevolgen. Dat is de mening van Maria van der Leeuw, auteur van de onder auspiciën van de SWB-werkgroep Volksgezondheid en het PEAC uitgebrachte rapportage over meisjesbesnijdenis, 'Welk land, welke eer?'

Van der Leeuw levert in een bezieland overzicht deugdelijk commentaar op het recente onderzoek dat Koos Bartels en Ineke Haaijer van het Centrum Gezondheidszorg Vluchtelingen in opdracht van Staatssecretaris Simons verrichtten.

"Het rapport is geschreven vanuit een ivoren toren. De onderzoekers gaan voorbij aan de ontwikkelingen van de afgelopen jaren. De context van de immigratielanden en de Afrikaanse landen ontbreekt. Alsof je iemand opdracht geeft een boek over Nederland te schrijven en hij levert er een over Staphorst af. Datzelfde is gebeurd met het rapport van Bartels en Haaijer", zegt Van der Leeuw.

"Als de staatssecretaris een uur naar zijn ambtenaren had geluisterd, dan had hij kunnen weten dat vele verdragen door Nederland zijn ondertekend, waaronder het in 1982 opgestelde verdrag van de WHO over het ontoelaatbare van het medicaliseren en legaliseren van incisie. De verdragen van de rechten van het kind en van de vrouw en de ratificatie van de economische zelfstandigheid van de vrouw zijn voldoende voorbeelden. Deze verdragen zijn door de staatssecretaris over het hoofd gezien of terzijde gelegd. Ook is het rapport onvoldoende en onzorgvuldig onderbouwd."

"In Londen sprak ik erover met Efud Dorkenoo, directeur van de Foundation for Women's Health, Research and Development. Zij bracht mij in contact met een paar mensen in Nederland die al lange tijd strijden voor uitbanning van deze wreedheden. Het drong tot me door dat 80 tot 100 miljoen vrouwen en meisjes deze vermindering is aangedaan. Nog steeds worden jaarlijks tientallen miljoenen meisjes gemutilleerd en daarmee als inferieur bestempeld."

Marie Louise Tiesinga
Miep Nagtegaal

D66 presenteert zich in 200 afdelingen

Aan de politieke presentatie 'D66 Politiek in Uitvoering' hebben ongeveer 200 afdelingen meegedaan. Van 7 tot en met 12 september hielden D66-ers politieke bijeenkomsten, forums, cafés, werkbezoeken en zelfs oprichtingsvergaderingen. De partij wilde tussen de verkiezingen in de kiezer opzoeken.

De bezoekersaantallen liepen per plaats sterk uiteen. Daarbij was de verhouding tussen D66-ers en belangstellenden buiten de partij de ene keer evenredig en de andere keer scheef. De landelijke media hebben sporadisch aandacht aan 'Politiek in Uitvoering' geschonken, maar de plaatselijke pers heeft er veel over bericht. Tot nu toe hebben zich ongeveer 1600 nieuwe leden aangemeld. Over het algemeen noemen de afdelingen de actieweek geslaagd.

Eerste- en Tweede-Kamerleden, D66-leden en belangstellenden bezochten in de actieweek scholen en instellingen, discussieerden in cafés met de kiezers, namen deel aan een forumdiscussie en reisden per watertaxi, metro, fiets of benenwagen langs dijken, stations, monumenten en oeverprojecten. Veel afdelingen hebben enquêtes gehouden om de wensen en klachten over de gemeentelijke politiek op een rijtje te zetten.

De D66-afdeling Maarssen heeft onder 240 inwoners van het dorp een enquête gehouden. Organisator Karel Winkelbaar: "Tijdens het enquêteren bleek dat iedereen het zeer positief vindt dat een politieke partij zich ook eens tussen door in de kiezer interesseert en niet alleen vlak voor de verkiezingen. Dat zegt natuurlijk wel iets over de manier waarop de politiek functioneert. Uit de enquête zelf bleek dat inspraak voor de burger een onderwerp is dat de onderzochten het meest bezighoudt, ná het ophalen van gescheiden vuil en vóór de bebouwing van de Hogebrug." In tegenspraak met de enthousiaste reacties op de enquête had de discussieavond over politiek in Maarssen, met onder anderen de Kamerleden Louise Groenman en Boele Staal, een "bedroevend lage opkomst".

De actieweek is voor wat betreft Maarssen slechts gedeeltelijk in haar opzet geslaagd, vindt Winkelbaar. Aan de ene kant heeft de enquête, naast lovende reacties van de inwoners van Maarssen, politieke resultaten gehad. D66-fractie-

voorzitter in de Maarssense gemeenteraad Verry van Rossum heeft gezegd dat hij de uitslag van de enquête "zo veel mogelijk wil hanteren bij het voeren van de gemeentelijke politiek". Aan de andere kant bleek slechts een gering aantal mensen - en dan nog voornamelijk eigen leden - belangstelling te tonen voor een discussie over gemeentelijke politiek.

In Bergen in Noord-Holland richtte een groep D66-ers in de actieweek een afdeling van D66 op. Op de eerste vergadering, die ruim 200 belangstellenden trok, filosofeerden Hans van Mierlo, Jan Vis en plaatselijke D66-ers over landelijke en plaatselijke D66-politiek. Hill Jaspers, één van de oprichters van de afdeling Bergen: "We hebben er ondertussen veel nieuwe leden bijgekregen."

Oprichting

Enkele Bergenaren hadden in het afgelopen jaar al vaker de koppen bij elkaar gestoken, maar tot het daadwerkelijk oprichten van een afdeling was het nooit gekomen. De gemeenteraadsverkiezingen in 1994 en de actieweek waren het benodigde duwtje in de rug. "D66-leden in Bergen kunnen vanaf het begin betrokken zijn bij de standpuntbepaling van D66 over de politieke problemen in Bergen. We willen bijvoorbeeld discussiëren over de uitbreiding van Alkmaar, dat steeds dichterbij Bergen aan komt te liggen. En over de industriële projecten die zijn gepland aan een nabijgelegen weg zijn wat ons betreft de laatste woorden nog niet gesproken. Ook zijn we bezorgd over het toenemende toerisme in Bergen en over de mogelijke bebouwing van het duingebied Engelse Park, dat nu gedeeltelijk in handen is van een projectontwikkelaar", zegt Jaspers. Werd in Bergen een afdeling opgericht, in Arnhem is het afdelingsbestuur van D66 tijdens de actieweek opgestapt. Meningsverschillen tussen de gemeenteraadsfractie en het afdelingsbestuur over onder meer de plaatselijke organisatie van 'Politiek in Uitvoering' waren voor het bestuur - nadat het al langere tijd niet had geboterd tussen bestuur en fractie - de directe aanleiding om zichzelf op te heffen. Binnenkort wordt voor de Arnhemse leden een speciale vergadering uitgeschreven om een nieuw bestuur te kiezen. In de Gel-

derse hoofdstad heeft D66 tijdens de actieweek een enquête gehouden, via een advertentie in de plaatselijke krant, met de vraag welke punten in de gemeentelijke politiek de hoogste prioriteit zouden moeten hebben.

De actieweek is ook gebruikt om leden te werven voor de partij. Op 8 oktober had het Landelijk Secretariaat ruim 1600 nieuwe leden ingeschreven, terwijl ook veel mensen informatie over D66 hadden aangevraagd. De ledenwerfactie, met als motto 'Partijdig? Soms is het nodig', werd gehouden omdat D66 relatief weinig leden heeft. D66 is voor haar inkomsten afhankelijk van de ledencontributie en ook voor de vorming van het politieke gedachtegoed zijn leden van groot belang. Het totale aantal nieuwe leden dat de actie heeft opgeleverd, wordt op 1 november vastgesteld, wanneer ook de antwoordkaarten in de informatiepakketten zijn teruggestuurd. Binnen de partij wordt nu hard gewerkt aan het opzetten van een structurele ledenwerfcampagne, bijvoorbeeld door het opzetten van een hecht netwerk op regionaal en plaatselijk niveau voor organisatie en communicatie.

Pierre Wimmers, D66-campagnecoördinator voor de regio Amsterdam, vindt dat de actieweek "vanwege de in- en externe effecten" succesvol is geweest. Terwijl onder anderen Gerrit-Jan Wolffensperger op een watertaxi uitleg kreeg over de ontwikkeling van de Noordelijke IJ-oever en Olga Scheltema langs sociale-vernieuwingsprojecten in Geuzenveld fietste, spijkerden Aad Nuis en andere D66-ers hun kennis over onderwijs bij op een lagere school in Oud-West. Boele Staal reisde per metro door de binnenstad, Edo Spier nam deel aan een forum over ruimtelijke ordening en huisvesting en Doeke Eisma haalde de pers met zijn bezoek aan de Jaap Edenbaan en het Ajax-terrein. "D66-ers in alle stadsdelen hebben voor de actieweek veel samengewerkt, waardoor het bovendien een soort generale repetitie voor de campagne in 1994 is geweest. Maar ik heb op de bijeenkomsten ook veel met niet-D66-ers gesproken. Zij wilden gewoon meepraten over kwesties die bij hun in de buurt spelen. En daar was het ons uiteindelijk om te doen."

Jeroen Nugteren

In Amsterdam Oud-West kregen Aad Nuis en anderen computerles op een basisschool.

Ronde-tafelgesprek D66 over Europa

'Monsterverbond frustreert Europese democratie'

Tegenwoordig begint elke beschouwing over 'Maastricht' met de zorgelijke constatering dat in Nederland geen debat over Europa gevoerd wordt. En zo zijn er nog wel meer zaken waarover politici en commentatoren het hartgrondig met elkaar eens zijn. Het 'democratisch gat' bijvoorbeeld. Dat zou toch eigenlijk niet mogen bestaan. En dan is er het 'subsidiariteitsbeginsel': alleen als het echt niet anders kan, mogen bevoegdheden van de eigen, vertrouwde overheid naar 'Brussel' worden overgeheveld. De kloof tussen de burger en de politiek mag vooral niet groter worden. Heeft het kleine, dappere Denemarken ons niet een spiegel voorgehouden? Is het eigenlijk nog wel mogelijk om over Europa te praten zonder clichés te gebruiken? In elk geval spraken Ingrid van Engelshoven en Bob de Ruiter over Europa met drie D66-vertegenwoordigers, pardon: met drie volksvertegenwoordigers: Doeke Eisma (Tweede Kamer), Bob van den Bos (Eerste Kamer) en Jan Willem Bertens (Europees Parlement). Een verslag van een debat vol open einden, van een debat dat - het is spijtig dit te moeten erkennen - nog maar net op gang is gekomen.

Foto: Marcel Molle

Hoe dramatisch is het formele democratische deficiet in Europa? En in hoeverre zijn de weerstanden tegen Europa te verklaren uit het gebrek aan bevoegdheden van het Europese Parlement?

Doeke Eisma (DE): "De fascinatie voor het democratisch gat mag er in elk geval niet toe leiden dat de nog wel aanwezige mogelijkheden om democratische controle uit te oefenen, niet of onvoldoende benut worden. We moeten vaststellen dat - ook na 'Maastricht' - in veel gevallen de Raad alleen met unanimité besluiten kan nemen. In al die gevallen kan de eigen minister dus hem onwelgevallige besluiten tegenhouden. Ik verbind hieraan de conclusie dat de nationale parlementen veel actiever en alerter moeten worden. Zij moeten samen met de minister de lijn uitstippelen en er op toezien dat de minister daar, eenmaal in Brussel, niet te ver van afdwaalt. Het parlement kan een minister die zich te weinig van de opvattingen van het parlement aantrekt, ter verantwoording roepen, en desnoods wegsturen."

Jan Willem Bertens (JWB): "Maar dat laatste wapen is dikwijls te zwaar om te hanteren. Verder blijft het zo dat het nationale parlement wel de eigen minister ter verantwoording kan roepen, maar niet de Raad als zodanig. Daar heeft het nationale parlement geen greep op, het kan ook geen amendementen indienen. Het EP zou de controle op de Raad moeten kunnen uitoefenen en zolang het EP daartoe niet adequaat wordt uitgerust, zal de animo voor Europese politiek gering zijn."

Bob van de Bos (BvdB): "Dat neemt niet weg dat het probleem in een bredere context geplaatst moet worden. Gevoelens van onzekerheid, onveiligheid en onvrede, die overal heftiger worden, hebben geresulteerd in een herleving van het nationalisme. En in dat meer nationaal georiënteerde klimaat werd het verdrag van Maastricht gepresenteerd: het werd geboren onder een ongelukkig gesternte. Veel mensen kregen het idee dat er iets over hun hoofden geregeld was; ze zouden wat kwijtraken. Het zou wellicht beter zijn

geweest als er gekozen was voor een stap-voor-stap benadering. Het verdrag van Maastricht is een heel pakket en er zit van alles en nog wat in; de grotendeels irrationale angst voor de inhoud wordt aldus aangewakkerd."

JWB: "Er is ook een pluspunt: door alle ophef en commotie over het verdrag Maastricht is nu eindelijk de belangstelling voor Europese politiek gewekt. Er komt nu misschien een proces op gang dat ook zou kunnen resulteren in een breed draagvlak voor een - democratisch- Europa. Het begint nu tenminste."

DE: "Daar komt bij dat de onvrede en het onbehagen over de politiek vooral gericht is tegen de nationale politieke leiders, en - volgens mij - niet tegen de Europese idealen. Kijk naar Denemarken, kijk naar Frankrijk; de referenda over Maastricht werden mede benut om het nationale establishment eens flink dwars te zitten."

We moeten roeien met de riemen die we hebben en voorlopig is er geen beter verdrag dan het verdrag van Maastricht. Wat te doen? En zien jullie wat in een dubbelmandaat?

DE: "Om te beginnen moet met de Europarlementariërs veel nauwer worden samengewerkt. Zij moeten toegang krijgen tot de commissie-vergaderingen in de Tweede Kamer, waarbij zij spreekrecht moeten krijgen. Nu komen de Euro's de Tweede-Kamerleden wel eens bijpraten, maar vervolgens moeten ze op de publieke tribune plaatsnemen. Daarnaast pleit ik, zoals gezegd, wel voor een actievere rol van het nationale parlement, maar niet voor een strakke mandaatstelling conform het Deense model. De minister moet enige manoeuvreerruimte hebben en naar bevinding van zaken kunnen handelen."

JWB: "Sterker: invoering van het Deense model zou killing zijn voor de besluitvorming. Er zal zeer ernstige vertraging in de besluitvorming optreden, omdat de ministers voortdurend naar huis moeten bellen. Wat de samenwerking tussen nationale en Europarlementariërs betreft: volgens mij hoeven de Euro's niet naar de Tweede Kamer te gaan om vergaderingen bij te wonen. Wel moeten de leden van de Tweede Kamer bij de behandeling van een - Europees - wetsvoorstel steeds informatie vragen over de positie die het EP ter zake heeft ingenomen. Het dubbelmandaat tenslotte: dat is praktisch

Vervolg op pagina 6.

onwerkbaar, en ook psychologisch en politiek onjuist."

BvdB: "Waarom ben je daar zo fel tegen gekant. Wellicht zou invoering van het dubbelmandaat er toe kunnen leiden dat de nationale fracties een meer Europese dimensie krijgen?"

JWB: "De nationale vertegenwoordigers hebben de plicht om op het nationale belang te letten. Daar zijn ze door de kiezer voor aangesteld. Maar de Europarlementariërs hebben de taak om vooral het Europese belang in de gaten te houden."

BvdB: "Ik vind het principieel juist om dat onderscheid niet te maken: de nationale én de Europese parlementariërs moeten zowel nationaal als Europees denken. Geen gescheiden circuits, svp."

We hebben de indruk dat bijna alle politici klagen over het democratisch tekort, en al heel lang. Wie zijn er dan eigenlijk verantwoordelijk voor dat het nog steeds bestaat?

BvdB: "Ik heb in dit verband wel eens gesproken over een curieus monsterverbond van voor- en tegenstanders van de Europese integratie. Beiden willen namelijk de Raad een centrale rol toekennen. De anti-Europeanen omdat zij in de EG niet meer willen zien dan een intergouvernementeel overlegor-

gaan, en dus niet veel voelen voor een opwaardering van typische Europese instellingen als de Europese Commissie en het EP. En de Europeanen omdat zij de voortgang in het Europese integratieproces niet willen blokkeren door harde eisen te stellen aan het democratische gehalte van de beoogde Europese samenwerking. Die laatsen zijn vaak al tevreden als de Raad tenminste in staat is beslissingen te nemen. Zo blijft het zwaartepunt bij de Raad liggen."

Zou je het ook zo kunnen stellen: zolang de voorstanders van de intergouvernementele aanpak de overhand hebben, zullen de meeste beslissingen in de Raad vallen, doorgaans op basis van unanimititeit, en zolang zal het EP er bekaaid vanaf komen. Als dat zo is, dan zou men niet alleen Engeland, notoir pleitbezorger van de intergouvernementele benadering, maar ook die kleinere lidstaten, zoals Portugal en Denemarken (!) op het gebrek aan democratie mogen aanspreken.

BvdB: "Zo kan je het stellen, maar ook de federalisten hebben de democratie steeds als restpost opgevat."

DE: "Je vergeet Black Monday. Van den Broek en Dankert hebben wel degelijk hun nek uitgestoken voor een verdrag dat in democratisch opzicht acceptabel was. Maar, toegegeven, het wordt wel steeds duidelijker dat een keerpunt is bereikt en dat het onderhand tijd wordt om democratisering onlosmakelijk te koppelen aan Europeanisering. Er zijn geen grote Europese stappen meer mogelijk zonder harde democratische waarborgen."

JWB: "Dan hoop ik maar dat de Eerste en Tweede Kamer een suggestie van het EP willen steunen en niet akkoord zullen gaan met een uitbreiding van de

Europese Unie met nieuwe lidstaten als niet eerst het democratisch gehalte van diezelfde Unie wordt verhoogd."

Er wordt in dit verband ook veel gesproken over het belang dat de kloof tussen de politiek en de burger wordt overbrugd. Hoe denken jullie die kloof te overbruggen?

DE: "Juist in deze tijd missen we het referendum heel erg. We moeten ons sterk blijven maken voor de invoering van een bindend, correctief referendum. En ondertussen moeten we doen wat we kunnen doen. Dus: in onze regio's debatten organiseren; een campagne op touw zetten gericht op informatie en discussie."

JWB: "In mijn kantoor staat al een deprimerende stapel info-materiaal; hoogglanzende folders en boekjes die ons per kubieke meter worden toegesonden. Maar het probleem is: men leest het niet."

BvdB: "De aandacht kan je pas trekken als - ten eerste - men het idee heeft dat het om een belangrijk onderwerp gaat en - ten tweede - als er politieke strijd over wordt geleverd. Nu hebben we geen referendum, maar we kunnen van Europa wel een politiek strijdpunt maken in de komende verkiezingscampagnes. Nu de VVD een ronduit anti-Europese koers vaart en ook de PvdA een beetje begint te zwenken, zal D66 in het offensief moeten gaan. Europa moet een hot item worden."

JWB: "Ik zie - al bladerend door mijn agenda - dat ik al drie keer zo veel aanvragen heb voor spreekbeurten over Europa dan een jaar geleden. Dus het begint er op te lijken."

Bob de Ruiter

Euro-jargon

- **De Raad.**
Bedoeld wordt de Raad van ministers. De Raad van de ministers van Buitenlandse Zaken wordt Algemene Raad genoemd. Daarnaast zijn er de raden van de vakministers: de Sociale Raad, de Milieu Raad, etc.
- **Democratisch deficiet.**
In een aantal gevallen neemt de Raad besluiten met meerderheid van stemmen. De eigen minister kan dan overstemd worden. Ook het nationale parlement heeft dan het nakijken. En indien in dat geval ook het EP geen invloed heeft op de besluitvorming, spreekt men over het democratisch deficiet, gat of tekort.
- **Intergouvernementele samenwerking:**
samenwerking tussen soevereine staten die de eigen zelfstandigheid zo veel mogelijk willen behouden. Dus: geen Europese regering of iets dat daar op lijkt.
- **Federale of supranationale samenwerking:**
het tegenovergestelde van de intergouvernementele benadering.
- **Het Deense model.**
Hier: de minister krijgt van het parlement precies te horen waar hij in de Raad wel of niet mee akkoord mag gaan.

Lucas Reijnders

"SPAAR HET MILIEU!"

"Te lang hebben wij onze ogen gesloten voor de negatieve gevolgen van de vooruitgang. Daar krijgen we nu de rekening voor gepresenteerd. In hoog tempo breken we onze eigen leefomgeving af.

Gelukkig breekt ook het besef door dat het zo niet langer kan. Het milieu is voorpagina-nieuws. En dat is al een hele winst. Nu komt het erop aan dat iedereen op zijn of haar manier het milieu spaart. Thuis, op weg en op het werk. Wie het milieu wil sparen, kan ook bij de Algemene Spaarbank voor Nederland terecht.

De ASN is namelijk een spaarbank die kritisch belegt. En uw spaargeld niet loost in bedrijven die het milieu als een natuurlijke stortplaats gebruiken."

De ASN is een principiële spaarbank. De ASN steekt haar energie en uw spaargeld graag in een betere toekomst voor iedereen. Gelooft namelijk in eerlijk delen. In eigen land, maar ook over de grenzen. De ASN belegt uw spaargeld daarom selectief. Met een open oog voor mens en milieu.

Dat principiële beleid levert u een uiterst concurrerende rente op. De ASN noemt dat rente zonder bijmaak. U begrijpt nu waarom.

Bij de ASN spaart u op den duur meer dan u denkt.

**ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND**
geeft rente zonder bijmaak

Telefoon: 070 - 356 93 42

BON Als u een spaarrekening opent bij de ASN met een eerste inleg van tenminste f 50,-, ontvangt u f 7,50 welkomstpremie.

Naam : _____ m/v

Adres : _____

Postcode/Woonplaats : _____

Wenst vrijblijvend nadere inlichtingen over:*

☐ Giro sparen	- Voor girorekeninghouders	☐ Deposito sparen	- Contracten met vaste, hoge rente
☐ Bank-Giro sparen	- Voor bank- of girorekeninghouders	☐ Bedrijfssparen	- Met premie van uw werkgever
☐ Rente-Solidariteitssparen	- Structureel kiezen voor delen	☐ FNV-Sparen	- Voor FNV-leden
☐ Vroeg-Bij sparen	- Voor jongeren van 0 tot 18 jaar	* Aankruisen wat u wenst.	

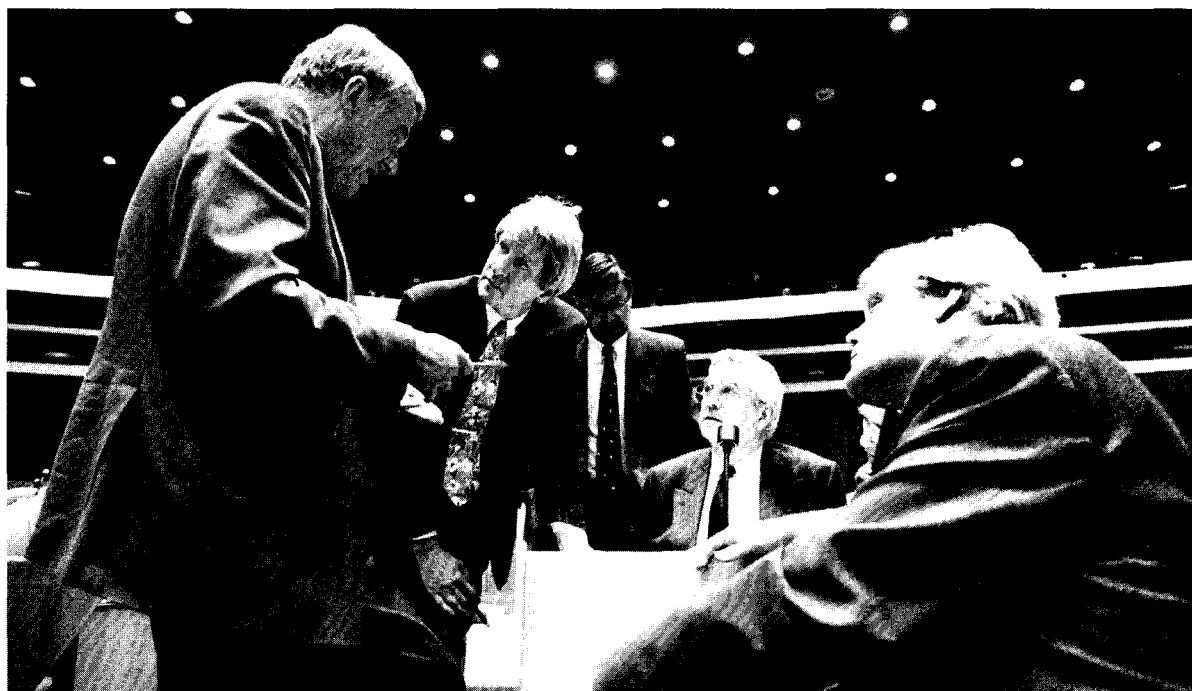
291.18

Zenden in envelop zonder postzegel aan: ASN, Antwoordnummer 1188, 2501 WB Den Haag. Bellen kan ook: 070 - 356 93 42

D66 bij Algemene Beschouwingen Miljoenennota Ambities kabinet nog nauwelijks zichtbaar

Op maandag 5 oktober besluit de Tweede Kamer vanwege de vliegcrash in de Bijlmer de Algemene Beschouwingen over de Miljoenennota 1993 een week uit te stellen. De fracties leggen op dat moment de laatste hand aan de inbreng van hun voorzitters aan het debat. Ook de D66-fractie is in Den Haag bijeen om de rede van Hans van Mierlo te bespreken. De Democraat volgde de voorbereidingen van de Algemene Beschouwingen, maar miste door het uitstel het debat zelf: een impressie van het politieke voorwerk.

Het viel de D66-fractie niet mee inspiratie op te doen uit de Troonrede.

'Een fraai kasboek, maar een saai leesboek', dat is op 15 september de spontane reactie van de D66-fractie op de Miljoenennota 1993. In politicus luidt het in de eerste reactie op Prinsjesdag: 'De inhoud van het beleid is minder politiek geprofileerd dan gehoopt. Het politieke beeld dat oprijst is neutraal en kleurloos.'

Verlamd

Het viel de Tweede-Kamerfractie van D66 dit jaar niet mee om inspiratie op te doen uit de Troonrede, de Miljoenennota en de stapel begrotingen, die het laatste volle regeringsjaar van het kabinet Lubbers/Kok markeren. Na alle conflicten in de coalitie in het voorjaar is de crisisdreiging verdwenen. De coalitie lijkt het economisch tij mee te hebben en de minister van Financiën heeft de cijfers voor het eerst keurig op een rijtje. Maar de gewapende vrede in de coalitie lijkt de daadkracht van het kabinet te hebben verlamd.

Nadere bestudering van de begrotingsvoorstellen door de fractie leverde eigenlijk bar weinig nieuws op. Het is passen op de winkel, slechts 0,4 procent van de uitgaven wordt aan nieuw beleid besteed. De Miljoenennota is geen wanprodukt, er wordt niet gesjoemeld met inkomsten, de tijdspaden van het regeerakkoord worden gevolgd, de koopkracht voor de minima wordt gehandhaafd, er is sprake van een kleine denivellering, de werkloosheid loopt iets op, de investeringen van de overheid idem dito. Maar waar de fractie vooral tegen opliep stond nou juist niet in de stukken. 'De grote ambities die het kabinet in de voorgaande jaren aan de dag legde zijn tot een nauwelijks zichtbaar peil teruggebracht', concludeerde D66 de derde dinsdag van september. De belangrijkste opdracht die het kabinet zichzelf had gesteld was zittenblijven en dan zul je nooit glanzend slagen. Het elan was eruit en die is er zeker voor de oppositie met

geen stok meer in te slaan. Terwijl Brinkman vast vooruitliep op een volgende regering die in zijn ogen 17 miljard moest gaan bezuinigen, constateerde D66 dat er nodeloos tijd verloren werd doordat dit kabinet in deze regeerperiode geen kans zag om de grote projecten los te trekken uit de modder waarin de regeringspartijen ze hadden laten zakken. Daarbij gaat het om projecten als de sociale vernieuwing, de reorganisatie van de gezondheidszorg, de belastingherziening, de decentralisatie, de afslanking van de overheid en de herstructurering van Defensie.

Crisis

Als de fractie zich een week voor de Algemene Beschouwingen in de Savornin Lohmanzaal beraadt over de inbreng van de fractievoorzitter zijn het vooral de internationale ontwikkelingen die zorgen baren. De crisis in Joegoslavië, de weerstanden tegen de Euro-

ALV 55 – CONGRESBIJLAGE 4

Vierde congresdocument ten behoeve van de Algemene Ledenvergadering op 28 november 1992.

Democraten 66, Den Haag, oktober 1992.

Het eerste congresdocument is meegegaan in de Democraat nr. 5, het tweede in nr. 6 en het derde in nr. 7 (jaargang 1992)

Concept-agenda ALV 55

Vervangt de agenda die in Democraat 5 (juni 1992) werd gepubliceerd.

28 november 1992

Concertgebouw "De Vereeniging"
Nijmegen

- 09.30 Opening door partijvoorzitter
 Benoeming notulen- en stemcommissie
 Toelichting stemprocedures
- 09.40 Financiën
 - jaarrekening
 - begroting
- 10.00 Internationale partijvorming,
 voortgangsrapportage
- 10.10 Duurzame ontwikkeling,
 voortgangsrapportage
- 10.20 Toespraak partijvoorzitter
- 10.35 Kandidaten besturen en commissies:
 - presentatie
 - opening stembussen
- 10.50 Sociale zekerheid
- 13.00 Sluiting stembussen
- 13.00 Lunchpauze
- 13.00 Vragenhalfuur Tweede-Kamerfractie
- 13.30 Statuten en huishoudelijk reglement
 deel 1
- 14.30 Actuele politieke moties
- 14.50 Uitslag stemmingen
- 14.55 Toespraak nieuwe partijvoorzitter
- 15.10 Toespraak voorzitter Tweede-Kamer
 fractie
- 15.40 Statuten en huishoudelijk reglement
 deel 2
- 16.40 Sluiting door partijvoorzitter

Waar en wanneer?

Het najaarscongres van D66 zal plaatsvinden op 28 november 1992 in de Vereniging te Nijmegen (+/- 5 min. lopen van het station) en begint aldaar om 10.00 uur.

De toegangskaarten voor dit congres zijn tegen betaling van
f 15,00 alleen aan de zaal te verkrijgen.

Voor wie?

De algemene ledenvergadering van D66 is er natuurlijk in eerste instantie voor de leden. Maar ook niet leden zijn er van harte welkom. Alleen betalende leden kunnen op het congres hun stem uitbrengen over allerlei zaken.

Waar gaat het over?

Het najaarscongres staat in het teken van wijzigingen Statuten en Huishoudelijk Reglement en Sociale Zekerheid. Zie voor deze stukken Democraat nr. 5, nr. 6 en nr. 7.

In deze Democraat vindt u een bon die u in kunt sturen als u (een week voor het congres) het congresboek met de ingediende moties en amendementen thuis gestuurd wenst te krijgen. Denkt u eraan deze bon volledig in te vullen.

Nog nooit een congres meegemaakt?

Het wordt hoogtijd daar iets aan te doen!
Speciaal voor nieuwe leden en mensen die nog nooit op een congres zijn geweest, staan er vrijwilligers klaar om u wegwijs te maken. Deze vrijwilligers zijn herkenbaar aan hun groene rozetten.

Kinderopvang

Gedurende de hele zaterdag is er kinderopvang beschikbaar. De crèche is voorzien van eenvoudige speeltjes voor de kinderen en wordt begeleid door vrijwilligers. De ouders moeten zelf voor eten en drinken voor de kinderen zorgen.

Mocht u van plan zijn gebruik te maken van de kinderopvang, wilt u dat dan eerst aanmelden bij het landelijk secretariaat, telefoon: 070-3858303.

Het is noodzakelijk dat u zich tijdig opgeeft, bij te weinig aanmeldingen wordt de kinderopvang geannuleerd.

Congresboek aanvragen

Indien u van plan bent het congres van 28 november a.s. in Nijmegen te bezoeken en u wilt beschikken over moties en amendementen m.b.t. sociale zekerheid, wijzigingen Statuten en Huishoudelijk Reglement en de kandidaten voor vacatures in besturen en commissies, dan kunt u vóór 10 november een briefje sturen aan het Landelijk Secretariaat D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ DEN HAAG o.v.v. aanvraag congresboek.

Vermeld in de brief duidelijk uw naam, adres, postcode, plaats en lidmaatschapsnummer. Wij sturen u het congresboek een week voor congres toe.

HB-Amendementen Statuten en Huishoudelijk reglement ALV 55

In de congresbijlage 3 -'Democraat' augustus 1992 nr.7- werden negen Hoofdbestuurs-amendementen gepubliceerd.

Bij één amendement is de verkeerde tekst afgedrukt. Het betreft het amendement Nieuw Voorstel 01.13.

De juiste tekst is:

HB-amendement Nieuw Voorstel 01.13

Nieuw artikel 7:

1 Bijzondere leden betalen een door de algemene ledenvergadering vast te stellen jaarlijkse bijdrage op grond waarvan zij overeenkomstige rechten van leden hebben, met uitzondering van het actief en passief kiesrecht voor vertegenwoordigende lichamen.

2. Voor wat betreft aanmelding, acceptatie en contributiebetaling zijn art. 1 t/m 3 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7 wordt artikel 8

Tussenvoegen: Donateurs zijn allen die geen (adspirant-) lid **of bijzonder lid** zijn van D66 en jaarlijks vrijwillig bijdragen aan de geldmiddelen van D66.

ALV 56

Het voorjaarscongres 1993 vindt plaats op zaterdag 20 maart
'De Flint Amersfoort'

Naast de reguliere punten is geagendeerd:

1. Bestuurlijke Reorganisatie

Naar aanleiding van Besturen op Niveau I en II is in bestuurlijk Nederland het gesprek over bestuurlijke reorganisatie in een stroomversnelling geraakt. Hoe denkt D66 over zaken als de democratische controle op "verlengd" lokaal of provinciaal bestuur" en over een bestuurlijk model waarin regio's centraal staan of juist een indeling naar landsdelen?

2. Europa

Welk Europa heeft D66 voor ogen? En welke gevolgen heeft dit voor de samenwerking binnen het verband van de Europese Gemeenschap. En hoe ziet de samenwerking met Oost-Europa er uit.

3. Reglement Tweede Kamer-verkiezingen

Het congres zal zich onder andere uitspreken over de instelling van een stemadviescommissie.

Bezoekadres
Van Eedenstraat 16
2012 EM Haarlem

Correspondentie-adres
Postbus 3322
2001 DH Haarlem

Telefoon 023 - 152215
Telefax 023 - 32 8922

Aan het Hoofdbestuur van de
Vereniging Politieke Partij Democraten 66

Den Haag

Haarlem, 12 juni 1992

Geacht bestuur,

- Ingevolge uw opdracht tot controle van de jaarrekening 1991 brengen wij u hierbij rapport uit omtrent onze bevindingen.

Accountantsverklaring

Wij hebben de jaarrekening 1991 van de Vereniging Politieke Partij Democraten 66 te Den Haag gecontroleerd. Dit onderzoek is verricht in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlegrondslagen.

Op grond van dit onderzoek zijn wij van oordeel dat deze jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Vereniging op 31 december 1991 en van het resultaat over 1991.

In de jaarrekening zijn de jaarrekeningen van de - zelfstandig optredende - regio's en afdelingen niet begrepen.

Wij zijn gaarne bereid u nadere toelichtingen te verstrekken.

Hoogachtend,

Ref.: Th. Boomsma

JAARREKENING 1991

Toelichting

Het Jaar 1991 was ook financieel gezien een goed jaar. De inkomsten stegen, vooral door de ledengroei. Aan de andere kant groeiden de uitgaven minder snel. Voor het overgrote deel is de stijging aan de lastenkant te verklaren uit de groei van de partij: meer leden, meer afdelingen, meer activiteiten. Daarnaast is er geld uitgetrokken voor het vieren van het 25-jarig bestaan van de partij (onder de post "Hoofdbestuur en Adviesraad"). Het voordelig saldo is overigens eenmalig, zoals blijkt uit de toelichting bij de begroting voor 1993.

De penningmeesters
Linze Schaap
Steven van Schilfgaarde

Advies Financiële Commissie over de Jaarrekening 1991

Volgens artikel 82 lid 2 van het Huishoudelijk Reglement heeft de Financiële Commissie van D66 onder andere de taak de Algemene Ledenvergadering advies uit te brengen over de goedkeuring en vaststelling van de begroting, de jaarrekening en de overige financiële aangelegenheden.

De Financiële Commissie adviseert de ALV van D66, in vergadering bijeen op 28 november 1992 te Nijmegen, de jaarrekening over 1991 ongewijzigd goed te keuren en vast te stellen.

Namens de Financiële Commissie,
Ada Vermeer-Janse, voorzitter

Vereniging Politieke Partij Democraten 66, Den Haag

Balans per

Activa	31 december 1991	31 december 1990
<i>(in gulden)</i>		
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Kantoorgebouw	270.600	270.600
Kantoorinrichting en -machines	31.446	-
	302.046	270.600
Vlottende activa		
Voorraad brochures enz.	P.M.	P.M.
Vorderingen		
Tweede Kamerfractie, Den Haag	67.598	7.573
Jonge Democraten, Den Haag	7.829	11.864
Stichting Wetenschappelijk Bureau D66, Den Haag	24.292	13.580
Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66, Den Haag	16.729	30.616
Stichting Instituut Vorming en Samenwerking Midden- en Oost-Europa D66, Den Haag	8.426	143.382
Depotbedrag P.T.T.	8.000	8.000
Contributies 1991, resp. 1990	12.590	21.377
Subsidie omroep	9.948	59.936
Premies sociale verzekeringen (GAK)	4.345	-
Overige vorderingen en overlopende activa	45.801	63.073
	205.558	359.401
Liquide middelen		
	816.948	338.282
	1.022.506	697.683
	1.324.552	968.283

Passiva	31 december 1991	31 december 1990
<i>(in gulden)</i>		
Vermogen		
Vereniging:		
- Kapitaal	22.000	20.000
- Algemene reserve	39.727	226
	61.727	20.226
Verkiezingsfonds		
Contributiefonds	170.324	127.965
Oost-Westfonds	83.900	43.200
	1.120	1.120
	255.344	172.285
Voorzieningen		
Groot onderhoud gebouw Algemeen	61.000	34.048
RTV-voorziening	300.000	200.000
Jubileumvoorziening	-	23.192
Reorganisatie partijbureau	-	25.000
	38.756	40.000
	399.756	322.240
Langlopende schulden		
Hypotheek	106.687	119.476
Kortlopende schulden		
Bestuurdersvereniging	88.947	-
Vooruitontvangen contributies	70.503	49.692
Aflossing hypotheek	12.952	11.235
Crediteuren	117.605	141.237
Belastingen en premies sociale verzekeringen (fiscus)	13.891	19.752
Premies sociale verzekeringen (GAK)	-	98
Pensioenpremies	39.825	12.000
Overige schulden en overlopende passiva	157.315	100.042
	501.038	334.056
	1.324.552	968.283

Staat van lasten en baten

Lasten <i>(in guldens)</i>	1991		1990
	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
Personeelskosten	470.332	485.100	403.121
Kosten secretariaat en huisvestingskosten	191.146	189.700	168.886
Kosten Hoofdbestuur en Adviesraad			
- Declaraties middels schenkingen	104.395	75.000	147.776
- Betalingen	134.777	78.650	85.362
Democraat	101.151	83.000	77.236
Publiciteitskosten	16.957	16.500	21.886
Politiek Emancipatie Activerings Centrum	2.924	2.600	2.291
Kosten project emancipatiewerk	9.019	-	-
Algemeen			
- Bijdragen aan de regio's	132.721	96.750	98.014
- Bijdrage aan Verkiezingsfonds	75.000	75.000	85.000
- Subsidie Stichting Wetenschappelijk Bureau D66, Den Haag	61.500	58.000	58.000
- Subsidie Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66, Den Haag	60.000	60.000	60.000
- Subsidie Jonge Democraten, Den Haag	25.000	25.000	25.000
- Accountantskosten	20.053	17.000	21.013
- Onvoorzien	-	10.000	-
- Activiteiten aan de basis	8.618	10.000	7.580
- Diverse lasten	7.521	5.000	7.972
- Toevoeging aan voorziening jubileum	-	-	25.000
- Bijdrage symposium S.W.B.	25.000	-	-
Totaal lasten	1.446.114	1.287.300	1.294.137
Voordeelig saldo	39.501	-	16.793
Totaal	1.485.615	1.287.300	1.310.930

Baten <i>(in guldens)</i>	1991		1990
	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
Algemeen			
- Contributies	1.268.938	1.135.000	1.056.202
- Nagekomen contributies voorgaande jaren	40.866	10.000	11.942
- Diverse bijdragen:			
Boven f 2.500	-	-	-
Beneden f 2.500	2.980	-	310
	2.980	1.000	
- Schenkingen middels declaraties:			
Boven f 2.500	67.111	-	49.300
Beneden f 2.500	37.284	-	98.476
	104.395	75.000	
- Rente	29.359	22.800	45.066
- Opbrengst speciale acties	20.673	38.500	48.307
- Subsidie project emancipatiewerk	9.000	-	-
- Diverse baten	9.404	-	1.327
Totaal baten	1.485.615	1.282.300	1.310.930
Nadelig saldo	-	5.000	-
Totaal	1.485.615	1.287.300	1.310.930

Toelichting

1 Waarderingsgrondslagen en grondslagen voor de resultaatbepaling

Balans per 31 december 1991

1 Tenzij anders vermeld zijn de activa en passiva opgenomen voor de nominale bedragen.

2 Materiële vaste activa

Kantoorgebouw

Gewaardeerd op basis van de actuele waarde volgens taxatie door externe deskundigen. Taxatie heeft plaatsgevonden op 21 december 1989 en zal 1 x per 5 jaar worden herhaald.

Kantoorinrichting en -machines

Opgenomen voor de aanschaffingswaarde, onder aftrek van lineaire afschrijvingen, berekend op basis van de aanschaffingswaarde en de geschatte economische levensduur. Inventarissen met een aanschaffingswaarde beneden f 5.000 worden ten laste van de staat van lasten en baten gebracht.

3 Vlottende activa

Vorraad brochures enz.

Is P.M. opgenomen.

4 Vermogen

Kapitaal

Het kapitaal wordt jaarlijks opgerent met het gemiddeld behaald rentepercentage op uitgezette gelden, waarbij het bedrag wordt afgerond naar boven op hele duizenden gulden.

Verkiezingsfondsen

Betreft naast het saldo ultimo vorig boekjaar, de in het boekjaar ontvangen bijdragen e.d. en een bijdrage uit de partijkas onder aftrek van de uitgaven ter zake van de in het boekjaar gehouden c.q. in de toekomst te houden verkiezingen.

Contributiefonds

Het contributiefonds wordt gevoed door bijdragen van partijleden die in enig jaar f 3.000 of meer aan contributie hebben betaald.

Tevens wordt het contributiefonds jaarlijks opgerent met het gemiddeld behaald rentepercentage op de uitgezette gelden, waarbij het bedrag wordt afgerond op hele honderden gulden.

Zij zijn voor de duur van hun lidmaatschap vrijgesteld van contributieverplichtingen. Elk jaar wordt aan dit fonds 5% onttrokken. In 1991 is een correctie gepleegd op het jaar 1990 daar in 1990 10% aan het contributiefonds was onttrokken op basis van de toen bekende lidmaatschapsduur.

Oost-Westfonds

Dit fonds betreft vrijwillige bijdragen van leden ter stimulering van politieke activiteiten ten behoeve van politieke groeperingen in Midden- en Oost-Europa.

5 Voorzieningen

De voorziening algemeen en groot onderhoud worden jaarlijks opgerent met het gemiddeld behaald rentepercentage op uitgezette gelden, waarbij het bedrag wordt afgerond naar boven op hele duizenden gulden.

Groot onderhoud kantoorgebouw

De voorziening wordt bepaald op grond van een schatting van in de toekomst te plegen groot onderhoud.

RTV-voorziening

Betreft het verschil tussen de ontvangen vergoedingen en de werkelijk uitgegeven bedragen welke krachtens artikel 102 van de Mediawet gereserveerd mogen worden voor de uitzendingen in de komende jaren. In 1991 is deze voorziening in zijn geheel ten gunste van het resultaat gebracht.

Reorganisatie partijbureau

Deze voorziening is bedoeld ter dekking van de eenmalige kosten van de verandering en versterking van de centrale organisatie van de partij, in het bijzonder van het landelijk secretariaat.

6 Langlopende schulden

Hypotheek

De in 1979 afgesloten hypotheek, oorspronkelijk groot f 350.000, is per 28 februari 1989 verlengd voor een periode van 5 jaar op basis van 120 maanden annuïteit. Bovendien heeft per die datum een extra aflossing van f 100.000 plaatsgevonden.

De rente bedraagt voor de nieuw afgesloten lening 7,4% per jaar (daarvoor 9,3%).

Staat van lasten en baten over 1991**1 Lasten**

Komen ten laste van het boekjaar waarop zij betrekking hebben.
Onder personeelskosten is een voorziening van f 83.000 begrepen.

2 Afschrijvingen

Kantoorinrichting en -machines: Lineaire afschrijving over de aanschaffingswaarde, c.q. taxatiewaarde: 20-33 1/3% per jaar. In het jaar van aanschaf de helft van het gebruikelijke percentage.
Gezien de geschatte actuele waarde is besloten tot een éénmalige extra afschrijving in 1990.

3 Pensioenpremie

De Vereniging heeft ingaande 1 januari 1980 een pensioenverzekering afgesloten voor haar werknemers.
Inkoop van voorliggende jaren vindt niet plaats.

4 Baten

Als baten van een boekjaar worden verantwoord de op dat boekjaar betrekking hebbende ontvangsten, ook wanneer deze in een ander boekjaar worden ontvangen, met uitzondering van ontvangen giften, donaties en bijdragen waarvoor het kasstelsel wordt gehanteerd.

2 Mutaties verkiezingsfonds

	31-12-1991	31-12-1990
<i>(in guldens)</i>		
Saldo begin boekjaar	127.965	59.107
Bij: Bijdragen uit partijkas	75.000	85.000
Bijdragen, donaties en schenkingen:		
- boven f 2.500	4.000	3.100
- beneden f 2.500	<u>19.191</u>	<u>19.807</u>
	23.191	22.907
Voorjaarsactie	57.008	43.320
Verkoop materialen	<u>38.264</u>	<u>73.515</u>
	<u>193.463</u>	<u>224.742</u>
Transporteren	321.428	283.849

	31-12-1991	31-12-1990
<i>(in guldens)</i>		
Transport	321.428	283.849
Af: Salarissen en vakantiegeld, inclusief sociale lasten	15.000	15.000
Organisatiekosten	14.885	15.182
Campagnematerialen	115.808	125.702
Ten laste van resultaat	<u>5.411</u>	<u>-</u>
	151.104	155.884
Saldo eind boekjaar	<u>170.324</u>	<u>127.965</u>

3 Mutaties bestuurdersvereniging

	31-12-1991
<i>(in guldens)</i>	
Saldo begin boekjaar	-
Bij: 508 x f 166	84.328
Af: Diverse kosten	<u>558</u>
	83.770
Bij: Rente	5.177
Saldo einde boekjaar	<u>88.947</u>

900 gekozen en benoemde bestuurders van D66 zijn aangeschreven om toe te treden tot de D66-bestuurdersorganisatie in oprichting. Inmiddels hebben 508 bestuurders zich aangemeld.

III. Stap 3: Vaststellen Prognose 1992 en Begroting 1993 bij ongewijzigd beleid

A. LASTEN

	Jaarrekening 1991	Begroting 1992	Begroting 1993
1. Personeel	470.332	551.214	631.790
2. Secretariaat	187.889	221.950	225.000
3. Huisvesting	3.256	(1.000)	3.500
4. Hoofdbestuur/ Adviesraad	134.778	90.000	85.000
5. Geschenken de- claraties	104.395	100.000	100.000
6. Democraat	101.151	86.250	106.500
7. Publiciteit	9.457	19.000	14.000
8. Standpuntenbrief	7.500	7.500	0
9. Peac+Emanc.- project	11.942	2.600	2.600
10. Regio's	132.721	108.375	162.500
11. Verkiezings- fonds	75.000	75.000	75.000
12. Subsidie SWB	61.500	58.000	58.000
13. Subsidie PSVI	60.000	60.000	60.000
14. Subsidie JD	25.000	25.000	25.000
15. Accountant	20.053	20.000	22.000
16. Activ. basis en politieke podia	8.618	17.500	12.500
17. Diverse lasten	7.521	5.000	5.000
18. Onvoorzien	25.000	15.111	16.000
19. Voorzieningen	0	0	0
20. Voord. saldo	39.501		8.110
Totaal lasten	1.485.615	1.461.500	1.612.500

B. BATEN

	Jaarrekening 1991	Begroting 1992	Begroting 1993
1. Contributies	1.268.938	1.260.000	1.462.000
2. Contributies voorgaande jaren	40.866	10.000	1.000
3. Donaties en schen- kingen	2.980	3.000	1.000
4. Schenkingen d.m.v. declaraties	104.395	100.000	100.000
5. Rente	29.359	45.000	25.000
6. Speciale actie	20.673	43.500	23.500
7. Diverse baten	18.404	0	0
8. Tekort	0	0	0
Totaal baten	1.485.615	1.461.500	1.612.500

Advies van de Financiële Commissie over de Begroting 1993

Volgens artikel 82 lid 2 van het Huishoudelijk Reglement heeft de Financiële Commissie van D66 onder andere de taak de Algemene Ledenvergadering advies uit te brengen over de goedkeuring en vaststelling van de begroting, de jaarrekening en de overige financiële aangelegenheden.

De Financiële Commissie adviseert de ALV van D66, in vergadering bijeen op 28 november 1992 te Nijmegen, de begroting over 1993 ongewijzigd goed te keuren en vast te stellen.

Namens de Financiële Commissie,
Ada Vermeer-Janse, voorzitter

Begroting 1993

Toelichting

De begroting voor 1993 is moeilijker tot stand gekomen dan die voor voorgaande jaren. Kon het Hoofdbestuur toen uitgaan van (enige) financiële ruimte, inmiddels is er sprake van een tekort bij ongewijzigd beleid. Het HB heeft daarom enkele bezuinigingen doorgevoerd, zodat de ALV een sluitende begroting krijgt aangeboden. Deze krapere situatie is voor een deel een logisch gevolg van Hoofdbestuurbeleid. Al jaren streeft het HB ernaar de dienstverlening aan de leden, afdelingen en regio's te vergroten. Dit gebeurt door uitbreiding van de personeelsbezetting op het landelijk secretariaat, door ondersteuning bij ledenwerfactiviteiten en bij "activiteiten aan de basis" en door meer communicatie. De structurele lasten stijgen door dit beleid. Verder wordt de financiële ruimte structureel krapper door het besluit van de voorjaars-ALV om de regiobijdragen volgend jaar te laten stijgen.

Het Hoofdbestuur.

pese integratie en de crisis op de valutamarkten. Hans van Mierlo stelt de fractieleden voor om dit jaar vooral daarover te spreken, al verandert de situatie van dag tot dag. 'Het enige dat vast staat is dat er volgende week Algemene Beschouwingen worden gehouden', concludeert de fractievoorzitter na een debat in de fractie over de gevolgen van de lage dollarkoers voor de economische ontwikkeling in Nederland, de hulpverlening aan het GOS, het karige industriebeleid van de regering, de tegenwerking van Alders door de collega-ministers, de WAO en het Plan Simons. Maar op maandag 5 oktober blijkt zelfs die conclusie van Van Mierlo voorbarig.

Om 12.00 uur besluiten de fractievoorzitters op voorstel van voorzitter Deetman, uit piëteit met de slachtoffers van de vliegcrash in de Bijlmer, de politieke debatten een week uit te stellen. De bijdrage van D66 staat dan inmiddels wel op papier en zowel de maandag als de dinsdag worden gebruikt om de speeches van Van Mierlo en financieel specialist Gerrit Ybema aan te scherpen en in te vullen.

Autogekke

Van Mierlo wil de beschouwingen aangrijpen om aan te geven hoe het in de ogen van D66 verder moet met de ratificatie van het verdrag van Maastricht. Dat burgers niet goed begrijpen hoe Brussel in elkaar zit is in zijn ogen wel een bezwaar, maar hoeft niet de doorslaggevende reden te zijn om nee te zeggen. Van Mierlo: 'Zolang ik mijn garage vertrouw, werkt de onbegrijpelijke autogekke van de monteurs in mijn belang. Zo is het ook met Brussel. Zolang de burgers vertrouwen hebben in hun politici is het niet erg dat Europa het bijna exclusieve terrein is van politici en ambtenaren. Maar het wantrouwen van de burgers tegen Maastricht is voor een belangrijk deel het groeiende wantrouwen tegen de politici.' Om dat wantrouwen weg te nemen helpt heronderhandelen niet volgens Van Mierlo. Beter is het om in december op de Top een protocol aan te nemen waarbij een nadere precisering wordt gegeven van de subsidiariteit en afspraken worden gemaakt over hoe in de praktijk het verdrag wordt geïnterpreteerd en ingevuld. De vervolgc

conferentie van 1996 zou naar voren gehaald moeten worden en gelijktijdig met de uitbreiding van de EG moet de positie van het Europees parlement versterkt worden.

De dienstplicht staat naar aanleiding van het rapport Meijer ook op de politieke agenda. De D66-fractie heeft zich als een van de weinigen niet direct gedistantieerd van het advies om een dienstplicht nieuwe stijl te handhaven. Een van de redenen om te wachten met een oordeel over een beroepsleger is, in de woorden van Van Mierlo 'de inschatting van de kans dat er in de West-Europese landen grootschalige, over de grenzen heenreikende, binnenlandse onlusten ontstaan, die niet meer met de politiemacht alleen in de hand zijn te houden. De vraag wat je op dat moment voor leger hebt, is zeer de moeite waard.'

Haveloos

Van Mierlo is van plan om namens de fractie op een aantal politieke 'hot issues' te reageren. De fractie betreurt het dat het kabinet de BTW verlaagt en niet de loon- en inkomstenbelasting zoals voorgesteld door D66. Die maatregel zou veel meer banen hebben opgeleverd, wat de groei van de werkloosheid zou kunnen terugdringen. De fractie is niet van plan haar houding tegenover de WAO-ingrepen te wijzigen.

Het volumebeleid is voor een deel pas van kracht sinds maart en het belangrijkste deel moet nog wet worden en de fractie vindt het te vroeg om ingrepen in hoogte en duur te rechtvaardigen.

Het oordeel van D66 over de stelselherziening van de gezondheidszorg is fnuikend. Van Mierlo: 'Zelden zag men zo'n ambitieus plan in zo'n korte tijd in zo'n staat van haveloosheid belanden, als het Plan Simons. Deels door de staatssecretaris zelf, maar voor het grootste deel door een tot op het bot verdeelde coalitie.' De consequentie van de 'uitkleedpartij' is volgens de fractie dat de AWBZ voorlopig niet gebruikt kan worden om een volksverzekering voor iedereen tot stand te brengen en dat daar buiten om de verschillen tussen ziekenfondsen en particulieren verkleind moeten worden. Ook is de fractie van plan om het kabinet voor te stellen de Kamer bij de Miljoenennota jaarlijks te rapporteren over de ecologische vooruitzichten en effecten van het beleid in de Macro Ecologische Verkenningen. De minister-president zou eerst verantwoordelijke moeten worden voor de coördinatie van de duurzame ontwikkeling, omdat de departementale barrières nu voor de milieuminister niet te doorbreken zijn.

Op een aantal terreinen wil de fractie meer geld uittrekken dan in de Miljoenennota voorgesteld. Op de justitiebegroting is wel veel aandacht voor de

Wim Kok en de zinnen maken 'een fraai kasboek, maar een saai leesboek'.

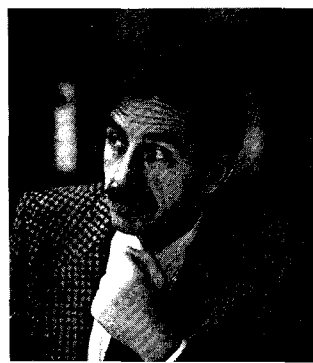
toenemende onveiligheid, maar extra middelen voor agenten zijn niet vrijgemaakt. Extra agenten mogen volgens de fractie niet betaald worden uit bezuinigingen op de rechtsbescherming van het individu, de opsporing, vervolging of berechting, dus is extra geld voor agenten nodig. Bovendien wil de fractie meer geld besteden aan overheidsinvesteringen, aan de uitvoering van het natuurbeleidsplan, aan industrie- en technologiebeleid en aan het hulpprogramma voor het GOS. Het geld voor de dekking van die wensen zoekt de fractie op voorstel van de D66-rekenmeester Ybema in het afschaffen van subsidies op investeringen, een korting op de subsidies aan de landbouw en het nog iets duurder maken van benzine en diesel. Ook omdat de kosten van het openbaar vervoer tegen de afspraken in sneller stijgen dan die van het autovervoer.

Dollars en guldens

Ybema presenteert behalve zijn alternatieve dekkingen op de fractievergadering van dinsdag 6 oktober ook een veel minder rooskleurig beeld van de economische ontwikkelingen in 1993 dan voorgesteld door de regering. Debet aan de problemen van de Nederlandse economie is vooral de lage koers van de dollar en de flink gekelderde Europese valuta. Ybema tijdens de fractievergadering: 'Door de buitenlandse ontwikkelingen leidt het kabinetsbeleid tot meer consumptie en minder werk, precies het tegenovergestelde van de doelstelling. Door de goedkopere import neemt de koopkracht enorm toe, de export krijgt het zwaar te verduren, er komen nog meer mensen zonder werk en het begrotingstekort zal flink stijgen. Door de lage koers van de dollar bijvoorbeeld dalen alleen al de aardgasbaten enorm.' De beste remedie tegen de problemen is volgens de financieel expert het ongedaan maken van de BTW-verlaging en het verlagen van de loon- en inkomstenbelasting, maar dat is politiek onhaalbaar. Ybema: 'Het is de vraag of het niet verstandig is om de macro-economische analyses voor 1993 eerder dan gebruikelijk bij te stellen, om de dreigende negatieve ontwikkelingen het hoofd te bieden.'

Lennart van der Meulen

Gerrit Ybema presenteert een veel minder rooskleurig beeld van de economische ontwikkelingen in 1993.

Bloemlezing uit ingezonden brieven

Sociale zekerheid

onder druk

De politiek heeft maatregelen genomen die de uit de hand gelopen kosten van de sociale zekerheid moeten beperken. Die zekerheid staat onder druk.

Zijn de maatregelen voldoende? Moet er niet meer gebeuren? En moet de politiek niet zoeken naar onconventionele plannen, zoals bijvoorbeeld een basisinkomen voor iedereen?

Het Hoofdbestuur van D66 wil in elk geval opnieuw een onderzoek naar het basisinkomen. Maar Maarten Engwirda, voorzitter van de D66-commissie sociale zekerheid ziet daar niks in. D66-leden schrijven over wat er moet gebeuren. Een bloemlezing.

“Het gonst van activiteiten”

Erwin Nypels, voormalig Tweede-Kamerlid voor D66 en nu voorzitter van de vakorganisatie voor middelbaar en hoger personeel (VHP), vindt dat er al het nodige is gedaan om ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid terug te dringen. “Afspraken daarover nemen in vrijwel alle cao’s een prominente plaats in. De nadruk wordt gelegd op afspraken over preventie, verbetering van de werkomstandigheden, verzuimbegeleiding en terugkeerplannen. Daar zijn al goede resultaten mee geboekt. Het gonst van de activiteiten!”

“Garandeer basispakket”

Peter Pratley, docent ethiek, doet de politiek een ogenschijnlijk simpel voorstel aan de hand. “Garandeer elke ingezetene een partieel basispakket, dat een partieel basisinkomen van 500 gulden en een ziektekostenverzekering (200 gulden) bevat. Betaal dit pakket niet via loonheffingen, maar uit de schatkist. Zorg voor een stelsel met aanvullende voorzieningen die eisen stellen aan de inzet van de gebruikers en hervorm de uitvoerende instanties.”

“Minimumloon niet omlaag”

Pauline van de Ven vindt dat het minimumloon welvaartsvast moet worden, omdat het volgens haar vaak zelfs onder het uitkeringsinkomen ligt. “Iemand met een uitkering die werk aanvaardt op of vlak boven het minimumloon maakt een goede kans er financieel op achteruit te gaan. Dit is het gevolg van allerlei wegvallende subsidies en inkomensaanvullingen

die worden verstrekt door de landelijke overheid en vooral ook door de gemeenten. Het meest waarschijnlijke effect van de voorgestelde relatieve en geleidelijke verlaging van het minimumloon is een daling van het arbeidsaanbod. De maatregel is in dat geval dus contraproductief.” Van de Ven pleit voor een heffing op machines, zodat arbeid relatief goedkoper wordt. Een mogelijkheid is volgens haar ook om werkgevers die laaggeschoold personeel aannemen een subsidie te geven.

“Misschien maar 400.000 wao’ers”

Aart Nugteren, buitendienstman van het Gemeenschappelijk Administratie Kantoor (GAK), vindt het slecht dat alle 900.000 wao’ers over één kam worden geschoren. “De overheid rekent bijvoorbeeld ook de wao’ers mee die slechts voor 25 procent zijn afgekeurd en verder gewoon werken. Misschien zitten er maar 400.000 echte wao’ers in de wao.”

Volgens Nugteren doet de politiek, en ook het D66-rapport, ten onrechte alsof alle arbeidsongeschiktheid verband houdt met de werkomstandigheden. “De werkelijkheid is dat veel arbeidsongeschiktheid wordt veroorzaakt door oorzaken buiten het werk. Denk aan verkeersongelukken, ongevallen in en om het huis, overspannenheid door privé-oorzaken enzovoorts.”

Hij stelt dat veel van de 400.000 (?) echte wao’ers, ook mensen van boven de 50 jaar, weer (gedeeltelijk) aan het werk willen. Nugteren vindt dat de overheid werk moet scheppen (plantsoenen onderhouden, bewaking, bejaardenhulp, stadswachten) voor die wao’ers.

Volgens hem is het een sprookje dat werkgevers overtollig personeel soepel kunnen doorschuiven naar de wao. “Die tijd ligt al 10 jaar achter ons. Dit wordt niet meer door de GMD geaccepteerd. De medische diensten probe-

ren al vele jaren (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten zo lang mogelijk aan het werk te houden.” Besparingen op de uitvoeringsorganisaties in de sociale zekerheid moeten volgens hem ten goede komen aan de mensen met bijstand. “Die 1200 gulden netto per maand ligt 100 gulden onder de armoedegrens. De politiek laat grote groepen verpauperen.”

“Kaviaar en champagne?”

D66 zal in de komende verkiezingscampagne fel aangevallen worden over de individualisering (elke volwassene een eigen inkomen of uitkering, inkomens van partners spelen geen rol), zowel door het CDA als de PvdA, schrijft Mirjam Hommes, lid van de Emancipatieraad. Hommes vindt dat de partij daar niet bang voor moet zijn. “Het is goed je nu alvast te realiseren dat individualisering solidariteit niets in de weg hoeft te leggen en dat draagkracht een subjectief karakter houdt.”

Hommes verzet zich tegen geluiden over vermeende ‘vereenzaming’ die het gevolg zou kunnen zijn van de individualisering. “Individualisering maakt juist de weg vrij voor (inkomens)onafhankelijke eigen keuzes van emotionele en zeer menselijke mensen, met eigen verantwoordelijkheden voor en jegens anderen.” Volgens haar wordt individualisering ten onrechte voorgesteld als een commune waarin iedereen van kaviaar en champagne leeft. Dat soort verhalen horen in de categorie ‘broodje aap’ thuis. Trouwens, dan maar champagne en kaviaar: ook dat brengt mensen tot elkaar!”

“Premies voor stelsel lager”

De Nederlandse sociale zekerheid heeft torenhoge ‘overheadkosten’, onder andere door de bureaucratische organisatie van de uitkeringsindustrie, zo constateert Jan Meijer. Hij wil daarin verandering brengen door het invoeren van een ‘geïndividualiseerd participa-

tie inkomen'. "Het bruto bedrag van dat inkomen dient als franchise, waarover door werkgevers en werknemers geen premies voor ww, zw en wao worden betaald. Bij ziekte of werkloosheid krijgt de werknemer een uitkering opgebouwd uit het participatie inkomen verhoogd met een zw- of ww-uitkering. Door dit model ontstaat een veel lager premieplichtig loon."

"Meer geld voor zachte sector"

Freek Atsma vindt dat het roer radicaal om moet. "We moeten meer uitgeven aan 'improductieve' sectoren als gezondheidszorg, bejaardenwerk, de verpleging en onderwijs, ten koste van de marktsector. Er is genoeg schoon, nuttig, leuk werk, zoals kinderopvang, kunst en cultuur. Het resultaat is een versterking van de immateriële verzorging en vermindering van de (materiële) consumptie. Precies wat D66 wil. Er is maar één manier om de verzorgingsstaat gegarandeerd om zeep te helpen, het beproefde recept van de crisis uit de jaren 30: bezuinigen tot de armen er dood bij neervallen. Ofwel, de Lubbers/Kok/Duisenberg lijn."

"Brussel is geen verzorgingsstaat"

Volgens Leo Elstak is Nederland geen soevereine staat meer. "Den Haag bepaalt niet langer wat wel en wat niet geregeld wordt. Brussel neemt beslissingen en Den Haag moet gaan vertalen. En Brussel is geen verzorgingsstaat en zal dat ook niet worden. De Europese interventies zullen van onze verzorgingsstaat niet veel overreind houden. Is dat een ramp? Nee, dat hoeft het niet te zijn als we 'veramerikanisering' maar voorkomen. Met preventie op het gebied van de kerntaken van de overheid (zorg voor veiligheid, duurzame ontwikkeling, werkgelegenheidsvoorziening en de financiële gezondheid van de overheid) kan Nederland

Maarten Engwirda: ...geen pleidooi voor het basisinkomen...

veel geld besparen. Van verzorgingsstaat naar voorzorgstaat!"

"Eerst politiek bestel hervormen"

Kees Versteeg vindt dat de huidige politici helemaal niet gelegitimeerd zijn om ingrijpende besluiten over hervorming van de verzorgingsstaat te nemen. "Politici moeten zich op het standpunt stellen dat er geen hervormingen kunnen plaatsvinden zonder hervormingen van het politieke bestel. Het is volkomen onzinnig als de huidige politieke elite, nu vriend en vijand het er over eens zijn dat ze de mensen in 't land niet meer aanspreken, zulke belangrijke beslissingen voor de toekomst nemen." Versteeg pleit zelf voor een basisinkomen en, niet te vergeten, grote werkgelegenheidsprojecten à la Den Uyl. "Juist een volkomen tegenstrijdige aanpak biedt de oplossing."

"Arbeid moet goedkoper"

J. Vogels constateert dat arbeid in ons land te duur is. "De premies voor sociale zekerheid worden grotendeels geheven over de lonen. Zodra de werkloosheid en de arbeidsongeschiktheid toenemen, stijgen voor de ondernemer de kosten van de arbeid. De gevolgen zijn: nog meer ontslagen en nog meer afvloeiërs via de dokter. En een nieuwe verhoging van de arbeidskosten. Het kan ook anders. Een ondernemer die minder hoeft te betalen voor arbeid, maar meer over 'toegevoegde' waarde (het verschil tussen inkoop- en verkoopkosten) kan dat doen zonder nadeel. Hij zal dan eerder arbeidsintensievere oplossingen kiezen. Er moet worden gezocht naar fiscale instrumenten, maar andere dan de loon- en inkomensbelasting en BTW."

"Verzorgingsstaat moet blijven"

J. Schuler uit Zeist stelt dat alle landen van de Europese Gemeenschap de verzorgingsstaat moeten handhaven. Milieu en mensenrechten vindt hij echter even belangrijk. "En zorg voor het milieu betekent minder consumeren, wat samengaat met een krimpende economie. Duurzaam produceren en consumeren kost banen, maar zal ook nieuwe werkgelegenheid creëren." Volgens hem kan een 'krap' basisinkomen ons bevrijden van een kostbaar uitkeringsstelsel. "Gezien de krapte van het basisinkomen ligt een indirecte werkdrang en een indirecte omscholingsplicht dicht bij. Willen de mensen deze pijnlijke ingrepen niet dan zullen ze elkaar zeker blijven aflsachten."

"Wao'ers boven 40 herkeuren"

Het D66-lid Pal uit Noord Beemster wil wao'ers tot 40 jaar opnieuw keuren en het inkomensverschil tussen jonge

werkenden en niet-werkenden vergroten. "De sociale zekerheid zal alleen in staat zijn te overleven als we er in slagen de kosten te beheersen."

Ook vindt hij dat er een extra heffing van vijf procent op drank, rookwaren en bestrijdingsmiddelen moet komen. Dan kan volgens hem een commissie aan de slag, die de opbrengst over de verzorgende instellingen verdeelt.

"D66-ers tegen automatische koppeling"

In een reactie op de ingezonden artikelen zegt Maarten Engwirda, oud-fractieleider van D66 in de Tweede Kamer en voorzitter van de D66-commissie Sociale Zekerheid, dat de lijn om niet de automatische koppeling toe te passen, waardoor uitkeringen en minimumloon achterblijven bij de inkomensontwikkeling, algemeen geaccepteerd wordt. Binnen D66 bestaat echter, zo stelt hij, verschil van mening over de vraag of 'echte' arbeidsongeschikten wel een welvaartsvaste uitkering moeten krijgen. "En moet je aow'ers uitzonderen? Steeds minder mensen zijn alleen op de aow aangevoelen. En bijstandsmoeders? Voor de andere groepen moet je in elk geval een prikkel tot werken inbouwen." Engwirda neemt nadrukkelijk afstand van pleidooien voor het basisinkomen. "Theoretisch heeft het voordelen, maar praktisch niet. Het Hoofdbestuur wil opnieuw een studie naar het basisinkomen, maar ik zie daar niks in." "Het is een duur alternatief en staat haaks op de gedachte dat de arbeidsdeelname vergroot moet worden. Bovendien is het on-Europees. Op de drempel van Europa 1992 is het idioot om in Nederland een basisinkomen in te voeren, terwijl dat nergens in Europa bestaat. Daarmee roep je op dat iedereen zich hier komt vestigen." Engwirda vindt ook dat er al wat maatregelen zijn genomen om het aantal arbeidsongeschikten en het ziekteverzuim terug te dringen: "Erwin Nypels constateerde dat er al de nodige afspraken gemaakt zijn en ik denk dat hij daarin gelijk heeft. Alleen zijn er nog geen negatieve prikkels ten aanzien van het ziekteverzuim. Landelijke afspraken daarover - laat iemand voelen dat het geld kost om ziek te zijn - zijn door de sociale partners teruggedraaid."

Martin Voorn

Indien u de volledige brieven wilt lezen, kunt u deze opvragen bij de redactie van de Democraat.

Eenheid van bestuur

Ruzies tussen de Raad van Commissarissen, de directie, de aandeelhouders en de Raad van Bestuur zijn in het bedrijfsleven aan de orde van de dag. Begrippen als gebrek aan informatie, slechte communicatie, verschil van inzicht en incompetentie worden daarbij dan regelmatig als oorzaak genoemd. Ook in het openbaar bestuur treden dat soort problemen op. In organisaties van bijvoorbeeld de politieke partijen. In dat licht zoeken de pers en het Hoofdbestuur naar de oorzaken van het aftreden van een tiental D66-wethouders.

Een eerste analyse leert dat in een groot aantal gevallen politieke meningsverschillen leidde tot het aftreden D66-wethouders. Utrecht, Den Haag en Amersfoort zijn daarvan sprekende voorbeelden. De wethouders trokken daar de zwaarste politieke consequentie uit het feit, dat zij in hun beleid niet langer werden gesteund door de andere partijen in de Raad of het College. Een kwestie van politieke zuiverheid en een onbevleed blazoen, in de verantwoording naar de kiezer die zich over over enkele jaren weer mag uitspreken over deze houding. Een kwestie dus van omgaan met macht. Blijven zitten geeft op korte termijn meer directe invloed en dus macht. Maar op langere termijn een verlies aan prestige als je geloofwaardigheid in het geding komt. De gehchtheid aan het pluche was daarbij gelukkig nog niet zo groot, dat alleen al om redenen van continuïteit of macht wethouders van onze partij bleven zitten.

Niettemin gingen aan de beslissingen om af te treden in alle gevallen moeizame afwegingen vooraf. Een al te lichtzinnig genomen besluit wordt door niemand in dank afgenomen. Verantwoordelijkheid en macht horen bij elkaar. Verantwoordelijkheid voor het collegeprogramma. Verantwoordelijkheid voor het actuele compromis.

Verantwoordelijkheid voor de 'eigen' dagelijks bestuurder. Afdelingen, bestuur en bestuurders dragen die verantwoordelijkheid samen.

Eenheid van bestuur is wellicht nergens zo gecompliceerd als in de Nederlandse bestuurscultuur. Wij zijn gewoon op te komen voor onze eigen standpunten in allerlei maatschappelijke verbanden. De voorbeelden uit het begin van dit verhaal illustreren dat nog weer eens. Wij zijn in staat de 'macht' kritisch tegemoet te treden en te volgen. Zeker in D66-kring, waarbij fracties in raden en staten 25 jaar lang vaak niet anders hebben gedaan. Nu we op het punt staan een grote partij te worden moeten we die kritische houding zeker volhouden. De kiezers hebben ons daarvoor in zeven opeenvolgende overwinningen ook beloofd. Die nieuwe positie stelt echter ook nieuwe eisen. De aandeelhouders van D66 hebben nu zelf ook zelfbewuste bestuurders. Dat levert uiteraard ook nieuwe spanningen op. Gelukkig niet zoals die van de bestuurders uit Zuid-Limburg, Veendam of Middelburg, maar creatieve inspanning. Het gaat over politieke issues. Het politieke debat. Het gaat ook over het bewaren van de eenheid. De eenheid van bestuur. Ook het politieke bedrijf vraagt daarom.

Ries Jansen, partijvoorzitter

Minderheden

Begin dit jaar stond de Democraat in het teken van het minderhedenbeleid. In Idee nummer 4 staat nu een uitgebreid beschouwend artikel van Han Entzinger over deze problematiek. Het tijdschrift maakt daarmee zijn - complementaire - functie helemaal waar. Entzinger is hoogleraar studies van de multi-etnische samenleving aan de Rijksuniversiteit Utrecht en werkzaam bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Hij constateert dat minderheden en minderhedenbeleid nog altijd niet serieus worden genomen in de politiek: 'Veel gepraat, weinig daden'. "Overheid en samenleving erkennen pas rond 1980 schoorvoetend dat de meeste immigranten permanent zouden blijven", aldus de auteur. "Bovendien heeft de voor Nederland zo kenmerkende categorische benadering er ongetwijfeld toe bijgedragen dat het vraagstuk is weggehouden van belangrijke beleidssectoren. Zij hoefden zich er niet mee te bemoeien: er was immers een minderhedenbeleid." In de Democraat werd dit specifieke beleid ook als een van de struikelblokken voor resultaten aangeduid.

Kern van het probleem is dat zich onder sommige migrantengroepen een marginaliseringsproces voltrekt, dat een gevolg is van een gebrek aan integratiemogelijkheden. Er zijn mensen die vinden dat de allochtonen daar vooral zelf wat aan moeten doen: zich scholen, de taal leren en diploma's halen. Anderen leggen de nadruk op de gevolgen van discriminatie en menen dat positieve actie onvermijdelijk is. De auteur signaleert dat aanhangers van beide opvattingen elkaar soms verketteren. Hij acht in beide opvattingen een zekere geldigheid, daarin gesteund door onderzoek. Conclusie? Een Wet Bevordering Arbeidskansen is noodzakelijk, maar niet voldoende om het werkloosheidsprobleem op te lossen. Entzinger meent dat een mentaliteitsverandering bij de autochtone bevolking moet bijdragen aan een structurele oplossing. Hoe die verandering gestalte moet krijgen, blijft (helaas) een open vraag. Postbus 51 spotjes zijn - los van de vraag of ze resultaat hebben - tegenwoordig ook niet populair.

Peter van den Besselaar

Nieuwe partijvoorzitter

Ries Jansen stelt zich niet beschikbaar voor een tweede termijn als partijvoorzitter van D66. Voor dit voorzitterschap heeft op de sluitingsdatum van 1 oktober 1992 alleen W.I.J.M. Vrijhoef (1952) zich kandidaat gesteld. Wim Vrijhoef is directeur van de N.V. Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij. Van 1978 tot 1986 was hij wethouder in Nijmegen. De partijvoorzitter wordt gekozen op de Algemene Ledenvergadering in Nijmegen op zaterdag 28 november 1992.

Natuur en Milieu

In deze Democraat gaat een envelop van de stichting Natuur en Milieu mee. In de laatste editie van het blad van Natuur en Milieu was een brief en een actiekant van D66 ingestoken. De twee mailings zijn een soort uitgebreide ruiladvertentie, die met gesloten beurzen en adresbestanden tot stand is gekomen. De mailings betekenen niet dat D66 en Natuur en Milieu zonder meer elkaars doelstellingen en beleid onderschrijven.

In memoriam Joop Coorengel

Op 23 september overleed Joop Coorengel. Hij was al een tijd ziek, en de dood kwam op zijn 69e jaar dan ook niet onverwachts.

De rol, die Joop vrijwel vanaf de oprichting in D66 vervulde, kun je waarschijnlijk het beste omschrijven als: lastig maar dierbaar, en zonder enige twijfel: markant. Joop, die zijn knorrige stem op vele congressen liet horen, of dat nu gelegen kwam of niet.

Die als zijn grootste politieke succes beschouwde dat het congres ooit het door hem ingediende alternatieve contributievoorstel - met minder lasten voor lagere inkomens en studenten - aannam, tot wanhoop van het hoofdbestuur.

Die, als zijn boosheid weer eens groeide over een vermeende misstand in de partij, op de meest ongelegen momenten bij je langs kon komen met een map vol geannoteerde fotokopieën.

En Joop, die zich consequent kandidaat stelde voor het lijsttrekkerschap, tegenover Terlouw of van Mierlo, niet omdat hij zichzelf beter vond, maar omdat hij meende dat je in een democratische partij écht moest kunnen kiezen.

Joops eigen gevoel voor D66 kwam soms dicht bij een haat-liefde verhouding. Dan voelde hij zich miskend door de eigen partij, die hij tegelijkertijd als een stuk van zijn eigen identiteit beschouwde.

We zullen Joop Coorengel missen, en vergeten zullen we hem nooit. Daar heeft hij zelf wel voor gezorgd.

Gerrit Jan Wolffensperger

Communicatie in Bulgarije

Bulgarije is een vergeten land, omdat het in een uithoek ligt van Europa. Maar ook omdat de overgang naar een parlementaire democratie minder spectaculair verliep dan in Roemenië. Een massaal bloedvergieten is voorkomen.

In september bezochten Jan Willem Bertens, Rob Verkoeyen en Leo Keus voor het IVSOM - de Oost-Europa stichting van D66 - Bulgarije. Na dit bezoek ziet Euro-parlementariër Jan Willem Bertens het betrekkelijk geweldloze karakter van de omwenteling als een groot voordeel. De maatschappelijke schade is beperkt gebleven. De Turkse minderheid

wordt erkend en is politiek één van de steunpilaren van de regering. De regering kan daardoor ingrijpende hervormingen doorvoeren in de richting van een democratisch gecontroleerde markteconomie. "Dit is een proces dat meer steun verdient vanuit Nederland en Europa", zegt Bertens. D66 kan een bescheiden bijdrage leveren aan het proces dankzij een subsidie voor steun aan geestverwante partijen in Oost-Europa. Het bleek echter niet eenvoudig te zijn om een geestverwante partij te vinden.

Rob Verkoeyen is voor D66 raads-lid in Brielle én leider van cursussen lokale democratie in Oost-Europa. Hij vindt het een probleem dat "in de politiek veel energie wordt geïnvesteerd in retoriek en

verbale polarisatie. Alsof er niets geleerd is van het ineensstorten en wankelen van grote politieke en economische systemen stort men zich massaal op de oude ideologieën".

De conclusie van het bezoek is dat het IVSOM een nuttige scholingsbijdrage kan leveren aan de ontwikkelingen in Bulgarije. Daarbij zou het moeten gaan om het bevorderen van communicatie en dialoog tussen mensen die nu deel uitmaken van zeer uiteenlopende partijen. Mensen die staan voor openbaarheid, respect voor minderheden en een praktische opstelling bij het oplossen van problemen.

Leo Keus

Idee, nummer vier

In dit nummer laat Philip Idenburg zijn licht schijnen over het vraagstuk van vrijheid en onvrijheid, in verband met het functioneren van instituties. De internationale kwestie krijgt de aandacht van Hans van Mierlo. Wij hebben de rede opgenomen die hij hield op 21 mei 1992 te Sevilla over de nieuwe verhoudingen in de wereld.

Han Entzinger behandelt de problemen die kleven aan een arbeidsmarktbeleid dat zich moet richten op mogelijkheden voor allochtonen in Nederland. De partij

komt aan bod in een artikel van Alwin Hietbrink: hij analyseert de positie van D66 in de discussie over de democratische inrichting van de samenleving.

Simone Bilderbeek geeft een hoogst eigen, interessante terugblik op de UNCED-conferentie in Rio de Janeiro. We besluiten dit nummer met twee bijdragen over de problematiek van de sociale zekerheid en de voorstellen die recentelijk gedaan werden door een projectgroep van de SWB. Louise Groenman gaat in op het minimumloon; Jopie Boogerd en Jaap van Hoek bekijken de stelselherziening van onderop.

IK BESTEL:

IDEEën

Jubileumbrochure, De veranderende rol van de politieke partijen, f 15,- ex porto

SWB-CAHIER

Niet-huwelijkse relaties, f 8,- ex porto

IDEE

Proefnummer, f 15,-

Abonnement, jaargang f 66,-

(a.u.b. pas betalen na ontvangst acceptgiro!)

NAAM:

ADRES:

PC/WOONPLAATS:

ADM.NR. D66:

Aangepaste gedoogregeling voor asielzoekers

De Adviesraad heeft zich in zijn vergadering van zaterdag 23 mei 1992 te Utrecht, de laatste in de oude samenstelling, uitgesproken over het asielbeleid. De raad betrok in zijn besluitvorming de onlangs door staatssecretaris Kosto bijgestelde gedoogregeling.

De AR is van mening, dat uitgangspunt bij het asielbeleid moet blijven het handhaven van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Regeringen zullen individuele vluchtelingen moeten blijven accepteren als asielzoeker. Daarnaast hebben regeringen het recht economische vluchtelingen af te wijzen, indien zij geen immigranten wensen op te nemen.

Vanwege de toch beperkte opnamecapaciteit van bijvoorbeeld Nederland en de grotere effectiviteit gaat de voorkeur van de AR uit naar opvang in de eigen regio.

De raad is derhalve van mening, dat de opvang van vluchtelingen in de eigen regio via bemiddeling van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties moet worden gemaximaliseerd, mede door ruimhartige financiële bijdragen uit de westerse landen.

De raad pleit voor een beleidsmatige koppeling tussen verbeteren van de opvang in de eigen regio en eventuele verdere inperkingen in het Europese asielbeleid.

Als sluitstuk van dit beleid kan een verhoging van het quotum uitgenodigde vluchtelingen worden overwogen.

Met betrekking tot de nieuwe "gedoogregeling" vindt de AR, dat deze een aanvaardbare oplossing is voor asielzoekers, die niet in aanmerking komen voor de A-status, of een voorlopige verblijfstitel en die om veiligheidsredenen niet kunnen worden teruggestuurd, of naar een ander "veilig" land kunnen.

Economische zelfstandigheid van vrouwen

Onder dit motto werd een discussie in de AR afgesloten naar aanleiding van een nota over economische zelfstandigheid van Louise Groenman. De belangrijkste conclusies van deze gedachtenwisseling, die al was gestart voor de commissie Engwirda aan de slag ging, liggen in de sfeer van enerzijds verbeteren van de randvoorwaarden, die de arbeidsmarkt (ook voor vrouwen) gemakkelijker toegankelijk maken en anderzijds in het nastreven van verdergaande economische- en fiscale individualisering.

Hierbij moet bijvoorbeeld het ouderschapsverlof toegankelijker worden via verruiming voor deeltijds en gedeeltelijke doorbetaling van loon. De arbeidsvoorwaarden voor voltijd- en deeltijdarbeid moeten op een gelijkwaardig niveau worden gebracht en dienen bedrijfs- en openingstijden verder te worden flexibiliseerd.

In fiscale zin dient de belastingheffing volgens de AR neutraal te zijn ten aanzien van de wijze waarop mensen hun persoonlijk leven inrichten. Overheveling van de basisaftrek, of heffingskorting zijn hierdoor ongewenst. De uit de afschaffing van de overheveling beschikbaar komende gelden dienen volgens de AR ingezet te worden voor uitbreiding en verhoging van de kinderbijslag met een verzorgingscomponent.

Het minimumloon dient vanaf 1993 voor de 1990-generatie te worden geïndividualiseerd en voor de oudere generaties minimaal bevroren te worden.

Uit de AOW zullen de inkomensafhankelijke toeslagen geleidelijk moeten verdwijnen, waarbij het 50/50 principe voor gehuwden en de 70 procent voor alleenstaanden blijven gehandhaafd. Het hervinden van WAO-, AWW en bijstandstrekkers dient volgens de

AR te worden bevorderd via herenbijscholing en loonkostensubsidies.

Kerntaken van de rijksoverheid

Zoals gezegd de nieuwe AR begon zijn activiteiten op 5 september met een conferentie over dit onderwerp in het op dat moment met de belangrijkste D66-gremia dicht bezette Driebergen en omgeving, dit vrij naar Hans van Mierlo, die samen met Olga Scheltema de start van de conferentie bijwoonde.

Benadering van de kerntakendiscussie vanuit de departementen heeft volgens Olga Scheltema doorgaans alleen geleid tot het "opblazen" van het eigen takenpakket om maar niets te hoeven inleveren, hetgeen weinig zoden aan de dijk zet, laat staan taken.

In de grondwet, die even helder als ambitieus is, staan de kerntaken van de overheid aangegeven. Juist in de uitvoering daarvan ontmoeten theorie en werkelijkheid elkaar op soms barre wijze, denk aan het gelijkheidsprincipe in relatie tot de problemen rond minderheden en vluchtelingen.

Bij het denken vanuit D66-uitgangspunten moet worden uitgegaan van:

- de zelfredzame mens, die in principe in staat moet worden gebracht zijn eigen zaken te kunnen regelen;
- het fundamentele recht op vrije keuze voorzover geen onevenredige schade aan anderen wordt toegebracht;
- de democratische controle op de 'uitvoerende overheid'.

De overheidstaken laten zich groeperen naar hun aard in handhaving, zorg en dienstverlening. Vooral bij de dienstverlening, zal de marktwerking tot zijn recht moeten komen, bij de zorg zal de overheid steun moeten verlenen aan diegenen, die het in onze maatschappij niet redden zonder

de steun van die overheid. De uitvoering van deze taken dient op een zo laag mogelijk bestuurlijk niveau te geschieden onder democratische controle.

Maarten Engwirda, die als onderwerpsvoorzitter optrad, constateerde, dat de grootste geschilpunten van de kerntakendiscussie niet zozeer liggen in het wat en waarom, maar in het hoe:

- integrale afweging op een zo laag mogelijk niveau, willen we dat?
- sociale vernieuwing: ja maar hoe?
- decentralisatie, ja, maar accepteer je het ontstaan van verschillen?
- de burger dichter bij het bestuur impliceert ongelijkheden, mag dat?
- hoe regel je functionele decentralisatie?

Bij de verdere discussie kwamen de invloed van het tijdsbeeld en de eigen verantwoordelijkheid van overheid en politiek voor wat betreft de normstelling in relatie tot het maatschappelijk draagvlak aan de orde b.v. bij de bescherming van de zwakkeren.

Nieuw presidium

Natuurlijk werd op 5 september ook een nieuw presidium gekozen. Dat ziet er als volgt uit:

voorzitter: Henk Bleumink
vice-voorzitter: Margriet Zwijnenburg, Wil van Zon
leden: Loek Locht, Erik Jongejan

De eerstvolgende vergaderingen van de AR vinden plaats op 10 oktober en 12 december vanaf 10.00 uur in de Jaarbeurs te Utrecht. Ze zijn openbaar en zullen o.a. gaan over het 'congres nieuwe stijl', de Rijksbegroting, het politieke debat binnen D66, het paars accord, medische keuringen en de kerntaken van de rijksoverheid. Geïnteresseerden kunnen de stukken aanvragen bij het Landelijk Secretariaat.

Henk Bleumink

Bestuurdersvereniging

De Bestuurdersvereniging van D66 heeft tijdens het bestuurderscongres op 26 september 1992 een eigen bestuur gekozen. Dit is als volgt samengesteld:
S. Brugman (voorzitter), M. de

Leur - Van Os (secretaris), M.J.S. Brackel (penningmeester), M.A. Berndsen-Jansen (bestuurslid), E.D.C.M. Lambrechts (bestuurslid), P. Langenberg (bestuurslid) en O. Scheltema (bestuurslid).

Door het hoofdbestuur zijn J. van Nistelrooij en N. van 't Riet afgevaardigd naar het bestuur van de Bestuurdersvereniging.

Oriëntatie op het politieke handwerk

Met bovenstaande titel startte het PSVI op 12 september 1992 een nieuwe serie bijeenkomsten voor leden die overwogen zich te kandideren voor de gemeenteraad, maar géén ervaring hebben met de praktijk van het raadswerk. De animo voor deze PSVI-activiteit is inmiddels zo groot, dat tot 1 januari alle bijeenkomsten zijn volgetekend. In de Democraat nr. 9, die omstreeks 24 november verschijnt, zal het PSVI opnieuw 'Oriëntatie op het Politieke Handwerk' aanbieden. Het gaat om een bijeenkomst van één dag. Er zal naar worden gestreefd deze bijeenkomsten te spreiden over het land. Goes, Groningen en Breda zitten al in de planning. Intekenen hierop kan pas na verschijning van de Democraat in november

Maak kennis met D66

Op 19 december verzorgt het PSVI wederom een kennismakingsdag met D66. Onder leiding van enkele ervaren D66-ers zullen op levendige wijze de belangrijkste doelstellingen en ideeën van D66 met de deelnemers worden besproken. Ook zal er aandacht worden geschonken aan de wijze waarop u actief kunt worden in D66. De bijeenkomst op 19 december wordt geleid door Aad Nuis, lid van de Tweede-Kamerfractie en Ruby van Essen, voormalig partijvoorzitter. Deelnemers ontvangen ter voorbereiding op de bijeenkomst enkele PSVI-brochures. Kosten: f17,50. Plaats: Utrecht. Inschrijven kan tot 20 november.

Training presentatievaardigheid

Op 12 én 19 december organiseert het PSVI een training Presentatievaardigheid. In het eerste deel van deze tweedaagse training krijgen deelnemers oefeningen, adviezen en tips voorgelegd die gericht zijn op het versterken van het zelfvertrouwen. Vervolgens wordt de basis gelegd voor het voorbereiden, structureren en uitvoeren van een presentatie. Deze presentaties worden aan de hand van video-opnamen beke-

ken en beoordeeld. In het tweede cursusdeel wordt de toepassing van presentatie-ondersteunende hulpmiddelen behandeld, alsmede het hanteren van interrupties en storingen.

Gezien het intensieve karakter van deze bijeenkomsten kunnen niet meer dan acht deelnemers worden ingeschreven. Deelnemers ontvangen vooraf een cursusboek met oefeningen, tips en werkopdrachten.

Plaats: Den Haag; kosten voor deze tweedaagse training f 100,-

Symposium raadsverkiezingen voor afdelingsbestuurders

Op 12 december organiseert het PSVI een bijeenkomst, speciaal bestemd voor afdelingsbestuurders. Deze bijeenkomst die geheel in het teken staat van de gemeenteraadsverkiezingen (2 maart '94), wil afdelingsbestuurders ondersteunen in hun aanloop naar het verkiezingstraject. In een serie workshops komen o.a. de volgende thema's aan bod: Schrijven van een verkiezingsprogramma; Campagnevoeren; Pers en Publiciteit; Onderhandelen etc. Afdelingssecretarissen hebben inmiddels een schrijven van het PSVI ontvangen, bestemd voor het afdelingsbestuur. Hierin staat tevens aangegeven hoe voor deze bijeenkomst ingeschreven kan worden.

Nieuwe en herziene publikaties bij het PSVI

Recent verschenen bij het PSVI twee publikaties die zeer nuttig zijn voor hen die betrokken zijn bij, of belangstelling hebben voor de opzet van verkiezingscampagnes en het omgaan met pers en publiciteit.

Met als titel 'Wenken en tips bij het opzetten van D66-verkiezingscampagnes' schreef Anne-Marie Hartog een op de lokale praktijk gerichte brochure. In de brochure worden vele voorbeelden gegeven van bruikbare campagnemiddelen. Daarnaast bevat de brochure een negental concrete voorbeelden van gemeenteraadscampagnes zoals die in 1990 door D66 lokaal zijn gevoerd.

IK BESTEL: (s.v.p. aankruisen)

- WENKEN EN TIPS BIJ HET OPZETTEN VAN D66-VERKIEZINGSCAMPAGNES (zie boven) Prijs f5,-.
- D66 EN PUBLICITEIT IN DE POLITIEK (zie boven) Prijs f15,-.
- RAADSWERK (nieuwe versie) Introductiebrochure over de formele en algemene praktijk-aspecten van het raadswerk. De inrichting van het gemeentebestuur, de positie van raadsleden etc. Prijs f5,-.
- VOOR DE D'RAAD Hét D66 tijdschrift voor lokale en regionale politici. Voor de D'Raad biedt veel afwisseling aan informatieve en opiniërende artikelen, melding van lokale nota's en projecten op allerlei terreinen. Informatie voor raads- en statenleden van medewerkers en leden van de kamerfracties, kort partijnieuws etc. Voor de D'Raad verschijnt 6 x per jaar, met ca. 18 pagina's per nummer. Een jaarabonnement kost f40,-. Lidmaatschapsnummer.....
- INLEIDING GEMEENTEPOLITIEK 75 pagina's informatie over het functioneren van de gemeenteraad en informatie over gemeentelijke beleidsterreinen zoals: Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer, Milieu etc. f9,50
- EEN HELDER GESCHRIFT, EEN SCHOON VERHAAL Deze nieuwe brochure van het PSVI is bestemd voor ieder die contacten onderhoudt met leden, pers en andere partijen. Praktische handleiding over taal en het schrijven van teksten zoals een persbericht, advertentie, nieuwsbrief en afdelings- of regioblad. 40 blz. f5,-.
- HANDBOEK VOOR BESTUREN Brochure over het besturen van (nieuwe) afdelingen en regio's. Uitleg bij de interne regels van D66, als vastgelegd in statuten en huishoudelijk reglement. De uitgave bevat tevens vele bruikbare aanwijzingen over afdelings-financiën, bestuurs- en ledenvergadering, de administratie, publiciteit etc. 70 blz. + bijlagen f17,50.
- OVER BERG EN DAL Brochure over de geschiedenis van D66. Behandeld de hoogte- en dieptepunten die D66 heeft gekend, en geeft als beknopt naslagwerk veel actuele feiten. 32 blz. f 5,-.

IK MELD MIJ AAN:

- TRAINING PRESENTATIEVAARDIGHEID, op 12 en 19 december, plaats: Den Haag, kosten f100,- (incl. cursusboek).
- MAAK KENNIS MET D66, op 19 december, plaats: Utrecht, kosten f17,50 (incl. brochures) (pas betalen ná ontvangst van een acceptgiro)

NAAM:

STRAAT.....

PC en PLAATS.....

TELEFOON:

FUNCTIE IN D66

opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ DEN HAAG of telefonisch: 070 - 385.83.03

De prijs is f 5,- (excl. porto).

Met de volledig herziene en geactualiseerde uitgave van de PSVI-brochure 'D66 en Publiciteit in de Politiek' is het uitgavefonds verder verrijkt. Anne-Marie Hartog herschreef en optimaliseerde het oorspronkelijk door Jan Veldhuizen samengestelde werk. De brochure is bestemd voor iedereen

die betrokken is bij het politieke bedrijf en haar relatie met de georganiseerde publiciteit. Er komen onder meer verschillende vormen van politieke communicatie aan bod, alsmede het gebruik van de verschillende media. 'D66 en Publiciteit in de Politiek' kan besteld worden bij het PSVI en kost f 15,- (excl. porto).

Uit de wandelgangen 8 (politiek feuilleton)

Om het beeld, dat in de volksmond 'de pijpleiding' was gaan heten (ja, die heerlijke volksmond toch, wat zouden we zonder hem moeten!), in de Bollenwijk (gemeente Waterberg) geplaatst te krijgen, was een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk. Vandaag zou men besluiten of de procedure tot wijziging in gang zou worden gezet. In en om de raadszaal hadden zich reeds vele, toernige en rumoerige Bollenwijkers verzameld om het hunne bij te dragen aan de besluitvorming. GEEN BEELD WAAR DE JEUGD NU SPEELT, had een nijvere huisvrouw kunstig op een groot laken gehaakt.

'Niemand heeft ooit om dat beeld gevraagd,' interpeleerde Toon Splinter van de Centrum Boeren, nog voordat iemand hem iets had gevraagd. 'Het is deze mensen (hij wees op het publiek, dat hij had opgeroepen middels vlugschriften waarin onder andere gratis koffie werd beloofd) opgedrongen door meneer Overdebrug daar!' Hij wees op Freddy, die lichtelijk terugdeinsde. 'Hij vraagt niet of het volk er behoefte aan heeft. Nee, hij wil het achter hun rug laten plaatsen! Is dat democratisch?' Er klonk gejoel.

'Mag ik u erop wijzen,' onderbrak de burgemeester met enige stemverheffing, 'dat we hier slechts stemmen over de procedure, niet over een besluit om het beeld daadwerkelijk te plaatsen. Deze procedure maakt de inspraak juist mogelijk. En kalmte graag, anders laat ik de zaal ontruimen!'

'Bovendien is het van een buitenlandse kunstenaar,' vervolgde Splinter onverstoord. 'Klojanus Kwatsos of zoiets...' Het publiek barstte in een smalend gelach uit. 'Niet dat ik tegen buitenlanders ben, maar verdienen kunstenaars van eigen bodem niet de voorkeur, gezien de huidige malaise in de kunstwereld?' Hij keek bijziend door zijn bril de zaal rond. 'In naam der Democratie en der Kunst vraag ik u de plaatsing van dit beeld te verhinderen!' Er volgde een staande ovatie van de Bollenwijkse delegatie. De gemeenteraad zweeg stil. Na een korte koffiepauze stemde iedereen behalve Splinter voor het starten van de procedure. Dit is echter vast niet het laatste wat we van hem vernomen hebben, geachte lezer, want de Toon Splinters in deze wereld zijn vasthoudender dan pitbullterriërs.

Wordt vervolgd...

Liberal Democrats

Een delegatie van D66 bezocht in september het partijcongres van de Liberal Democrats in Engeland, om inzicht te verkrijgen in de organisatie van meerdaagse partijcongressen. Het najaarscongres 1993 van D66 zal meerdere dagen duren. V.l.n.r.: Nicky van 't Riet (Hoofdbestuur D66), partijleider Paddy Ashdown (Liberal Democrats) en Lieke Warburg (medewerker Landelijk Secretariaat D66).

Het wondermiddel en de goede truc

Onder de titel 'Building the party' stond op de achterkant van Democraat nummer 4 (april 1992) een verhaal dat eindigde met de zin: 'Hoe het hem verging hopen wij u in een volgende Democraat te melden.' Die 'hem' was Jan Veldhuizen en wel 'building the party' in Tsjecho-Slovakije. Hoe ging dat nou, Jan? is nu onze vraag. "Ik was daar met drie Amerikanen, die samen met mij in Bratislava voor de Slovaken en in Praag voor de Tsjechen een verhaal hebben afgestoken, waarbij we onderwerpen als 'partij-organisatie' en 'contact met de media' onder elkaar hadden verdeeld. Na die plenaire bijeenkomsten hielden we elk vier workshops van circa anderhalf uur, waarin toekomstige politici uit een aantal democratische partijen hun vragen aan ons kwijt konden. Alle partijen had niet gekund, want er deden maar liefst 86 Slovaakse en 112 Tsjechische partijen aan de verkiezingen mee, waaronder clubs als de 'Partij van het Bier' en meer van dat soort fraais waarvan je vermoedt dat ze de kiesdrempel van vijf procent niet zullen halen."

"Die mensen stelden vragen over alles wat je maar bedenken kunt: sponsoring, training van kandidaten, interne verkiezingen. Vooral bij dat laatste onderwerp blijkt dat naarmate de organisatie van je partij zwak is, het erg moeilijk is om echt democratisch een

kandidatenlijst samen te stellen. Je moet daarom wat zij daar nu onder democratie ervaren niet vergelijken met wat wij daaronder verstaan. Ze dachten allemaal dat je het wondermiddel wel even uit de binnenzak zou trekken en een enkeling fluisterde in mijn oor: vertel mij nou eens een goede truc die u nog aan niemand anders hebt verteld."

"Ik had wél een voorsprong op de Amerikanen, niet alleen omdat ik uit een meer-partijen-stelsel kom, maar ook omdat hun systeem gebaseerd is op sponsoring van de partijen en zij dus nooit een low-budget-campagne hebben gevoerd. In Oost-Europa is gewoon geen geld en daar had ik bij D66 een rijke ervaring mee. Na die vier sessies hielden we persoonlijke consultaties bij de politieke partijen thuis. Daar kreeg je dezelfde vragen die je hier op een workshop van het PSVI ook krijgt: 'Er wordt zo weinig over ons geschreven, hoe zou dat toch komen?' of 'We kunnen nog zo'n mooi persbericht maken, ze publiceren alleen wat we verkeerd doen'. Daar hebben we natuurlijk wel antwoorden op. Wat opvalt is dat ze al je antwoorden als sponzen opzuigen. Ze willen echt alles weten."

Jan eindigt zijn verhaal met een beschouwende glimlach tijdens het uitspreken van de woorden: "Party-building, iets voor D66?"

Colofon

De redactie van de Democraat wordt gevormd door:

Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Kees Dietz, Lenart van der Meulen, Miep Nagtegaal, Jeroen Nugteren, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck en Martin Voorn.

Met dank aan: Leo Keus, Gerrit Jan Wolffensperger

Eindredactie: Jeroen Nugteren
Vormgeving: Anker & Strijbos, Utrecht
Druk: Brouwer Offset BV, Utrecht

Foto's: Dennis Sies
Verslaggever Waterberg: Henk Hardeman

Redactieadres:
Redactie Democraat
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

Kopijsluiting nummer 9:
6 november 1992

Het Landelijk Secretariaat van D66 is telefonisch bereikbaar via nummer 070-3858303.

Jaargang 25
Nummer 9
25 november 1992

De Democraat
is een uitgave van
de politieke partij
Democraten 66
en verschijnt onder
verantwoordelijkheid
van een door
het Hoofdbestuur
benoemde
redactieraad.

foto: Dennis Sies

Dienstplichtigen nieuwe stijl voor crisisbeheersing

Nieuwe voorzitter

*"D66 als produkt
beter verkopen"*

3

Dienst- plicht

*Pieter ter Veer
wil kleinere
krijgsmacht*

4

Europese ideaal

*Verdrag van
Maastricht is
maximaal haal-
bare*

10

Binnenlands bestuur

*Moeten gemeenten en provincies
verdwijnen?*

5

Illegalen

*Verwerpelijke
toon*

12

Congres- bijlage

ALV 56:

- Agenda
- Stemadvies
- Bestuurlijke reorganisatie
- Europa (Quo Vadis)

ALV 55:

- Duurzame ontwikkeling

En verder:

- Standpunten Tweede Kamer

De VN in revisie

Er gloort weer hoop voor de Verenigde Naties (VN). De organisatie had de laatste tijd sterk aan legitimiteit en slagkracht ingeboet. De westerse landen waren de VN veelal gaan beschouwen als een logge praatclub, waar de ontwikkelingslanden verbaal de boventoon mochten voeren. De Derde Wereld zelf was gefrustreerd door de allesoverheersende Oost-West-tegenstelling. Met de val van de muur en het geslaagde optreden tegen Irak onder VN-vlag is een nieuw geloof ontstaan in de verwezenlijking van een oud ideaal. Uw commentator is als tijdelijk lid van de Nederlandse delegatie naar de Algemene Vergadering (AV) in New York afgereisd om waar te nemen hoe de euforie zich in de praktijk vertaalt.

Welnu, het belangrijkste orgaan, de Veiligheidsraad, blijkt het tegenwoordig drukker dan ooit te hebben. Het uitblijven van verlamme veto's van de supermogendheden heeft tot gevolg dat nu het ene na het andere

conflict op de agenda prijkt. De Raad tracht te bemiddelen, stuurt waarnemers als 'peace-keeping'-eenheden naar probleemgebieden, zoals ex-Joegoslavië of Cambodja. Ook is haar verouderde samenstelling hier het onderwerp van gesprek, zij het voornamelijk in de wandelgangen. Dat Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk nog steeds als permanente leden veto-recht hebben, past niet meer in de huidige verhoudingen, waarin Duitsland, Japan en grote ontwikkelingslanden (Brazilië, Nigeria) een prominente plaats innemen.

De AV en haar commissies houden zich druk met allerlei 'nieuwe' onderwerpen bezig, zoals milieu, drugs, migratie, minderheden en internationale wapenhandel. De nieuwe, veranderingsgezinde secretaris-generaal Boutros Ghali heeft een 'Agenda for Peace' opgesteld, waarin hij een herstructurering van de VN bepleit. Hij wil een veel sterkere nadruk op preventieve diplomatie. Tegelijkertijd vraagt hij aan de lidstaten om militaire eenheden op afroep voor de VN beschikbaar te houden om de vrede desnoods af te dwingen. Het nieuwe elan heeft duidelijk ook gevolgen voor het zeer uitvoerige ontwikkelingsbeleid van de VN. Door de

beëindiging van de koude oorlog is er meer ruimte voor multilaterale samenwerking. Maar alom wordt nu toegegeven dat de effectiviteit van de hulpverlening en vooral de interne VN-coördinatie tussen de gespecialiseerde organisaties veel te wensen over laat. De onderhandelingen over ver-gaande stroomlijning zijn gestart. Er ligt al een voorstel om de secretaris-generaal een veel sterkere positie te geven.

Kortom, het klimaat voor een fikse opknapbeurt is nog nooit zo gunstig geweest. Komt de ook door D66 gekoesterde droom van een nieuwe wereldorde dan eindelijk in vervulling? Helaas, ons geduld zal voorlopig nog danig op de proef worden gesteld. Wie het functioneren van de VN enkele weken van nabij volgt, wordt bijna onvermijdelijk met de nodige scepsis bevangen. In vergelijking met de vergadercultuur van deze wereldorganisatie is onze stroperige Haagse besluitvorming een lichtend voorbeeld van een voortreffelijk geoliede machine. De nationale afgevaardigden houden hartstochtelijke pleidooien voor in-damming van de bureaucratie en vernieuwingen. Maar als het op concreti-sering aankomt, doemen telkens weer nieuwe weerstanden op.

Zo verzetten Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zich tegen aanpassing van de veiligheidsraad, aangezien zij hun bevoorrechte positie niet wensen op te geven. De twaalf EG-lidstaten zo veel mogelijk (letterlijk) met een stem. Wat zou er meer voor de hand liggen dan de EG een permanente zetel te geven en de vrijgekomen plaats in te ruimen voor Japan/ Ook is er nog weinig perspectief voor een grotere samenhang in het ontwikkelingsbeleid. De gespecialiseerde organisaties wensen hun eigen autonomie niet op te geven en gunnen elkaar geen grote coördinerende rol. Er is een veranderingsproces in gang gezet, maar het verloopt moeizaam. Het gevaar bestaat dat het huidige momentum verloren gaat. Om de VN aanzienlijk meer te laten zijn dan de som van de inmiddels 178 lidstaten is geen geringe opgave. Toch zullen we met eindeloos geduld en nog meer ver-nuft door moeten zetten. We moeten toe naar een sterk bovennationaal orgaan met substantiële bevoegdheden. Ook de moeizame praktijk mag ons niet afbrengen van een voortdurend streven naar een betere VN, in een minder slechte wereld.

Bob van den Bos

Jopie Boogerd-Quaak is voorzitter van het Regionaal Bureau Arbeidsvoorziening (RBA) Zeeland en fervent voorstander van het tripartite overleg tussen werknemers, werkgevers en plaatselijke en regionale overheden. De kern van het RBA-werk is een doelmatige en rechtvaardige aansluiting tot stand brengen tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, hetzij direct, hetzij – in jargon – in het traject, ofwel de benodigde aanvullende scholing. Voor de RBA's ontstonden, werd de arbeidsvoorziening via de arbeidsbureaus vanuit Den Haag centraal aangestuurd en bestierd. De afstand tot de uitvoering van het werk was te groot, de regelingen te ingewikkeld, het totaal moeizaam onder controle te houden. Wil deze decentralisatie leiden tot succes, dan moeten de RBA's beschikken over grote kennis van de arbeidsmarkt. Die wordt volgens Boogerd verkregen via continu arbeidsonderzoek en door ervaringen in en informatie uit het veld. Gezamenlijk zijn de partijen op zoek naar nieuwe manieren om mensen aan het werk te krijgen. Boogerd stelt er eer in om haar drie 'achterbanen' – netwerken, zoals ze ze noemt – zodanig te organiseren, dat de uitvoering van het RBA-werk optimaal op elkaar wordt afgestemd. D66 is nooit een groot voorstander geweest van de RBA's. In de sociale-zekerheids-discussie zijn ze opnieuw aan de orde. Boogerd onderkent dat de RBA's te veel kenmerken kunnen (gaan) vertonen van een publieke bedrijfsorganisatie, met nadelen als bestuurlijke patstellingen en afgetopte compromissen, maar ze is van mening dat dit via goede sectorconvenanten te voorkomen is. Ze ervaart bovendien – en dat moet D66 aanspreken – dat de creativiteit bij de partners na de decentralisatie is toegenomen. Ze zou er grote moeite mee hebben als deze nieuwe organisatie niet de ruimte zou krijgen om te experimenteren. Ook de RBA's hebben niet meteen een oplossing voor alle problemen. Een cultuuromslag bereik je nu eenmaal niet in twee jaar.

Marie-Louise Tiesinga

Wim Vrijhoef enige kandidaat partijvoorzitterschap "Forse ledenaanwas en spannender congressen"

"Zeker de eerste twee jaar wil ik 15 tot 20 uur per week aan D66 besteden. Ries Jansen heeft in zijn periode de organisatie van D66 al duidelijk verbeterd. Ik wil die partij de komende jaren nog steviger op poten zetten."

Na de algemene ledenvergadering van 28 november zal Wim Vrijhoef als partijvoorzitter van D66 zijn 'Greenpoint'-telefoon en zijn 'electronic organizer' meer dan ooit nodig hebben.

Hij had al geen rustig bestaan met zijn functie van directeur van de Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij en met zijn bestuursfuncties in vele instellingen op het gebied van woningbouw, werkgelegenheid, volksgezondheid en onderwijs. Die bestuursfuncties legt hij dan toch maar neer. "Misschien is het sowieso wel goed dat er eens wat doorstroming in die besturen plaatsheeft." Wim Vrijhoef straalt energie en een prettig soort onrust uit. "Ik heb er veel zin in", zegt hij over zijn nieuwe bestuursfunctie en dat is maar goed ook.

De 40-jarige ex-student medicijnen en oud-wethouder in Nijmegen is namelijk de enige kandidaat voor het partijvoorzitterschap. "Dat komt waarschijnlijk doordat er zeer weinig ruchtbaarheid is gegeven aan de vacante functie. Dat vind ik ergens wel jammer, misschien had er meer publiciteit aan gegeven kunnen worden dat Ries Jansen zich niet voor een tweede termijn beschikbaar stelde. Dan zou het de verkiezing op het congres nog wat spannender zijn geweest."

Tekortkomingen

Binnen D66 is Vrijhoef een oud-gediende. Van 1978 tot 1982 was hij in Nijmegen wethouder volkshuisvesting en economische zaken en in de vier jaren daarna had hij als wethouder in dezelfde stad de portefeuille van (re)organisatie en automatisering. In 1987

was hij bovendien voorzitter van de D66-adviesgroep voor partijstructuren. Deze groep stelde een aantal 'tekortkomingen' in de organisatie van de partij vast. De algemene ledenvergadering zou bijvoorbeeld "niet het sluitstuk van een brede politieke discussie in de partij" zijn. De betekenis van afdelings- en regiovergaderingen voor de landelijke politieke visie van D66 kwam volgens de groep "niet tot haar recht". Daarnaast zouden voor het ontwikkelen van die visie de verantwoordelijkheden tussen de partij en de

Tweede-kamerfractie "onvoldoende afgebakend" zijn. Ter verbetering stelde de groep onder meer voor de functie van regiohoofd-bestuurslid op te heffen en een 'Ledencollege' in te stellen voor politieke adviezen aan het Hoofdbestuur. Veel problemen die de adviesgroep voor partijstructuren destijds signaleerde, bestaan nog steeds. Maar Vrijhoef vindt het niet frustrerend om daar nu, vijf jaar

later, weer tegenaan te lopen "Het heeft alles van doen met de aard van de partij. D66-ers ontwikkelen veel ideeën en ze stellen zich in de partij actief en enthousiast op. Maar, al zijn ze niet wars van verbeteringen in de organisatie, ze willen niet worden ingekaderd. Goede politieke verhalen staan bij hun voorop en of die gedachten worden ontwikkeld vanuit een al of niet professioneel partij-apparaat vinden zij minder belangrijk. Toen duidelijk werd welke gevolgen de notitie van de adviesgroep kon hebben voor de partijstructuur, schrok iedereen zich rot. Het rapport is niet door het congres in behandeling genomen." "Als ik straks tot partijvoorzitter wordt gekozen, wil ik onze onderzoeksresultaten van destijds laten voor wat ze zijn. Ik wil van veel mensen uit alle D66-geledingen weten wat nu hun be-

hoefden zijn en waar knelpunten liggen. Als veranderingen wenselijk zijn, wil ik eerst uitgebreid horen waarom dat zo is."

Produkt verkopen

Een van de hoogste prioriteiten die Vrijhoef zich nu al heeft gesteld, is dat D66 als produkt beter moet worden verkocht. "Weliswaar doen we het in de peilingen zeer goed, maar de partij heeft relatief weinig leden. Dat betekent bijvoorbeeld dat je mensen goed moet informeren over wat er allemaal met de contributiegelden wordt gedaan. Nu vallen velen van hun stoel als ze horen hoe hoog de contributie is. Maar na uitleg over de werkwijze en de activiteiten van de partij, vinden zij de bedragen geen probleem meer." "Met dat soort eenvoudige marketingstrategieën is een ledenaanwas van tien procent per jaar mogelijk, zelfs zonder ledenwerfacties. Een afnemend ledental zoals dat bij andere partijen te zien is, mag voor D66 niet opgaan. We moeten aan iedereen duidelijk maken dat D66 op een andere manier met politiek omgaat. Mijn streven is dat we over vier jaar 30.000 leden hebben." Die 30.000 leden moeten vervolgens spannender congressen krijgen, vindt Vrijhoef. "Tijdens de algemene ledenvergaderingen wordt teveel tijd besteed aan de behandeling van moties en amendementen. Vóór het congres kunnen die moties en amendementen beter in één inhoudelijk stuk worden samengevoegd en verwerkt, zonder daarbij afbreuk aan hun waarde te doen. Op het congres kunnen de leden dan aan de slag met een boeiend verhaal en kan de discussie op hoofdlijnen worden gevoerd. Mensen zijn immers niet lid van D66 geworden om op een congres komma's te verplaatsen."

Jeroen Nugteren

Pieter ter Veer over afschaffing van de dienstplicht: “Denken over aanvaardbare ris

Het Tweede-Kamerlid voor D66 Pieter ter Veer neemt zijn hoed af voor de beroepsofficier en twijfelt geen seconde aan de democratische instelling van een beroepsleger. Maar hij is een dissonant in het koor van politici dat pleit voor een beroepsleger. Ter Veer, woordvoerder voor defensie van de Tweede-Kamerfractie, zou - zo mogelijk - de dienstplicht willen handhaven en vermoedt ook dat de krijgsmacht het voorlopig niet zonder dienstplichtigen kan stellen. Naast de militaire dienst zou een zogeheten burgerdienst ingesteld moeten worden.

het rapport van de Commissie Dienstplicht (ook wel Commissie-Meijer genoemd) lag nog maar net op tafel of het werd bedolven onder de kritiek. De fractie van D66 beperkte zich echter tot een welwillend commentaar en leek aangenaam verrast.

Pieter ter Veer (PtV): “De commissie heeft ook een verrassend en moedig rapport geschreven. Men ging er van uit dat de commissie de weg zou wijzen naar afschaffing van de dienstplicht. Maar de Commissie ging tegen de trend in. Het wees op allerlei haken en ogen die aan afschaffing verbonden zijn. Ik vond en vind dat de politiek daar dan niet eenvoudig om heen kan. Soms lijkt het echter wel alsof de Kamer niet open staat voor het advies, alhoewel het daar zelf om gevraagd heeft.”

In veel commentaren op het rapport wordt kritiek uitgeoefend op de veiligheidsanalyse van de Commissie. De Commissie vindt dat men niet alleen rekening moet houden met regionale crises en oorlogen (Joegoslavië), maar ook met de mogelijkheid van een grootschalig conflict waarbij de veiligheid van het eigen of Atlantische grondgebied in het geding is. Maar, zo zeggen de critici, de oude dreiging (van de Sowjet-Unie) is geweken. Nederland moet zich concentreren op de nieuwe dreiging: de brandhaarden en conflicten in Oost-Europa en de Balkan. Nederland moet zich toeleggen op crisisbeheersing. En daar zijn geen grote aantallen dienstplichtigen voor nodig, wel kleinere eenheden van goedgetrainde professionals.

PtV: “De Commissie wijst er terecht op dat zij niet de opdracht had gekregen een veiligheidsanalyse te maken. Zij zou haar werk doen op basis van de Defensienota '91. Maar omdat in deze tijd alles zo snel gaat in de wereld, raakte ook die Defensienota snel verouderd. In maart van dit jaar hield de

minister van Defensie een lezing, waarin hij zijn geactualiseerde visie gaf en die week nogal af van de Defensienota. Hij maakte toen met zoveel woorden duidelijk dat er een veel kleinere krijgsmacht moet komen die nog meer is afgestemd op het beheersen en indammen van regionale crises. Daarop dachten de leden van de Commissie: we moeten nodig eens bijpraten met de minister. Ook heeft de Commissie toen aan Ter Beek gevraagd of het niet verstandiger zou zijn om de werkzaamheden op te schorten totdat het kabinet haar bijgestelde en meer definitieve visie in de aankondigde Prioriteiten-nota uiteengezet zou hebben. Maar de minister heeft toen gezegd dat hij het rapport over de dienstplicht liever eerder ziet verschijnen dan de Prioriteitennota.”

Bijpraten

“Ter Beek heeft beloofd de commissie bij te praten. Dat is ook gebeurd, in juni, maar kennelijk heeft de minister zich toen niet zo duidelijk uitgedrukt en alle opties opgehouden. Men zegt wel: na zijn fameuze rede in maart heeft Ter Beek in het kabinet de degen moeten kruisen met Van den Broek, die - simpel gezegd - een wat grotere krijgsmacht wil omdat hij nog terdege rekening houdt met een groot conflict. Dat duel met Van den Brock zou Ter Beek hebben verloren. Daarom zou hij tegenover de Commissie weer een nieuw verhaal hebben gehouden dat afwijkt van zijn rede in maart. Enfin, ik was er niet bij, maar ik vind wel dat de minister de eerste verantwoordelijkheid draagt voor de veiligheidsanalyse in het rapport over de dienstplicht en dat hij daar nu niet voor mag weglopen. Terecht schrijft Wim Meijer in een gepikeerde brief aan Ter Beek dat ‘de commissie toetsing van haar resultaat aan een niet gegeven opdracht onjuist acht’.”

“Overigens wil ik voor eigen rekening

wel zeggen dat de toestand in de voormalige Sovjet-Unie zo instabiel is dat ik soms het ergste vrees. Chaos en dictatuur liggen dicht bij elkaar en als ik dan ook de nog altijd grote aantallen Russische manschappen en wapens in aanmerking neem, kan ik niet anders dan tot de conclusie komen dat we hier nog steeds te maken hebben met een militair probleem van grote omvang. Dat valt niet te ontkennen.

Crisisbeheersing

We zullen echter - gelet op de beperkte financiële middelen - prioriteiten moeten stellen en dan denk ik dat de Nederlandse krijgsmacht zich uiteindelijk volledig zal moeten toeleggen op crisisbeheersing. Het drama in Joegoslavië maakt duidelijk hoe belangrijk het is om althans iets te kunnen doen. Bijvoorbeeld het verlenen van humanitaire hulp met militaire ondersteuning. Verder denk ik dat het tijdig indammen van regionale crises en oorlogen ook de beste manier is om escalatie te voorkomen en aldus een

co's moet moeilijk blijven"

groot conflict te vermijden. Ik denk dat de krijgsmacht nieuwe stijl uiteindelijk veel kleiner zal zijn, ook kleiner dan de commissie veronderstelt."

Een van de voornaamste stellingen van de Commissie Meijer is dat het niet mogelijk zal zijn voldoende mensen te werven voor een beroepsleger, gelet op de arbeidsmarkt. Maar als we toch voor een kleinere krijgsmacht kiezen, vervalt dat bezwaar.

PtV: "Die conclusie is ietwat voorbarig. Mijn conclusie is dat een nieuw arbeidsmarkt-onderzoek nodig is. Dat onderzoek zou dan antwoord moeten geven op de vraag of voor die kleinere en wat anders ingerichte krijgsmacht wel voldoende jongeren te werven zijn. Ik denk trouwens dat ook dat nog niet zo eenvoudig zal zijn. Daar denkt men veel te gemakkelijk over. Kijk nou eens naar de campagne voor de luchtmobiele brigade: flitsende filmpjes, glanzende folders en advertenties, een ander werk en een ander leven. Toch verloopt de werving heel moeizaam. Jongeren zijn zich terdege van de

nadelen bewust. Om maar eens wat te noemen: als je tekent voor dat andere leven zit je daar ook voor langere tijd aan vast. De opzegtermijn is bijvoorbeeld een jaar of zes, in plaats van slechts een paar maanden. En welke perspectieven zijn er voor de beroeps-officier die een loopbaan in de zogeheten burgermaatschappij ambieert? Wie wil zijn hele leven bemanningslid zijn van een tank?"

Voorstanders van afschaffing van de dienstplicht wijzen ook op de grotere inzetbaarheid van de beroepsmilitairen.

PtV: "Pas op, je mag op geen enkele manier de indruk wekken dat je lichtvaardig denkt over de inzet van de beroepsmilitairen. Zo van: voor dienstplichtigen zijn de risico's te groot, dus sturen we onze huurlingen. Zo mag je ook niet een klein beetje denken. Je bent sowieso verplicht een uiterst zorgvuldige afweging te maken. Inhoud geven aan het begrip aanvaardbaar risico is heel moeilijk en dat moet ook moeilijk blijven, wel of geen be-

De Nederlandse krijgsmacht moet zich uiteindelijk toelagen op crisisbeheersing (foto Dennis Sies)

roepsleger. Wel is het zo dat diezelfde zorgvuldigheid leidt tot de conclusie dat voor bepaalde zware taken alleen zeer goed getrainde en hoogopgeleide professionals in aanmerking komen. Want uiteraard moeten de betrokkenen op hun taak berekend zijn."

Voor gevaarlijke en moeilijke operaties die gericht zijn op het afdwingen van vrede - peace enforcing - komen alleen beroepssoldaten in aanmerking. Want zij beschikken - door opleiding en ervaring - over de vereiste capaciteiten. Ook de Commissie gaat er trouwens van uit dat dienstplichtigen niet ingezet worden bij zulke operaties."

Tenslotte: hoeveel belang hecht je aan de traditionele argumenten voor handhaving van de dienstplicht: de wisselwerking tussen maatschappij en krijgsmacht en het belang van verbondenheid en integratie van de krijgsmacht in die samenleving?

PtV: "Daar til ik niet meer zo zwaar

aan. Ook de beroepsofficier woont in een rijtjeshuis en is net zo maatschappelijk geïntegreerd als ieder ander. Ik verwacht ook helemaal niet dat een beroepsleger Rambo's zal aantrekken: die vallen bij de selectie vanzelf af. Ook hoeven we ons geen zorgen te maken over de democratische instelling of mentaliteit van een beroepsleger. Een beroepsleger zou juist aanzien genieten, en terecht. Als wij vanaf het spreekgestoelte praten over bijvoorbeeld het belang van handhaving van de internationale rechtsorde, zullen de beroepsmilitairen er echt op uit moeten om te redden wat er van die rechtsorde te redden valt. In die zin heb ik dus het volste vertrouwen in de beroepsofficier. Maar ook diensplichtigen zijn nuttig en nodig en voorlopig is niet aangetoond dat het leger ze wel kan missen."

Drie van de tien jongens wordt momenteel opgeroepen voor militaire dienst, straks is het misschien een op de tien. Eens wordt dit toch te onbillijk?

PtV: "Dat is ook zo. Daarom sta ik positief tegenover de zogeheten burgerdienst. Jongeren moeten kunnen kiezen: of militaire dienst of burgerdienst. Zo krijgen we weer een verhouding van tien op tien. Vrouwen moeten daartoe overigens niet worden verplicht."

Bob de Ruiter

Moeten jongeren sociale dienstplicht vervullen?

Wel of geen sociale dienstplicht?

Twee D66-Kamerleden praten over de sociale dienstplicht. De een, Marie-Louise Tiesinga (Eerste-Kamerlid), is er voor. De ander, Louise Groenman (Tweede-Kamerlid), is er tegen. Over een ding zijn ze het eens: ze moeten blijven praten (ook met elkaar).

– Marie-Louise Tiesinga (MLT): "We zien dat er grote problemen op ons af komen. Door de vergrijzing zullen bijvoorbeeld in de zorgsector veel mensen tekort komen. Er worden tegenwoordig nog maar weinig jongeren opgeroepen voor de militaire dienst. Beter zou het zijn om alle jongeren op te roepen, jongens en meisjes, voor de vervulling van een sociale dienstplicht van een aantal maanden

– Louise Groenman (LG): "Ik ben het daar niet mee eens. Jongeren krijgen onderwijs en verzorging, dat spreekt voor zich. Later dragen zij op hun beurt bij aan de samenleving, via werk, via belastingen. Ik erken wel dat er grote problemen zullen ontstaan in de zorgsector, maar die zullen we op een andere manier moeten oplossen. Als het maatschappelijk nuttig werk is, moet er ook echt werk van gemaakt worden. Dan moeten er dus meer banen gecreëerd worden."

– MLT: "Maar we zien toch dat er onvoldoende van terecht komt. Er blijft werk liggen, ofwel omdat de marktsector er geen brood in ziet, ofwel omdat de overheid er geen geld

voor heeft. Dan wordt het toch tijd om naar een meer structurele oplossing te zoeken."

– LG: "De overheid moet naar mijn mening geld vrijmaken voor werk waarvan wij vinden dat het verricht moet worden. En dat gebeurt overigens al in toenemende mate via de banenpools, jeugdwerkgarantieplannen en straks wellicht via de speciale banen voor gedeeltelijk arbeidsondergeschikten. Als je juist op deze terreinen, waar men dus banen moet creëren, dat reservoir van dienstplichtigen opentrekt, wordt het wel erg dringen in deze sector van de arbeidsmarkt."

– MLT: "Maar die maatregelen die je noemt, hebben maar een marginaal effect.

Ik pleit voor een structurele aanpak met het oog op de problemen in de toekomst. Of moeten we dan maar Gods water over Gods akker laten vloeien?"

– LG: "Ik geef toe: er kan en er moet nog veel meer gebeuren. Zo zou beter ingespeeld kunnen worden op het potentiële arbeidsaanbod van gehuwde vrouwen. In dat verband zullen fiscale drempels geslecht moeten worden. En als er dan toch nog grote gaten blijven vallen, waarom zouden dan alleen jongeren die gaten moeten vullen. Waarom doen we dan geen beroep op iedereen, dus ook op de ouderen."

– MLT: "Maar als jongeren nu zelf aanbieden dergelijke gemeenschapstaken te verrichten, dan kan je daar toch eerst gebruik van maken?"

– LG: "Maar jij wil ze ook verplichten zulke werkzaamheden te verrichten en daar ben ik niet voor."

– MLT: "We kunnen het nog hebben over de vraag hoe we die plicht inhoud geven."

– LG: "Maar het ging jou er toch om dat jongeren iets zouden geven, iets terug geven."

– MLT: "Ja, maar ik ben ook pragmatisch."

– LG: "Ik ben ook pragmatisch en daarom wil ik er ook op wijzen dat een verplichte sociale dienstplicht voor jongens en meisjes in de praktijk anti-emancipatoir werkt."

– MLT: "Ik ben niet zo gevoelig voor dit argument. We vragen nu toch ook al - zij het cohortgewijs - van vrouwen van achttien jaar en ouder dat zij hun eigen geld verdienen en hun eigen verantwoordelijkheid dragen? Bovendien kan je niet om het feit heen dat ten aanzien van de emancipatie van de vrouw al veel is bereikt."

– LG: "Ik vrees dat dat nog wel eens tegen zou kunnen vallen. In D66 zijn veel werkende en maatschappelijk succesvolle vrouwen actief. Maar juist daarom moet je niet vergeten dat er ook veel vrouwen zijn die nog wel degelijk met achterstelling of zelfs onderdrukking te kampen hebben."

– MLT: "Laten we in elk geval op een serieus onderzoek naar de sociale dienstplicht aandringen."

LG: "Ik verzet me niet tegen een onderzoek. Overigens zal binnen de partij de discussie over dit onderwerp ook worden aangezwengeld via de zogeheten regionale platforms."

Bob de Ruiter

Reorganisatie binnenlands bestuur

Zijn bestaande structuren te doorbreken?

De democratische controle op de 'vierde bestuurslaag' van gemeenschappelijke regelingen is gebrekkig. Individuele gemeenten nemen nog altijd besluiten die voor de totale regio belangrijk zijn. D66 wil af van de onoverzichtelijke patchwork-lappendeken van samenwerkingsverbanden. Door bestuurlijke schaalvergroting en directe democratische legitimatie moet een fraaie, goed gestructureerde 'quilt' van regio's ontstaan. En er mogen uiteindelijk maar drie bestuurslagen blijven bestaan.

In 1985 werd de wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) ingevoerd. Bovenlokale problemen lossen gemeenten samen op in zogenaamde WGR-regio's. De samenwerking is vrijwillig. Inmiddels bestaan er bijna 60 van deze regio's, die met wisselend succes opereren. Daarnaast bestaan er tientallen andere samenwerkingsverbanden op velerlei gebieden: van verkeer tot jeugdhulpverlening, van politie tot afvalstoffenverwerking. Het is moeilijk om via de bestaande structuren een integraal beleid te ontwikkelen. Zoveel is zeker.

Er bestaat daarom een zekere consensus om regio's te gaan vormen. D66 is voorstander als een directe democratische legitimatie is gewaarborgd. Hoe de regio's eruit moeten gaan zien, welke taken ze zouden moeten krijgen en welke bestuurslaag bevoegdheden moet 'inleveren', daarover verschillen de meningen. De reorganisatie van het binnenlands bestuur is door alle belangtegenstellingen kennelijk een gevoelig onderwerp. "Het is niet gevoelig maar wel heel gecompliceerd", zegt het Tweede-Kamerlid van D66 Machteld Versnel. "De wensen zijn ook niet overal hetzelfde.

Er is bijvoorbeeld een discrepantie tussen de behoeften van de zeven stedelijke knooppunten en de rest van Nederland. De crux van de reorganisatie van het binnenlands bestuur zit hem in de open gebieden tussen de verschillende regio's. Hoe los je dat op?"

Drie bestuurslagen

D66 pleit voor drie bestuurslagen in Nederland. Zwart/wit gesteld betekent dat het verdwijnen van gemeenten of provincies. Machteld Versnel: "Er zijn globaal twee zienswijzen. In de nieuwe regio's krijgt de provincie geen bevoegdheden: ze zijn 'provincievrij'. Of je beperkt de bevoegdheden van de gemeenten. Ik denk dat de discussie daarover zou moeten gaan. Zelf geloof ik

dat een beperking van de bevoegdheden van de gemeenten een kansrijk scenario is." Door de regiovorming moet de burger meer bij het bestuur betrokken raken. Is dat geen illusie? Versnel: "De provincies hebben veel planningstaken. De nieuwe regio's krijgen daarentegen veel doe-taken. Dat zal de mensen veel meer aanspreken. Er zal ook veel meer discussie zijn, waardoor de burgers betrokken raken." Henk Schippers, wethouder in Enschede: "Ik vraag mij af of er draagvlak is voor het opheffen van de provincies. Dat weet ik niet. Maar het uitkleden van gemeenten is voor D66 vanuit ons principe 'bestuur dicht bij de burger' niet verdedigbaar. Daar staat tegenover dat regio's natuurlijk krachtige organen moeten worden en daar heb je bevoegdheden voor nodig."

Enschede/Hengelo

In Besturen op Niveau (BON) worden zeven stedelijke knooppunten genoemd: vier randstedelijke en drie rondom de plaatsen Eindhoven/Helmond, Enschede/Hengelo en Arnhem/Nijmegen.

Wethouder Henk Schippers betreurt dat de regio-discussie nu wordt gevoerd en min of meer is opgehangen aan de stedenproblematiek: "Het is veel beter om eerst de inhoud van bestuurlijke taken te bespreken en daarna pas de vorm." Regiovorming krijgt geen open doekjes in Twente. De middelgrote steden Enschede en Hengelo hebben meer aandacht voor een eigen liaison; samen willen ze uitgroeien tot de vijfde stad van Nederland. Schippers heeft onder andere milieu, onderwijs en emancipatie in zijn portefeuille. D66 wethouder Ooijevaar in Hengelo heeft een vergelijkbare portefeuille. Schippers: "We bespreken momenteel een fusie van de reinigingsdiensten en hebben samen een milieubeleidsplan gemaakt. De problemen van Hengelo en Enschede zijn vergelijkbaar. In het centrum hebben wij

beiden te maken met bodemsanering. De gemeenten werken samen aan het beleidsprogramma Dubbelstad en een intergemeentelijk structuurplan."

Wethouder Kees Ooijevaar van Hengelo over bovengemeentelijke samenwerking: "De kwaliteit en intensiteit van de samenwerking verschilt per aandachtsgebied. Op het gebied van milieu doen de gemeenten in de regio veel samen, in het kader van twee WGR-gebieden. Milieu is een beleids terrein waar kleinere gemeenten samenwerking aanvankelijk als bedreigend ervoeren, maar waar ze nu wel voordeel van hebben." Een erkend probleem is dat bewoners van kleinere gemeenten profiteren van de voorzieningen van grote steden zonder financieel daaraan bij te dragen. Regiovorming en een collectieve financiering van belangrijke voorzieningen vormt hiervoor een mogelijke oplossing. Fractievoorzitter Noortje van Lijf zit sinds 1978 in de gemeenteraad in Enschede. Zij denkt dat het heel moeilijk zal zijn om afspraken daarover te maken. "Als er strategische beslissingen genomen moeten worden, lopen de belangen vaak sterk uiteen. De samenwerking met andere gemeenten verloopt nu het best als het gaat om praktische zaken, zoals afvalverwerking en ambulancediensten. Cultuur is een moeilijk beleidsterrein", erkent zij. "In Twente bestaan er grote verschillen tussen de steden en de plattelandsgemeenten." Een commissie onder leiding van de Commissaris van de Koningin heeft een advies uitgebracht, hoe in Overijssel de WGR-gebieden gefaseerd kunnen worden teruggebracht. Zien de D66 wethouders wel perspectief voor de regio-vorming? Ooijevaar, wifelend: "Eh, eh,... een sterke dubbelstad betekent een sterke regio." Schippers, resoluut: "Eerlijk gezegd, vind ik de discussie op dit moment wat lastig."

Peter van den Besselaar

Europa: D66 op het verkeerde pad?

In het kader van de algemene beschouwingen heeft D66 zich een uitdrukkelijk voorstander verklaard van verdergaande ontwikkelingen van 'Europa': wij gaan door, ook als het Verenigd Koninkrijk achterblijft. En de 'kwestie Denemarken' kan pas als apart geval aan de orde komen ná de ratificatie door de lidstaten (door D66 gewenst).

All jaren is D66 op deze wijze positief gestemd over Europa. Dit verbaast mij. D66 heeft vanaf het begin van haar bestaan veel belang gehecht aan de betrokkenheid van de burgers bij de politiek. D66 heeft gepleit voor gekozen burgemeesters, voor referenda en voor bestuurlijke vernieuwing. Met steeds als belangrijkste doel: helderheid van democratische besluitvorming, openheid van democratische procedures, en vooral: de burger meer betrekken bij de politiek.

Me dunkt dat Europa een schoolvoorbeeld is van een ontwikkeling die nu juist leidt tot het tegendeel. De burger is er niet bij betrokken. De burger kan niet Europees stemmen. De besluitvorming voltrekt zich in Europese lobby's, die in feite de meest invloedrijke politieke organen beginnen te vormen van de Europese politiek. Hoe kan D66 daarvoor zijn?

Regiovorming in ons land wordt mede

aangezwengeld vanuit de gedachte dat we anders de boot missen in Europa. Niemand zegt daarbij om welke boot het precies gaat. Die van een schoner milieu? Die van meer doorzichtige democratische besluitvorming? Die van een duurzame ontwikkeling? Die van een rechtvaardiger verhouding met de derde wereld? Voorlopig heb ik sterk de indruk dat Europa juist op al deze gebieden een achteruitgang betekent voor Nederland. Juist op terreinen die voor D66 altijd centraal hebben gestaan.

Europa is in wezen een weinig democratisch gefundeerd geheel, en heeft als basis en uiteindelijk doel de gezamenlijke economische ontwikkeling van de landen van de gemeenschap. Het duurzame element staat daarbij niet voorop, noch het democratische. Is dat echt wat D66 wil? Nee toch?

Clartje Slofstra-Bremer
Fractievoorzitter D66 gemeente Abcoude

Burgemeester

De tijd is rijp voor een bijstelling van de gemeentewet en ik denk dat er meer nodig is dan een gekozen burgemeester om de lokale democratie beter te laten functioneren.

De positie van de burgemeester is uitgehold, omdat de gemeenteraad liever zaken doet met de wethouders. Waarom? Omdat de raad een wethouder naar huis kan sturen. Het probleem met de burgemeester is niet dat hij/zij door het Rijk wordt benoemd. Het probleem is dat je verrekt slecht van hem/haar afkomt, waardoor de burgemeester alleen representatieve taken krijgt. De oplossing is simpel: schaf de functie van burgemeester af en laat de raad een eerste wethouder kiezen.

Ten tweede de gemeentesecretaris. In alle gemeenten zie je dat de secretaris beleidsmatig buiten spel is gezet. De raad doet rechtstreeks zaken met wethouders, diensten en directeuren. Wettelijk afschaffen van de gemeentesecretaris geeft gemeenteraden de vrijheid het ambtelijk apparaat echt efficiënt in te richten.

Freek Atsma

advertentie

Speciaal
aanbod

Een heldere kijk op het wereldnieuws

Keesings Historisch Archief geeft maandelijks een objectief overzicht van de belangrijkste politieke, sociale en economische wereldgebeurtenissen.

In duidelijke taal en overzichtelijk gerubriceerd naar regio. In de fraaie verzamelband vormt Keesings Historisch Archief dan ook een even toegankelijk als betrouwbaar naslagwerk: voor studie, analyse of algemene interesse.

Geïllustreerd met actuele en levendige persfoto's

Overzicht van wereldgebeurtenissen per land

Betrouwbare informatie, helder geformuleerd

U kunt natuurlijk ook bellen:
020-5641222

Keesings Historisch Archief, een naslagwerk van formaat

- Per jaar 12 maandelijks edities van tenminste 72 pagina's
- Overzichtelijk ingedeeld, dus goed toegankelijk
- Praktisch, stijlvol opbergsysteem
- Gebaseerd op betrouwbare informatie van toonaangevende persbureaus en dagbladen in binnen- en buitenland
- Levert gedegen, heldere informatie voor iedere analyse

Hierlangs uitknippen

ABONNEERBON

- Ja, Keesings Historisch Archief spreekt mij aan. Stuur mij m.i.v. 1993, een jaar lang, Keesings Historisch Archief voor de introductie-prijs van f 175,- inclusief BTW en verzendkosten, studenten f 145,- (Normaal kost een abonnement f 275,-, voor studenten f 220,-)
- Ik abonneer mij nu nog niet. Stuur mij eerst meer informatie en een recent exemplaar van Keesings Historisch Archief.

Naam M/V

Adres

Postcode

Plaats

Datum Handtekening

Deze abonneerbon in een niet gesloten envelop sturen aan: Keesings Historisch Archief, Antwoordnummer 10.001, 1000 PA Amsterdam.

KH 17/18

Zaterdag 28 november wordt de Algemene Ledenvergadering 55 gehouden, in de Vereniging in Nijmegen. Komt allen! Denk er wel aan uw lidmaatschapskaart mee te nemen. En als het even kan ook een potentieel nieuw lid. Het congres duurt van 9.30 uur tot 16.40 uur. Zie voor dit congres ook nog het stuk 'Duurzame ontwikkeling' op pagina 26 van deze bijlage. Tot zaterdag.

ALV 56 – CONGRESBIJLAGE 1

Eerste congresdocument ten behoeve van de Algemene Ledenvergadering op zaterdag 20 maart 1993.
Democraten 66, Den Haag, november 1992.

Concept-agenda ALV 56

zaterdag 20 maart 1993. De Flint, Amersfoort

- 09.30 Opening door partijvoorzitter
Benoeming notulen en stemcommissies
Toelichting stemprocedures
- 09.40 FINANCIËN
 - regiobijdrage 1994
 - contributieregeling 1994
- 10.00 Toespraak partijvoorzitter
- 10.20 Presentatie kandidaten besturen en commissies
Opening stembussen
- 10.40 Reglement verkiezingen
Tweede Kamer en Europees Parlement
 - stemadviescommissies
- 11.10 Instellingsbesluit PEAC als ALV-commissie
- 11.20 BESTUURLIJKE REORGANISATIE
- 13.00 Lunchpauze
- 13.30 Vragenhalfuur Tweede-Kamerfractie
- 13.30 Sluiting stembussen
- 14.00 EUROPA
- 14.40 Actuele politieke moties
- 15.00 Toespraak voorz. Tweede-Kamerfractie
- 15.30 EUROPA
- 16.30 Uitslag stemmingen
- 16.35 Sluiting door partijvoorzitter

Sluitingsdatum indiening moties en amendementen en kandidaatstellingen op maandag 8 februari om 12.00 uur. Houdt u er rekening mee dat de post er vaak twee dagen over doet?

De contributieregeling en de regiobijdrage-regeling voor 1994 worden gepubliceerd in de eerste Democraat van 1994.

EXTRA!

Actuele standpunten van de Tweede-Kamerfractie van D66 vindt u op de laatste twee pagina's van deze bijlage.

Vacatures

Met deze kennisgeving opent het Hoofdbestuur de kandidaatstelling voor vacatures in besturen en commissies waarin de ALV 56 op 20 maart 1992 dient te voorzien. De vacatures ontstaan doordat een einde komt aan de in het Huishoudelijk Reglement bepaalde bestuurstermijn of door de beslissing van het betreffende bestuurs- of commissielid om vroegtijdig af te treden. In het laatste geval dient het lid vóór 1 februari 1993 te beslissen of hij/zij zich herkiesbaar stelt.

Indien de voorstellen voor wijziging van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement op 28 november 1992 worden goedgekeurd door de ALV, worden de voorzitters van de hier onder genoemde bijzondere organen (PSVI, SWB) en vaste commissies vanaf 1993 rechtstreeks in functie gekozen door de ALV. In de oude situatie werd de voorzitter gekozen door de commissie zelf uit het eigen midden. Derhalve wordt nu voor alle commissies de vacature voor het voorzitterschap opengesteld.

Tijdens de ALV 56 vinden 2 gescheiden verkiezingen plaats: enerzijds voor het voorzitterschap en anderzijds voor de gewone ledenvacatures. Eén persoon kan zich in theorie voor beide verkiezingen kandidaat stellen.

Een andere consequentie van het nieuwe reglement is dat de regio-Hoofdbestuursleden niet meer door de algemene regiovergaderingen (-ARV's) worden gekozen, maar door de algemene ledenvergadering. Regiovergaderingen kunnen aan de ALV een meervoudige voordracht doen voor de verkiezing van overeenkomstige regio-hoofdbestuursleden.

Dit nieuwe kiessysteem wordt geleidelijk ingevoerd: de vacature(s) worden opengesteld op het moment dat de reguliere termijn van de zittende regio-HB-leden eindigt.

Kandidaatstellingsformulieren kunnen aangevraagd worden bij het landelijk secretariaat D66; Bezuidenhoutseweg 195; 2594 AJ Den Haag; tel. 070-3858303. Ingevulde formulieren moeten voor **maandag 8 februari 1993**, 12.00 uur binnen zijn bij het landelijk secretariaat. Belangstellenden worden geadviseerd om voor meer informatie contact op te nemen met de bij de vacatures genoemde contactpersonen of het landelijk secretariaat.

BESTUREN

Hoofdbestuur

- vice-voorzitter organisatie (DB) G. Müller: niet herkiesbaar
- regio-HB-lid Utrecht

contactpersoon: Guus Faasen, directeur landelijk secretariaat, 070-3858303

PSVI-Bestuur

- a. vacature voorzitter
- b. vacatures leden (3):
 - H. Polman einde 2e termijn
 - E. Jongejan einde 1e termijn
 - C. Seldenrath einde 3e=laatste termijn

contactpersoon: Leo Pinxten, dir. PSVI, 070-3858303. Profielschets in Democraat 1 van 1993.

SWB-Bestuur

- a. vacature voorzitter
- b. vacatures leden (2):
 - F. Plate einde 3e= laatste termijn
 - F. Meiresonne einde 3e= laatste termijn

Een profielschets wordt gepubliceerd in de Democraat van januari 1993.

PEAC-Bestuur : 3 vacatures

contactpers.: Maria van der Leeuw, voorzitter PEAC, 020-6646215

VASTE COMMISSIES

Rapportagecommissie

- a. vacature voorzitter
- b. vacatures leden (2):
 - W. Letschert einde 1e termijn
 - E. Klaasen einde 2e=laatste termijn

contactpers.: Guus Faasen, tel. 070-3858303

Programmacommissie :

- a. vacature voorzitter
Indien de ALV 55 het HB-amendement ter zake aanneemt doet het HB een (niet-bindende) voordracht voor het voorzitterschap van de Programmacommissie
- b. vacature lid (1):
 - I. Herwijer einde 2e=laatste termijn

contactpers.: Leo Keus, tel. 070-3858303

Geschillencommissie

- a. vacature voorzitter
- b. vacature lid (1):
- H. Geelen einde 2e=laatste termijn

contactpers.: Guus Faasen, tel.070-3858303

Financiële Commissie

- a. vacature voorzitter
- b. vacature lid (1):
- E. Cassee einde 1e termijn

contactpersoon: Guus Faasen, 070-3858303

Landelijke verkiezingscommissie : 3 vacatures

- a. vacature voorzitter
- b. vacature lid (2)
- C. Mulie- Velgersdijk einde 1e termijn
- H. Bleumink: niet herkiesbaar

contactpersoon : Leo Keus, 070-3858303

Stemadvies

CONCEPT-INSTELLINGSBESLUIT STEMADVIESCOMMISSIE TWEEDE- KAMERVERKIEZINGEN 1994 (STC 94)

01. Gelet op artikel 022 van het Huishoudelijk Reglement (HR) heeft de ALV van 13,14 februari 1993 besloten een stemadvies- commissie voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer (TK) van 1994 in te stellen (STC 94).

02. De STC 94 is een ALV-commissie en bestaat uit 7 leden die in wisselende samenstelling zullen optreden. De leden worden benoemd door de ALV op voordracht van het Hoofdbestuur. De leden van de STC 94 treden niet in de taken en bevoegdheden van de LVC en evenmin in de taken en bevoegdheden van het Hoofdbestuur. Het lidmaatschap van de STC 94 is onverenigbaar met het lidmaatschap van het Hoofdbestuur, de Adviesraad, de landelijke Programmacommissie, de landelijke Verkiezingscommissie, de Financiële commissie, alsmede lidmaatschap van of kandidatuur voor Eerste Kamer, Tweede Kamer en Europees Parlement.

03. De STC 94 heeft tot taak het op onpartijdige wijze rechtstreeks aan alle kiesgerechtigde leden

uitbrengen van een advies omtrent de kwaliteiten van de kandidaten voor de Tweede Kamer, voor de 2e interne verkiezingsronde als bedoeld in art. 034 van het HR. Dit advies dient in relatie te staan tot het volgens art. 028 van het HR door de partijvoorzitter en de fractievoorzitter TK opgestelde en door de ALV vastgestelde politiek profiel. De STC 94 heeft tevens tot taak het groeperen der kandidaten in volgorde van geschiktheid voor de met name aangegeven beleidsterreinen.

04. De STC 94 zal bestaan uit leden van D66, die uit eigen ervaring goed bekend zijn met de partij, en geen zodanige band hebben met één of meer van de kandidaten dat daardoor de schijn van partijdigheid zou kunnen ontstaan.

05. Het advies dient een "beredeneerde" ordening van alle zich aangemeld hebbende kandidaten te zijn, waarbij wordt aangegeven door welke criteria en overwegingen de STC 94 zich heeft laten leiden.

06. De commissie stelt het stemadvies unaniem vast en laat het eerst aan de kandidaten toekomen, waarna alle kandidaten gedurende 1 week het recht hebben aan dit advies van de commissie een persoonlijke reactie van ten hoogste driehonderd woorden toe te voegen, een reactie die onverbrekkelijk deel uitmaakt van het stemadvies dat aan de leden wordt uitgebracht.

07. Een eventueel geschil over de wijze van handelen van de commissie kan direct na het uitbrengen van het stemadvies door de kandidaten aanhangig worden gemaakt bij het Geschillencollege en dient binnen een week te worden behandeld; het stemadvies kan niet aan de leden ter kennis worden gebracht zolang er nog procedures bij het Geschillencollege lopen.

08. Bij het bepalen van de criteria voor de samenstelling van het advies zal de STC 94 zich laten leiden door de conform art. 022.6 en art. 028 van het HR door de ALV van 13/14 februari 1993 vastgestelde profielschets.

09. De STC 94 zal alle kandidaten in de gelegenheid stellen om met tenminste twee leden van de commissie een persoonlijk gesprek te hebben alvorens het advies op te stellen.

10. De commissie hoort de kandidaten aan de hand van een tevoren door de commissie opgestelde en aan de kandidaten toegezonden lijst van criteria en vraagpunten passend in het politieke profiel, aan de hand waarvan de kandidaten zullen worden beoordeeld.

11. Van het gesprek van de commissie met betrokken kandidaten wordt door de commissie een zo volledig mogelijk verslag gemaakt, waarbij overeenstemming dient te worden bereikt omtrent over betrokkene te verschaffen informatie.

12. Het stemadvies zal worden bekendgemaakt en verzonden aan alle stemgerechtigde leden van D66, tegelijk met het totale overzicht van alle kandidaten en het stembiljet. E.e.a. zodanig dat deze stukken uiterlijk op een door de LVC nader aan te geven termijn bij de leden zullen zijn.

13. De STC 94 vangt haar werkzaamheden aan onmiddellijk na de ALV van 13/14 februari 1992. Zij draagt ervoor zorg dat het advies uiterlijk op een door de LVC nader aan te geven termijn op schrift wordt aangeleverd bij het Landelijk Secretariaat voor verzending aan de leden.

14. De ALV is verantwoordelijk voor samenstelling, opdracht en werkwijze van de STC 94, alsmede voor het uiteindelijk aan de leden uit te brengen stemadvies.

15. De leden van de STC 94 doen over geen enkel onderdeel van hun werkzaamheden enige mededeling aan anderen, tijdens noch na beëindiging van de werkzaamheden van deze commissie.

16. De STC 94 overlegt in elk geval bij aanvang van haar werkzaamheden over de door haar, onverminderd het gestelde in punt 9 en art. 028 HR, te hanteren criteria met de voorzitters van Eerste en Tweede kamerfractie en de partijvoorzitter.

17. De STC 94 wordt ontbonden na het uitbrengen van het stemadvies.

CONCEPT-INSTELLINGSBESLUIT STEMADVIESCOMMISSIE VERKIEZINGEN EUROPARLEMENT 1994 (SEC 94)

01. Gelet op artikel 022 van het Huishoudelijk Reglement (HR) heeft de ALV van 13,14 februari 1993 besloten een stemadviescommissie voor de verkiezingen voor het Europees Parlement van 1994 in te stellen (SEC 94).

02. De SEC 94 is een ALV-commissie en bestaat uit 5 leden die in wisselende samenstelling zullen optreden. De leden worden benoemd door de ALV op voordracht van het Hoofdbestuur. De leden van de SEC 94 treden niet in de taken

en bevoegdheden van de LVC en evenmin in de taken en bevoegdheden van het Hoofdbestuur. Het lidmaatschap van de SEC 94 is onverenigbaar met het lidmaatschap van het Hoofdbestuur, de Adviesraad, de landelijke Programmacommissie, de landelijke Verkiezingscommissie, de Financiële commissie, alsmede lidmaatschap van of kandidatuur voor Eerste Kamer en Tweede Kamer en het Europees parlement.

03. De SEC 94 heeft tot taak het op onpartijdige wijze rechtstreeks aan alle kiesgerechtigde leden uitbrengen van een advies omtrent de kwaliteiten van de kandidaten voor het Europees parlement, in relatie tot het volgens art. 028 van het HR door de partijvoorzitter en de Europarlementariër opgestelde en door de ALV vastgestelde politiek profiel en het groeperen der kandidaten in volgorde van geschiktheid voor de met name aangegeven beleidsterreinen.

04. De SEC 94 zal bestaan uit leden van D66, die uit eigen ervaring goed bekend zijn met de partij, en geen zodanige band hebben met één of meer van de kandidaten dat daardoor de schijn van partijdigheid zou kunnen ontstaan.

05. Het advies dient een "beredeneerde" ordening van alle zich aangemeld hebbende kandidaten te zijn, waarbij wordt aangegeven door welke criteria en overwegingen de SEC 94 zich heeft laten leiden.

06. De commissie stelt het stemadvies unaniem vast en laat het eerst aan de kandidaten toekomen, waarna alle kandidaten gedurende 1 week het recht hebben aan dit advies van de commissie een persoonlijke reactie van ten hoogste driehonderd woorden toe te voegen, een reactie die onverbreekelijk deel uitmaakt van het stemadvies dat aan de leden wordt uitgebracht.

07. Een eventueel geschil over de wijze van handelen van de commissie kan direct na het uitbrengen van het stemadvies door de kandidaten aanhangig worden gemaakt bij het Geschillencollege en dient binnen een week te worden behandeld; het stemadvies kan niet aan de leden ter kennis worden gebracht zolang er nog procedures bij het Geschillencollege lopen.

08. Bij het bepalen van de criteria voor de samenstelling van het advies zal de SEC 94 zich laten leiden door de conform art. 022.6 en art. 028 van het HR door de ALV van 13/14 februari 1993 vastgestelde profielschets.

09. De SEC 94 zal alle kandidaten in de gelegen-

heid stellen om met tenminste twee leden van de commissie een persoonlijk gesprek te hebben alvorens het advies op te stellen.

10. De commissie hoort de kandidaten aan de hand van een tevoren door de commissie opgestelde en aan de kandidaten toegezonden lijst van criteria en vraagpunten passend in het politieke profiel, aan de hand waarvan de kandidaten zullen worden beoordeeld.

11. Van het gesprek van de commissie met betrokken kandidaten wordt door de commissie een zo volledig mogelijk verslag gemaakt, waarbij overeenstemming dient te worden bereikt omtrent over betrokkene te verschaffen informatie.

12. Het stemadvies zal worden bekendgemaakt en verzonden aan alle stemgerechtigde leden van D66, tegelijk met het totale overzicht van alle kandidaten en het stembiljet. E.e.a. zodanig dat deze stukken uiterlijk op een door de LVC nader aan te geven termijn bij de leden zullen zijn.

13. De SEC 94 vangt haar werkzaamheden aan onmiddellijk na de ALV van 13/14 februari 1992. Zij draagt ervoor zorg dat het advies uiterlijk op een door de LVC nader aan te geven termijn op schrift wordt aangeleverd bij het Landelijk Secretariaat voor verzending aan de leden.

14. De ALV is verantwoordelijk voor samenstelling, opdracht en werkwijze van de SEC 94, alsmede voor het uiteindelijk aan de leden uit te brengen stemadvies.

15. De leden van de SEC 94 doen over geen enkel onderdeel van hun werkzaamheden enige mededeling aan anderen, tijdens noch na beëindiging van de werkzaamheden van deze commissie.

16. De SEC 94 overlegt in elk geval bij aanvang van haar werkzaamheden over de door haar, onverminderd het gestelde in punt 9 en art. 028 HR, te hanteren criteria met de Europarlementariër, de voorzitter van de Tweede Kamerfractie en de partijvoorzitter.

17. De SEC 94 wordt ontbonden na het uitbrengen van het stemadvies.

Profiel

PROFIEL LID TWEEDE KAMER

De toekomstige fractie van D66 in de Tweede Kamer moet een team vormen. Als boegbeeld van de partij moet zij vooral naar buiten maar ook binnen de partij een vernieuwende, stimulerende en wervende rol vervullen. Zij zal in staat moeten zijn om het verkiezingsprogramma van D66 om te zetten in concreet politiek handelen en daarover voeling te houden met de partij.

In de fractie kunnen enkele specifieke deskundigheden niet worden gemist. Daarbij wordt in het bijzonder gedacht aan de sociaal-economische, de financiële en de juridische discipline. Hoofdzakelijk is, dat de fractie zal bestaan uit leden die aantoonbare affiniteit, inzicht en kennis hebben op een aantal belangrijke beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld milieu, onderwijs, gezondheidszorg en buitenlandse politiek. Voor het overige is een generalistische inslag en gezond verstand vereist.

Fractieleden moeten beschikken over politieke overtuigingskracht:

- Kandidaten voor D66 dienen zich het denken en handelen van de partij eigen te hebben gemaakt, hetgeen onder meer kan blijken uit gedurende langere tijd politieke en/of bestuurlijke activiteiten voor de partij.
- Kandidaten moeten zich zowel mondeling als schriftelijk zeer helder kunnen uitdrukken.
- Kandidaten moeten over aantoonbaar inzicht en/of ervaring beschikken op maatschappelijk terrein.
- Kandidaten moeten beschikken over een voldoende opleidings- en ervaringsniveau, zowel binnen als buiten de partij.
- Kandidaten moeten een sterke motivatie en betrokkenheid bij de partijorganisatie bezitten.
- Kandidaten moeten bereid en in staat zijn langdurig en onregelmatig te werken.
- Kandidaten moeten in teamverband kunnen werken, waarbij de relatie met eventuele toekomstige bewindslieden een constructieve instelling vereist.
- Kandidaten moeten tijdens de verkiezingscampagne volledig inzetbaar zijn.

Tenslotte vraagt het lidmaatschap van de Tweede Kamer voor D66 een houding in de politiek, waarbij men openstaat voor ideeën en opvattingen van anderen, maar niettemin bereid is moeilijke beslissingen te nemen.

De toekomstige fractie van D66 in het Europees Parlement (EP) moet een team vormen. Als boegbeeld van de partij op Europees niveau moet zij een vernieuwende, stimulerende en wervende rol kunnen vervullen. Zij zal ook in staat moeten zijn om het Europees verkiezingsprogramma van D66 om te zetten in concreet politiek handelen. De fractie zal daartoe aansluiting moeten zoeken met gelijkgezinde fracties of groeperingen in het EP en daarover voeling moeten houden met de partij. In de fractie zal vooral behoefte zijn aan generalisten die snel de essentie van vele uiteenlopende beleidsterreinen onderkennen. Daarnaast is het wenselijk dat de fractie zal bestaan uit leden die aantoonbare affiniteit, inzicht, kennis en ervaring hebben op een aantal internationale beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld milieu, buitenlandse politiek, ontwikkelingssamenwerking, landbouw, sociaal-economische en monetaire vraagstukken.

Fractieleden moeten beschikken over politieke overtuigingskracht:

- Kandidaten voor D66 dienen zich het denken en handelen van de partij eigen te hebben gemaakt, hetgeen onder meer kan blijken uit politieke en/of bestuurlijke activiteiten voor de partij gedurende langere tijd.
- Kandidaten moeten zich zowel mondeling als schriftelijk zeer helder kunnen uitdrukken, bij voorkeur in meerdere Europese talen.
- Kandidaten moeten aantoonbare ervaring hebben op internationaal niveau, goed in staat zijn met andere (politieke) culturen om te gaan en kennis hebben van de Europese structuren en samenwerkingsverbanden.
- Kandidaten moeten beschikken over een voldoende opleidings- en ervaringsniveau, zowel binnen als buiten de partij.
- Kandidaten moeten een sterke motivatie en betrokkenheid bij de partijorganisatie bezitten.
- Kandidaten moeten bereid en in staat zijn langdurig en onregelmatig te werken in binnen- en buitenland.
- Kandidaten moeten in teamverband kunnen werken, waarbij de relatie met o.a. de Tweede Kamerfractie van D66 een constructieve instelling vereist.
- Kandidaten moeten tijdens de verkiezingscampagne volledig inzetbaar zijn.

Tenslotte vraagt het lidmaatschap van het EP voor D66 een houding in de politiek, waarbij men openstaat voor ideeën en opvattingen van anderen, maar niettemin bereid is moeilijke beslissingen te nemen.

Reorganisatie Binnenlands Bestuur

Ten Geleide van het hoofdbestuur

Met het congres over de sociale zekerheid nog voor de boeg –op 28 november as.– bij deze reeds de nota 'reorganisatie binnenlands bestuur' voor het congres dat op 20 maart 1993 zal plaatsvinden in Amersfoort.

In deze congresbijlage treft u eveneens de amendeerbare aanbevelingen aan die zijn afgeleid van de nota.

Amendementen moeten op 8 februari 1993 om 12.00 uur binnen zijn bij het landelijk secretariaat van D66; Bezuidenhoutseweg 195; 2594 AJ Den Haag.

De nota is opgesteld door een HB-projectgroep waarin de volgende personen zitting hadden: Marijke Augusteijn, Cees Bloemendaal, Leo Cornelissen, Jos Elbers, Ingrid van Engelshoven, Henri Goverde, Ruud Hessing, Truus Houtepen, Francisca Ravenstein, Linze Schaap, Olga Scheltema, Annelies Verstand en Han Weber.

Een aantal leden van de projectgroep en hoofdbestuur zijn bereid de stukken desgevraagd toe te lichten tijdens afdelings- of regiovergaderingen. Vanaf 2 december kunt u sprekers aanvragen bij het landelijk secretariaat, 070-3858303.

Wij wensen u een goed debat toe.

Het hoofdbestuur

Inhoud

1. Inleiding	p. 7
2. Uitgangspunten	p. 9
3. Takenpakket	p. 10
4. Regio-indeling	p. 11
5. De positie van gemeenten, regio's en provincies op korte en lange termijn	p. 12
6. Financiën	p. 13
7. Euregio's	p. 14

Hoofdstuk 1 inleiding

1. Inleiding

De bestuurlijke reorganisatie staat weer volop in de belangstelling. Het onderwerp is daarmee in feite terug van weggeweest. In de afgelopen 100 jaar is de bestuurlijke organisatie van Nederland meerdere malen in discussie geweest. G.A. van Poelje bracht al in 1925 een voorstel voor stadsgewestelijk bestuur. Kort na de oorlog adviseerde de commissie Koelma een vierde bestuurslaag te creëren tussen gemeenten en provincie. Dit stuitte zowel bij de minister als bij de kamer op grote bezwaren: een vierde bestuurslaag werd ongewenst gevonden. In de jaren zeventig en tachtig stond het onderwerp opnieuw hoog op de politieke agenda. Men is toen echter blijven steken in een discussie over blauwdrukken. Met de invoering van de nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) in 1985 kwam een einde aan de modellendiscussie. Bij gebrek aan consensus over een verdergaande oplossing werd besloten de bovenlokale problemen op te lossen met, op vrijwillige basis, samenwerkende gemeenten, de zogeheten WGR regio's. Hoewel na 1985 een groot aantal gemeenschappelijke regelingen in meer eenduidige regio's is gebundeld, is er nog steeds sprake van een onoverzichtelijke lappendeken van gemeenschappelijke regelingen met een gebrekkige democratische controle. Een recent boekje van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) over de regio-indelingen maakt duidelijk dat er naast de 59 WGR regio's, 42 ambulanceposten, 45 brandweerregio's, 64 GGD's, 47 afvalstoffenregio's, 67 volkshuisvestingsregio's, 28 RBA's, 25 politieregio's, 56 schoolbegeleidingsdiensten, 27 ziekenhuisvoorzieningsinstanties, 42 jeugdhulpverleningsregio's, en nog 21 verkeers- en vervoersregio's voorkomen. En dan is dit nog geen limitatieve opsomming. Uit de getallen blijkt de onoverzichtelijkheid van de huidige gemeenschappelijke regelingen. Hieruit blijkt tevens dat de grenzen van de diverse regelingen ook niet samen vallen.

De gebrekkige democratische controle is in de eerste plaats te constateren uit de getrapte verkiezingen van de algemene besturen van de WGR regio's door en uit de gemeenteraden. Deze bestuurders hebben een verantwoordingsplicht jegens hun gemeenteraad, niet jegens de kiezer! Zij worden gekozen om het gemeentebelang te behartigen en niet het regiobelang. De praktijk heeft geleerd dat zelfs de gemeenteraadsleden niet goed in staat zijn het beleid van de WGR regio te controleren en te beïnvloeden. Door

schaalvergroting en toenemende complexiteit worden echter wel steeds meer taken op dat bovenlokale niveau uitgeoefend. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren ook tal van functionele regio's van rijkswege in het leven geroepen, te denken valt aan de vervoers- en politieregio's. In al deze regionale verbanden is de gebrekkige democratische controle evident.

Meer en meer is duidelijk geworden dat een aantal inhoudelijke beleidsterreinen zoals milieu, infrastructuur, economie en ruimtelijke ordening binnen de aanwezige structuur niet adequaat aangepakt kan worden. Dit heeft het besef doen groeien dat op het bovenlokale, regionale niveau niet langer kan worden volstaan met een bestuurlijke hulpstructuur als de WGR. Naast de eerder genoemde gebrekkige democratische controle en veelheid van regelingen zijn er ook andere bezwaren verbonden aan de WGR. Uitgangspunt van de WGR is vrijwillige samenwerking. Dat leidt niet zelden tot vertraging in de besluitvorming, omdat een of meer gemeenten de besluitvorming langdurig kunnen ophouden. Daar waar sprake is van scherpe belangentegenstellingen kan de WGR geen uitkomst bieden. Temeer daar de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor hun financiële middelen volledig van de gemeentelijke bijdragen afhankelijk zijn. Veel besluiten die voor de regio als geheel belangrijk zijn, worden nog steeds door individuele gemeenten genomen. Te denken valt aan de ontwikkeling van "Toplokaties" voor kantoren en de vestiging van culturele centra. Voorts ontbreekt vaak een integrale afweging, doordat voor vele taken aparte samenwerkingsverbanden in het leven worden geroepen. De conclusie is dat er op regionaal niveau een mistige vierde bestuurslaag is ontstaan.

De tekortkomingen van de huidige regionale bestuursstructuur komen het scherpst naar voren in de vier grootstedelijke gebieden maar ook in de andere drie BON-gebieden (Arnhem/Nijmegen, Hengelo/Enschede, Eindhoven/Helmond). Deze gebieden hebben een belangrijke economische motorfunctie (het zogenaamde Knooppuntenbeleid). Ook in de internationale concurrentiestrijd spelen de grootstedelijke agglomeraties een belangrijke rol. Een belemmering daarbij is dat deze gebieden in economisch opzicht wel al een eenheid vormen, met een woningmarkt, een arbeidsmarkt en een op de stedelijke voorzieningen aangewezen verzorgingsgebied, maar dat die belangen nog door de verschillende gemeenten afzonderlijk worden behartigd. Gemeentelijke belangentegenstellingen staan regelmatig een gezamenlijk optreden in de weg. De grote steden hebben te maken met een

cumulatie van sociaal economische problemen, zoals problematische sociale structuren, oude stadswijken, criminaliteit, hoge werkloosheid en concentratie van allochtonen. Enkele grote steden kampen bovendien met aanzienlijke ruimteproblemen die, als regionalisering niet zou slagen, slechts door annexatie opgelost kunnen worden.

Maar ook de financiële problemen groeien vooral de grote gemeenten boven het hoofd. Zij vervullen een centrumfunctie voor hun omgeving. De meeprofiterende randgemeenten betalen echter niet mee aan deze voorzieningen, met alle financiële consequenties voor de grote stad vandien. Echter ook de kleine gemeenten kennen hun financiële problemen. Met een geringer draagvlak dan in de steden moeten zij toch vele functies zien te realiseren in hun gemeente. Ook het perspectief van de Europese integratie heeft aan de discussie een belangrijke impuls gegeven. Daarbij speelde met name de concurrentiepositie van de Nederlandse steden een belangrijke rol.

Eveneens kan de discussie over de bestuurlijke organisatie niet los worden gezien van de door het kabinet in gang gezette "Decentralisatie-impuls". Tal van taken die voor decentralisatie in aanmerking komen, blijken het best op regionaal niveau uitgeoefend te kunnen worden. Een krachtig bestuur op dat niveau wordt dan onontbeerlijk. Ook een nieuw krachtig gemeentelijk bestuur kan een belangrijke rol spelen bij het overhevelen van taken van rijksoverheid naar lagere overheden.

Een ander aspect als men praat over bestuurlijke reorganisatie is het algemene proces van bestuurlijke vernieuwing. Dit is dan niet een directe aanleiding voor de discussie over de organisatie van het binnenlands bestuur, maar speelt op de achtergrond wel degelijk een rol. De problemen rond de verhouding tussen overheid en burger en tussen kiezer en gekozene kunnen niet buiten beschouwing worden gelaten. De processen van bestuurlijke schaalvergroting, waaronder de regionalisering, moet er toe leiden dat de burger weer betrokken raakt bij het bestuur.

Hieronder wordt ingegaan op de oplossingsrichtingen. Wij formuleren enige uitgangspunten waaraan volgens D66 de regionalisering moet voldoen. Ook bespreken wij het takenpakket van de toekomstige regio's en gemeenten. Wij zeggen iets over de gebieds-afbakening van de regio's. Hieruit volgt de positiebepaling volgens D66 van gemeenten, regio's en provincies op korte en lange termijn. Tot slot gaan wij in op de financiering van deze bestuurslagen.

Hoofdstuk 2. Uitgangspunten

Over de noodzaak tot regiovorming bestaat, zeker in de BON-gebieden, inmiddels een vrij brede consensus. De term regiovorming geeft echter nog niet aan hoe die regio's eruit moeten zien. D66 wil geen allesomvattende blauwdruk bieden. Het verleden heeft geleerd dat blauwdrukken teveel weerstand oproepen en geen recht doen aan bestaande verschillen. Wij verwachten dat de regio Amsterdam een andere bestuurlijke behoefte kent dan de regio Zuid-Limburg. D66 is van mening dat regiovorming een proces is dat van onderop tot stand moet komen. Het regionaal bestuur hoeft dan ook niet overal tegelijkertijd gerealiseerd te worden. Aan de nieuwe regionale besturen zullen zowel (bovenlokale) gemeentelijke taken als provinciale en rijkstaken moeten worden overgedragen. Regionalisering ziet D66 als voorwaarde om de decentralisatie een werkelijke kans te geven. Omdat het werken met blauwdrukken geen begaanbare weg is, is enige ruimte voor differentiatie in taken en bevoegdheden noodzakelijk. Anderzijds moet het rijk daar waar nodig knopen kunnen doorhakken. Er moet sprake blijven van institutionele eenheid, van een gedecentraliseerde eenheidsstaat, met een mogelijkheid tot differentiatie van taken en bevoegdheden. Maar ook differentiatie moet haar grenzen kennen. D66 is daarom voorstander van het formuleren van een aantal keuzepakketten. D66 heeft een aantal uitgangspunten geformuleerd waar volgens haar de regionale bestuursstructuren aan moeten voldoen.

1. Democratie

In de eerste plaats stelt D66 de eis van democratische legitimatie en controle. Op dit punt dient consequent en consistent gestreefd te worden naar een inrichting van het openbaar bestuur waarbij voor elke volwaardige bestuurslaag een directe democratische legitimatie is gewaarborgd. Hiermee kan inhoud worden gegeven aan het in een democratie zo wezenlijke verantwoordingsbeginsel. Maar een werkelijke democratie houdt niet op bij een direct gekozen volksvertegenwoordiging. Er zijn ook andere mogelijkheden om burgers meer bij het bestuur te betrekken. Hierbij denkt D66 onder meer aan het op regionaal niveau instellen van een onafhankelijke ombudsinstantie. Hiertoe kunnen de burgers zich wenden als zij het gevoel hebben dat ze onheus bejegend zijn door de overheid. Eveneens valt te denken aan het mogelijk maken van een correctief referendum: een referendum waarbij de burgers een door de regionale overheid genomen besluit terug kunnen draaien.

2. Aantal bestuurslagen.

D66 vindt drie volwaardige bestuurslagen voldoende. Niet omdat drie een mooi getal is, maar omdat Nederland te klein is om meer dan drie volwaardige rechtstreeks gekozen bestuurslagen, met bijbehorende ambtelijke apparaten te hebben. Nu de concentratie van taken op regionaal niveau zich steeds meer uitkristalliseert en in toenemende mate tot regiovorming zal moeten leiden, betekent dat naar mate die regiovorming voortschrijdt een van de andere bestuurslagen aan betekenis zal gaan inboeten en op den duur verdwijnt, dan wel opgaat in een nieuwe bestuurslaag.

3. Integraal bestuur

Een van de belangrijke redenen voor regiovorming is de terugdringing van de over allerlei samenwerkingsverbanden versnipperde taken. Er is een wildgroei ontstaan van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, functionele regio's, gedeconcentreerde rijkdiensten en sectorale rayons. Deze zullen op moeten gaan in de te vormen rechtstreeks gekozen regionale besturen. Op die manier kan ook het democratisch tekort bij deze functionele regio's (zoals de politieregio's) worden opgeheven.

4. Heldere taaktoedeling

Veel overheidstaken zijn op dit moment over drie bestuurslagen verdeeld, waarbij iedere bestuurslaag een deel van de taak uitoefent (complementair bestuur). In een aantal gevallen is een dergelijke taaktoedeling te vermijden. D66 is van mening dat taken zoveel mogelijk aan een bestuurslaag moeten worden toebedeeld, waarbij de naastliggende hogere bestuurslaag zo nodig toezicht uitoefent. Dit komt de helderheid en doorzichtigheid van het bestuur voor de burger ten goede.

5. tempoverschillen.

Het regionaal bestuur hoeft niet overal tegelijkertijd tot stand te komen. D66 geeft prioriteit aan de totstandkoming van het regionaal bestuur in de in "Bestuur op niveau" (de zgn BON-nota) genoemde stedelijke gebieden en aan de gebieden die nu reeds te kennen hebben gegeven bij deze ontwikkelingen aan te willen sluiten. Hier zijn de problemen dermate urgent en knellend dat daar op zo kort mogelijke termijn een rechtstreeks gekozen regionaal bestuur tot stand moet komen.

6. een geëigende regionale bestuursstructuur. De bestuurlijke reorganisatie biedt de gelegenheid om een regionale bestuursstructuur te creëren die is aangepast aan de eisen van deze tijd en waarbij moet worden gebroken met de traditie van een benoemde voorzitter van raden en staten. De regiovoorzitter zou in ieder geval door de regionaad gekozen moeten worden. De omvang van de regionaad zal in belangrijke mate moeten afhangen van het aantal inwoners van de regio. Belangrijk is wel dat de regionaden niet te omvangrijk worden. Een en ander laat onverlet dat D66 vindt dat de decentrale bestuurslagen uiteindelijk een meer dualistische structuur moeten krijgen, waarbij het dagelijks bestuur een eigen mandaat krijgt van de kiezer, via het kiezen van de voorzitter, en het beleid bepaalt, terwijl de gekozen volksvertegenwoordiging het beleid controleert. De weg daarheen is echter lang, met name omdat de daarbij behorende rechtstreeks gekozen burgemeester (of commissaris van de koningin) een grondswetswijziging vergt. Ook zal een dualistische structuur omvangrijke wijzigingen in onder meer de gemeentewet nodig maken.

Hoofdstuk 3: Takenpakket

D66 is van mening dat het werken met van bovenaf opgelegde blauwdrukken tot mislukken gedoemd is. Dit geldt zeker ook voor het takenpakket van de toekomstige regio's. Zoals eerder gezegd kunnen de stadsregio's andere bestuurlijke behoeften hebben dan de meer landelijke regio's. Dat heeft ook gevolgen voor het taken- en bevoegdhedenpakket van de desbetreffende regio's.

Zoals in het voorgaande hoofdstuk beschreven vindt D66 dat er in Nederland slechts ruimte is voor drie volwaardige bestuurslagen, naast de Europese laag. Wil de regio er daar een van zijn, moet haar takenpakket dat wel waar maken. De taken van de regio zullen van alle huidige bestuurslagen moeten komen. Van de gemeenten die taken die langzaam maar zeker een bovenlokaal karakter hebben gekregen. Provinciale taken die ook op het regionale niveau uitgeoefend kunnen worden zullen door de provincie overgedragen moeten worden. Daarbij rijst de vraag of er voor de provincies voldoende taken overblijven om een volwaardige bestuurslaag te rechtvaardigen. Voor een enkele provinciale taak, waarbij gedacht kan worden aan grootschalige ruimtelijke planning, kan centralisatie in de rede liggen.

Tot slot zal ook het rijk taken aan het regionaal niveau moeten overdragen. Denk bijvoorbeeld aan locatie-gebonden subsidies, exploitatie van

stads- en streekvervoer en het bedrijfsomgevingsbeleid.

Voor de verdeling van taken tussen de verschillende bestuurslagen kunnen de volgende uitgangspunten worden geformuleerd:

1. D66 hanteert bij de toedeling van taken allereerst het subsidiariteitsbeginsel. Dit betekent dat wat lokaal gedaan kan worden, ook lokaal gedaan moet worden en niet op regionaal of rijksniveau.

Gemeenten moeten zoveel mogelijk verantwoordelijk blijven voor zaken die de directe woon- en leefomgeving van haar burgers raken: Onderwijs, welzijn, sociale zorg, cultuur, recreatie en de inrichting en beheer van het openbaar gebied.

Anderzijds moeten taken met een regionaal karakter zoveel mogelijk ook op het regionale niveau behartigd worden.

2. Heldere taaktoedeling. Er zal gestreefd moeten worden naar samenhang in de takenpakketten van gemeenten en de regio. Dat betekent dat zoveel mogelijk taken en bevoegdheden die betrekking hebben op één beleidsterrein bij één overheidslaag terecht moeten komen.

3. Naast de behartiging van eigen taken zal de gemeente ook ingeschakeld moeten worden voor uitvoering en beheer van regionale taken. Voor de uitvoering van taken kan de regio de inliggende gemeenten in medebewind roepen. Daar waar toezicht op de gemeenten wenselijk en nodig is, wordt dit uitgeoefend door de regio.

4. Gemeenten hebben nogal wat taken in de sfeer van exploitatie van bedrijven en instellingen. Hierbij kan gedacht aan het beheer van scholen, sociale werkplaatsen etc. Niet alle gemeenten beschikken over voldoende draagvlak om die exploitatie steeds zelfstandig ter hand te nemen. In die gevallen moet het mogelijk blijven dat gemeenten samenwerkingsverbanden aangaan. Op het gebied van de gemeentelijke beleidstaken ligt dat duidelijk anders. Ook daarvoor is de gemeentelijke schaal in een aantal gevallen te klein. Dan kan echter niet worden volstaan met intergemeentelijke samenwerking op basis van de Wgr. In de inleiding werden reeds de bezwaren die aan een dergelijke samenwerking zijn verbonden beschreven. Daar waar gemeenten te klein zijn om zelfstandig hun beleidsmatige taken uit te oefenen ligt gemeentelijke herindeling dus in de rede.

5. Het regionale niveau is bij uitstek geschikt voor

de strategische visie op het grondgebied. Er moet daarbij zowel aan de inrichting van het gebied als aan de verdeling van functies (industriegebieden, grootschalige recreatie) worden gedacht. Kortom, het omgevingsbeleid in de meest brede zin van het woord vormt de basis van het regionale takenpakket. Op regionaal niveau moet een goede afweging gemaakt kunnen worden tussen lokatiekeuze voor woningbouw, bedrijfsterreinen en grootschalige voorzieningen. Dit in relatie tot het verkeers- en vervoerbeleid en de bescherming van milieu-, natuur- en landschappelijke waarden.

De basis van het regionale takenpakket wordt dus gevormd door de volgende beleidsterreinen:

- a. Ruimtelijke ordening. Voor de ruimtelijke afstemming van de regionale taken is het noodzakelijk dat de regio de bevoegdheid krijgt het streekplan op te stellen. De gemeentelijke bestemmingsplannen worden daaraan getoetst.
- b. Volkshuisvesting. Binnen de regio moet één woningmarkt gevormd worden met een bijbehorend beleid ten aanzien van de verdeling van contingenten, woningdifferentiatie en woonruimteverdeling. Ook de aanwijzing van bouwlocaties is een regionale aangelegenheid.
- c. Verkeer en vervoer. Op regionaal niveau behoort een beleid te worden gevoerd gericht op de bereikbaarheid van woon- en werklocaties en op de vermindering van de automobiliteit. Openbaar vervoer, wegenverkeersnet en parkeerbeleid worden regionale aangelegenheden.
- d. Economische ontwikkeling. Eén van de primaire doelstellingen van de regiovorming is de economische versterking van een aantal stedelijke regio's. Het acquisitiebeleid en de lokatiekeuze en ontwikkeling van bedrijfsterreinen zullen daarom onderdeel moeten zijn van het regionale takenpakket.
- e. Milieubeleid. Ook een coherente uitvoering van het milieubeleid lijkt een typische regiotaak. De vraag is wel of de optimale schaal voor deze taak te sporen valt met de meest wenselijk schaal voor de overige taken.

Om dit omgevingsbeleid in te kunnen vullen zullen de regio's moeten beschikken over een eigen grondbedrijf, naast de gemeentelijke.

6. Op het terrein van de openbare orde en veiligheid zijn in de afgelopen jaren processen van regionalisering in gang gezet. Gezien de processen van schaalvergroting die zich op deze terreinen hebben voorgedaan acht D66 het juist dat beleidsmatige taken op dit terrein op regionaal niveau worden uitgeoefend. Anderzijds is het juist bij deze voor de burger zo essentiële taken van

belang dat zij zo dicht mogelijk bij de burger worden uitgeoefend. Het beheer van de nieuwe regiopolitie, de regionale brandweer etc, moet daarom bij het lokale niveau worden gelegd. De beheersbevoegdheid kan op die wijze onder directe democratische controle van de gemeenteraad worden gebracht.

Hoe zal het takenpakket van de gemeenten in de regio, ook wel gemeenten nieuwe stijl genoemd, eruit komen te zien?

In de eerste plaats blijft de gemeente verantwoordelijk voor de directe woon- en leefomgeving van haar burgers. Het gaat daarbij onder meer om de zorg voor het openbaar groen, maatschappelijke dienstverlening, afvalinzameling en het basisonderwijs.

Daarnaast zullen gemeenten naast de taken die zij reeds verrichten als uitvoerder van rijksbeleid (o.m. bijstandsverlening) ook een belangrijke rol gaan vervullen bij de uitvoering van regionaal beleid. De uitvoerende taken in de sfeer van de woningbouw, stadsvernieuwing, inrichting van bedrijfsterreinen, parkeerbeleid, om er enkele te noemen, zullen aan de gemeenten nieuwe stijl toebedeeld worden.

Ten derde blijft de gemeente natuurlijk beheerder van bedrijven en instellingen, zo nodig in samenwerking met andere gemeenten.

Hoofdstuk 4 Regio-indeling

De noodzaak om tot regiovorming te komen is, zoals hiervoor beschreven, evident. De vraag welke vorm en omvang de regio's moeten krijgen is daarmee nog niet beantwoord. Er dienen zich op voorhand geen herkenbare, helder afgebakende gebieden aan met een eigen identiteit. Uit de verschillende terreinen van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, economie enz volgt niet altijd een duidelijke gebiedsafbakening. Desondanks geldt dat voor de meeste stedelijke agglomeraties de afbakening van het gebied van de regio geen onoverkomelijke problemen oplevert. De centrumgemeenten en randgemeenten zijn vaak zodanig bij elkaar betrokken dat de regiogrenzen zich in veel gevallen reeds duidelijk aftekenen. Ook andere relaties zijn denkbaar. Neem bijvoorbeeld de gemeenten in het Groene Hart. De gezamenlijke betrokkenheid van deze gemeenten bij de natuur- en landschapswaarden van dit gebied geeft de mogelijkheid om te komen tot een Groene Hart regio. Eveneens kan zich in bestaande WGR-verbanden een regionale samenhang van betekenis voordoen, zodat afbakening ook daar voor de hand ligt. Daarnaast kunnen

maatschappelijke relaties een basis vormen voor een regionaal verband.

Regiovorming heeft tot doel samenwerken van gemeenten mogelijk te maken op terreinen waar een strikt gemeentelijke aanpak tekort schiet. Met dit doel voor ogen gaat het er bij de afbakening van regio's vooral om dat de gemeenten zelf in eerste instantie helder maken welke regionale banden van belang zijn. Ook hier geldt dat een groeiproces van onderop de beste kansen biedt om levensvatbare regio's te krijgen. De rijksoverheid moet echter wel kunnen beschikken over een aanwijzingsbevoegdheid, om in die gebieden waar de gemeenten er onderling na een redelijke termijn niet uitkomen, knopen te kunnen doorhakken. Het einddoel is tenslotte een eenduidige bestuurlijke indeling in Nederland te creëren.

Het kan niet zo zijn dat de bottom-up benadering leidt tot een te kleine schaal voor het hierboven beschreven minimale takenpakket. De rijksoverheid heeft de taak om dit te voorkomen. Het bepalend criterium voor de omvang van de regio is de wijze waarop het omgevingsbeleid vorm krijgt. Concreet gaat het erom dat de schaal van de regio's zodanig is dat een goede afweging van zaken als lokatiekeuzes voor woningbouw, bedrijfsterreinen, de realisering van grootschalige voorzieningen en de uitvoering van een effectief milieubeleid, verzekerd zijn.

Bij de afbakening van de regio's zal daarnaast in ieder geval rekening gehouden moeten worden met de zorg voor openbare orde en veiligheid. Dit beleidsterrein vormt, van oudsher, een van de onvervreembare kerntaken van de overheid. Deze activiteiten dienen dan ook democratisch gecontroleerd te worden. Dit betekent dat de regionaal georganiseerde politie en brandweer hoe dan ook in de nieuwe bestuurlijke regio's een plaats moeten krijgen. In een aantal gevallen zal de huidige regionale indeling van politie en brandweer direct passen op de te kiezen regionale structuur. In een ander aantal gevallen zal dat niet het geval zijn; aanpassing van de regionale indeling van politie en brandweer is dan onvermijdelijk.

Hoofdstuk 5 de positie van gemeenten, regio en provincie op korte en lange termijn.

De in de uitgangspunten opgenomen keuze voor drie bestuurslagen leidt ertoe dat er keuzes zullen moeten worden gemaakt.

Voor D66 is altijd het uitgangspunt geweest dat er een bestuurslaag moet zijn, zo dicht mogelijk bij de burger. Daar moeten de uitvoerende en beheerstaken worden uitgeoefend. Het gaat om taken die zo belangrijk voor de mensen zijn, omdat zij hun woon-, werk-, en leefomgeving direct raken. Nog steeds zijn de gemeenten voor dit soort taken het meest aangewezen. Daar is toegang tot bestuurders en ambtenaren ook nog heel direct aanwezig. Op dat niveau kan ook de bestuurlijke betrokkenheid van burgers het meest direct zijn beslag krijgen. Gemeenten zullen hun rol van basiscel in onze samenleving moeten behouden en beter kunnen gaan uitvoeren. Voor de allergrootste gemeenten betekent dat echter dat zij waarschijnlijk beter kunnen worden opgesplitst. De huidige deelgemeenten zullen in het nieuwe regioverband omgevormd worden tot een gemeente nieuwe stijl net als de overige gemeenten binnen het regiogebied. Bij de opsplitsing van de huidige steden dienen delen van redelijke omvang te ontstaan in voor burgers herkenbare geografische eenheden. De oorspronkelijke hoofdgemeente vervalt dientengevolge. De nieuwe gemeenten, ex deelgemeenten, hebben dan ook rechtstreeks te maken met het regiobestuur. De allerkleinste gemeente zullen toch niet aan gemeentelijke herindeling kunnen ontkomen, alhoewel bij aanwezigheid van een regiobestuur de noodzaak om tot grootschalige herindelingen te komen wel vermindert.

Uitgaande van de noodzaak van het behoud van een gemeentelijke bestuurslaag komt vervolgens de regiovorming aan bod. D66 heeft steeds de benadering van onderop beklemd en wil daarbij allereerst het accent leggen op een spoedige totstandkoming van volwaardige regiobesturen in de BON-gebieden. Als enkele andere gebieden zich daar nu vast bij aan willen sluiten, bestaat daartegen geen bezwaar. D66 bepleit de zo spoedig mogelijke totstandkoming van rechtstreeks gekozen besturen. Als het niet anders kan, is een eenmalige getrapte verkiezing om aan de nieuwe situatie te wennen aanvaardbaar, maar daarna niet meer. Dat betekent dat uiterlijk in 1998 in de BON-gebieden een rechtstreeks gekozen regiobestuur zal moeten gaan functioneren.

In de overige gebieden kan voorlopig nog even op de oude voet worden doorgegaan. Maar ook daar komt regiovorming steeds meer in beeld, zeker als op basis van de aangescherpte wet gemeenschappelijke regelingen de samenwerking ook nog beter kan worden afgedwongen. Als de gebieden overgaan naar de fase van de aangescherpte samenwerking zal deze volgens

D66 noodzakelijkerwijze na vier jaren gevolgd moeten worden door de vorming van een rechtstreeks gekozen regiobestuur. Het is voor ons niet aanvaardbaar dat tot in lengte van dagen met het regime van een aangescherpte wet gemeenschappelijke regelingen wordt gewerkt, maar daar niet de bestuurlijke consequenties aan worden verbonden.

Naarmate de regiovorming voortschrijdt zal de positie van de provincies meer onder druk komen te staan. De regio's zullen immers naast gemeentelijke taken ook alle provinciale taken gaan uitoefenen die daarvoor in aanmerking komen, alsmede de gedecentraliseerde rijkstaken. De huidige provincies kunnen op grond van de nieuwe Provinciewet taken decentraliseren. Op het moment ligt het uiteindelijk oordeel of provinciale taken overgedragen worden bij de provincie. D66 stelt daarom voor de gemeenten, en straks ook de regio, de mogelijkheid te geven Kroonberoep in te stellen tegen afwijzing van de provincie van een verzoek tot taakoverdracht.

Het is heel goed voorstelbaar dat in een aantal provincies de schaal van de regio samenvalt met de schaal van de provincie. In die situatie zou de provincie als regio kunnen gaan functioneren. In andere gebieden zullen er naast een aantal stedelijke regio's, landelijke regio's gaan ontstaan en zal de provincie als zodanig moeten verdwijnen ten gunste van die regio's. Het is daarna een kwestie van naamgeving of de nieuwe regio's, regio worden genoemd of provincie.

De vraag of er tussen het regioniveau en het rijksniveau nog behoefte bestaat aan een landsdeligniveau wordt negatief beantwoord. D66 ziet voor deze laag te weinig substantiële taken om een vierde bestuurslaag, met al zijn bureaucratische elementen, te rechtvaardigen. Veel van de taken die zo'n landsdeel toebedacht kunnen worden, zijn veelal eerder rijkstaken, zoals de planning van grote infrastructurele projecten (Betuwelijn, TGV, enz.). Tevens kan men zich afvragen of de afstand tussen burger en bestuur in een landsdeel niet groter zal zijn dan de afstand burger tot het rijk. Al bij provinciale verkiezingen laat de burger zijn stem bepalen door de landelijke politiek, omdat de provincie bij de burger niet leeft. Wij hebben geen reden om aan te nemen dat dit bij landsdelen anders zal liggen.

Hoofdstuk 6 financiën

De eigen verantwoordelijkheid van de bestuurslaag dient uitgangspunt te zijn. Een verantwoordelijkheid voor de opgelegde en

opgepakte taken met daarbij de verantwoordelijkheid voor de financiering van deze taken. Op het moment bestaan de financiële middelen van gemeenten en provincies uit een algemene uitkering uit provincie- of gemeentefonds, eigen middelen bijvoorbeeld uit belastingopbrengsten en retributies en specifieke uitkeringen. Deze laatste zijn uitkeringen die gekoppeld zijn aan een bepaalde taak. Bij de vorming van regio's zal uitgangspunt moeten zijn dat de regio een eigen belastinggebied toegewezen krijgt om eigen taken te financieren. Dit belastinggebied moet ruimer zijn dan het huidige van provincie en gemeente. Aangezien er in Nederland terecht wordt uitgegaan dat het inkomensbeleid een rijks-aangelegenheid is, zal het eigen belastinggebied van de regio wel in kwantiteit en vorm afgebakend moeten worden door het rijk. Hierbij valt te denken aan een verruimde onroerendgoedbelasting. De gemeente kunnen dan middels een opcentensysteem op deze onroerendgoedbelasting eigen inkomsten genereren.

Toetreding van regio's op de belastingmarkt mag niet leiden tot een hogere belastingdruk. Het rijk zal dan ook zijn belastingen moeten verlagen, wat overigens ook mogelijk is bij een decentralisatie van rijkstaken naar lagere overheden.

Voor het systeem van algemene uitkeringen uit de fondsen staat voorop dat de totale ruimte voor de fondsen nieuwe stijl in principe niet hoger hoeft te zijn dan de totale ruimte van de huidige fondsen. Voor de zelfstandigheid van de verschillende overheidslagen zal het noodzakelijk zijn een apart regiofonds te realiseren. Dit houdt in dat in de overgangperiode naar de nieuwe regio's er drie fondsen zullen zijn; gemeentefonds, regiofonds en provinciefonds. De voeding van die fondsen zal niet hoeven te verschillen van de huidige (als systematiek, niet kwalitatief).

Tenslotte het systeem van de specifieke uitkeringen. Het in gang gezette beleid tot sanering van specifieke uitkeringen moet worden voortgezet. Dit betekent niet dat er geen specifieke uitkeringen meer zullen zijn op termijn. Er zullen altijd maatschappelijke, culturele en fysieke verschillen bestaan en er dus financiële verschillen en behoeften ontstaan. Door stimulering met behulp van financiële middelen zal hieraan aandacht moeten worden gegeven.

De wijzigingen in de financiële verhoudingen zullen ingrijpend en niet eenvoudig zijn. Een groot aantal wetten zal moeten worden aangepast en nieuwe wetten zullen ontworpen moeten worden. Dit houdt in dat er op korte termijn andere

maatregelen genomen moeten worden. In de ontwikkeling van gelegitimeerd verlengd lokaal bestuur in de WGR+ fase naar een gelegitimeerd zelfstandig bestuur (de nieuwe regio) zal in de beginfase de primaire financiering moeten komen van de gemeenten en van de provincie, voorzover er provinciale taken worden uitgevoerd door de regio.

Hoofdstuk 7 Euregio's

Als gevolg van een voortschrijdende internationalisering van onze maatschappij is er behoefte ontstaan aan grensoverschrijdende samenwerking op regionaal niveau. De beleidsterreinen milieu, arbeidsmarkt, ruimtelijke ordening en verkeer houden nu eenmaal niet op bij landsgrenzen. Aan onze landsgrenzen functioneren nu reeds een aantal Euregio's, die ieder hun eigen structuur kennen. Daarbij doen zich afstemmingsproblemen voor ten aanzien van de binnenlandse bestuursstructuur. Bij verdere uitbouw van deze regio's rijst ook het probleem van bestuursverdichting, aangezien de Euregio's niet in de plaats treden van provincie of regio. Het vraagstuk van de democratische legitimatie doet zich hier nog sterker voelen dan bij de bestaande WGR regio's. De indirect gekozen volksvertegenwoordigers hebben hier soms slechts een adviserende stem. In Europees verband zal bezien moeten worden hoe de aan de Euregio's zodanig vorm gegeven kan worden dat zij ingebed kunnen worden in de bestuurlijke structuur van de betrokken landen. Daarbij zou gedacht kunnen worden aan interregionale samenwerking over de grenzen heen.

Aanbevelingen reorganisatie Binnenlands Bestuur

De problemen in het binnenlands bestuur spitsen zich toe op de bovenlokale problemen. De huidige wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt hiervoor onvoldoende instrumenten om deze problemen op te lossen. D66 is dan ook van mening dat een reorganisatie van het binnenlands bestuur op zijn plaats is. Hierbij doet D66 de volgende aanbevelingen:

1. D66 kiest voor 3 volwaardige bestuurslagen binnen de nationale grenzen.
2. Bij de keuze van de nieuwe bestuursstructuur moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:
 - a) Een directe democratische legitimatie voor elke volwaardige bestuurslaag.

- b) Versnippering van taken moet worden voorkomen of opgelost. Op dit moment is er een wirwar van regelingen en samenwerkingsverbanden.
- c) Taken moeten zo veel mogelijk door één bestuurslaag worden uitgeoefend. De naastliggende bestuurslaag kan het toezicht uitoefenen.
- d) D66 streeft naar de vorming van een dualistische bestuursstructuur.
- e) Regioraden mogen niet te omvangrijk worden en de omvang zal afhangen van het inwonertal.

3. Op grond van het bovenstaande kiest D66 voor regio's zoals verwoord in de notitie.

4. De regio's kunnen verschillend van aard en omvang zijn. D66 levert dan ook geen blauwdruk voor een bestuurlijke reorganisatie, maar vindt dat het vernieuwingsproces van onderop moet komen.

5. Het regionaal bestuur zal niet overal gelijktijdig tot stand hoeven komen. Begonnen moet worden met de 7 zogenaamde BON-gebieden. Op zo kort mogelijke termijn dient hier een rechtstreeks gekozen regionaal bestuur tot stand te komen.

6. De taken van de nieuwe regio dienen van de huidige bestuurslagen te komen. Uitgangspunten hierbij zijn:

- a) Wat lokaal kan moet zo veel mogelijk lokaal gebeuren.
- b) De regio moet zich strategisch bezighouden met de inrichting van het gebied en het verdelen van de functies over dat gebied. Kortom het omgevingsbeleid is de basis van het takenpakket van de nieuwe regio (ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, milieu, bedrijfshuisvesting enz.).
- c) De regio wordt in ieder geval belast met de zorg voor politie, brandweer, basisgezondheidszorg en ambulancevervoer.
- d) Naast de eigen taken, worden gemeenten belast met uitvoering en beheer van regionale beleid.
- e) De regio heeft een beperkte toezichthoudende taak op de gemeente.
- f) Op het gebied van beheerstaken kunnen gemeenten samenwerken.
- g) De allerkleinste gemeenten zullen niet aan gemeentelijke herindeling kunnen ontkomen, al zal deze noodzaak bij aanwezigheid van een regionaal bestuur afnemen.

7. In die gebieden waar gemeenten een nauwere samenwerking aangaan op basis van een aangescherpte WGR, moeten uiterlijk na vier jaren directe verkiezingen gehouden worden.

8. Buiten de BON-gebieden is het heel goed voorstelbaar dat in een aantal provincies de schaal van de regio samenvalt met de schaal van de provincie. In andere gebieden zullen er naast een aantal stedelijke regio's, landelijke regio's gaan ontstaan en zal de provincie als zodanig moeten verdwijnen ten gunste van die nieuwe regio's. Het is daarna een kwestie van naamgeving of de nieuwe regio's, regio worden genoemd of provincie.

9. De regio moet een eigen belastinggebied krijgen, groter dan het huidige van provincie en gemeente. Hierbij wordt gedacht aan de onroerendgoed belasting. De gemeenten kunnen voor hun eigen inkomsten opcenten heffen op deze onroerendgoed belasting. Gelijktijdig zal het rijk zijn belastingen moeten verlagen om een groei van de belastingdruk te voorkomen.

10. D66 zal zich nader moeten beraden op de invulling van de bestuurlijke vernieuwing in de nieuwe regio's en gemeenten, uitgaande van de uitspraken hierover in de notitie.

Europa – Inleiding

Tijdens ALV 56, voorjaar 1993, is een van de twee congresonderwerpen Europa. Het is de bedoeling dat tijdens dit congres de hoofdrichting wordt aangegeven van het D66 Europa-beleid. Hoewel de toekomst van de Europese Gemeenschap hiervan natuurlijk een belangrijk onderdeel vormt, is dit niet de enige pijler waarover gesproken zal worden. Op basis van de conclusies die het congres trekt zal vervolgens in de loop van 1993 het Europese programma worden voorbereid.

De ontwikkelingen in de Europese politiek gaan razendsnel, maar helaas lang niet altijd in een wenselijke richting. Van de euforie over het akkoord van Maastricht van bijna een jaar geleden is weinig over. De Denen verwierpen "Maastricht". Het Franse referendum met de nipte overwinning voor "Maastricht" ligt nog vers in het geheugen. De ratificatie van het verdrag in het Verenigd Koninkrijk hangt aan een zijden draad. Onduidelijk is ook nog of, en zo ja hoe de Denen alsnog binnen boord gehaald zullen worden.

Tegen deze achtergrond achtte het HB het niet verantwoord reeds nu een uitgewerkte amendeerbare congresresolutie aan u voor te leggen. Naar verwachting zal de situatie zich gedurende de komende maanden nog te zeer wijzigen, zodat op dit moment elke uitspraak op een verantwoord laag abstractieniveau in maart 1993 achterhaald kan zijn.

Desalniettemin acht het HB een discussie in de partij over 'Europa' van essentieel belang. Om deze reden heeft het hoofdbestuur reeds in april 1992 het SWB verzocht een notitie te schrijven waarin zo mogelijk alle aspecten van het toekomstig Europa belicht zouden worden. Een breed samengestelde werkgroep ging aan de slag en presenteerde begin september het eerste concept van de notitie 'Europa: Quo vadis?' Tijdens een goed bezochte studieconferentie op 19 september jl. stond dit concept ter discussie. Naar aanleiding hiervan is de notitie enigszins aangescherpt en op een aantal fronten bijgewerkt. Naar het oordeel van het HB kan deze bijgewerkte versie uitstekend dienen als basisstuk voor de discussie in de partij gedurende de komende maanden. Zie bijlage.

In deze Democraat is de volledige tekst opgenomen van de in SWB-verband voorbereide notitie 'Europa: Quo vadis?' Op basis van dit document zal het HB in februari a.s., in het licht

van de dan heersende omstandigheden, een of meer actuele politieke moties presenteren, waarin de mogelijke hoofdlijnen van het 'D66 Europebeleid worden uiteengezet. Het huishoudelijk reglement laat niet toe dat in een zo laat stadium een officiële amendeerbare congresresolutie wordt voorgelegd.

Gelet op het feit dat de discussie zich tijdens deze ALV tot hoofdlijnen zal kunnen beperken en pas later, ten behoeve van het Europese programma en de buitenland paragraaf van het nationale verkiezingsprogramma, en detail zal worden ingevuld, oordeelde het HB dat bovenomschreven procedure de grootste betrokkenheid en invloed van de leden zou waarborgen.

'Europa: Quo Vadis?'

Inleiding: een veranderend Europa

Europa is niet langer hetzelfde. In korte tijd hebben we het ineensstorten van het 'reële socialisme' in Oost-Europa gezien, het verdwijnen van de fysieke scheiding tussen Oost en West, het oplossen van het Oost-West conflict in ideologische zin, en daarmee het achterhaald raken van de koude oorlog. Waren deze ontwikkelingen nog enigszins voorspelbaar tegen de achtergrond van de toenemende onvrede en spanningen die zich in de Oosteuropese landen vanaf het begin van de jaren tachtig voordeden, veel meer verrast werden we door wat het verdwijnen van de oude situatie aan nieuwe krachten losmaakte. Nationalisme, en etnische en religieuze scheidslijnen (om maar een paar aspecten te noemen) bleken krachten met een groot mobiliserend potentieel in Oost-Europa. Zo groot, dat de middelpuntvliedende effecten ervan lijken te gaan overheersen, en het zoeken naar vreedzame geschillenbeslechting een gepasseerd station lijkt. De Westerse wereld, en in het bijzonder West-Europa, wist daar nauwelijks op te reageren. De reden daarvan was niet alleen dat men onvoldoende voorzien had welke krachten met het wegvallen van de repressie van de socialistische regimes vrij zouden komen, maar ook dat men zelf verwickeld was in een gecompliceerd proces van heroverweging en afbakening van nationale soevereiniteit. Het onvoltooide karakter van de Europese integratie deed zich des te duidelijker voelen, terwijl de NAVO plotseling inadequaat leek. Geen wonder dus dat de reactie van West-Europa op de gebeurtenissen Oost-Europa en de terugslag

daarvan op de eigen Westeuropese situatie een verward en gefragmenteerd karakter droeg. Er werden pasklare antwoorden verwacht, in de vorm van doeltreffend ingrijpen/reageren, in een situatie die volstrekt fluïde en onoverzichtelijk was, waarin oude instrumenten niet meer bleken te functioneren en nieuwe nog in de maak waren. Kortom, speelveld en spelregels van het verkeer tussen de Europese staten en volken veranderden volkomen terwijl de spelers daar onvoldoende op voorbereid waren. Het effect was dat niet doeltreffend en inefficiënt, op verschillende fronten tegelijk, gereageerd werd, waarbij overlapping van inspanningen en misschien zelfs averechts werkende inspanningen onvermijdelijk waren.

Het doel van deze notitie is bouwstenen te verschaffen voor de discussie in de partij over de nieuwe uitdagingen die op West-Europa, en derhalve op Nederland, afkomen. Daarbij zal een breed scala van onderwerpen, lopende van het conflict in ex-Joegoslavië tot de gevolgen van het Verdrag van Maastricht en de consequenties daarvan voor de nationale bestuurlijke verhoudingen op tafel komen. Waren er vroeger twee gescheiden circuits, dat van het veiligheidsdebat en dat van het debat over de Europese integratie, deze lijken nu ineen te vloeien in een 'Europa-debat' waarin economische, (veiligheids-)politieke en culturele elementen bij elkaar komen. Pasklare antwoorden zal deze notitie niet opleveren, misschien ook omdat de huidige situatie juist alleen maar tot pragmatisme en flexibiliteit noopt. Het gecompliceerde karakter van de situatie maakt verdere reflectie echter des te noodzakelijker. Overigens is deze notitie een samenvattende weergave van een reeks discussies die in een SWB-studiegroep heeft plaatsgevonden.

De ontwikkelingen in Oost-Europa en de betrokkenheid van West-Europa daarbij.

Een van de belangrijkste constatering met betrekking tot Oost-Europa, waartoe gemakshalve ook de ex-USSR wordt gerekend, is misschien wel dat deze landen niet meer over een kam te scheren zijn. In de periode van voor de val van de Muur was West-Europa gewend over Oost-Europa te denken als een monolithisch blok. De wereld was verdeeld in West, Oost en Zuid. Deze rigide benadering van de Oosteuropese werkelijkheid was niet zo vreemd, omdat de Oosteuropese landen wat de belangrijkste determinanten van de interstatelijke verhoudingen, de economie (handel) en de veiligheidspolitiek,

betreft tot dezelfde ordening behoorden. Het algemene kenmerk van de centraal geleide economie en het behoren tot Comecon en Warschaupact maakten dat de Oosteuropese landen als een geheel beschouwd konden worden. Uiteraard was men in het Westen op de hoogte van de enigszins afwijkende situaties waarin landen als Joegoslavië, Albanië en Roemenië zich bevonden, maar die details waren niet van belang voor het Westerse beleid ten opzichte van Oost-Europa. Een van de consequenties daarvan was dat, toen de bovengenoemde bepalende kenmerken van Oost-Europa verdwenen, het Westen zich in eerste instantie onvoldoende bewust was van het verschil in problematiek dat bestond tussen de Oosteuropese landen. Het probleem van de Oosteuropese landen was, zo redeneerde men in West-Europa, hoe de overgang te maken van een één-partij staat met een centraal geleide economie naar een op democratische principes gebaseerde markteconomie. De nieuwe relatie tussen Oost en West werd voornamelijk gezien in de vorm van economische samenwerking, waarbij in eerste instantie overdracht van technische kennis centraal zou staan.

Drie jaar na de val van de Muur is duidelijk dat de zaak niet zo eenvoudig is, en dat het verdwijnen van de totalitaire systemen in Oost-Europa (veiligheids-) politieke en maatschappelijk problemen meebrengt die zowel de bevolkingen van die landen zelf als West-Europa voor geheel nieuwe problemen stelt. Zo gaat het er, om een voorbeeld te noemen, niet meer alleen om in welke vorm de economische samenwerking met de Oosteuropese landen gegoten moet worden, via uitgebreide Europa-akkoorden (dit zijn associatie-akkoorden zoals de Gemeenschap die al langer kent, maar met een politieke component die een zeker perspectief op toetreding inhoudt) met de Europese Gemeenschap of via volledig lidmaatschap. Maar het gaat ook om de vraag in welke mate West-Europa politiek betrokken wil (en kan) zijn bij Oost-Europa, en om de vraag of het een invloed heeft op het ander. Met andere woorden is het gewenst op korte termijn tot een EEG-lidmaatschap van een aantal Oosteuropese landen te komen om de pas verworven grondbeginselen van de democratie en de vrije markteconomie stevig te verankeren in een groot en sterk samenwerkingsverband van soortgelijke landen? Bij deze vraag dringt een vergelijking met de situatie van Griekenland, Portugal en Spanje in de jaren zeventig zich op: het EG-lidmaatschap van die landen had tenslotte ook belangrijke politieke achtergronden. Inmiddels is wel duidelijk geworden dat de

problemen in ex-Joegoslavië, (ex-)Tsjecho-Slowakije en de ex-USSR nog een geheel andere dimensie hebben. Minstens even belangrijk als de kwestie van Westeuropese steun aan de transformatie van de Oosteuropese plan-economieën tot markteconomieën is de vraag hoe West-Europa moet reageren op het met geweld gepaard gaande uiteenvallen van staten. In welke mate is West-Europa bereid zich politiek te committeren aan de al of niet vreedzame politieke emancipatie van de volken van het vroegere Oostblok uit een totalitair systeem, en welke instrumenten zijn daarvoor het meest geschikt? Het probleem bij het beantwoorden van die vragen is dat de bestaande Westerse organisaties, zoals NAVO, WEU en CVSE vooral gericht waren op de verhoudingen tussen staten terwijl de actuele conflicten in Oost-Europa zich vooral voordoen binnen staten. Dit zijn derhalve conflicten waarvoor het bestaande volkenrecht niet direct handvatten biedt, en nieuwe rechtsprincipes ontwikkeld moeten worden. Op de vraag of West-Europa zich politiek moet committeren is wel met 'ja' geantwoord, maar dit 'ja' blijkt nog zo moeilijk om te zetten in de praktijk, zoals het falen van de bemoeienissen van de Gemeenschap en de CVSE met de crisis in ex-Joegoslavië duidelijk maakt, dat tegelijkertijd ook weer twijfels over die politieke wil ontstaan.

De belangrijkste aanzetten tot een heroriëntatie van Europa op het organisatorische vlak lijken vooralsnog te liggen in de oprichting van de Noord Atlantische Samenwerkingsraad, waarmee de NAVO voorlopig aangetoond heeft over de flexibiliteit te beschikken om zich aan een veranderende situatie aan te passen, en de politieke versterking van de CVSE en de Raad van Europa. Dat dit op sommige punten concurrerende organisaties gezien lijken, is van weinig belang. De snelle ontwikkelingen in Europa en de veelzijdigheid van het veranderingsproces maken het bestaan van een veelheid van organisaties geen overbodige luxe. Zelfs indien die organisaties bij tijd en wijle in elkaars vaarwater opereren is dat nog te verkiezen boven inertie, en te begrijpen in het licht van het fluïde karakter van de situatie. Het is echter van belang op een punt een onderscheid te maken, nl. tussen militair en niet-militair optreden. D66 is van mening dat voor militair optreden door West-Europa in internationale conflicten buiten het NAVO-verdragsgebied de VN/VR-paraplu vooralsnog een sine qua non is. Voor zover het de niet-militaire betrokkenheid van West-Europa bij dergelijk conflicten betreft (in de vorm van geschillenbeslechtingmechanismen, monitormissies, toezien op de naleving van

handelsembargo's, "peace-keeping" etc.) behoeft geen voorkeur voor een organisatie uitgesproken te worden. Wat de NAVO niet kan doen kan mogelijk door de WEU gedaan worden, terwijl NAVO en WEU aanvullend kunnen zijn op of instrumenteel kunnen zijn voor de CVSE. Voorlopig moet West-Europa alle voorhanden zijnde instrumenten zo optimaal mogelijk gebruiken, zonder zich druk te maken over de lappendeken die daardoor ontstaat. Het kan zelfs zo gesteld worden dat al deze organisaties misschien wel nodig zijn om tegemoet te komen aan de hooggespannen politieke verwachtingen van het vroegere Oostblok.

Etnisch-nationalisme als bron voor politieke mobilisatie

De etnisch-nationalistische conflicten in ex-Joegoslavië en de ex-USSR hebben duidelijk gemaakt dat het centrale politieke probleem niet zozeer gelegen is in handhaving van de bestaande grenzen als wel in de vreedzame oplossing van territoriale geschillen, dat wil zeggen het uitonderhandelen van territoriale geschillen zonder dat de politieke en economische stabiliteit daarbij gevaar loopt. Etnische en nationalistische sentimenten kunnen niet zonder meer ter zijde geschoven worden als anachronistisch en regressief, maar moeten indien zij op vreedzame wijze tot uitdrukking gebracht worden neutraal en onbevooroordeeld tegemoet getreden worden. Een complicerende factor daarbij is wel dat veel van de nieuwe politiek geografische eenheden die ontstaan nog steeds etnisch heterogeen zijn. Zowel in de CVSE als in de Raad van Europa wordt aan het bestaan van etnische heterogeniteit en de rechten van etnische minderheden aandacht geschonken. Het debat concentreerde zich in eerste instantie op het bieden van juridische bescherming aan minderheden door middel van het vastleggen van een aantal internationaal aanvaarde principes, en het creëren van procedures en instanties waarop een beroep gedaan kan worden indien de rechten van etnische minderheden geschonden worden. Hoewel in de bezorgdheid om het oorlogsgeweld in het voormalige Joegoslavië deze thema's enigszins op de achtergrond zijn geraakt is het belangrijk dat West-Europa op dit punt de dialoog met Oost-Europa voortzet. Omdat het vinden van oplossingen voor de problematiek van etnische minderheden zo nauw verbonden is met de wijze waarop een zich ontwikkelend democratische politiek bestel deze minderheden weet te accommoderen is hier voor de Westeuropese landen een belangrijke rol weggelegd. Zo zouden zij bijvoorbeeld niet alleen kunnen aangeven hoe

minderheden in eigen land maatschappelijk geïntegreerd zijn, als separate groep of middels op niet-etnische basis georganiseerde politieke partijen en organisaties, maar ook welke opties de overheden openstaan in hun beleid ten opzichte van etnische minderheden. Daarbij moet wel in het oog gehouden worden dat de problematiek van de integratie van migranten-minderheden niet geheel dezelfde is als die van de vreedzame co-existentie van 'historische' etnische minderheden in een etnisch heterogene staat.

Overigens zou in verband met de etnische problematiek erkend moeten worden dat de politieke betrokkenheid van West-Europa bij de conflicthaarden in Oost-Europa niet alleen voortkomt uit bezorgdheid om de situatie van de mensenrechten in die landen en uit de vrees dat conflicten zich kunnen uitbreiden naar gebieden (Griekenland, Turkije) ten opzichte waarvan West-Europa morele en formele verplichtingen heeft maar ook uit welbegrepen eigenbelang in de vorm van het vermijden van een "spillover" van deze conflicten naar West-Europa in de vorm van grootschalige vluchtelingenstromen en economische migratie. Wat de factoren die daaraan ten grondslag liggen ook zijn, feit is dat in West-Europa een afnemende maatschappelijk acceptatie van migranten te constateren is. Het lijkt dan ook nodig dit in het denken over zowel de etnisch-nationalistische als de algemene economische problematiek in Oost-Europa mee te nemen. Het antwoord op de toenemende onrust over de grote aantallen migranten lijkt voorlopig opvang in de regio te zijn. Dat betekent echter niet dat West-Europa gevrijwaard wordt van de financiële consequenties van het probleem: de landen in de regio kunnen de benodigde financiële hulpbronnen, juist omdat ze in een economisch transformatieproces verwickeld zijn, immers niet opbrengen. Overigens gaat het ook bij opvang van migranten in de regio slechts om symptoombestrijding. Nog belangrijker is het ontwikkelingsproces van deze landen te steunen, waardoor de economische prikkel voor potentiële migranten afneemt. West-Europa zal onder ogen moeten zien dat de kosten van het op gang brengen van economische ontwikkeling aanzienlijk, maar noodzakelijk, zullen zijn. Dit besef is volgens D66 nog onvoldoende doorgedrongen, waardoor de financiële inspanningen vooralsnog achterblijven. Terzijde moet worden opgemerkt dat het thema migratie wijder is dan de problematiek van ontheemden en economische migranten uit Oost-Europa. De situatie aan de zuidgrens van de Europese Gemeenschap is in dat opzicht minstens even zorgwekkend.

Waar vreedzame geschillenbeslechting te kort schiet of te laat komt zullen bestaande internationaalrechtelijke principes, zoals het principe van non-interventie in de interne aangelegenheden van andere staten, opnieuw onderzocht moeten worden. In het conflict tussen de Iraakse staat en de Koerden in het noorden van Irak werd, onder auspiciën van de Veiligheidsraad, aan dit principe een nieuwe interpretatie gegeven. Waar het om een conflict op het grondgebied van Europa gaat heeft West-Europa voor het actief ontwikkelen van antwoorden in situaties waarin de schending van mensenrechten op gespannen voet staat met het principe van non-interventie en met de wens militair ingrijpen te vermijden, zoals in het concrete geval van ex-Joegoslavië, een meer dan gewone verantwoordelijkheid. Hoe lang kan West-Europa het verantwoorden de inzet van eigen militairen te vermijden door te wijzen op internationaalrechtelijke (en uiteraard strategische) complicaties van een militaire interventie, terwijl alle diplomatieke inspanningen om het conflict in te perken op niets uitlopen en mensenrechtenschendingen systematische vormen zijn gaan aannemen? Non-interventie lijkt steeds meer slechts te begrijpen vanuit eigenbelang, en derhalve als volkenrechtelijk principe achterhaald. Met erkenning van het recht op interventie in interne aangelegenheden in situaties van systematische mensenrechtenschendingen, uiteraard onder VN/VR-paraplu, is overigens nog niet de vraag beantwoord wanneer dit ook een morele plicht wordt.

De rol van de Europese Gemeenschap ten opzichte van Oost-Europa

Keren we terug van de dramatische situatie in ex-Joegoslavië en enkele republieken in de ex-USSR naar de minder gewelddadige situatie van de overige landen van Oost-Europa dan blijkt de voornaamste concrete vraag voor de Europese Gemeenschap te zijn in welke mate zij tegemoet wil komen aan de aspiraties van deze landen om op korte termijn het lidmaatschap te verkrijgen. D66 is van mening dat de Europese Gemeenschap de wens van de Visegradlanden en Slovenië, als we met de meest ontwikkelde staten beginnen, om lid te worden positief tegemoet moet treden. Tegelijkertijd moet worden erkend, ter bescherming van de Oosteuropese leden in spe en ter bescherming van de Gemeenschap zelf, dat een volledig lidmaatschap voorlopig nog niet gerealiseerd kan worden. Noch de economische noch de politieke voorwaarden zijn in de hierboven genoemde landen op dit

moment vervuld om een volledig lidmaatschap aan te kunnen. Het openen van de grenzen met bijvoorbeeld de Visegradlanden betekent of een wegconcurreren van de daar bestaande bedrijven of vereist zodanige financiële overdrachten van de Gemeenschap naar die landen dat de Gemeenschap zelf schade oploopt, in die zin dat de begroting van de Gemeenschap sterk onder druk komt te staan. Als gevolg daarvan kan de politieke steun voor de Gemeenschap afnemen. Het tot stand brengen van een juridische, institutionele en economische infrastructuur die aan de ontwikkeling van een markteconomie ten grondslag ligt, vergt de nodige tijd. Het belang daarvan moet niet onderschat worden en de Gemeenschap zal zich niet om puur politieke redenen door de Oosteuropese landen onder druk moeten laten zetten. Het voorbeeld van Griekenland spreekt in dit opzicht boekdelen. Opgenomen in de Gemeenschap om een terugval in een militaire dictatuur te voorkomen is Griekenland niet of nauwelijks in staat gebleken aan de economische en institutionele vereisten voor een volwaardig lidmaatschap te voldoen (in dat opzicht zou een vergelijking met de situatie in bijvoorbeeld Hongarije als denkoefening niet zo gek zijn: is de situatie in Hongarije werkelijk zoveel ongunstiger als in het huidige Griekenland?).

Bovenstaande betekent niet dat de aspiraties van de Visegradlanden niet serieus moeten worden genomen. Dat kan door de recent afgesloten Europa-akkoorden niet als een eindstation te beschouwen, maar ze voortdurend aan de mogelijkheden van beide zijden aan te passen. De associatie wordt op die manier een graduele ontwikkeling naar het volledige lidmaatschap toe. De dynamiek van de relatie zal zodanig moeten zijn dat de betrokken landen zelf beseffen dat het goed is dat ze naar het lidmaatschap toegroeien. Daarnaast zullen op het politieke vlak voldoende effectieve samenwerkingsverbanden ontwikkeld moeten worden (en hier komen we terug bij de CVSE, de Raad van Europa, de NAVO), opdat de Gemeenschap niet als enig zaligmakende organisatie wordt gezien.

Indien het bovenstaande als uitgangspunt genomen wordt dan lijkt de vraag naar de 'grens' van Europa voorlopig weinig actueel. Behalve Rusland hebben nog geen GOS-landen te kennen gegeven tot de Gemeenschap te willen toetreden. Hoewel D66 zelfs de mogelijkheid van een lidmaatschap van Rusland op langere termijn zeker niet wil uitsluiten, ligt een dergelijk lidmaatschap niet voor de hand gezien het feit dat

deze staat zelf een potentiële regionale economische grootmacht is. Voor een aantal van de overige GOS-staten lijkt een oriëntatie op Rusland of andere toekomstige economische grootmachten, zoals China en India, meer voor de hand te liggen.

De Europese Unie: quo vadis?

De hierboven geschetste ontwikkelingen in Oost-Europa lijken voldoende argumenten te bieden voor een verdergaande politieke integratie van de twaalf landen van de Gemeenschap. Hoe kan immers aan alle problemen en verwachtingen van de Oosteuropese landen het hoofd geboden worden indien de Westeuropese landen slechts met een kakofonie van stemmen weten te reageren. Toch verloopt de ratificatie van het Verdrag van Maastricht, waarmee de politieke unie tot stand moet komen, moeizamer dan door de regeringen van de twaalf lidstaten gehoopt. Is de (internationale) politieke context tussen het begin van de onderhandelingen over de Europese Unie en nu zodanig gewijzigd dat een politieke unie minder gewenst is of is dat omdat de burgers van de twaalf lidstaten een andere perceptie hebben van de noodzaak van de politieke en monetaire unie?

De internationale politieke context lijkt een afwijzing van het Verdrag niet te verklaren. Een van de belangrijkste impulsen voor de EPU was de wens het verenigde Duitsland politiek in te bedden in Europa, zoals de oorspronkelijke opnemings van de BRD in de EEG de economische inbedding van het naoorlogse gedeelte Duitsland moest garanderen. Deze wens, die overigens juist ook door Duitsland gedeeld wordt, blijft onverminderd van kracht. Ook hebben de internationale ontwikkelingen (Oost-Europa, de Golfoorlog, het vredesproces in het Midden Oosten) verwachtingen ten aanzien van de Europese Gemeenschap gecreëerd die een verdergaande politieke vervlechting vereisen. Tegelijkertijd is het echter zo dat de Gemeenschap, doordat de (veiligheids-) politieke unie nog niet voltooid is, op veel momenten niet in staat is gebleken aan deze verwachtingen te voldoen, waardoor wellicht in de Gemeenschap een gevoel van falen in eigen kunnen ontstaat. In dat verband zou het wellicht nuttig zijn de critici van het Europese politieke optreden de vraag te stellen wat de crisis op de Balkan aan spanningen te weeg zou hebben gebracht tussen de Westeuropese staten indien er geen geïnstitutionaliseerde politieke samenwerking bestond. Ten aanzien van de monetaire unie geldt dat de recente valuta-crisis eens te meer duidelijk

heeft gemaakt wel belang de interne markt bij een gemeenschappelijk munt heeft.

Wat de afstand tussen burgers en regeringen betreft is echter wel degelijk iets aan de hand, hoewel het resultaat van het Deense referendum daar nu juist weer niet zo'n goed voorbeeld van is. De Deense situatie is niet verrassend als die in historisch perspectief wordt geplaatst. Ook bij de toetreding van Denemarken tot de EEG was de marge tussen voor- en tegenstanders klein, en de Deense standpunten hebben die ambivalentie over de Europese integratie ook altijd tot uitdrukking gebracht.

D66 heeft het verdrag van Maastricht tot nu toe positief beoordeeld als het maximaal haalbare op dit moment. De situatie in Denemarken, Frankrijk en het VK vormen geen reden dit standpunt te herzien. Toch is het belangrijk stil te staan bij de bezorgdheid van de burgers van deze lidstaten, en blijkens onderzoek ook van de Nederlandse burgers. Deze burgers voelen zich namelijk in toenemende mate onveilig tegenover hun bestuurders en dat is een fundamenteel democratisch probleem. Het verdrag van Maastricht heeft aan het licht gebracht dat het formele, technocratische concept van Europa kwetsbaar is, door de afwezigheid van identificatie met Europa. Juist in een periode van afnemende interesse in de politiek in het algemeen is dat een gevaarlijke ontwikkeling. Erkend moet worden dat zolang niet zoiets als een Europese identiteit wordt gevoeld, de nationale parlementen een hoofdrol zullen moeten blijven spelen. De parlementaire democratie blijkt voor veel burgers te zeer verbonden met de natie(-staat).

Het verzet tegen het verdrag van Maastricht ligt in de eerste plaats aan de grote afstand tussen burger en bestuur. Daar nauw mee verbonden is het gevoel dat de besluitvorming in de Gemeenschap ondoorzichtig zou zijn, en volgens weinig democratische procedures tot stand zou komen. Ten slotte zou de regelgeving die het resultaat is van dit besluitvormingsproces ondoorzichtig zijn. Al deze twijfels samen creëren een legitimiteitscrisis, die in Denemarken zelfs tot een negatieve uitslag van het referendum over het verdrag van Maastricht geleid heeft. Het Deense 'nee', hoewel te betreuren vanuit het gezichtspunt dat D66 het verdrag van Maastricht als een aanvaardbaar resultaat beschouwt, is positief te waarderen vanuit het idee dat het goed is dat bovengenoemde twijfels nu duidelijk boven tafel gekomen zijn. Het valt te hopen dat dit aanleiding is tot serieuze reflectie, en mogelijk van heroverweging van bepaalde oriëntaties van

de Gemeenschap. Het is belangrijk aan het voeren van deze discussie vast te houden, zelfs indien de ratificaties in de overige lidstaten wél probleemloos blijken te verlopen. Erosie van de Gemeenschap van onderop, d.w.z. vanuit de maatschappij, moet immers worden voorkomen. Wordt dit proces niet stopgezet dan zal het bij een eerstvolgende gelegenheid waarbij de Europese burgers gevraagd wordt zich uit te spreken over de voortgang van het integratieproces, des te hardnekkiger blijken. Het is daarom noodzakelijk de hierboven geformuleerde twijfels nader te bekijken.

Subsidiariteit van Europese regelgeving

Subsidiariteit kan vrij vertaald worden als besluitvorming op een passend, maar in beginsel zo laag mogelijk politiek niveau. In deze omschrijving komen de noties van effectiviteit (bijvoorbeeld bij het grensoverschrijdend karakter van de problematiek waarop het beleid van toepassing is), efficiëntie (wanneer een Europese aanpak schaalvoordelen oplevert) en betrokkenheid van de burger (waarbij legitimiteit en handhaafbaarheid van de regelgeving een rol spelen) samen. D66 juicht dan ook toe dat iedere activiteit van de Gemeenschap in de toekomst aan de toets van het subsidiariteitsprincipe onderworpen zal zijn. Het verdrag van Maastricht noemt het principe van de subsidiariteit expliciet in de artikelen over de Europese Gemeenschap en maakt dit begrip daarmee juridisch toetsbaar. Iedere Gemeenschapsactiviteit zal aan het Europese Hof van Justitie voorgelegd kunnen worden met de vraag of de Gemeenschap daarmee wel aan het principe van de subsidiariteit tegemoet komt. De vraag waar regelgeving moet plaatsvinden is echter in eerste instantie een politieke afweging.

Formeel zal het verdrag van Maastricht op het punt van de subsidiariteit dus meer waarborgen scheppen dan onder het huidige verdrag bestaan. Waarom komt de roep om subsidiariteit dan juist nu op?

In de eerste plaats speelt de versnelling van de totstandkoming van de interne markt een rol. Het tempo van communautaire regelgeving m.b.t. de interne markt, het tempo waarin de burgers in de dagelijks praktijk ermee geconfronteerd worden, kan in deze fase snel het gevoel veroorzaken 'dat alles vanuit Brussel geregeld wordt'. Overigens betekent dat in concreto wel dat het onbehagen van de burger veel meer voorkomt uit wat er onder het oude verdrag (van Rome) al bestond dan uit wat het nieuwe verdrag (van Maastricht) toevoegt.

In de tweede plaats kan een zeker onbehagen over het nut van Europe(e)s(e) beleid/regelgeving ontstaan doordat die zelden precies voldoet aan de nationale behoeften. Dit beleid/deze regelgeving is nu eenmaal de uitkomst van een onderhandelingsproces tussen twaalf lidstaten met een verschillend niveau van economische ontwikkeling en verschillende sociaal-economische en culturele tradities. Het resultaat daarvan zal soms verder gaan dan wat men nationaal had willen regelen, soms ook minder ver. Dat laatste is voor Nederland onder andere het geval bij het Europese milieubeleid. De prijs van meer of minder vergaande regelgeving moet opwegen tegen eerder genoemde voordelen van vergrote effectiviteit, verhoogde efficiëntie en de emanciperende werking van Europese regelgeving (d.w.z. wanneer regelgeving op Europees niveau in bepaalde lidstaten mogelijk maakt dat überhaupt iets wordt gedaan op een bepaald beleidsterrein). De oplossing van dit dilemma kan niet zijn tegen voorgestelde regelgeving die niet exact overeenkomt met de Nederlandse prioriteiten 'nee' te zeggen, omdat andere lidstaten dan hetzelfde zullen gaan doen bij hun prioriteiten. Dat is nu eenmaal het onderhandelingskarakter van het integratieproces. De kosten van het integratieproces komen niet alleen tot uitdrukking in het feit dat Nederland (na dertig jaar netto-ontvanger van de Gemeenschap geweest te zijn) nu netto-betaler wordt maar ook in de hier aangeduide immateriële prijs. De afweging van kosten en baten kan echter niet alleen op het niveau van individuele regelgeving gemaakt worden maar moet juist ook het integratieproces als geheel omvatten. Overigens speelt deze factor een rol of het nu om communautaire of intergouvernementele regelgeving in het kader van de politieke en justitiële pijlers van de Europese Unie gaat.

Ten slotte speelt bij het ontstaan van twijfel aan de noodzaak van regelgeving op Europees niveau de vraag of en in welke mate de integratie van de markt en de economische politiek dwingen tot integratie op terreinen waar niet primair de rationaliteit van de markt geldt, zoals bijvoorbeeld het onderwijs-, het cultuur- en het welzijnsbeleid, maar ook op het terrein van het buitenlands- en veiligheidsbeleid. Behoud van culturele (nationale) differentiatie blijken burgers overal als een belangrijk goed te beschouwen omdat het direct verband houdt met de eigen identiteit. Integratie in de vorm van harmonisatie is op deze terreinen niet vanzelfsprekend, maar kan in de vorm van informatieuitwisseling en coördinatie wel aantrekkelijk zijn. Hierover blijken veel mis-

verstanden te bestaan. Het is daarom belangrijk te onderstrepen dat het verdrag van Maastricht op de terreinen van onderwijs, cultuur en gezondheid harmonisatie van wetgeving uitdrukkelijk uitsluit. Verdergaande integratie van het buitenlands- en veiligheidsbeleid lijkt op het niveau van de individuele burger minder omstreden, waarschijnlijk ook omdat de totstandkoming van de politieke unie samenvalt met een periode in de geschiedenis waarin door landen buiten de Gemeenschap een sterk beroep op de Twaalf doen, en gemeenschappelijk handelen noodzakelijk en vanzelfsprekend lijkt. Dat het gemeenschappelijk buitenlands beleid desondanks in de praktijk maar moeizaam tot stand komt heeft vaak meer te maken met de wens van politieke leiders zich te profileren dan met het sterk uiteen lopen van vitale nationale belangen.

Transparantie van politieke besluitvorming

Gebrek aan doorzichtigheid van het besluitvormingsproces en van de regelgeving die daaruit voortvloeit blijft voor D66 een punt van zorg. Gelukkig heeft de Europese Raad van Birmingham (oktober 1992) dit zelf onderkent en aangegeven dat een op meer inzicht gebaseerd publiek debat over de activiteiten van de Gemeenschap grotere transparantie vergt. D66 kan slechts hopen dat het hier niet gaat om een obligaat gebaar naar de Europese burgers. D66 zal er voortdurend op moeten aandringen dat er reële betekenis aan deze woorden gegeven wordt.

De betekenis van de Europese integratie voor de nationale bestuursstructuur

In het kader van het debat over subsidiariteit rijst ook de vraag naar de consequenties van 'Maastricht' voor de bevoegdheden van de lagere overheden in Nederland. Op deze vraag is geen eenduidig en definitief antwoord te geven. Waar door het Verdrag van Maastricht bevoegdheden van het nationale naar het Europese niveau verschuiven is het effect in feite gering: in beide gevallen zijn de lagere overheden afhankelijk van een hoger bestuursniveau, en zullen hun bestuurlijke handelingen zich hoogstens uitstrekken tot de uitvoering van regelgeving. Daarbij maakt het niet zoveel uit of dit uitvoering is van regelgeving die in de Nederlandse context tot stand gekomen is, of van regelgeving die Europese richtlijnen implementeert. Waar de lagere overheden wél regelgevende bevoegdheden hebben, zoals in Nederland op het gebied van milieu, kan het verdrag van Maastricht

het overdragen van bepaalde bevoegdheden van het subnationale niveau naar het Europese niveau betekenen. Het is echter niet goed duidelijk waarom dit een punt van specifieke zorg voor D66 zou moeten zijn. Subsidiariteit kan, consequent toegepast, twee kanten op werken: soms zullen bevoegdheden bij regionale overheden terecht komen, in andere gevallen zal regelgeving op Europees niveau plaatsvinden.

Het subsidiariteitsprincipe heeft trouwens nog een dimensie die in het actuele debat weinig aandacht krijgt, maar voor D66 wel interessant is. Dit betreft de vraag hoe dit principe zich verhoudt tot de door D66 voorgestane decentralisatie. Zal bij nadere uitwerking van het subsidiariteitsprincipe, in combinatie met het toenemende belang van de Europese regio's binnen de Gemeenschap de behoefte aan regiovorming in Nederland een impuls krijgen? Betrokkenheid van de regio's bij Europese besluitvorming lijkt voor landen als de BRD en Spanje betekenisvol maar voor Nederland, vanwege de omvang en de mate van culturele homogeniteit van ons land, minder. Overigens is het Nederlandse belang niet gediend bij directe invloed van regio's in de Europese besluitvorming, immers hoe groter het aantal andere actoren hoe kleiner de invloed van elk van hen. Indien echter het regionale niveau op den duur toch een substantiëlere rol gaat spelen in de besluitvorming van de Gemeenschap zou dit gevolgen kunnen hebben voor de Nederlandse bestuursstructuur, in die zin dat de behoefte aan grotere dan provinciale eenheden zich van bovenaf opdringt. Ten slotte in het een fictie dat de nationale staten op korte termijn zouden verdwijnen, of dat opsplitsing van nationale staten (België?) c.q. afsplitsing van regio's (Catalonië? Lombardije?) bevorderend voor de Europese integratie zou zijn.

Het democratisch tekort

D66 heeft tot nu toe steeds op het standpunt gestaan dat om het democratisch gehalte van de besluitvorming in Brussel te verhogen de positie van de Commissie van de EG en het Europese Parlement versterkt moeten worden. Op dit punt voldoet het Verdrag van Maastricht niet aan de wensen. Toch vindt D66 dat voldoende vooruitgang geboekt is om te kunnen instemmen met het resultaat van 'Maastricht'. Twee vragen zijn echter van belang. De eerste daarvan is of de Nederlandse politiek zich niet soms achter het geconstateerde democratisch deficit verschuilt om de beïnvloedings- en controlemechanismen die haar ter beschikking staan effectief aan te wenden. Zolang het democratisch gat op

communautair niveau niet gedicht is, en de Raad daar het centrale besluitvormende orgaan vormt, zal democratische controle ten dele moeten plaatsvinden door de nationale parlementen. Dit past ook bij de gedachte dat voor veel burgers helaas de nationale parlementen het primaire politieke identificatie-object blijven. Frequenter contact met Europese parlementariërs, hoewel dit het gevaar van 'nationalisering' van het Europees Parlement versterkt, kan daarbij van nut zijn. Gezien de nog altijd geringe belangstelling voor het Europese beleid, dat primair als buitenlands beleid wordt beschouwd, (en derhalve vanuit electoraal oogpunt minder interessant) is de vraag gerechtvaardigd of politici op dit punt niet meer de hand in eigen boezem moeten steken. Het argument dat veel besluitvorming in Brussel meerderheidsbesluitvorming is, en derhalve toch niet door een Nederlandse tegenstem tegengehouden kan worden snijdt maar zeer ten dele hout. Aan besluitvorming gaat immers een proces van beleidsbeïnvloeding vooraf, waarin Nederland zijn positie kan uitleggen en zijn overtuigingskracht kan aanwenden om medestanders te vinden. Een effectievere democratische controle op nationaal niveau op de Europese besluitvorming vereist evenwel een andere organisatie van het werk van Tweede Kamerleden, waarbij zij meer informatie vooraf eisen en de betrokken bewindspersoon met een mandaat naar Brussel sturen. D66 zou zijn traditionele standpunt dat het democratisch tekort primair opgeheven moet worden door vergroting van de bevoegdheden van het Europees Parlement dan ook moeten nuanceren. Het besef dat het dagelijks handelen van de burgers steeds meer wordt beïnvloed door regelgeving op Europees niveau, moet, zolang het Europees Parlement toereikende bevoegdheden ontbeert, er toe leiden dat nationale politici dan maar de verantwoordelijkheid voor het besluitvormingsproces op Europees niveau op zich nemen. Dit mag echter niet betekenen dat het streven naar optimale bevoegdheden voor het Europees Parlement, en naar het verkleinen van de kloof tussen burger en Europees Parlement op de achtergrond raakt.

De tweede vraag die in dit verband gesteld kan worden is of, wanneer het om de zeggenschap van de burger gaat, naast het vermeende te lage democratische gehalte van het besluitvormingsproces de rechtszekerheid van de burger niet minstens zo'n belangrijke plaats inneemt. Deze vraag wordt des te actueler met de voltooiing van de interne markt. In de toekomst zal niet zozeer de totstandkoming van nieuwe regelgeving als wel de verbeterde uitvoering van

de regelgeving centraal staan, en dan is het belangrijk dat de burger een transparante en snelle rechtsgang ter beschikking staat. Hetzelfde geldt in nog sterkere mate waar het de intergouvernementele samenwerking in het kader van de politiek unie betreft. De problemen die in het kader van de uitvoering van het Schengenakkoord gerezen zijn, nl. het gebrek aan mogelijkheden voor de burger op Europees niveau 'zijn recht te halen', zijn daarvan een voorbeeld. Het lijkt daarom nodig om in de toekomst bij de strijd voor verdere democratisering het accent te blijven leggen zowel op verbetering van de democratische controle op de totstandkoming van besluiten als op de (verbeterde) mogelijkheid van de burger de correcte uitvoering van de betreffende regelgeving af te dwingen.

Verbreding versus verdieping

Ten slotte is het nodig kort in te gaan op het thema verbreding versus verdieping van de Europese Gemeenschap. Met dit thema wordt gedoeld op de spanning tussen uitbreiding van de Gemeenschap met meer landen enerzijds en de institutionele en inhoudelijke ontwikkeling van de Gemeenschap anderzijds. De toetreding van de EVA-landen op een termijn van drie, vier jaar is vrijwel zeker, en zal vermoedelijk kunnen plaatsvinden zonder substantiële institutionele aanpassingen. Slechts het antwoord op de vraag waarvan deze landen lid gaan worden, de unie zoals in het nu voorliggende verdrag van Maastricht voorzien, de unie van een op de een of andere manier gemodificeerd verdrag, of slechts van de Gemeenschap, is op dit moment niet geheel duidelijk meer. Gezien de wens van D66 het verdrag van Maastricht in werking te laten treden is het logisch vooralsnog van de eerste optie uit te gaan. Het is echter om andere dan de bovengenoemde redenen toch belangrijk om bij de toetreding van de EVA-landen stil te staan. De toetreding van de EVA-landen lijkt namelijk een effectief drukmiddel, omdat de toetreding van deze rijke landen door vrijwel alle partijen gewenst wordt, om de door D66 zo gewenste versterking van het Europees Parlement tot stand te brengen.

Een moeilijker vraag is welke landen na de EVA-landen gaan toetreden, op welke termijn zij dat zullen doen, en welke consequenties dit kan hebben voor de verdergaande institutionele en inhoudelijke ontwikkeling van de Gemeenschap. Eerder is al aangegeven dat toetreding van landen uit het voormalige Oostblok niet overhaast moet plaatsvinden, opdat de Gemeenschap geen

nieuwe leden binnenhaalt die de Gemeenschap nog niet aankunnen. Anderzijds moet duidelijk zijn dat, zo gauw deze landen wel aan de economische, institutionele etc. vereisten voldoen zij moeten worden opgenomen in de Gemeenschap. Niet alleen is de Gemeenschap zich dit op basis van haar oorspronkelijke politieke doelstellingen verplicht, ook blijkt het perspectief op toetreding in de huidige situatie van de Oosteuropese landen een leidraad te bieden.

Een interessante variant op de verbreding versus verdieping discussie is de idee van een mini-Europa. Dit zou in feite betekenen dat verdieping met versmalling gepaard zou gaan de landen die een verdergaande integratie voorstaan zouden als kopgroep versneld voortgaan met de EMU (en de EPU), terwijl de overige lidstaten voorlopig niet verder zouden gaan Europese Akte. D66 is van oordeel dat het streven in eerste instantie gericht moet blijven op een integratieproces met alle twaalf (of meer). Mocht een aantal lidstaten echter fundamentele problemen met het integratieproces houden dan mag een mini-Europa niet op voorhand worden afgewezen. Het Europa a la carte dat daardoor ontstaat is misschien wel het pragmatische antwoord dat het Europa van het jaar 2000 nodig heeft.

Gebruikte afkortingen

CVSE	= Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
EPU	= Europese Politieke Unie
EVA	= Europese Vrijhandels Associatie (leden: Zweden, Noorwegen, Finland, IJsland, Oostenrijk en Zwitserland)
VN/VR	= Verenigde Naties / Veiligheidsraad
Visegrad-landen	= Polen, Hongarije en Tsjecho-Slowakije

Congresreglement

Ter uitvoering van art.89, lid 6 van het Huishoudelijk Reglement heeft het Hoofdbestuur van D66 het volgende CONGRESREGLEMENT vastgesteld voor de 56–ste ALV van D66 op zaterdag 20 maart 1993 te Amersfoort.

Art. 1. Het congres van 20 maart 1993 te Amersfoort is een Algemene Ledenvergadering in de zin van art. 70 van het Huishoudelijk Reglement.

Art. 2. Moties en amendementen met betrekking tot de onderwerpen, vermeld op de congresagenda dienen:

- a. te zijn vastgesteld door een ARV of AAV, hetgeen moet blijken uit ondertekening door twee betrokken bestuursleden, voorzitter en secretaris, of te zijn voorzien van vijftientig handtekeningen (met vermelding van lidmaatschapsnummer) van leden van D66;
- b. uiterlijk, doch liefst eerder, **op maandag 8 februari 1993 om 12.00 uur** in de juiste vorm op het landelijk secretariaat van D66 te Den Haag te zijn ontvangen;
- c. uitsluitend in getypte vorm te zijn opgesteld op het daartoe in het Huishoudelijk Reglement bij bijlage afgedrukte standaardformulier; bij voorkeur vergezeld van een floppy met de tekst in Wordperfect 5.1 of in ASCII (voorbeeldflop na 1 januari 1993 op te vragen bij het Landelijk Secretariaat);
- d. voorzover het moties betreft die betrekking hebben op de actuele politieke situatie dan wel moties of amendementen op de (bijgestelde) begroting uiterlijk op woensdag 18 maart 1993 voor 10.00 uur op het landelijk secretariaat van D66 te Den Haag te zijn ontvangen.

Art. 3. De reglementair ingediende en door de Rapportage–commissie goedgekeurde moties en amendementen worden in één of meer **congresboeken** ter kennis van de leden gebracht. Het eerste congresboek wordt op aanvraag circa 14 dagen vóór de ALV aan de leden toegezonden; de volgende congresboeken zijn ter vergadering beschikbaar.

Art. 4. De Rapportagecommissie beslist over nummering en volgorde van plaatsing van de moties en amendementen in de congresboeken.

Art. 5. De door indieners van moties en amendementen aangewezen contactpersonen (minimaal twee) dienen tussen de sluitingsdatum voor indiening en de aanvang van de ALV telefonisch bereikbaar te zijn voor overleg met Rapportagecommissie, Hoofdbestuur en/of Programmacommissie.

Art. 6. Voorstellen tot wijziging van een tekst

kunnen uitsluitend per concreet wijzigingsvoorstel (amendement) worden ingediend. Moties die naar het oordeel van de Rapportagecommissie de strekking hebben een tekst te wijzigen, worden als amendement in behandeling genomen. Indien echter de tekst van de motie daarvoor onvoldoende aanknopingspunten bevat naar het oordeel van de commissie, kan de commissie de indieners de gelegenheid geven om hun voorstel te herformuleren binnen een door de commissie te stellen termijn.

Art. 7. Wanneer indieners van moties en/of amendementen in overleg met het Hoofdbestuur en/of de Programma–commissie wijzigingen aanbrengen in de voorstellen, dienen zij de Rapportagecommissie en de congresleiding hiervan onverwijld in kennis te stellen.

Art. 8. De behandeling van moties en amendementen ten congresse geschiedt als volgt:

- a. de door de indieners aangewezen woordvoerder geeft desgewenst een beknopte toelichting;
 - b. de congresleiding verleent gedurende een door haar te bepalen tijd het woord aan diegenen die zich vóór een door haar te bepalen tijdstip als spreker hebben aangemeld op een bij de congresleiding berustende sprekerslijst en wel in volgorde van aanmelding;
 - c. het Hoofdbestuur en de Programmacommissie brengen desgewenst een advies aan de ALV uit over het aan de orde zijnde voorstel;
 - d. de congresleiding geeft desgewenst de woordvoerder van de indieners gelegenheid tot een reactie op de sprekers van de sprekerslijst en adviezen van Hoofdbestuur of Programmacommissie;
 - e. de congresleiding, gehoord de Rapportagecommissie, brengt de **AMENDEMENTEN** in stemming in volgorde van hun ingrijpendheid en daarna het al dan niet geamendeerde voorstel;
 - f. de congresleiding, gehoord de Rapportagecommissie, brengt de **MOTIES** en/of **RESOLUTIES** met betrekking tot een bepaald agendapunt in een door haar te bepalen volgorde in stemming, echter niet dan nadat alle moties en/of resoluties bij het betreffende agendapunt zijn toegelicht op de wijze onder a t/m d geregeld.
- Art. 9. In alle gevallen betreffende de gang van zaken tijdens het congres waarin dit congresreglement niet voorziet, beslist de congresleiding met inachtneming van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement.

Het standaardformulier voor het indienen van moties en amendementen vindt U op pagina 54–55 van het Huishoudelijk Reglement (aanwezig bij iedere afdelingssecretaris, of bel 070–3858303).

Rapportage project duurzame ontwikkeling

01 INLEIDING

Op 28 maart 1992 werd in Breda gecongresseerd over duurzame ontwikkeling. Tegen de achtergrond van de nota "Het milieu: geprijsd en geprezen" nam het congres een resolutie aan. De aangenomen resolutie is integraal afgedrukt in de congresbijlage 2 (Democraat nr.6 1992). Hieronder wordt verslag gedaan van thema's die sinds maart zijn uitgewerkt.

Deze paper wordt tijdens de ALV in Nijmegen op 28 november kort mondeling toegelicht, waarna er gelegenheid zal zijn plenair enkele vragen te stellen. Daarnaast kunnen geïnteresseerde leden met vragen en opmerkingen terecht bij een stand die bemenst zal worden door leden van de kerngroep duurzame ontwikkeling. U kunt zich bij de stand opgeven voor de januari-vergadering van de SWB-werkgroep Milieu. Deze vergadering, waarin de paper wordt besproken, staat behalve voor de vaste leden, ook open voor andere geïnteresseerden in het project duurzame ontwikkeling.

Het Hoofdbestuur is de SWB en de individuele leden die een bijdrage hebben geleverd aan het project duurzame ontwikkeling zeer erkentelijk voor hun inzet voor dit belangrijke onderdeel van het D66-programma.

02 RESOLUTIE

Enkele markante punten uit de resolutie die het congres op 28 maart aannam:

- de samenleving, in het bijzonder de economie, moet zich ontwikkelen binnen de grenzen die natuur, landschap en milieu stellen
- de verwezenlijking van een duurzame ontwikkeling dient voorrang te krijgen boven de groei van de inkomens
- D66 wil het belastingstelsel milieuvriendelijker maken door milieuheffingen in te voeren en gelijktijdig de arbeidskosten te verlagen
- aan het gebruik van grondstoffen, energie, water, grond en ruimte dient een prijs te worden gekoppeld
- er moet onderzoek worden gedaan naar de gevolgen van een systeem van verhandelbare emissierechten
- duurzame ontwikkeling vereist overdracht van

technologie en financiële middelen ten behoeve van ontwikkelingslanden en Oost-Europa

03 TOEZEGGINGEN

Het Hoofdbestuur heeft toegezegd de resolutie op een aantal punten uit te werken. Het betreft de volgende onderwerpen:

- a. financiële onderwerpen
 - differentiatie van BTW-tarieven
 - progressieve tarieven voor energiegebruik
 - instrumentarium voor het prijzen van duurzame ontwikkeling
 - financieel stimuleren van milieuvriendelijk ruimte-gebruik
- b. verhandelbare emissierechten
- c. internationale onderwerpen
 - europees milieubeleid
 - VN-milieuorganisatie
- d. lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling
- e. verpakkingen/terugnameplicht

04 UITWERKING

Voor de uitwerking is een project duurzame ontwikkeling gestart dat gecoördineerd wordt door een kerngroep met als leden: Simone Bilderbeek, Arlet Bossema, Ernst Ford, Marlou Hilverdink, Robert-Jan Jonker, Aad Overgaag en Michiel Ruis.

Voor de politieke afstemming werd een stuurgroep ingesteld met vertegenwoordigers van SWB -Ford en Hilverdink-, Tweede Kamerfractie -Dick Tommel en Gerrit Ybema- en HB - Hans Jeekel en Jopie Boogerd.

Daarnaast gingen vier themagroepen aan het werk:

financiële aspecten, verhandelbare emissierechten, internationale aspecten, lokale aspecten. Van de eerste twee themagroepen treft u in de paragrafen 05 en 06 aanbevelingen aan voor het verkiezingsprogramma. De andere twee themagroepen zijn later van start gegaan. Van deze groepen volgt hieronder een tussenrapportage die samen met het standpunt van de kerngroep over verpakkingen is opgenomen in paragraaf 07.

05 FINANCIËLE ASPECTEN

A. Congresuitspraak

Het D66-congres nam op 28 maart 1992 de volgende tekst aan:

"D66 wil het belastingstelsel milieuvriendelijker

maken door milieuheffingen in te voeren en gelijktijdig de arbeidskosten te verlagen. Duurzame ontwikkeling dient bepalend te zijn voor het fiscaal en sociaal-economisch en ruimtelijk beleid van de regering en andere overheden. Milieukosten moeten verwerkt worden in het bruto nationaal produkt."

B. Toezeggingen Hoofdbestuur

Het HB heeft toegezegd om de onderwerpen van een aantal amendementen bij de uitwerking betrokken:

I. Differentiatie BTW-tarieven (AM 54.148-AAV Vlissingen; AM 54.246- AAV Ommen; AM 54.118- AAV Weesp; AM 54.209- AAV Utrecht)

II. Prijs voor energie etc. met zo mogelijk progressieve tarieven (AM 54.247- AAV Ommen)

III. Instrumentarium prijs duurzame ontw. (AM 54.192 Veldhuizen e.a.)

IV. Ruimtegebruik (AM 54.208- Versnel e.a.)

De punten I. en II. zijn aan de orde gekomen bij de uitwerking door de themagroep.

Punt III betreft de noodzaak om een instrumentarium te ontwikkelen dat de prijs van de duurzame ontwikkeling tot uitdrukking brengt. In de toelichting op het amendement wordt gemeld dat dit instrumentarium in feite al is ontwikkeld door R. Hueting e.a. van het CBS in hun "Methodology for the Calculation of Sustainable National Income".

Het gaat hierbij zeker om een bruikbare methode, die echter niet meer uitgewerkt hoeft te worden. Het punt kan nog wel een rol spelen bij het opstellen van het concept-verkiezingsprogramma.

Hetzelfde geldt voor punt IV. De opvatting dat een milieuvriendelijk gebruik van de ruimte financieel beloond moet worden, hoeft –ook naar mening van de indiener– nu niet verder uitgewerkt te worden. Het is een bouwsteen voor het verkiezingsprogramma.

C. Themagroep

De themagroep bestond uit de volgende personen: George Müller (voorzitter), Rob Gremmen, Frank Neumann, Aad Overgaag, Johan Piet, Gaston Siegelaer, Henk Smit, Harro Wiekhart.

D. Aanbevelingen Themagroep

1. Inleiding

De themagroep heeft de bestaande belastingen beoordeeld op hun uitwerking op het milieu. Op een aantal punten zijn bijstellingen mogelijk en

wenselijk. Daarnaast wordt aanbevolen een begin te maken met een verschuiving van belasting op arbeid naar een belasting op zaken die gepaard gaan met een sterke vervuiling of een omvangrijk gebruik van grondstoffen.

Hoewel een radicale verschuiving niet realistisch is kan

door een combinatie van instrumenten –met ieder op zich een beperkt rendement– bereikt worden dat er toch een substantiële verschuiving (max. 5%) optreedt.

Naar de mening van de themagroep dient een harde randvoorwaarde te worden gehanteerd: de collectieve lastendruk –in het percentage van het nationaal inkomen– mag niet stijgen. Dit betekent dat de opbrengst van welke nieuwe milieubelasting dan ook, moet terugvloeien naar de belastingbetaler via de loon- en inkomstenbelasting.

De voorkeur gaat uit naar milieubelastingen boven bestemmingsheffingen. Voor extra uitgaven voor bijvoorbeeld de sanering van bestaande en toekomstige bodemverontreiniging wordt niet vanzelfsprekend een nieuwe belasting ingevoerd. Als dit wel gebeurt zal deze belasting gecompenseerd moeten worden door een verlaging van de loon- en inkomstenbelasting. In beide gevallen is de consequentie dat in andere sectoren van rijksbegroting bezuinigingen nodig zullen zijn.

2. Loon- en inkomstenbelasting

Reizen moet hoger geprijsd worden en het wonen in de buurt van het werk moet gestimuleerd worden. Daarom moet serieus worden overwogen om het reiskostenforfait af te schaffen.

Daarnaast moet het onaantrekkelijk worden gemaakt om "een auto van de zaak" privé ter beschikking te krijgen en te gebruiken. Dat kan o.a. worden bereikt door een verhoging van het autokostenforfait.

3. BTW

In het algemeen moet worden opgemerkt dat een verandering van het BTW-tarief het producentengedrag niet direct beïnvloedt. Producenten kunnen de in rekening gebrachte BTW immers verrekenen. Zij kunnen vanzelfsprekend wel belang hebben bij het onderbrengen van consumentenartikelen in een verlaagd tarief.

De Themagroep is voorstander van het principe

om milieuvriendelijke producten en diensten onder het lage BTW-tarief te brengen en om voor milieuonvriendelijke producten en diensten een hoog tarief toe te passen.

Duidelijk is dat de bestaande indeling niet voldoet aan dit criterium.

Het aanknopingspunt voor een herschikking is het milieukeurmerk. Binnen afzienbare tijd zullen de eerste milieukeurmerken toegekend worden. Alle producten die van een milieukeurmerk voorzien worden zouden onder het lage BTW-tarief gebracht moeten worden.

Er doet zich hierbij echter een belangrijke beperking voor: regelgeving van de Europese Gemeenschap.

Vanaf 1993 wordt een lijst van kracht waarop producten staan vermeld die de lid-staten onder het lage tarief mogen brengen. Een groot aantal milieuvriendelijke producten en diensten staan niet op deze lijst.

Het Nederlandse kabinet zegt dat het weinig bijval heeft gekregen voor de gedachte om bij de samenstelling van de lijst het milieu-aspect een rol te laten spelen. Het kabinet heeft wel bedongen dat de lijst om de twee jaar wordt herzien. D66 moet concrete voorstellen formuleren die gericht zijn op het herzien van de lijst met ingang van 1995.

Dit is vooral ook belangrijk omdat vanaf 1993 nog wel voldoende ruimte overblijft om milieuonvriendelijke producten van het lage tarief naar het hoge tarief onder te brengen. En duurzame ontwikkeling betekent nu juist dat tegenover het onaantrekkelijk maken van milieuonvriendelijke gedrag het aantrekkelijk maken van milieuvriendelijk gedrag staat.

4. Motorrijtuigenbelasting en bijzondere verbruiksbelasting

a. motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting is op dit moment afhankelijk van het gewicht van de auto. Hoe lichter de auto, des te lager is het brandstofgebruik. De Themagroep beveelt aan om de progressie in de heffing geleidelijk te verhogen door het verschil in gewicht én in emissies van auto's zwaarder te laten wegen, waarbij lichte en relatief schone auto's minder en zware en relatief vuile auto's meer belast worden dan op dit moment het geval is.

b. BPM

De wet Belasting op Personenauto's en Motorvoertuigen –die vanaf 1993 de bijzondere verbruikersbelasting vervangt– voorziet in goede

criteria voor een onderscheid op grond van milieukeurmerken (schoon, zuinig, recyclebaar etc.). De themagroep pleit echter voor een grotere differentiatie van tarieven op basis van deze criteria.

5. Milieubelastingen

De Themagroep is voorstander van extra belastingen voor particuliere kleinverbruikers. Op grondwater en afvalstoffen, maar ook op bronnen die te maken hebben met het broeikaseffect: gas, elektra en benzine. Zij hebben alle een overzichtelijk distributiesysteem zodat de perceptie-kosten beperkt kunnen blijven.

Bij een belasting van 5ct. per eenheid (kubieke meter/kWh/liter) brengt dit naar ruwe schatting (huishoudens) 1,5 miljard gulden op. Op basis van belasting op arbeid van ca. 75 miljard kan hiermee een verschuiving van 2% teweeg worden gebracht.

De themagroep is zich er van bewust dat in het algemeen het gevaar bestaat van afwenteling van milieuheffingen op de werkgever via de CAO-onderhandelingen. De kans op afwenteling wordt in dit geval echter verkleind doordat gelijktijdig de loon- en inkomstenbelasting wordt verlaagd. Bovendien speelt het afwentelingsmechanisme zich nauwelijks af in de sfeer van het (midden- en) kleinbedrijf. En juist in dit deel van de markt is het grootste werkgelegenheidseffect te verwachten van een lagere loon- en inkomstenbelasting.

Bij gas en elektra zijn progressieve tarieven denkbaar en ook nodig. Immers de minder-veelgebruiker moet beloond worden en de weiniggebruiker moet niet gestraft worden. Dit is te bereiken door op een voor ieder gelijke basishoeveelheid geen belasting te leggen en wel een (stijgende) belasting op de hoeveelheid boven de basishoeveelheid.

6. Reinigingsrechten

De groep bepleit een differentiatie in de heffing die wordt doorberekend voor huisafval. De hoogte van het recht moet afhankelijk worden gemaakt van het aantal kilo's dat een huishouden aan afval aanlevert. In een aantal Duitse steden wordt dit systeem al met succes toegepast.

In de aangenomen resolutie wordt een onderzoek naar de gevolgen van een systeem van verhandelbare emissierechten bepleit. In tussentijd mag echter niet worden afgezien van controleerbare strenge regelgeving, het voortdurend aanscherpen van milieuvergunningen en de handhaving van de naleving met daadwerkelijke sancties.

Om aan het beoogde onderzoek handen en voeten te geven werd op 22 september 1992 door de SWB een seminar georganiseerd over verhandelbare emissierechten. Aan de hand van inleidingen van externe deskundigen –prof. A. Nentjes, RU–Groningen en dr. M. Peeters, KU–Brabant– werden de voor- en nadelen geïnventariseerd. Hieronder volgen de conclusies die naar mening van de kerngroep duurzame ontwikkeling uit het seminar getrokken kunnen worden.

1. Verhandelbare emissierechten is een instrument dat samen met andere instrumenten aangewend kan worden.
2. De emissierechten zijn gekoppeld aan een door de overheid verstrekte vergunning. Handel vindt uitsluitend plaats op grond van het beschikbaar hebben of krijgen van vergunningen van de kant van de overheid. Het is daarom beter om te spreken over een "vergunningenmarkt" als een juridisch verantwoord milieubeleidsinstrument van de rijksoverheid.
3. De overheid bepaald hoe de markt er uit ziet. Dit betreft: (a) de omvang van de markt; (b) de soort stoffen –er kan gedacht worden aan alle stoffen waarvoor nu nationale plafonds bestaan, zoals: koolwaterstoffen, water–organisch materiaal, nitraat–lozingen, fosfaat, mogelijk ook mest etc.; (c) de soort vergunningen; (d) de soort bedrijven; (e) het milieucompartiment.
4. Essentieel is dat de overheid met het instrument van de vergunningenmarkt in handen de mogelijkheid heeft om het milieubeleid in de tijd aan te scherpen. De overheid kan de plafonds voor de emissies verlagen; mits ruim van te voren aangekondigd, anders kan de markt niet werken.
5. De vergunningenmarkt kenmerkt zich door een strak regime op macro–niveau en flexibiliteit op het micro–niveau, waar bedrijven vergunningen aan elkaar kunnen verkopen. De vervuiler kan een afweging maken tussen de prijs van het

opkopen van een vergunning en de eigen kosten van milieuinvesteringen.

6. Het bestaande Nederlandse milieurecht voorziet niet in deze beslissingsvrijheid. Door regelgeving heerst er een strak regime op het micro–niveau, maar op macro–niveau moet nog maar worden afgewacht of het gewenste effect bereikt wordt.
7. Er zal van stof tot stof bekeken moeten worden welk instrument het meest adequaat is: regelgeving, de vergunningenmarkt, heffingen, of andere instrumenten. Soms kan het ook nodig zijn om verschillende instrumenten te combineren. Bijvoorbeeld als het gaat om mest. Het is op zich denkbaar om voor mest een vergunningenmarkt te creëren, maar een markt kan alleen werken als er voldoende aanbieders zijn, meestal in een groot gebied (bijv. Nederland als geheel). Een volledig vrije markt zou er toe kunnen leiden dat alle mest wordt geconcentreerd in één gebied, met onaanvaardbare gevolgen voor het milieu in deze streek. Regelgeving (Hinderwet) blijft dan ook noodzakelijk.
8. De vergunningenmarkt kan mogelijk ook een bruikbaar instrument zijn voor stoffen als CO–2 – zoals in de Verenigde Staten reeds het geval is– en NOX, waarvan de emissies zich verplaatsen. Een toepassing is mogelijk voor bedrijven met gelijksoortige vergunningen die gebruik maken van een omliggende milieurimte (bijvoorbeeld voor energiebedrijven). Voor deze stoffen lijkt een uitwerking op Europese schaal noodzakelijk omdat er in Nederland zelf een te kleine en dus niet werkende markt zou bestaan.

07 OVERIGE PUNTEN

a. Internationale aspecten

Uit een groot aantal amendementen bleek dat er bij het congres behoefte bestond aan een nadere uitwerking van de internationale dimensie van het beleid dat gericht is op duurzame ontwikkeling; waarbij naast de EG ook de VN als prominent beleidskader naar voren kwam.

De kerngroep was van mening dat het niet zinvol is om een aparte groep in te stellen die zich met de internationale dimensie bezighoudt. In plaats hiervan is de bestaande SWB–werkgroepen –o.a. energie, landbouw, technologie– gevraagd om voor een aantal internationale punten van duurzame ontwikkeling een standpunt te formuleren. Een rapportage op dit punt,

waarbij o.a. ook tegemoet wordt gekomen aan de toezegging van uitwerking van de twee amendementen van de ARV Zeeland (54.199) en de ARV Groningen (54.273) is op dit moment helaas nog niet mogelijk.

De UNCED in Rio is voor de kerngroep echter wel aanleiding om de volgende opmerkingen te maken:

– één van de hoofdconclusies van UNCED was, dat de belangrijkste mondiale milieuproblemen direct of indirect door de geïndustrialiseerde landen veroorzaakt worden. Gelukkig doet de D66-resolutie niet onder voor de UNCED-resultaten. Met name Agenda 21 en het Klimaatverdrag houden over het algemeen slechts vage toezeggingen in, waar de D66-resolutie pleit voor 'scherpe maatregelen';

Niet alleen moet Nederland zich op internationaal niveau inzetten voor duurzame ontwikkeling, de UNCED-aanbevelingen zijn ook voor belang van Nederland:

– de richtlijnen van de Bossenverklaring en het Biodiversiteitsverdrag zijn niet alleen van belang voor ontwikkelingslanden maar ook voor Nederland en Europa;

– de UNCED-aanbeveling over de relatie tussen gouvernementele instituties en niet-gouvernementele 'major groups'. Een goed voorbeeld is de oprichting van een jongeren Milieuraad in Nederland.

b. Lokale aspecten

Er is een themagroep ingesteld om de resolutie voor lokaal of eventueel regionaal niveau uit te werken. De groep gaat zich in eerste instantie richten op de problemen van de handhaving van het milieubeleid en op de vertaling van het broeikas effect naar lokaal niveau; bijvoorbeeld beperking van de CO₂-uitstoot d.m.v. besparing en beperking van het gemotoriseerd verkeer. De themagroep zal in samenwerking met de Stichting Burgerschapskunde een seminar organiseren over het broeikas effect voor D66-bestuurders.

c. Verpakkingen

In een tweetal amendementen (54.292 Zaandam en 54.256 Maarssen) is er op aangedrongen om te komen tot een verplichte terugname van verpakkingsmateriaal door leveranciers en producenten.

In de inmiddels aanhangig gemaakte

afvalstoffenwetgeving is deze mogelijkheid opgenomen. Vooruitlopend daarop is er het verpakkingsconvenant. Bij het eerste jaarverslag van de commissie Verpakkingen bleek dat belangrijke vorderingen nog op zich laten wachten.

Het is belangrijk zicht op de voortgang te houden. Dit is des te meer van belang omdat – zeker bij gescheiden afval- verpakkingsafval bij consumenten en (tussen)handel de grootste hoeveelheid afval oplevert.

De Kerngroep is van mening dat de druk op de producenten vergroot moet worden door hen te verplichten verpakkingsafval terug te nemen dan wel door de afvalkosten in toenemende mate bij de producenten i.p.v. de consumenten te leggen. Tegelijkertijd dient aan de consumentzijde het terugbrengen van verpakkingen te worden gestimuleerd door de afvallasten per gewichtseenheid op te leggen.

08 FOLLOW UP

Zoals onder 01 vermeld, wordt deze rapportage besproken door het congres in Nijmegen en de SWB-werkgroep Milieu.

De rapportage – met het daarop geleverde commentaar – levert, bovenop de aangenomen resolutie, belangrijke bouwstenen op voor de concept-programma's voor de Tweede Kamerverkiezingen (zonder vervroegde verkiezingen op 3 mei 1994) en de verkiezingen voor het Europees Parlement (juni 1994).

Met name voor de internationale aspecten van duurzame ontwikkeling zijn ten slotte ook bouwstenen te verwachten van een workshop die noch dit jaar door D66 wordt georganiseerd met experts uit geestverwante Europese partijen zoals de Britse Liberal Democrats, de Hongaarse SZDSZ en FIDESZ, de Poolse sociaal-liberalen en de Deense radicalen. De volgende thema's zullen aan de orde komen:

1. duurzame ontwikkeling in Centraal-Europa: Oost-West relaties – economische ontwikkeling – milieusanering – hulpbeleid
2. duurzame ontwikkeling in de Europese Gemeenschap: relatie met het interne markt proces – cohesion funding – financiële instrumenten.

Standpunten Tweede-Kamerfractie D66

Hieronder vindt u – voorlopig eenmalig – samenvattingen van actuele standpunten van de Tweede-Kamerfractie van D66. De (eind)redactie van de teksten is in handen van Marlies Strous (voorlichting Tweede-Kamerfractie D66).

WAO

Door het ontbreken van een deel van de ondersteunende wetgeving wordt een afweging binnen het totale kader wel erg bemoeilijkt. Een krachtig volumebeleid moet eerst zijn vruchten kunnen afwerpen alvorens wordt ingegrepen in de hoogte en duur van de uitkeringen. Het op dit moment van kracht zijnde volumebeleid leidt op dit moment tot een afname van de groei. D66 ziet daarom alle redenen van prijsmaatregelen af te zien, omdat het aantal nieuwe uitkeringen afneemt en het aantal beëindigde uitkeringen toeneemt. Om een krachtig volumebeleid onder druk te houden en te kunnen meten stelt D66 voor een ijkpunt aan te nemen op 31 december 1994. Op die datum zou moeten worden gezien hoe het aantal uitkeringsjaren van personen zich verhoudt tot de totale beroepsbevolking in vergelijking met 1989, aangevuld met een cijfer waarin wordt uitgedrukt hoe de uitgaven ten behoeve van arbeidsongeschikten zich verhouden tot het netto nationaal inkomen. Mocht eventueel op een later tijdstip, afhankelijk van het slagen van het volumebeleid, toch moeten worden ingegrepen in hoogte en duur voor nieuwe gevallen, dan moet zekerheid bestaan over een toegankelijk, rechtvaardig en betaalbaar aanvullend verzekeringssysteem. Prijsmaatregelen dienen voor 100% overeen te komen met internationale bepalingen. Tevens dient te worden gewaakt voor indirecte discriminatie van vrouwen. Met betrekking tot bestaande gevallen is D66 van mening dat deze buiten de voorstellen dienen te worden gehouden, omdat ingrijpen in rechten die mensen ontleen aan een risicoverzekering terwijl het risico zich al heeft voorgedaan en bijverzekeren is uitgesloten, in een rechtsstaat niet kan. D66 heeft geen moeite met het nieuwe arbeidsongeschiktheids criterium, de invoering van het begrip algemeen geaccepteerde arbeid en de periodieke herkeuringen.

(Groenman, voorlopig verslag; bestelnr. PB-009)

WET VOORZIENINGEN GEHANDICAPTEN

Dit wetsvoorstel beoogt verbetering te brengen in het ingewikkelde en verbrokkelde karakter van het stelsel van voorzieningen. De AAW-woon/leefvoorzieningen en de regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten zullen door de gemeenten uitgevoerd gaan worden. Op zichzelf is D66 voorstander van decentralisatie, maar dan dienen wel randvoorwaarden te worden geformuleerd. Deze zouden kunnen zijn: de zorgplicht van de gemeenten zou nader ingevuld moeten worden; er zou een indicatiestelling moeten komen en een zodanige rechtsgang dat de uitvoering middels jurisprudentie nader kan worden geconcretiseerd. D66 heeft kritiek op het feit dat gemeenten de vrijheid krijgen om via eigen bijdragen en inkomenstoetsen inkomenspolitiek te bedrijven met voorzieningen voor gehandicapten. Ook is D66 er niet van overtuigd dat de herstructurering van het voorzieningensysteem zal leiden tot een verbeterde kwaliteit van de hulpverlening. D66 bekritiseert de financiering van de herstructurering. Voor het toegankelijk maken van AAW-voorzieningen voor 65-plussers pleit D66 al jaren, maar er is bezwaar tegen het laten betalen van deze uitbreiding door beneden-65ers.

(Kohmstamm, voorlopig verslag; bestelnr. PB-0010)

ILLEGALEN

D66 is ongelukkig met de discussie die de laatste weken is losgebarsten over de problematiek van de illegalen. Er worden uitspraken gedaan die men niet waar kan maken en die bovendien voorbij gaan aan maatregelen die al in gang zijn gezet. De roep om een harde aanpak van illegalen bergt het gevaar in zich dat een negatieve beeldvorming ontstaat over buitenlanders in het algemeen. Dat wil niet zeggen dat er geen probleem bestaat en niet in de laatste plaats voor de betrokkenen zelf.

In maart 1991 heeft een commissie onder voorzitterschap van Henk Zeevalking een advies uitgebracht aan de regering over de modernisering van het binnenlands vreemdelingen-toezicht en over nadere maatregelen om illegale immigratie tegen te gaan. D66 onderschrijft het advies van de cie.-Zeevalking, waarvan de uitgangspunten onder meer zijn: illegale immigratie moet worden tegengegaan, maar kan nooit geheel worden uitgebannen. Het gaat er om een ontmoedigingsbeleid te voeren. Daarnaast moet het vreemdelingentoezicht worden gemoderniseerd. Hierbij moet prioriteit worden gegeven aan illegalen die worden verdacht van strafbare feiten en/of de openbare orde verstoren. Dezelfde prioriteit geldt ten aanzien van mensen die profiteren van illegalen (b.v. werkgevers). De uiteindelijke terugzending van illegalen dient het sluitstuk te zijn. Dit is moeilijk omdat sommige landen daarvoor niet de benodigde papieren afgeven, zoals Marokko en Algerije. De problemen met deze landen dienen te worden opgelost. Daarbij moet wel in aanmerking worden genomen dat er onvoldoende politiekraft is om op grote schaal uitzettingen te realiseren.

D66 is tegen het aangeven door ambtenaren van illegalen. Op het gebied van concrete maatregelen is D66 van mening dat werkgevers harder dienen te worden aangepakt: strafsancties bij illegale tewerkstelling aanzienlijk verscherpen. Ook bemiddeling bij illegale tewerkstelling moet strafrechtelijk worden aangepakt. Verplicht is al een gegevensuitwisseling tussen vreemdelingendienst en sociale dienst. Sinds een jaar is het verplicht de aanvraag van een SOFI-nummer te koppelen aan de verblijfsstatus. Koppeling van bestanden met voldoende waarborgen voor de privacy. Bij inschrijving in het bevolkingsregister zou de verblijfsstatus gecontroleerd moeten kunnen worden (in voorbereiding). Onderzocht zou moeten worden hoe de kring van verzekerden/rechthebbers bij werknemers- en volksverzekeringen verder kan worden beperkt. Onterecht gebruik van collectieve voorzieningen moet worden tegengegaan, waarbij wel geldt dat medische zorg niet kan worden onthouden en ook onderwijs aan kinderen van illegalen die hier langer verblijven gerechtvaardigd is, omdat dit voorkomt dat deze kinderen op straat zwerven en in het criminele circuit terecht komen.

(Wolffensperger, actualiteit)

STELSELHERZIENING GEZONDHEIDSZORG

Voor allen die in de zorgsector werken of daarvan afhankelijk zijn moet duidelijk zijn hoe de stelselherziening in de laatste anderhalf jaar van deze kabinetsperiode ter hand gaat worden genomen. Voor D66 geldt dat alle politieke en ambtelijke energie en aandacht uit moet gaan naar het treffen van maatregelen die de verschillen tussen ziekenfonds- en particulier verzekerden verkleinen. Daarbij zou onder meer gedacht kunnen worden aan de introductie van

een eigen risico in het ziekenfonds en de AWBZ. Er moet nog niet worden overgegaan tot het verplicht stellen van een eigen risico, maar deze mening zou kunnen worden herzien als niet op afzienbare termijn in de ziekenfondssfeer polissen met een vrijwillig eigen risico zullen worden aangeboden. Verder zou het te overwegen zijn de ziektekostenverzekeraars evenals de ziekenfondsen te budgetteren voor verzekerden met een standaardpakketpolis. Dit heeft twee voordelen. Ten eerste kan daarmee een halt worden toegevoerd aan de groeiende stijging van de WTZ-omslagbijdrage. Ten tweede dragen de particuliere verzekeraars dan bij aan het financiële risico voor verzekerden met een standaardpakketpolis. Een ander punt betreft een onderzoek naar de maximaal aanvaardbare premieverschillen tussen jongere en oudere verzekerden in de particuliere verzekering, teneinde te voorkomen dat verzekeraars risico-selectie toe passen door middel van premies.

(Kohnstamm, plenair debat, bestelnr.: PB-0011)

RAPPORT COMMISSIE-DUNNING

Er is zeker aanleiding de totale uitgaven van de zorgsector kritisch tegen het licht te houden en de in de sector dagelijks te maken keuzen voor iedereen zichtbaar te maken. Daarbij staat het voor D66 niet vast dat het maken van keuzen zo noodzakelijk is als steeds wordt beweerd. Wat zou er tegen het jaar 2005 in financiële zin misgaan als die keuzen niet worden gemaakt? De prijzen in de zorgsector stijgen sneller dan de gemiddelde inflatie, de vraag naar zorg stijgt ook fors omdat steeds meer mensen ouder worden. Al met al betekent dat in 2005 8 miljard meer zou worden uitgegeven, hetgeen neerkomt op 30 gulden per jaar voor iedere Nederlander. D66 is van oordeel dat verkleining van het zorgpakket op puur financiële gronden pas in aanmerking kan komen als het uiterste is gedaan om ervoor te zorgen dat de zorg "zinnig en zuinig" wordt geboden, dat het geld doelmatig wordt besteed, hetgeen blijkens een rapport van de Gezondheidsraad nog absoluut niet het geval is: in die sfeer zou nog 15% efficiency te boeken zijn.

(Kohnstamm, plenair debat, bestelnr.: PB-0012)

BEGROTING VERKEER EN WATERSTAAT

Vanuit een nationaal perspectief acht D66 de prioriteit voor investeringen in stadsgewestelijk openbaar vervoer te laag. Als je de vervoerskeuze wilt beïnvloeden zul je moeten beginnen in de steden. Er is een dwingende noodzaak om het openbaar vervoer zo te bewerktuigen dat het zich kan ontwikkelen tot een fijnmazig, snel en gerieflijk alternatief voor de auto. De ontwikkeling van de exploitatie van het gemeentelijk openbaar vervoer en het streekvervoer baart D66 grote zorgen. Er komt een beeld naar voren dat door de cummulatie van een reeks aanslagen op dit vervoer dramatisch genoemd kan worden. Het gevolg is een forse daling van het voorzieningsniveau. Zover wil D66 het niet laten komen. De financiering van een beleidsbijbuiging zou moeten komen uit een stijging van de dieselaccijns. D66 is zeer geïnteresseerd in experimenten om een regiotaxi op te zetten en om in samenwerking tussen taxi en openbaar vervoer te zoeken naar kleinschalige vervoerssystemen, die zwakke lijnen van het openbaar vervoer zouden kunnen vervangen.

(Wolffensperger, plenair debat,

HUURSOMBENADERING

D66 is van mening dat de invoering van de huursombenadering gepaard zou moeten gaan met het gelijktijdig versterken van de positie van de huurders. Dat is helaas nu niet het geval. Het doel van de huursombenadering is om van woningen met een lage kwaliteit de huur minder te verhogen en tegelijkertijd bij erg gewilde woningen de huur extra te verhogen. De voorgestelde maximale huurstijging van 7.5% zal in gebieden met een gespannen woningmarkt eerder regel dan uitzondering zijn. Zeker commerciële verhuurders zullen niet nalaten de maximale huurstijging te vragen, indien zij daartoe de mogelijkheden zien.

D66 ziet niet in waarom de maximale huursomstijging (dat is de gemiddelde stijging van het totale woningbezit van een verhuurder) boven de oude huurtrend van 5.5% zou moeten uitkomen.

(Versnel-Schmitz, UCV, bestelnr.: PB-0013)

OVERHEIDSVOORLICHTING

D66 heeft bezwaar tegen overheidssponsoring van reguliere televisieprogramma's. Ten eerste is de afhankelijkheid van programmamakers van adverteerders en sponsors te groot geworden. De commercialisering van Nederland I, II en III moet worden teruggedrongen en er moet een redactie-statuuut worden ingevoerd, dat de journalistieke onafhankelijkheid waarborgt. Ten tweede hoort de overheid bij voorlichting altijd kenbaar te maken dat zij de boodschapper is. Geen bezwaar heeft de fractie tegen co-producties van overheid en derden, maar de overheid hoort in deze het initiatief te nemen en de programma's moeten nadrukkelijk een voorlichtingsdoel dienen en als zelfstandige co-producties worden gepresenteerd. D66 heeft voorgesteld om wetsvoorstellen en beleidsvoornemens voortaan te vergezellen van een voorlichtingsparagraaf, zodat van te voren inzicht bestaat in de presentatie van het beleid. Het ministerie van Algemene Zaken moet jaarlijks als bijlage bij de begroting een voorlichtingsnotitie presenteren, waarin de hoofdlijnen van het beleid staan geschetst.

(Scheltema-de Nic, plenair debat, bestelnr.: PB-008)

INENTING TEGEN POLIO

26-10-1992

D66 is van mening dat de overheid sterke argumenten moet hebben om het zelfbeschikkingsrecht van burgers aan te tasten. Daarvoor is het percentage niet-gevaccineerden te gering en de risico's voor de volksgezondheid te beperkt.

D66 is wel van mening dat een kind vanaf een jaar of tien serieus moet worden genomen als het te kennen geeft te willen worden ingeënt tegen polio. Zo'n kind is goed in staat een eigen oordeel te bepalen en als het kind anders over inenting denkt dan de ouders, moet een arts het wettelijk verankerde recht hebben om te doen wat hij/zij noodzakelijk acht zonder dat daar een tijdelijke uitzetting uit de ouderlijke macht voor nodig is.

(Kohnstamm, reactie staatssecretaris Simons in Capitool)

Bouw stadhuis opnieuw politieke valkuil

“Voor ons was het feit dat de bouw van het stadhuis afweek naar budget en in grootte van het programma van eisen dat door de Raad was goedgekeurd op zich niet zwaar genoeg voor een motie van wantrouwen. Afkeuring en treurnis voelden we wel. Maar toen aan het licht kwam dat binnen het collegiale bestuur het vertrouwen was geschonden, was ook voor D66 de maat vol. Toen hebben ook wij, al ging het om een wethouder met grote verdiensten in Apeldoorn, gezegd: dat is een politieke doodzonde.”

Aldus D66-wethouder Arnold Gerritse. Het nieuwe stadhuis in Apeldoorn wordt begin volgend jaar opgeleverd. Het vorige college struikelde er al over. Zo ook inmiddels ex-wethouder Hans Poringa, onder wiens verantwoordelijkheid het budget van 98 miljoen met 1,3 miljoen werd overschreden. Ogenschijnlijk een peanut. Ook bleek dat er in het nieuwe gebouw voor 50

tot 70 ambtenaren geen plaats zou zijn. Dat gegeven had hij 14 maanden voor zich gehouden. Intussen heeft hij onomkeerbare beslissingen laten nemen, zoals bijvoorbeeld het afstoten van het nabijgelegen leegkomende postkantoor. De rest van B&W wist van niets en sprak geruchten collegiaal tegen. Het kwam uit omdat het dossier aan de gemeenteraad als resultaat van

een onderzoek een notitie van de projectleider bevatte, die Poringa kende, maar B&W nooit had bereikt. De D66-achterban in Apeldoorn staat voor 100 procent achter zijn wethouder, die uiteraard door de PvdA onder vuur werd genomen. Afdelingsvoorzitter Gert ten Cate: “Als wij staan voor een helder bestuur, kun je zo iets niet laten passeren. Het is een kwestie van politiek fatsoen.”

En hoe nu verder? Gerritse: “Samen met CDA en VVD. De laatste reageerde heel pragmatisch en maakte tot ieders verbazing maar een paar kanttekeningen bij het collegeprogramma. Dan kun je niet anders.”

Inmiddels zit wethouder Bolhuis (CDA) op de wip omdat wordt beweerd dat het bedrijf van zijn vrouw heeft geprobeerd een opdracht voor catering voor het nieuwe stadhuis te verwerken. Gerritse: “Het heeft een vendetta-effect. De zaak Bolhuis ging pas rollen na de motie van wantrouwen tegen Poringa. Ik ben geschrokken van die afrekencultuur. Bij D66 hebben we daar altijd buiten willen blijven.”

Marie-Louise Tiesinga

Algemene beschouwingen

Dat in sommige steden de algemene beschouwingen moeizaam verlopen is een feit. Kleine maar ook enkele grote plaatsen hebben hun commissievergaderingen een jaar van tevoren vastgesteld zodat fractieleden zich daar op kunnen voorbereiden. Den Haag spant dit jaar de kroon.

De algemene beschouwingen van de Haagse raadsfractie zullen pas vlak voor de Kerstdagen plaatsvinden. Door de bijzondere financiële inspanningen van de laatste jaren is er in Den Haag een precaire financiële situatie ontstaan. Dit heeft tot gevolg dat de algemene beschouwingen dit jaar erg laat plaatsvinden. Een andere oorzaak van de vertraging is dat de gemeente Den Haag lang moest wachten op de beslissing van het kabinet voor een overbruggingsbijdrage.

Op 4 november werd echter de begroting aangeboden en de raadsfractie moet zich nu gaan buigen over de problemen die men in Den Haag heeft. Voor de fractieleden van D66 zal een weekend van bezinning plaatsvinden zodat de fractie met een goed en gedegen plan naar voren zal komen. Rotterdam en Amsterdam, waar de

deelgemeenten reeds een gevestigde bestuurslaag zijn, komen met ongeveer dezelfde onderwerpen in hun algemene beschouwingen. Deregulering en decentralisatie stonden en staan nog steeds in het D66-programma. Dichter bij de burger besturen is een van de slogans. Nu de deelgemeenten volop vergaderen en besluiten nemen, komen zij tot de conclusie dat dit gegeven niet een onverdeeld succes blijkt te zijn. Edith Jekel: “In grootstedelijk verband kan de gemeenteraad besluiten van de deelgemeenten terugdraaien met als argument dat niet in alle gevallen aansluiting te vinden is met andere deelgemeenten en/of het grootstedelijk verband. De huidige regiovorming groot Amsterdam kent geen vertegenwoordiging door leden van de deelgemeenten. Bij nieuwe regiovorming dreigen opnieuw de leden van de deelgemeenten geen plaats te krijgen. De zetels worden bezet door leden van het grootstedelijk verband. Inspraak door de deelgemeenten is echter een noodzaak.”

Het democratische proces en de controle daarop lijkt voor zowel gemeenteraden als deelraden een moeilijke zaak te worden. D66 dient ten aanzien van dit onderwerp extra alert te zijn, wil zij het bestuur dichter bij de burgers brengen.

Miep Nagtegaal

Bestuurdersvereniging

De eerstvolgende bijeenkomsten van de Bestuurdersvereniging zijn:

24 april 1993:

Dag van de statenleden in de Amershof te Amersfoort.

5 juni 1993:

Algemene Ledenvergadering Bestuurdersvereniging in de Reehorst te Ede.

25 september 1993:

Bestuurderscongres in het Evershuis te Bodegraven.

Nadere informatie over opgave en programma volgt.

Sportbeleid

De D66-werkgroep Sportbeleid houdt op maandag 14 december om 19.00 uur een bijeenkomst in de Tweede Kamer (ingang Plein 2). De werkgroep bestaat onder meer uit Doeke Eisma, woordvoerder Sport van de Tweede Kamerfractie, Fred Racké, Gerrit Rike, Jan Berteling, Hans Bertels, Willem Jan Roelofs en Harrie Prince. Tijdens de bijeenkomst wordt gesproken over doping, financiering van sportorganisaties, sportfonds en de maatschappelijke betekenis van de sport. Nieuwe leden zijn welkom bij de werkgroep.

Debat in Tweede Kamer over 'Maastricht' Loyaal aan het Europese idee

Het debat in de Tweede Kamer over het Verdrag van Maastricht duurde drie dagen (3, 4 en 5 november). Het Tweede-Kamerlid van D66 Doeke Eisma, woordvoerder buitenland, moest er bij blijven en diende tot besluit twee moties in die vermoedelijk worden aangenomen. In één motie wordt aangedrongen op grotere openbaarheid van Raadsvergaderingen. In de andere wordt een forse uitbreiding voorgesteld van het recht op codecisie (medebeslissingsrecht) van het Europees Parlement. Hieronder volgt de inleiding van Eisma's betoeg in de eerste termijn.

Doeke Eisma: "Roekeloze salto's mortale zijn van D66 niet te verwachten." (foto Dennis Sies)

Wat begon in een sfeer van enthousiasme en eensgezindheid, eindigt in verwarring, irritaties en verbleekte idealen. De onderhandelingen over de Europese Politieke Unie hebben een mager resultaat opgeleverd, dat is de eerste teleurstelling. Maar de tweede en nog veel grotere tegenvaller is dat, mede gelet op de nationalistische reflexen op het Verdrag, de kansen op een beter Verdrag in de nabije toekomst niet zo groot zijn. In brede kring wordt de verwachting uitgesproken dat de grenzen van de Europese integratie zo onderhand zijn bereikt. Dat laatste weigeren we te aanvaarden. Maar wel realiseren wij ons dat het Verdrag van Maastricht het maximaal haalbare was.

Er is – in politiek en samenleving – veel kritiek op het verdrag en er is bij de beleidsmakers ook de behoefte om aan die kritiek tegemoet te komen. Maar als we de kritiek eens goed bekijken, dan zien we een breed scala aan uiteenlopende en vaak zelfs tegenstrijdige opvattingen. En het is dan ook niet mogelijk om met een royaal gebaar daaraan tegemoet te komen. Volgens velen (waaronder wij ons scharen) is de communautaire, federale visie op Europa te weinig tot zijn recht gekomen. Maar daar staat dan weer de meer nationalistisch geïnspireerde kritiek tegenover, dat het verdrag een

aanslag betekent op het 'Europa van de vaderlanden', dat het juist de soevereiniteit van de naties teveel aantast.

Verbeteringen moeilijk

Volgens de een wordt er te weinig geregeld in het verdrag, en volgens de ander juist te veel. Zo vinden wij dat de sociale dimensie te weinig uit de verf is gekomen. Anderen, zoals de conservatieven in het Verenigd Koninkrijk en Nederland, ergeren zich al aan het feit dat in een aanhangsel enkele goede sociale voornemens staan vermeld. En zo zijn er meer voorbeelden te geven, maar nu wil ik alleen even aangeven hoe moeilijk het zal worden om verbeteringen aan te brengen. Dat besef is door de aanzwellende kritiek alleen maar sterker geworden. Tegen deze achtergrond klemt des te meer de vraag hoe we na Maastricht verder moeten gaan. In hoeverre kunnen we onze Europese idealen trouw blijven? Evenals de regering huldigt D66 de communautaire visie op Europa. Wij waren federalisten en dat zijn we nog steeds. Roekeloze salto's mortale en andere circusnummers zijn van D66 niet te verwachten. Daar zijn anderen beter in. Wij geloven nog steeds in het belang van een Europese rechtsorde, een Europees bestuur en een volwaardig Europees Parlement. En hoewel de federale idealen door de opkomst van

het nationalisme bedreigd worden, geloven we ook nog steeds dat er op de wat langere termijn brede aanhang voor gevonden kan worden. Maar op de kortere termijn zullen we ons flexibel moeten opstellen en kunnen we het communautaire ideaal niet als de enige toetssteen hanteren.

Rechtsorde

Er zijn federalisten die zeggen: aangezien dit keer de federale visie te weinig tot zijn recht is gekomen, zullen we ons in de toekomst schrap moeten zetten. Europeanisering ja, maar alleen als die onlosmakelijk verbonden wordt met de verdere ontwikkeling van de communautaire rechtsorde en de Europese democratie. En zij wijzen er op dat juist omdat het Europees Parlement zo weinig bevoegdheden heeft gekregen en de besluiten in de Europese Unie op zo'n ondoorgrondelijke wijze tot stand komen, de weerstand tegen Europa is toegenomen. Sommige federalisten hebben zelfs het gevoel dat ze tot nu deel uit maakten van een curieus monsterverbond van voor- en tegenstanders van de Europese integratie. Beide zijn er namelijk verantwoordelijk voor dat de Raad van Ministers een centrale rol wordt toebedeeld. De anti-Europeanen omdat ze in de EG niet meer willen zien dan een intergouvernementeel overlegorgaan.

D66 wil strengere regels medische keuringen

De overheid moet strengere regels opstellen voor medische keuringen bij sollicitaties en verzekeringen. Dat stelt het D66-Kamerlid Jacob Kohnstamm voor in een voorontwerp van wet inzake medische keuringen. Het voorontwerp moet, na een consultatieronde, uitmonden in een initiatief-wetsvoorstel.

Kohnstamm: "Kort gezegd komt het voorontwerp er op neer dat ten aanzien van beide keuringen tests op ongeneeslijke en ernstige ziekten die zich pas op termijn zullen manifesteren, zoals Aids, multiple sclerose of een erfelijke ziekte, worden verboden."

In het voorstel is een onderscheid gemaakt tussen de keuringen bij sollicitatie en bij verzekeringen. Kohnstamm: "Aanstellingskeuringen worden slechts toegelaten, indien en voorzover aan een concrete functie bijzondere medische eisen worden gesteld. Zo is het normaal dat een piloot wordt getest op zijn gezichtsvermogen, gehoor en lichamelijke gesteldheid, terwijl dergelijke eisen niet gesteld hoeven te worden aan bijvoorbeeld een willekeurige bureaumedewerker."

Bij verzekeringskeuringen moeten volgens het voorstel beperkingen worden opgelegd aan de aard en inhoud van de te verstrekken gegevens. Die beperkingen moeten gelden tot een bepaald te verzekeren bedrag. Kohnstamm: "Het gaat om de zogeheten 'reële behoeftengrens'. Concreet komt het er dan op neer dat indien iemand zich wil verzekeren van een bedrag dat boven zijn reële behoeftengrens ligt, er vragen mogen worden gesteld over eerder door de keurling (dat is degene die wordt gekeurd) of zijn bloedverwanten ondergaan onderzoek op aanleg voor ziekten."

Inbreuk

Volgens Kohnstamm was het nodig met een eigen voorstel te komen omdat de rechten van de keurling niet wettelijk geregeld zijn. De woordvoerder gezondheidszorg: "Als keurling verkeer je in een volstrekt afhankelijke positie en die keuringen maken per definitie inbreuk op de persoonlijke en lichamelijke integriteit van de keurling."

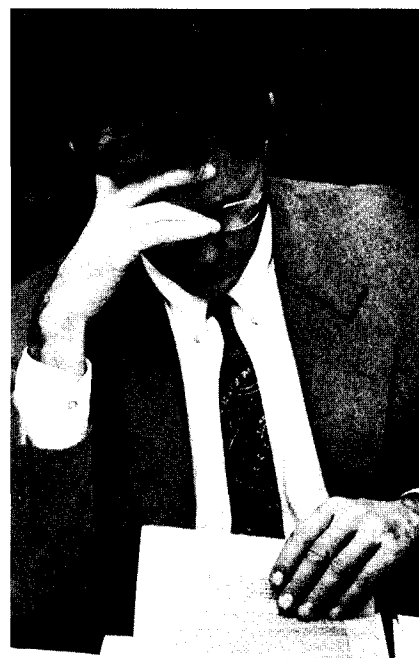
"Daarnaast zijn er ontwikkelingen in de medische technologie en diagnostiek die de mogelijkheden bieden om iemands gezondheid op zeer lange termijn te voorspellen. Deze ontwikkeling draagt het gevaar in zich dat in-

dien op die manier wordt gekeurd mensen het stempel 'ziek' opgedrukt krijgen en vervolgens niet meer in aanmerking komen voor een baan of verzekering. Daar komt bij dat ongevraagde kennisname van de mogelijkheid van dergelijke ziekten het psychische en sociale levensperspectief van de keurling kan ruïneren."

Een laatste overweging was het belang dat keuringen gaan krijgen bij de verscherpte controle op de arbeidsongeschiktheid van werknemers. "Werkgevers zullen in verband met het bonus/malus-systeem in de ziekwet en de mogelijke invoering van de WAO-plannen zoveel mogelijk op basis van keuringen de allergezondste werknemers willen selecteren. Dit is voor ons onaanvaardbaar."

De regering ziet nog niets in wetgeving en wacht initiatieven uit het veld af, terwijl in de Tweede Kamer al geruime tijd de gedachte leeft dat het kabinet zo langzamerhand eens met wetgeving moet komen. D66 zal het wetsvoorstel – na verwerking van binnengekomen commentaren van relevante organisaties en deskundigen – in het voorjaar van '93 indienen.

Lennart van der Meulen

Jacob Kohnstamm: "Keurling is in volstrekt afhankelijke positie". (foto Dennis Sies)

Ze voelen dus niet veel voor opwaardering van typisch Europese instellingen als de Europese Commissie en het Europees parlement. De pro-Europeanen willen op hun beurt de voortgang van het integratieproces niet blokkeren, en stellen derhalve geen harde voorwaarden aan het communautaire, democratische gehalte van de beoogde Europese samenwerking. Zij zijn al tevreden als de Raad tenminste in staat wordt gesteld beslissingen te nemen. En zo blijft het zwaartepunt van de besluitvorming bij de Raad liggen, hoewel de democratische controle daarop gebrekkig is. Dat vinden deze overtuigde federalisten onaanvaardbaar en daarom willen zij in het vervolg hardere eisen aan het Europese integratieproces stellen. Hoewel het heel erg verleidelijk is deze benadering te volgen, doen we dat toch niet. Want ook al stap je uit dat monsterverbond, je tegenhangers die geen Europa ambiëren, of in elk geval geen Europa met federalistische kenmerken, heb je op die manier niet buiten spel gezet. Je blijft tegenover elkaar staan. Een rechtzinnige, puriteinse pro-Europese koers zal tot nieuwe black Mondays kunnen leiden. En om dat te voorkomen zal men in de praktijk flexibel en pragmatisch moeten opereren. En soms zullen we dan genoeg moeten nemen met minder geslaagde procedures of constructies. ☛

Illegalen in het daglicht

De illegalen in Nederland stonden de afgelopen weken volop in het daglicht. Een te kwaad daglicht meende D66-leider Hans van Mierlo nadat verschillende politici de toon hadden gezet over de problematiek. De fractievoorzitter waarschuwde voor het effect van de politieke uitspraken op de publieke opinie. Hij noemde 'de nieuwe toonhoogte' over de aanpak van illegalen gevaarlijk en verwerpelijk

Van Mierlo in de Volkskrant: "Je roept ongewild de verkeerde emoties op als je iets roept wat je niet waar kunt maken. Namelijk dat het roer om moet en dat alle illegalen er uit moeten." De politiek moet niet net doen alsof ze een probleem ontdekt, vindt Van Mierlo: "Het probleem en mogelijke oplossingen zijn uitgebreid geanalyseerd en beschreven. Er is alleen veel te weinig mee gedaan."

De D66-er Henk Zeevalking, oudstaatssecretaris van Justitie, schreef in 1991 een advies aan de regering over de problematiek van de illegalen. Illegaal verblijf moet zoveel mogelijk worden ontmoedigd door het afsluiten van de toegang tot collectieve voorzieningen en het tegengaan van illegale tewerkstelling. Op grote schaal legaliseren van illegalen zou volgens het advies een grote aanzuigende werking hebben. Maar massale uitzetting is onmogelijk. De aandacht moet zich richten op de criminaliteit onder illegalen, aldus de commissie Zeevalking.

Grijs circuit

Een probleem bij de illegaliteit is dat tot voor kort mensen zonder verblijfsvergunning toch een sofi-nummer konden aanvragen bij de belastingdienst. Zo ontstond een groep illegalen in een grijs circuit. Ze droegen premies af, droegen bij aan de economie, maar hadden geen recht om in Nederland te verblijven.

Nog steeds is het mogelijk zonder verblijfsvergunning ingeschreven te worden bij het bevolkingsregister. Illegalen kunnen zich daardoor ook als woningzoekende bij de gemeente inschrijven.

Het is de bedoeling dat aan deze onduidelijke situatie door koppeling van gegevensbestanden een eind gemaakt wordt. Maar de Wet op de Gemeentelijke Bevolkingsadministratie wordt pas in 1995 van kracht. De D66-woordvoerder Justitie Gerrit Jan Wolffensperger vindt dat de toest op de legale status ook nu al moet worden ingevoerd bij een beroep op overheidsvoorzieningen. Bij het aanvragen van een sofi-nummer wordt sinds een jaar

de verblijfsstatus gecontroleerd. Ook bij een aanvraag van een bijstandsuitkering moet de sociale dienst de verblijfsstatus toetsen.

Wolffensperger heeft de minister onlangs wel gevraagd om coulant om te gaan met illegalen die al jaren 'officieel' in het grijze circuit werken. In individuele gevallen zou op humanitaire gronden legalisering mogelijk moeten zijn. D66 vindt verder dat het vreemdelingentoezicht door de politie moet worden gemoderniseerd, maar dat de prioriteit moet liggen bij illegalen die worden verdacht van strafbare feiten. Ook de mensen die profiteren van de illegalen dienen strenger vervolgd te worden. Zo moeten de strafsancities bij illegale tewerkstelling worden aangescherpt. Wolffensperger: "Een massale kloppacht op illegalen is wat mij betreft niet aan de orde en ook onuitvoerbaar. We moeten een eind maken aan de mogelijkheid dat mensen zonder verblijfsstatus een beroep kunnen doen op collectieve voorzieningen en we moeten onterecht gebruik terugdringen. We zouden ook bij de werknemers- en volksverzekeringen moeten nagaan of het recht op uitkering gekoppeld kan worden aan legaal verblijf. Al dit soort maatregelen maken illegaal verblijf minder aantrekkelijk."

We moeten ons nu beraden op de vraag wat we in de overgangsfase naar een veel geslotener systeem met degenen moeten die zonder verblijfsvergunning bepaalde rechten hebben opgebouwd."

Lennart van der Meulen

Paspoort(en)

D66 wil dat de nieuwe gemeentelijke identiteitskaart ook gaat dienen als nationaal identiteitsbewijs en reisdokument in de Europese Gemeenschap. D66-woordvoerder Olga Scheltema drong er bij de staatssecretaris op aan terug te komen op haar besluit een eigen identiteitskaart te maken. Scheltema vond het 'van de gekke' dat er straks twee kaarten in omloop zouden zijn. D66 heeft bezwaar tegen het vermelden van het SOFI-nummer op de kaart. Scheltema: "Als de regering besluit dat toch te doen, dan moeten er waarborgen komen dat particuliere instellingen geen gebruik van dat nummer maken."

partijpers

Snurkende leden

Idee voor een onderzoek: hoe goed zijn leden op de hoogte van de standpunten van de eigen partij? Dat zou wel eens tegen kunnen vallen. Wellicht tekent zich een driedeling af bij de beschrijving van de resultaten: actieve leden, passieve leden en zogenaamde slapende leden.

De groep die het best is geïnformeerd zal uiteraard bestaan uit actieve leden. Onder de passieve leden zullen ver-rassend goed geïnformeerde mensen voorkomen (de hoge ambtenaren, managere en academici die zich niet willen of kunnen veroorloven tijd vrij te maken voor de politiek). De slapende leden willen elk jaar hun sympathie voor een politieke partij louter en alleen in klinkende munt uitdrukken. Tot mijn schaamte was ik niet op de hoogte van de categorie 'snurkende' leden...tot ik deze term las in een interview. Snurkende leden onderscheiden zich van slapende leden. Waar in? Door hun bromgeluid natuurlijk. Het zijn prominente passieve leden, die op politiek markante momenten plots actief (kunnen) worden.

Het zal elk lid (tot welke categorie u zichzelf ook rekent) wel eens zijn overkomen. Iemand vraagt naar het standpunt van D66 en u staat met de mond vol tanden. Heel vervelend. U bent zelfs niet in staat iets verstandigs te brommen. Voor u is er nu Postbus 66. Dit is de standpuntenbrief die wordt uitgegeven door de voorlichters van de Tweede Kamerfractie (Marlies Strous, tel. 070 - 3182629, di. t/m do.). De inhoud is kort en puntig maar met voldoende achtergrondinformatie. De originele bijdragen van kamerleden aan debatten, initiatief-wetsvoorstellen enz. kunnen worden besteld. Het blad verkeert nog in een experimentele fase. De eerste vijf nummers worden toegezonden aan partijbonzen (o.a. fractievoorzitters gemeenteraden). U begrijpt: dit vergroot de kenniskloof tussen de leden onderling. Ik roep daarom iedereen op om een proefnummer van Postbus 66 op te vragen. Als we dat inderdaad doen (ook slapende en snurkende leden!), dan is er reden om Postbus 66 op te nemen in de Democraat.

Peter van den Besselaar

Congres nieuwe stijl

Stel je voor, een weekend vol actualiteit, ontmoeting, muziek, informatie, moties, drama, discussie, markt, cultuur, inspiratie, actie, scholing, verbodering, ontspanning, dans en dat allemaal tegen het licht van politiek en D66. Een waanzinnig idee?

Inderdaad, maar het gaat najaar 1993 wel gebeuren. D66 houdt dan bij wijze van experiment het eerste congres nieuwe stijl. Een tweedaags volcontinu programma dat het elan voor politiek een fikse injectie zal geven. Een congres dat eigenlijk geen congres meer mag heten, maar een spektakel waarin D66-ers zich van zaterdagochtend tot zondagavond kunnen laven aan politiek en alle mogelijke randverschijnselen.

Zo is er uiteraard het standaard congresprogramma, met zijn discussies en amendementen, maar

daarnaast is er ook volop ruimte voor actuele politieke discussie. Het meest vernieuwende aan het geheel is wellicht dat die discussie direct tot besluitvorming over actuele onderwerpen kan leiden. Voor dit experiment wordt in het huishoudelijk- en congresreglement ruimte geschapen. Tussendoor zijn er fringemeetings, een informatiemarkt waarop ook belangengroeperingen zich kunnen presenteren, inloopthemabijeenkomsten, gelegenheid tot het aan de tand voelen van Tweede-Kamerleden, bijeenkomsten van de zogenaamde belendingen: de bestuurdersvereniging, regiobesturen, raadsleden, het PEAC, enzovoort.

Het moet al gek gaan als D66-ers in dit aanbod niets van hun gading zullen vinden. Maar er is meer: een crèche voor de kleintjes, een feest op zaterdagavond, ruime wandelgangen en een politiek filmprogramma.

Plaats van handeling zal het in de bossen bij Eindhoven gelegen conferentie-oor 'Koningshof' zijn. Voor gratis vervoer vanaf station Eindhoven wordt gezorgd. Overnachten in het conferentie-oord is mogelijk voor slechts 50 gulden.

Kortom, het experiment congres nieuwe stijl biedt alle mogelijkheden om weer echt politiek te bedrijven. Het Hoofdbestuur scheidt de voorwaarden, de leden moeten het doen. De ervaringen bij de Engelse liberals, waar het idee een beetje van is afgekeken, leren dat een dergelijk spektakel voorziet in een behoefte. In Nederland moet dat nog blijken. Het feit dat het Hoofdbestuur de gok wil wagen getuigt van moed om ook in ons land vernieuwend met politiek aan de gang te gaan. Het gelijk ligt bij u.

*George Mentjox
lid commissie congres nieuwe stijl*

Regionale Podia voor Politiek Debat

Waarom is het voor D66 zo belangrijk om te komen tot Regionale Podia voor Politiek Debat? Het stimuleren van denken en spreken over politiek lijkt naar de achtergrond verdreven. Terwijl dat laatste de olie is voor de gedachten- en ideenvorming van een politieke partij. Diegenen in de partij die geïnteresseerd zijn in het politieke debat staan hierdoor vaak in de kou.

Op vele plaatsen in de partij is deze leemte opgemerkt en op evenzovele plaatsen wordt aan een oplossing gewerkt door middel van politieke podia, -platforms, -avonden of politieke discussie op afdelings- en regiovergaderingen. Het lijkt een goede zaak deze initiatieven te bundelen zodat de inspanningen zoveel mogelijk resultaat hebben. Ook is het noodzakelijk zorg te dragen voor enerzijds aanbod van onderwerpen voor de podia en anderzijds gecoördineerde rapportage.

De gedachte dat het politieke debat spontaan wordt gevoerd is, zoals wij helaas in de praktijk moeten constateren, niet van deze tijd. De taak die we ons daarom moeten stellen is hoe we deze politieke discussie door middel van een goede organisatie op regioni-

veau (weer) op gang kunnen brengen.

De doelstelling van het Regionale Politieke Debat is:

- het creëren van een mobilisatieplaats voor mensen en ideeën waarbij men zich niet zozeer gebonden acht aan de politieke discipline;
- het bieden van een organisatorische voorwaarde voor de ontwikkeling van het politieke denken en het politieke debat.

Voorwaarde is dat de discussie niet te zeer gebonden moet zijn aan de directe overwegingen die leiden tot actuele politieke besluitvorming. Een zekere mate van afstand tot de actuele politieke agenda is gewenst. Het debat is bedoeld voor verbreding van de discussie en niet primair gericht op besluitvorming.

Zes interregionale voorbereidingswerkgroepen hebben de organisatie van de debatten op zich genomen. In deze voorbereidingsgroepen hebben vertegenwoordigers van de Adviesraad, de Regiobesturen, Regio HB-leden en geïnteresseerden zitting. Deze zes werkgroepen worden verdeeld over de regio's:

- Friesland, Groningen, Drenthe (Steven Pieters, 050-126787)
- Noord-Holland, Flevoland (Liesbeth Mulder, 023-316518)
- Overijssel, Gelderland (Wim Serkeris, 05230-13280)

- Zuid-Holland, Zeeland (Sander Brugman, 01726-12266)
- Utrecht (Ferry van Elven, 030-282181)
- Noord-Brabant, Limburg (Fred Spiering, 08865-1246)

'Europa na Maastricht' is het eerste onderwerp dat op de Regionale Podia voor Politiek Debat wordt behandeld. Over dit onderwerp kunt u informatie inwinnen bij bovenstaande coördinatoren. Zie ook bijgaand kader.

Aan wat voor thema's moeten we verder denken? Het zal altijd moeten gaan om thema's die voor de partij relevant zijn. Maar belangrijker is nog dat zij iets kunnen toevoegen! Te denken valt dan aan drie categorieën onderwerpen:

- bespreking van concrete thema's die door de partij al jarenlang worden benoemd, maar nog niet zijn uitgewerkt of geconcretiseerd;
- bespreking van algemenere thema's die centraal staan of zouden moeten staan in de partij;
- de aandacht voor thema's die in het bijzonder spelen voor de regio.

*Jan-Dirk Sprokkereef
Werkgroep Regionale Podia
voor Politiek Debat*

Europa na Maastricht

Het eerste politieke debat op de regionale podia gaat over Europa na Maastricht. De bijeenkomst heeft plaats op 10 december van dit jaar om 20.00 uur in de Burgerzaal van het stadhuis in Deventer. Onder anderen Jan Willem Bertens, Doeke Eisma, Leen van der Waal (Europarlementariër SGP/RPF/GPV) en de burgemeester van Deventer zullen aanwezig zijn. Iedereen is van harte welkom.

Conferentie Duurzame Ontwik- keling

Hoe krijgen we een ontwikkeling die duurzaam is? Een groei, die rekening houdt met de eisen die het milieu stelt en toch de nodige bestuurszekerheid garandeert?

Dit vraagstuk is niet alléén voor economen. Het is ook politiek en cultureel van aard.

Omdat het hier gaat over één van de belangrijkste onderwerpen voor de toekomst, organiseert de SWB een conferentie over Duurzame Ontwikkeling, op 12 december a.s., van 12.30 uur - 16.00 uur, in Café Zeezicht, Nobelstraat 2 in Utrecht.

Er wordt een inleiding gehouden over het economisch vraagstuk (spreker op dit moment nog niet bekend). Ad van den Biggelaar zal een co-referaat houden over de verhouding tussen economie en samenleving. Dick Tommel zal in het bijzonder ingaan op de politieke implicaties.

De kosten bedragen f 45,-. Hier-voor ontvangt u de conferentie-stukken en de bijzondere brochure die de SWB over dit onderwerp uitbrengt. Natuurlijk is ook de koffie bij dit bedrag inbegrepen.

Ideeën, de brochurereeks van de SWB

Duurzame Ontwikkeling

De SWB heeft een aantal mensen gevraagd hun deskundigheid in te zetten ten behoeve van een brochure. Het is een interessante en fraaie tekstenbundel geworden en om over de fotografie nog maar te zwijgen ...

De verschillende kanten van het vraagstuk worden belicht en met name wordt aandacht geschonken aan de vraag hoe bereikt kan worden, wat bereikt moet worden. Auteurs zijn Jan Paul van Soest, Ad van den Biggelaar, Carl Koopmans, Marjan Peeters, Dick Tommel en Allan Varkevisser.

De brochure kost f 19,50 excl. verzendkosten, maar voor degenen die zich opgeven voor de conferentie is zij in de prijs inbegrepen.

Referenda en politiek

Binnenkort zal in de reeks Ideeën een brochure verschijnen over referenda en politiek (werktitel). Vanuit verschillende invalshoeken wordt de referendaproblematiek behandeld. Geschreven wordt over de mogelijkheden van vergroting van participatie en initiatieven van burgers in de lokale

politiek, de verschillende vormen van politieke participatie en maatschappelijke veranderingen die daarop van toepassing zijn. In een interview wordt ingegaan op burgerschap en liberalisme in relatie tot het referendum.

Bijdragen komen onder meer van Pieter Fokkink en Theo Hooghiemstra, R. Hillebrand, H.J. van Houten, Nicky van 't Riet, Ido de Haan. Siep Stuurman wordt over dit onderwerp geïnterviewd.

De brochure kost f 19,50 excl. verzendkosten.

SWB Cahier

Denken over democratie - van forum naar partnership door H.J. van Houten

Nieuwe participatievormen ontstaan en stellen het proces van maatschappelijke deelname zelf ter discussie. De participanten doorbreken de van boven opgelegde orde doelbewust en maken de democratische spelregels tot inzet van het spel.

Dit cahier kost f 10,- excl. verzendkosten.

IDEE nummer 5

Allan Varkevisser en Christiaan de Vries spraken met Hans Achterhuis over de werking van techno-

logie, mede in relatie tot het bureaucratisch mechanisme. In het kader hiervan wordt ingegaan op gezondheid en de zorg voor het milieu.

H.J. van Houten schrijft over de gesteldheid van het denken over burgerschap, het functioneren van de politieke partijen en de democratie? Een uitvoerige uiteenzetting die maant tot een ander denken. Dit is het eerste deel van de publikatie; in het cahier dat in december verschijnt is de volledige tekst opgenomen.

Van de hand van Len de Vries is het artikel over collectieve actie - de rechter en de belangen van derden. Hoe staat het met het recht op collectieve actie? Hoe opdringerig is de derde, die wordt geraakt door het conflict dat door twee partijen wordt uitgevochten?

Verdelen van tijd als participatiebeginsel, door Jos Jansen. Hij vraagt zich af of de traditionele categorieën, arbeid en waarde, moeten worden vervangen. En is tijdswaarde dan een alternatief?

Adriaan Brouwers gaat na in welk perspectief het verkiezingsprogramma gezien moet worden. Welke begrippen moeten een rol spelen bij de beschouwing van de toekomst?

Ik meld mij aan voor:

- De conferentie over duurzame ontwikkeling,
zaterdag 12 december a.s.
f 45,- incl. brochure

- Het cahier Denken over democratie
(f 10,- excl. porto)
- Het cahier Relatie en Huwelijk
(f 8,- excl. porto)

Graag ontvang ik:

- Een abonnement op Idee, tijdschrift van het wetenschappelijk bureau van D66
(f 66,- per jaargang)
- Een proefnummer van Idee
(f 15,- excl. porto)
- De brochure Duurzame Ontwikkeling
(f 19,50 excl. porto)
- De brochure Referenda en politiek
(f 19,50 excl. porto)

SWB, Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag, 070-3858303
(Wacht met betalen, u ontvangt een acc.giro).

NAAM: _____

ADRES: _____

PC/WOONPLAATS: _____

ADM.NR. D66: _____

Adviesraad

De Adviesraad heeft 'matig positief' gereageerd op de plannen voor een congres nieuwe stijl (zie pagina 13). Het rapport bevat volgens de AR 'creatieve ideeën, die een kans verdienen'. Maar de AR plaatste kritische noten bij parallelsessies en de beperkte plenaire discussie, de hogere kosten ondanks ideeën over sponsoring, meer tijdbeslag voor de congresganger en het gevaar van een rommelige uitwerking vanwege de gehaastheid van de proeve.

“Plankenkoorts?”

U overweegt zich te kandideren voor de gemeenteraad. Dit betekent onder andere dat u deel gaat nemen aan een kandidatenpresentatie in uw afdeling. Wilt u wel eens weten hoe het u vergaat als u moet spreken in het openbaar? Neem een proef op de som en schrijf u in voor de 1-dags training “Plankenkoorts”. Aan de hand van oefeningen, adviezen en tips wordt de basis gelegd voor een presentatie. Plaats: Den Haag; Datum: 27 februari; Kosten f 25,—.

Speech en presentatie

Het PSVI biedt voor de 2de maal de 3-daagse training “Speech en Presentatie” aan. In het eerste deel van deze training zijn de oefeningen gericht op het verster-

ken van het zelfvertrouwen. Vervolgens wordt de basis gelegd voor het voorbereiden, structureren en uitvoeren van een presentatie. In het laatste onderdeel van deze training wordt o.a. de toepassing van presentatie-ondersteunende hulpmiddelen behandeld, alsmede het hanteren van storingen en interrupties. Diverse oefeningen worden aan de hand van video-opnamen bekeken en beoordeeld.

Deelnemers ontvangen vooraf een cursusboek met oefeningen, tips en werkopdrachten. De training vindt plaats op de zaterdagen 23 januari, 20 februari en 6 maart. De kosten voor deze training zijn f 150,—.

Maak kennis met D66

Op 30 januari verzorgt het PSVI wederom een kennismakingsdag met D66. Onder leiding van 2 ervaren D66-ers zullen op levendige wijze de belangrijkste doelstellingen en ideeën van D66 met de deelnemers worden besproken. Ook zal er aandacht worden geschonken aan de wijze waarop u actief kunt worden in D66. Deze bijeenkomst wordt geleid door Arthie Schimmel, lid van de 2de kamer en Corrie Seldenrath lid van het PSVI-bestuur. Deelnemers ontvangen ter voorbereiding enkele PSVI-brochures. Kosten: f 17,50; Plaats: Utrecht.

Nieuw Raamwerk '94-'98

(ook op diskette)

De centrale ideeënbron voor afdelingen van D66 bij het schrijven van hun verkiezingsprogramma is klaar. In “Raamwerk '94-'98” vindt u vele voorbeelden, vergelijkingen, suggesties en ideeën die inspirerend en behulpzaam kunnen zijn bij het schrijven van het lokale verkiezingsprogramma. Nieuw is dit keer dat “Raamwerk” '94-'98” ook verkrijgbaar is op diskette van de formaten 3” en 5”. Raamwerk is geschreven met Wordperfect 5.1. Levering van lagere versies zijn ook mogelijk. “Raamwerk '94-'98” kost f 15,—. In combinatie met een diskette f 20,—.

Ik Bestel:

(s.v.p. aankruisen)

- RAAMWERK '94-'98 f 15,— (Excl. porto)
- RAAMWERK '94-'98 plus DISKETTE 3” of 5”; WPversie: 5.1 of 5.0 of 4.2 f 20,—.
- WENKEN EN TIPS BIJ HET OPZETTEN VAN D66-VERKIEZINGSCAMPAGNES Met de raadsverkiezingen maart 1994 in zicht, ontwikkelde het PSVI een nieuwe brochure. In de brochure worden vele voorbeelden gegeven van bruikbare campagnemiddelen. Daarnaast bevat de brochure met negen concrete voorbeelden van gemeenteraadscampagnes zoals die in 1990 door D66 lokaal zijn gevoerd. Prijs f 5,— (excl. porto).
- D66 EN PUBLICITEIT IN DE POLITIEK (nieuwe versie) Deze brochure is bestemd voor iedereen die betrokken is bij het politieke bedrijf en haar relatie met de georganiseerde publiciteit. Er komen ondermeer verschillende vormen van politieke communicatie aan bod, alsmede het gebruik van de verschillende media. “D66 en Publiciteit in de Politiek” kan besteld worden bij het PSVI en kost f 15,— (excl. porto).
- RAADSWERK (nieuwe versie) Introductiebrochure over de formele en algemene praktijk-aspecten van het raadswerk. De inrichting van het gemeentebestuur, de positie van raadsleden etc. Prijs f 5,— (excl. porto).

VOOR DE D'RAAD

Hét D66 tijdschrift voor lokale en regionale politici. Voor de D'Raad biedt een afwisseling aan informatieve en opiniërende artikelen, melding van lokale nota's en projecten op allerlei terreinen. Informatie voor raads- en statenleden van medewerkers en leden van de kamerfracties, kort partijnieuws etc.. Voor de D'Raad verschijnt 6 x per jaar, met ca. 18 pagina's per nummer. Een jaarabonnement kost f 40,—. Lidmaatschapsnummer: _____

Ik meld mij aan:

ORIËNTATIE OP HET POLITIEKE HANDWERK:

- BREDA op 16 januari.
- ALKMAAR op 23 januari.
- MAASTRICHT op 30 januari.
- LEEUWARDEN op 20 februari.
- GOES op 20 februari.
- GRONINGEN op 29 februari.
- LEIDEN op 6 maart.
- ARNHEM op 6 maart. Kosten f 15,— incl. brochure.
- “PLANKENKOORTS?” op 27 februari in Den Haag. Kosten f 25,—.
- SPEECH EN PRESENTATIE op 23 jan., 20 feb. en 6 maart. Plaats: Den Haag, kosten f 150,—.
- MAAK KENNIS MET D66, op 30 januari. Plaats: Utrecht, kosten f 17,50 (incl. brochures)

(pas betalen ná ontvangst van een acceptgiro)

NAAM: _____

STRAAT: _____ NR: _____

PC en PLAATS: _____

TELEFOON: _____

FUNCTIE IN D66: _____

opsturen naar het PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ DEN HAAG of telefonisch: 070 - 385.83.03

Het PSVI in de Regio

“Oriëntatie op het Politieke Handwerk”

In de loop van 1993 openen de lokale afdelingen de kandidaatstelling voor de gemeenteraad. Overweegt u ook een eventuele kandidaatstelling en wilt u eens 'n blik in de keuken van het raadswerk werpen? Speciaal voor dit doel organiseert het PSVI de cursus “Oriëntatie op het Politieke Handwerk”. Onder begeleiding van twee ervaren raadsleden gaat u in gesprek over de vele persoonlijke en praktische facetten van het raadswerk. Deelname-kosten zijn f 15,—. Dit is inclusief de PSVI brochure Raadswerk. U kunt zich opgeven via onderstaande bon. Kruis duidelijk aan in welke plaats u wilt deelnemen! De volgende mogelijkheden en begeleiders zijn beschikbaar:

BREDA op 16 januari.

Begeleiders: Erik de Bruijn en Margret Vreedenburgh.

ALKMAAR op 23 januari.

Begeleiders: Magda Bernds en Pieter Blank.

MAASTRICHT op 30 januari.

Begeleiders: Mart Mulkens en Luc Winants.

LEEUWARDEN op 20 februari.

Begeleiders: Pieter Bakker en Dorien van Veen.

GOES op 20 februari.

Begeleiders: Ada Geertse en Dick van de Merwe.

GRONINGEN op 27 februari.

Begeleiders: Henk Pijlman en

Elleke Zoethout.

LEIDEN op 6 maart.

Begeleiders: Jan Bierhoff en Ellen Coremans.

ARNHEM op 6 maart.

Begeleiders: Hans van Wessel en Minke Wijkmans.

Alle cursuslocaties liggen op loopafstand van een NS-station

Uit de wandelgangen 9 (politiek feuilleton)

Enkele dagen voor de onthulling van de 'pijpleiding' was Frederik Overdebrug afgereisd naar Den Haag. Hoewel het beeld zelf niets had gekost, omdat hij het had losgezaagd uit een oude, verlaten gasfabriek, bleken de kosten voor de installatie en de onthulling ervan astronomisch. De kas van Waterberg was bijna leeg als gevolg van fikse investeringen in ondergrondse woningbouw, die niets hadden opgeleverd, behalve de vondst van grote hoeveelheden toluen. Het beeld zou de laatste druppel zijn op Waterbergs weg naar de artikel 12 status. Om zijn politieke status en die van het beeld veilig te stellen, besloot de wethouder op het Binnenhof geld los te gaan lobbyen voor beeldende kunst, dat vervolgens doorgesluist zou kunnen worden naar de gemeentekas.

Hij raakte al gauw verdwaald in de uitgebreide nieuwbouw van de Tweede Kamer en klampte passanten aan om de weg te vragen. Veel Kamerleden en medewerkers bleken echter zelf verdwaald en vroegen hem met verwilderde blik om een boterham of iets te drinken. Ze hadden soms in dagen geen levend wezen gezien. Nu begreep hij waarom er bijna nooit iemand in de Kamer zat. Toen zag hij een wat oudere, lange staatsman, die hem niet geheel onbekend voorkwam. Het gezicht van de man was doorploegd met diepe, zorgelijke groeven. Hij beende niettemin kwiek in witte broek door de wandelgangen, de blik gericht op de vloer, alsof hij naar verloren contactlenzen zocht. Onderwijl bewogen zijn lippen voortdurend. Toen Freddy vlakbij hem stond, ving hij enige woorden op. Dit bestel heeft zijn tijd gehad", prevelde de ander in een licht zuidelijk accent. "Tijd voor een frisse wind, nieuwe gezichten. Onze partij is die frisse wind, die...".

"Pardon", onderbrak Freddy hem. Hij toonde een beduimd vodje, waarop een naam en een kamernummer stonden. "Ik zoek iets, maar ik kan het niet vinden." De staatsman keek hem aan met een melancholische oogopslag. "Ja, we zijn allen zoekende", mompelde hij vermoeid. "Maar jij bent nog jong." Zijn gezicht klaarde plotsklaps op. "Heb je even tijd?" Freddy knikte. "Laten we dan een alcoholvrij pilsje pakken. Misschien kan ik je helpen. En vice versa", voegde hij er mysterieus aan toe.

Wordt vervolgd...

Liberal Democrats in Gronings verkeer

Er heerst druk politiek verkeer tussen D66 en de Liberal Democrats. D66-ers woonden deze herfst een congres bij van de Engelse partij. En vervolgens kreeg een delegatie van de Liberal Democrats uitleg over onder meer de Nederlandse gemeentelijke politiek. Op de foto laat de Groningse wethouder Hasselaar (met plastic tas) de Britten zien hoe de nieuwe aanpak verkeer en vervoer in zijn stad in de praktijk uitpakt.

Professor of goochelaar

Net zoals de Engelsen eerst tot de adelstand verheven moeten worden alvorens toe te kunnen treden tot het Hogerhuis, lijkt het er wel eens op dat een hoogleraarschap bij de sollicitatie voor het senatorschap van de Eerste Kamer een vereiste is. Zo bestaat de D66-fractie voor een kwart uit hoogleraren/professoren. Niet zo gek dus dat het oog van één van die vier, de hoogleraar Jan Vis, bij de behandeling van de wet op het hoger onderwijs, gevallen was op de opmerking dat de titel professor geen academische titel is en daarom niet beschermd. Vis: "Dat de titel niet beschermd is wist ik wel, want er zijn heel wat goochelaars die zich ongestraft professor noemen, maar waarom staat er dan in de wet dat een hoogleraar 'gerechtigd' is die titel te voeren." Vis moest even

wachten op het antwoord van Ritzen omdat voorzitter met een 'Dank u wel professor. Ik geef nu het woord aan professor Schuurman', eerst de RPF aan het woord liet. Maar wat later op de ochtend gaf de minister van Onderwijs uitleg. Ritzen: "Ik wend mij nu tot de professor en de goochelaar. De titel is niet beschermd. Elk lid van de universitaire gemeenschap kan het woord professor op bijvoorbeeld zijn girokaarten laten zetten. Maar binnen de universiteit mag men dat begrip niet hanteren en dus mag men met die girokaarten niet op de universiteit betalen, om het zo maar eens te zeggen." Een knap professor die dit goochel kan volgen.

Lennart van der Meulen

Colofon

De redactie van de *Democraat* wordt gevormd door: Peter van den Besselaar, Bob van den Bos, Kees Dietz, Lennart van der Meulen, Miep Nagtegaal, Jeroen Nugteren, Alexander Osten, Bob de Ruiter, Marie-Louise Tiesinga, Stijn Verbeek, Martin Voorn.

Met dank aan: George Mentjox, Jan-Dirk Sprokkee, Eindredactie: Jeroen Nugteren, Vormgeving: Anker en Strijbos, Utrecht Druk: Brouwer Offset BV, Utrecht Foto's: Dennis Sies

Redactieadres:
Redactie *Democraat*
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

Het Landelijk Secretariaat van D66 is telefonisch bereikbaar via nummer 070-3858303.